John Steinbeck

Édentől keletre

Fordította: Szinnai Tivadar

PASCAL COVICINAK

Kedves Pat!

Odajöttél hozzám, amikor fából éppen valami kis figurát faragtam, és ezt mondtad:

- Miért nem csinálsz valamit énnekem?

Megkérdeztem, mit szeretnél, és azt felelted:

- Egy ládikát.

- Minek?

- Dolgokat beletenni.

- Miféle dolgokat?

- Mindenfélét, amid csak van - felelted.

Nos, itt a ládika, amit akartál. Beleraktam majdnem mindent, amim van, és még sincs tele. Fájdalom és izgalom van benne, jó és rossz érzés, nemes és aljas gondolatok - a tervezés öröme, itt-ott egy kis keserűség, és az alkotás leírhatatlan gyönyörűsége.

És mindezek tetejébe az a sok hála és szeretet, amit irántad érzek.

És a ládika még sincs tele.

JOHN

ELSŐ RÉSZ

ELSŐ FEJEZET

1

A Salinas-völgy szűk, hosszú mélyedés két hegylánc között Észak-Kaliforniában. Közepén kígyózik és kanyarog a Salinas-folyó, amíg végül bele nem ömlik a Monterey-öbölbe.

Emlékszem, gyermekkoromban milyen neveket adtam a füveknek és a titokzatos virágoknak. Emlékszem, hol bujkált a varangyos béka, és mikor ébredeztek a madarak nyáron - és milyen szaguk volt a fáknak meg az évszakoknak - és milyen volt az emberek arca, járása, sőt még a szaga is. Emlékezetem tárházában jelentős helyet foglalnak el a szagok és illatok.

Emlékszem, hogy a Gabilan-hegység a völgytől keletre világos, derűs magaslat volt - csupa báj, csupa napfény, szinte hívogató; az embernek kedve támadt felkapaszkodni meleg lankáira, akárcsak egy szerető anyaölbe. Integető hegyek voltak, barna gyepszőnyegük csupa gyönyörűség. Ám nyugat felől a Santa Lucia sziklái ágaskodtak az ég felé, és elvágták a völgyet a nyílt tengertől. Sötét, komor hegyek voltak, barátságtalanok és veszedelmesek. Mindig úgy éreztem, hogy rettegek a nyugattól, és imádom a keletet. Magam sem tudom, hogyan jutottam erre a gondolatra, hacsak nem az a titka, hogy a Gabilan-hegység csúcsai mögül bukkant elő a reggel, míg az est a Santa Lucia ormairól ereszkedett alá. Lehet, hogy a nap születésének és halálának valami része volt abban, amit a két hegylánc iránt éreztem.

A völgy mindkét oldalán kis folyócskák buggyantak ki a sziklák hasadékaiból, és a Salinas-folyó ágyába ömlöttek. Csapadékos évek telein a folyócskák túláradtak, és úgy megdagasztották a Salinas-folyót, hogy néha csak úgy tombolt és kavargott, medre csordultig telt, majd kiáradt. Letépte a farmok földjének szegélyét, egész holdakat mosott el; csűröket és házakat sodort magával, hogy tutajok módjára billegve és lebegve ússzanak tova. Rabul ejtett teheneket és disznókat meg juhokat, belefojtotta őket barna, iszapos vizébe, és a tengerbe sodorta. Tavasz végén a folyó visszahúzódott medrébe, és előbukkantak a homokzátonyok. Nyáron pedig egészen eltűnt a folyó a föld színéről, legfeljebb néhány tócsa maradt meg az örvényes kutak mélyén, a magas part alatt. Fű és hanga újra kihajtott, a parti füzek kiegyenesítették derekukat, magasba emelve felső ágaikon az ár hordalékát. A Salinas csak időszaki folyó volt. A nyári nap a föld alá küldte. Egyáltalában nem volt szép folyó, de az egyetlen folyó, amivel rendelkeztünk, így aztán még hencegtünk is vele, hogy nedves télen milyen veszélyes, és száraz nyáron mennyire kiszárad. Mert hencegni lehet akármivel, jobb híján. Minél kevesebb az, amink van, annál jobban kell dicsekednünk vele.

A Salinas-völgy mélye a hegyláncok és lankák alatt sík és sima, mert ez a völgy valamikor egy hosszú, keskeny öböl feneke volt, amely száz mérföldnyire nyúlt be a tengerből. A folyó torkolata Moss Landingnél ennek a hosszú belvíznek a bejárata volt, évszázadokkal ezelőtt. Apám egyszer kutat fúrt, ötven mérföldnyire a völgykaputól. A fúró előbb termőföldet hozott fel, majd kavicsot, végül pedig tengeri fövenyt, amely kagylókkal, sőt halcsontdarabkákkal volt tele. Húszlábnyi mélységig homok jött, azután megint fekete föld, sőt egy darab vörösfenyő is - az a fajta elpusztíthatatlan fa, amely nem korhad el. Mielőtt a tenger beöblösödött ide, a völgyet alighanem őserdő borította. És mindez itt történt, közvetlenül a lábunk alatt. És éjjel néha úgy rémlett, hogy érzem a tengert, meg a vörösfenyő-erdőt is, amely megelőzte.

A völgy tágas síkjain vastagon terült el a termékeny televényföld. Egy csapadékos tél elég volt ahhoz, hogy utána fű, fa, virág buján kizöldelljen. Ilyen esős évben a tavaszi virágok hihetetlen tömege lepte el a tájat. A völgy egész mélyét, de a dombok lankáit is pipacs és farkasbab szőnyege borította. Egyszer egy asszony azt mondta nekem, hogy a színes virágok még élénkebben ragyognak, ha néhány fehér virágot is hozzáteszünk, hogy elhatárolják a színeket. Minden kis farkasbabszirmot fehér szegélyez, és ezért van az, hogy a rét, amelyet ez a virág borít, minden képzeletet felülmúló pompában tündököl. De a farkasbab közé kaliforniai pipacs foltjai keveredtek. Ezeknek a színe is égő, lángoló - nem mint a narancs vagy az arany, hanem képzeljük el, hogy a színarany folyékony, és fel lehet verni, mint a habot - nos, ez az aranyhab versenyezhetne a pipacsok ragyogásával. A pipacs elvirágzott, a sárga mustár váltotta fel, és igen magasra nőtt. Amikor nagyapám letelepedett itt a völgyben, a mustár olyan magas volt, hogy a lovas embernek csak a feje látszott ki a sárga virágok közül. A hegyoldalon a fű tele volt hintve boglárkával, büdöskével, kakastaréjjal és fekete közepű sárga violával. És valamivel később megjelentek a gyűszűvirág vörös és sárga tömegei. A tűző napot legjobban kedvelő virágok voltak ezek.

A borongós, komor tölgyek árnyékában a vénuszhaj virult és illatozott, a moha lepte vízpartok alatt ötujjú páfrányok és csillagvirágok egész fürtjei csüngtek alá. Azután volt ott harangvirág - habfehér, szinte bűnösen sápadt, apró lámpácskáival. Ezek olyan ritkák és bűbájosak voltak, hogy a gyerek, aki talált egyet közülük, egész nap úgy érezte magát, mintha különlegesen kitüntetett, kiválasztott lény volna.

Amikor eljött a június, a fű kihajtott, majd megbarnult. A dombokat barna szőnyeg borította - nem is barna, inkább arany, sáfrány és vörös leírhatatlan keveréke. És ettől kezdve a következő esőzésig a föld kiszáradt, a folyók elapadtak. A sima földön repedések keletkeztek. A Salinas-folyó eltűnt homokmedrében. Szél száguldott végig a völgyön, port és pelyvát hajtva maga előtt - mind nyersebb és élesebb lett, amint dél felé zúdult. De este elállt. Csikorgó, idegesítő szél volt, láthatatlan porszemek éles tűi szúrták az ember bőrét, marták a szemét. A mezőn dolgozó emberek védőszemüveget viseltek, és zsebkendőt kötöttek az orrukra, úgy védekeztek a kavargó por ellen.

A völgyet dúsan termő, mély televényföld borította, de a dombokon a termőréteg olyan vékony volt, hogy jó, ha a fű gyökeret ereszthetett benne. Ahogy még feljebb hágott az ember, a föld annál soványabb lett, sziklakövek ütköztek ki rajta, míg végül a határvonalon, ahol már a cserjés is megszűnik, nem volt más, csak száraz kavics, amely vakítóan verte vissza a nap sugarait.

Az imént a kedvező évekről beszéltem, amikor volt eső bőségesen. De jöttek az aszály évei is, és rémuralmuk alá hajtották a völgyet. Az esőzés harmincéves ciklus szerint alakult. Ebben volt öt-hat csodás esztendő, tizenkilenc-huszonöt hüvelyknyi esővel - az egész tájat buján belepte a fű. Aztán jött hat-hét közepes év, tizenkét-tizenhat hüvelyknyi esővel. De azután a száraz évek következtek, és néha alig esett több hét-nyolc hüvelyknyinél. A föld kiszáradt, a nyomorúságos fű alig néhány hüvelyknyire emelte fel fejét, és nagy, kopasz foltok tűntek fel a völgyben, akár az ótvar. A tölgyek élénkzöldje megfakult, még a zsálya is szürke lett. A föld megrepedezett, a források kiapadtak, és a barom kedvetlenül rágcsálta a száraz kórót. A farmok és állattenyésztő ranchok gazdái ilyenkor megundorodtak a Salinas-völgytől. A tehenek lesoványodtak, és néha elhulltak az éhségtől. Az emberek még az ivóvizet is hordóban szállították messze földről a farmjukra. Nem egy család szinte ingyen túladott mindenén, és elköltözött a völgyből. És mindig megismétlődött az a furcsa dolog, hogy az aszály éveiben az emberek elfelejtették a bőség éveit, a jó években pedig teljesen megfeledkeztek az aszályról, így volt ez mindig.

2

Ez volt hát a hosszú Salinas-völgy. Története nem tért el az állam többi részének történetétől. Eleinte indiánok lakták, alsórendű fajta, amelyből hiányzott minden energia, leleményesség és kultúra - pondrókon, sáskán és kagylókon éltek, mert még ahhoz is lusták voltak, hogy vadásszanak vagy halásszanak. Azt ették, amit éppen találtak, és nem ültettek semmit. Keserű makkot zúztak porrá, az volt a lisztjük. Még a hadviselésük sem volt egyéb, mint unalmas pantomim.

Azután jöttek a szenvtelen, rideg spanyolok; mohó és anyagias igyekezettel kutattak át mindent - mohóságuk Istennek vagy az aranynak szólt. Lelkeket harácsoltak és ékszereket. De hegyeket és völgyeket is, folyókat és látóhatárt, körülbelül olyasformán, ahogy egy mai ember építkezésre alkalmas telkeket szerez. Ezek a szívós, kiszáradt emberek nyughatatlanul bejárták a partvidéket minden irányban. Nem egy közülük akkora területen telepedett le, mint egy fejedelemség; a birtokokat spanyol királyoktól kapták, akiknek halvány sejtelmük sem volt arról, mit adományoztak. Ezek az első birtokosok szegényes feudális telepeken éltek, barmaik szabadon kóboroltak és sokasodtak. Gazdáik időnként leölték a barmokat a bőr és faggyú kedvéért, míg a húst átengedték a keselyűknek és a prérifarkasoknak.

A spanyolok, amikor odajöttek, úgy érezték, nevet kell adniuk mindennek, amit látnak. Hiszen ez az első kötelessége minden felfedezőnek - kötelessége és előjoga. Nem jegyezhetsz be semmit kézzel rajzolt térképedbe, amíg el nem nevezted. Vallásos emberek voltak, persze, íráshoz, olvasáshoz értő emberek, akik feljegyeztek mindent, és térképeket rajzoltak, s a katonákkal együtt utazó szívós, fáradhatatlan papok, így aztán az első helyeket szentekről nevezték el, vagy vallásos ünnepekről, amelyeket éppen azon a pihenőhelyen ültek meg. Szent van sok, de számuk mégsem kimeríthetetlen, ezért sűrűn találkozunk az első elnevezések megismétlődéseivel. Van nálunk San Miguel, St. Michael, San Ardo, San Bernardo, San Benito, San Lorenzo, San Carlos, San Francisquitox. Aztán az ünnepnapok - a Natividad, a karácsony; Nacimiente, a születés; Soledad, a magány. De elneveztek helyeket hangulatról is, amely az egész expedíciót akkor elfogta. Ilyen a Buena Esperanza, a jó reménység; Buena Vista, mert a kilátás gyönyörű volt; Chualar, mert szép. Aztán jöttek a leíró nevek: Paso de los Robles a tölgyfáktól nyerte nevét; Los Laureles a babérfáktól; Tularcitos a mocsár nádasaitól; és Salinas a lúgtól, mely fehér volt, mint a só.

Elneveztek helyeket állatokról és madarakról, amiket láttak - Gabilanest a sólymokról, amelyek itt a hegyekben röpködtek; Topót a vakondokról; Los Gatost a vadmacskáról. Néha magának a helynek a jellege sugallta az elnevezést: Tessajara, csésze és csészealj; Laguna Seca, száraz tó; Corral de Tierra, földsánc; Paraiso, mert olyan volt, mint a mennyország.

Azután jöttek az amerikaiak - még kapzsibbak, mert többen voltak. Elvették a földet, és átalakították a törvényeket, hogy jogcímüket biztosítsák. És a farmok szaporodtak az országban; előbb a völgyekben, majd a lankás domboldalakon; kis, sövénnyel elkerített faházak, melyeknek fedele vörös faháncsból készült. Ahol csak egy erecske szivárgott elő a földből, máris felbukkant mellette egy házikó, és gyarapodni kezdett egy család. Muskátli- és rózsadugványokat ültettek az ajtó elé, az udvarba. Az ösvényeket keréknyomok váltották fel, kukorica-, árpa- és búzaföldek négyszögei ugrottak ki a vadmustár sárga tengeréből. A forgalmasabb utak mentén vegyeskereskedésbe és kovácsműhelybe botlott az ember minden tíz mérföldnyire. Később ezekből sarjadtak ki a kisvárosok: Bradley, King City, Greenfield.

Az amerikaiak emberibb neveket adtak a helyeknek, mint a spanyolok. Amint a völgyek benépesültek, a helynevek mindinkább ott történt eseményekre utalnak. Szerintem valamennyi közül ezek a legelbűvölőbbek, mert minden név egy-egy elfelejtett történetet idéz fel. Olyan nevekre gondolok, mint Bolsa Nueva, az új erszény; Morocojo, a sánta szerecsen

(vajon ki volt ő, és hogy került oda?); a Vadló-szakadék, a Prériló-lejtő, a Gatyakorc-szakadék. A helyek elárulják azoknak a szellemét, akik elnevezték őket, elismerően vagy gúnyosan, a leírás poétikus vagy ócsárló hangján. San Lorenzónak el lehet nevezni akármit, de a Gatyakorc-szakadék vagy a Sánta Szerecsen már egészen más dolog.

A szél végigsüvített a telepeken délutánonként, és a farmerek eukaliptuszokból védősávot ültettek mérföldnyi hosszúságban, nehogy a szél elfújja a felszántott termőföldet. Körülbelül így festett a Salinas-völgy, amikor nagyapám idehozta feleségét, és letelepedett a dombok közt, King Citytől keletre.

MÁSODIK FEJEZET

1

Amikor megkísérlem, hogy a Hamiltonokról beszéljek önöknek, mindenféle mendemondára kell támaszkodnom, régi fényképekre, rég elhangzott történetekre és ködös emlékekre, amelyek mesékkel keveredtek. A Hamiltonok nem voltak híres emberek, és kevés feljegyzésben szerepelnek, eltekintve a szokásos születési, házassági, telekkönyvi és halálozási okiratoktól.

A fiatal Samuel Hamilton Észak-Írországból jött, akárcsak a felesége. Kisbirtokosok sarja volt, akik nem voltak sem gazdagok, sem szegények, és ugyanazon a földdarabon éltek, ugyanabban a kőházban laktak sok évszázadon keresztül. Isten tudja, hogy csinálták, de rendkívül műveltek és olvasottak voltak; azonkívül - ami már nem ritkaság a zöld szigeten - kapcsolatban és rokonságban álltak igen nagy és igen kis emberekkel egyaránt; megeshetett, hogy egyik unokatestvérük baronet volt, a másik meg koldus. És természetesen, mint minden ír, ők is a régi ír királyok leszármazottai voltak.

Hogy Samuel miért hagyta el ősei kőházát és zöldellő földecskéit, nem tudom. Sohasem foglalkozott politikával, és így csöppet sem valószínű, hogy a lázadás vádja űzte el hazájából. Bolondul becsületes volt, tehát ki kell küszöbölnünk azt a feltevést is, hogy a rendőrség sarkallta volna kivándorlásra. Családomban azt suttogták - nem is annyira híresztelés volt, mint inkább ki se mondott megérzés -, hogy a szerelem űzte el, méghozzá nem is annak a lánynak a szerelme, akit aztán feleségül vett. De hogy túlságosan sikeres szerelem volt-e, ami Amerikába vitte, vagy a viszonzatlan szerelem tüskéje, azt már nem tudom. De mindig hajlamosabbak voltunk arra, hogy az előbbi indítóokra gondoljunk. Samuel jóképű legény volt, megnyerő és vidám. Bajos elképzelni, hogy akadt volna ír falusi lány, aki kosarat adott neki.

Bátran és bizakodóan érkezett a Salinas-völgybe, csupa ötlet volt, csupa energia. Szeme feltűnően kék volt, és ha elfáradt, az egyik kissé kidülledt. Jól megtermett ember lehetett, és valahogy mégis finom. A farmer poros munkája közepette is mindig makulátlan tiszta tudott maradni. Nagyon ügyes kezű volt, jó kovács meg ács meg fúró-faragó; fém- és fadarabkákból rögtönözni tudott bármit. Szüntelenül ügyeskedett és kitalált valamit - hogy új módon csináljon meg valami régi dolgot, de jobban és gyorsabban, mint addig -, ám soha életében nem volt tehetsége ahhoz, hogy pénzt keressen. Mások, akikben megvolt ez a tehetség, átvették Samuel fogásait, eladták, és meggazdagodtak rajta, de Samuel egész életében alig kereste meg a napszámbért.

Nem tudom, mi irányította lépteit a Salinas-völgy felé. Hiszen ez a hely igazán nem olyan embernek való, aki zöldellő országból jött. Samuel mégis itt telepedett le vagy harminc évvel a századforduló előtt, és magával hozta vézna ír feleségét, egy szívós, fürge, kicsi asszonyt, akiben annyi humor sem volt, mint egy csirkében. Konok presbiteriánus szelleme és erkölcstana bűnnek bélyegzett és könyörtelenül üldözött majdnem mindent, ami az embernek jólesik.

Nem tudom, Samuel hol ismerkedett meg vele, hogyan udvarolt neki és vette feleségül. Alighanem volt valahol egy másik lány, akit a szívébe zárt, mert szerelemre teremtett férfi volt, felesége meg nem olyan asszony, aki kimutatja érzelmeit. És mindezek ellenére a sok évtized alatt, amit ifjúságától haláláig a Salinas-völgyben töltött, semmi jele nem volt annak, hogy Samuel valaha is kikezdett volna egy másik asszonnyal.

Amikor Samuel és Liza a Salinas-völgybe jött, már biztos kézben volt minden sík föld, a dús lapályok, a termékeny kis hajlatok a dombok közt, meg az erdők is. De maradt még afféle határföld, ahol éppen csak kifizetődött valahogy a gazdálkodás. Egy ilyen terméketlen dombon, keletre attól a helytől, ahol most King City házai állnak, váltotta ki földjét Samuel Hamilton.

A szokásos módon járt el. Egy negyed köztelket vett magának, ugyanannyit a felesége nevére, és mivel az asszony várandós volt, a gyermek részére is vett egy fertály földet. Az évek folyamán kilenc gyermeke született, négy fiú és öt lány; minden alkalommal egy-egy új fertály telekkel növelte a farmot, amely végül tizenegy negyed telekből, vagyis ezerhétszázhatvan holdból állt.

Ha az a föld csak félig-meddig jó, Hamiltonék meggazdagodtak volna. De csupa száraz, kemény föld volt, forrásnak sehol semmi nyoma, a termőréteg meg olyan vékony, hogy kiütköztek rajta a sziklakövek. Még a zsálya is csak üggyel-bajjal eresztett gyökeret, a tölgyek pedig víz hiányában elcsenevészesedtek. Még tűrhető években is olyan ritka volt a fű, hogy a jószág szüntelenül kóborolt, hogy elég ennivalót találjon. A meddő dombokról Hamiltonék leláttak nyugat felé, és nézhették a dús völgyet meg a Salinas folyó mentén viruló zöld tájat.

Samuel tulajdon kezével építette fel a házat, majd csűrt és kovácsműhelyt is épített hozzá. Csakhamar rájött arra, hogy ha tízezer holdja lenne is itt a dombvidéken, víz híján még akkor sem tudna megélni ezen a csontszáraz földön. Ezermester kezével kútásó felszerelést tákolt össze, és kutakat fúrt szerencsésebb emberek földjén. Feltalált és megszerkesztett egy cséplő-gépet; aratás idején farmról farmra járt gépével, és a völgy mélyén csépelte a gabonát, amit a maga földjén nem tudott előcsalogatni. Műhelyében pedig ekevasat köszörült, boronát javított, eltört tengelyt forrasztott össze, és lovat patkolt. Az egész környékről hozzá hordták a szerszámokat javításra és tökéletesítésre. Azonkívül szerették hallgatni Samuel szavait, amint a világról beszélt. Más tájak embereinek gondolkodásáról, a Salinas-völgyön túl dívó költészetről és filozófiáról. Samuelnek mélyen zengő hangja volt, akár beszélt, akár énekelt: ha nem lehetett is megérezni rajta az ír tájszólást, volt a beszédében valami hullámzás és hanglejtés, amely kellemesen csiklandozta a völgy hallgatag farmereinek fülét. Whiskyt is hoztak gyakran, és a konyhaablaktól kellő távolságra, ahol nem kellett attól tartani, hogy találkoznak Mrs. Hamilton rosszalló tekintetével, jó nagyokat húztak a palackból, és zöld vadánizsmagot rágcsáltak utána, hogy lélegzetükön ne lehessen érezni a szesz szagát. Nagyon rosszul kellett mennie a boltnak, hogy a kovácsműhely körül ne álldogáljon három-négy ember, Samuel pörölyét és szavait hallgatva. Komikustehetségnek tartották, és emlékezetükbe vésték történeteit, hogy otthon újra elmondják, azután csodálkoztak, útközben mennyire elpárolgott a történet sava-borsa, mert sohasem hangzott úgy, mint Samuel ajkáról, amikor később, otthon, a konyhában elismételték.

Samuelnek meg kellett volna gazdagodnia a kútásó felszereléséből, a cséplőgépből meg a kovácsműhelyéből, de valahogy nem volt tehetsége az üzlethez. Vevői mindig szűkében voltak a pénznek, és azt ígérték, hogy aratás után fizetnek, majd meg, hogy karácsonykor és még később - végül megfeledkeztek adósságukról. Samuelnek nem volt tehetsége ahhoz, hogy követelését bevasalja rajtuk, így azután a Hamilton család szegény maradt.

A gyermekek olyan szabályosan követték egymást, mint az évek. Az a néhány orvos, aki a környéken dolgozott, alig jutott lélegzethez a sok munkától; bizony nem nagyon igyekeztek ki a tanyára egy-egy szülés miatt, hacsak az öröm nem változott rettegéssé, vagy a vajúdás nem húzódott el napokig. Samuel Hamilton maga segítette világra gyermekeit; szép tisztán elkötötte a köldökzsinórt, megpaskolta az újszülött kis fenekét, és tisztába rakott mindent. Amikor a legfiatalabb gyermeke kissé nehezen jött a világra, és már-már megfeketedett, Samuel odaillesztette száját a csecsemőéhez, és levegőt fújt bele, majd kiszívta, míg végül az

újszülött segítség nélkül is tudott lélegzeni. Samuel keze olyan ügyes volt és olyan gyöngéd, hogy a szomszédok húsz mérföldnyi távolságból is hozzá fordultak - őt hívták, hogy segítsen a szülésnél. Samuel meg egyformán bevált, akár kancáról vagy tehénről, akár asszonyról volt szó.

Volt egy nagy fekete könyve a polcon, a keze ügyében. Fedelén aranybetűs cím: Dr. Gunn: *A jó háziorvos*. Egyes lapjai kopottak és szamárfülesek voltak a sok forgatástól, más lapokon pedig meglátszott, hogy sohasem ütötték fel. Ha az ember végiglapozott dr. Gunn könyvén, már ismerte is a Hamilton család egészségügyi történetét. Mert mi az, amiről a kopott lapok szóltak? Csonttörés, vágás, zúzódás, mumpsz, kanyaró, hátfájás, vörheny, diftéria, reuma, női panaszok, sérv - és természetesen minden, ami a terhességgel és gyermekszüléssel van kapcsolatban. Hamiltonék vagy nagyon szerencsések, vagy nagyon erkölcsösek voltak, mert sohasem ütötték fel a könyvet ott, ahol a kankót vagy a szifiliszt tárgyalta.

Samuelnek nem volt párja, ha hisztériás rohamot kellett csillapítani vagy rémült gyermeket megnyugtatni. Sikerét kedves beszédének és gyengéd lelkének köszönhette. Mint ahogy csupa tisztaság volt a teste, úgy a gondolkodását is tisztaság jellemezte. Akik elmentek a kovácsműhelybe beszélgetni és másokat hallgatni, egy időre abbahagyták a káromkodást, nem szándékos önmegtartóztatással, hanem önkéntelenül - mintha ilyen helyen nem is lehetne káromkodni.

Samuel mindvégig megőrzött valami idegenszerűséget. Talán a hanglejtése hatott úgy a férfiakra, meg a nőkre is, hogy elmondtak neki sok mindent, amit rokonaiknak vagy közeli barátaiknak nem mondtak volna el. Ez a kis idegenszerűség elkülönítette Samuelt, és azt az érzést keltette az emberekben, hogy nyugodtan megvallhatják neki bizalmas dolgaikat.

Liza Hamilton is ír volt, de egészen másféle. Kis kerek koponyája konokul őrizte kis kerek meggyőződéseit. Tömpe orra volt, hátraugró, kemény kis álla, és olyan állkapcsa, mint a harapófogó - még az istennek sem engedett.

Liza egyszerűen, de jól főzött, és a háza (mindig csak így beszélt róla: az ő háza) ragyogott a tisztaságtól, annyit kefélte és sikálta. Ebben még a gyerekszülés sem zavarta sokat - legfeljebb két hétig szokta kímélni magát. Medencecsontja, mintha bálnáé lett volna, olyan nagy gyerekeket szült sorra, egyiket a másik után.

Lizának fejlett érzéke volt a bűn felismeréséhez. Bűn volt a tétlenség és a kártyázás is, amit a tétlenség egy fajtájának tekintett. Gyanakodva nézett mindent, ami mulatság és élvezet, legyen az tánc, ének vagy akár csak nevetés. Úgy képzelte, hogy az emberek, mihelyt jól érzik magukat, máris könnyű prédái az ördögnek. Elég szégyen, hogy így képzelte, hiszen Samuel szeretett nevetni, de meg kell hagyni, hogy nem is védekezett túlságosan az ördög ellen, így hát a felesége igyekezett megvédeni, amennyire tőle telt.

Liza a haját szorosan hátrafésülte, és tarkóján kemény kontyba fonta. Nem tudok már visszaemlékezni arra, hogyan öltözködött; alighanem olyan ruhákban járt, amelyek pontosan megfeleltek egyéniségének. Szikrányi humor se volt benne - legfeljebb alkalomadtán valami bántó elmésség, mely vágott, mint a kés. Unokái rettegtek tőle, mert nem tudták rajtakapni semmi gyengeségen. Bátran és zokszó nélkül szenvedte végig az életet, abban a meggyőződésben, hogy Isten akarata szerint így kellene élnie minden embernek. A jutalom, érezte, majd később következik.

2

Amikor először jöttek ide az emberek nyugatról, különösen Európából, ahol minden talpalatnyi föld birtokához vér és veríték tapadt, itt meg látták, hogy milyen sok föld van, és

milyen könnyen megszerezhető - csak egy papirost kellett kiváltani és lerakni a lakóház alapját -, akkor valóságos viszketegség fogta el őket: a földéhség mohósága. Egyre több és több földet akartak, lehetőleg jó földet - vagy akármilyet, csak föld legyen. Talán az emlékezés vékony szálai visszavezették őket a feudális Európába, ahol híres családok úgy tudtak kiemelkedni és fennmaradni, hogy megkapaszkodtak a földbe. Az első telepesek több földet foglaltak le, mint amennyire szükségük volt - annyit, hogy fel se tudták használni. Egészen használhatatlan földet is igénybe vettek csak azért, hogy az övék legyen. És az arányok egészen megváltoztak. Egy ember, aki jómódúnak számított Európában a maga tíz holdján, koldusszegény volt kétezer holdnyi birtokán Kaliforniában.

A terméketlen dombok King City és San Ardo körül hamarosan benépesedtek. Rongyos családok bukkantak fel elszórtan a dombok között, és mindent elkövettek, hogy kicsikarják megélhetésüket a sovány, köves talajból. Nekik meg a prérikutyáknak okosan kellett élniük, kétségbeesett küzdelemben, hogy nyomorúságosan eltengődjenek. Amikor partra szálltak, nem volt se pénzük, se hitelük, se felszerelésük, se szerszámaik - és ami a legrosszabb, nem ismerték ezt az új országot, és nem értették a módját, hogy hasznát vegyék. Nem is tudom, mi ösztökélte őket, az isteni butaság-e vagy a nagy, erős hit. Annyi bizonyos, hogy az ilyen merész kockázatvállalás ma már jóformán teljesen kiveszett a világból. És ezek a családok végül mégis fennmaradtak, megnövekedtek. Volt egy szerszámuk vagy fegyverük, amely azóta szintén kiveszett, vagy talán csak pihen most egy ideig. Azt mondják, mindent annak köszönhettek, hogy rendületlenül hittek egy igazságos, erkölcsös Istenben; mivel olyan biztosan hittek benne, nem törődtek a biztonság kisebbfajta szavatosságaival. Én azonban úgy gondolom, hogy bíztak magukban, és megbecsülték magukat mint egyéneket; a legkisebb kétséget sem táplálták afelől, hogy értékes elemei, sőt kedvező esetben erkölcsi támaszai a társadalomnak; mindez lehetővé tette nekik, hogy saját méltóságukat és bátorságukat átruházzák Istenre, azután visszakapják tőle. Az ilyen dolgok ma már nem léteznek, talán mert az emberek már nem bíznak önmagukban, és ha idejutottak, nem marad egyéb hátra, talán csak az, hogy keresnek egy erős, magabiztos embert - még ha tévúton jár is -, és belecsimpaszkodnak a kabátja szárnyába.

Míg sok ember üres zsebbel jött a Salinas-völgybe, voltak olyanok is, akik valahol másutt pénzzé tették mindenüket, és úgy érkeztek ide, hogy volt mivel kezdeni új életüket. Ezek rendszerint földet vásároltak, de jó földet, és gyalult gerendákból építették fel házukat, és szőnyegeket raktak a padlóra, színes meg csiszolt táblaüveget az ablakaiba. Sokan voltak az ilyen családok, és megszerezték a völgy legjobb földjeit, és kigyomlálták a sárga mustárt, és búzát vetettek.

Ilyen ember volt Adam Trask is.

HARMADIK FEJEZET

1

Adam Trask egy farmon született, egy kisváros határában, amely nem volt messze egy connecticuti nagyvárostól. Egyetlen fia volt szüleinek, és hat hónappal azután jött a világra, hogy apját 1862-ben besorozták egy connecticuti ezredbe. Az asszony vezette a gazdaságot, megszülte Adamet, és még arra is volt ideje, hogy valami kezdetleges teozófiai tudománnyal foglalkozzék. Úgy érezte, hogy férjét minden bizonnyal megölik a vad és barbár lázadók, tehát felkészült arra, hogy azon a helyen találkozzék vele, amit másvilágnak nevezett. Ám a férj megjött, hat héttel azután, hogy Adam megszületett. Jobb lába hiányzott, térdben amputálták. Durva falábon botorkált, amelyet maga faragott bükkfából, és máris repedezett. Zsebében magával hozta és letette a nappali szoba asztalára azt az ólomgolyót, amelyet a kezébe adtak, hogy harapjon belé, miközben szétroncsolt lábát fűrészelték.

Adam apja, Cyrus, afféle fenegyerek volt - azelőtt sem vigyázott magára. Vadul hajtotta kétkerekű kocsiját, és valahogy még a falábával is hetykélkedett, szinte kívánatosnak tudta feltüntetni. Nagyon élvezte katonai pályafutását, már amennyire annak lehet nevezni. Miután féktelen természetű volt, jól érezte magát kiképzése rövid időszakában, a vele járó ivás, kártyázás és kurvázás közepette. Azután dél felé menetelt egy újonccsapattal, amelyet utánpótlásul küldtek. Ezt is nagyon élvezte - hogy látta az országot, csirkét lopott, és a lázadókhoz tartozó lányokat hajkurászta a szénaboglyákban. A soká elhúzódó harcok és hadműveletek szürke, kétségbeejtő unalmát és fáradtságát nem érezte. Egy tavaszi reggel, nyolc órakor pillantotta meg először az ellenséget, és nyolc harminckor már megsebesült: jobb lábát eltalálta egy nehéz repeszdarab, amely menthetetlenül összezúzta és szétroncsolta a csontjait. Még ebben is szerencsés volt, mert a lázadók visszavonultak, és a tábori sebészek tüstént odajöhettek. Ezután ötpercnyi borzalom következett, mialatt levágták a roncsokat, egyenesen lefűrészelték a csontot, és a nyitott sebet kiégették. Cyrus Trask ezt sohasem fogja elfelejteni - amit fogainak az ólomgolyóba mélyülő nyomai is bizonyítanak. Persze, még sokat szenvedett később is, amíg a seb be nem gyógyult az akkori kórházak kezdetleges higiéniai viszonyai között. De Cyrus csupa életerő és hetvenkedés volt. Mialatt bükkfa lábát faragta, és mankón bicegett, egy különösen szívós kankót szerzett egy néger lánytól, aki egy farakás mögül füttyentett neki, és tíz centet számított fel érte. Amikor elkészült az új lába, és a fájdalom tudtára adta, mibe keveredett, napokig sántikált mindenfelé, a lányt keresve. Priccs-szomszédainak megmondta, mit fog csinálni a lánnyal, ha megtalálja. Úgy tervezte, hogy zsebkésével levágja az orrát meg a fülét, és visszaköveteli a pénzét. Miközben falábán faricskált, megmutatta barátainak, hogyan vagdosná össze a nőt.

- Ha végzek vele, nagyon mulatságos képű szuka lesz - mondta. - Úgy kikészítem, hogy még egy részeg indiánnak se lesz rá gusztusa.

De szerelme, úgy látszik, megérezte szándékait, mert nem tudott többé nyomára bukkanni. Mire Cyrust elbocsátották a kórház és a hadsereg kötelékéből, gonorrheája felszikkadt. Amikor hazakerült Connecticutba, csak annyi maradt belőle, hogy feleségét is megfertőzze.

Mrs. Trask magába zárkózott, sápadt asszony volt. A legforróbb nap sem gyújtotta pirosra arcát, nem ismert szívbeli nevetést, mely meglazította volna összeszorított ajkát. A vallásban látta az egyetlen orvosságot a világ és a maga bajaira - legfeljebb a vallást cserélgette, hogy az éppen jelentkező bajnak megfeleljen. A teozófiát azért szerette, hogy halottnak vélt férjével

érintkezésbe léphessen; amikor látta, hogy nincs rá szükség, félredobta valami újabb boldog-talanság kedvéért. Ezt nem kellett sokáig keresnie: buzgó igyekezete jutalmául ott volt a fertőzés, amit Cyrus hozott haza a háborúból. És mihelyt rájött arra, milyen betegségbe esett, tüstént új teológiát eszelt ki. A holtakkal való érintkezés istene a bosszú istenévé változott; ez volt a legkielégítőbb istenség, amelyet eddig kitalált - és csakhamar kiderült, hogy az utolsó is. Nem is került nagy megerőltetésébe, hogy betegségét bizonyos álmoknak tulajdonítsa, amelyek akkor látogatták meg, amíg a férje távol volt. Sőt úgy vélte, a betegség nem is elég büntetés az álombéli hűtlenkedésért. Új istene szakértő mestere volt a büntetésnek. Áldozatot követelt tőle. Az asszony sokáig törte a fejét, mi legyen az a megfelelő megalázkodás, amely még őt is kielégítené; szinte boldog volt, amikor megtalálta a legnagyszerűbb áldozatot - önmagát! Két hétig tartott, amíg megírta búcsúlevelét, a kellő módosításokkal és a helyesírási hibák kijavításával. Ebben a levélben bevallott bűnöket, amelyeket el sem követhetett, és beismert hibákat, amelyek túlhaladták képességeit. Ezután titokban elkészített halotti leplébe burkolózva, egy holdfényes éjszakán kiment a tóhoz, és belefojtotta magát a vízbe, amely olyan sekély volt, hogy le kellett térdelnie az iszapba, és fejét a víz alatt tartania. Ez bizony nagy akaraterőt igényelt. Amikor végül elborították az öntudatlanság meleg hullámai, némi bosszúsággal még arra gondolt, hogy fehér patyolat leple bizonyára csupa sár lesz, amint hulláját reggel kivonszolják a partra. És úgy is történt.

Cyrus Trask egy hordócska whiskyvel ülte meg felesége torát három régi bajtársával együtt, akik a háborúból hazatérve, útközben Maine felé benéztek hozzá. A kis Adam sokat bőgött a virrasztás kezdetén, mert a gyászolók, akik nem sokat értettek a csecsemők gondozásához, elfelejtették megetetni. Cyrus gyorsan megoldotta a problémát. Bemártott a whiskybe egy rongyot, és a gyerek szájába tömte, hadd szopja. Mire a rongyot harmadszor vagy negyedszer bemártották, a kis Adam elaludt. A virrasztás során néhányszor felébredt, és panaszosan nyöszörgött, mire megint megkapta a szeszbe mártott rongyot, és újra elaludt. A gyerek két és fél napig részeg volt. Akármi történt is bontakozó elméjében, anyagcseréje szempontjából a whisky hasznosnak bizonyult, mert e két és fél naptól kezdve vasegészségnek örvendett. Amikor a harmadik nap is véget ért, apja elment, és egy kecskét vásárolt. Adam mohón itta a kecsketejet, hányt egy kicsit, majd tovább ivott, és becsinált. Apja csöppet sem aggódott, hiszen ő is csak azt tette.

Egy hónap se telt bele, és Cyrus Trask szemet vetett egy szomszédos farmer tizenhét éves leányára. Az udvarlás gyors és józan volt. Senkiben sem merült fel a legkisebb kétség sem Cyrus szándékai felől: ezek tisztességesek és ésszerűek voltak. A lány apja szította a tüzet. Még két kisebb lánya is volt, és Alice, a legidősebb, már betöltötte a tizenhetedik évét.

Cyrusnak szüksége volt asszonyra, hogy Adam gondját viselje. Szüksége volt valakire, hogy főzzön, és ellássa a háztartást, márpedig egy cseléd pénzbe kerül. Erős férfi lévén, szüksége volt egy asszony testére is, ami szintén pénzbe kerül - hacsak nem veszi feleségül. Két hét leforgása alatt Cyrus megkérte, elvette, ágyba dugta és teherbe ejtette a lányt. Szomszédai nem is csodálkoztak ezen a gyors tempón. Akkoriban egészen normális dolog volt, hogy egy férfi három-négy feleséget nyű el egy normális élet folyamán.

Alice Trask számos csodálatos tulajdonsággal rendelkezett. Nem volt párja a sikálásban, meg abban, hogy tisztán tartsa a ház minden zugát. Nem volt túlságosan csinos, tehát nem kellett vigyázni rá. Szeme vizenyős volt, arca fakó, foga egyenetlen, de egészsége nem mindennapi - terhessége alatt sohasem panaszkodott. Hogy akart-e gyereket vagy sem, azt nem lehetett tudni; nem kérdezte senki, ő pedig nem szólt, ha nem kérdezték. Cyrus szempontjából alighanem ez volt a legkiválóbb erénye. Alice sohasem nyilvánított véleményt, és ha beszélt hozzá, esetleg úgy érezhette, hogy Alice figyelmesen hallgatja, miközben házi munkájával foglalatoskodik.

Alice Trask fiatalsága, tapasztalatlansága és hallgatagsága csupa értékes kincsnek bizonyult Cyrus számára. Miközben tovább gazdálkodott farmján, úgy, ahogy az egész környék hasonló farmjain gazdálkodni szoktak, Cyrus új mesterségbe kezdett - ez pedig a hadastyán harcos pályafutása volt. És ugyanaz az energia, amely régebben féktelenné tette, most arra késztette, hogy körültekintő legyen. A hadügyminisztériumon kívül senki sem tudta, hogy Cyrus Trask milyen minőségben és mennyi ideig szolgált. Falába igazolta katonai múltját, és egyúttal azt is szavatolta, hogy soha többé nem kell megint bevonulnia. Először Alice-nek kezdett félénken mesélgetni hadjáratairól, de amint belejött a mesélgetés technikájába, hőstettei is megszaporodtak. Eleinte tudta, hogy hazudik, de nemsokára éppen olyan bizonyos volt benne, hogy minden története igaz. Mielőtt bevonult, alig érdekelte a hadviselés, most pedig megvásárolt minden háborúról szóló könyvet, elolvasott minden jelentést, előfizetett a New York-i lapokra, térképeket tanulmányozott. Földrajzi ismeretei azelőtt nagyon bizonytalanok voltak, a harcászatról meg éppenséggel fogalma sem volt - de most szaktekintéllyé vált. Ismerte nemcsak az ütközeteket, hadmozdulatokat, hadjáratokat, de még a bennük részt vevő egységeket is az utolsó ezredig; tudta, honnan jöttek, és ki volt a parancsnokuk. És addig mesélgetett, míg végre maga is elhitte, hogy ott volt.

Mindez fokozatos fejlődés dolga volt, és közben Adam felcseperedett, nyomában mostoha-öccsével. Adam meg a kis Charles némán és tiszteletteljesen ült a helyén, miközben apjuk kifejtette minden tábornok terveit és gondolatait, meg azt, hogy hol tévedtek, és mit kellett volna tenniük. Azután - hiszen már akkor is tudta - megmondta bizony Grantnek és McClellannek, hol követték el a hibát, és könyörgött nekik, lássák be, hogy ő elemzi helyesen a helyzetet. Az eredmény mindig az volt, hogy elutasították tanácsát, amelyről csak később bizonyult be, mennyire jó.

Csak egy dolog volt, amitől Cyrus óvakodott, és alighanem okosan tette. Sohasem léptette elő magát altisztté. Mint Trask közlegény kezdte, és mindvégig Trask közlegény maradt. Meséi összességében így vált a hadtörténelem legmozgékonyabb közlegényévé, aki mindenütt jelen volt. A mese szükségessé tette, hogy legalább négy helyen legyen egyszerre. De talán ösztönösen vigyázott arra, hogy ne mesélje ezeket a történeteket túlságosan rövid időközökben. Alice meg a fiúk teljes képet nyertek róla - a közlegényről, aki büszke erre a mivoltára: aki véletlenül jelen van mindenütt, ahol valami fontos és látványos hadi esemény történik, sőt fesztelenül besétál a vezérkari tanácskozásokra, és helyesli vagy ellenzi a magas rangú tisztek döntéseit.

Lincoln halála valósággal gyomorszájon találta Cyrust. Azután gyakran emlegette, mit érzett, amikor először jutott hozzá a hír. És sohasem beszélt vagy hallott róla anélkül, hogy ne szökött volna könny a szemébe. És ha valóban nem mondta is ki, az embernek az a kitörölhetetlen benyomása támadt, hogy Cyrus Trask közlegény egyike volt Lincoln legközelibb, legmeghittebb, leghűségesebb barátainak. Valahányszor az elnök meg akarta tudni, hogy vélekedik az igazi hadsereg - nem azok az aranypaszományosan pöffeszkedő fajankók -, akkor Trask közlegényhez fordult. Isten tudja, hogy sikerült Cyrusnak mindezt az emberek értésére adni anélkül, hogy kimondaná; a sugalmazás mesterműve volt. Senki se foghatta volna rá, hogy hazudozik. Ezt pedig főképpen annak köszönhette, hogy a hazugság a fejében fészkelt, és megfestett minden szót, mely elhagyta ajkát, még ha igaz volt is.

Elég hamar eljutott oda, hogy leveleket, majd cikkeket írjon a hadviselésről, és következtetései értelmesek, meggyőzőek voltak. Cyrus valóban kiváló katonai szakértővé fejlesztette magát. Amikor bírálta a hadviselés addigi módszereit és az elavultságához makacsul ragaszkodó katonai szervezetet, éleslátása ellenállhatatlan volt. A különféle folyóiratokban megjelent cikkei közfeltűnést keltettek. A hadügyminisztériumhoz intézett levelei, amelyek egyszerre több lapban láttak napvilágot, egyre nagyobb hatást gyakoroltak a hadseregre vonatkozó döntésekben. Ha a Köztársasági Nagy Hadsereg nem válik jelentős

politikai tényezővé, akkor talán Cyrus Trask hangja sem jutott volna el Washingtonba, de az már lehetetlen volt, hogy ne vegyenek tudomást olyan ember szaváról, aki egy csaknem milliós tömeg nevében beszél. Márpedig Cyrus Trask szava katonai ügyekben ilyen jelentőségre tett szert, így történt, hogy mind gyakrabban kértek tőle tanácsot a hadsereg szervezeti kérdéseiben, személyzeti ügyekben, a tisztikar kapcsolatainak és a hadfelszerelésnek problémáiban. Szakértelme nyilvánvaló volt mindenki előtt, aki beszélni hallotta. Nyilván katonai tehetség volt, sőt mi több, egyike azoknak, akik megteremtették a Köztársasági Nagy Hadsereg politikai szervezetét, amely az ország életében hatalmas összetartó erőnek bizonyult. Ebben a szervezetben különféle tiszteletbeli állásokat töltött be, majd a szervezet fizetett titkára lett, és az is maradt élete végéig. Keresztül-kasul bejárta az országot, részt vett mindenféle kongresszuson, gyűlésen és táborozáson. Ennyit közéleti szerepléséről.

Ami pedig magánéletét illeti, ezt is áthatotta új hivatása, amelyet teljes odaadással szolgált. Katonai alapon szervezte meg házát és farmját. Jelentéseket követelt és kapott gazdasági ügyeinek állásáról. Alice valószínűleg jobban is szerette ezt a módszert. Szófukar teremtés volt. Egy szűkszavú jelentés felelt meg neki a legjobban. Hiszen éppen eléggé elfoglalta a két serdülő fiú meg a ház tisztán tartásának és a mosásnak a gondja. Azonkívül takarékoskodnia kellett az erejével, bár ezt egyik jelentésében sem említette. Ha nem vigyáz, ereje elfogyott volna, és akkor le kellett volna ülnie, hogy megvárja, amíg újra összeszedi magát. Éjszakánként elöntötte a veríték. Nagyon jól tudta, hogy abban a betegségben szenved, amit sorvadásnak neveztek; ezt akkor is tudta volna, ha nem figyelmezteti rá a kínos, fárasztó köhögés. És nem tudta, meddig élhet még. Némely ember elkínlódik az ilyesmivel jó néhány évig. Erre nem volt szabály. Lehet, hogy nem merte megemlíteni férjének. Ha betegséggel került szembe, Cyrus olyan módszert eszelt ki, amely büntetésnek is beillett. A gyomorfájást olyan erős purgálással kezelte, hogy valóságos csoda, ha túlélte valaki. Ha megemlíti állapotát férjének, Cyrus kezelésbe veszi, de oly módon, hogy abba hal bele, mégpedig jóval hamarabb, mint a sorvadásába. Azonkívül, ahogy Cyrus egyre katonásabbá vált, felesége megtanulta az egyetlen módszert, melynek segítségével egy katona megőrizheti életét. Vigyázott, hogy észrevétlen maradjon; csak akkor beszélt, ha kérdezték; mindig megcsinálta azt, amit vártak tőle, de sohasem többet, és nem pályázott előléptetésre. Alice olyan baka volt, aki mindig a hátsó sorban áll. Így sokkal könnyebb volt. Annyira meglapult a háttérben, hogy már szinte láthatatlanná vált.

Igazában a kisfiúk sínylették meg a dolgot. Cyrus arra a következtetésre jutott, hogy a hadsereg, ha nem is tökéletes, mégiscsak az egyetlen tiszteletre méltó hivatás egy férfi számára. Fájlalta, hogy falába miatt nem lehet hivatásos katona, de fiai számára el sem tudott képzelni más életpályát, mint a hadsereget. És úgy vélte, a katonáskodást legalul kell kezdeni, mint ahogy ő tette. Akkor aztán megtudja, mi az - de nem térképekből és tankönyvekből, hanem a saját tapasztalatából. Fiai jóformán még járni sem tudtak, amikor már fejükbe verte a fegyvertan alapismereteit. Mire iskolába kerültek, a katonai fegyelmező gyakorlatokat olyan természetesnek tartották, akár a lélegzést, és utálták, mint a poklot. Szigorúan egzecíroztatta őket, a gyakorlatok ütemét bottal verte ki falábán. Mérföldeken át meneteltette őket, kövekkel megrakott hátizsákkal, hogy a válluk megerősödjék. A ház mögött, az erdei tisztáson állandóan csiszolgatta céllövészeti tudományukat.

2

Amikor a gyermek először kapja rajta a felnőtteket - amikor komoly kis fejébe először hatol be az a gondolat, hogy a felnőttek nem félistenek, értelmük és véleményük nem mindig bölcs, gondolkodásuk nem mindig őszinte, ítéletük nem mindig igazságos -, akkor a gyermek világa

összeomlik, rémült kétségbeesés önti el lelkét. Istenei megbuktak, és megszűnt minden biztonság. És amikor istenek buknak, egy dolog bizonyos: nagyot buknak, nem kicsit; pozdorjává törnek, vagy mélyen elmerülnek a zöld posványba. Akkor aztán bajos újra felállítani őket, és soha többé nem nyerik vissza régi fényüket. És a gyermek világa sem lesz többé egészen ép. A növekedés fájdalmas útja ez.

Adam is leleplezte apját. Nem mintha apja megváltozott volna, inkább Adam tett szert valami új képességre. Mindig gyűlölte a fegyelmet, mint ahogy minden normális állat gyűlöli, de igaznak és igazságosnak tartotta, kikerülhetetlennek, mint a kanyarót - olyasminek, amit nem lehet megtagadni vagy átkozni, csak gyűlölni. És egyszerre csak - egészen hirtelen történt, mint egy villanás a fejében - Adam rájött, hogy apja módszerei távol állnak mindentől a világon, legfeljebb apjához magához van valami közük. Legalábbis Adam így látta ezt. Az egész gyakorlatozásból és fegyelmezésből a fiúknak semmi hasznuk sem lehetett, mindez csak arra szolgált, hogy Cyrus nagy embernek érezhesse magát. És ugyanaz a villanás a fejében értésére adta Adamnek, hogy apja nem nagy ember, sőt valójában csak egy nagyon makacs és akaratos kis ember, aki óriási medvebőr kucsmát visel. Ki tudja, mi idézi elő az ilyesmit - talán egy tekintet, egy leleplezett hazugság, egy pillanatnyi tétovázás -, elég az hozzá, hogy a bálvány recsegve ledől a gyermek képzeletében.

Az ifjú Adam mindig szófogadó gyermek volt. Valami visszariasztotta minden erőszakosságtól, minden veszekedéstől, még attól a néma feszültségtől is, amely néha feldúlja egy ház nyugalmát. Békességre vágyott, és ezt azzal is igyekezett elérni, hogy nem küzdött, nem harcolt, került minden erőszakot, és hogy ezt elérhesse, visszavonult, magába zárkózott, hiszen valami módon mindenki szeret erőszakoskodni. Adam a határozatlanság fátylába burkolózott, csak nyugodt szeme árulta el igazi belső életét. Ez nem védte ugyan meg a támadásoktól, de valahogy mégis sérthetetlenné tette.

Féltestvére, Charles, aki egy jó évvel volt fiatalabb nála, örökölte apjuk hatalmaskodó természetét. Charles született atléta volt, azonkívül ösztönszerűen értett hozzá, hogyan kell a legjobb pillanatot kiválasztani, a körülményekhez alkalmazkodni és akaratát versenytársaira kényszeríteni - márpedig ez a siker útja a világon.

Valahányszor Adammel versengett, a kis Charles nyert meg minden mérkőzést, akár erőről, akár ügyességről, akár gyors felfogásról volt szó; és olyan könnyűszerrel győzött, hogy már egész korán beleunt, és más gyerekeket keresett magának versenytársul. Ily módon azután bizonyos fajta szeretet fejlődött ki a két fiú közt, de ez inkább ahhoz a ragaszkodáshoz hasonlított, amelyet egy fiú és a húga szokott érezni egymás iránt. Charles nekiment minden fiúnak, aki belekötött Adambe, vagy becsmérelni merészelte. A verekedésben aztán többnyire Charles győzött. Megvédte bátyját az apai szigortól is, részint hazugsággal, részint meg úgy, hogy magára vállalta a hibát. Charles körülbelül úgy szerette bátyját, mint ahogy gyámoltalan lényeket szoktunk szeretni, például vak kutyakölyköt vagy újszülött csecsemőt.

Adam tűnődve nézett agyának rejtekéből - szeme hosszú alagútján keresztül - az emberekre, akik világát benépesítették; elsősorban apjára, akit kezdetben valami féllábú természeti erőnek tekintett, amelynek egyetlen rendeltetése az volt, hogy a kisfiúk még kisebbnek érezzék magukat, és az ostoba gyerekek belássák ostobaságukat. Később - amikor a bálvány már összeomlott - apjában rendőrt látott, akit születése pillanatától kezdve fölébe rendeltek, zsandárt, akit esetleg rá lehet szedni vagy lóvá lehet tenni, de sohasem szabad kihívóan szembeszállni vele. És szeme hosszú alagútján keresztül féltestvérét is figyelte. Charlesban egészen másfajta, ragyogó teremtést látott, akit Isten erős csontokkal és izmokkal, ügyességgel és fürgeséggel ruházott fel; egészen másféle lényt, mint ő maga, meg lehet csodálni, akár egy fekete leopárd fényes, sima szőrét, lassú, veszedelmes mozdulatait - de semmiképpen sem kell összehasonlítania saját magával. És Adamnek esze ágába se jutott

volna, hogy bizalmasan beavassa öccsét gondolataiba, hogy elmondja neki, milyen sóvárgás, milyen ábrándok, miféle tervek és néma örömök rejtőzködnek szemének alagútja mögött. Ez éppoly kevéssé jutott eszébe, mint hogy megossza gondolatait egy szépséges fával vagy egy felröppenő fácánnal. Adam körülbelül úgy örült Charlesnak, mint egy asszony egy jó nagy gyémántnak, és úgy bízott öccsében, mint ahogy némely asszony bízik a gyémánt csillogásában és a biztonságérzetben, amelyet a gyémánt értéke nyújt neki. De szeretet, ragaszkodás, melegebb érzelmek - ilyesmire gondolni sem lehetett.

Alice Trask iránt Adam titokban szégyenkezésfélét érzett. Alice nem volt az édesanyja - ezt jól tudta, hiszen számtalanszor értésére adták. Nem abból, amit mondtak neki, hanem a hangból, ahogy más dolgokat mondtak, tudta meg, hogy valamikor édesanyja is volt, aki valami szégyenletes dolgot követett el, olyasmit, mintha megfeledkezett volna a csirkékről, vagy nem talált volna bele a célba az erdei tisztáson, a ház mögött. És ennek a hibának a következménye, hogy édesanyja nincs itt. Adam néha arra gondolt, hogy ha egyszer rájönne, anyja milyen bűnt követett el, hát akkor, istenem, ő is megtenné ugyanazt - és akkor ő se lenne már itt.

Alice egészen egyformán bánt a két fiúval, megmosdatta és etette őket, minden egyebet pedig az apára bízott, aki véglegesen és félreérthetetlenül kijelentette, hogy a fiúk testi és szellemi nevelése egyes-egyedül az ő hatáskörébe tartozik. Még a dicsérés vagy dorgálás jogát sem volt hajlandó másra átruházni. Alice sohasem panaszkodott, zsörtölődött, sírt vagy nevetett. Megszokta, hogy összeszorított ajka ne áruljon el semmit, de semmit nem is rejtegetett. Ám egyszer, amikor még egészen kisfiú volt, Adam nesztelenül belépett a konyhába. Alice nem vette észre. Éppen harisnyát javítgatott, és mosolygott. Adam lopva visszahúzódott, és kisétált a házból, az erdei tisztásra, kedvenc rejtekhelyére, egy fatörzs mögé. Itt elbújt mélyen a kiálló gyökerek közé. Amit látott, annyira megdöbbentette, mintha mostohaanyját meztelenül pillantotta volna meg. Izgatottan lélegzett, szíve a torkában dobogott. Mert Alice-t valóban meztelenül látta - rajtakapta, amint mosolygott. Nem győzött álmélkodni rajta. Alice hogy is vetemedett ilyen hívságos dologra. Szíve fájt, és forró, szenvedélyes epedéssel gondolt mostohaanyjára. Nem tudta, mi tölti el a szívét, de olyan régóta nélkülözte a babusgatást, simogatást, ringatást, az anyai mell és mellbimbó hívogató édességét, az anyai öl lágy puhaságát, a szeretet és együttérzés szívhangjait, azt a melegítő érzést, hogy aggódnak érte - mindez benne rejlett szenvedélyében, csak nem tudott róla, hiszen azt se tudta, hogy vannak ilyen dolgok a világon, így hát hogy is érezhette volna hiányukat?

Eszébe jutott, persze, hogy talán téved, talán valami istenverte árnyék hullott az arcára, és torzította el látását. Újra felidézte fejében az éles képet, amit az imént látott, és rájött arra, hogy mostohaanyjának nemcsak a szája, de a szeme is mosolygott. Márpedig akkor nem lehet tévedés: a furcsa fénytörés előidézhette az egyiket vagy a másikat, de nem mind a kettőt.

Lesni kezdett rá, ravaszul, ahogy a vadra lesnek - mint ahogy maga is lesett már a gébicsekre a dombtetőn, amikor napról napra ott feküdt élettelenül, mint egy kavics, és leste az óvatos, öreg gébicseket, amint kiviszik fiókáikat sütkérezni a napra, így leste Alice-t lopva, szeme csücskéből, észrevehetetlenül, és megállapította, hogy igaz. Néha, amikor Alice egyedül volt, és tudta is, hogy egyedül van, elengedte magát - hadd játszogasson lelke a virágok között -, és ilyenkor mosolygott. És csodálatos volt megfigyelni, milyen gyorsan el tudta kergetni mosolyát a rög alá, mint ahogy az erdei mormoták elbújtatják kicsinyeiket.

Adam mélyen elrejtette kincses titkát alagútja mögé, de készséggel hajlandó volt fizetni valamivel ezért a gyönyörűségért. Alice ajándékokat kezdett találni - a varrókosarában, kopott erszényében, párnája alatt -: két sárga szegfűt, egy szép tollat a kékmadár farkából, félrúdnyi zöld pecsétviaszt, egy lopott zsebkendőt. Alice eleinte meghökkent, de amint ez elmúlt, és amint hirtelen megint valami váratlan ajándékra bukkant, az a bizonyos virágos mosoly újra

felvillant, és el is tűnt, mint ahogy a pisztráng átcikázik a tóba hullott éles fénysugáron. Alice nem kérdezett semmit, és nem tett semmiféle megjegyzést.

Köhögését kínos volt hallgatni éjszakánként; olyan hangos és zavaró volt, hogy Cyrus végül áthelyezte feleségét egy másik szobába, különben nem tudott volna aludni. De azért gyakran meglátogatta - csupasz fél lábán szökdécselve, és kezével megtámaszkodva a falban. A fiúk hallhatták, sőt érezhették a nehéz test robaját a házon keresztül, amint Alice ágyára zöttyent, majd visszatért onnan. Amint Adam felnőtt, egy dologtól félt a legjobban, inkább, mint bármi mástól. Rettegett attól a naptól, amikor elviszik és besorozzák katonának. Apja gondoskodott róla, hogy ne felejtse el: ez a nap be fog következni. Gyakran beszélt róla, Adamnek szüksége van a katonaságra, mert csak így lehet ember belőle. Lám, Charles már majdnem az volt - férfi, méghozzá nem akármilyen, már tizenöt éves korában, amikor Adam a tizenhatot is betöltötte.

3

A szeretet a két fiú közt évről évre nagyobb lett. Lehet, hogy Charles érzéseiben egy kis megvetés is volt, de amolyan oltalmazó megvetés. Történetesen egy este a fiúk bigéztek az udvaron. Akkor még új volt nekik a játék, amely úgy folyt, hogy egy kihegyezett botocskát a földre tettek, és egyik végére rácsaptak az ütővel. A botocska felrepült a levegőbe, és akkor elütötték, amilyen messzire csak tudták.

Adam nem volt ügyes játékos. De valami véletlen folytán - jobb volt szemmértéke és a mozdulata - megverte öccsét a bigében. Négyszer egymás után messzebb repítette a bigét, mint Charles. Ez egészen új élmény volt számára, vad izgalom fogta el, és nem figyelte, nem érezte meg öccse hangulatát, mint rendszerint. Amikor ötödször ütötte el a bigét, messze kirepült a rétre, zümmögve, mint egy méh. Boldogan visszafordult, hogy lássa Charles arcát, de hirtelen megfagyott ereiben a vér. Megrémült a Charles arcán tükröződő gyűlölettől.

- Azt hiszem, véletlenül történt - hebegte sután. - Lefogadom, nem is tudnám újra megcsinálni.

Charles letette a maga bigéjét, ráütött, és amikor a levegőbe emelkedett, nagy lendülettel felé csapott, de elhibázta. Charles most lassan Adam felé indult - szeme hideg volt és közömbös. Adam rémülten eloldalgott. Nem mert megfordulni és elszaladni, hiszen öccse könnyűszerrel utolérhette. Ezért lassan hátrált, szeméhen ijedtség tükröződött, torka száraz volt. Charles odaért egészen a közelébe, és ütőjével az arcába csapott. Adam eltakarta vérző orrát kezeivel. Charles újra nekilendítette ütőjét, és most Adam bordái közé vágott, de akkorát, hogy még a szívverése is elállt. Majd újabb lendülettel úgy fejbe vágta, hogy lerogyott. Miközben Adam eszméletlenül hevert a földön, Charles durván hasba rúgta, és elment.

Egy idő múlva Adam visszanyerte eszméletét. Csak apró lélegzetet tudott venni, mert mellében szúrást érzett. Megpróbált felülni, de menten visszarogyott, olyan csavaró fájdalmat érzett a gyomrában. Látta, hogy Alice kinéz az ablakon, és arcán olyasmi tükröződött, amit még nem látott soha. Nem tudta, mi lehet az, de nem volt lágyság vagy gyengeség, inkább talán gyűlölet lehetett. Alice észrevette, hogy Adam reá bámul; eleresztette a függönyt, és eltűnt. Amikor Adam végre feltápászkodott a földről, és görnyedten a konyhába vánszorgott, a mosdótálban forró vizet talált, amelyet neki készítettek oda egy tiszta törülközővel együtt. Hallotta, hogy mostohaanyja köhécsel a szobájában.

Charles egyetlen nagyszerű tulajdonsággal rendelkezett. Soha, de sohasem bánt meg semmit. A verésről sose beszélt, nyilván nem is gondolt rá többé. De Adam nagyon vigyázott rá, hogy ne győzze le öccsét többé semmiben, akármi legyen is az. Mindig érezte, hogy öccse

veszélyes lény, de most már tudta, hogy nem szabad fölébe kerekednie semmiben, hacsak nem készül fel arra, hogy megölje az öccsét. Charles nem bánta meg a dolgot. Egyszerűen kielégítette indulatát, és kész.

Charles apjának sem szólt erről a verésről, Adam sem mesélte el, Alice pedig még kevésbé, de Cyrus mintha mégis tudott volna róla. A következő hónapokban nagyon gyengéden bánt Adammel. Hangja lágyabb volt, mint azelőtt, ha vele beszélt. Nem büntette meg többé semmiért. Majdnem minden este oktatgatta, de minden hevesség nélkül. Adam pedig jobban megijedt gyengédségétől, mint azelőtt a haragjától; úgy érezte, áldozatul szánják, és arra készítik elő; majdnem olyan volt ez, mint a siralomházi engedékenység, amikor az istenek áldozatául kiszemelt embert becézgetik és kényeztetik, hogy jókedvűen hajtsa fejét az oltárkőre, és ne bosszantsa az isteneket boldogtalanságával.

Cyrus szelíden megmagyarázta Adamnek, mi a lényege a katonaságnak. És noha tudása nem annyira saját tapasztalataiból, mint inkább vizsgálódásból és kutatásból fakadt, pontosan tudta, mit beszél. Arról a szomorú méltóságról beszélt, amelyet egy katona megszerezhet, ha arra gondol, milyen nagy szüksége van rá a társadalomnak tévelygései közepette - hiszen ő tulajdonképpen nem egyéb, mint az emberi gyarlóság büntetése. Talán Cyrus éppen önmagában fedezte fel mindezt, miközben fejtegette. Bizony, cseppet sem hasonlított ahhoz a zászlólengető, hangos harciassághoz, mely fiatalabb korát jellemezte. A megalázásokat, mondta Cyrus, azért halmozzák a katona fejére, hogy ha eljön az ideje, ne háborítsa fel túlságosan a végső megalázás: a piszkos és értelmetlen halál! Cyrus akkor mesélgette ezeket a dolgokat Adamnek, amikor egyedül voltak, nem engedte meg, hogy Charles is hallja.

Egy nap, késő délután Cyrus elvitte Adamet sétálni. Töprengéseinek és tanulmányainak sötét következtetései most szinte kiáradtak belőle, és a rémület hullámaival öntötték el fiát.

- Azt akarom, hogy értsd meg jól - mondta -, tudd meg, hogy a katona a legszentebb lény minden ember között, mert neki kell elszenvednie a legnagyobb megpróbáltatást, a legnagyobbat, ami csak létezik. Igyekszem megmagyarázni neked. Nézd csak - ősidők óta mindig azt tanították, hogy az emberölés olyan bűn, amelyet nem lehet eltűrni. Aki embert öl, azt el kell pusztítani, mert ez igen nagy bűn, talán a legnagyobb, ami csak létezik. És azután mégis előráncigáljuk a katonát, kezébe adjuk a gyilkos fegyvert, és azt mondjuk neki: “Használd fel jól, okosan, minél ügyesebben!” Nem szabunk neki korlátokat. “Eredj - mondjuk neki -, gyilkolj meg a testvéreid egy bizonyos csoportjából vagy fajtájából, amennyit csak tudsz. És meg is jutalmazunk majd érte, mert ez a munka ellentétben van azzal, amire régebben tanítottak.”

Adam megnedvesítette kiszáradt ajkát. Kérdezni akart valamit, de nem sikerült, majd megpróbálta újra:

- Hát miért kell ezt megtenni? - kérdezte. - Miért?

Cyrust mélységesen megrendítette a kérdés, és úgy beszélt, mint még soha.

- Nem tudom - mondta. - Sokáig tanulmányoztam, hogy és mint van ez, talán rá is jöttem, de megközelítő választ sem találtam arra a kérdésre, miért kell így lennie. Ne is képzeld, hogy az emberek tudják, mit csinálnak és mért csinálják, erre ne is számíts. Hiszen annyi dolog van, amit ösztönszerűen csinálunk, mint ahogy a méh mézet készít, vagy a róka bemeríti lábát a patak vizébe, hogy megtévessze a kutyákat. A róka nem tudja megmondani, miért teszi ezt, és a méh talán emlékszik a télre, vagy számít rá, hogy megint tél lesz? Amikor rájöttem arra, hogy nem kerülheted el a katonaságot, előbb nyitva akartam hagyni a jövőt, hadd tapasztaljad ki magad. De aztán úgy gondoltam, jobb lesz, ha megvédlek azzal a kevés tudással, amit én szereztem. Mert most már nemsokára menned kell... abban a korban vagy, bizony.

- Nem akarok - mondta Adam gyorsan.

- Nemsokára menned kell - ismételte apja, mintha nem is hallotta volna. - És el akarok mondani neked mindent, hogy ne érjen meglepetés. Először is lerángatják a ruhádat, de nem érik be ezzel. Kivernek belőled minden emberi méltóságot, azt a keveset is, ami van. Hiába gondolod, hogy jogod van élni kedved szerint, és megkövetelheted, hogy békében hagyjanak! Majd kényszerítenek arra, hogy csordában élj, meg egyél, meg aludj, meg kakálj. És mire megint felöltöztetnek, már meg se tudod különböztetni magad a többitől. Még arra sincs lehetőséged, hogy egy cédulát tűzzél a melledre, és azt mondhasd: “Ez én vagyok, más, mint a többi.”

- Ezt én nem akarom - mondta Adam.

- Nemsokára - folytatta Cyrus - nem lesz egyetlen gondolatod, amely elütne attól, amit a többiek gondolnak. Nem lesz egyetlen szavad, amely elütne attól, amit a társaid mondanak. És sok mindent csak azért teszel meg, mert a többiek is megteszik. És érezni fogod, milyen veszélyes minden néven nevezendő különbség, veszélyes az egyformán gondolkodó, egyformán cselekvő férfiak egész bandájára.

- És ha nem vagyok hajlandó? - kérdezte Adam.

- Igen - felelte Cyrus -, néha megesik ez is. Hébe-hóba akad olyan ember is, aki nem hajlandó megtenni, amit követelnek tőle. És tudod, mi történik akkor? Az egész gépezet minden erejét hideg elszántsággal arra fordítja, hogy ezt a különbözőséget megsemmisítse. Megtörik a testedet és a lelkedet, a szellemedet és az idegeidet, vasbotokkal verik ki belőled azt a veszedelmes elkülönülést. És ha végül mégsem tudod megadni magadat, akkor kihánynak, kiokádnak, és ott hagynak rothadni a kerítésen kívül - akkor nem tartozol már hozzájuk, de szabad se vagy. Így hát jobb szépen beállni a sorba. Hiszen csak önvédelemből cselekednek. Ha valami, oly diadalmasan logikátlan, oly szépségesen értelmetlen, mint egy hadsereg, nem tűrhet egyetlen kérdést sem, amely gyengíthetné. Mert ha önmagában nézed, ha nem emeled fel más dolgokhoz, amelyekkel összehasonlíthatod és kigúnyolhatod, lassacskán egészen bizonyosan találsz benne értelmet és logikát, sőt valami rettenetes szépséget is. Aki el tudja fogadni, nem okvetlenül rosszabb, mint a többi ember, sőt néha sokkal jobb. Jól figyeld, amit mondok, mert sokat töprengtem rajta. Némely ember elmerül a katonaság sötét hínárjában, megadja magát, és elveszíti egyéniségét. De ezeknek már kezdetben sem volt valami erős egyéniségük, és lehet, hogy te is ilyen vagy. Vannak aztán mások, akik elsüllyednek, elmerülnek a közös pocsolyában, de mire felemelkednek, megtalálják igazi énjüket, jobban magukra találnak, mint valaha; ez azért van, mert megszabadultak minden kicsinyes hiúságtól, de helyette a század és az ezred dicsfényében tündökölnek. Ha le tudsz merülni ilyen mélyre, utána olyan magasságba emelkedhetsz, hogy el se tudnád képzelni; akkor megismered a legszentebb örömet, és majdnem úgy érzed magad, mint a mennybéli angyalok társaságában. Akkor felismered az értéket olyan emberekben is, akik nem tudják kifejezni magukat. De előbb jó mélyre kell ereszkedned, hogy mindezt megtanuld.

Amint visszaballagtak a ház felé, Cyrus balra fordult, és belépett a fák közt elterülő tisztásra. Már alkonyodott. Adam hirtelen megjegyezte:

- Látja azt a facsonkot, édesapám? Itt szoktam elbújni a gyökerek közt, a túlsó oldalon. Valahányszor megbüntetett, ott szoktam rejtőzködni, néha meg azért bújtam meg ott, mert rosszul éreztem magam.

- Gyere, nézzük meg - felelte apja. Adam odavezette, és Cyrus lenézett a fészekszerű mélyedésbe a gyökerek közt. - Már régen tudok róla - mondta. - Egyszer, amikor nagyon sokáig maradtál, azt gondoltam, bizonyára van valami ilyen rejtekhelyed. Meg is találtam, mert éreztem, hogy alighanem éppen ilyen helyre van szükséged. Nézd csak, hogy

ledöngölted a földet, és letapostad azt a kis füvet. És miközben ott kuporogtál, kis csíkokat hántoltál le a fa kérgéből. Mihelyt megpillantottam, rögtön tudtam, hogy ez az a hely.

Adam csodálkozva nézett apjára.

- De sohasem keresett itt - mondta.

- Nem én - felelte Cyrus -, attól óvakodtam. Nem szabad túlságosan meghajszolni egy emberi lelket. A világért sem tenném meg. Kell egy kis rést hagyni, vészkijáratot, ha nem akarjuk a halálba kergetni az embert. Ezt sohase felejtsd el. Azt hiszem, éreztem, milyen keményen szorongatlak. Nem akartam túlzásba vinni a dolgot.

Nyugtalanul tovább siettek a fák közt.

- Annyi mindent szeretnék neked mondani - folytatta Cyrus -, de a legtöbbet elfelejtem. Meg kell mondanom neked, egy katona nagyon sok mindent áldoz fel, hogy valamicskét vissza-kapjon. Születése percétől kezdve a gyermeket minden körülmény, minden szabály és törvény arra tanítja, hogy védje meg a maga életét. Ezzel a nagy ösztönnel indul, és minden ezt igazolja. De amikor beöltöztették katonának, szakítania kell mindezzel, hideg fejjel meg kell tanulnia, hogy lépten-nyomon kockáztassa életét anélkül, hogy ebbe beleőrülne. És ha ezt meg tudod tenni, mert, ne felejtsd el, nem mindenki képes rá, akkor megszerezted az élet legnagyobb adományát. Nézd csak, fiam - mondta Cyrus komolyan -, majdnem minden ember fél, és még azt sem tudja, mi okozza félelmét: valami semmiség, árnyak, zavaros aggodalmak, megnevezhetetlen és megszámlálhatatlan veszélyek, rettegés az ismeretlen haláltól, melynek nincs is arculata. De ha rá tudod venni magadat, hogy ne árnyékokkal nézzél szembe, hanem a valóságos halállal, amely körülírható és felismerhető - halállal, amit a golyó hoz, vagy a kard, a nyíl vagy a lándzsa -, akkor nem kell többé félned, legalábbis olyan értelemben nem, mint azelőtt. Akkor olyan ember leszel, aki nem vehető egy kalap alá a többivel, mert nyugodt és magabiztos ott, ahol mások rémülten siránkoznak. Ez a jutalmad, a nagy jutalom, talán az egyetlen. Talán ez a végső tisztaság, amelyet szenny vesz körül mindenfelől. Lám, már majdnem besötétedett. Szeretnék újra beszélgetni veled holnap este, amikor elgondolkoztunk már azon, amit mondtam neked.

De Adam megkérdezte:

- Miért nem beszél az öcsémmel? Charlesból katona lesz. Jó katona lesz belőle, sokkal jobb, mint én.

- Charlesból nem lesz katona - felelte Cyrus. - Semmi értelme.

- Hát nem alkalmasabb rá, mint én?

- Csak látszólag - mondta Cyrus. - Belülről nem. Charles nem fél, és így sohasem tanulhatja meg, mit ér a bátorság. Önmagán kívül nem ismer semmit, és így sohasem vehetné hasznát annak, amit igyekeztem neked megmagyarázni. Ha katonának adjuk, szabadjára engedünk benne sok mindent, amit inkább láncon kellene tartani. Nem, Charlest nem merném elengedni katonának.

- Bezzeg őt sohasem büntette meg - panaszkodott Adam -, szabadjára hagyta, hadd élje a világát, dicsérte, nem gyötörte soha, most meg a katonaságot is elengedi neki.

Elhallgatott, mert már attól is megrémült, amit eddig mondott - félt a haragtól, megvetéstől, sőt fenyítéstől, amit szavai kiválthatnak.

Apja nem felelt. Továbbsétált, ki a tisztásból, fejét annyira lehorgasztva, hogy álla mellén pihent. Csípője egyhangú szabályossággal emelkedett és süppedt, miközben falába a földön kopogott. A faláb oldalt mindig egy félkört írt le, amikor rákerült a sor.

Most már egészen sötét volt; a lámpák arany fénye kiáradt a nyitott konyhaajtón. Alice a küszöbre lépett, és kikukucskált, őket kereste; amikor meghallotta a közeledő egyenetlen lépteket, visszatért a konyhába.

Cyrus a konyhatornácra lépett, csak aztán állt meg, és emelte fel a fejét.

- Hol vagy? - kérdezte.

- Itt, éppen a háta mögött.

- Kérdeztél valamit. Azt hiszem, válaszolnom kell rá. Lehet, hogy jó, ha válaszolok, de az is lehet, hogy rossz. Te nem vagy okos. Magad sem tudod, mit akarsz. Nincs benned kellő tűz, vadság. Eltűröd, hogy mások tapossanak rajtad. Néha azt gondolom, mulya vagy, sohasem érsz majd kutyagumit se. Megkaptad a feleletet a kérdésedre? Téged szeretlek jobban, mindig is jobban szerettelek. Talán kár volt megmondanom neked, de igaz. Téged szeretlek jobban. Különben mért vesződtem volna azzal, hogy gyötörjelek? De most már fogd be a szád, menj vacsorázni. Majd beszélünk holnap este. Fáj a lábam.

4

A vacsoránál nem beszélgettek. A csendet nem zavarta más, csak a leves hörpölése és a rágás nesze. Apjuk néha meglengette kezét, hogy elűzze a pilléket a petróleumlámpa üvegéről. Adam érezte, hogy öccse lopva figyeli. Amikor hirtelen felpillantott, szeme elkapta Alice pillantását. Mihelyt elkészült az evéssel, Adam hátratolta székét.

- Azt hiszem, sétálok egyet - mondta.

Charles felállt.

- Én is veled megyek.

Alice és Cyrus utánuk nézett. Ekkor bekövetkezett az a ritka eset, hogy Alice kérdezett valamit.

- Mit csináltál? - kérdezte idegesen.

- Semmit - felelte Cyrus.

- Katonának akarod adni?

- Igen.

- És ő tudja?

Cyrus komoran kibámult a nyitott ajtón a sötétségbe.

- Igen, tudja.

- Nem lesz kedve hozzá. Nem neki való.

- Nem fontos - felelte Cyrus, majd hangosan megismételte: - Nem fontos.

A hangjában benne volt ez is: “Fogd be a szád. Semmi közöd hozzá.” Egy percig hallgattak, majd Cyrus megszólalt, szinte mentegetőző hangon:

- Más, mintha a te gyereked volna.

Alice nem válaszolt.

A fiúk a sötét, göröngyös úton baktattak. Néhány csipetnyi fénypontot láttak maguk előtt a falu felől.

- Be akarsz menni a kocsmába? - kérdezte Charles.

- Erre nem is gondoltam - mondta Adam.

- Akkor mi az ördögöt mégy el késő este hazulról?

- Nem kellett velem jönnöd - felelte Adam.

Charles odalépett mellé, egészen közel.

- Mit mondott neked ma délután? Láttam, hogy együtt járkáltok. Mit mondott?

- Csak úgy mesélgetett a katonaságról... mint mindig.

- No, ezt nem hiszem - mondta Charles gyanakodva. - Láttam, hogy odahajol hozzád, és úgy beszél veled, mint a felnőttekkel. Nem mesélgetett, hanem beszélt.

- De igen, mesélgetett - mondta Adam türelmesen, és uralkodnia kellett lélegzetén, mert egy kis félelmet érzett: már a gyomrát kezdte szorítani. Olyan mély lélegzetet vett, amilyet egy szuszra csak tudott, és visszatartotta, hogy elnyomja félelmét.

- No, miről beszélt? - kérdezte Charles újra.

- A hadseregről, meg hogy milyen az, ha az ember katona.

- Nem hiszek neked - mondta Charles. - Látom, nyomorult hazug vagy! Mit akarsz eltitkolni előttem?

- Semmit - mondta Adam.

Charles durván ráripakodott:

- Az a bolond anyád vízbe ölte magát. Talán megvert szemmel. Ennyi is megteszi.

Adam óvatosan kiengedte lélegzetét, továbbra is elnyomva sötét félelmét. Hallgatott. Charles ekkor felkiáltott:

- Abban sántikálsz, hogy az apámat elrabold tőlem! Nem tudom, hogy akarod ezt megcsinálni. Hogy képzeled ezt?

- Sehogy - mondta Adam.

Charles odaugrott elé, úgy, hogy elállta Adam útját. A két fiú melle szinte összeért. Adam óvatosan hátrált, mint ahogy egy kígyót igyekszik az ember kikerülni.

- Itt volt a születésnapja! - ordította Charles. - Hatvan centet költöttem rá. Vettem neki egy jó német zsebkést, gyöngyház nyelűt, három pengével és dugóhúzóval. Hol az a kés? Láttad valaha is, hogy használta volna? Talán neked adta? Még azt se láttam, hogy akár csak egyszer is kifente volna. Nincs az a kés a zsebedben? Akkor mit csinált vele? “Köszönöm”, mondta, és kész. Ennyit kaptam egy gyöngyház nyelű német késért, ami hatvan centbe került.

Hangja dühtől remegett, és Adam újra érezte, hogy elfogja a félelem; de azt is tudta, hogy még van egy-két perce. Éppen elégszer látta azt a pusztító gépezetet, amely lekaszált mindent, ami útjában állt. Előbb a düh jelentkezett, azután a hideg megszállottság: közömbös tekintet, önelégült mosoly, és egyetlen szó sem, csak suttogás. Amikor ez következik be, akkor jön a bunyó, de hideg, szakértő bunyózás, kiszámított mozdulatok, pontos munka. Adam lenyelte nyálát, hogy megnedvesítse kiszáradt torkát. Nem is törte a fejét, hogy mondjon valamit, ami segítene rajta, hiszen az öccse, ha egyszer elöntötte a düh, oda se figyelt arra, amit mondtak neki, nem is hallotta. Ott állt sötéten Adam előtt - vállasabb volt, vaskosabb, zömökebb, de még nem veselkedett neki. Ajka nedvesen fénylett a csillagok világánál, de még nem mosolygott, és hangja még tombolt.

- És mit csináltál te a születésnapján? Azt hiszed, nem láttam? Vagy költöttél rá te is hat hatost, vagy akár csak négyet? Hoztál neki egy korcs kölyökkutyát, amit úgy szedtél föl az erdőben. Nevettél, mint egy hülye, és azt mondtad, jó foglyász kutya lesz belőle. Az a kutya ott alszik, az ő szobájában. Játszogat vele, miközben olvas. Már betanította mindenfélére. És hol a kés? “Köszönöm”, mondta, csak éppen ennyit: “Köszönöm.” - Charles most már suttogó hangon beszélt, és válla előregörbült.

Adam egyetlen kétségbeesett ugrással hátrahőkölt, és védekezően arca elé emelte kezét. Öccse minden mozdulata pontos volt, mindkét lábát erősen megvetette a földön. Egyik öklét gondosan előrelendítette, hogy felmérje a célt, azután kezdődött a kegyetlen, hideg munka - kemény ütés a gyomorba, amitől Adam kezei lehullottak, azután négy ökölcsapás a fejére. Adam érezte, hogy orrcsontja recseg, még a porc is ropog. Megint felemelte kezét. Charles most a szívét vette célba. És Adam az egész idő alatt olyan reménytelenül és gyámoltalanul nézett öccsére, mint a halálraítélt a hóhérra.

Egyszerre - maga csodálkozott rajta legjobban - Adam vadul nekilendítette karját, és keze fejével ütni próbált, de erőtlenül és célzás nélkül. Charles lehajolt, hogy az ütést kikerülje, és a gyámoltalan kar nyakába fonódott. Adam most már mindkét karjával öccsébe kapaszkodott, és zokogva lógott a nyakában. Érezte, hogy azok a kemény, szögletes öklök úgy gyomrozzák, hogy már hányás környékezi, de még mindig görcsösen kapaszkodott. Az idő meglassult számára. Egész testével érezte, hogy öccse oldalt csavarodik, és kényszeríti, hogy szétvesse lábát. A következő pillanatban meg érezte, hogy öccse térde az ő térdét és combját horzsolja, még feljebb nyomakodik, már a heréjét szorítja - irtózatos, kibírhatatlan fájdalom hasított belé, és megrázta egész testét. Karja lehanyatlott. Előrehajolt és hányt, de közben a kegyetlen öklözés szüntelenül folytatódott.

Adam érezte az ökölcsapásokat halántékán, arcán, szemén. Érezte, hogy ajka felhasadt, és cafatokban tapad a fogára, de bőre megvastagodott és érzéketlenné vált, mintha vastag gumi borítaná. Szédelegve csodálkozott, hogy térde nem rogy össze, teste meg nem zuhan a földre, nem veszti el eszméletét. Az öklözés egy örökkévalóságig tartott. Hallotta öccse lihegését - gyorsan, robbanásszerűen lélegzett, mint aki nehéz pöröllyel dolgozik. A sápadt holdfényben látta is öccsét a könnyekkel hígított vércsermelyen keresztül, mely a szeméből szivárgott. Látta öccse ártatlan, kifejezéstelen szemét, nedves ajkán az alig észrevehető mosolyt. Mindezt villanásszerűen látta, amint fény és sötétség cikázóan váltakozott a szeme előtt.

Charles ott állt fölötte, levegő után kapkodva, mint egy kutya, ha kifulladt a rohanástól. Azután megfordult, és elindult vissza, a ház felé, fájó csuklóit tapogatva, miközben lépteit szaporázta.

Adam visszanyerte öntudatát - ez gyorsan és ijesztően következett be. Elméje fájdalmas ködben tapogatózott. Teste lomha és nehéz volt a fájdalomtól. De a következő pillanatban megfeledkezett sebeiről. Gyors léptek zaját hallotta az út felől. Elfogta a patkányok ösztönös félelme és vadsága. Térdre tápászkodott, és levonszolta magát az útról, a vízlevezető árokba. Egylábnyi víz volt az árokban, és partjain magas fű nőtt. Adam csendesen belemászott a vízbe, óvakodva attól, hogy megcsobbantsa.

A léptek közeledtek, elakadtak, kissé továbbhaladtak, majd visszatértek. Rejtekhelyéről Adam csak egy sötét foltot látott a sötétségben. Ekkor kénes gyufa lobbant, és a parányi kékes fény belekapott a fába, groteszkül megvilágítva alulról Charles arcát. Charles felemelte a gyufát, és körös-körül a sötétségbe kémlelt. Adam észrevette, hogy jobbjában fejszét szorongat.

Amikor a gyufa kialudt, az éj még sötétebb volt, mint azelőtt. Charles lassan továbbment, meggyújtott egy másik gyufát, majd a következő lépések után egy harmadikat. Az utat

vizsgálta, valami nyomot keresett, de végül feladta. Jobb keze a levegőbe emelkedett, és messze elhajította a fejszét a rétre. Azután sebesen elindult a falu parányi fényecskéi felé.

Adam sokáig feküdt a hűs vízben. Azon töprengett, mit érezhet az öccse. Most, hogy szenvedélyes haragja lehűlt, riadalmat érez-e vagy szomorúságot, lelkiismeret-furdalást - vagy semmit? Mindezt Adam érezte helyette. Lelkiismerete hidat épített az öccséhez, és most helyette is szenvedett, mint ahogy máskor a házi munkáját szokta elvégezni helyette.

Adam kimászott a vízből, és felállt. Sebei megmerevedtek, és az alvadt vér arcára kérgesedett. Úgy gondolta, kint marad a sötétben, amíg apja és Alice le nem fekszik. Úgy érezte, nem tudna felelni semmiféle kérdésre, hiszen még maga sem tudta a választ, és elgyötört agya fáradt volt ahhoz, hogy megkeresse. Kék derengéssel szegélyezett káprázat remegett homloka előtt, és tudta, hogy mindjárt elájul.

Szélesen kiterpesztett lábakkal lassan továbbtántorgott az úton. A tornácnál megállt, benézett. A mennyezetről láncon függő lámpa sárga kört vetett az asztalra, megvilágította Alice-t és varrókosarát, amely előtte állt. A másik oldalon apja ült, és egy tollszárat rágott; bemártotta a nyitott tintásüvegbe, és fekete jegyzőkönyvébe írogatott valamit.

Alice felpillantott, és meglátta Adam véres arcát. Erre szájához emelte kezét, és ujjait alsó fogsorába akasztotta.

Adam felvonszolta magát előbb az egyik, majd a másik lépcsőfokra, és megkapaszkodott az ajtófélfába.

Ekkor Cyrus is felemelte fejét. Kíváncsian, de idegenül nézett kifelé. Csak lassan azonosította a torz látványt Adammel. Felállt, meghökkenve, csodálkozva. A tollszárat a tintásüvegbe dugta, és ujjait nadrágjába törölte.

- Miért tette? - kérdezte halkan.

Adam válaszolni próbált, de szája száraz és cserepes volt. Megnyalta ajkát, amitől újra megeredt a vérzés.

- Nem tudom - mondta.

Cyrus odabotorkált hozzá, és megragadta karját, olyan vadul, hogy Adam összerezzent, és el akart húzódni.

- Ne hazudj nekem! Miért tette? Összevesztetek?

- Nem.

Cyrus csavart rajta egyet.

- Mondd meg! Tudni akarom! Mondd meg! Mindent el kell mondanod. Majd kényszerítlek rá. Az ördög bújjon beléd, mindig védeni próbálod! Azt hiszed, nem vettem észre? Azt hiszed, bolonddá teszel? Mondd meg tüstént, vagy istenemre, nem eresztlek be, és egész éjjel állhatsz odakünn!

Adam körülnézett, mintha választ keresne.

- Azt hiszi, apám nem szereti őt.

Cyrus eleresztette Adam karját, visszasántikált a székéhez, és leült. Megrázta a tollat a tintásüvegben, és üres tekintettel jegyzőkönyvére meredt.

- Alice - mondta -, segítsd ágyba Adamet. Azt hiszem, le kell vágnod róla az inget. Segíts neki.

Megint felállt, a szoba sarkába lépett, ahol a kabátok lógtak szögeken. A ruhák mögött turkálva, előhúzta puskáját, meghajlította, hogy megnézze, meg van-e töltve, és kibotorkált az ajtón.

Alice felemelte kezét, mintha kötelet dobna a levegőbe, hogy visszatartsa. De a kötél elszakadt, és arca nem árulta el gondolatait.

- Menj a szobádba - mondta. - Mindjárt hozok egy kis vizet a mosdótálban.

Adam az ágyon feküdt, derékig lepedővel betakarva. Alice meleg vízbe mártogatott vászon zsebkendővel borogatta sebeit. Sokáig hallgatott, azután folytatta Adam mondatát, mintha csak most hangzott volna el:

- Azt hiszi, hogy apátok nem szereti. De te szereted, mindig szeretted.

Adam nem felelt. Alice csendesen folytatta:

- Furcsa fiú. Csak ismerni kell. A héja nyers és durva, csupa harag, amíg jobban meg nem ismered. - Elhallgatott, hogy kiköhögje magát. Előrehajolt, úgy köhögött. Amikor a roham véget ért, arca kipirult, és elárulta kimerültségét. - Csak ismerni kell - ismételte. - Hosszú időn át apró ajándékokat hozott nekem, olyan csinos kis dolgokat, amikről azt gondolnád, észre se veszi. De ne hidd, hogy egyszerűen ideadja. Eldugja olyan helyekre, ahol tudja, hogy megtalálom. És órákig nézhetsz rá, a legkisebb jellel sem árulja el, hogy ő volt az. Csak ismerni kell.

Adamre mosolygott. A fiú behunyta szemét.

NEGYEDIK FEJEZET

1

Charles a falu kocsmájában, a söntésasztalnál állt, és elragadtatással kacagott a mókás történeteken, a korhelyek meséin, akiket az éjszaka ide vetett ki. Elővette dohányzacskóját, amelyben gyéren csilingelt néhány ezüst, és egy-egy pohárral fizetett az embereknek, hogy még jobban megoldja nyelvüket. Ott állt és vigyorgott, és felrepedt csuklóját dörzsölgette. Amikor elfogadták tőle az italt, és magasra emelték poharukat, és azt mondták: “Egészségére” - Charles elragadtatása még magasabbra hágott. Még egy rundot rendelt új barátainak, azután hozzájuk csatlakozva, velük ment valami más helyre, ahol ki lehet rúgni a hámból.

Amikor Cyrus kibotorkált az éjszakába, mellét sötét indulat feszítette, úgy haragudott Charlesra. Végig az úton fiát kereste, a kocsmába is ezért nézett be, de Charles már nem volt ott. Apja, ha ezen az éjszakán rátalál, alighanem megöli, vagy legalábbis megpróbálja. Egy nagy tett iránya eltéríti a történelmet útjából, de valószínűleg ugyanígy hatnak a kisebb cselekedetek is mind, csak nem olyan nagy mértékben, egészen az elguruló kavicsig, amelyet félrerúgtunk az ösvényen, vagy egy csinos kislány megpillantásáig, amitől elakad a lélegzetünk, avagy egy kis vonásig, amit körmünkkel a kert földjében húzunk.

Természetesen Charlesnak hamarosan tudtára adták, hogy apja vadászfegyverével járt a nyomában. Ezért a fiú két hétig házon kívül rejtőzködött, és mire végül hazajött, a gyilkos düh egyszerű haraggá lohadt. Charles megúszta azzal, hogy vezeklésül éjjel-nappal dolgozott, és hamis, színpadias alázatosságot mímelt.

Adam négy napig nyomta az ágyat; egész teste merev volt, és úgy fájt, hogy meg se tudott moccanni nyögés nélkül. A harmadik napon apja bebizonyította, milyen befolyása van a katonaságnál. Úgy tette ezt, mintha borogatás volna a sebre, melyet büszkesége szenvedett, és ugyanakkor afféle jutalomdíj Adam számára. Katonák léptek be a házba, Adam hálószobájába - egy lovassági kapitány és két őrmester, kék díszegyenruhában. Kinn a ház előtt pedig két közlegény tartotta a lovaikat. Adamet betegágyán besorozták a hadseregbe, közlegényként befogadták a lovasság soraiba. Aláírta a katonai szolgálati szabályzatot, és letette az esküt, miközben apja és Alice megilletődve nézte. Apja szemében könny csillogott. Mikor a katonák elmentek, apja sokáig ült Adam ágya mellett.

- Nem ok nélkül választottam számodra a lovasságot - mondta.

A kaszárnyaélet hosszabb időre nem tesz jót senkinek. De a lovasságra komoly munka vár. Biztos értesülést szereztem erről. Elvisznek majd az indián vidékre, majd meglátod, örömöd lesz benne. Hadműveletek várhatók. Nem mondhatom meg neked, honnan tudom, de a verekedés nem várat magára sokáig.

- Igen, édesapám - felelte Adam.

2

Mindig furcsállottam, hogy a katonáskodás rendszerint olyan embereknek jut osztályrészül, mint Adam. Először is, nem szerette a verekedést, és később sem kedvelte meg, mint sokan, hanem egyre növekvő utálatot érzett minden erőszak iránt.

Tisztjei több ízben ferde szemmel néztek rá, mert azzal gyanúsították, hogy szimulál, de feljelentést nem tettek ellene, ötévi katonáskodása alatt Adam több apró-cseprő munkát végzett, mint bárki a svadronban, de ha megölt egyetlen embert is az ellenség közül, azt csak egy véletlenül elpattanó golyó okozhatta. Miután Adam kiváló céllövő volt, különös lehetősége nyílt arra, hogy mellé lőjön. Akkoriban az indián harcok már csak afféle veszedelmesebb csordahajtáshoz hasonlítottak - a törzseket lázadásra kényszerítették, visszaszorították és megtizedelték, komor, szomorú maradványaikat pedig olyan vidékre telepítették, ahol éhen kellett pusztulniok. Nem volt szép munka, de ha tekintetbe vesszük az ország fejlődésének irányát, nem lehetett elkerülni.

Adam csak eszköz volt, nem látta a leendő farmokat, csak e szép emberpéldányok kiforduló beleit - így hát az ő szemében a hadjárat felháborítónak és haszontalannak tűnt. Amikor úgy sütötte el karabélyát, hogy elhibázza a célt, árulást követett el ezredével szemben, de nem törődött vele. Az erőszak elleni lázadás egyre erősebb érzéssé nőtt benne, míg végül valóságos előítéletté vált, amely éppen olyan volt, mint akármilyen más rögeszmévé fajuló előítélet. Az a gondolat, hogy bármilyen célból, bárkinek vagy bárminek fájdalmat okozzon, gyűlöletessé vált előtte. Egész lényét elöntötte ez a szenvedélyes érzés, amelyet megszállottságnak lehet nevezni, egyszerűen lehetetlenné tett minden gondolkodást ezen a téren. De gyávaságnak nyoma sem volt katonai minősítésében és történetében. Sőt ellenkezőleg, három ízben is dicséretet, majd kitüntetést kapott bátorságáért.

Amint egyre jobban elfordult az erőszaktól, ösztöne az ellenkező irányba vezette. Számtalanszor kockáztatta életét sebesültek összeszedésével. Önként jelentkezett munkára a tábori kórházban még akkor is, ha már egészen kimerült a szabályos szolgálattól. Bajtársai megvető szeretettel néztek rá, és azzal a megnevezhetetlen félelemmel, amit a számunkra megmagyarázhatatlan ösztönökkel szemben érzünk.

Charles rendszeresen levelezett bátyjával. A farmról írt neki, meg a faluról, beteg tehenekről és a kanca elléséről; arról, hogy újabb legelőt szereztek, és az egyik csűrbe becsapott a mennykő; Alice fulladásos haláláról, amely sorvadását befejezte, és arról, hogy apjuk rendszeres, fizetett állást kapott a Köztársasági Nagy Hadseregnél Washingtonban. Mint sok más ember, aki nem tud beszélni, Charles is folyékonyan írt. Beszámolt magányosságáról és gondjairól, papírra vetett sok mindent, amit maga sem tudott önmagáról.

Az idő alatt, míg távol volt hazulról, Adam jobban megismerte öccsét, mint azelőtt vagy azután bármikor. A levélváltás folyamán annyira közel kerültek egymáshoz, ahogy régebben egyikük sem képzelte volna.

Adam sokáig megőrizte öccsének egyik levelét; nem értette meg teljesen, de valami rejtett mondanivalót érzett ki belőle, melynek nem tudott a végére járni. A levél így szólt:

> *Kedves Adam bátyám, abban a reményben fogok tollat, hogy levelem jó egészségben talál.* - Mindig ezzel kezdte, hogy aztán könnyedén belemelegedjék az írás feladatába. - *Nem kaptam választ utolsó levelemre, de gondolom, jobb dolgod is akadt - hahaha! Az eső rosszkor jött, és elverte az almavirágot. Nem sok almát eszünk a télen, de majd igyekszem megmenteni, amit lehet. Ma nagytakarítást csináltam, az egész ház csupa víz és szappan, de aligha tisztább. Nem értem, mama hogy tudta olyan szépen rendben tartani, mit gondolsz, hogy van ez? Most a ház képe egészen más. Mintha ráülepedett volna valami. Nem tudom, mi, hiába sikálom. De legalább egyenletesebben teregettem szét a piszkot és koszt, hahaha!*

Apa írt neked valamit az utazásáról? Szó nélkül elutazott San Franciscóba, Kaliforniába, ahol a Nagy Hadsereg táborozik. A hadügyminiszter is ott lesz, és apa fogja bemutatni. De ez apának meg se kottyan. Háromszor-négyszer beszélt már az elnökkel is, sőt vacsorára volt hivatalos a Fehér Házba. Magam is szeretném látni a Fehér Házat. Talán egyszer elmehetnénk együtt, te meg én, majd ha hazajöttél. Apánál megszállhatnánk néhány napra, különben is bizonyára szeretne látni.

Azt hiszem, jobb lenne, ha feleség után néznék. Jó farm ez a mienk, és ha engem nem is lehet főnyereménynek tekinteni, a lányok rosszabbul is járhatnak, mintha ezt a farmot választják. Mit gondolsz? Még nem írtál arról, haza akarsz-e jönni, hogy itt élj, majd ha kilépsz a hadseregből. Remélem, úgy lesz. Nagyon hiányzol nekem.

A levél itt félbeszakadt. Volt még valami karmolás a papírlapon és egy tintapaca. Alatta a levél ceruzával folytatódott, de az írás egészen más volt. A ceruzaírás ezt mondta:

Később. A tollam ugyanis éppen itt mondta fel a szolgálatot. A hegye letört. Majd veszek egy másik tollhegyet a faluban, ezt megette a rozsda.

Ettől kezdve az írás simábban folyt:

Talán jobb volna várnom, míg meglesz az új toll, és kár ceruzával írni. De itt ülök a konyhában, az égő lámpánál, és alighanem gondolkodni kezdtem és eljárt az idő, azt hiszem, éjfél is elmúlt, bár nem néztem meg. Hallom, az öreg Black Joe kukorékol odakinn a tyúkketrecben. Aztán anya hintaszéke nyikorgott, pontosan úgy, mintha még mindig benne ülne. Ettől ugyan nem gyulladok be, tudod, de az ember gondolatai visszafelé kalandoznak tőle, tudod, hogy van ez néha. Azt hiszem, el fogom tépni ezt a levelet, semmi értelme ilyeneket összefirkálni.

A szavak most már valósággal száguldoztak, a ceruza alig tudott lépést tartani velük.

De ha már eldobom, akár le is írhatom az egészet. Mintha az egész ház megelevenedne, és ezernyi szeme volna mindenütt, és mintha emberek ólálkodnának az ajtó mögött, készen arra, hogy bejöjjenek, ha csak egy pillanatra is elfordulok. Igazán hátborzongató. Azt akartam mondani... azt akarom mondani... sohasem tudtam megérteni, hogy... igen, hogy apa miért tette azt? Úgy értem, mért nem kedvelte azt a kést, amit a születésnapjára vettem neki. Mért nem kedvelte? Jó kés volt, és tudom, szüksége volt jó késre. Ha csak használta volna, vagy csak kifente volna, vagy kivette volna a zsebéből, hogy nézegesse egy kicsit... mást nem is vártam tőle. Ha megbecsüli azt a kést, nem másztam volna rád. De így kénytelen voltam rád mászni. Úgy veszem észre, mama hintaszéke megbillent egy kicsit, vagy csak a fény teszi? Ettől ugyan nem gyulladok be. Úgy rémlik, valami félbemaradt. Mintha egy munkát csak félig végeztem volna el, de nem tudom, mi lehet. Valami elintézésre vár. Talán nem volna szabad itt lennem. A világot kellene járnom, ahelyett, hogy itt üljek ezen a jó farmon, és asszonyt keressek magamnak. Valami hiba van itt, valami nem készült el úgy, ahogy kellene, mintha túl hamar történt volna, és valami kimaradt belőle. Nekem kellene ott lennem, ahol te vagy, neked pedig itt. Erre még sohasem gondoltam. Talán mert nagyon késő van, túl késő. Épp most néztem ki, már pirkadni kezd. Nem hiszem, hogy egy pillanatig is aludtam volna. Hogy múlhat el egy éjszaka ilyen gyorsan? Most már nem tudok lefeküdni. Úgyse tudnék elaludni.

A levélen nem volt aláírás. Charles talán elfelejtette, hogy meg akarta semmisíteni, és végül mégis elküldte. Adam egy ideig megőrizte a levelet. Valahányszor újra elolvasta, megborzongott tőle, de nem tudta, miért.

ÖTÖDIK FEJEZET

1

A farmon a kis Hamiltonok kezdtek felcseperedni, és minden évben eggyel több lett belőlük. George csinos, magas fiú volt, szelíd és kedves, már kicsi kora óta udvarias és jó modorú. “Jó gyerek ez, nincs vele semmi baj!” - mindjárt azok közé tartozott, akiket így szoktak emlegetni. Ruhája, teste, haja mindig rendes és tiszta, ezt apjától örökölte. Mindig olyan volt, mintha skatulyából vették volna ki, még akkor is, ha szegényes ruhában járt. George makulátlan fiú volt, és makulátlan férfi lett belőle. Főbenjáró bűnnel sohasem vádolták, de még kisebb vétkei is legfeljebb kihágásszámba mentek. Élete közepén - körülbelül abban az időben, amikor az ilyen dolgok ismeretessé váltak - felfedezték, hogy vészes vérszegénységben szenved. Könnyen lehet, hogy erénye nem volt egyéb, mint az életerő apálya.

George nyomában Will nőtt fel, a köpcös és tompa eszű Will. Képzelőereje kevés volt, de annál több energiája. Kiskora óta keményen dolgozott, és ha valaki megmondta neki, mit tegyen, azt fáradhatatlanul elvégezte. Konzervatív volt, nemcsak a politikában, de mindenben. Általában minden eszmét forradalminak tartott, kerülte is őket utálattal, gyanakodva. Szeretett úgy élni, hogy senki se találhasson benne hibát. Hogy ezt elérje, lehetőleg úgy kellett élnie, mint a legtöbb más embernek.

Alighanem apjának is volt valami köze ahhoz, hogy Will utált minden változást, sőt változatosságot is. Amikor gyerekcipőben járt, apja még nem élt elég régóta a Salinas-völgyben ahhoz, hogy az őslakók közé számítsák. Valójában idegennek, írnek tekintették. Akkoriban az íreket nem szerették túlságosan Amerikában. Megvetéssel néztek rájuk, különösen a keleti partvidéken, de ebből az ellenszenvből bizonyára átszivárgott valami nyugatra is. És Samuel nemcsak kedvelte a változatosságot, de az ötletek és újítások embere volt. A világtól elvágott kis községekben az ilyen emberre mindig gyanakodva néznek, amíg be nem bizonyította, hogy nem jelent veszélyt a többinek. Egy pompás férfi, mint Samuel, sok bajt okozhat, és tud is okozni. Kiderülhet például, hogy túlságosan vonzó az asszonyok szemében, kiknek férjei nagyon jól tudják, jómaguk milyen szürkék és unalmasak. Azután a műveltsége, az olvasottsága, a könyvek, amiket vásárolt vagy kölcsönkért! Tudott sok olyan dologról is, amit nem lehet megenni, meginni vagy hálni vele - így például érdeklődött a költészet iránt, és megbecsülte a szépirodalmat. Ha történetesen gazdag ember, mint Thornesék vagy Delmarék, akik jó, zsíros földek urai voltak, és szép nagy házakban laktak, akkor nagy könyvtára lett volna.

Delmaréknak volt könyvtáruk - tölgyfa burkolatú szobájukban, ahol nem volt más, csak csupa könyv. Samuel sok könyvet vett tőlük kölcsön, és többet olvasott a könyveik közül, mint Delmarék maguk. Akkoriban egy gazdag embernek még megbocsátották, ha művelt volt. Nem szólták meg, ha fiait iskoláztatta, hétköznap is mellényt, fehér inget és nyakkendőt viselt, kesztyűt húzott, és körmét tisztán tartotta. Hiszen az ilyen gazdag emberek élete csupa titok, szokásaik érthetetlenek, ki tudja, mire van vagy mire nincs szükségük? De egy szegény ember - minek neki a költészet, meg a festmények, meg olyan zene, amire nem lehet énekelni vagy táncolni? Az ilyesmi nem segíti ahhoz, hogy betakarítsa termését, vagy néhány rongyot szerezzen, hogy a gyermekei ne járjanak meztelenül. És ha ezt nem látja be, makacsságának talán olyan okai lehetnek, amiket jobb nem firtatni.

Itt van például Samuel. Rajzokat készített a munkákról, amiket fából vagy vasból meg akart csinálni. Ez jó és érthető, sőt irigylésre méltó. De a tervek margójára más dolgokat is rajzolt, néha fákat, néha arcokat vagy állatokat vagy bogarakat, néha meg olyan alakzatokat, amelyekről egyáltalában nem lehetett tudni, mit ábrázolnak. Erre már az emberek zavartan, kelletlenül nevettek. Azonkívül sohasem lehetett előre tudni, mit gondol majd, vagy mit mond, mit cselekszik a következő percben - az embernek el kellett készülnie mindenre.

Amikor Samuel letelepedett a Salinas-völgyben, az első néhány évben valami bizonytalan gyanakodás vette körül. Talán a kis Will is hallott róla, amint a San Lucas boltban szóvá tették. Kisfiúk nem szeretik, ha az apjuk elüt a többi embertől. Lehet, hogy Willben már akkor vert gyökeret konzervativizmusa. Később, amint sorra megszületett a többi gyerek, és cseperedni kezdett, Samuel már a völgyhöz tartozott, amely büszke volt rá, körülbelül oly módon, mint valaki, ha egy szép páva tulajdonosa. Már nem féltek tőle, hiszen nem csábította el a feleségüket, nem csalogatta le őket a középszerűség kellemes útjáról. A Salinas-völgy megszerette Samuelt, de Will lelke akkor már kialakult!

Vannak emberek - korántsem éppen a legérdemesebbek -, akiket az istenek szeretnek és elkényeztetnek. Tervezgetés és erőfeszítés nélkül ölükbe pottyan minden. Will Hamilton is ezek közé tartozott. És meg tudta becsülni az ajándékokat, amiket kapott. Már siheder korában szerencséje volt. Apja sehogy sem tudott pénzt keresni, de Will kezében pénzzé vált minden, amihez csak nyúlt. Amikor Will Hamilton csirkéket nevelt, és tyúkjai tojni kezdtek, a tojás ára hirtelen felszökött. Fiatalember volt már, amikor két barátja, egy kis bolt tulajdonosai, a csőd szélére kerültek. Megkérték Willt, kölcsönözzön nekik egy kis pénzt, hogy a negyedévi számlafizetést át tudják vészelni. Felajánlották neki üzletük harmadrészét egy semmiségért. Will nem volt zsugori. Készséggel odaadta nekik a kért összeget. Egy éven belül az üzlet talpra állt, kibővült, előbb két bolttá, majd harmadik fiókot is nyitott. Végül nagyvállalat lett belőle, amely fiókjaival az egész környéket behálózta.

Will átvett egy kerékpár- és szerszámjavító műhelyt oly módon, hogy egy kétes követelést megvásárolt. A völgy gazdag emberei nemsokára autót kezdtek vásárolni, és Will szerelője javítgatta őket. Aztán megkörnyékezte egy elszánt költő, aki fémekben, öntöttvasban és gumiban álmodozott. Ezt az embert Henry Fordnak hívták, és terveit mindenki nevetségesnek, sőt talán törvénybe ütközőnek tekintette. Will szabódva beleegyezett, hogy a völgy déli része az ő kizárólagos területe legyen. Ám tizenöt év múlva a völgy tele volt Ford kocsikkal, Will pedig gazdag ember lett, Marmon kocsit vezetett.

Tom, a harmadik fiú hasonlított a legjobban apjához. Viharban született, és villámok közt élt. Tom fejest ugrott az életbe. Az öröm és a lelkesedés titánja volt. Nem is fedezte fel a világot és embereit, inkább maga teremtette meg őket. Amikor apja könyveit olvasta, megelőzött mindenkit. Világa új és ragyogó volt, üde és szűz, mint Éden kertje a hatodik napon. Lelke, mint egy csikó, boldogan ugrándozott a dús legelőn; később, amikor a világ sövényeket húzott, a fiú nekiment a sövénynek, és végül, amikor már magas palánk vette körül, azon is egyszerűen keresztültört. Féktelenül tudott örülni, de bánatában sem ismert határt; például amikor a kutyája kimúlt, úgy érezte, vége a világnak.

Tom olyan találékony volt, mint az apja, csak merészebb. Kipróbált olyasmiket, amikhez apja nem mert volna nyúlni. Szenvedélyes vágyakozás sarkantyúzta gyötrelmesen, márpedig Samuel nem ismerte ezt. Tom talán éppen azért maradt agglegény, mert érzékisége olyan mohó volt. Nagyon erkölcsös családba született. Sok álma, vágya - és kielégítésük is - szégyenérzéssel töltötte el, néha sírva járta be emiatt a dombokat. Egyébként a vadság és szelídség kedves keveréke volt. Embertelenül sokat dolgozott, csak azért, hogy gyötrő ösztöneit elnyomja.

Az írekben van valami kétségbeesett vidámság, de a sötét töprengés sem idegen tőlük, és néha megüli minden gondolatukat. És ha túl hangosan kacagnak, mintha egy hosszú ujj nyúlna be a torkukba. Elítélik magukat, még mielőtt bárki is vádat emelne ellenük, ettől olyanok, mintha folytonosan védekeznének.

Tom kilencéves korában sokat bánkódott, mert szép kis húga, Mollie nem tanult meg jól beszélni. Megkérte, tátsa ki a száját, és észrevett a nyelve alatt egy kis hártyát - ez okozta a bajt. "Ezt magam is rendbe hozom" - mondta. Elvezette húgát egy rejtekhelyre, jó messze a háztól, egy kövön megfente zsebkése pengéjét, és kivágta a beszédhiba okozóját. Akkor aztán elszaladt, és egészen rosszul lett.

Ahogy a család nőtt, nőtt a Hamilton-ház is. Arra rendeltetett, hogy sohase készüljön el. Minden oldalán toldalékok ugrottak elő, a szükséglet szerint. Az eredeti szoba-konyha nemsokára valósággal eltűnt a toldalékok összevisszaságában.

Közben Samuel nem tollasodott meg. Egy eléggé elterjedt betegségbe esett, amit találmány-kórnak lehetne nevezni. Feltalált egy alkatrészt a cséplőgéphez, amely jobb volt, olcsóbb és célszerűbb mindennél, amit addig használtak. Ami kevés haszon Samuel évi munkája után megmaradt, ráment a szabadalmi ügyvivőre. Samuel beküldte modelljeit egy gyárosnak, aki a felajánlott tervet haladéktalanul visszautasította, de ötletét aztán felhasználta. A következő néhány évben a Hamilton család a perköltségeket koplalta le, és az érvágás csak akkor gyógyult be, amikor Samuel elvesztette a pert. Első keserves tapasztalatából megtanulta a szabályt, hogy pénz nélkül nem lehet pénz ellen harcolni. De a találmánykór ráragadt, és az a pénz, amelyet évről évre csépléssel meg kovácsmunkával keresett, szabadalmakon úszott el. A Hamilton gyermekek mezítláb jártak, overalljukon folt hátán folt, néha még ennivalóra sem jutott elég, mert minden pénz elment a gondosan elkészített tervrajzokra, amelyeken fogaskerekeket, síkságokat meg dombokat lehetett látni.

Némely ember nagyokat gondol, másik inkább kicsit. Samuel és két fia, Tom meg Joe, nagyokat gondolt, két másik fia pedig, George és Will, az ellenkező végletbe esett. Joseph a negyedik fiú volt, kis ábrándozó mamlasz, akit az egész család imádott és védelmezett. Hamarosan rájött arra, hogy a gyámoltalan mosoly biztosan mentesíti a munkától. Bátyjai valamennyien szívósan, keményen dolgoztak. Joe részét könnyebb volt helyette elvégezni, mint a fiút rávenni, hogy ő csinálja meg. Apja és anyja költőnek tartotta, mivel semmiben sem lehetett hasznát venni. Addig emlegették ezt, amíg Joe simán pergő verseket kezdett eszkábálni, hogy beváltsa reményeiket. Fizikailag rest volt, és alighanem szellemileg is. Ábrándozással töltötte életét, és anyja jobban szerette, mint többi gyermekét, mert olyan ügyefogyottnak gondolta. Valójában a legkevésbé sem volt ügyefogyott, hiszen a legkisebb erőfeszítéssel is pontosan elérte azt, amit akart. Joe volt a család kedvence.

A feudális időkben, ha egy fiatalember alkalmatlannak bizonyult a kard és a lándzsa forgatására, ez arra predesztinálta, hogy pap legyen: a Hamilton családban ez a körülmény, hogy Joe-nak semmi hasznát sem lehetett venni sem a gazdaságban, sem a kovácsműhelyben, arra az eredményre vezetett, hogy tovább taníttatták. Joe nem volt gyenge vagy beteges, de nem szeretett súlyokat emelgetni; rosszul lovagolt, és utálta ezt a mesterséget. Az egész család szeretettel kacagott, amikor arra gondolt, hogyan igyekszik Joe a szántást megtanulni, első girbe-görbe barázdája olyan tekervényes volt, mint egy folyócska útja a síkságon, a második pedig csak egyszer érintette az elsőt, azután keresztezte, és elkalandozott jó messzire.

Fokozatosan kivonta magát minden gazdasági munkából. Anyja megmagyarázta, hogy esze a fellegekben jár; úgy beszélt róla, mintha ez valami különleges erény volna.

Miután minden munkában csütörtököt mondott, apja kétségbeesésében rábízott hatvan juhot, hogy legeltesse. Ez volt valamennyi munka közül a legkönnyebb, klasszikus példája annak az

elfoglaltságnak, amely semmiféle ügyességet nem igényel. Nem kellett egyebet tennie, csak a juhok mellett maradnia. Ám Joe elvesztette őket - elvesztett hatvan juhot, és nem tudta megtalálni azt a helyet, ahol összebújtak egy kiszáradt vízmosás árnyékában. A családi krónika szerint Samuel ekkor összehívta fiait és leányait, az egész családot, és megígértette velük, hogy az ő halála után gondját viselik Joe-nak, mert a fiú különben bizonyára éhen hal.

A fiúk közé szórtan öt lány is volt a Hamilton családban. Una, a legidősebb, fekete hajú, elgondolkodó, szorgalmas lány volt. De azt hiszem, nem is ő volt a legidősebb, hanem Lizzie, hiszen őt keresztelték az anyja nevére. Lizzie - alig tudok róla valamit. Mintha szégyellték volna. Fiatalon ment férjhez, aztán elköltözött, és csak temetések alkalmából jelent meg újra. Lizzie-nek különös tehetsége volt a gyűlölethez és keserűséghez, amire nincs több példa a Hamilton családban. Volt egy fia, aki felnőtt, és elvett egy leányt, nem Lizzie kedvére valót. Lizzie hosszú éveken át nem állt szóba vele.

Aztán ott volt Dessie, aki szüntelenül kacagott. Ezért mindenki boldog volt, ha a közelében lehetett, hiszen társasága mulatságosabb volt, mint bárki másé.

A következő nővér Olive volt: az én édesanyám. Az utolsó pedig Mollie, az édes kis szépség, bájos szőke hajával és ibolyakék szemével.

Ezek voltak a Hamiltonok. Valóságos csoda, hogy Liza, ez a sovány, tutyimutyi teremtés, hogyan tudta világra hozni őket sorra, évről évre, aztán szoptatni, kenyeret sütni, ruhát varrni - mert maga ruházta őket, de nemcsak ruhával, hanem jó modorral és sziklaszilárd erkölcsökkel is.

Bámulatos, hogyan tudta Liza megformálni gyermekeit. Teljesen tapasztalatlan volt, járatlan a világban, nem olvasott semmit, és nem is utazgatott, eltekintve attól az egyetlen hosszú úttól Írországból Kaliforniáig. Nem volt semmi tapasztalata férfiak dolgában, eltekintve a férjétől, de még ezt is vesződséges, sőt néha kínos kötelességnek tekintette. Élete jelentős részét gyermekek szülése és felnevelése vette igénybe. Egyetlen szellemi tápláléka a Biblia volt, no meg Samuel és a gyermekek beszélgetése, noha alig figyelt oda. Ebben az egyetlen könyvben megtalálta a történelmet és a költészetet, ebből merítette minden tudását emberekről és dolgokról, erkölcsi felfogását és üdvösségét. Sohasem tanulmányozta a Bibliát, nem mélyedt el benne, egyszerűen csak olvasta. Az a sok ellentétes hely, mely mintha megcáfolná egymást, Lizát a legkevésbé sem zavarta. Végül elérkezett odáig, hogy már szinte betéve tudta az egész könyvet; olyan jól, hogy nyugodtan olvashatta, oda se kellett figyelnie.

Liza általános tiszteletnek örvendett, mert jólelkű volt, és jó gyermekeket nevelt fel. Felemelt fővel mutatkozhatott akárhol. Férje, gyermekei és unokái tisztelettel néztek rá. Volt benne valami erő és szilárdság, a megalkuvás teljes hiánya, a helyes úthoz való ragaszkodás minden gaz ellenkezéssel szemben - ezért valósággal féltek tőle, de nem szerették különösebben.

Liza szenvedélyes buzgalommal küzdött az alkoholizmus ellen. Szeszt fogyasztani bármilyen formában: az ő szemében bűn volt a jogosan megbotránkozó istenség ellen. Nem elég, hogy maga a világ minden kincséért sem nyúlt volna szeszes italhoz, de azt is meg akarta akadályozni, hogy más élvezze. Az eredmény természetesen az volt, hogy férje, Samuel, meg a gyerekek egészséges szomjúságot éreztek a jó kis itókára.

Egyszer, amikor beteg volt, Samuel úgy könyörgött:

- Nem kaphatnék egy pohár whiskyt, Liza? Megkönnyebbülnék tőle.

Liza kemény kis álla megfeszült.

- Hát nem szégyellned magad Isten trónusa elé lépni úgy, hogy megérezze a szeszt a leheleteden? Ugye, hogy nem?! - mondta.

Samuel a másik oldalára fordult, és megkönnyebbülés nélkül vergődött át betegségén.

Amikor Liza már hetvenedik éve felé járt, bélrenyheségben szenvedett, és az orvos azt mondta neki, vegyen be egy evőkanálnyi portói bort gyógyszerül. Az első kanálnyit nagy nehezen erőltette le, még az arca is elfintorodott, de nem is volt olyan rossz. És ettől a perctől kezdve nem volt többé egészen tiszta, szeszmentes lehelete. A bort mindig evőkanállal fogyasztotta, mindig csak orvosságnak nevezte, de egy idő után jó literrnyit is bevett belőle naponta, és most már kevésbé zord, boldog és derűs asszony lett belőle.

Samuel és Liza Hamilton valamennyi gyermekét felnevelte egészen a serdülőkorig, még a századforduló előtt. Hamiltonok egész raja nyüzsgött a farmon, King Citytől keletre. És ezek már amerikai gyerekek voltak, amerikai lányok és ifjak. Samuel sohasem tért vissza Írországba, lassanként teljesen elfelejtette. Elfoglalt ember volt. Nem maradt ideje a honvágyra. A Salinas-völgy volt a nagyvilág. Egy utazás Salinasba - hatvan mérföldnyire északra, a völgy bejáratánál - olyan esemény volt, hogy egy évre is kielégítette. A szüntelen munka a földeken, a hatalmas család táplálása, ruházása, gondozása igénybe vette minden idejét - de mégsem egészen. Energiája kimeríthetetlen volt.

Leányából, Unából töprengő diák lett, aki feszülten, komoran dolgozott. Samuel büszke volt Una szenvedélyesen kutató szellemére. Olive néhány évig középiskolába járt Salinasban, és vizsgára készülődött a megyei székhelyen. Tanítónő akart lenni - ez itt olyan megtisztelte-tésnek számított, mint Írországban az, ha egy pap van a családban. Joe-t főiskolára küldték, mert - ördög vigye, úgysem lehetett használni semmi egyébre. Will szépen haladt a véletlennek köszönhető megtollasodás felé. Tom összeütközésbe került a világgal, és sebeit nyalogatta. Dessie varrást tanult, Mollie pedig, a csinos Mollie nyilván férjhez megy majd egy jómódú emberhez.

Arról, hogy örökölhetnek valamit, szó sem volt. Birtokuk a domboldalon elég nagy volt, de borzalmasan szegény. Samuel egyik kutat a másik után ásta, de saját földjén nem tudott vizet találni. Pedig az nagy különbséget jelentett volna. Ha van víz, viszonylag gazdag embernek számított volna. Egyetlen vízforrásuk az a szánalmas szivattyús kút volt, a ház közelében, ahonnan nagyon mélyről szivárgott fel a víz; néha veszedelmesen leapadt, sőt két ízben teljesen kiszáradt. A jószágnak ide kellett jönnie a birtok távoli határából inni, azután megint vissza, legelni.

Mindent egybevetve, jól megalapozott család volt ez, amely tartósan és sikeresen gyökeret vert a Salinas-völgyben, nem szegényebb, mint sok más, persze nem is gazdagabb. Jól kiegyensúlyozott család volt, akadt benne maradi és forradalmár, realista és ábrándozó. Samuel elégedett lehetett ágyéka gyümölcseivel.

HATODIK FEJEZET

1

Amikor Adam belépett a hadseregbe, és Cyrus Washingtonba költözött, Charles magára maradt a farmon. Elhencegett azzal, hogy asszony után néz, de nem látott hozzá a szokásos módon, ami abból áll, hogy lányokkal találkozik az ember, táncba viszi őket, kipróbálja erényességüket vagy ellenkezőjét, és végül megadóan besiklik a házasság révébe. Az igazság az, hogy Charles végtelenül félt a lányoktól. És mint a legtöbb félénk férfi, normális szükségleteit névtelen prostituáltakkal elégítette ki. Egy ilyen nőnél a félénk ember biztonságban érzi magát. Miután fizetett, méghozzá előre, a nő árucikké vált, és a félénk ember eltréfálhat vele, sőt még brutális is lehet hozzá. Azonkívül nem kell rettegnie attól, hogy esetleg kosarat kap, ami végleg megdermeszti a mulyák vállalkozási kedvét.

Az elintézés módja egyszerű volt, és amennyire lehet, diszkrét. A fogadó tulajdonosa az emeleten három szobát tartott fenn futóvendégek számára. Ezeket lányoknak adta ki kéthetes időszakokra. A két hét végén új garnitúra foglalta el a régi lányok helyét. Mr. Hallamnek, a fogadósnak, semmi része sem volt az ügy megszervezésében. Az igazsághoz majdnem híven azt mondhatta, hogy nem tud az egészről semmit. Mindössze elfogadta a normális bér ötszörösét a három szobáért. A lányokat egy Edwards nevű bordélyos kerítette, hozta oda, fegyelmezte és fosztogatta. Ő maga Bostonban élt. A lányok lassú körútjukon bejárták a kisvárosokat, és sehol sem tartózkodtak tovább két hétnél. Ez a módszer kitűnően bevált. A lányok egyike sem maradt ugyanazon a helyen annyi ideig, hogy a polgárság vagy a hatóság felfigyeljen rá. Majdnem minden idejüket szobájukban töltötték, és nem mutatkoztak nyilvános helyen. Verés terhe alatt tilos volt leinni magukat, lármát csapniuk, vagy beleszeretniük valakibe. Szobájukban étkeztek, és nagy titokban fogadták vendégeiket. Erre nagyon vigyáztak. Részeg embert sohasem engedtek fel hozzájuk. A lányok minden hat hónapban egyhavi vakációt kaptak, hogy leigyák és kitombolják magukat. Munka közben, ha egy lány megszegte a szabályokat, Mr. Edwards személyesen lerántotta róla a ruhát, betömte a száját, és a korbáccsal félholtra verte. Ha másodszor is engedetlenkedett, börtönben ébredt fel, csavargás és erkölcstelen életmód vádja alatt.

A kétheti tartózkodásnak más előnye is volt. A lányok közül sok nemi betegségben szenvedett, és megfertőzte vendégeit is; de mire a baj lappangási időszaka véget ért, a lány többnyire már elköltözött. Így nem volt ott senki, akin az áldozat dühét kitöltse. Mr. Hallam nem tudott semmiről semmit, Mr. Edwards pedig üzleti minőségben sohasem szerepelt a nyilvánosság előtt. Nagyon jó dolog volt ez a körforgalom.

A lányok nagyjából egyformák voltak - nagydarab, erős, lusta és buta teremtések. A férfiak alig vették észre, hogy a lányok kicserélődtek. Charles Trask megszokta, hogy legalább kéthetenként egyszer elmegy a fogadóba, felmászik az emeletre, gyorsan elintézi a dolgát, azután visszatér a söntésbe, és enyhén berúg.

A Trask-ház sohasem volt vidám, de amióta Charles egymaga lakott benne komoran, penészesen pusztulásnak indult. A csipkefüggönyök megszürkültek, a padlók - noha söpörték - nyirkosan ragadtak. Az egész konyhát, a falakat, ablakokat, mennyezetet belepte a serpenyők zsíros gőze.

Valamikor asszonyok laktak itt, és állandóan sikáltak, félévenként alaposabb nagytakarítást is rendeztek, és győzedelmeskedtek a piszok fölött. De Charles többnyire beérte a sepregetéssel.

Leszokott a lepedőről, és takarók közt aludt. Minek tisztogatni a házat, ha nincs senki, aki lássa? Csak azokon az estéken mosakodott meg és váltott fehérneműt, amikor a fogadóba ment.

A nyugtalanság már hajnalban kikergette az ágyból. Keményen dolgozott a farmján, mert olyan magányos volt. Amikor a munkából megjött, teletömte magát valami sülttel, és már le is feküdt, hogy az így bekövetkező zsibbadtságban tüstént álomba merüljön. Sötét arca komoly és kifejezéstelen volt, mint a legtöbb emberé, aki majdnem mindig egyedül van. Bátyja nagyon hiányzott neki, jobban, mint apja és anyja. Emlékezete megcsalta: az éveket, amikor Adam még itthon volt, élete boldog korszakának érezte. Azt kívánta, bárcsak visszatérne ez a kor.

Az évek folyamán egyszer sem betegedett meg, nem szólva természetesen a krónikus emésztési zavarokról, amelyek mindennaposak voltak - és ma is azok - olyan férfiaknál, akik egyedül élnek, maguk főznek, és magányosan étkeznek. A baj ellen erős hatású hajtószert használt, amelynek “George Atya Életelixírje” volt a neve.

De remetesége harmadik esztendejében baleset érte. Sziklákat ásott ki, és szánon elcsúsztatta a kőfalhoz. Az egyik nagy sziklakövet nehéz volt elmozdítani. Charles megpróbálta egy hosszú vasrúddal, de a szikla ellenállt, és ismételten visszagördült a helyére. Charles hirtelen elvesztette türelmét, megjelent arcán az a kis mosoly, és néma dühében úgy birkózott a sziklával, mintha egy emberrel állna szemben. A vasrudat mélyen bedugta mögé, és teste egész súlyával hátradőlt. A vasrúd kicsúszott, és felső végével homlokába csapódott. Néhány percig eszméletlenül feküdt a mezőn, azután oldalára gurult, feltápászkodott, és félig vakon eltámolygott a házig. Homloka hosszú csíkban felhasadt a haj kezdetétől egy pontig a két szemöldök közt. Heteken át bekötött fejjel járt, sebe szivárgott, de ez nem aggasztotta. Akkoriban úgy vélekedtek, hogy a genny jó dolog, és csak azt mutatja, hogy a seb úgy gyógyul, ahogy kell. Amikor sebe csakugyan begyógyult, hosszú, ráncos forradás maradt utána. Míg a legtöbb forradás világosabb szokott lenni, mint a bőrszövet körülötte, Charles sebhelye sötétbarna lett. Talán a rúd nyomán vasrozsda jutott a bőr alá, és, szinte tetoválta.

Charles nem törődött a sebével, de a forradással annál inkább. Olyan volt, mint egy hosszú ujjnyom a homlokán. Gyakran nézegette a kis tükörben a kályha mellett. Haját befésülte homlokába, hogy a forradásból minél többet eltakarjon. Gyűlölte ezt a forradást; szégyenkezett miatta. Nyugtalanul fészkelődött, ha valaki ránézett, és elöntötte a düh, ha megkérdezték, mi az? Levelében kifejtette bátyjának, mit érez ezzel kapcsolatban. Ezt írta:

> *Olyan, mintha pecsétet sütöttek volna rám, akár egy tehénre. Az átkozott forradás egyre sötétebbé válik. Mire te hazajössz, talán már egészen fekete lesz. Ha még egyet kapnék a másik irányba, pontosan olyan lennék, mint egy pápista hamvazószerdán. Nem tudom, mért bosszant ez így, hiszen sok más sebet kaptam már. De ez éppen olyan, mintha megbélyegeztek volna. És ha bemegyek a városba vagy a kocsmába, az ördögbe is, az emberek mindig megbámulják. Észreveszem, hogy beszélnek róla, amikor azt hiszik, hogy nem hallom. Nem értem, mért olyan kíváncsiak, mennykő csapjon beléjük! Már ott tartok, hogy inkább be se megyek a városba.*

2

Adamet 1885-ben leszerelték, és elindult hazafelé. Külsőre alig változott. Járása, viselkedése nem volt katonás. A lovasság nincs az emberre ilyen hatással. Sőt vannak csapatok, ahol éppen a hanyag, lötyögő járás a divat, még büszkék is rá.

Adam úgy érezte magát, mint egy alvajáró. Nehéz elszakadni bármilyen megszokott életformától, amivel az ember összeforr, még ha utálja is. Reggel egy szempillantás alatt felocsúdott, és türelmetlenül feküdt, várva az ébresztőt. Lábikrája fázott, hiányzott a lábszárvédő ölelése; nyakát meztelennek érezte a szoros gallér nélkül. Megérkezett Chicagóba, és itt, minden ok nélkül, kibérelt egy bútorozott szobát egy hétre. De már két nap múlva elindult Buffalo felé, majd szándékát megmásítva, felkereste a Niagara-zuhatagot. Nem akart hazamenni, és halogatta az indulást, amennyire csak lehetett. Az otthon nem úgy élt képzeletében, mint valami kellemes hely. Amit akkor érzett, amikor még otthon volt, meghalt benne, de nem volt kedve feléleszteni.

Órákon át bámulta a vízesést. Hatalmas dübörgése elkábította és hipnotizálta.

Egy este bénító honvágyat érzett a zsúfolt kaszárnya és a sátrak iránt. Kedve lett volna belevegyülni akármilyen tömegbe, az oltalmazó melegségért. Az első nyilvános hely, ahol sok emberrel találkozhatott, egy füstös kis kocsma volt. Boldogan felsóhajtott, és valósággal befészkelte magát az embertömegbe, mint ahogy egy macska elhelyezkedik egy farakás közt. Whiskyt rendelt, és megitta, belül elöntötte a melegség, és jól érezte magát. Nem látott, nem hallott. Egyszerűen felszívódott a tömegben.

Amikor az idő későre fordult, és az emberek kezdtek elszállingózni, Adam rettegve gondolt arra a percre, amikor haza kell mennie. Nemsokára egyedül maradt a csapossal, aki nagy igyekezettel sikálta a söntésasztal mahagónifáját, és tekintetével, egész modorával igyekezett utolsó vendégét távozásra unszolni.

- Kérek még egyet - mondta Adam.

A csapos elővette a palackot. Adam most nézte meg ezt az embert először. Eperszínű foltot vett észre a homlokán.

- Idegen vagyok ezen a vidéken - mondta Adam.

- Itt a Niagaránál többnyire idegenekkel van dolgunk - felelte a csapos.

- Most szereltem le. A lovasságnál szolgáltam.

- Aha - ásított a csapos.

Adam hirtelen úgy érezte, hogy fel kell ráznia ezt az embert közönyéből, hatni kell rá valahogy.

- Indiánokkal harcoltam - mondta. - Izgalmas időket éltem.

Az ember nem felelt.

- Az öcsémnek is ilyen folt van a homlokán.

A csapos ujjaival megérintette az eperszínű foltot.

- Anyajegy - mondta. - Évről évre nagyobb. A maga öccsének is az van?

- Megütötte magát, abból maradt vissza. Megírta nekem.

- Nem vette észre, hogy az enyém egy macskához hasonlít?

- Csakugyan.

- Innen a csúfnevem, Macska. Megvan, amióta csak emlékszem. Azt mondják, a mutteromat alighanem megijesztette egy macska, amikor viselős volt velem.

- Útban vagyok hazafelé. Sokáig voltam távol. Nem akar inni valamit?

- Köszönöm. Hol szállt meg?

- Mrs. May penziójában.

- Ismerem az asszonyt. Azt mesélik róla, teletölti a kosztosait levessel, hogy ne tudjanak sok húst enni.

- Azt hiszem, minden mesterségnek megvannak a maga fogásai - mondta Adam.

- Ez bizony igaz. Az enyémben kétségtelenül van trükk elég.

- Magam is azt hiszem - mondta Adam.

- De van egy trükk, amire szükségem volna, de még nem tanultam meg. Bárcsak értenék hozzá.

- És mi legyen az?

- Hogy az istennyilába bírhatnám magát arra, hogy hazamenjen? Akkor végre becsukhatnám a boltot.

Adam ránézett, csak bámult rá, de nem szólt semmit.

- Csak tréfáltam - jegyezte meg a csapos nyugtalanul.

- Azt hiszem, reggel megyek haza - mondta Adam. - Már úgy értem, hogy az igazi otthonomba.

- Szerencsés utat - mondta a csapos.

Adam végigment a sötét városon, egyre gyorsabban lépkedve, mintha magánya a nyomában ügetne. A penzió bejáratának rozoga lépcsői figyelmeztetően recsegtek a lába alatt. Az előcsarnokot parányi sárga fény tette komorrá, de nem világította meg. Egy olajlámpa égett ott; lángját olyan alacsonyra csavarták, hogy fel-felpislogott, mintha minden pillanatban végleg kialudna.

A panziós hölgy szobája nyitott ajtajában állt, orra árnyékot vetett állára. Hideg tekintete úgy követte Adamet, mint egy szembenéző arckép szeme. A whiskyt szimatolta, amely vendégében volt.

- Jó éjt - mondta Adam.

Az asszony nem felelt.

Az első lépcsőfordulónál Adam visszanézett. Az asszony felemelte fejét, és most álla vetett árnyékot a torkára, és pupillái eltűntek.

A szobát elárasztotta a sokszor meglocsolt és felszáradt por szaga. Adam letépett egy szál gyufát a blokkjáról, és végighúzta rajta. Meggyújtott egy gyertyacsonkot a lakkozott gyertyatartóban, és az ágyra bámult; úgy besüppedt, mint egy függőágy, piszkos darabokból összefércelt takaró borította, melynek rongyos szélein kibuggyant a vatta.

A bejárati lépcsők megint nyikorogtak. Adam tudta, hogy az asszony újra ott áll ajtajában, hogy vendégutálatával nyakon öntse az újonnan érkezőt.

Adam leült egy kényelmetlen székre, térdére könyökölt, és arcát tenyerére támasztotta. Egy lakó lenn a hallban köhögni kezdett; hosszasan, türelmesen köhögött a csendes éjszakában.

És Adam most már tudta, hogy nem megy haza. Öreg katonáktól nemegyszer hallotta, amint elmesélték, hogyan tették meg azt, amit ő most megtenni készül:

“Egyszerűen nem bírtam ki. Nem találtam a helyem sehol. Nem ismertem senkit. Egy darabig kószáltam, de hamarosan megelégeltem. Rémület fogott el, mint egy gyereket. Még fel sem

eszméltem, és már könyörögtem az őrmesternek, hogy vegyen vissza. Kunyeráltam, mintha szívességet kérnék tőle.”

Chicagóban Adam megint besoroztatta magát, és kérte, hogy osszák be régi ezredébe. A nyugat felé robogó vonaton sóvárogva gondolt századára; bajtársai egyszeribe vonzónak és kedvesnek tűntek.

Mialatt a csatlakozást várta Kansas Cityben, hallotta, hogy a nevét kiáltják. Egy cédulát nyomtak a kezébe - parancsot, hogy jelentkezzék Washingtonban, a hadügyminisztériumban. Adamnek öt év alatt vérévé vált - ami több, mintha megtanulta volna -, hogy semmiféle parancson ne csodálkozzék. Egy közlegény szemében a távoli Washington félistenei úgyis bolondok: ha a közlegény nem akarja, hogy ő is megbolonduljon, lehetőleg sohase gondoljon tábornokokra.

Adam végre megmondta nevét egy írnoknak, és leült egy előszobában. Apja ott akadt rá. Eltartott egy percig, amíg Adam ráismert Cyrusra, és jóval hosszabb ideig, amíg kissé hozzászokott. Mert Cyrusból nagy ember lett. Úgy is öltözködött, mint egy nagy férfiú - fekete posztóból varrt kabátot és nadrágot hordott, széles karimájú fekete kalapot, bársonygalléros felöltőt és ébenfa sétabotot, amelyet úgy fogott, mint egy kardot. Viselkedése is olyan volt, mint egy nagy emberé. Beszéde meglágyult, lassú, kimért és nyugodt lett, mozdulatai pedig szélesek; új fogsora rókaszerű mosolyt varázsolt arcára, és ez a mosoly nem állt arányban érzelmeivel.

Amikor Adam ráeszmélt, hogy apjával áll szemben, még nem volt vége meghökkenésének. Hirtelen a földre nézett, és - faláb sehol. Apja lába egyenes volt, térdben rendesen hajlott, alul meg fényes kecskebőr lábszárvédő borította, amilyet a Kongresszus tagjai viseltek. Amikor néhány lépést tett, bicegett egy kicsit, de ez nem volt olyan, mint a faláb otromba zötyögése.

Cyrus észrevette csodálkozó pillantását.

- Műláb - mondta. - Vaskapocs tartja. Rugó van benne. Ha ügyelek rá, nem is biceg. Majd megmutatom, ha leveszem. Gyere velem.

- Menetlevelem van, édesapám - mondta Adam. - Jelentkeznem kell Wells ezredes úrnál.

- Tudom. Én mondtam Wellsnek, hogy adja ki azt a menetlevelet. Gyere csak velem.

- Ne haragudj - felelte Adam kelletlenül -, azt hiszem, jobb lesz, ha előbb az ezredes úrnál jelentkezem.

Apja fordított egyet a dolgon.

- Próbára akartalak tenni - mondta nagyvonalúan. - Látni akartam, van-e még manapság fegyelem a hadseregben. Derék fiú vagy. Tudtam, hogy jót tesz majd neked. Férfi vagy és katona, édes fiam.

- Parancsot kaptam, édesapám - hebegte Adam. Ez az ember idegen volt neki. Még egy kis undort is érzett. Itt hamis volt valami. Adam érzésein még az sem változtatott semmit, ami ezután következett. A gyorsaság, amellyel kinyíltak az ajtók, egyenesen az ezredes szobájába, a magas rangú tiszt előzékenysége és alázatos hangja, amint jelentette: “A miniszter úr máris fogadja önt, uram!”

- Ez itt a fiam, miniszter úr, közlegény, éppen olyan, mint én voltam, közlegény az Egyesült Államok hadseregében.

- Káplárként szereltem le, édesapám - helyesbítette Adam. Alig; hallotta a bókokat, amiket egymással váltottak. “Ez hát a hadügyminiszter - gondolta. - Hát nem látja, hogy apám nem a

normális hangján beszél? Komédiázik. Mi ütött belé? Érdekes, hogy a miniszter nem veszi észre.”

Átsétáltak a kis szállodába, ahol Cyrus lakott. Útközben Cyrus megmutatta neki a város látnivalóit, az épületeket, a történelmi nevezetességű helyeket. Bőbeszédűen magyarázott mindent, mintha előadást tartana.

- Szállodában lakom - mondta. - Gondoltam rá, hogy házat vásárolok, de annyit utazom, hogy aligha fizetődnek ki. Az év legnagyobb részében az országot járom.

A szálloda portása sem vett észre semmit. Mélyen meghajolt Cyrus előtt, szenátornak titulálta, és kijelentette, hogy még akkor is ad szobát Adamnek, ha valakit ki kell dobnia.

- Küldjön fel egy palack whiskyt a szobámba.

- Igenis. Jégbe hűtve küldöm, ha parancsolja.

- Minek a jég? - mondta Cyrus. - A fiam katona. - Botjával lábára ütött, amely kongó hangot adott. - Magam is katona voltam, közkatona. Minek nekünk a jég!

Adam álmélkodva nézte apja lakosztályát. Nemcsak hálószobája volt, hanem mellette egy nappali is, a toalett meg egy fülkében volt, benn a hálószobában.

Cyrus sóhajtva leereszkedett egy mély székbe. Felhúzta nadrágszárát, és megmutatta Adamnek a vasból, bőrből és keményfából készült szerkezetet. Kifűzte a bőrhüvelyt, amely a műlábat a csonkhoz erősítette. Végül a színében húst utánzó művégtagot széke mellé állította a földre.

- Néha átkozottul szorít - mondta.

Mihelyt lábát levetette, apja egyszeriben a régi lett, az az ember, aki Adam emlékezetében élt. Adam már-már egy kis megvetést érzett, de most újra elfogta az a tisztelet és félelem, és az az ellenséges érzés is, amelyet gyermekkorában apja jelenlétében érzett. Már megint az a kisfiú volt, aki aggódva fürkészte apja pillanatnyi hangulatát, hogy elkerülje a bajt.

Cyrus kényelembe helyezkedett, megitta whiskyadagját, meglazította gallérját, aztán Adamre meredt.

- Nos?

- Parancsol, édesapám?

- Miért álltál be újra?

- Én... nem tudom, édesapám. Kedvem támadt hozzá.

- De hiszen nem szereted a katonaságot, Adam.

- Nem, apám.

- Akkor mért mentél vissza?

- Nem akartam hazamenni.

Cyrus sóhajtott, és ujjaival a szék karfáját dörzsölgette.

- Végleg benn akarsz maradni a hadseregben? - kérdezte.

- Nem tudom, édesapám.

- Be tudlak juttatni a West Pointra. Vannak összeköttetéseim. El tudom intézni, hogy elbocsássanak, és akkor beléphetsz West Pointba.

- Nem akarok odamenni.

- Szembeszállsz az akaratommal? - kérdezte Cyrus csendesen.

Adam sokáig gondolkodott, mielőtt felelt volna. Valami kibúvót keresett, de végül kijelentette:

- Igenis, édesapám.

- Tölts nekem egy kis whiskyt, fiam - mondta Cyrus, és amikor megitta, így folytatta: - Azt hiszem, nem is tudod, valójában mekkora befolyásom van. A Nagy Hadsereget könnyűszerrel latba vethetem bármely elnökjelölt ellen. Még az elnök is kíváncsi, hogyan vélekedem erről vagy arról, ha közügyekről van szó. Meg tudok buktatni szenátorokat, és úgy válogathatok a kinevezések közt, mint az almában. A magasba emelhetek bárkit, és tönkre is tehetem, tudod-e?

Adam még ennél is többet tudott. Érezte, hogy Cyrus fenyegetésekkel védekezik.

- Igen, édesapám. Hallottam.

- Ha akarom, kineveztetlek Washingtonba, sőt azt is elintézhetem, hogy énmellém osszanak be, megtaníthatlak, hogyan kell boldogulni.

- Inkább visszamennék az ezredemhez, édesapám.

Látta, hogy apja arca elsötétül, mert érzi, hogy elvesztette.

- Lehet, hogy melléfogtam. Úgy látszik, elsajátítottad a katonák néma ellenállását. - Felsóhaj-tott. - Majd szólok, hogy küldjenek vissza az ezredhez. A kaszárnyában fogsz elrothadni.

- Köszönöm, édesapám - mondta Adam, és kisvártatva megkérdezte. - Mért nem hozatja Charlest ide?

- Mert én... nem, Charlesnak jobb ott, ahol van, maradjon csak ott.

Adam nem felejtette el apja hangját és arckifejezését, ahogy ezt mondta. Rengeteg ideje volt visszaemlékezni rá, mert csakugyan ott rothadt a kaszárnyában. Gyakran gondolt arra, apja milyen magányos és elhagyatott, és ezt nagyon jól tudja.

3

Amikor az első öt év lejárt, Charles hazavárta Adamet. Kifestette a házat meg a csűrt; és amikor az idő közeledett, felvett egy asszonyt alapos nagytakarításra.

Tiszta, egyszerű öregasszony volt. Ránézett a portól szürke, penészes függönyökre, és kidobta valamennyit, újakat készített helyettük. A tűzhelyről lekaparta a mocskot, amely összegyűlt ott, amióta Charles anyja meghalt. Lúggal mosta le a falakat, hogy eltávolítsa a fénylő, barna koszréteget, ami zsíros gőzökből és kormos petróleumlámpákból ülepedett le. A padlókat lúgba pácolta, a takarókat szódás vízbe áztatta, közben meg szüntelenül zsörtölődött magában:

- Ezek a férfiak... piszkos állatok. A disznók tiszták hozzájuk képest. Megrohadnak saját levükben. Nem is értem, egy nő hogy is mehet férjhez hozzájuk. Büdösek, mint a pestis. Nézd csak ezt a tűzhelyet, a ráragadt kosz még Matuzsálem korából való!

Charles beköltözött egy fészerbe, ahol orrát nem csiklandozta a lúg és szóda, ammóniák és kenőszappan tiszta, de nehéz szaga. Ám ott a fészerben is az volt a benyomása, hogy a takarító asszony nem helyesli a módot, ahogy a háztartását vezette. Amikor az asszony végre morogva eltávozott a tisztára sikált házból, Charles ott maradt a fészerben. Az akarta, hogy a ház tiszta maradjon Adam számára. A fészerben, ahol aludt, mindenféle szerszámok hevertek a gazdálkodás céljaira, a ház javítására és karbantartására. Charles rájött, hogy a kovács-

műhely tüzénél is meg tudja főzni és sütni az ebédjét, még gyorsabban és ügyesebben, mint a konyhatűzhelyen. A fújtatóval gyorsan fel tudta lobbantani a koksz forró lángját. Nem kellett várnia, amíg a tűzhely nagy nehezen felmelegszik. Nem is értette, mért nem jutott eszébe azelőtt.

Charles várta Adamet, de Adam nem jött. Adam azért nem írt, mert szégyellte magát. Charles apja haragos leveléből tudta meg, hogy Adam, akaratával szembeszállva, újra beállt katonának. Cyrus azt is jelezte, hogy egyszer, valamikor, Charles meglátogathatná Washingtonban, de meghívását később nem ismételte meg soha.

Charles visszaköltözött a házba, és nagy piszokban élt tovább, mintha örömét lelné benne, hogy semmivé teszi annak a zsörtölődő szipirtyónak a munkáját.

Adam csak több mint egy év múlva írt végre Charlesnak. Levelében zavartan összehordott hetet-havat, hogy bátorságot gyűjtsön ahhoz, amit be akart vallani: “Nem tudom, miért álltam be újra. Mintha nem is én írtam volna alá, hanem valaki más. Írj hamarosan, és közöld velem, hogy vagy.”

Charles nem válaszolt, csak a negyedik aggódó, sürgető levélre. Akkor is mindössze ennyit jegyzett meg hűvösen: “Nem nagyon számítottam rád, alig is vártalak.” Azután részletesen beszámolt a jószágról és a gazdaságról.

Az idő nem állt meg. Charles legközelebb újév után írt, és a levél, amit Adamtől kapott, szintén közvetlenül újév után kelt. Annyira elszakadtak egymástól, hogy jóformán megszűnt köztük minden kölcsönös kapcsolat, és nem volt mit kérdezniük.

Charles rákapott arra, hogy piszkos, lompos nőket tartson a házában, egyiket a másik után. Ha megunta, kidobta őket, mint ahogy túladott egy-egy disznón. Nem szerette őket, és cseppet sem érdekelte, hogy azok kedvelik-e őt. Mindjobban elszokott a falutól. Nem tartott kapcsolatot mással, csak a postamesterrel meg a kocsmával. A falu népe elítélhette ugyan csúf életmódját, de volt valami, ami kiegyenlítette ezt a szemükben. A farmon még sohasem gazdálkodtak ilyen jól. Charles kiirtotta a gazt, rendben tartotta a kerítést, jó karban tartotta a lefolyóárkokat, és további száz holddal gyarapította birtokát. Sőt mi több, dohányt ültetett, és hosszú új dohánypajta állt imponálóan a háza mögött. Mindez kivívta szomszédai megbecsülését. Egy farmer nem gondolhat túlságosan rosszat egy jó gazdáról. Charles pénze legnagyobb részét és minden erejét gazdasága felvirágzására fordította.

HETEDIK FEJEZET

1

Adam a következő öt évben elvégezte mindazt, amit egy hadsereg megkövetel az embereitől, hogy foglalkoztassa őket, és megóvja a megbolondulástól. A fém és bőr örökös fényesítése, gyakorlatozás, felvonulás, parádék, a kürt és zászló ceremóniái - tevékenységek egész körtánca olyan emberek számára, akik valójában nem csinálnak semmit. 1886-ban kitört a konzervgyári munkások nagy sztrájkja Chicagóban, és Adam ezredét vonatra rakták, de a sztrájk befejeződött, még mielőtt szükség lett volna rájuk. 1888-ban a szeminolok, akik sohasem írtak alá egyetlen békeszerződést sem, megint mozgolódni kezdtek, és a lovasságot ismét vonatra rakták; de az indián törzs megnyugodott, és visszatért mocsaras hazájába; a katonák pedig folytatták régi megszokott, álomszerű életüket.

Az időköz furcsa és ellentmondásokkal teljes jelenség az emberi lélek számára. Ésszerű volna feltételezni, hogy az egy helyben topogás ideje, vagyis az eseménytelen idő végtelennek rémlik, így kellene lennie, de nincs így. Az unalmas, eseménytelen időnek egyáltalában nincs is tartama. Az érdekes dolgokkal telehintett idő, a tragédiáktól jajongó, örömöktől ujjongó idő - ez az a korszak, amely később hosszúnak tűnik fel az ember emlékezetében. Így is kell lennie. Az eseménytelenségben nincsenek oszlopok, amelyekre ki lehetne feszíteni az időtartamot. A semmitől a semmiig egyáltalában nincs idő.

Adam második öt éve úgy elrepült, hogy észre se vette. 1890 őszén őrmesteri csíkokkal szerelt le San Franciscóban, a Presidióban. A levélváltás a két testvér közt már ritkaságszámba ment, mégis, mielőtt elbocsátották a hadseregből, Adam írt öccsének. “Most azonban hazamegyek” - írta, és azután Charles semmit sem hallott róla több mint három évig.

Adam kivárta a telet, miközben felment a Sacramento folyón, és bejárta a San Joaquin völgyét. Mire kitavaszodott, elfogyott a pénze. Összecsavart egy pokrócot, és lassan elindult kelet felé, néha gyalog, néha meg más emberekkel együtt, lassan döcögő tehervagonok alatt, a tengelyen. Éjszakánként elvegyült más vándorokkal a táborozóhelyeken, kisebb-nagyobb városok peremén. Megtanult koldulni - nem pénzt, csak ennivalót. És mielőtt ráeszmélt volna, belőle is csavargó lett.

Az ilyen emberek ma már ritkák, de a kilencvenes években rengeteg volt belőlük, magányos férfiakból, vándorokból, akik így akartak élni. Akadt köztük olyan, aki a felelősség elől szökött meg, másokat a társadalom igazságtalansága kergetett ki az országútra. Néha dolgoztak egy keveset, de nem sokáig. Loptak egy kicsit, de csak élelmiszert vagy alkalom-adtán egy-egy szükséges ruhadarabot a szárítókötélről. Volt köztük mindenféle ember - művelt és tudatlan, tiszta és piszkos -, de valamennyinek közös tulajdonsága a nyughatatlanság volt. Követték a meleget, de elkerülték a nagy hőséget és a nagy hideget. Ahogy a tavasz közelgett, kelet felé bandukoltak, és az első fagy nyugatra meg délre űzte őket. Testvérei voltak a coyotnak, az amerikai prérikutyának, amely vadállat, mégis az ember és csirkeóljai közelében szeret élni: ők is városok közelében éltek, de nem a városokban. A barátkozás más emberekkel egy hétig tartott, vagy egy napig, azután elsodródtak egymástól.

A kis tüzek körül, amelyeken a közös pörkölt rotyogott, sokféle módon és sokféle stílusban beszélgettek, csak egy volt tilos: a személyes ügyek emlegetése. Adam itt hallott először az I.

W. W.[1] fejlődéséről, haragos apostolokról. Végighallgatott filozófiai, metafizikai, esztétikai vitákat, mindenféle személytelen tapasztalatokat. Hálótársa lehetett akár gyilkos is, kiugrott pap, akiről lerángatták a csuhát, vagy maga dobta el, professzor, aki kénytelen volt otthagyni jó meleg helyét, valamilyen unalmas egyetemi katedrát, magányos férfi, aki emlék elől menekült, bukott arkangyal vagy gyakorló ördög - mindegyik hozzájárult a maga gondolat-foszlányaival a közös tűzhöz, mint ahogy mindegyik hozzáadott néhány répát, hagymát, burgonyát és egy kis húst a közös pörkölthöz. Megtanulta a technikáját annak, hogyan lehet borotválkozni egy üvegcseréppel, és jól megítélni egy házat, mielőtt bekopog valami adományért. Megtanulta, hogyan kell kikerülni vagy lekenyerezni az ellenséges rendőrt, és felbecsülni egy asszonyt abból a szempontból, várhatja-e tőle a szívjóság melegét.

Adam örömét lelte az új életben. Mire az ősz megcsipkedte a fák leveleit, eljutott Omaháig, és anélkül, hogy gondolkodott vagy kérdezősködött volna, minden ok nélkül nyugat és dél felé sietett, átrohant a hegyeken, és fellélegzett, amikor a lába végre Dél-Kalifornia földjét taposta. Bebarangolta a tengerpartot az északi határtól San Luis Obispóig. Megtanulta, hogyan kell kifosztani az ár után visszamaradt tócsákat, ahol abalont, angolnát, kagylót és sügért is talált; felkutatta a homokzátonyokat csigák után, nyulakat ejtett el a dűnék közt horgászzsinórból font hurokkal. És napsütötte homokban heverve számlálgatta a hullámokat.

A tavasz megint arra unszolta, hogy kelet felé vegye útját, de lassabban, mint ezelőtt. A nyár hűvös volt a hegyekben, és a hegyi lakók jószívűek, mivel a magányos emberek jóságosak szoktak lenni. Adam állást vállalt egy özvegyasszony gazdaságában Denver mellett, alázatosan megosztotta vele asztalát és ágyát, amíg a fagy vissza nem kergette a déli tájakra. Követte a Rio Grandét, elhaladt Albuquerque és El Paso mellett, a Nagy Kanyaron keresztül, Laredón át Brownsville-be. Megtanulta azokat a spanyol szavakat, amelyek a táplálkozás és a gyönyör megjelölésére szolgálnak; megtanulta, hogy a legszegényebb embernek is van még valamije, amit odaadhat, és szíve, mely arra ösztökéli, hogy odaadja. Szeretet támadt benne a szegény emberek iránt, mely nem foganhatott volna így meg, ha nem lett volna maga is szegény. Most már kitanult csavargó volt, elve és legfőbb eszköze az alázatosság. Sovány volt és napbarnított, el tudta tüntetni egyéniségét, hogy elaltasson minden haragot vagy féltékenységet. Hangja lágy lett, beszédébe belekevert mindenféle szójárást és kiejtést, hogy sehol se tartsák idegennek. Ez a védőfátyla a csavargónak, ennek köszönheti leginkább a biztonságát. Vonaton ritkán utazott, mert ott egyre jobban haragudtak a csavargókra; ennek oka az I. W. W. erőszakossága volt, de súlyosbította még a bosszús és heves megtorlás is, amit az erőszakosságok kiváltottak. Adamet is letartóztatták csavargásért. A rendőrök és rabok egymással versenyző brutalitása megrémítette, és ettől fogva kerülte a csavargók gyülekezőhelyeit. Inkább egyedül utazott, és vigyázott, hogy mindig tiszta és borotvált legyen.

Amikor újra megjött a tavasz, észak felé indult. Érezte, hogy véget ért az idő, amit pihenésre és békességre szánt. Észak felé igyekezett, Charles felé, és gyermekkora halványuló emlékei felé.

Adam gyorsan átvágott Kelet-Texas végtelen térségein, Louisianán, majd Mississippi és Alabama szélesebb végén, azután behatolt Florida oldalába. Érezte, hogy sietnie kell. A négerek elég szegények voltak ahhoz, hogy emberségesek legyenek, de nem volt bizalmuk semmiféle fehér emberben, akármilyen koldus volt is, ami meg a szegény sorsú fehér lakosságot illeti, azok féltek minden idegentől.

[1] Industrial Workers of the World, 1905-ben, Chicagóban alakult ipari szakszervezet, mely akkor a szocialista párt balszárnyát képviselte.

Tallahassee közelében a seriff fogdmegjei feltartóztatták Adamet, megállapították róla, hogy csavargó, és az útépítő bandába lökték. Errefelé így készültek az országutak. Az ítélet hat hónapra szólt. Utána szabadon bocsátották, de tüstént elfogták megint, és újra hat hónapi kényszermunkára ítélték. Adam kitapasztalta, hogy az emberek úgy bánhatnak embertársaikkal, mint a barmokkal, meg azt is, hogy ha ilyen emberek kezébe kerül, legjobban úgy bírhatja ki, ha valóban elállatiasodik. Tiszta arc, nyílt tekintet, szem, amely bele mer nézni egy más ember szemébe - mindez feltűnést kelt, a feltűnés pedig büntetést von maga után. Adam arra gondolt, hogy aki aljas vagy brutális módon jár el, maga is lelki sérülést szenved, és a sérülést meg kell bosszulnia valakin. Hogy a munkásokat puskás emberek őrizték nappal, éjjel meg bilincset vertek a bokájukra, egyszerű óvatossági rendszabálynak is tekinthető; de az önálló akarat legkisebb rezdülését, az emberi méltóság utolsó foszlányát, az ellenállás legcsekélyebb jelét is kegyetlenül megbosszuló vad korbácsolás arra mutatott, hogy az őrök rettegnek foglyaiktól, és Adam már katonaévei alatt megtanulta, hogy a legveszedelmesebb állat: az ember, ha fél. Viszont Adam, mint akárki más, attól félt, mi lenne belőle, testéből-lelkéből, ha megkorbácsolnák. Ezért függönyt vont maga köré. Kiölt arcából minden kifejezést, szeméből minden fényt, csak halkan beszélt. És később, amikor már túlesett rajta, nem is azon csodálkozott, hogy mindez megtörtént vele, inkább azon, hogy bele tudott törődni, és aránylag kis szenvedéssel el tudta viselni. Később visszagondolni rá szörnyűségesebb volt, mint átesni rajta. Az önfegyelem nagy diadala volt végignézni egy ember megkorbácsolását, amíg cafatokra hasított bőre alól fehéren előcsillantak meztelen izmai... ezt végignézni a szánalom, harag vagy izgalom minden jele nélkül! És Adam ezt is megtanulta.

Az első néhány perc után az embereket inkább csak érezzük, semmint látnók őket. Mialatt második fél esztendejét raboskodta Florida országútjain, Adamnek sikerült egyéniségét jóformán teljesen eltüntetnie. Jóformán meg se moccant, szinte láthatatlanná, észrevehetetlenné vált, amennyire csak lehetséges. És amikor az őrök nem érezték létezését, nem féltek tőle. Rábízták a tábor sepregetését, a moslékszerű étel kiosztását, a vizesvödrök megtöltését.

Adam addig várt, amíg már csak három nap hiányzott második szabadon bocsátásához. Tüstént déli tizenkettő után vette a vizesvödröket, és visszatért a folyócskához, ahonnan a vizet hordta. Vödreit telerakta kövekkel és elsüllyesztette. Azután csendesen leereszkedett a vízbe, sokáig úszott lefelé, pihent egy kicsit, majd tovább úszott, így folytatta útját a vízben, amíg alkonyatkor nem talált egy helyet a part alatt, ahol jól elrejtőzhetett a bokrok között. De még akkor sem bújt ki a vízből.

Késő éjszaka hallotta, hogy a vérebek elrohannak mellette a folyó mindkét partján. De már előzőleg erősen bedörzsölte haját és szőrzetét zöld levelekkel, hogy elnyomja az emberszagot. A vízben ült, csak az orra és a szeme maradt kívül. Hajnaltájban a kutyák közömbösen visszajöttek, és az emberek is fáradtak voltak ahhoz, hogy kellő alapossággal átkutassák a partokat. Amikor eltűntek, Adam kiásott zsebéből egy darab átázott sült disznóhúst, és megette.

Már régóta rászoktatta magát arra, hogy ne siessen. A legtöbb szökevényt azért fogták el, mert nagyon sietett. Adam öt napot szánt arra, hogy megtegye a rövid utat Georgiába. Nem volt hajlandó kockáztatni semmit, vas önuralommal fékezte magát. Csodálkozott is rajta, hogy sikerült.

Valdosta szélén, Georgiában jóval éjfél utánig lapult egy rejtekhelyen. Mint egy árnyék, úgy suhant be a városba. Hátulról megközelített egy olcsó áruházat, és lassan fölfeszített egy ablakot oly módon, hogy egyenként húzta ki a zár csavarjait a naptól korhadt fából. Azután visszacsavarta a zárat, de nyitva hagyta az ablakot. A piszkos ablakon bekúszva, a hold

fényénél fejezte be munkáját. Lopott egy olcsó nadrágot, egy fehér inget, egy pár fekete cipőt, egy fekete kalapot és egy viaszosvászon esőköpenyt. Minden darabot gondosan felpróbált, hogy jó méretű legyen. Kényszerítette magát arra is, hogy meggyőződjék róla, eltüntette-e minden rendetlenség nyomát, mielőtt kimászott az ablakon. Csak olyan áruköteget dézsmált meg, amelyből sok volt raktáron. A kasszára rá se nézett. Gondosan visszaeresztette az ablakot, és árnyékról árnyékra suhant a holdfényben.

Napközben rejtőzködött, és éjjel járt táplálék után, répát lopott, néhány szem zabot egy istállóból, egypár lehullott almát - semmi olyat, melynek hiányát észrevehetik. Cipőjét bedörzsölte homokkal, esőkabátját meg összegyűrte, hogy ne legyen olyan új. Három napig tartott, míg végre beállt az eső, amelyre szüksége volt - legalábbis rendkívüli óvatosságában így érezte.

Az eső késő délután eredt meg. Adam meghúzódott viaszosvászon kabátjában, és kivárta az estét. Amikor végre alkonyodott, a csöpögő sötétségben bemerészkedett Valdosta városába. Fekete kalapját mélyen a szemébe húzta, nyakán szorosan begombolta sárga esőköpenyét. Az állomás felé igyekezett, és amikor odaért, bekémlelt az esőtől mocskos ablakon. Az állomásfőnök, fekete lüszterből készült ujjvédővel a karján és zöld szemellenzővel a homlokán, kihajolt a jegypénztár ablakán, és egy ismerősével beszélgetett. Húsz percig tartott, amíg ez az ember végre elment. Adam csak erre lesett a peronon. Mély lélegzetet vett, hogy nyugalomra kényszerítse magát, és bement.

2

Charles nagyon kevés levelet kapott. Néha heteken át nem is érdeklődött a postahivatalban. 1894 februárjában, amikor egy vastag levél érkezett Charles részére, egy washingtoni ügyvédi iroda cégjelzésével, a postamester úgy gondolta, talán fontos ügyről lehet szó. Ezért kisétált a Trask-farmra, megkereste Charlest, aki éppen fát aprított, és átadta neki a levelet. És ha már ennyi fáradságot áldozott rá, nem ment el, amíg meg nem tudta, mi van a levélben.

Charles alaposan megváratta. Nagyon lassan rágta át magát mind az öt oldalon, azután elölről kezdte, és újra elolvasta a levelet. Ajka hangtalan mozgásával betűzte a szavakat. Végül összehajtotta a levelet, és elindult a ház felé.

- Valami baj van, Mr. Trask? - kiáltotta utána a postamester.

- Apám meghalt - felelte Charles, bement a házba, és magára zárta az ajtót.

- A szívére vette - jelentette a városban a postamester. - Nagyon a szívére vette. Szófukar ember. Nem beszél sokat.

A házban Charles meggyújtotta a lámpát, pedig még nem volt sötét. A levelet az asztalra tette, és kezet mosott, mielőtt leült, hogy újra elolvassa.

Nem volt senki, aki sürgönyt küldött volna neki. Az ügyvédek apja iratai közt akadtak rá a címére. Nagyon sajnálták, hogy így történt - részvétüket fejezték ki. De meglehetősen izgatottak is voltak. Amikor elkészítették Trask végrendeletét, azt hitték, néhány száz dollárról van szó, ennyi vagyona lehet, ennyit hagyhat fiaira. Ennyit néztek ki belőle. De amikor megvizsgálták bankszámláját, kiderült, hogy több mint kilencvenháromezer dollárja van a bankban, azonkívül tízezer dollárnyi kitűnő értékpapírja. Egyszeriben megváltozott a véleményük Mr. Traskról. Akinek ennyi a pénze, van mit aprítania a tejbe. Ennyi pénzzel dinasztiát lehet alapítani. Az ügyvédek gratuláltak Charlesnak és bátyjának. A végrendelet értelmében, írták, az örökség egyformán oszlik meg kettőjük között. Az összeg megnevezése után felsorolták az elhunyt személyes értéktárgyait. Ezek: öt pompás díszkard, amelyet a

Köztársasági Nagy Hadsereg különböző összejövetelein ajándékoztak Cyrusnak, egy olajfa kalapács arany berakással, egy óraláncfüggelék, amely szabadkőműves-jelvény is volt egyben, gyémántkővel a körző két szára között, arany fogkoronák, amiket akkor szedtek ki a szájából, amikor elkészítették műfogsorát, zsebóra (ezüstből), aranyfogantyús sétabot, és így tovább.

Charles elolvasta a levelet még kétszer, és tenyere közé fogta homlokát. Azon tűnődött, hol lehet most Adam. Szerette volna itthon látni.

Charles zavartnak és ostobának érezte magát. Tüzet rakott, és rátette a serpenyőt. Vastag darabokban sózott disznóhúst szeletelt bele. Azután visszatért az asztalhoz, hogy újra megbámulja a levelet. Hirtelen felkapta, és betette a konyhaasztal fiókjába. Elhatározta, hogy egy ideig nem is gondol rá.

Valójában, persze, alig tudott egyébre gondolni. De tompa gondolatai körben jártak, és újra meg újra visszatértek kiindulási pontjukhoz. Ennyi pénz - apja hogy juthatott hozzá?

Ha két esemény térben vagy időben összeesik, sietünk arra a következtetésre jutni, hogy a kettő közt van valami kapcsolat vagy hasonlatosság. Ebből aztán valami bűvös mese kerekedik bennünk, amelyet megőrizünk magunkban, hogy másoknak is elmeséljük. Charles nem győzött csodálkozni azon, hogy ezt a levelet kihozták neki. Ám néhány héttel később küldöncfiú rohant ki a farmra, sürgönnyel. Charles ettől kezdve összekapcsolta magában a levelet és a táviratot, mint ahogy két halálesetet néha kapcsolatba hozunk egymással, és egy harmadik előjelét látjuk bennük. Kezében a sürgönnyel lesietett a vasúti állomásra.

- Hallgassa csak meg ezt - mondta a távírásznak.

- Már olvastam.

- Elolvasta? Hogyan?

- Dróton jött - felelte a távírász. - Én írtam le.

- Ah! Persze, persze. “Sürgős szükségem van segítségedre, küldj táviratilag száz dollárt, megyek haza, Adam.”

- Utánvéttel érkezett - mondta a távírász. - Hatvan centtel tartozik.

- Valdosta, Georgia, soha nem hallottam róla.

- Én sem, de ott van.

- Mondja, Carlton, hogy kell táviratilag pénzt küldeni?

- Hoz nekem százkét dollár hatvan centet, én pedig sürgönyzök Valdostába a távírásznak, és utasítom, hogy fizessen Adamnek száz dollárt. De azzal a hatvan centtel külön tartozik nekem.

- Jól van, megfizetem. De mondja csak, honnan tudhatom, hogy csakugyan Adam az? Hogy lehet megakadályozni, hogy valaki más vegye fel?

A távírász fölényesen mosolygott, mint aki ismeri a világot.

- Úgy, hogy maga felad nekem egy kérdést, amire a címzetten kívül senki sem tud válaszolni. Én megsürgönyzöm a kérdést meg a feleletet is. Az ottani távírász felteszi az ipsének a kérdést, és ha nem tud rá felelni, nem kapja meg a pénzt.

- Ne mondja! Ez aztán igazán ravasz. Majd kigondolok valami jót.

- Hát csak igyekezzék, és hozza a száz dollárt is, még mielőtt az öreg Breen becsukja a boltot.

Charlesnak nagyon tetszett a móka. Hamarosan visszajött, kezében a pénzzel.

- Megvan a kérdés! - mondta.

- Remélem, nem a mama középső neve? Mert van sok ember, aki nem emlékszik rá.

- Nem, egészen más. A kérdés így hangzik: “Mit adtál apának születésnapi ajándékul, éppen, mielőtt beálltál katonának?”

- Jó kérdés, csak pokoli hosszú. Nem tudná lerövidíteni?

- Ki fizeti, maga vagy én? A felelet pedig: “Egy kutyakölyköt.”

- No, ezt aztán igazán nem találhatja ki senki - mondta Carlton. - Rendben van, végtére is maga fizeti.

- Vicces lenne, ha elfelejtette volna - dünnyögte Charles. - Mert akkor sohasem kerül haza.

3

Adam kifelé gyalogolt a faluból. Inge piszkos volt, a lopott ruha meg gyűrött és mocskos, hiszen egy hétig ruhástul aludt. A ház és a csűr közt megállt és hallgatózott; meghallotta, hogy öccse kalapál valamit a nagy új dohánypajtában.

- Ó, Charles! - kiáltotta Adam.

A kalapács elhallgatott. Csend lett. Adam úgy érezte, mintha öccse alaposan szemügyre venné a pajta résein keresztül. Aztán Charles gyors léptekkel kijött, bátyjához sietett, és megszorította kezét.

- Hogy vagy?

- Remekül - felelte Adam.

- Jóságos ég, de sovány vagy!

- Lehet. És jó pár évvel öregebb is.

Charles tetőtől talpig végigmérte.

- Nem úgy festesz, mintha jól menne a sorod.

- Nem is.

- Hol a poggyászod?

- Nincs.

- Uram Jézus! Hát hol voltál?

- Hol itt, hol ott. Vándoroltam.

- Mint egy hobo[2]?

- Mint egy hobo.

Annyi év és olyan élet után, amely megcserzette és ráncokba gyűrte Charles bőrét, vérerekkel vette körül fekete szemét - Adam emlékezete azt súgta, hogy Charles most két dologra gondol: a kérdésekre és még valami másra.

- Miért nem jöttél haza?

---

[2] Csavargó

- Valahogy csavarognom kellett. Nem tudtam megállni. Az ilyesmi rájön az emberre. Jó nagy forradás van a homlokodon.

- Ez az, amiről írtam neked. Egyre rosszabb. Te miért nem írtál? Éhes vagy?

Charles keze viszketett a zsebében. Kivette, megérintette állát, megvakarta fejét.

- Lehet, hogy még elmúlik. Egyszer láttam egy embert, egy csapost, annak is volt valami hasonló. Olyan, mint egy macska. Anyajegy volt. Úgy is csúfolták: a Macska.

- Éhes vagy?

- Azt hiszem... persze.

- Most már úgy tervezed, hogy itthon maradsz?

- Hát... azt hiszem, persze. Lássunk hozzá mindjárt? Akarod?

- Hát... azt hiszem... persze - visszhangozta Charles. - Apánk meghalt.

- Tudom.

- Honnan a fenéből?

- Az állomásfőnök mondta. Mikor halt meg?

- Körülbelül egy hónapja.

- Miben?

- Tüdőgyulladás.

- Itt temették el?

- Nem. Washingtonban. Kaptam egy levelet, meg újságokat is. Ágyútalpon vitték, zászlóval letakarva. Ott volt az alelnök, az elnök meg koszorút küldött. Az újság megírta részletesen. Képeket is hozott róla, majd megmutatom. Együtt van nálam az egész.

Adam sokáig tanulmányozta öccse arcát, míg végül Charles elfordította fejét.

- Dühös vagy valamiért? - kérdezte Adam.

- Miért lennék dühös?

- A hangodból gondoltam.

- Nincs semmi, amiért dühös lennék. Gyere, adok neked valamit enni.

- Helyes. Sokáig betegeskedett?

- Nem. Tüdősorvadást kapott. Hamar végzett vele.

Charles titkolt valamit. Meg akarta mondani, de nem tudta, hogyan fogjon hozzá. Ezért bujkált a szavak mögött. Adam hallgatott. Talán a legjobb lesz hallgatni: Charles hadd szaglásszon csak, és kerülgesse a forró kását, mielőtt kiböki.

- Nincs nagy raktáram másvilági üzenetekben - mondta Charles. - Mégis, nem lehet tudni. Van ember, aki azt állítja, hogy kapott ilyen üzenetet. Például az öreg Sarah Whitburn. Megesküszik rá. Az ember igazán nem tudja, mit gondoljon. Te nem kaptál üzenetet a másvilágról? Mondd, mi ütött beléd, leharaptad talán a nyelvedet?

- Egy kicsit elgondolkoztam - mondta Adam. És csodálkozva gondolta: “Lám, nem is félek az öcsémtől! Azelőtt halálosan rettegtem tőle, de ennek már nyoma sincs. Vajon miért? Talán a katonaságnak köszönhetem? Vagy az útépítő bandának? Lehetséges, hogy apa halála okozta? Talán így van, bár nem értem.”

Most, hogy a félelem elszállt belőle, tudta, mondhat, amit csak akar, míg azelőtt gondosan meg kellett válogatnia szavait, hogy elkerülje a bajt. Jó érzés volt ez, ami most elfogta - szinte olyan, mintha halottaiból támadt volna fel.

Bementek a konyhába, amelyre emlékezett is, meg nem is. Most úgy látta, mintha kisebb és piszkosabb volna. Adam szinte vidáman kiáltott fel:

- Charles, már jó ideje figyellek. Mondani akarsz nekem valamit, de úgy kerülgeted, mint egy terrier a bokrot. Jobb lesz, ha megmondod, még mielőtt megharap.

Charles szeme haragosan felvillant. Felkapta a fejét. Elhagyta az ereje? “Hiába, már nem bunyózhatom meg többé - gondolta kétségbeesetten. - Nem, annak már vége.”

Adam kuncogott.

- Alighanem helytelen, hogy jól érzem magam, amikor apánk csak nemrég halt meg, de meg kell mondanom, Charles, soha életemben nem volt ilyen jó kedvem. Jobban érzem magam, mint valaha. No, bökd ki már végre, Charles. Ne hagyd, hogy rágjon belülről.

- Szeretted apánkat? - kérdezte Charles.

- Nem felelek, amíg nem tudom, hová akarsz kilyukadni.

- Szeretted vagy nem szeretted?

- Mi közöd hozzá?

- Mondd meg!

Adam egész lényét elöntötte a bátor és szabad alkotó kedv. Még a csontjaiban is érezte.

- No, jól van. Nem, nem szerettem. Néha rettegtem tőle. Néha meg, igen, néha meg csodáltam, de többnyire gyűlöltem. Most mondd meg, miért akartad tudni?

Charles lefelé bámult a kezére.

- Nem értem - mondta. - Egyszerűen nem megy a fejembe. Apa téged jobban szeretett mindennél a világon.

- Nem hinném.

- Ne hidd, ha nem akarod. De szeretett mindent, amit hoztál neki. Engem viszont nem szeretett. És akármit adtam neki, nem szerette. Emlékszel arra az ajándékra, amit adtam neki, a zsebkésre? Egész rakomány fát vágtam ki és adtam el, hogy megvehessem azt a kést. Nos, még magával se vitte Washingtonba. Most is itt van, az íróasztala fiókjában. Te meg kutyakölyköt ajándékoztál neki. Nem került neked semmibe. Hát majd megmutatom neked a fényképét. Mert ott volt a temetésén. Egy ezredes vitte a karján, már vak volt, nem tudott járni. A temetés után agyon is lőtték.

Adam meghökkent öccse szenvedélyes hangjától.

- Nem értem - mondta -, nem érteni, mit akarsz ezzel?

- Csak azt, hogy én szerettem - mondta Charles, és sírva fakadt. Adam nem emlékezett rá, hogy valaha is látta volna sírni azelőtt. Két karjába temette arcát, és sírt.

Adam már oda akart lépni hozzá, amikor úgy érezte, hogy a régi félelemből megint feléled benne egy kevés. Nem, gondolta, ha most megérintem, nekem esik, hogy megöljön. A nyitott ajtóhoz lépett, és kinézett. Hallotta, hogy öccse szipog mögötte.

Nem volt valami csinos farm, amely a házat körülvette - sohasem volt az. Mindenütt csupa elszórt szemét, lomposság, elhanyagoltság, teljes tervszerűtlenség. Virágok sehol, csak

eldobált papírdarabok és fahulladék a földön. A ház sem volt szép. Inkább csak egy jó erősen felépített fészer, ahol főzni és aludni is lehet. Zord farm volt és zord ház, amelyet nem szeretnek, és amely nem szeret senkit. Nem otthon, nem olyan hely, amely után epekedni lehet, ahová visszatér az ember. Adamnek hirtelen eszébe jutott a mostohaanyja, aki éppen olyan szeretetlen volt, mint a farm - dolgos és ügyes, tiszta is a maga módján, de nem feleség; éppoly kevéssé volt feleség, mint ahogy ez a farm sem volt otthon.

Öccse sóhajtozása abbamaradt. Adam hátrafordult. Charles kifejezéstelen tekintettel meredt maga elé.

- Mesélj valamit mamáról - mondta Adam.

- Meghalt. Megírtam neked.

- Mesélj róla.

- Megírtam mindent. Meghalt. Már régen. Neked nem volt az anyád.

Adamnek hirtelen eszébe jutott a mosoly, amelyet egyszer észrevett átvillanni a mama arcán. Az emlékezés elébe vetítette most azt az arcot. És a látomáson keresztülhatolt Charles hangja, szétszaggatva a képet.

- Felelj nekem egy kérdésre, de ne gyorsan... gondold meg jól, mielőtt kimondod, vagy ne is felelj, ha nem vagy biztos benne, hogy igaz, amit mondasz.

Ezután Charles ajka megrándult, mintha előre kiformálná a kérdést:

- Mit gondolsz... lehetséges-e... hogy apánk... tisztességtelen volt?

- Hogy érted ezt?

- Hát nem elég világos? Megmondtam világosan. Tisztességtelen: ezt nem lehet kétféleképp érteni.

- Nem tudom - mondta Adam. - Nem tudom. Soha senkinek nem jutott eszébe ilyesmit mondani. Gondolj csak arra, ki volt, mi volt. Vendége volt a Fehér Háznak, ott is szállt meg éjszakára. Az alelnök elment a temetésére. Úgy hangzik ez, mintha tisztességtelen emberről volna szó? Nézd, Charles - kérlelte -, áruld el már végre, mi az, amit mondani akartál nekem már abban a pillanatban, amikor betettem a lábam ide.

Charles megnedvesítette ajkát. A vér mintha teljesen elhagyta volna, és vele együtt minden ereje és minden vadsága. Tompa fahangon felelt:

- Apa végrendeletet készített. Mindenét ránk hagyta, kettőnkre egyformán.

- No, akkor holtunk napjáig itt maradhatunk a farmon - kacagott Adam. - Remélem, nem fogunk éhen halni.

- Több mint százezer dollárt hagyott ránk - folytatta a tompa hang.

- Ugyan, ne bolondozz. Több mint százezer dollárt! Hol szerezte volna?

- Nincs tévedés. Fizetése a Köztársasági Nagy Hadseregben százharmincöt dollár volt havonként. Maga fizette lakását és kosztját. Legfeljebb ha utazott, akkor fizették a szállodai számláit, és még öt centet mérföldenként.

- Lehet, hogy már azelőtt is megvolt a pénze, csak nem tudtunk róla.

- Nem, azelőtt nem volt pénze.

- Az ördögbe is, akkor miért nem írsz a Nagy Hadseregnek?! Vagy érdeklődhetsz valakinél, aki tudhat róla valamit.

- Nem mertem megtenni - mondta Charles.

- Nézd csak, ne légy olyan buta. Hát még nem hallottál arról, amit spekulációnak neveznek? Nem egy ember hirtelen meggazdagodott így. Apa sok nagy embert ismert. Lehet, hogy bevették valami jó üzletbe. Gondolj azokra, akik az aranyláz idején Kaliforniába siettek, és dúsgazdagon tértek haza.

Charles arcán sötét kétségbeesés tükröződött. Hangja annyira elhalkult, hogy Adamnek oda kellett hajolnia, különben nem hallotta volna. Charles úgy beszélt, mintha egy jelentést olvasna fel:

- Apánk 1862 júniusában állt be az Unió seregébe. Háromhavi kiképzésben részesült itt, ebben az államban. Akkor már szeptember volt. Dél felé menetelt. Október 12-én megsebesült a lábán, és kórházba vitték. Januárban jött haza.

- Nem értem, mire akarsz kilyukadni.

Charles hangja még színtelenebbé vált, valósággal elhalt.

- Apánk sohasem volt Chancellorsville-ben. Nem volt Gettysburgban, sem a Vadonban, sem Richmondban vagy Appomattox-ban.

- Honnan tudod?

- A leszerelési okmányaiból. Elküldték nekem a többi irataival együtt.

Adam nagyot sóhajtott. Belül öröm árasztotta el, és mintha öklöllel verdeste volna a mellét. Megrázta fejét, mintha nem tudná elhinni.

- Hogy tudta ezt mindvégig megúszni? - mondta Charles. - Hogy az ördögbe tudta végig-csinálni? Soha nem jutott eszébe senkinek, hogy kételkedjék benne. Te gondoltál rá? Vagy én? Vagy a mama? Senki sem gyanakodott. Még Washingtonban sem.

Adam felállt.

- Mi van a házban ennivaló? Megyek, felmelegítek valamit.

- Tegnap este csirkét vágtam. Megsütöm, ha tudsz várni.

- Nincs valami most rögtön?

- Egy kis sózott disznóhús és tojás, amennyit akarsz.

- Az jó lesz - mondta Adam.

Függőben hagyták a kérdést, megkerülték, átléptek rajta. Szavakban nem vettek többé tudomást róla, de gondolataik egy pillanatra sem tágítottak mellőle. Sőt beszélni is szerettek volna róla, de nem voltak rá képesek. Charles megsütötte a sózott disznóhúst, kis füles fazékban babot melegített, tojást sütött.

- Felszántottam a legelőt - mondta. - Rozsot vetettem bele.

- Hogy vált be?

- Remekül, mihelyt kiszedtem a köveket. - Megérintette homlokát. - Ezt az átkozott sebet is annak köszönhetem, hogy megpróbáltam kiemelni egy nehéz követ.

- Igen, írtál erről - mondta Adam. - Nem tudom, említettem-e már, hogy a leveleid milyen sokat jelentettek nekem.

- Te meg sohasem írtál sokat arról, mit csinálsz - mondta Charles.

- Azt hiszem, nem is akartam gondolni rá. Elég rossz volt legtöbbnyire.

- Olvastam a hadjáratokról a lapokban. Te is részt vettél bennük?

- Igen. Még gondolni sem akartam rá. Ma sem.

- Megöltél néhány indiánt?

- Igen, öldöstünk indiánokat.

- Komisz fickók lehetnek, azt hiszem.

- Igen, azt hiszem.

- Nem kell róla beszélned, ha nincs kedved hozzá.

- Nincs kedvem.

A petróleumlámpa alatt ettek.

- Jobban világítana, ha egyszer nekilátnék, hogy tisztára mossam azt a lámpaernyőt.

- Majd én megcsinálom - mondta Adam. - Az ember nem gondolhat mindenre.

- Remek lesz, hogy visszajöttél. Lemehetnénk vacsora után a fogadóba. Mit szólsz hozzá?

- Majd meglátjuk. Talán inkább üldögélek egy kicsit.

- Levélben nem írtam róla, egy idő óta lányokat tartanak a fogadóban. Nem tudom, de talán kedved lenne odamenni velem. Minden két hétben újakat hoznak. Nem tudom, de talán kedved lenne megnézni őket.

- Lányok?

- Igen, fenn az emeleten. Nagyon ügyesen rendezték el. És úgy gondoltam, hogy most jöttél meg, így hát...

- Ma este nem. Talán később. Mennyit kérnek?

- Egy dollárt. Elég csinos lányok, többnyire.

- Talán később - mondta Adam. - Csodálom, hogy megengedik.

- Először én is csodálkoztam. De jól megszervezték.

- Gyakran jársz oda?

- Minden második vagy harmadik héten. Tudod, kissé szomorú itt egy férfinak, aki magányosan él.

- Egyszer írtad, arra gondolsz, hogy megnősülsz.

- Igen, gondoltam rá. Azt hiszem, nem találtam megfelelő lányt.

A két fivér folyton a főtéma körül topogott. Néha már-már belefogtak, de gyorsan visszahúzódtak, és a termésről beszéltek, helyi pletykákról, politikáról, egészségi állapotukról. Tudták, hogy előbb-utóbb úgyis rátérnek. Charles türelmetlenebb volt, mint Adam, hiszen volt ideje bőven töprengeni rajta, míg Adam gondolatainak és érzéseinek egészen új terület volt ez. Adam jobban szerette volna elhalasztani más napra, de tudta, hogy öccse ebbe úgysem nyugszik bele. Egyszer meg is mondta nyíltan:

- Hagyjuk azt a másik dolgot. Aludjunk rá egyet.

- Kérlek, ahogy akarod - mondta Charles.

Lassanként kifogytak az elterelő beszélgetésből. Minden ismerősüket megtárgyalták már, a helyi eseményeket is. A beszélgetés ellankadt, de az idő nem állt meg.

- Tegyük el magunkat holnapra? - kérdezte Adam.

- Igen, hamarosan.

Szótlanul üldögéltek, míg az este nyugtalanul suhogott a ház körül, sürgette, szinte noszogatta őket.

- Annyi bizonyos, szerettem volna látni azt a temetést - mondta Charles.

- Biztosan csudaszép volt.

- Akarod látni a kivágott újságcikkeket? Együtt van mind, fenn, a szobámban.

- Most nem. Majd máskor.

Charles megfordította székét, és az asztalra könyökölt.

- Mégiscsak ki kell spekulálnunk a dolgot - mondta idegesen. - Elhalaszthatjuk, ha éppen akarjuk, de azt a kutyafáját, mégiscsak ki kell gondolnunk, hogy mit akarunk csinálni.

- Tudom - felelte Adam. - Azt hiszem, csak egy kis időt akarok nyerni, hogy megforgassam a fejemben.

- Mit érsz vele? Nekem volt időm, nem is kevés, gondolataim mégiscsak körben jártak. Igyekeztem nem is gondolni rá, aztán mégiscsak visszatértem hozzá. Azt hiszed, az idő segít valamit?

- Nem, nem hiszem. Miről akarsz beszélni először? Hát nem bánom, fogjunk hozzá. Úgyse tudunk egyébre gondolni.

- Először is a pénz - mondta Charles. - Több mint százezer dollár. Komoly vagyon.

- No, mi van a pénzzel?

- Hát... hogy honnan származik?

- Mit tudom én! Mondtam már, könnyen lehet, hogy szerencsésen spekulált. Valaki talán bevette egy jó üzletbe ott Washingtonban.

- Azt hiszed?

- Én nem hiszek semmit - felelte Adam. - Miután nem tudok semmit, nem is hihetek semmit.

- Mégiscsak nagy pénz - mondta Charles. - Egész vagyont hagyott ránk. Holtunk napjáig élhetünk belőle, vagy vásárolhatunk egy irtózatos nagy darab földet, és elővarázsolhatunk belőle mindent. Te talán nem is gondoltál rá, de tény az, hogy gazdagok vagyunk. Gazdagabbak, mint bárki a környéken.

Adam nevetett.

- Úgy mondod ezt, mintha súlyos börtönbüntetésről volna szó.

- Honnan származik az a pénz?

- Mit törődsz vele? - kérdezte Adam. - Legokosabb, ha nyugodtan elterpeszkedünk és élvezzük.

- Nem volt Gettysburgban. Nem vett részt az egész háború folyamán egyetlen istenverte ütközetben sem. Egy csetepatéban sebesült meg. Mindaz, amit mesélt, csupa hazugság.

- Hová akarsz kilyukadni? - kérdezte Adam.

- Azt hiszem, lopta a pénzt - mondta Charles kínlódva. - Megkérdezted, mit gondolok, hát ez az.

- Tudod, hogy kitől lopta?

- Nem.

- Akkor honnan gondolod, hogy lopta?

- Mindenféle hazugságot mesélt a háborúról.

- Na és?

- Úgy értem, ha hazudott a háborúról... istenem, akkor lophatott is.

- Hogyan?

- Állásokat töltött be a Nagy Hadseregben, fontos állásokat. Talán a kincstárban is dolgozott, és meghamisította a könyveket.

- Istenem - sóhajtott Adam -, ha ez az, ami furkál, miért nem írsz nekik, miért nem hívod fel a figyelmüket rá? Írd meg, hogy vizsgálják felül a könyveket. Ha kiderül, hogy úgy van, ahogy gondolod, még mindig visszaadhatjuk a pénzt.

Charles arca eltorzult, homlokán a sebhely elsötétült.

- Az alelnök eljött a temetésére. Az elnök koszorút küldött A fogatok sora fél mérföldnyire elhúzódott, és száz meg száz ember gyalog követte a koporsót. És tudod, kik vitték a koporsót?

- Mit akarsz ezzel az egésszel?

- Tegyük fel, kiderítettük, hogy tolvaj volt. Akkor az is kiderül, hogy sohasem volt Gettysburgban, sem más helyeken. Akkor mindenki megtudja, hogy szélhámos volt, és egész élete piszok hazugság. És ha néha mégis igazat mondott, már azt sem fogja elhinni senki.

Adam mozdulatlanul ült. Szeme meg se rebbent, de óvatosan figyelt.

- Azt hittem, szeretted - jegyezte meg nyugodtan. Most már szabadnak, felszabadultnak érezte magát.

- Szerettem. Most is szeretem. Éppen azért utálom ezt: egész élete nem ér semmit, odavan. És a sírja... még az is megtörténhetik, hogy kiássák és kidobják onnan. - Hangját érdessé tette az indulat. - Hát egyáltalában nem szeretted? - kiáltotta.

- Eddig nem tudtam biztosan - mondta Adam. - Minden összekeveredett bennem azzal, hogy milyen érzést vártak tőlem. Nem. Nem szerettem.

- Akkor nem törődsz vele, hogy az egész élete semmivé lesz... azt se bánod, ha még holtában sem hagyják nyugodni szegényt, és... ó, jóságos Istenem!

Adam agya lázasan dolgozott, megfelelő szavakat keresett, hogy kifejezze érzelmeit.

- Nekem nem kell törődnöm vele.

- Nem, neked nem kell - felelte Charles keserűen. - Ha nem szeretted, semmi közöd hozzá. Akár segíthetsz is, hogy belerúgjanak az arcába.

Adam tudta, hogy öccse már nem veszélyes. Már nem hajtotta a féltékenység. Apja egész súlyával ránehezedett, de az ő apja volt, csak az övé, és már senki sem vehette el tőle.

- Mit érzel majd, ha a városban sétálsz, ahol már mindenki tudja? - kérdezte Charles. - Hogy fogsz az emberek szemébe nézni?

- Mondtam már, hogy nem törődöm vele. Nem kell törődnöm vele, mert nem hiszem.

- Nem hiszed? Mit?

- Nem hiszem, hogy akár egy centet is lopott volna. Ami meg a háborút illeti, elhiszem, hogy azt tette, amit mesélt, és ott volt minden helyen, amiről mesélt.

- De a bizonyíték... mi van a leszerelési okmányaival?

- Nincs semmi bizonyítékod arra, hogy lopott. Ezt csak úgy kitaláltad, mert nem tudod, honnan van a pénz.

- A katonai okmányai...

- Azok tévesek is lehetnek - mondta Adam. - Hiszek benne, hogy tévesek. Hiszek apámban.

- Nem értem, hogyan teheted.

- Majd én megmondom neked. Nagyon erős bizonyítékok vannak arra, hogy Isten nem létezik. De a legtöbb ember szemében ezek a bizonyítékok nem olyan erősek, mint az az érzés, hogy igenis létezik.

- De azt mondtad, hogy nem szeretted apánkat. Hogyan hihetsz benne, ha nem szeretted?

- Talán éppen ez az oka - mondta Adam lassan, tapogatózva. - Talán ha szerettem volna, féltékeny volnék rá. Te például az vagy. Lehet... könnyen lehet, hogy a szeretet az, ami téged gyanakodóvá és kételkedővé tett. Hát nem így vagyunk a nőkkel is? Ha szeretsz egy asszonyt, sohasem lehetsz biztos... nem lehetsz biztos benne, mert magadban sem vagy biztos. Én ezt elég világosan látom. Most már értem, mennyire szeretted, és ez mennyire hat rád. Én viszont nem szerettem. Lehet, hogy ő szeretett engem, próbára tett, megbántott, megbüntetett, és végül elküldött a házból, áldozatnak dobott oda, talán azért, hogy jóvátegyen valamit. De téged nem szeretett, és ezért hitt benned. Lehet... istenem, miért lehetne az ellenkezője is elképzelhető?

Charles bámulva meredt rá.

- Nem értem - mondta.

- Én is csak igyekszem megérteni - felelte Adam. - A gondolat új, most kezd kialakulni bennem. De jól érzem magam. Talán jobban, mint világéletemben valaha is. Megszabadultam valamitől. Talán valamikor én is odajutok, ahol te vagy, de most még nem tartok ott.

- Nem értem - ismételte Charles.

- Hát nem érted? Én nem tudom elképzelni, hogy apánk tolvaj lett volna. És nem hiszem, hogy hazudott.

- De az okmányok!

- Nem vagyok kíváncsi az okmányokra. Semmiféle papiros nem érhet fel apába vetett hitemmel.

Charles nehezen lélegzett.

- Ezek szerint felvennéd a pénzt?

- Természetesen.

- Még akkor is, ha lopta?

- Nem lopta. Nem is volt rá lehetősége.

- Nem értem - mondta Charles.

- Mit nem értesz? Talán ez a titka az egésznek. Nézd csak... ezt még sohasem említettem neked... emlékszel arra, amikor olyan rettenetesen megvertél, éppen mielőtt elmentem hazulról?

- Igen.

- És emlékszel, mi történt utána? Visszajöttél, fejszével a kezedben, hogy megölj.

- Csak homályosan emlékszem... alighanem őrült voltam.

- Akkor még nem tudtam, de most már tudom: azért verekedtél, akit szeretsz.

- Akit szeretek?

- Persze - mondta Adam. - A pénzt jól fel fogjuk használni. Lehet, hogy itt maradunk. Lehet, hogy elmegyünk, talán Kaliforniába. Majd jól meggondoljuk, mit csináljunk. És természetesen síremléket állítunk apánknak... jó nagyot.

- Nem tudnék elmenni innen - mondta Charles.

- Majd meglátjuk. Nem olyan sietős. Majd kipróbáljuk, mit érzünk.

NYOLCADIK FEJEZET

1

Hiszek abban, hogy normális szülőktől is születnek torzszülöttek szerte a világon. Látni néha ilyen borzalmas torz alakokat - az egyiknek óriási a feje, vagy parányi a törzse; a másiknak nincs lába, vagy nincs karja, vagy három karja van; az egyik farokkal születik, a másiknak a szája nincs a helyén. Mindez merő véletlen, és nem hibáztatható érte senki, mint ahogy valamikor gondolták. Volt idő, amikor rejtett bűnök látható büntetésének tartották az ilyesmit.

És ha vannak fizikai torzszülöttek, miért ne születhetnék valaki lelki vagy szellemi monstrumnak? Arca és teste talán tökéletes, de mint ahogy egy rosszul sikerült gén vagy idétlen pete fizikai rendellenességet idézhet elő, úgy válhat valami hasonló folyamat következtében lelki nyomorékká.

A torzszülött olyan lény, amely kisebb-nagyobb mértékben elüt attól, amit általában normálisnak tartanak. Mint ahogy születhetik, egy gyermek kar nélkül, úgy világra jöhet valaki jóság és a majdan kifejlődő lelkiismeret minden lehetősége nélkül. Ha valaki baleset folytán veszíti el a karját, nagy küzdelemmel alkalmazkodhatik állapotához, de aki kar nélkül születik, nem érzi annyira hiányát, inkább csak amiatt szenved, hogy az emberek csodabogárnak tekintik. Miután sohasem volt karja, nem tudhatja, mit nélkülöz. Gyermekkorunkban néha elképzeljük, milyen érzés volna, ha repülni tudnánk, de oktalanság volna feltételezni, hogy ugyanezt érzik a madarak is. Nem így van. Egy torzszülött számára az, hogy nyomorék, normális állapot, hiszen mindenki normálisnak érzi magát. A lelki nyomorék még kevésbé láthatja tisztán helyzetét, hiszen nincs semmi kézzelfogható, ami lehetővé tenné, hogy összehasonlítsa magát másokkal. Ha valaki lelkiismeret nélkül született, bizonyára kineveti azt, aki lelkifurdalást érez. Egy bűnöző szemében a becsületesség ostoba dolog. Ne felejtsük el, hogy a torzszülött csak egy változat, melynek szemében éppen az ő állapota a normális.

Meggyőződésem, hogy Cathy Ames olyan hajlamokkal, illetve hajlamok híjával született, amelyek egész életútját kényszerítően meghatározták. Valami meghibbant benne, valami kerék vagy rugó súlya vagy alakja eltért a normálistól, és felborította a belső erők egyensúlyát. Cathy születésétől fogva nem volt olyan, mint mások. És mint ahogy egy nyomorék néha úgy fel tudja használni testi fogyatékosságát, hogy egy bizonyos szűk területen az épkézláb embereken is túltesz: éppen úgy Cathy is kihasználta különösségét, hogy gyötrelmes és őrjítő zavart teremtsen a maga világában.

Volt idő, amikor egy ilyen lányról azt mondták, az ördög szállta meg. Alávetették volna az ördögűzés szertartásának, hogy megszabaduljon a gonosztól; és ha ez többszöri kísérlet után sem sikerül, mint boszorkányt máglyán elégették volna a közösség üdvére. Hisz a legfőbb dolog, amit semmiképpen sem bocsátanak meg egy boszorkánynak: az a képessége, hogy embertársait megszomorítja, nyugtalanná, sőt irigykedővé teszi.

És mintha a természet rejtett csapdával dolgozott volna, Cathy arca születésétől fogva olyan volt, mint a legtisztább ártatlanság. Aranyhaja bűbájosan szép, egymástól távol álló, mogyoróbarna szemeit hosszú pillák árnyékolták; szemhéja mindig félig eltakarta szemét, és pillantása ezért titokzatosan álmatag volt. Orra vékony és finom vonalú, arccsontja magas és kissé kiálló, viszont álla keskeny, és arca így szív alakú volt. Ajka telt, de formás szája rendkívül kicsi volt - az ilyen szájra szokták mondani, hogy olyan, mint egy rózsabimbó. Kis

fülének alig voltak cimpái; olyan szorosan simultak fejéhez, hogy ha haját hátrafésülte, még akkor sem vetettek árnyékot: a két kis kagyló a fejhez tapadt.

Cathy felnőtt korában is megőrizte gyermeteg alakját - karcsú volt, karja finom vonalú, keze parányi. Keble sohasem fejlődött ki erősen; serdülőkora előtt mellbimbói befelé fordultak - anyjának kellett ujjaival kifelé szoktatnia Cathy tízéves korában, amikor rendellenes növésük már fájdalmat okozott. Teste olyan volt, mint egy fiúé, csípője szűk, lába hosszú és egyenes, bokája vékony, de erős. Lába kicsi volt, kerek és tömzsi, párnás sarka szinte olyan, mint két kis pata. Szép gyerek volt, és szép nő lett belőle. Hangja rekedten lágy, néha ellenállhatatlanul kedves tudott lenni. De mintha valami acélhúrt rejtegetett volna a torkában, Cathy hangja, ha akarta, éles volt, mint a kés, és érdes, mint a ráspoly.

Már gyermekkorában volt benne valami, ami az embereket arra késztette, hogy jól megbámulják, majd elfordítsák tekintetüket, azután visszanézzenek rá, mintha zavarba ejtené őket valami idegenszerűség. Ez néha a szeméből kandikált elő, de amikor újra megnézték, mindig eltűnt. Mozgása nyugodt volt, és keveset beszélt, de ha belépett egy szobába, minden szem feléje fordult.

Lénye nyugtalanította az embereket, de nem távolította el. Ellenkezőleg: férfiak és nők minél közelebb akartak kerülni hozzá, minél jobban szemügyre akarták venni, hogy kiderítsék, mi okozhatta a belőle áradó nyugtalanító érzést. És miután mindig így történt, Cathy egészen természetesnek tartotta.

Sok tekintetben más volt, mint a többi gyerek, de különösen egy dologban ütött el tőlük. A legtöbb gyerek irtózik a feltűnéstől. Azt akarja, hogy külseje, ruhája, beszéde, mozgása pontosan olyan legyen, mint társaié. Ha a többiek nevetségesen öltözködnek, a gyermeknek bánatot és fájdalmat okoz, ha nem viselheti ugyanazt a nevetséges holmit. Ha társai disznófarokból készítenek nyakláncot maguknak, a gyerek egészen szerencsétlen, ha nem viselhet ő is ilyen nyakláncot. A csoport ízlésének szolgai utánzása rendszerint kiterjed minden játékra, minden szokásra, társadalmi és egyéb tekintetben. Lényegében mimikri ez, amelyet a gyermekek biztonságuk érdekében gyakorolnak.

Cathy nem ismerte ezt. Ruházkodás és viselkedés dolgában sohasem alkalmazkodott másokhoz. Mindig azt viselte, amihez kedvet érzett. Az eredmény gyakran az volt, hogy a többi gyermek utánozta őt.

Amint idősebb lett, a csoport vagy csorda - hiszen a gyerekhad mindig az - azt kezdte érezni, amit a felnőttek: hogy Cathyben van valami idegenszerű. Nemsokára kialakult az a szokás, hogy egyszerre csak egy társa barátkozott vele. A fiúk és lányok többsége kerülte, mintha valami megnevezhetetlen veszély járna a nyomában.

Cathy hazug volt, de nem úgy hazudott, mint a legtöbb gyermek. Az ő hazudozása nem volt afféle ábrándozás, amely szavakba kívánkozik, mert ha úgy meséljük el, mintha megtörtént volna, reálissá válik. Ez csupán a rendes és megszokott eltérés a külső valóságtól. A különbség a hazugság és a mese közt, úgy hiszem, az, hogy mese mindkét fél - a mesélő és a hallgató - érdekében használja fel az igazság arculatát és ruházatát. A mese nem foglal magában sem nyereséget, sem veszteséget. A hazugság viszont olyan ravaszkodás, melynek haszon a célja, vagy kibúvó. Amennyiben ez a meghatározás helytálló, a hivatásos mesemondó, vagyis az író is a hazugok hadához tartozik - abban az esetben, ha szerencsésen dolgozik, vagyis ha sok pénzt keres.

Cathy hazugságai sohasem voltak ártatlanok. Céljuk az volt, hogy kikerülje a büntetést vagy a munkát, vagy a felelősséget - tehát haszonszerzésre szolgáltak. A legtöbb hazug csapdába esik, mert elfelejti, mit hazudott, vagy pedig hazugsága váratlanul szembekerül a megcáfolhatatlan igazsággal. De Cathy sohasem felejtette el régebbi hazugságait, és a

leghatásosabb módszert dolgozta ki: mindig közelében maradt az igazságnak annyira, hogy hallgatóit bizonytalanságban tartsa. De volt két más módszere is: vagy igazsággal spékelte meg hazugságait, vagy igazat mondott, de úgy tüntette fel, mintha hazugság volna. Mert ha valakit hazugsággal vádolnak, de kiderül róla, hogy igazat mondott, ez olyan fedezet, mely sokáig tart, és számos hazugságot tesz lehetővé.

Miután Cathy egyetlen gyermek volt, anyja nem hasonlíthatta össze testvérekkel. Úgy gondolta, minden gyermek olyan, mint az övé. És mivel minden szülő töprengésre hajlik, Cathy anyja szentül hitte, hogy valamennyi ismerőse ugyanolyan problémákkal küzd, mint ő.

Cathy apja már nem volt ebben olyan bizonyos. Kis cserzőüzeme volt egy massachusettsi városkában. Ha keményen dolgozott és jól gazdálkodott, gond nélkül eltarthatta családját. Mr. Araes, otthonától távol, idegen gyermekeket is látott, és rájött arra, hogy Cathy nem olyan, mint a többi gyerek. Nem volt ebben bizonyos, inkább csak érezte. Nyugtalankodott leánya miatt, bár nem tudta volna megmondani, miért.

A világon majdnem mindenkinek vannak a felszínen nem látható, lappangó vágyai és ösztönei, kirobbanásra váró érzései és elszigetelt, önző törekvései. És a legtöbb ember ezeket a dolgokat vagy kordában tartja, vagy titokban hódol nekik. Cathy nemcsak felismerte ezeket az ösztönöket és ingereket másokban, de fel is tudta használni a maga javára. Könnyen lehet, hogy csak ezt látta az emberekben, nem is tudott elképzelni más indítékokat; mert bizonyos irányokban szinte természetellenesen kinyílt a szeme, más tekintetben meg egészen vak volt.

Már egészen fiatal korában észrevette, hogy a nemiség, a vele járó epekedéssel, gyötrelmekkel, féltékenységgel és titokzatos tilalmakkal együtt, a legnyugtalanítóbb ösztön, amely az embereket hajszolja. Ez az érzés akkoriban még nyugtalanítóbb volt, mint ma, mert beszélni sem lehetett róla. Mindenki elrejtette ezt a kis poklot önmagában, kifelé pedig úgy tett, mintha az ilyesmi nem is léteznék - és ha véletlenül rajtacsípték, teljesen védtelen volt. Cathy rájött arra, hogy ha ezt az emberi motívumot ügyesen felhasználja, majdnem mindent elérhet, és majdnem mindenkit hatalmában tarthat. Ez a dolog fegyver és fenyegetés volt a kezében egyszerre. Ellenállhatatlan volt. És mivel Cathy sohasem lett ennek a vak és gyámoltalan megzavarodottságnak a martaléka, igen valószínű, hogy benne nagyon kevés volt ebből a bizonyos ösztönből, sőt valójában megvetette azokat, akik rabjai. És ha ebből a szemszögből nézzük a dolgot, igaza is volt.

Milyen szabadok lennének a férfiak és nők, ha véget tudnának vetni annak, hogy szexuális vágyaik szüntelenül gyötörjék, megbéklyózzák, rászedjék és csapdába ejtsék őket! Az ilyen szabadságnak egyetlen árnyoldala, hogy az ember anélkül nem is volna ember, hanem valami szörnyeteg.

Cathy már tízéves korában sejtett valamit a nemi ösztön hatalmáról, és hideg számítással kísérletezni kezdett vele. Mindent hidegen tervezett ki, előre látta a nehézségeket, és felkészült arra, hogy elhárítsa őket.

A gyermekek mindig folytattak szexuális játékokat. Azt hiszem, minden fiú, hacsak nem abnormális, összebújt kislányokkal valami rejtekhelyen, bokrok árnyékában, jászolban, egy fűzfa lehajló ágai mögött, az út menti vízlefolyó boltíve alatt - vagy ha nem tette, legalábbis gondolt rá, hogy megtegye. Majdnem minden szülő szembekerül előbb vagy utóbb ezzel a problémával, és szerencsés az a gyerek, akinek szülei nem felejtették el, hogy maguk is gyerekek voltak valaha. De Cathy gyermekkorában nehezebb volt a dolog. A szülők döbbent rémülettel fedezték fel gyermekeikben azt, amit önmagukban letagadtak.

2

Egy tavaszi reggel, amikor a zsenge fűszálak ágaskodva remegtek a napfényben csillogó kései harmat terhe alatt, amikor a meleg behatolt a földbe, és előcsalta a sárga pitypangokat, Cathy anyja éppen elkészült a kimosott ruha teregetésével. Amesék a város peremén laktak, házuk mögött pajta és kocsiszín terpeszkedett, a konyhakert mellett pedig bekerített karám két ló számára.

Mrs. Amesnek úgy rémlett, hogy látta Cathyt, amint a pajta felé sündörgött. Utánakiáltott, de nem válaszolt senki, így hát azt gondolta, hogy tévedett. Már éppen be akart menni a házba, amikor kuncogást hallott a kocsiszínből.

- Cathy! - kiáltotta.

Nem felelt senki. Az asszonyt valami nyugtalanság fogta el. Gondolatai nem tudtak a kuncogó hangtól szabadulni. Nem Cathy hangja volt. Cathy nem szokott vihorászni.

Ki tudná, hogyan és miért fogja el félelem egy anya szívét? A félelem sokszor persze olyankor is felüti fejét, amikor nincs rá semmi ok. És olyan szülők érzik leggyakrabban, akiknek egyetlen gyermekük van, és könnyen átengedik magukat rémlátásoknak.

Mrs. Ames megállt, hallgatózott. Suttogó hangokat vélt hallani, és nesztelenül elindult a kocsiszín felé. A kettős ajtó csukva volt. A hangok moraja belülről jött, de az anya nem ismerte fel köztük Cathy hangját. Gyors lépést tett előre, hirtelen felrántotta az ajtót, és a vakító napfény beáradt a színbe. Az anya tátott szájjal, dermedten állt ott, a látványtól bénultan. Cathy felhúzott szoknyával feküdt a földön. Derékig meztelen volt, és mellette két fiú térdelt; tizennégy évesek lehettek. A hirtelen fény őket is megijesztette. Cathy szeme üvegesen kimeredt rémületében. Mrs. Ames ismerte a fiúkat, szüleiket is.

Ekkor az egyik fiú hirtelen felugrott, elcikázott Mrs. Ames mellett, és elrohant, eltűnt a ház sarka mögött. A másik fiú gyámoltalanul eloldalgott az anya mellett, majd rémült kiáltással kiugrott az ajtón. Mrs. Ames utánakapott, de ujjai megcsúsztak a fiú kabátján, és nem tudták megragadni. Azután már csak rohanó lépéseinek dobogását lehetett hallani.

Mrs. Ames beszélni próbált, de csak nyöszörögni tudott.

- Kelj föl - súgta rekedten.

Cathy elképedt tekintettel meredt rá, és nem mozdult. Mrs. Ames látta, hogy vastag kötél tekeredik Cathy csuklójára. Sikoltozva levetette magát mellé, és a csomót próbálta remegő kézzel meglazítani. Azután bevitte Cathyt a házba, és ágyba fektette.

A háziorvos, miután megvizsgálta a kislányt, nem találta semmi jelét annak, hogy bántalmazták volna.

- Hálát adhat Istennek, hogy még idejében közbelépett - mondogatta az anyának.

Cathy sokáig egy szót sem szólt. Idegizgalom, mondta az orvos. De amikor a megrázkódtatás már régen elmúlt, Cathy akkor sem volt hajlandó beszélni. Ha kérdésekkel faggatták, úgy kimeresztette szemét, hogy egészen fehér volt a pupillája körül, lélegzete elakadt, egész teste megmerevedett, és arca elvörösödött az erőfeszítéstől, ahogy lélegzetét visszatartotta.

Dr. Williams is részt vett a megbeszélésen a fiúk szüleivel. Mr. Ames alig nyitotta ki a száját. De magával hozta a kötelet, amelyet Cathy csuklóján találtak. Az apa szemében zavar és megdöbbenés tükröződött. Voltak dolgok, amiket nem értett ugyan, de nem akart szóvá tenni.

Mrs. Ames átengedte magát a hisztériának. Hiszen ő ott volt, mindent látott, vele nem lehetett vitatkozni. És hisztériája mögül szadista bosszúvágy bújt elő. Vért kívánt. Valóságos

gyönyörűségét lelte abban, hogy kegyetlen büntetést követelt. A várost, az országot meg kell védeni - ebből a szempontból nézte a dolgot, ezt hajtogatta. Ami őt illeti, hála istennek, idejében ért oda, de talán a legközelebbi alkalommal nem lesz ilyen szerencsés. És mit érezhet a többi anya? És gondoljunk arra, hogy Cathy csak nemrég töltötte be a tizedik évét!

Akkoriban a büntetések kegyetlenebbek voltak, mint ma. Szentül hitték abban, hogy a korbács az erény legbiztosabb záloga. A fiúkat kétszer is megkorbácsolták, először egyenként, azután együtt, de úgy, hogy cafatokban szakadt le róluk a bőr. A bűnük magában is elég súlyos volt, de hozzájárult a hazudozás is, amelyet még a korbács sem tudott beléjük fojtani. Védekezésük nevetséges volt. Azt mondták, Cathy kezdte az egészet, és hogy ők öt centet adtak neki fejenként. És hogy nem kötözték meg a kezeit. Azt vallották, világosan emlékeznek rá, hogy Cathy egy kötéllel játszott.

A választ Mrs. Ames adta meg először, majd az egész város visszhangozta:

- Azt akarják elhitetni velünk, hogy maga kötözte meg a kezeit? Egy tízéves gyerek?

Ha a fiúk töredelmesen bevallják bűnüket, jóval enyhébb büntetésben részesültek volna. De konokságuktól dühbe gurult mindenki - nemcsak az apák, akik a korbácsolást végezték, hanem az egész város. A két fiút végül javítóintézetbe küldték, és ezt még szüleik is helyeselték.

- Még mindig lidércként nehezedik rá - mesélte leányáról Mrs. Ames a szomszédoknak. - Ha beszélni tudna róla, talán megkönnyebbülne. De ha kérdezem, megrohanják az emlékek, s megint idegrohamot kap.

Ezért a szülők nem tették többé szóvá előtte. Ezt a témát levették a napirendről. Az apa nemsokára elfelejtette azokat a fenntartásokat, amelyek gondolatban gyötörték. Hiszen nehéz lett volna beletörődni abba, hogy a két fiú olyasmiért került javítóintézetbe, amiben nem egészen ludas.

Amikor Cathy teljesen kiheverte ezt a megrázkódtatást, a fiúk és lányok messziről figyelték egy darabig, majd egyre közelebb jötték, mintha megbűvölte volna őket. Cathynek nem voltak kebelbarátnői, mint ahogy tizenkét-tizenhárom éves korban szokásos. A fiúk nem kísérték haza az iskolából, mert nem akarták kitenni magukat társaik csipkelődésének. Ám Cathy így is óriási hatással volt társaira, fiúkra és lányokra egyaránt. És ha valamelyik fiú véletlenül akkor találkozott vele, amikor senki se látta, ellenállhatatlan erő vonzotta Cathyhez - olyan erő, amelyet se megérteni, se legyőzni nem tudott.

Cathy nagyon takaros volt, nagyon kedves, hangja halk és finom. Sokat sétált egészen egyedül. De majdnem minden alkalommal előbukkant egy-egy fiú a fák mögül, és felé tartott, mintha véletlenül történt volna. És bár sok mindent suttogtak róla, senki sem tudott Cathy dolgairól semmit. Ha történt is valami, csak bizonytalan suttogás követte, és ez már magában is elég furcsa olyan életkorban, mikor titkaink vannak, de hamarosan dobra verjük őket.

Cathy rászokott egy kis mosolyra - nem is mosoly volt, csak halovány árnyéka. És volt egy furcsa, kacér pillantása, amely mintha rejtegetett volna valamit; magányos fiúk, ha látták, olyan titokra gondoltak, melyet szívesen megosztottak volna vele.

Cathy apját egy másik észrevétel is nyugtalanította, de mélyen elásta magában, még rágondolni is szégyellt. Cathynek feltűnő szerencséje volt - mindig talált valamit. Hol egy aranyamulettet, hol pénzt, egy kis selyemerszényt, ezüstkeresztet piros kövekkel, amelyekről azt mondták, hogy igazi rubin. Sok mindenfélét talált, de amikor apja a heti *Courier*-ban hirdetést tett közzé, senki sem jelentkezett a keresztért.

Mr. William Ames, Cathy apja, zárkózott ember volt. Ritkán mesélgette el, amit gondolt. Nem is merte volna kiszolgáltatni magát szomszédai tekintetének. Azt a pislogó kis gyanakodást magába fojtotta. Jobb, ha nem tud semmit - biztosabb, bölcsebb és sokkal kényelmesebb. Ami pedig Cathy anyját illeti, olyan volt, mint egy selyemgubó: egészen belegabalyodott a hazugságok és féligazságok hálójába, amit Cathy szőtt és bonyolított úgy, hogy a szegény asszony már akkor sem eszmélt volna rá az igazságra, ha belebotlik.

3

Cathy egyre szebb és bájosabb lett. Finom, rózsás bőre, aranyhaja, egymástól távol eső, szende és mégis sokat ígérő szeme, gyönyörű kis szája megigézte az embereket. Az elemi nyolc osztályát olyan kiváló eredménnyel végezte, hogy szülei beíratták a helybeli kis középiskolába, noha akkoriban még szokatlan dolog volt, hogy egy lány tovább tanuljon. De Cathy azt mondta, tanítónő akar lenni. Apja és anyja boldogan vették tudomásul, hiszen ez volt az egyetlen tekintélyes pálya, amely nyitva állt egy jó, de nem gazdag családból való leány számára. Közmegbecsülésnek örvendtek azok a szülők, akiknek a lánya tanítónő lett.

Cathy tizennégy éves volt, amikor a középiskolába lépett. Szülei mindig nagyra tartották, de amikor beavatást nyert a latin nyelv és algebra titkaiba, szülei szemében a felhők magasságába emelkedett, ahová már nem is tudták követni. Valósággal elvesztették gyermeküket. Úgy érezték, hogy Cathyjükből valami magasabb rendű lény lett.

A latintanár sápadt, komoly fiatalember volt, aki megbukott a lelkészképző főiskolán, de elég műveltséget szerzett ahhoz, hogy Caesart, Cicerót és a kötelező nyelvtant taníthassa. Csendes fiatalember volt, bukásának égő sebét szíve mélyén ápolgatta. És szíve mélyén úgy érezte, hogy Isten eltaszította, mégpedig nem ok nélkül.

Egy idő óta észrevették, hogy fény gyullad ki James Grew szemében, és valami erő izzik benne. Sohase látták Cathyvel együtt, még csak nem is gyanította senki, hogy valami lehet köztük.

James Grew férfivá vált. Lábujjhegyen járt, és énekelt magában. Olyan meggyőző leveleket írt, hogy igazgatói a lelkészképzőben már-már arra gondoltak, jó lenne újra felvenni az intézetbe.

És azután kialudt a láng. Válla, amelyet úgy kifeszített, egyszerre lecsüggedt. Szeme lázban égett, kezei rángatóztak. Látták éjjel a templomban, amint térdelt, és ajka imát mormolt. Nem ment be tanítani az iskolába, és üzent, hogy beteg, holott tudták róla, hogy egyedül járkál a városon túl, a dombok között.

Egyszer aztán késő éjjel bezörgetett az Ames-ház ajtaján. Mr. Ames panaszosan zsörtölődve kikecmergett az ágyból, gyertyát gyújtott, felöltőt kanyarított a hálóingére, és az ajtóhoz lépett. Egy eszelős tekintetű James Grew állt előtte - szeme lobogott, és remegés rázta egész testét.

- Beszélnem kell magával - mondta Mr. Amesnek rekedt hangon.

- Már éjfél is elmúlt - felelte Mr. Ames szigorúan.

- Négyszemközt kell beszélnem magával. Kapjon magára valami ruhát, és jöjjön ki. Beszédem van magával.

- Fiatalember, azt hiszem, maga vagy részeg, vagy beteg. Menjen haza, és igyekezzék még aludni egy kicsit. Éjfél elmúlt.

- Nem tudok várni. Beszélnem kell magával.

- Jöjjön ki reggel a cserzőműhelybe - mondta Mr. Ames, és határozott mozdulattal becsukta az ajtót a támolygó látogató előtt, majd megállt belül és hallgatózott. Még hallotta a siránkozó hangot: “Nem tudok várni, nem tudok várni” - azután nehéz léptek vonszolódtak lassan le a lépcsőkön.

Mr. Ames behajlított tenyerével eltakarta a gyertyát, hogy szemébe ne süssön, és újra lefeküdt. Egy pillanatra úgy rémlett neki, hogy Cathy ajtaja halkan becsukódott, de talán a gyertya imbolygó fénye tévesztette meg szemét, hiszen az ajtófüggöny is mintha hullámzott volna.

- Ki az ördög volt az? - kérdezte a felesége, amikor újra elhelyezkedett mellette.

Mr. Ames maga se tudta, mi késztette arra a feleletre, amit adott - hacsak nem az az óhajtás, hogy elejét vegye minden vitának.

- Egy részeg ember - mondta. - Eltévesztette a házat.

- Micsoda világot élünk - mondta Mrs. Ames.

Mr. Ames elfújta a gyertyát, és ahogy feküdt a sötétben, a kialudt gyertyaláng nyomán zöld köröket látott a levegőben. Ebben a lüktető, kavargó keretben megpillantotta James Grew őrült, könyörgő tekintetét. Mr. Ames sokáig nem tudott újra elaludni.

Reggel szörnyű hír járta be a várost, itt-ott eltorzították, máshol meg hozzáköltöttek valamit, de délutánra már tisztán látták, mi történt. A sekrestyés ráakadt James Grew-ra, amint holtan hevert a földön, az oltár előtt. Fejének egész felső részét szétroncsolta a golyó. Mellette feküdt a vadászfegyver, és egy kis bot, amellyel elkattintotta a ravaszt. A földön oltárra való gyertyatartó állt. A három gyertya közül az egyik még égett, a másik kettőt meg se gyújtotta. Mellette a földön két könyv - az énekeskönyv és az anglikán egyház hivatalos imakönyve -, egyik a másikon. A sekrestyés elképzelése szerint James Grew ezekre a könyvekre támasztotta a puskacsövet, hogy egy vonalban legyen a halántékával. A robbanás visszaütő ereje lökte le a puskát a könyvekről.

Több ember visszaemlékezett rá, hogy valami robbanást hallott korán reggel, napfelkelte előtt. James Grew nem hagyott hátra levelet. Senki se tudta kitalálni, miért követte el tettét.

Mr. Ames első gondolata az volt, hogy felkeresi a halottkémet, és elmondja neki az éjféli látogatás történetét. De aztán így gondolkodott: “Mire volna jó? Ha még tudnék valamit, az más volna. De nem tudok az égvilágon semmit!” Émelygést érzett. Újra meg újra azt mondta magában, hogy nem az ő hibája, ő nem tehet semmiről. “Hogy is segíthettem volna rajta? Hisz azt se tudom, mit akart.” De azért mégis bűnösnek érezte magát. Nyomorúságos érzés volt.

Délben a felesége az öngyilkosságról beszélt. Mr. Ames nem tudott enni. Cathy szótlanul ült az asztalnál, de nem szótlanabbul, mint máskor. Kényeskedő kis harapásokkal evett, és gyakran megtörölte száját az asztalkendővel.

Anyja részletesen beszélt a holttestről meg a puskáról.

- De van valami, amit meg akartam kérdezni - folytatta. - Az a részeg ember, aki az éjjel bezörgetett nálunk... nem lehetséges, hogy a fiatal Grew volt?

- Nem - vágta rá Mr. Ames gyorsan.

- Olyan biztos vagy benne? Nem is láthattad a sötétben.

- Gyertya volt a kezemben - felelte a férje éles hangon. - Egyáltalában nem is hasonlított hozzá. Nagy szakálla volt!

- Azért nem kell úgy rám förmedni - mondta az asszony. - Kérdezni csak szabad?

Cathy megtörölte száját, és amikor ölébe tette asztalkendőjét, mosolygott.

Mrs. Ames a leányához fordult.

- De hisz te mindennap láttad az iskolában, Cathy. Nem volt szomorú az utolsó időkben? Nem vettél észre valamit, amiből következtetni lehet...

Cathy tányérjára nézett, majd felpillantott.

- Azt gondoltam, hogy beteg - mondta. - Igen, nagyon rossz bőrben volt. Ma mindenki erről beszélt az iskolában. És valaki, már nem emlékszem, kicsoda, azt mondta, hogy Mr. Grew-nak valami kellemetlensége volt Bostonban. Hogy miféle kellemetlensége, azt nem tudom. Szegény Mr. Grew, mindnyájan úgy szerettük. - Gyengéden megtörölte ajkát.

Ez volt Cathy módszere. Másnapra már az egész város tudta, hogy James Grew-nak súlyos kellemetlensége volt Bostonban. És aligha sejtette bárki is, hogy Cathy röppentette el ezt a kacsát. Még anyja is elfelejtette, hol hallotta először.

4

Röviddel tizenhatodik születésnapja után Cathy furcsán megváltozott. Egy reggel nem kelt fel, hogy iskolába menjen. Anyja bejött a szobájába. Cathy az ágyban feküdt, és a mennyezetre bámult.

- Siess, mert elkésel. Már majdnem kilenc.

- Nem megyek - felelte Cathy közömbös hangon.

- Beteg vagy?

- Nem.

- Hát akkor mozgás, felkelni.

- Nem megyek.

- Akkor mégiscsak beteg vagy. Eddig egy napot se mulasztottál.

- Nem megyek iskolába - mondta Cathy nyugodtan. - Egyáltalában nem megyek többé.

Anyjának tátva maradt a szája.

- Hogy érted ezt?

- Nem megyek többé iskolába - mondta Cathy, és tovább bámult a mennyezetre.

- Nem? Majd meglátjuk, mit szól ehhez az édesapád. Hát azért dolgoztunk? Azért költöttünk rád annyit? Amikor már csak két év van hátra, hogy megkapjad a diplomádat! - Közelebb lépett, lágy hangon folytatta: - Csak nem akarsz férjhez menni?

- Nem.

- Micsoda könyv az, amit dugdosni próbálsz?

- Tessék, nem dugdosom.

- Ah! *Alice Csodaországban*. Ebből már kinőttél.

- Ha akarom - mondta Cathy -, olyan kicsi leszek, hogy meg se látsz.

- Mi a csudát beszélsz?

- Akkor senki se tud megtalálni.

- Elég a tréfából! - kiáltott rá anyja dühbe gurulva. - Igazán nem tudom, hogy képzeled ezt. Mit gondol a grófkisasszony, mihez fog kezdeni?

- Még nem tudom - felelte Cathy. - Azt hiszem, elmegyek innen.

- Hát akkor csak heverésszen tovább a grófkisasszony. Majd ha az édesapja hazajön, bizonyára megmondja a véleményét.

Cathy nagyon lassan megfordította a fejét, és anyjára nézett. Tekintete hideg volt és kifejezéstelen. És Mrs. Ames hirtelen megrémült a leányától. Csendesen kiment a szobából, és betette az ajtót. A konyhában leült, és ölbe tett kézzel kibámult az ablakon a viharvert kocsiszínre.

Leánya idegen emberré vált számára. Mint időnként a legtöbb szülő, ő is úgy érezte, hogy a gyeplő kicsúszik kezéből, és nem tud többé Cathynek parancsolni. Nem sejtette, hogy valójában sohasem volt hatalma leánya fölött. Mindig csak eszközül szolgált Cathynek céljai megvalósítására. Mrs. Ames nemsokára felvette fejkötőjét, és elment a cserzőműhelybe. Beszélni akart férjével, de nem odahaza.

Délután Cathy a legnagyobb nyugalommal felkelt az ágyból, és hosszú időt töltött a tükör előtt.

Aznap este Mr. Ames - bár fölötte kedvetlenül - megmosta leánya fejét. Kötelességeiről beszélt, és arról, mivel tartozik szüleinek. Prédikációja vége felé észrevette, hogy a leánya oda se figyel. Erre dühbe gurult, és fenyegetőzni kezdett. Arról beszélt, hogy Isten felügyeleti joggal ruházta fel gyermeke megrendszabályozására, és ezt a természetes jogot az állam is helyesli. Cathy most már odafigyelt. Egyenesen apja szemébe nézett. Szája mosolygott egy kicsit, de szeme meg sem rebbent. Végül apja volt kénytelen elfordítani tekintetét, ettől még dühösebb lett. Ráparancsolt leányára, hogy hagyja már abba ezeket az ostobaságokat. Homályosan megfenyegette, hogy megkorbácsolja, ha nem engedelmeskedik. Végül azonban gyenge hangot ütött meg:

- Most ígérd meg szépen, hogy holnap reggel elmégy az iskolába, és abbahagyod ezeket az ostobaságokat.

Cathy arca kifejezéstelen maradt, kis száját összeszorította, de azt mondta:

- Rendben van.

Később, az este folyamán Mr. Ames a feleségéhez fordult, és magabiztos hangon, amelyet nem támasztott alá semmiféle meggyőződés, megjegyezte:

- Látod, nem kell ide más, csak egy kis tekintély. Lehet, hogy túlságosan engedékenyek voltunk hozzá. De hiszen mindig jó gyerek volt. Úgy látszik, egy percre elfelejtette, ki az úr a házban. Egy kis szigorúság még nem ártott meg senkinek.

Szerette volna, ha valóban olyan biztos a dolgában, ahogy szavaiból kitűnt.

Reggelre Cathy eltűnt. És vele együtt eltűnt fonott utazókosara meg a legjobb ruhái. Mielőtt elment, szép rendesen beágyazott. A szobának nem volt semmi személyes jellege - semmi sem jelezte, hogy egy lány élt és nőtt fel benne. Nem volt itt se kép, se emléktárgy, semmi abból a limlomból, amely egy serdülő lány életének normális kísérője. Cathy sohasem játszott babákkal. A szoba nem viselte magán Cathy egyéniségének jeleit.

Mr. Ames a maga módján értelmes ember volt. Fejébe csapta keménykalapját, és a vasútállomásra sietett. Az állomásfőnök megmondta, hogy Cathy a kora reggeli vonattal utazott el. Bostonba váltott jegyet. Az állomásfőnök segített Mr. Amesnek egy sürgönyt fogalmazni a

bostoni rendőrségnek. Azután Mr. Ames retúrjegye váltott, és a kilenc harmincas vonattal Bostonba utazott. Olyan ember volt, aki válságos pillanatokban nem veszíti el a fejét.

Ezen az estén Mrs. Ames magára csukta az ajtót a konyhában. Sápadt volt, és úgy remegett, hogy mindkét kezével megkapaszkodott az asztalba. A csukott ajtón keresztül tisztán lehetett hallani hangokat - előbb a korbácsütés, majd a sikoltozás hangját.

Mr. Ames ügyetlenül korbácsolt, mert semmi gyakorlata nem volt benne. Cathy lábát csapkodta a kocsiostorral, és csak akkor gurult dühbe, amikor látta, hogy Cathy nyugodtan áll ott, és hidegen néz rá. Az első ütések csak félénk kísérletszámba mentek, de amikor Cathy sírás nélkül, némán tűrte, apja most már az oldalát meg a vállát kezdte csapkodni. Az ostor most már csípett, sőt vágott. Mr. Ames dühében többször a levegőbe ütött, vagy olyan közel került Cathyhez, hogy az ostorszíj rácsavarodott.

Cathy gyorsan tanult. Mihelyt kitapasztalta, mi hat az apjára, sikoltozni és jajveszékelni kezdett. Teste vonaglott, zokogott, könyörgött, és örömmel állapította meg, hogy az ütések ereje tüstént csökken.

Mr. Ames megrémült a jajgatástól és a fájdalomtól, amit okozott. Abbahagyta a verést. Cathy zokogva zuhant az ágyra. Apja, ha jobban odanéz, láthatta volna, hogy Cathy szeme száraz, de nyakán megfeszülnek az erek, és halántéka alatt csomósan megduzzadnak az állkapcsát tartó izmok.

- Most beszélj! - kiáltott rá apja. - Teszel ilyet még egyszer?

- Nem, nem! Bocsáss meg, papa! - mondta Cathy. Megfordult az ágyban, hogy apja ne lássa, arca milyen elszánt és hideg.

- Remélem, eszedbe jut, ki vagy, és azt sem felejted el, ki vagyok én!

Cathy hangja megcsuklott. Nagy nehezen kipréselt magából valami zokogást utánzó hangot.

- Nem fogom elfelejteni - mondta.

A konyhában Mrs. Ames a kezeit tördelte. Férje a vállára tette kezét.

- Nehéz volt - mondta -, de meg kellett tennem. És azt hiszem, használt neki. Úgy látom, mintha kicserélték volna. Lehet, hogy nem hajlítottuk az ágat elég kitartóan. És kár volt kímélni a pálcát. Lehet, hogy hibáztunk ebben.

A felesége ragaszkodott a fenyítéshez, ő rágta a fülét, hogy korbácsolja meg Cathyt, de azért Mr. Ames tudta, hogy az asszony most gyűlöli azért, amit tett. Kétségbeesés szállta meg.

5

Pedig nyilvánvaló volt, hogy a lánynak erre volt szüksége. “Cathy észre tért” - mint ahogy apja mondta. Mindig tanulékony lány volt, de most még figyelmesen előzékeny is lett. A következő hetekben segített anyjának a konyhában, sőt még a kelleténél is készségesebb volt. Vállkendőt kezdett kötni anyjának - nagy munkába fogott, hónapok múlnak el, míg elkészül vele. Mrs. Ames el is büszkélkedett vele szomszédainak.

- Csodás színérzéke van - mondta. - A sárgát rozsdaszínnel keveri. Már három négyszöget elkészített belőle.

Apja számára Cathy kedves mosolyt tartogatott. Amikor hazajött, Cathy már szaladt, hogy felakassza a fogasra kalapját; székét úgy állította fel, hogy jó világítást kapjon, ha leül olvasni.

Még az iskolában is megváltozott. Mindig jó tanuló volt, de most komoly terveket kezdett szőni a jövőjéről. Megbeszélte az igazgatóval, hogy talán hamarabb teszi le a vizsgát, és egy évvel előbb kapja meg tanítói oklevelét. Az igazgató megvizsgálta osztályzatait, és úgy gondolta, megpróbálhatja a siker komoly reményével. Fel is kereste Mr. Amest a cserzőműhelyben, hogy megvitassa vele ezt a dolgot.

- Erről otthon egy szót se szólt - mondta Mr. Ames büszkén.

- Úgy... akkor talán nem is lett volna szabad elárulnom. Remélem, nem rontottam el egy kellemes meglepetést.

A házaspár úgy érezte, hogy véletlenül valami varázslatra bukkant, mely megoldja minden problémájukat. Mindezt annak az ösztönös bölcsességnek tulajdonították, amely csak a szülőket szokta megszállni.

- Még soha életemben nem láttam, hogy valaki így megváltozott volna - mondta Mr. Ames.

- De hiszen mindig jó gyerek volt - felelte a felesége. - És nem vetted észre, milyen csinos kezd lenni? Istenem, hiszen valóságos szépség! Arca olyan, mint a rózsa!

- Nem hiszem, hogy sokáig tanítónő marad, ha ilyen szépen fejlődik - vélte az apja.

Annyi bizonyos, hogy Cathy virult. Ajkán állandóan gyermekes mosoly lebegett, miközben a házban sürgött-forgott. Mindenre jutott ideje. Nagytakarítást rendezett a pincében, és papírral kitömte az alapozás réseit, hogy be ne fújhasson a szél. A konyhaajtó nyikorgott: Cathy megolajozta a sarkokat; a zárat is megolajozta, hogy könnyebben forduljon benne a kulcs. És ha már kezében volt az olajoskanna, a bejárati ajtó sarkait is megkente. Magára vállalta a lámpák gondozását; ügyelt rá, hogy ne fogyjon ki belőlük a petróleum, és a lámpaüvegek tisztán ragyogjanak. Az utóbbira megvolt a maga találmánya; a lámpaüveget levitte a pincébe, és ott megmártotta a nagy petróleumoskannában.

- Nem is hinné az ember, ha nem látná - mondta az apja.

De nemcsak otthon tüntette ki magát. A cserzőkád bűzével dacolva, felkereste apját műhelyében. Alig múlt el tizenhat éves, és apja, természetesen, még úgy gondolt rá, mint egy gyerekre. Annál jobban csodálkozott kérdésein, amelyekkel az üzleti ügyek iránt érdeklődött.

- Okosabb, mint nem egy férfi, akit ismerek - büszkélkedett vele apja a munkavezetője előtt. - Még eljön az idő, amikor elvezeti az üzletet egyedül.

Cathyt nemcsak a cserzőmunka folyamata érdekelte, hanem a vállalat üzleti része is. Apja elmagyarázta neki a kölcsönöket, a törlesztést, a számlázást, a munkások kifizetésének rendjét. Megmutatta, hogyan lehet kinyitni a páncélszekrényt, és tetszett neki, hogy Cathy már az első próbálkozás után megjegyezte, milyen számokat kell a zár kinyitásához beállítani.

- Tudod, hogy fogom fel én ezt a dolgot? - mesélte Mr. Ames a feleségének. - Mindnyájunk szívében settenkedik egy kis ördög. Nem is szeretném, ha olyan gyerekünk volna, akiben nincs semmi elevenség. Ahogy én látom, a pajkosság az életrevalóság jele. Ha kordában tartod, ne félj semmit, majd a helyes irányba terelődik.

Cathy kijavította minden ruháját, és rendbe tette a dolgait.

Egy nap - májusban - hazajött az iskolából, és tüstént elővette kötőtűit. Anyja már felöltözött, hogy elmenjen hazulról.

- El kell mennem az Oltáregyletbe - mondta. - Jövő héten lesz a jótékonysági bazár, és meg kell beszélnünk az előkészületeket. Apád kérdezted, nem tudnál-e elmenni a bankba. Fel kellene venni a pénzt a munkások kifizetésére, és bevinni a műhelybe. Megmondtam neki, hogy gyűlésre kell mennem, és így én nem intézhetem el.

- Szívesen - felelte Cathy.

- A pénz már készen vár rád egy zsákocskában - mondta Mrs. Ames, és elrohant.

Cathy fürgén, de minden sietség nélkül munkához látott. Felvett egy ócska kötényt, mely eltakarta ruháját. A pincében talált egy lekvárosköcsögöt, amelynek fedele is volt. Bevitte a kocsiszínbe, ahol a szerszámokat tartották. A baromfiudvaron fogott egy kis csirkét, a tőkéhez vitte, és levágta a fejét. A vonagló csirke nyakát a korsó fölé tartotta, és felfogta benne a vért. Azután a remegő állatot a trágyadombra dobta, és mélyen beásta. A konyhába visszatérve, levetette kötényét, és bedugta a kályhába. Megpiszkálta a szenet, amíg a kötény lángot nem fogott. Kezet mosott, gondosan megnézte cipőjét és harisnyáját, és letörölt jobb cipője sarkáról egy sötét foltot. Megnézte arcát a tükörben. Arca rózsás volt, szeme csillogó, száján gyermekes mosoly bujkált. Amikor elment, a köcsögöt elrejtette a konyhalépcső legalsó foka alá. Még nem telt el tíz perc azóta, hogy anyja elment.

Cathy könnyed léptekkel, szinte táncolva kerülte meg a házat és libbent ki az utcára. A fák már lombosodtak, és néhány korai pitypang ütötte fel sárga fejét a fű közt. Cathy vidáman lépegetett a város központja felé, ahol a bank volt. Olyan csinos és üde volt, hogy az emberek megfordultak és utánanéztek, amint elment mellettük.

6

A tűz hajnali három óra körül ütött ki. Fellángolt, bömbölt, ropogott, és önmagába omlott szinte észrevétlenül, még mielőtt bárki is felfigyelt volna rá. Amikor az önkéntes tűzoltók előrohantak, és odavonszolták fecskendőjüket, már nem maradt számukra sok tennivaló. Beérték azzal, hogy meglocsolják a szomszédos háztetőket, nehogy azok is tüzet fogjanak.

Az Ames-ház úgy lobbant el, mint egy rakéta. Az önkéntes tűzoltók és a szájtátók, akik minden ilyen látványosságra összecsődülnek, körülvették a házat; arcukat vörösen megvilágította a tűz visszfénye. Kíváncsian nyújtogatták nyakukat, hogy meglássák Mr. Amest meg a feleségét és a leányukat. Körülbelül egyszerre állapították meg, hogy a házbeliek nincsenek sehol. Csak nézték az izzó zsarátnokágyat, és elképzelték, hogy maguk is belevesztek, gyermekükkel együtt. Erre a gondolatra szívük elszorult, és torkukban dobogott. Az önkéntes tűzoltók vizet locsoltak a parázsra, mintha remélnék, hogy elkésve bár, de még kimenthetik a család földi maradványait. A várost bejárta a rettenetes hír, hogy az egész Ames család bennégett a házban.

Napkeltekor már a város egész lakossága a füstölgő, üszkös romok körül szorongott. Akik elöl álltak, kénytelenek voltak megvédeni arcukat a forróságtól. A tűzoltók még mindig locsoltak, hogy lehűtsék az elszenesedett romhalmazt. Délre a halottkémnek végre sikerült vizes deszkákat dobni a hamvadó parázsra, és egy vasrúddal turkált benne. Mr. Amesből és a feleségéből megmaradt annyi, hogy a két holttestet kétségtelenül azonosítsák velük. A szomszédok megmutatták azt a helyet, ahol Cathy szobája lehetett. A halottkém és több segítőtársa gereblyével sokáig kaparászott a romok közt ezen a helyen is, de egyetlen fogat vagy csontot sem talált. Az önkéntes tűzoltók vezetője közben megtalálta a konyhaajtó zárját és kilincsét. Sokáig meghökkenve bámult a megfeketedett fémdarabra, de még maga sem tudta, mi hökkentette meg annyira. Elkérte a halottkémtől a gereblyét, és dühösen dolgozni kezdett vele. Eljutott addig a helyig, ahol az elülső bejárat volt, és itt tovább gereblyézett. Végül megtalálta az elülső ajtó elgörbült, félig megolvadt zárját is. Most már megvolt a maga külön kis nézőközönsége, mely körülvette, és kérdésekkel ostromolta.

- Mit keresel tulajdonképpen, George?

- Mit találtál, George?

Végül a halottkém is odament hozzá, és megkérdezte:

- Min töröd a fejed, George?

- A zárakban nincsenek kulcsok - dünnyögte George kelletlenül.

- Talán kiestek.

- Hogyan?

- Talán elolvadtak.

- A zárak sem olvadtak el.

- Talán Bill Ames kihúzta a kulcsokat.

- Amikor odabenn volt? - kérdezte George, és zsákmányát magasra emelte. Mindkét zár nyelve kiállt.

Mivel gazdájuk háza leégett, és ő maga is nyilván elpusztult benne, a cserzőműhely munkásai kegyeletből nem dolgoztak. Ott lebzseltek a leégett ház körül, amennyire lehetett, segítettek, de tulajdonképpen csak fontoskodtak és lábatlankodtak.

Már késő délutánra járt az idő, amikor Joel Robinson, a munkavezető, bement a műhelybe. A páncélszekrényt nyitva találta, az iratok szétszórva hevertek a földön. Egy betörött ablak elárulta, hogy a rabló hol hatolt be.

Így hát a dolog egész arculata megváltozott. Bűntett volt, nem baleset. A bánat és izgalom helyét félelem foglalta el, és megjelent a félelem édestestvére a düh. A tömeg szerteszéledt.

Nem kellett messzire menniük. A kocsiszínben felfedezték azt, amit a “küzdelem nyomainak” szoktak nevezni - ebben az esetben egy betört ládát, egy szétzúzott kocsilámpást, dulakodás nyomait a porban, szalmát a földön. A nézőknek talán eszükbe se jutott volna élet-halál küzdelemre gondolni, ha nem vesznek észre meglehetősen sok vért a földön.

A rendőr átvette a parancsnokságot. Végtére is ez az ő hatáskörébe tartozott. Mindenkit kiterelt és kitaszigált a kocsiszínből.

- Hát el akarják törölni az összes nyomokat? - ordított rájuk. - Mindenki maradjon az ajtón kívül.

Átkutatta a helyiséget, felszedett valamit, és az egyik sarokban egyebet is talált. Az ajtóhoz lépett, kezében vizsgálódása eredményével. Vérfoltos kék hajszalag volt, és egy kis kereszt piros kövekkel.

- Van valaki, aki felismeri ezeket? - kérdezte.

Egy kisvárosban, ahol mindenki mindenkit ismer, szinte lehetetlen elhinni, hogy ismerőseink egyike meggyilkolhatja a másikat.

Éppen ezért, hacsak nagyon erős bizonyítékok nem mutatnak ellenkező irányba, a közhit úgy véli, hogy a tettes valami sötét idegen, egy vándor, aki a külvilágból jött, ahol ilyen dolgok megtörténhetnek. Ilyenkor megrohanják a csavargók táborozóhelyeit, a hobókat letartóztatják, és a szállodák vendéglistáit is átvizsgálják. Minden ismeretlen automatikusan gyanússá válik. Ne felejtsük el, hogy május volt, és a vándorok csak nemrég vették birtokukba az ország-utakat, hogy a meleg hónapokban valamely víz partján terítsék le pokrócaikat. És előbújtak a cigányok is - egy egész karaván táborozott alig öt mérföldnyire a városkától. Szegények, ha tudták volna, mi vár rájuk!

A terepet több mérföldnyi körzetben átvizsgálták, frissen felásott földet kerestek. A tócsákat is felkotorták, hogy meggyőződjenek róla, nincs-e ott Cathy holtteste. “Olyan csinos lány

volt” - mondta mindenki, és azt gondolták magukban, hogy ez éppen elég ok lehetett Cathy elhurcolására. Végül egy szőrös, félkegyelmű csavargót ráncigáltak elő, aki szerencsétlenségére arra csellengett. A kiszemelt akasztófavirág nagyon alkalmas volt arra, hogy bűnbakul szolgáljon, mert nem tudott alibit bizonyítani, sőt egyáltalában nem tudott visszaemlékezni arra, hogy életében valaha is hol volt és mit csinált. Gyenge eszével megérezte, hogy akik faggatják, valamit akarnak tőle, és mivel barátságos teremtés volt, igyekezett kívánságukat teljesíteni. Amikor ravaszul kieszelt, cseles kérdéseket tettek fel neki, boldogan beleszaladt a csapdába, és örült, hogy a rendőrnek szemmel láthatóan örömet szerzett. Mindent elkövetett, hogy kiérdemelje e felsőbbrendű lények tetszését. Volt benne valami megnyerő. Vallomásával csak egy baj volt: sok tekintetben túl sokat vallott. És minden percben emlékeztetni kellett arra, hogy ezt vagy azt tette, pontosan úgy, ahogy elvárták tőle. Igazán boldog volt, amikor egy szigorú és megrémített esküdtszék elé került. Úgy érezte, hogy most végre ő is valaki.

Mindig voltak és vannak emberek, akik olyan szenvedélyesen szeretik a törvényt és igazságosztó szándékát, ahogy csak egy asszonyt lehet szeretni. Ilyen ember volt történetesen az esküdtszék elnöke - olyan tiszta és jó ember, hogy puszta létével kiegyenlített egy csomó gonoszságot. A vádlott vallomása - eltekintve attól, amit a szájába rágtak - értelmetlen zagyvaság volt. A bíró kikérdezte, és rájött arra, hogy ez a szerencsétlen alak igyekszik a rendőrség szája íze szerint vallani, de egyszerűen nem emlékszik rá, mit is követett el, kit gyilkolt meg, hol, hogyan és miért. A bíró bánatosan sóhajtott, és kiküldte a gyanúsítottat, és ujjait begörbítve megintette a rendőrt.

- Nézze csak, Mike - mondta -, nem volna szabad ilyesmiket csinálnia. Ha ez a szegény fickó csak valamicskével okosabb, maga alighanem akasztófára juttatta volna.

- De hiszen bevallotta! - felelte a rendőr, akit bántott a bíró észrevétele, mert maga is lelkiismeretes ember volt.

- Még azt is bevallaná, hogy aranylépcsőkön felmászott az égbe, és egy kugligolyóval elvágta Szent Péter torkát - mondta a bíró. - Legyen óvatosabb, Mike. A törvény célja az, hogy megmentse az embereket, nem pedig hogy elpusztítsa.

Az ilyen helyi tragédiákban az idő úgy hat, mint egy nedves ecset a vízfestményre. Az éles körvonalak elmosódnak, a fájdalom eltompul, a színek összeolvadnak, és a sok különálló vonalból nem marad más, csak egyhangú szürkeség. Egy hónap múlva már nem érezték olyan szükségesnek, hogy valakit felakasszanak. Két hónap múlva már majdnem mindenki rájött arra, hogy nincs komoly bizonyíték senki ellen. Ha Cathyt nem gyilkolták meg, az is elképzelhető volna, hogy a tűz és a rablás csak véletlenül esett egybe. Végül az emberek ráeszméltek arra, hogy amíg nem találják meg Cathy holttestét, a gyilkosság gyanúja is alaptalan, noha mindenki úgy gondolta, hogy a lány már nem él.

Cathy emlékét kedves illat lengte körül.

KILENCEDIK FEJEZET

1

Mr. Edwards a bordélyszakmában dolgozott, és rendes, nyugodt, tárgyilagos módon vezette üzletét. Példásan gondoskodott feleségéről és két jó modorú gyermekéről, akik rendes házban laktak, Boston egyik legrendesebb utcájában. Gyermekeit - a két fiút - Mr. Edwards már akkor előjegyeztette Grotonba, amikor még csecsemők voltak.

Mrs. Edwards egy porszemet sem tűrt meg házában, és erősen kézben tartotta cselédeit. Persze gyakran megesett, hogy Mr. Edwards kénytelen volt üzleti ügyben útra kelni. De mégis úgy tudta intézni, hogy csodálatra méltó családi életet élt, és több estét töltött otthon, mint az ember képzelné. Olyan pontosan és pedánsan látta el üzleti ügyeit, mint egy hites könyvvizsgáló. Erős, tagbaszakadt ember volt, negyvenes évei vége felé kissé elhízott, de még mindig meglepően jó kondícióban volt olyan életkorhoz képest, amikor egy férfi már csak azért is hájas akar lenni, hogy lássák rajta, milyen jelentős személyiség.

Maga találta ki üzleti módszerét - a lányok körutazását kisvárosok egész során át, mindegyiknek rövid időre korlátozott tartózkodását egy-egy helyen, a szigorú fegyelmet, a százalékos jutalékot. Mindezt lassan, tapogatózva építette ki, és ritkán fogott mellé. Leányait sohasem küldte nagyobb városba. A falvak és kisebb helyek éhenkórász rendőreivel könnyen meg tudott birkózni, de óvakodott a falánk és tapasztalt nagyvárosi rendőrségtől. Eszményképe a kisváros volt, eladósodott szállodásával, minden szórakozás hiányával - a kisváros, ahol nem volt más konkurencia, mint a feleségek, és legfeljebb alkalomadtán egy-egy eltévelyedett lány. Történetünk idejében Mr. Edwardsnak tíz csoportja volt. De mielőtt hatvanhét éves korában meghalt - torkán akadt egy csirkecsont -, üzlete egész New Englandet behálózta: harminchárom kisebb városban működött egy-egy csoportja, mindegyikben négy-négy lánnyal dolgozott. Kevés, ha azt mondjuk, hogy rendezett viszonyok közt élt - gazdag volt, és halálának módja már önmagában is jelképe annak a sikernek és jólétnek, amit elért.

Mostanában a bordélyház intézménye bizonyos mértékben mintha kiveszőben volna. Ezt a tudósok különböző okokkal magyarázzák. Vannak, akik azt mondják, hogy az úrilányok erkölcseinek hanyatlása mérte a bordélyházakra a halálos csapást. Mások - talán az idealistábbak - azt állítják, hogy a fokozott rendőri felügyelet tette lehetetlenné ezeknek a házaknak a fenntartását. De a múlt század végén és a mostaninak a kezdetén a bordélyház elfogadott intézmény volt, melynek szükségességéről szinte nyílt vita folyt. Azt mondták, hogy létezésével megvédi a tisztességes nőket. Bármely nőtlen fiatalember elmehetett egy ilyen házba, és megszabadulhatott nyugtalanító szexuális energiájától, ugyanakkor pedig csatlakozhatott az általános hiedelemhez, amely a nők tisztaságát és légies báját hirdette. Kész rejtély. De sok rejtélyes dolog akad társadalmi gondolkodásunk terén.

Ezek a házak különböző osztályokba tartoztak, az arannyal és bársonnyal ékes kéjpalotáktól a legnyomorúságosabb lebujokig, ahol olyan bűz uralkodott, hogy még egy disznó se bírta volna ki. Időnként egy-egy történet röppent fel arról, hogy fiatal lányok miképpen kerültek leánykereskedők hálójába, és ezek a történetek néha még igaznak is bizonyultak. De a szajhák zöme lustaságból és butaságból került erre a pályára. A házakban megszabadultak minden felelősségtől. Etették, ruházták, minden szükségessel ellátták őket, amíg ki nem öregedtek, amikor aztán kirúgták őket. De ez a vég sem volt elrettentő hatású. Aki fiatal, nem hiszi el, hogy valaha is öreg lesz.

Hébe-hóba megesett, hogy egy eszesebb lány is a szakmába sodródott; az ilyen aztán rendszerint előlépett. Vagy saját bordélyházat szerzett magának, vagy a zsarolói pályán működött sikeresen, vagy férjhez ment egy gazdag emberhez. Ezeknek az okos prostituáltaknak külön nevük volt. Nagyzolóan kurtizánoknak hívták őket.

Mr. Edwardsnak nem volt sok baja a lányaival, könnyen tudta felhajtani és kordában tartani valamennyit. Ha egy lány nem volt kellőképpen ostoba, kidobta. Nagyon csinos lányokat sem akart. Egy-egy helybeli fiatalember esetleg beleszeret a jóképű prostituáltba, és akkor kitör a botrány. Ha a lányok közül egyik-másik teherbe esett, két dolog közt választhatott: vagy elhagyta a házat, vagy pedig olyan brutális magzatelhajtásra kényszerült, hogy a legtöbb belepusztult. A lányok rendszerint a magzatelhajtást választották.

Akármilyen simán ment az üzlet, rossz napok is akadtak. Mr. Edwardsnak is megvoltak a maga problémái. Éppen abban az időben, amelyről most mesélek, balesetek egész sora érte. Egy vasúti összeütközésben elpusztult két csoportja, vagyis négy-négy lány. Egy másik csoporttól a megtérés tisztítótüze fosztotta meg. Ez úgy történt, hogy egy kisvárosi prédikátor hirtelen nekilelkesült, és tűzbe hozta a népet szenvedélyes prédikációival. Hívei annyira megszaporodtak, hogy már nem fértek el a templomban, és kiáradtak a rétekre. És ekkor, mint ahogy gyakran megtörtént, a prédikátor túlzásba esett. Elővette legnagyobb ütőkártyáját, és odavágta. Kijelentette, hogy ezen meg ezen a napon - megmondta pontosan - itt lesz a világ vége. Az egész környék jámbor bégetéssel követte. Mr. Edwards éppen akkor érkezett oda. Bőröndjéből elővette a vastag korbácsot, és kegyetlenül elverte a lányokat. Azt hitte, kinyílik a szemük, és úgy fogják látni a dolgokat, mint a gazdájuk. Ehelyett azonban a lányok további korbácsért könyörögtek, mert így véltek megszabadulni képzelt bűneiktől. Erre Mr. Edwards undorral abbahagyta a fegyelmezést, összeszedte a lányok ruháit, és visszautazott Bostonba. A lányok ezután bizonyos hírnévre tettek szert, mert meztelenül vonultak fel a gyülekező és táborozóhelyre, hogy megváltják bűneiket, és hitet tegyenek megtérésükről. Így történt aztán, hogy Mr. Edwards ezúttal tömegesen toborozta lányait, és egy egész csomó jelentkezővel tárgyalt egyszerre - ahelyett, hogy hol itt, hol ott szedjen fel egyet, rendes szokása szerint. Hiszen három csoportot kellett újonnan megszerveznie.

Nem tudom, Cathy Ames hol hallott Mr. Edwardsról. Talán a bérkocsis mesélt róla. Az ilyesmit könnyű megtudni, ha egy lány igazán akarja. Mr. Edwardsnak nem volt jó napja, amikor Cathy beállított az irodájába. Rettenetesen fájt a gyomra. A görcsöket annak a hagymás halpörköltnek tulajdonította, amit a felesége tálalt fel előző este vacsorára. Egy szemernyit sem aludt egész éjjel. A hagymás gázok mindkét irányban ostromolták, és még reggel is érezte a kínzó görcsök hatását.

Éppen ezért az első pillanatban nem is tudott egészen számot adni magának a lányról, aki Catherine Amesbury néven mutatkozott be. Túlságosan csinos volt ahhoz, hogy üzleti céljainak megfeleljen. Hangja halk és rekedtes volt, alakja karcsú, szinte légies, bőre, mint a virágszirom. Egyszóval egyáltalában nem az a fajta lány volt, aki Mr. Edwardsnak megfelel. Ha nem érzi olyan gyengén magát, tüstént kidobta volna, így azonban feltette neki a szokásos kérdéseket - többnyire rokonairól, akik esetleg kellemetlenséget okozhatnak. Miközben a kikérdezés folyt, megrezdült valami Mr. Edwards testében, és érezni kezdte ezt a lányt. Igazán nem volt buja ember, azonkívül mindig óvakodott attól, hogy üzleti ügyeit és magánszórakozását összekeverje. Amit most érzett, meghökkentette. Zavartan felpillantott a lányra, aki ott állt előtte, szemhéját elbűvölően és titokzatosan félig leeresztve, enyhén párnázott csípője inkább sejthetően, mint észrevehetően ringatózott. Pici száján macskamosoly lebegett. Mr. Edwards előrehajolt íróasztalán, és nehezen lélegzett. Ráeszmélt arra, hogy ezt az egy lányt kivételesen magának akarja.

- Nem tudom megérteni, hogy olyan lány, mint maga... - kezdte, és mindjárt beleesett abba a tévhitbe, mely a meggyőződés erejével bír ősidők óta: hogy tudniillik a lány, akibe szerelmesek vagyunk, nem lehet más, mint hű és tisztességes.

- Apám meghalt - mondta Catherine szerényen. - Halála előtt kicsúszott a kezéből minden. Nem tudtuk, hogy kölcsönt vett fel a farmra. Nem engedhetem meg, hogy a bank kihúzza anyám lába alól a földet. A megrendülés megölné. - Catherine szemét elhomályosította a könny. - Gondoltam, talán így kereshetek annyit, hogy fizethessem a kamatokat.

Ha valamikor, Mr. Edwardsnak most kellett volna kimásznia a csávából. Érzett is agyában egy kis figyelmeztető berregést, azonban nem szólt elég hangosan. A jelentkező lányok nyolcvan százaléka azzal a mesével állt elő, hogy jelzálogkölcsönt kell törlesztenie, és ezért van szüksége pénzre. És Mr. Edwardsnak volt egy elve, amelytől nem tért el soha: egy betűt sem hitt el semmi körülmények közt sem abból, amit lányai mondtak neki - kivéve ha azt mesélték el, mit reggeliztek aznap, bár néha még akkor is hazudtak. Most pedig itt ül ő, a jól megtermett, kövér, felnőtt bordélyos, fájó gyomrát az íróasztal pereméhez szorítja, mialatt orcáját sötéten elönti a vérzuhatag, és az izgalom hideg borzongása fut végig a lábán meg a combjain.

Mr. Edwards hallotta saját hangját, amint ezt mondta:

- Jól van, kedvesem, majd megbeszéljük a dolgot. Talán kitalálunk magának valami utat-módot arra, hogy megszerezze a pénzt a kamatokra.

Ezt mondta neki - egy lánynak, aki egyszerűen azzal a kéréssel fordult hozzá, hogy vegye be a szajhái közé... Vagy nem azért jött?

2

Mrs. Edwards ha nem is mélyen, de kitartóan vallásos volt. Idejének tekintélyes részét felekezete mozgatói között töltötte, és így nem maradt ideje, hogy hite mélyére nézzen. Számára Mr. Edwards az importszakmában dolgozott, és még ha tudta is - ami valószínű -, milyen üzletágban dolgozott valóban, nem hitte el. Lám, megint egy rejtély. Férjét mindig úgy látta, mint hűvös, elgondolkodó embert, aki csak gyér és kötelességszerű szerelmi igényeket támasztott vele szemben. Ha nem áradt belőle melegség soha, kegyetlen sem volt. Az asszony drámái és érzelmei a fiai körül forogtak, a templom, no meg a táplálkozás körül. Elégedett és hálás volt. Amikor férje lelki nyugalma bomladozni kezdett, amikor nyugtalan lett és türelmetlen modorú, amikor sokáig ült maga elé bámulva, és feldúlt idegállapotban, dühöngve rohant ki a házból - az asszony mindezt férje gyomorfájdalmainak, majd üzleti gondjainak tulajdonította. Egyszer véletlenül rányitott a fürdőszobában, és látta, hogy ott ül a toaletten, és csendesen sírdogál magában; az asszony tudta, hogy beteg emberrel van dolga. Mr. Edwards gyorsan eltakarta bánatos és vörösre gyulladt szemét felesége fürkésző tekintete elől. Most, hogy sem a herbatea, sem más patikaszer nem használt, az asszony tehetetlen volt.

Az elmúlt évek során Mr. Edwards fölényesen nevetett volna, ha olyan emberről hall, aki úgy viselkedik, mint ő most. Mert Mr. Edwards - a leghalvérűbb bordélyos, aki valaha is ezt a sártekét taposta - nyomorúságosan, reménytelenül beleszeretett Catherine Amesburybe. Bájos kis kőházat bérelt, majd egészen nekiajándékozta. Megvásárolt minden elképzelhető fényűzést, túldíszítette a házat, túl melegen tartotta. A szőnyegek túlságosan süppedők voltak, a falakat látni se lehetett már a sok nehéz keretű festménytől, amellyel teleaggatta.

Mr. Edwards még sohasem élt át ilyen kínszenvedést. Üzleti tapasztalatai során annyira kiismerte a nőket, hogy egy percig sem tudott megbízni bennük. De mivel mélységesen beleszeretett Catherine-be - és a szerelem bizalmat követel -, érzelmei vonagló darabokra

szaggatták. Bíznia kellett ideáljában, de nem tudott bízni benne. Megpróbálta, hogy pénzzel és ajándékokkal vásárolja meg hűségét. Amikor távol volt tőle, azzal a gondolattal gyötörte magát, hogy ezalatt más férfiak osonnak be hozzá, abba a kis házba. Gyűlölte, ha el kellett utaznia Bostonból, hogy ellenőrizze csoportjait, mert ilyenkor Catherine-t magára kellett hagynia. Már ott tartott, hogy bizonyos mértékben elhanyagolta üzletét. Ez volt első találkozása az effajta szerelemmel, és majdnem belepusztult.

Volt egy dolog, amit Mr. Edwards nem tudott és nem is tudhatott, mert Catherine eltitkolta előle - mégpedig az, hogy bizonyos értelemben nem csalta meg; ugyanis nem fogadott más férfiakat, és maga sem ment el senkihez. Catherine számára Mr. Edwards éppen olyan hideg üzleti ügy volt, mint a férfi számára csoportjai. És mint ahogy Mr. Edwardsnak megvolt a maga üzleti technikája, a lánynak is megvolt a magáé. Amióta magához láncolta, ami nagyon gyorsan bekövetkezett, Catherine megjátszotta azt, hogy kissé elégedetlen. Éreztette a férfival, hogy nem érzi jól magát, nem találja a helyét, bármelyik pillanatban tovaöppenhet. Amikor Mr. Edwards látogatását várta, ügyelt rá, hogy ne legyen otthon, hanem elkésve érkezzék meg, kipirult arccal, mintha valami izgalmas élményben lett volna része. Gyakran panaszkodott, milyen nehezen kerüli el a férfiak mohó tekintetét és kezét, hogy az utcán folyton molesztálják. Több ízben rémülten rohant be a házba, mert alig tudott megszabadulni egy férfitól, aki idáig követte. Valahányszor késő délután jött haza, és Mr. Edwards már ott ült és várta, így próbált kimagyarázkodni: - Istenem, vásárolni voltam... nekem is dolgom van az üzletekben, nem igaz?

És ezt mindig úgy mondta, mintha ügyetlenül elárulná, hogy hazudik.

Szexuális kapcsolatukban éreztette a férfival, hogy az ő számára az eredmény nem egészen kielégítő, pedig ha egy igazi férfival volna dolga, minden képzeletet felülmúló szenvedéllyel tudná szerelmét viszonozni. Módszerének lényege az volt, hogy a férfit állandó nyugtalanságban tartotta. Örömmel látta, hogy Mr. Edwards idegei felmondják a szolgálatot, keze remegni kezd, szemlátomást fogy, és üveges tekintettel, vadul mered a világba. És amikor finoman megérezte, hogy már-már az őrületbe kergette, és dühe fenyegető méreteket ölt, hirtelen a férfi ölébe ült, megnyugtatta, és rövid időre meggyőzte hűségéről, ártatlanságáról. Ezt is el tudta hitetni vele.

Catherine pénzt akart, és nekilátott, hogy meg is szerezze, mégpedig minél gyorsabban és minél könnyebben. Mihelyt a férfit sikerült péppé puhítania - márpedig Catherine pontosan tudta, hogy ez a pillanat mikor következett be -, lopni kezdett tőle. Átkutatta zsebeit, és ha egy nagyobb bankjegyre akadt, tüstént elkobozta. Mr. Edwards nem merte szóvá tenni, mert attól félt, hogy elmegy. Az ékszerek és más ajándékok, amiket adott neki, rövidesen eltűntek. A lány azt mondta ugyan, hogy elvesztette, de Mr. Edwards tudta, hogy eladta. Megtoldotta a fűszerszámlákat, és felfelé kerekítette ki minden ruha árát. Mr. Edwards nem tudta rávenni magát arra, hogy véget vessen ezeknek az üzelmeknek. Catherine a házat nem adta ugyan el, de súlyosan megterhelte, annyi jelzálogkölcsönnel, amennyit csak kaphatott rá.

Egy este Mr. Edwards kulcsa nem illett bele a zárba. Hosszú ideig kellett zörgetnie, míg végre Catherine kinyitotta az ajtót. Igen, kicserélte a zárat, mert elvesztette a kulcsát. Fél, hiszen egyedül lakik. Bárki betörhetett volna hozzá. Majd neki is szerez egy másik kulcsot - de ebből sohasem lett semmi. Ettől kezdve a férfinak mindig csöngetnie kellett, és néha elég sokáig tartott, míg beeresztették, de az is megesett, hogy hiába csöngetett. Nem volt módja meggyőződni arról, hogy a lány otthon van-e vagy sem. Megfigyeltette valakivel - Catherine nem is tudta, milyen gyakran követik.

Mr. Edwards lényegében egyszerű ember volt, de még a legegyszerűbb embernek is vannak sötét, bonyolult érzései. Catherine okos volt, de a legokosabb asszony is eltéved néha egy férfi agyának furcsa tekervényeiben.

Catherine csak egyetlen ballépést tett, pedig éppen ezt próbálta elkerülni. Mr. Edwards, ahogy illik, jól felszerelte a kis szerelmi fészket pezsgővel. Catherine kezdettől fogva vonakodott megízlelni.

- Rosszul leszek tőle - magyarázta. - Próbáltam már, de nem bírom.

- Csacsiság - felelte a férfi. - Csak egy pohárkával. Nem árthat meg.

- Nem, köszönöm. Nem. Nem bírom!

Mr. Edwards úgy gondolt erre a vonakodásra, mint egy finom, úrihölgyszerű vonásra. Nem is erőltette a dolgot, amíg egy este eszébe nem jutott, hogy jóformán semmit sem tud a lányról. Az ital talán megoldaná a nyelvét. Minél többet töprengett rajta, annál jobban tetszett neki az ötlet.

- Igazán nem szép tőled, hogy még egy pohárkával sem iszol a kedvemért.

- De mondom, hogy nem tesz jót nekem.

- Ostobaság - felelte. - Csak nem akarsz megharagítani?

- Dehogyis.

- Hát akkor igyál egy pohárral.

- De ha nem kívánom.

- Idd ki!

Ajkához emelte a poharat, de a lány elhúzta a fejét.

- Te nem tudod... megárt nekem.

- Idd ki!

A lány átvette tőle a poharat, és felhajtotta. Azután remegve állt, mintha hallgatóznék. A vér arcába tolult. Újra töltött magának, majd harmadszor is. Szeme hideg, elszánt kifejezést öltött. Mr. Edwards megijedt tőle. Valami történt a lánnyal, amit egyikük sem tudott megállítani.

- Én nem akartam... ezt sohase felejtsd el - mondta nyugodtan.

- Talán jobb is lesz, ha nem iszol többet.

A lány nevetett, és újra töltött magának.

- Most már nem számít - mondta. - Egy kicsit több, most már egyre megy.

- Kellemes együtt iddogálni - felelte a férfi zavartan.

A lány halkan beszélt hozzá.

- Te ronda, kövér csiga, te - mondta. - Mit tudsz te rólam? Azt hiszed, nem látok bele a fejedbe? El tudom olvasni minden rohadt gondolatodat. Mondjam el talán? Csodálkozol, hogy egy olyan úrilány, mint én, hol tanult meg annyi mindent? Hát én megmondom, hol tanultam. Kuplerájban. Érted? Kuplerájban. Olyan lebujokban dolgoztam, amilyeneket te még hírből sem ismersz, négy évig szakadatlanul. Matrózok hoztak nekem jó kis fogásokat Port Saidból. Úgy ismerem azt a tetves férfitestedet, mint a tenyeremet, minden idegszáladat, és ki is tudom használni.

- Catherine - tiltakozott Mr. Edwards -, nem tudod, mit beszélsz.

- Megmondtam előre. De te éppen azt akartad, hogy beszéljek. No jó, most beszélek.

Lassan közeledett hozzá, és a férfinak le kellett győznie első ösztönét, hogy elhúzódjék tőle. Határozottan félt tőle, de ülve maradt a helyén. Amikor a lány egészen odaért, kiitta poharából az utolsó csepp pezsgőt, peremével finoman megkocogtatta az asztalt, aztán a kicsorbult szélű poharat az arcába csapta.

Ekkor a férfi kirohant a házból. Közben hallotta a lány kacagását.

3

Olyan ember számára, mint Mr. Edwards, a szerelem bénító érzés. Tönkretette ítélőképességét, megzavarta tudását, elgyengítette egészen. Váltig azt hajtogatta magában, és igyekezett is elhinni, hogy a lány hisztérikus. Catherine most kissé megkönnyítette helyzetét. Utolsó kitörése megrémítette, és egy ideig mindent elkövetett, hogy helyreállítsa azt a kedves képet, amelyet a férfi magában rajzolt róla.

Egy ember, aki ilyen kínosan beleesett a szerelembe, a leghihetetlenebb önmarcangolásra is képes. Mr. Edwards szívvel-lélekkel hinni akart a lány jóságában, hinni akart benne, de nem tudott. Lehetetlenné tette a szívében ólálkodó ördög, a kétely ördöge, amelyet megerősített még a lány részeg kifakadása is. Mr. Edwards szinte ösztönösen utánajárt az igazságnak, de ugyanakkor nem hitt annak, amit megtudott, így megtudta például, hogy a lány nem rakta pénzét a bankba. Egyik megbízottja bonyolult tükörszerkezet segítségével kikémlelte a kis ház pincéjében azt a helyet, ahová a lány a kincseit elrejtette.

Egy nap újságkivágás érkezett az ügynökségtől, melynek megbízást adott. A cikket egy kisvárosi hetilap régi számából vágták ki, és valami tűzesetről volt szó benne. Mr. Edwards áttanulmányozta a cikket. Melle és gyomra mintha megolvadt fémmé változott volna, és vörös foltok gyúltak ki fejében, a szeme mögött. Most már igazi félelem keveredett össze a szerelmével, és ennek a keveréknek a csapadékát úgy hívják, hogy kegyetlenség. Szédülő fejjel az irodájában álló pamlaghoz botorkált, és odazuhant, arccal lefelé, homlokát a hideg fekete bőrhöz szorítva. Egy ideig mintha minden élet elhagyta volna, még a lélegzete is elakadt. De feje lassanként kitisztult. Szájában sós ízt érzett, és vállába nyilallt a fájdalmas harag. Mégis nyugodt maradt, és agya előrevetítette szándékait az időbe, mintha egy fényszóró lövellne vakító sugarait egy sötét szobába. Lassú mozdulatokkal átvizsgálta bőröndje tartalmát, mint ahogy meg szokta tenni, valahányszor elutazott, hogy ellenőrizze csoportjait: tiszta ingek és alsónadrágok, papucs, hálópizsama, végül pedig a nehéz korbács, melynek szíja félkörbe csavarodott a bőrönd mélyén.

Nehéz léptekkel ment át a kis téglaház előkertjén, és becsengetett.

Catherine tüstént megjelent. Kabát volt rajta és kalap.

- Jaj! - mondta. - Milyen kár! Éppen el kell mennem.

Mr. Edwards letette bőröndjét a földre.

- Nem - mondta.

A lány fürkészően nézett rá. Valami változást szimatolt. A férfi eldöcögött mellette, és lement a pincébe.

- Mit akarsz ott? - kérdezte élesen a lány.

A férfi nem felelt. Néhány perc múlva újra feljött, kezében egy kis tölgyfa dobozzal. Kinyitotta bőröndjét, és beletette a dobozt.

- Az az enyém - mondta a lány szelíden.

- Tudom.

- Mit eszeltél ki?

- Gondoltam, elmegyünk egy kis utazásra.

- Hová? Én nem mehetek.

- Egy kis városba. Connecticutba. Valami üzleti ügyem van ott. Valamikor azt mondtad, hogy dolgozni akarsz. Hát most dolgozni fogsz.

- De most már nem akarok. Nem kényszeríthetsz rá. Mindjárt rendőrt hívok!

A férfi arcán olyan ijesztő mosoly villant fel, hogy a lány hátrahőkölt. Mr. Edwards halántékán kidagadtak az erek.

- Vagy talán inkább a szülővárosodba utaznál? - kérdezte Mr. Edwards. - Nagy tűz volt ott néhány évvel ezelőtt. Emlékszel arra a tűzre?

A lány szeme végigtapogatta, mintha valami lágy helyet keresne, de a tekintet, amelybe ütközött, kemény és elutasító volt.

- Mit akarsz tőlem? - kérdezte csendesen.

- Gyere csak velem. Azt mondtad, dolgozni akarsz.

A lány csak egyetlen tervet tudott kigondolni. Most vele megy, kénytelen vele menni, és kivárja az első kedvező lehetőséget. Egy férfi nem áll örökké készenlétben. Most veszedelmes volna akaratával szembeszállni - legjobb lesz alkalmazkodni hozzá, és várni. Ez mindig beválik. Mindig bevált. De a férfi szavai komoly félelemmel töltötték el Catherine-t.

Alkonyatkor leszálltak a vonatról egy kis városkában, végigmentek az egyetlen sötét utcán, majd tovább, ki a határba. Catherine óvatosan figyelt. Nem tudott bepillantani a férfi terveibe. Erszényében egy keskeny pengéjű kést tartogatott.

Mr. Edwards azt hitte, pontosan tudja, mit akar. Szándéka az volt, hogy megkorbácsolja a lányt, aztán beviszi a fogadó egyik szobájába, ott újra elveri, majd továbbcipeli egy másik városba - és így tovább, amíg el nem veszíti emberi formáját. Akkor aztán kidobja. A helybeli rendőr majd gondoskodik róla, hogy meg ne szökhessék. A kés nem aggasztotta: tudott róla.

Amikor megálltak egy elhagyatott helyen, egy kőfal és néhány cédrusfa között, első dolga volt, hogy kitépje az erszényt a lány kezéből, és áthajítsa a falon, így a késtől már nem kellett tartania. Viszont önmagát nem ismerte, mert soha életében nem volt szerelmes azelőtt. Úgy képzelte, hogy csak meg akarja büntetni. De a korbács első két csapása után érezte, hogy ez nem elég. Eldobta a korbácsot, és ökleivel dolgozott tovább. Lélegzete zihált, mintha panaszosan nyöszörögne.

Catherine mindent elkövetett, hogy el ne veszítse fejét rémületében. Igyekezett kikerülni a szörnyű öklöket, vagy legalábbis tompítani csapásaikat, de végül úrrá lett rajta a félelem, és megpróbált elszaladni. Erre a férfi nekiugrott, leütötte, és most már az öklével sem érte be. Egy kő került vadul hadonászó kezébe, a tomboló düh vörös hulláma elsöpörte hideg önuralmát.

Később lehajolt, és megnézte a lány összevert arcát. Leste, dobog-e még a szíve, de nem hallott semmit a saját szíve zakatolásától. Két különálló gondolat villant át agyán. Az egyik azt mondta: “Gyorsan el kell temetni, áss egy gödröt, és lökd bele!” A másik sírt, mint egy gyermek: “Nem bírom ki... nem tudnám megérinteni.” Most elfogta az émelygő rosszullét, amely a dühkitörés nyomába szokott lépni. Elrohant a színtérről, otthagyta bőröndjét meg a

korbácsot, még a tölgyfa dobozt is a pénzzel. Elbotorkált a félhomályban, és csak arra gondolt, hol bújhatna meg hányingerével egy kis időre.

Senki sem vonta kérdőre soha. Egy ideig beteg volt, és felesége gyengéden ápolta. Azután visszatért üzleti ügyeihez, és soha többé nem tűrte el, hogy a szerelem őrültsége megkörnyékezze. “Szamár az - mondotta -, aki nem tud tapasztalataiból tanulni.” Ám ezentúl bizonyos tiszteletteljes félelemmel gondolt önmagára. Addig nem is sejtette, hogy benne is megvan a gyilkolás ösztöne.

Hogy nem ölte meg Catherine-t, merő véletlen volt. Minden csapással, amit rá mért, az volt a szándéka, hogy agyonüsse. A lány sokáig hevert a földön eszméletlenül, majd még hosszú ideig félájultan. Érezte, hogy karja eltört, és ha életben akar maradni, segítséget kell keresnie. Az élethez való ragaszkodás késztette arra, hogy továbbvonszolja magát a sötét úton, és segítség után nézzen. Befordult egy kertajtón, és már-már felkapaszkodott a ház lépcsőin, amikor elájult. A kakasok kukorékoltak a tyúkólban, és a keleti égen megjelent a hajnal első szürke csíkja.

TIZEDIK FEJEZET

1

Ha két férfi egy fedél alatt él, érintkezésükben rendszerint megőrzik a durva udvariasság egy bizonyos fajtáját, legyőzve a lappangó ingerültséget, amit egymás iránt éreznek. Ha két férfi magára marad, állandóan közel állnak ahhoz, hogy összeverekedjenek, és ennek tudatában is vannak. Adam Trask még alig volt otthon, amikor már érezhetővé vált a feszültség. A két fivér túl sokat volt együtt, és alig beszélt mással.

Néhány hónapig elfoglalta őket az a feladat, hogy elrendezzék Cyrus pénzügyeit, és a pénzt kihelyezzék jó kamatra. Együtt utaztak Washingtonba, hogy megtekintsék apjuk sírját. A jó minőségű kőből épült síremléken vascsillag díszelgett; a tetején pedig rés volt, ahová bele lehetett dugni a zászlórudat május harmincadikán, amikor megemlékeztek az 1861-65. évi polgárháború hősi halottairól, és sírjukat feldíszítették. A két fivér sokáig állt a sír előtt, azután elballagtak, és nem emlegették többé apjukat.

Ha Cyrus csaló volt, ügyesen csinálta. Senkinek sem jutott eszébe hagyatékát firtatni. De Charles nem tudott napirendre térni fölötte.

Amikor megint otthon voltak a farmon, Adam megkérdezte:

- Miért nem vásárolsz magadnak néhány új ruhát? Gazdag ember vagy. Úgy teszel, mintha félnél akár egy pennyt is elkölteni.

- Félek is - felelte Charles.

- Miért?

- Megtörténhetik, hogy vissza kell fizetnem.

- Még mindig ezen kérődzöl? Ha valami nem volna rendben, mit gondolsz, ennyi idő alatt nem értesülünk róla?

- Nem tudom - mondta Charles. - Inkább ne is beszéljünk róla.

De még aznap este maga hozta szóba a dolgot megint.

- Csak egyvalami aggaszt - kezdte.

- A pénzzel kapcsolatban?

- Igen, a pénzzel kapcsolatban. Ha valaki ennyi pénzt keres, feltétlenül sok limlom marad utána.

- Hogy érted ezt?

- Hát iratok, számlák, szerződések, feljegyzések, miegymás... nos, mi átvizsgáltuk apa holmiját, és nyomát sem találtuk ilyesminek.

- Talán elégette.

- Lehet - hagyta rá Charles.

A két fivér azt az életrendet követte, amelyet Charles vezetett be, és amelytől sohasem tért el. Charles pontosan fél ötkor ébredt, olyan biztosan, mintha a falióra rézingája fejbe kólintotta volna. Valójában egy fél másodperccel fél öt előtt ébredt. Pillája megrebbent, mielőtt az óra éles kongása elhangzott. Egy percig még mozdulatlanul feküdt, a sötétségbe bámult és megvakarta a hasát. Aztán az ágya mellett álló asztal felé nyúlt, és keze pontosan az ott heverő gyufatömbre esett. Ujjai letéptek egy kénes gyufát, és végighúzták a tömb szélén. Előbb a kén kis kék gyöngyszeme csillant meg, azután a fácska is tüzet fogott. Charles meggyújtotta a gyertyát ágya mellett. Lelökte takaróját, és felkelt. Hosszú, szürke alsónadrágot viselt, amely buggyot vetett a térde fölött, és lazán csüngött a bokája körül. Ásítva az ajtóhoz lépett, kinyitotta és beszólt:

- Adam, fél öt! Ideje felkelni. Ébredj már.

- Hát sose feledkezel meg róla? - felelt Adam fojtottan.

- Ideje felkelni - ismételte Charles, miközben nadrágjába bújt, és felrántotta derekára. - Nem kell felkelned - tette hozzá. - Gazdag ember vagy. Ágyban heverészhetsz, akár egész nap is.

- Hát te nem? Mégis hajnal előtt kelünk fel mindennap.

- Nem kell felkelned - ismételte Charles. - De ha már farmerkedünk, hát farmerkedjünk.

- Azért vegyünk még több földet, hogy még többet dolgozhassunk - mondta Adam bánatosan.

- Hagyd már abba - felelte Charles. - Bújj vissza az ágyba, ha jólesik.

- Fogadjunk, hogy akkor se tudnál aludni, ha ágyban maradnál - mondta Adam. - És még egy fogadást ajánlok. Fogadjunk, hogy azért kelsz fel, mert jólesik, aztán még dicséretet is vársz érte... mintha azzal hencegnél, hogy hat ujjal születtél.

Charles kiment a konyhába, és meggyújtotta a lámpát.

- Nem lehet ágyban heverészve farmot vezetni - dörmögte Charles. Lerázta a hamut a kályha rostélyán, papírt dugott a parázs közé, és addig fújta, amíg fel nem lángolt. Adam az ajtón keresztül nézte.

- A világért sem használnál el egy szál gyufát - mondta.

Charles dühösen fordult hátra.

- Ne üsd bele az orrodat az én dolgomba! Mit piszkálsz folyton? A magad dolgával törődj!

- Rendben van - felelte Adam. - Úgy is lesz. És talán az én dolgom máshol van, nem itt.

- Ahogy tetszik. Ha el akarsz menni, akkor mehetsz el, amikor akarsz.

A veszekedés ostoba volt, de Adam nem tudta abbahagyni. Hangja akarata ellenére is tovább szólt, haragtól ingerülten és haragra ingerlően.

- Persze hogy akkor mehetek el, amikor akarok. Az ördögbe is, miért ne? Ez a hely éppúgy az enyém, mint a tied.

- Akkor miért nem dolgozol rajta egy kicsit?

- Jóságos istenem! - kiáltott fel Adam. - Mit kavarunk olyan nagy szelet? Ne bántsuk egymást.

- Én nem akarok semmit - felelte Charles. Langyos kukoricakását töltött két bögrébe, és odavágta az asztalra.

Leültek reggelizni. Charles vajat kent egy karéj kenyérre, késhegynyi lekvárt rakott rá, és a vajra kente. Majd a lekváros késsel újra beleturkált a vajba, hogy megkenje a másik karéj kenyeret.

- Az ördög bújjon beléd, hát nem tudod letörölni azt a kést? Nézd, mit csináltál a vajjal!

Charles letette kését és kenyerét, mindkét tenyerét az asztalra rakta:

- Jobb volna, ha eltűnnél innen - mondta.

Adam felállt.

- Jól van. Inkább egy disznóólban élek! - mondta, és kiment a házból.

2

Charles nyolc hónapig nem látta. Aztán egy nap hazajött a munkából, és megpillantotta bátyját a konyhában, amint a vödörből vizet lötykölt arcába és hajára.

- Hello - mondta Charles. - Hogy vagy?

- Remekül - felelte Adam.

- Hol voltál?

- Bostonban.

- Máshol nem?

- Nem. Csak körülnéztem a városban.

A fivérek visszasüppedtek régi életükbe, de mindegyik óvatosan kerülte a veszélyt. Mindegyikük a maga érdekében óvta és védte a másikat. Charles, aki mindig korán kelő volt, elkészítette a reggelit, és csak aztán keltette fel a bátyját. Adam meg tisztán tartotta a házat, és kis könyvtárat kezdett gyűjteni. Ilyen óvatosan éldegéltek egymás mellett két évig, akkor megint annyi ingerültség gyülemlett fel bennük, hogy már nem tudtak magukon uralkodni. Egy téli estén Adam felpillantott elszámolási könyvéből:

- Kaliforniában kellemes élni - mondta. - A tél ott nagyon kellemes. És az ember termelhet, amit csak akar.

- Termelhet, az biztos. De ha learatta, mit csinál vele?

- No és mit szólsz a búzához? Jó sok búzát termelnek Kaliforniában.

- Azt megeszi a rozsda - mondta Charles.

- Honnan tudod olyan biztosan? Charles, azt mondják, minden olyan gyorsan nő Kaliforniában, hogy vigyáznod kell: ha elültettél valamit, gyorsan hátra kell lépned, nehogy fejbe vágjon.

- Hát mi az ördögnek nem mész oda? Kifizetem a részedet bármikor, csak szólj! - förmedt rá Charles.

Adam elhallgatott, de reggel, miközben fésülködött, és a kis tükörbe pislogott, újra rákezdte.

- Kaliforniában nincs tél - mondta. - Mintha örökké csak tavasz volna.

- Én szeretem a telet - mondta Charles.

Adam egy lépést tett a kályha felé.

- Ne haragudj - mondta.

- Jól van, csak ne piszkálj. Hány tojást?

- Négyet - felelte Adam.

Charles hét tojást tett fel a kályha tetejére, aprófával gondosan megrakta a tüzet, amely nemsokára vígan lobogott. Majd odatette a nyeles serpenyőt a láng közelébe. Komorsága felengedett, amint a szalonnát sütötte.

- Adam - mondta -, nem tudom, észrevetted-e, de újabban minden második szavad Kalifornia. Igazán oda akarsz menni?

- Magam sem tudom - kuncogott Adam. - Éppen ezt próbálom kisütni. Úgy vagyok vele, mint reggel a felkeléssel. Nem akarok felkelni, de ahhoz sincs kedvem, hogy az ágyban maradjak.

- Mindenesetre sokat forgatod a fejedben - mondta Charles.

- A katonaságnál - folytatta Adam - minden reggel megszólalt az az istenverte kürt. És megesküdtem, hogy ha egyszer kiszabadulok, mindennap délig alszom majd. Itt meg fél órával hamarabb kelek fel, mint az ébresztő idején. Nem mondanád meg, Charles, mi a fenének dolgozunk annyit?

- Nem lehet ágyban heverészve farmot vezetni - mondta Charles. Villával megforgatta a sistergő szalonnát.

- Nézzük csak meg ezt a dolgot - mondta Adam komolyan. - Egyikünknek sincs gyereke, még egy macskája se, feleségről nem is szólva. És a jelek szerint nem valószínű, hogy valaha is lesz. Nincs időnk feleség után nézni. És mégis éppen azon törjük a fejünket, hogy megvegyük a Clark-farmot, és hozzáragasszuk a miénkhez, ha az árban meg tudunk egyezni. De minek?

- Csodaszép farm, hogy a fene egye meg! - mondta Charles. - Ha egyesítjük a miénkkel, ez lesz az első farm az egész környéken. Mondd csak! Nősülésen jár az eszed?

- Hiszen éppen erről beszélek. Még néhány év, és miénk lesz az első farm az egész környéken. Két magányos öreg szivar, amint túrja a földet, míg bele nem gebed. Aztán az egyik beadja a kulcsot, és a remek farm egyetlen magányos öreg szivarra marad. Majd az is felfordul, és...

- Ne beszélj már annyi hülyeséget! Az embernek egy nyugodt perce sincs tőled! - méltatlankodott Charles. - Bizsereg a tenyerem, ha hallgatlak. Mi bajod van tulajdonképpen? Ki a farbával!

- Nincs az életemben semmi öröm - felelte Adam. - Vagy ha van is, nem elég. Túl sokat dolgozom azért, amit kapok. Pedig egyáltalában nem kellene dolgoznom.

- Akkor miért nem hagyod abba? - ordította Charles. - Miért nem mész a fenébe? Nem látok itt pandúrokat, akik visszatartanának. Menj le a Déli-tengerre, és heverésszél egy függőágyban, ha éppen ezt akarod.

- Ne haragudj - mondta Adam csendesen. - Ez éppen olyan, mint a felkelés. Nem akarok felkelni, de ágyban se akarok maradni. Nem akarok itt maradni, de elmenni sem.

- Bizsereg a tenyerem - mondta Charles.

- Gondolkodj egy kicsit, Charles. Szeretsz itt élni?

- Nagyon.

- És itt akarod leélni az életedet?

- Itt.

- Jézusom, bárcsak én is ilyen könnyen tudnám elintézni. Mit gondolsz, mi bajom van?

- Azt gondolom, a véred mocorog. Este elmegyünk a fogadóba, és majd lehűlsz egy kicsit.

- Lehet, hogy erről van szó - felelte Adam. - De egy ilyen ringyó sohasem elégített ki.

- Mindegy az - vélte Charles. - Behunyod a szemed, és észre se veszed a különbséget.

- Az ezredben egyik-másik fiú indián nőt tartott. Én is.

Charles érdeklődéssel nézett rá.

- Apánk megfordulna a sírjában, ha tudná, hogy ilyen némberrel adtad össze magad. Milyen volt?

- Nagyon kellemes. Mosott rám, megfoltozta a ruhámat, főzött is egy kicsit.

- Nem arról beszélek... a többi, az milyen volt?

- Jó. Igen, jó. Mondhatnám, édes. Igen, olyasmi. Szelíd és édes.

- Szerencséd volt, hogy nem döfött beléd egy kést, mikor elaludtál mellette.

- Nem, azt nem tette volna meg. Édes volt.

- Furcsa sóvárgás bujkál a szemedben. Úgy veszem észre, buktál arra a vörös bőrűre.

- Azt hiszem, igen - felelte Adam.

- És mi történt vele?

- Meghalt himlőben.

- És nem szereztél másikat?

Adam szemében fájdalmas visszaemlékezés tükröződött.

- Egymásra raktuk őket, mint a fahasábokat, sorba... többi mint kétszázat... karok, lábak lógtak ki a rakás közül. Aztán rőzsét raktunk a tetejére, és leöntöttük olajjal.

- Igen, hallottam, hogy nem bírják ki a himlőt.

- Mind belehal - hagyta rá Adam. - Elégeted azt a szalonnát.

Charles gyorsan visszafordult a kályhához.

- Éppen jó ropogós lesz - mondta. - Így szeretem.

A szalonnát egy tányérra lapátolta, a tojásokat beleverte a forró zsírba - mindegyiknek a széle fel-felemelkedett, barna csipkévé változott, és miközben sült, bugyborékoló hangot hallatott.

- Volt itt egy tanítónő - mesélte Charles -, a legcsinosabb pofika, akit valaha is láttam. Hihetetlenül kis lába volt. Minden ruháját New Yorkból hozatta. Szőke haja volt, és olyan kis lába, hogy el se tudod képzelni. Énekelt is a kórusban. Mindenki rákapott a templomba járásra. Majdnem letaposták egymást, hogy bejussanak. Ez már jó régen volt.

- Abban az időben, amikor arról írtál nekem, hogy házasodni szeretnél?

- Azt hiszem, akkor - vigyorgott Charles. - Azt hiszem, egyetlen fiatal bika sem volt az egész környéken, akit ne kapott volna el a nősülési láz.

- És mi történt vele?

- Hát, tudod, hogy van ez. Az asszonyok nem tűrték meg. Összefogtak ellene. Észre se vetted, és már kitúrták innen. Azt mondták, selyem alsóneműt visel. Túlságosan könnyűvérű, vagy mi. Az iskolaszék még év közben kitette a szűrét. A lába ekkora volt, ni! Szerette mutogatni a bokáját, mintha csak véletlenül tenné. Mindig a bokáját mutogatta.

- Ismerted? - kérdezte Adam.

- Nem. Csak a templomban láttam. Alig tudtam bejutni. Egy lánynak, aki ilyen szép, nincs joga kisvárosban élni, csak nyugtalanná teszi az embereket. Csak bajt okoz.

- Emlékszel arra a Samuels lányra? - kérdezte Adam. - Az igazán csinos volt. Mi történt vele?

- Ugyanaz. Sok bajt okozott. Végül elment. Úgy hallom, Philadelphiában él. Ruhaszalonja van. Úgy hallom, tíz dollárt kap pusztán egy ruhavarrásért.

- Lehet, hogy nekünk is el kellene mennünk innen - mondta Adam.

- Még mindig Kaliforniára gondolsz? - kérdezte Charles.

- Azt hiszem, igen.

Charles indulata kirobbant.

- Pusztulj innen! - ordította. - Azt akarom, hogy takarodj ebből a házból! Kifizetlek, vagy eladom a részedet, vagy tudom is én! A pokolba veled, az anyád mindenit... - Elharapta a szót. - Ezt nem akartam mondani, ezt az utolsót. Az úristenit neki, de ki tudod hozni az embert a sodrából!

- Elmegyek - mondta Adam.

3

Három hónap múlva Charles színes képeslapot kapott a riói öbölből. A lap hátán Adam betűi - a toll pacát vetett, amint írta: “Itt most nyár van, amíg nálatok tél. Miért nem ruccansz le ide?”

Hat hónap múlva újabb lap jött, most Buenos Airesből: “Kedves Charles, szavamra, ez aztán a nagyváros. Franciául meg spanyolul beszélnek. Küldök neked egy könyvet.”

De semmiféle könyv nem jött. Charles egész télen át várta, még akkor is, amikor már jól kitavaszodott. De a könyv helyett Adam érkezett meg. Barnára sült, és ruhája idegenszerű volt.

- Hogy vagy? - kérdezte Charles.

- Remekül. Megkaptad a könyvet?

- Nem.

- Ugyan mi lett vele? Képek voltak benne.

- Itt akarsz maradni?

- Azt hiszem, igen. Majd mesélek neked arról az országról.

- Nem vagyok rá kíváncsi - mondta Charles.

- Úristen, de goromba vagy! - mondta Adam.

- Már előre látom, mi lesz megint. Itt maradsz vagy egy évig, aztán nem találod a helyedet, és engem is nyugtalanná teszel. Nem bírjuk egymást, de fékezzük magunkat, és udvariaskodunk, ami még rosszabb. Aztán kitör belőlünk a harag, és megint elmégy, aztán megint visszajössz, és így lesz folyton újra meg újra.

- Nem akarod, hogy itt maradjak? - kérdezte Adam.

- Hogy a nyavalyába ne akarnám! - felelte Charles. - Hiányzol nekem, ha nem vagy itt. Mégis, nem tudom, hogy leszünk meg egymással.

Csakugyan: maradt minden a régiben. Egy darabig örömmel újították fel a régi idők emlékét, egy darabig újra meg újra elmesélték, mit csináltak, amíg távol voltak egymástól, ám végül visszasüllyedtek a nagy, hosszú, csúnya hallgatásba. Órákon át pepecseltek szótlanul, óvatosan udvariaskodtak egymással, végül megint kirobbant az elfojtott harag. Az időnek nem volt se kezdete, se vége, mintha határtalanul terpeszkedett volna. Egy este Adam így szólt:

- Tudod, nemsokára harminchét éves leszek. Ez már egy fél élet.

- No, már újrakezdődik - mondta Charles. - Hogy eltékozlod az életedet. Nézd csak, Adam, nem volna jó, ha most mindjárt összevesznénk?

- Hogy érted ezt?

- Nos, ha már nem tudjuk fékezni magunkat, három-négy héten át szüntelenül veszekszünk, és te így felkészülsz arra, hogy elmenj. Ha már úgy érzed, hogy elfog a nyugtalanság, nem volna okosabb, ha egyszerűen elmennél, és megkímélnénk egymást a marakodástól?

Adam nevetett, és a feszültség feloldódott.

- Fene okos öcsém van - mondta. - De nem bánom, ha már erősen viszket a fenekem, elmegyek veszekedés nélkül. Igen, ez jó ötlet. Te gazdag vagy, Charles, nem igaz?

- Jómódú vagyok, kétségtelenül, de azt nem mondanám, hogy gazdag.

- Arról nem beszélsz, hogy négy házat vettél a faluban, és hozzá a kocsmát is. Arról nem beszélsz, mi?

- Nem, arról nem beszélek.

- Pedig igaz, mi? A farmunk pedig, ez a te érdemed, Charles, talán a legszebb farm az egész környéken. Miért nem építünk új házat... fürdőszobával, folyó vízzel, vécével? Hisz már nem vagyunk szegény emberek. Sőt, azt beszélik, alighanem te vagy a leggazdagabb ember errefelé.

- Nincs szükségünk új házra! - förmedt rá Charles nyersen. - Eriggy innen a luxusmániáddal!

Miért? Hát nem volna kellemes vécére járni anélkül, hogy ki kellene menni a házból?

- Eriggy innen a luxusmániáddal!

Adam vigyorgott.

- Lehet, hogy én építek egy szép kis házat odaát, a tisztás mellett. Mondd, mit szólnál hozzá? Akkor nem mennénk egymás idegeire?

- Nem akarok ott semmiféle házat.

- A farm félig az enyém.

- Kifizetem a részedet.

- Nem vagyok köteles eladni.

Charles szeme szikrát szórt.

- Akkor felgyújtom azt az istenverte házadat!

- El is hiszem, hogy megtennéd - mondta Adam hirtelen kijózanodva. - Azt hiszem, igazán megtennéd. Miért vagy olyan dühös?

- Erről már sokat gondolkoztam - felelte Charles lassan. - De azt akartam, hogy te hozd szóba. Most már látom, soha eszedbe nem jut.

- Miről beszélsz?

- Emlékszel, amikor sürgönyt küldtél nekem, és száz dollárt kértél benne?

- De mennyire! Azt hiszem, megmentetted vele az életemet. Miért beszélsz róla?

- Mert sohase jutott eszedbe, hogy visszafizesd.

- Az nem lehet. Megfizettem.

- Nem fizetted meg.

Adam végignézett az ócska asztalon, ahol Cyrus ült valaha, bottal ütögetve falábát. És a régi petróleumlámpa lógott az asztal közepe fölött, korégőjével halványsárga fényt árasztva köröskörül.

- Majd reggel megfizetem - mondta Adam halkan.

- Elég időt adtam rá, nem?

- Nem vitás, Charles. Csakugyan eszembe juthatott volna. - Elhallgatott, egy darabig töprengett, majd végül így szólt: - Nem tudod, miért volt szükségem arra a pénzre.

- Nem kérdeztem soha.

- És én nem mondtam el. Lehet, hogy szégyelltem. A dolog úgy áll, hogy fogoly voltam, Charles. De megszöktem a rabságból.

Charles eltátotta a száját. - Mit beszélsz?

- Mindjárt elmesélem. Csavargó voltam, és elfogtak csavargásért. Beraktak egy útépítő bandába, éjszakánként vasra vertek. Hat hónap múlva kiszabadultam, de tüstént újra elcsíptek. Ez a módszerük, így építik az utakat. Majdnem ledolgoztam a második hat hónapot is, csak három nappal előbb lógtam meg. Sikerült átjutnom a georgiai határvonalon, lopkodtam egy üzletben, hogy ruhához jussak, akkor küldtem neked azt a sürgönyt.

- Nem hiszek neked - mondta Charles. - De igen, mégis hiszek. Nem szoktál hazudni. Persze hogy elhiszem. Miért nem mondtad el soha?

- Talán szégyelltem. De sokkal jobban szégyellem, hogy nem fizettem vissza neked a pénzt.

- Ne is beszélj róla - mondta Charles. - Nem is tudom, miért említettem. Felejtsd el.

- Szó sincs róla. Holnap reggel megfizetem.

- A teremburáját! - mondta Charles. - A bátyám börtöntöltelék!

- Olyan arcot vágsz, mintha örülnél neki.

- Nem tudom, miért - felelte Charles -, de szinte büszke vagyok rá. A bátyám börtöntöltelék! Mondd csak, Adam, miért vártál az utolsó három napig, mielőtt a büntetésed lejárt volna?

- Erre több okom is volt - mosolygott Adam. - Attól féltem, ha leszolgálom az időmet, megint lefognak. És úgy okoskodtam, hogy ha majdnem kitöltöm az egész időt, az utolsó napokban nem számítanak már arra, hogy meglógok.

- Ennek van értelme - mondta Charles. - De te több okról beszéltél.

- Lehet, hogy a másik ok még nyomósabb volt. És megmagyarázni is nehezebb. Úgy gondoltam, hat hónappal tartozom az államnak, így szólt az ítélet. És valahogy viszolyogtam a csalástól. Nem csaltam többet, mint három napot.

Charlesból kirobbant a nevetés.

- Ó, te kótyagos csibész! - mondta szeretettel. - De azt mondod, lopkodtál egy boltból!

- Igen, de megküldtem nekik a pénzt tíz százalék kamattal együtt - felelte Adam.

Charles előrehajolt.

- Mesélj az útépítő bandáról, Adam!

- Majd mesélek, Charles. Persze hogy mesélek.

TIZENEGYEDIK FEJEZET

1

Charles nagyobb tisztelettel nézett Adamre, amióta megtudta, hogy rab volt. Úgy szívébe zárta bátyját, ahogy csak olyan embert szoktunk, aki nem tökéletes, és ezért nem lehet gyűlöletünk céltáblája. Adam ki is használta előnyét. Csábítgatni kezdte Charlest.

- Gondoltál már arra, Charles, milyen lehetőségeink vannak? Annyi pénzünk van, hogy megtehetünk mindent, amit csak akarunk.

- Rendben van, de mit akarunk?

- Elmehetünk Európába, és sétálgathatunk Párizsban.

- Mi az?

- Hogyhogy mi az?

- Mintha motoszkálna valaki odakünn a tornácon.

- Alighanem egy macska.

- Én is azt hiszem. Nemsokára agyon kell csapnom egypárat közülük.

- Aztán, Charles, elmehetünk Egyiptomba, és sétálgathatunk a szfinx körül.

- És egyszerűen itt maradhatunk, és úgy költjük el a pénzünket, hogy valami értelme legyen. Jó keményen dolgozhatunk, és tisztességesen felhasználhatjuk a napot. Eh, azok az átkozott macskák! - Charles az ajtóhoz ugrott, kilökte és felkiáltott: - Takarodjatok!

De már el is hallgatott, és Adam látta, hogy a tornác lépcsőire bámul. Felállt, és odalépett öccséhez.

Valami rongyos, sáros, mocskos batyu igyekezett felvánszorogni a lépcsőn. Egy sovány kéz lassan megkapaszkodott a lépcsőfokban, a másik kéz meg tehetetlenül vonszolta magát utána. Egy összevert arc, felrepedt ajakkal... dagadt, elfeketült szemhéja alól riadt tekintetű szem leselkedett elő. A homlok szinte nyitva, a mély sebből vér szivárgott a fényevesztett, összetapadt hajra.

Adam lement a lépcsőn, és letérdelt a rongybatyu mellé.

- Segíts te is - mondta az öccsének. - Gyere, vigyük be. Vigyázz a karjára. Úgy látszik, eltört.

A nő elájult, mialatt becipelték.

- Fektesd az ágyamba - mondta Adam. - Azt hiszem, legjobb lesz, ha a doktorért szaladsz.

- Nem volna okosabb, ha befognék, és elvinném az orvoshoz?

- Elvinni? Hisz mozdulni sem tud. Bolond vagy?

- Talán inkább te vagy bolond. Gondolkodj csak egy kicsit.

- Az isten szerelmére, mi van itt gondolkodnivaló?

- Két férfi egyedül, és befogadni egy ilyet a házba!

- Magad se gondolod komolyan! - kiáltott fel Adam megbotránkozva.

- Nagyon is komolyan gondolom. Azt hiszem, legjobb volna elvinni az orvoshoz. Hiszen két óra múlva híre megy az egész környéken. Hát tudod, hogy ki ez? És mi történt vele? Hogy került ide? Vigyázz, Adam, rettentő kockázatot vállalsz!

Adam hidegen végigmérte.

- Ha nem akarsz elmenni az orvosért, elmegyek én, és itt hagylak vele.

- Azt hiszem, nagy hibát követsz el. Megyek, de nagyon megkeserüljük még.

- Magamra vállalom, te csak menj! - mondta Adam.

Amikor Charles elment, Adam a konyhába sietett, és a teáskannából forró vizet öntött egy mosdótálba. Hálószobájában bemártott egy zsebkendőt a meleg vízbe, és fellazította a lány arcán a rászáradt vért és piszkot. A lány visszanyerte eszméletét, kék szeme megcsillant és rámeredt. Adam képzeletében megelevenedett a múlt: ebben a szobában történt, ebben az ágyban - mostohaanyja így hajolt fölé nedves ruhával a kezében, ő meg érezte a kis vibráló fájdalmat, amint a víz a rászáradt vér alá hatolt. Mostohája közben dünnyögött valamit, ugyanazt a szót újra meg újra - jól hallotta, de már nem tudott visszaemlékezni rá, mi volt az.

- Majd rendbe jön - mondta a lánynak. - Elhívjuk a doktort. Mindjárt itt lesz.

A lány ajka megrezdült.

- Ne is próbáljon beszélni - mondta Adam. - Nem kell. - Miközben gyengéden borogatta a nedves kendővel, leírhatatlan melegség öntötte el a szívét. - Itt maradhat, nálunk - mondta. - Itt maradhat, ameddig csak akar. Majd én gondját viselem.

Kicsavarta a kendőt, aztán a lány összetapadt haját borogatta, óvatosan kiemelte fejbőre tátongó sebeiből.

Mintha egy idegen ember szavait hallgatná, úgy hallgatta a saját hangját, amint közben egyre csak beszélt:

- Így ni... nagyon fáj? Szegény szeme... majd egy kis csomagolópapírt rakok rá. Majd rendbe jön. Ez a legcsúnyább, a homlokán. Attól tartok, forradás marad utána. Meg tudná mondani a nevét? Nem, ne erőlködjék. Ráérünk még. Van idő bőven. Hallja? A doktor bricskája. Elég gyorsan jött, nem igaz? - A konyhaajtóhoz szaladt. - Erre, doktor úr, erre. Itt a beteg! - kiáltotta.

2

A lány csupa seb volt. Ha akkoriban van már röntgen, a doktor jóval több sérülést fedezett volna fel, mint amennyit szabad szemmel talált - pedig az is elég volt. A lány bal karja és három bordája eltört, állcsontja megrepedt. Koponyája is megrepedt, és bal oldali fogait kiverték. Fejbőre több helyen felszakadt, és homlokán mély seb tátongott. A doktor egyelőre ennyit tudott megállapítani. Összeillesztette az eltört kart, bekötözte a bordákat, bevarrta a fejbőr hasadásait. Alkohol lángján meghajlított egy pipettát, és a görbe üvegcsőt keresztüldugta egy kivert fog helyén; a beteg így inni tudott, és folyékony táplálékot is magához vehetett anélkül, hogy törött állkapcsát meg kellene mozdítania. A doktor nagy adag morfiuminjekciót adott neki, és otthagyott egy üvegcse ópiumos pirulát, aztán megmosta kezét, és felvette kabátját. Még el se hagyta a szobát, amikor a páciens már mélyen aludt.

A konyhában a doktor leült az asztalhoz, és szürcsölte a forró kávét, amit Charles odarakott elé.

- Most már megvolnánk valahogy, de mi történt tulajdonképpen? - kérdezte.

- Mit tudom én! - felelte Charles morcosan. - Itt találtunk rá, a tornácunkon. Ha látni akarja, keresse meg a nyomokat az úton, ahol idáig vonszolta magát.

- Maga tudja, hogy a lány kicsoda?

- Dehogy tudom!

- Maga jár az emeletre a fogadóban, nem oda való?

- Már rég nem voltam ott. Különben sem ismerném fel ilyen állapotban.

A doktor most Adam felé fordította fejét.

- Maga se látta ezt a nőt azelőtt?

Adam lassan megrázta a fejét.

- Mondja csak - förmedt az orvosra Charles -, tulajdonképpen mit szaglászgat itt?

- Megmondom, ha éppen érdekli. Ez a lány nem pottyant egy borona alá, még ha úgy is fest a dolog. Valaki helybenhagyta, és bizonyára nem azért, mert kedveskedni akart neki. Ha az igazat akarja tudni, ez a valaki meg akarta ölni.

- Miért nem a lányt kérdezi? - mondta Charles.

- Mert egy darabig aligha tud beszélni. Azonkívül a koponyája megrepedt, és csak a jóisten a megmondhatója, hogy fog ebből kilábolni. Ami engem érdekel, mindössze az, hogy hívjam-e ide a seriffet?

- Nem! - kiáltott fel Adam olyan kirobbanó hangon, hogy a két másik férfi csodálkozva bámult rá. - Hagyják békében! Hagyják pihenni.

- És ki fog gondoskodni róla?

- Én - mondta Adam.

- Hát ide figyelj... - kezdte Charles.

- Ne üsd bele az orrodat!

- Ez a ház nemcsak a tied, hanem az enyém is.

- Azt akarod, hogy elmenjek innen?

- Nem úgy értettem.

- Nos, ha a lány nem maradhat itt, én se maradok.

- Csillapodjék - mondta a doktor. - Miért érdekli annyira ez a dolog?

- Mert még egy sebesült kutyát sem tennék ki az útra.

- De ilyen dühbe se gurulna miatta. Elhallgat valamit előlem? Odakünn járt tegnap éjjel? Talán maga tette?

- Egész éjjel aludt - mondta Charles. - Hiszen úgy hortyog, mint egy istenverte mozdony.

- Hát miért nem hagyják békében? - fakadt ki Adam. - Hadd szedje össze magát egy kicsit.

A doktor felállt, és leporolta kezét.

- Adam - mondta -, a maga édesapja régi jó barátom volt. Ismerem magát és családját. Maga nem ostoba ember. Nem tudom megérteni, miért nem ismeri fel a legegyszerűbb tényeket, de úgy látom, most nem képes erre. Úgy kell magával beszélnem, mint egy gyerekkel. Ezt a lányt megtámadták. Akárki tette is, azt hiszem, meg akarta ölni. Ha nem értesítem erről a

seriffet, megszegem a törvényt. Nem mondom, hogy kivétel nélkül minden törvényt betartok, de ezt az egyet igen.

- Jól van, mondja meg neki, de ne háborgassa a lányt, amíg nincs jobban.

- Nem szoktam hozzájárulni ahhoz, hogy a pácienseimet háborgassák - felelte a doktor. - Még mindig ragaszkodik ahhoz, hogy a lányt itt tartsa?

- Igen.

- Hát... magára vessen. Holnap benézek. A lány aludni fog. Adjon neki vizet és egy kis meleg levest a csövön keresztül, ha kér valamit.

Ezzel elment. Charles a bátyjához fordult:

- Adam, az isten szerelmére, mit jelentsen ez?

- Hagyj békében!

- Mi ütött beléd?

- Hagyj békében, nem érted? Egyszerűen hagyj békében.

- Krisztusom! - kiáltott fel Charles. A padlóra köpött, és nyugtalanul, kelletlenül dolga után látott.

Adam örült, hogy elment. Sürögni-forogni kezdett a konyhában, elmosogatta a reggeli edényeket, felsöpörte a padlót. Amikor a konyhát rendbe hozta, bement, és egy széket húzott az ágyhoz. A lány mélyen hortyogott a morfium hatása alatt. A daganat már lohadni kezdett az arcán, de szeme környéke még fekete és duzzadt volt. Adam nagyon csendesen ült mellette, és nézte. Eltört karját a gyomrára helyezte, de a lány jobb karja mozdulatlanul hevert a takarón, és ujjai begörbültek, mintha jólesőn megbújnának egy puha fészekben. Olyan volt, mint egy gyerek keze, szinte egy csecsemőé. Adam ujjával a lány csuklójához ért, mire azok a gyerekujjak válaszképpen kissé odébb húzódtak. A lány csuklója meleg volt. Adam titkolózva - mintha félne, hogy rajtakapják - kiegyenesítette a lány ujjait, és megérintette a kis húspárnákat ujjai hegyén. A lány ujjai lágyak voltak és rózsaszínűek, de keze fején a bőr mintha tompa gyöngyházfénnyel csillogott volna. Adam kuncogott elragadtatásában. A lány lélegzete elakadt - Adam villamos feszültséggel figyelte -, de aztán, mintha a torka kattant volna, folytatódott a hortyogás ritmusa. Adam gyengéden becsúsztatta a lány kezét és karját a takaró alá, aztán lábujjhegyen kiment a szobából.

Cathy a megrendülés és az ópium kábulatában hevert, mint egy sötét barlangban, napokon keresztül. Bőre olyan volt, mint az ólom, és jóformán meg se moccant, mert minden mozdulata fájt. De tudta, mi történik körülötte. Feje és szeme fokozatosan kitisztult. Két fiatal férfi volt mellette, az egyik csak hébe-hóba, a másik annál gyakrabban. Tudta, hogy még egy férfi bukkan fel rendszeresen, és ez a doktor. De volt egy negyedik is, magas, sovány, aki jobban érdekelte a lányt, mint a másik három. Ez az érdeklődés félelemből fakadt. Altatószerekkel előidézett álmában talán elkapott néhány elejtett szót, és elraktározta agyában.

Agya lassan, nagyon lassan összegyűjtötte és elrendezte az utolsó napok emlékeit. Látta Mr. Edwards arcát, amint elveszíti békés önelégültségét, és elönti a gyilkos indulat. Még soha életében nem félt ennyire, de most megtanulta, mi a félelem. Agya szüntelenül körbe-szimatolt, mint egy patkány, ha rést keres, amelyen át elmenekülhet. Mr. Edwards tudott a gyújtogatásról. Vajon hogyan tudta meg? És tud-e róla más is? Valahányszor erre gondolt, elfogta a vad, émelyítő rémület.

Egy-egy szóból, amit hallott, arra a következtetésre jutott, hogy a magas, sovány férfi a seriff; ki akarja kérdezni, de az a fiatalember, akit Adamnek hívnak, nem engedi - megvédelmezi a faggatástól. Lehet, hogy a seriff tud a tűzesetről.

A hangosabban kimondott szavak vezették rá a védekezés módszerére. Hallotta, amint a seriff így szól:

- Kell, hogy valami neve legyen. Csak ismeri valaki, nem?

- Nem tud most felelni. Hogy is tudna? Eltört az állkapcsa. - Ez Adam hangja volt.

- Ha jobbkezes, írásban tud felelni a kérdésekre. Nézze, Adam, ha valaki meg akarta gyilkolni, sietnem kell, hogy a nyomára akadjak. Adjon csak egy ceruzát, és majd én beszélek a lánnyal.

Adam ellenkezett:

- Maga is hallotta, amint a doktor azt mondta, hogy a koponyája megrepedt. Honnan tudja, hogy emlékszik bármire is?

- Majd meglátjuk. Adjon csak egy ceruzát és egy darab papirost.

- Nem akarom, hogy háborgassák.

- Az ördögbe is, Adam, nem az a fontos, hogy maga mit akar! Mondtam már, hogy papírt és ceruzát kérek.

A másik fiatalember hangja:

- Mi van veled, Adam? Úgy beszélsz, mintha te volnál a tettes. Adj neki egy ceruzát.

A lány behunyta szemét, amikor a három férfi belépett a szobába.

- Alszik - suttogta Adam.

A lány kinyitotta szemét, és rájuk nézett. A magas ember odalépett az ágy mellé.

- Nem akarom fárasztani, kisasszony. Én vagyok a seriff. Tisztában vagyok vele, hogy nem tud beszélni, de talán lesz szíves leírni néhány szót?

A lány bólintani akart, de összerezzent a fájdalomtól. Szempillái gyors rebbenésével jelezte, hogy hajlandó megtenni, amire kérik.

- Derék kislány - mondta a seriff. - Látják? A kezünkre akar járni.

Odatette a táblát az ágy szélére, és rákulcsolta a lány ujjait a ceruzára.

- Így ni. Nos, most írja le szépen a nevét.

A három férfi szeme a lány arcára tapadt. Száját összeszorította, szeme kancsalított. Behunyta szemét, és kezében megmozdult a ceruza. “Nem tudom” - felelték a nagy ákombákom betűk.

- Itt van egy másik papírlap, tessék. Mire emlékszik?

“Minden fekete. Nem tudok gondolkodni” - írta a ceruza, mielőtt kiszaladt volna a tábla szélén.

- Nem tud visszaemlékezni arra, hogy maga kicsoda, és honnan jött? Gondolkodjék csak!

Meglátszott rajta, milyen küzdelmesen erőlködik, azután arca tragikus kifejezést öltve elárulta, hogy feladja a küzdelmet. “Nem. Minden összekeveredik. Kérem, segítsenek.”

- Szegény gyerek - mondta a seriff. - Mindenesetre köszönöm, hogy megpróbálta. Majd ha jobban lesz, újra elkezdjük. Nem, most már nem kell többet írnia.

A ceruza mégis megmozdult. “Köszönöm” - írta, és kihullott ujjai közül.

Megnyerte magának a seriffet, aki Adam oldalára állt. Most már csak Charles volt ellene. Amikor a két fivér ott volt a szobában - mert két ember kellett ahhoz, hogy nagyobb fájdalom nélkül az ágytálra segítse -, lopva tanulmányozta Charles sötét, komor arcát. Volt az arcában valami, amit a lány felismert, és nagyon nyugtalankodott miatta. Látta, hogy gyakran megérinti homlokán a forradást, dörzsölgeti, ujjaival kitapogatja. Egyszer rajtakapta a lányt, amint figyelte. Bűntudattal nézett az ujjaira, azután durván rászólt a lányra:

- Ne búsuljon, magának is lesz ilyen, talán még az enyémnél is feltűnőbb.

A lány rámosolygott, mire Charles elfordította fejét. Amikor Adam bejött a meleg levessel, Charles így szólt:

- Bemegyek a városba... megkívántam egy pohár sört.

3

Adam nem tudott visszaemlékezni rá, hogy életében valaha is ilyen boldog lett volna. Cseppet sem zavarta, hogy nem tudja a lány nevét. A lány azt mondta, nevezze csak Cathynek, és ez neki éppen elég volt. Főzött Cathynek, végigment mindazokon a konyharecepteken, amelyeket anyja és mostohája is kipróbált.

Cathy szívós volt. Gyorsan lábadozott. Arcán elmúlt a daganat, és a lábadozás még csinosabbá tette. Nemsokára segítséggel fel tudott ülni. Száját nagyon óvatosan nyitogatta és csukogatta, és lassankint már evett is: pépes ételeket, amiket alig kell rágni. Homlokán még ott volt a kötés, de arcán már kevés nyoma maradt a történteknek - eltekintve beesett orcájától, ahol a fogai hiányoztak.

Tudta, hogy bajban van, és gondolatai ide-oda cikázva keresték a kivezető utat. Keveset beszélt, még akkor is, amikor már nem esett annyira nehezére.

Egy délután hallotta, hogy valaki motoszkál a konyhában. Kikiáltott:

- Adam, maga az?

- Nem, én vagyok - felelte Charles hangja.

- Nem jönne be hozzám, csak egy percre, kérem?

Charles megállt az ajtóban. Tekintete barátságtalan volt.

- Nem sokat jön be - mondta a lány.

- Igaz.

- Nem kedvel engem?

- Azt hiszem, ez is igaz.

- Nem mondaná meg, miért?

Küszködött magában, hogy megtalálja a választ.

- Nem bízom magában.

- Miért nem?

- Nem tudom. És nem hiszem el, hogy elvesztette az emlékezetét.

- Miért hazudnék?

- Nem tudom. Nem bízom magában. Van magában valami, valami kifejezhetetlen.

- Soha életében nem látott.

- Lehet. De van valami, ami nyugtalanít, amit tudnom kellene. És honnan tudja, hogy még sohasem láttam?

A lány hallgatott, Charles meg olyan mozdulatot tett, mintha el akarna menni.

- Ne menjen - mondta a lány. - Mit szándékozik tenni?

- Milyen tekintetben?

- Velem.

Charles ránézett, mintha újra feltámadt volna benne az érdeklődés.

- Az igazat akarja tudni?

- Mi másért faggatnám?

- Nem tudom, de megmondom magának. Ki fogom tenni innen a szűrét, mihelyt csak megtehetem. Bátyám megbolondult, de én majd észre térítem, még akkor is, ha el kell vernem.

- Meg tudná tenni? Hisz ő erős ember.

- Meg tudom tenni.

A lány nyílt tekintettel nézett rá.

- Hol van Adam?

- Bement a városba, hogy megint hozzon magának azokból az istenverte orvosságokból.

- Maga komisz ember.

- Én meg tudja, mit gondolok? Azt hiszem, félolyan komisz sem vagyok, mint maga azzal a csinos pofíjával. Azt hiszem, maga az ördög.

A lány halkan nevetett.

- Akkor ketten vagyunk - mondta. - Mennyi időm van, Charles?

- Ideje? Mire?

- Mennyi időm van, amíg ki nem rak? Mondja meg őszintén.

- Jól van, megmondom. Körülbelül egy hét vagy tíz nap. Mihelyt talpra tud állni.

- És ha nem megyek el?

Charles ravaszul nézett rá - szinte örömmel arra a gondolatra, hogy birokra kerül a sor.

- Jól van, erre is tudok felelni. Amikor azt a sok gyógyszert szedte, eljárt egy kicsit a szája, mintha álmában beszélne.

- Nem hiszem.

Charles nevetett, mert észrevette, amint a lány szája gyorsan megrándult.

- Rendben van, ne higgye. Ha mihelyt járni tud, elmegy a fenébe, nem szólok semmit. De ha nem, majd hallani fog tőlem egyet-mást, nemcsak maga, de a seriff is.

- Nem hiszem, hogy valami rosszat mondtam. Mit is mondhattam volna?

- Nem vitatkozom magával. És dolgom is van. Maga kérdezett, és én feleltem.

Kiment. A baromfiól mögött előrehajolt, és nevetve csapkodta a combját.

“No, azt hittem, hogy ennél okosabb” - mondta magában. És sokkal jobban érezte magát, mint már napok óta.

4

Charles alaposan megrémítette a lányt. De ha igaz, hogy átlátott rajta, Cathy is felismerte, kivel áll szemben. Most találkozott először olyan emberrel, aki körülbelül úgy játszott, mint ő maga. Cathy követte a férfi gondolatmenetét, és nem sok megnyugvást merített belőle. Tudta, hogy hiába pazarolná rá megszokott fogásait, hatástalanok maradnának. Neki pedig szüksége volt védelemre és pihenésre. Pénze elveszett. Még sokáig mások gondoskodására lesz utalva. Fáradt volt és beteg, de agya fáradhatatlanul szökdelt a lehetőségek között.

Adam megjött a városból egy üveg fájdalomcsillapítóval. Töltött a lánynak egy kávéskanállal.

- Rettenetes íze lesz - mondta -, de azért nagyon jó szer.

Cathy tiltakozás nélkül lenyelte, még el se fintorította túlságosan az arcát.

- Maga nagyon jó hozzám - mondta. - Csak azon töröm a fejemet, miért? Hiszen annyi kellemetlenséget okoztam magának.

- Nem igaz. Életet hozott az egész házba. Sohasem panaszkodott semmire, pedig nagyon fájhatnak a sebei.

- Maga olyan jó... olyan kedves!

- Igyekszem.

- Most el kell mennie? Nem maradhatna itt, hogy beszélgessen velem egy kicsit?

- Hogyne maradhatnék! Nincs ennél fontosabb dolgom.

- Húzzon ide egy széket, Adam, és üljön le.

Amikor leült, a lány kinyújtotta felé a jobbját. Adam mindkét keze közé fogta.

- Olyan jó és olyan kedves - ismételte a lány. - Adam! Maga megtartja az ígéreteit, ugye?

- Igyekszem. Mire gondol?

- Egyedül vagyok és félek - zokogott a lány. - Úgy félek.

- Segíthetek talán?

- Nem hiszem, hogy bárki is segíthetne rajtam.

- Mondja meg, mi a baj, hadd próbáljam meg.

- Ez a legrosszabb az egészben. Nem mondhatom el. Még magának sem.

- Miért nem? Ha titok, én nem mondom el senkinek.

- Csakhogy nem az én titkom... Érti?

- Nem, nem értem.

Ujjaival megragadta a férfi kezét, és megszorította.

- Adam... én egy pillanatra sem vesztettem el az emlékezetemet.

- Nem? Akkor miért mondta, hogy...

- Hisz ez az, amit szeretnék megmagyarázni. Mondja csak Adam, szerette maga az édesapját?

- Azt hiszem, inkább tiszteltem, mint szerettem.

- Mindegy, ha valaki, akit így tisztelt, bajba került volna... maga nem tett volna meg mindent, hogy megmentse a pusztulástól?

- Dehogynem. Persze hogy mindent elkövettem volna.

- No látja. Én is ezt tettem.

- De hogy sebesült meg ennyire?

- Ez is hozzátartozik. Azért nem mondhatom meg.

- Az apja volt?

- Dehogy! De minden szorosan összefügg.

- Úgy érti, hogy apja bajba jutna, ha maga megmondaná nekem, ki bántotta?

A lány sóhajtott. A mesét majd kikerekíti a fiú maga.

- Adam... bízik maga bennem?

- Természetesen.

- Borzasztó dolog kérni.

- Nem. Nem is olyan borzasztó, ha arról van szó, hogy csak így védheti meg az apját.

- Látom, megérti, hogy nem az én titkom. Ha az enyém volna, habozás nélkül elmondanék magának mindent.

- Természetes, hogy megértem, magam is így cselekedném.

- Ó, maga olyan megértő! - A lány szeme könnybe lábadt. Adam lehajolt hozzá, mire a lány megcsókolta az arcát.

- Ne aggódjék - mondta Adam. - Én majd gondját viselem.

A lány feje hátrahanyatlott a párnán.

- Nem hiszem, hogy meg tudja tenni.

- Hogy érti ezt?

- Istenem... a fivére nem kedvel engem. Azt akarja, hogy minél előbb pusztuljak innen.

- Ezt mondta magának?

- Jaj, dehogy. Csak megéreztem. Nem olyan megértő, mint maga.

- Jó szíve van.

- Tudom, de nem olyan jóságos, mint maga. És majd ha el kell mennem... a seriff is kérdezgetni kezd, én pedig egészen egyedül leszek.

Adam a levegőbe bámult.

- Az öcsém nem kényszerítheti arra, hogy elmenjen innen. Ennek a farmnak a fele az enyém. Nekem saját pénzem van.

- Ha azt akarja, hogy menjek, el kell mennem. Nem ronthatom el a maguk életét.

Adam felállt, és kiment a szobából. A hátsó ajtóhoz ballagott, és kibámult a délutánba. Messze, künn a réten, Charles köveket emelt le egy targoncáról, aztán felrakta őket a kőfalra.

Adam felnézett az égre. Bárányfelhők serege hömpölygött kelet felől. Nagyot sóhajtott, és úgy érezte, hogy mély lélegzete jólesően csiklandozza, valósággal felvillanyozza. Füle mintha hirtelen kitisztult volna, jól hallotta a csirkék csipogását és a keleti szél suhogását a tarló fölött. Hallotta a lovak patáinak dobogását az országúton és még távolabb egyhangú kopácsolást - az egyik szomszéd a csűrjét zsindelyezte. És mindezek a hangok valami zenébe olvadtak össze. A szeme is kitisztult. A kerítések, falak, kocsiszínek élesen és keményen kiugrottak a délután sárga levegőjéből, és mintha ezek is egymásba folytak volna. Egyszerre minden megváltozott. Verébraj pottyant le a porba, és ennivaló után kapargált, majd tovaröppent - mint egy szürke kendő libegett és hullámzott a fényben. Adam visszanézett az öccsére. Kizökkent az időből, és maga sem tudta, mióta állt az ajtóban.

Pedig alig telt el egy pillanat. Charles még mindig ugyanazzal a nagy kővel bajlódott. És Adam még ki sem bocsátotta tüdejéből azt a nagy, mély lélegzetet, amit akkor szívott magába, amikor az imént megállt az idő.

Hirtelen ráeszmélt arra, hogy az öröm és szomorúság egybefonódik; a bátorság és a félelem is egybeolvadt. Most vette észre, hogy egy kis döngicsélő dallamot dúdolgat magában. Megfordult, keresztülment a konyhán, és megállt az ajtóban. Cathyre nézett. A lány bágyadtan mosolygott rá. “Micsoda gyermek! Milyen gyámoltalan gyermek!” - gondolta Adam, és a szeretet hulláma árasztotta el szívét.

- Akar a feleségem lenni? - kérdezte.

Cathy arca megfeszült, és keze görcsösen ökölbe szorult.

- Nem kell most mindjárt válaszolnia - mondta Adam. - Azt akarom, hogy gondolkodjék róla. De ha hozzám jönne feleségül, én meg tudnám védeni. Akkor senki se bánthatná magát többé.

A lány egy pillanat alatt magához tért.

- Jöjjön ide, Adam. Úgy, üljön le szépen. És most adja ide a kezét. Jól van, ez nagyon jó. - Felemelte a férfi karját, és az arcához simította. - Édesem, drágám - mondta szakadozottan. - Drágaságom! Látja, Adam, maga bízott bennem. Most arra kérem, ígérjen meg valamit, ígérje meg, hogy egyelőre hallgat. Nem mondja meg a fivérének, hogy megkérte a kezemet.

- Hogy megkértem a kezét? Miért ne mondjam meg?

- Nem arról van szó. Ma éjjel még gondolkodni akarok rajta. Talán egy éjszaka nem is elég. Megtenné nekem? - Fejéhez emelte kezét. - Értse meg, még abban sem vagyok bizonyos, hogy tudok-e annak rendje és módja szerint gondolkodni. Pedig azt akarom.

- Gondolja, hogy talán hozzám jön?

- Kérem, Adam, hagyjon magamra, hogy gondolkodjam. Tegye meg, drágám.

Adam mosolygott, és idegesen felelte:

- De ne tartson sokáig. Úgy érzem magam, mint a macska a fa tetején, ha nem tud lemászni.

- Hagyjon egy kicsit gondolkodni. És Adam... maga olyan jó ember!

Adam kiment, és oda ballagott, ahol az öccse köveket rakodott. Mihelyt kiment, Cathy felkelt az ágyból, és bizonytalan léptekkel az íróasztalhoz botorkált. Előrehajolt, és megnézte arcát. A kötés még ott volt a homlokán. Kissé felemelte a szélét - csak annyira, hogy láthassa az égővörös sebhelyet alatta. Esze ágába se jutott gondolkodni azon, hogy feleségül menjen-e Adamhez. Ezt már régen elhatározta, még mielőtt Adam szólt volna. Félt, rettegett. Pénzre és védelemre volt szüksége. Adamtől megkaphatta mind a kettőt. Azonkívül az ujja köré csavarhatta - ezzel is tisztában volt. Nem akart férjhez menni, de jelenleg ez volt az egyetlen menedéke. Csak egy dolog nyugtalanította. Adam oly forró szenvedéllyel közeledett hozzá,

hogy ezt nem tudta megérteni, mivel benne nem élt ez az érzés, sőt mással szemben sem érezte soha. De Mr. Edwards alaposan megijesztette. Ez volt életében az első eset, amikor egy helyzettel nem tudott megbirkózni. Elhatározta, hogy ennek nem szabad újra megtörténnie. Mosolygott magában, amint arra gondolt, mit szól majd Charles. Rokon léleknek érezte Charlest, és azt se bánta, hogy gyanakodva néz rá.

5

Charles kiegyenesítette derekát, amikor Adam közeledett. Mindkét kezét a derekára tette, és dörzsölgette fáradt izmait.

- Teremtő atyám, mennyi kő vár még rám! - sóhajtotta.

- Egy bajtársam a katonaságnál mesélte, hogy vannak völgyek Kaliforniában, ahol mérföldnyi távolságra mehetsz, és nem találsz követ, még egy kis kavicsot sem.

- Akkor lesz ott valami más - mondta Charles. - Nem hiszem, hogy volna olyan farm, amellyel nincs valami baj. Odakinn a Middle Westen a sáskák, máshol a szélviharok. Egypár kő igazán semmi.

- Bizonyára igazad van. Gondoltam, segítek.

- Nagyon kedves tőled. Már azt hittem, életed hátralevő részét azzal fogod tölteni, hogy annak odabent a kezét szorongatod. Meddig marad még?

Adam már-már megmondta neki, hogy megkérte a lány kezét, de volt valami Charles hangjában, ami meggondolásra késztette.

- Ide hallgass - mondta Charles -, Alex Platt járt erre az imént. Sose fogod kitalálni, mi történt vele. Egész vagyont talált.

- Hogy érted ezt?

- Hát... ismered a farmján azt a helyet, ahol az a cédrusfacsoport ágaskodik, tudod, az országút tőszomszédságában?

- Tudom már. Mi van vele?

- Alex át akart menni a cédrusfák és a kőfal között. Nyúlra vadászott. Ott talált egy bőröndöt és egy szépen becsomagolt férfiöltönyt. Csak épp hogy átázott az esőtől. Alighanem jó ideje ott hevert. És volt ott egy lelakatolt faládika. Amikor feltörte, majdnem négyezer dollárt talált benne. És egy erszényt is, de abban nem volt semmi.

- No és név vagy valami más?

- Ez a legkülönösebb az egészben. Sehol egy név a ruhán, még szabócímke se. Mintha az ember, aki viselte, nem akarta volna, hogy nyomára akadjanak.

- És Alex megtartja?

- Elvitte a seriffhez. A seriff hirdetni fogja. Ha senki sem jelentkezik, Alex megtarthatja.

- Valaki biztosan jelentkezik majd érte.

- Magam is azt hiszem. De Alexnek nem mondtam meg. Olyan boldog vele. Mégiscsak furcsa, hogy a ruhán semmi címke, nem mintha kivágták volna, sohase volt rajta.

- Szép összeg - mondta Adam. - Lehetetlen, hogy valaki ne jelentkezzék érte.

- Alex hosszú ideig itt lebzselt. És a felesége is, tudod, sokat járt szomszédolni. - Charles elhallgatott. - Adam - mondta végre -, beszélnem kell veled. Az egész környék rólunk pletykál.

- Miről? Hogy érted ezt?

- Miről! A kutya mindenit, arról a lányról! Két férfi nem élhet így, egy fedél alatt egy ilyen lánnyal. Alex azt mondja, az asszonyok már felháborodással tárgyalják. Adam, ez nem megy. Végtére is itt élünk, és tisztességes nevünk van.

- Azt akarod, dobjam ki, még mielőtt meggyógyul?

- Azt akarom, hogy szabaduljunk tőle. Dobd ki, nem szeretem.

- Nem is szeretted soha.

- Tudom. Nem bízom benne. Van benne valami... valami... magam sem tudom, mi, de nem tetszik nekem. Mikor akarod kitenni a szűrét?

- Mondok valamit - felelte Adam lassan. - Adj neki még egy hetet, és akkor aztán csinálok valamit.

- Megígéred?

- Persze hogy megígérem.

- Jó... ez már valami. Majd elújságolom Alex feleségének. Nyugodt lehetsz, ő majd továbbadja. Teremtő atyám, de örülök, hogy megint egyedül leszünk a házban. Még nem nyerte vissza az emlékezőképességét, ugye?

- Nem - mondta Adam.

6

Öt nappal később, amikor Charles elment, hogy takarmányt vásároljon a borjúnak, Adam odaállt a csézával a konyhalépcsőhöz. Felsegítette Cathyt a kocsiba, lábát bebugyolálta egy takaróval, egy másikat meg a vállára borított. Aztán elhajtott a járási székhelyre, ahol a békebíró összeadta őket.

Charles már otthon volt, amikor visszatértek. Görbe szemmel nézett rájuk, amint beléptek a konyhába.

- Azt hittem, hogy fölrakod a vonatra.

- Összeházasodtunk - mondta Adam egyszerűen.

Cathy Charlesra mosolygott.

- Mi... miért? Miért tetted?

- Miért ne? Mi van abban, ha egy férfi megnősül?

Cathy gyorsan bement a hálószobába, és bezárta az ajtót. Charles tombolni kezdett:

- Hogy tehettél ilyet? Hiszen ez egy lotyó!

- Charles!

- Mondom neked, hogy egy húszcentes lotyó! De én még tízet se adnék érte... ezért a szukáért.

- Hagyd abba, Charles! Hagyd abba, ha mondom! Fogd be azt a piszkos szájadat, ha a feleségemről van szó!

- Úgy feleség ez, mint egy kóbor macska!

- Azt hiszem - mondta Adam lassan -, féltékeny vagy, Charles. Azt hiszem, te akartad elvenni.

- Ó, te istenverte, átkozott bolond! Én... féltékeny? Még lakni se laknék vele egy házban.

- Nem kényszerít rá senki - felelte Adam nyugodtan. - Elmegyek innen. Megveheted a részemet, ha akarod. Kifizethetsz, és tied a farm. Mindig ezt akartad. Akkor aztán itt maradhatsz, és megrohadhatsz.

- Még megszabadulhatsz tőle - felelte Charles hangját lehalkítva. - Kérlek, Adam. Dobd ki. Elpusztít, darabokra tép. Véged van, Adam, nem érted? El fog pusztítani.

- Honnan tudod? Olyan sokat tudsz róla?

Charles szeme elsötétült.

- Nem tudok semmit! - mondta, és összecsukta száját.

Adam meg se kérdezte Cathyt, akar-e ebédelni. A két tányért bevitte a hálószobába, és leült mellé.

- Elmegyünk innen - mondta.

- Hadd menjek el én. Kérlek, engedj el. Nem akarom, hogy miattam meggyűlöld a testvéredet. Szeretném tudni, miért gyűlöl engem.

- Azt hiszem, féltékeny.

Cathy szeme összehúzódott. - Féltékeny?

- Legalábbis én úgy látom. Nem kell aggódnod. Elmegyünk innen. Elmegyünk Kaliforniába.

- Én nem akarok Kaliforniába menni - jegyezte meg halkan Cathy.

- Csacsiság. Hát nem tudod, milyen gyönyörű ott? Egész évben csupa napfény.

- Nem akarok Kaliforniába menni.

- A feleségem vagy - mondta Adam gyengéden. - Azt akarom, hogy velem jöjj.

Cathy hallgatott, és már nem beszélt erről többet. Hallották, ahogy Charles becsapja az ajtót.

- Ez jót tesz neki - mondta Adam. - Majd berúg egy kicsit, és akkor aztán jobban érzi magát.

Cathy szemérmesen a körmeire nézett.

- Adam... nem lehetek igazán a feleséged, amíg meg nem gyógyultam.

- Tudom - felelte. - Értem. Majd várok.

- De azt akarom, hogy itt légy mellettem. Félek Charlestól. Annyira gyűlöl.

- Majd behozom a vaságyamat ide. Akkor hívhatsz, ha félsz. Elég kinyújtanod a kezedet, és már megérinthetsz.

- Milyen jó vagy - mondta Cathy. - Nem kaphatnék egy teát?

- Hogyne! Magam is szívesen iszom egyet. - Nemsokára hozta is már a gőzölgő csészéket, majd újra kiment a cukortartóért. Aztán letelepedett egy székre, Cathy ágya mellé. - Kissé erős, nem? Nem túlságosan erős neked?

- Így szeretem, erősen.

Adam megitta teáját.

- Nem veszed észre, hogy furcsa íze van? Olyan különös az íze.

Cathy a szájához kapta a kezét.

- Mutasd csak, hadd kóstoljam meg - mondta, és felszürcsölte a maradékot. - Adam - kiáltott fel -, összecserélted a csészéket! Ez az én teám volt. Beletettem az orvosságomat.

Adam megnyalta ajkát.

- Azt hiszem, nem lesz tőle semmi bajom.

- Persze hogy nem - nevetett Cathy halkan. - Remélem, nem lesz szükségem arra, hogy éjjel hívjalak.

- Mit akarsz ezzel mondani?

- Hát... megittad az altatómat. Lehet, hogy nem ébredsz fel olyan könnyen.

Adam csakhamar mély ópiumálomba merült, pedig erősen küzdött, hogy ébren maradjon.

- A fránya doktor! - mondta, és a nyelve nehezen mozgott. - Ő mondta, hogy ilyen sokat vegyél be ebből?

- Nem sok az, csak te nem szoktad meg - felelte Cathy.

Charles tizenegy órakor jött haza. Cathy hallotta tántorgó lépteit, ahogy szobájába ment, ledobta ruháit, és ágyba bújt. Morgott magában, forgolódott, igyekezett kényelmesen elhelyezkedni, azután kinyitotta szemét. Ágya mellett Cathy állt.

- Mit akar?

- Találja ki. Húzódjon odébb egy kicsit.

- Hol van Adam?

- Tévedésből megitta az altatómat. Húzódjon odébb egy kicsit.

Charles zihálva lélegzett.

- Már voltam ma kurvával.

- Maga elég erős fiú. Húzódjon odébb egy kicsit.

- Hát a törött karja?

- Majd vigyázok rá. Nem a maga baja.

Charles hirtelen felkacagott.

- Ó, a szegény fattyú! - mondta, aztán takaróját félrehajtva helyet csinált Cathynek.

MÁSODIK RÉSZ

TIZENKETTEDIK FEJEZET

Láthatják, hogyan érkezett el ez a könyv a nagy határmezsgyéhez, amelyet 1900-nak hívnak. Megint ledaráltak és megköpültek száz esztendőt, és ami ezalatt történt, mind összegabalyodott azzal, ahogy az emberek akarták és szerették volna - minél hátrább pillantottak a múltba, annál több gazdagságot és értelmet láttak benne. Számos könyv és emlékirat úgy festi le ezt a századot, mint a legjobb korszakot, amely valaha is a világra zúdult, szerintük ezek voltak a régi jó idők, a kedves, vidám, egyszerű idők - mintha az idő lehetne fiatal és félelem nélküli. Öreg emberek, akik nem is tudták, vajon átbotorkálhatnak-e azon a határmezsgyén, viszolyogva néztek az új század elébe. Mert a világ megváltozott, kiveszett belőle az édesség-kedvesség, no meg az erény is. Aggodalom lepte el ezt a széthulló világot, és sok minden ment veszendőbe - a jó modor, a jólét, a szépség! Az úrinők már nem úrinők többé, és nem lehet megbízni egy úriember szavában.

Volt idő, amikor az emberek szorosabbra húzták az övet a derekukon. És az emberi szabadság lángja lelohadt. Még gyermeknek lenni sem volt jó - legalábbis nem olyan jó, mint azelőtt. Akkor még nem volt más gondunk, csak az, hol találhatunk egy megfelelő kavicsot - nem éppen gömbölyűt, inkább laposat, vízmosottat -, hogy beletegyük a parittyánk tasakjába, amit egy kimustrált cipőből vágtunk ki. Hová lett minden jó kő - minden, ami jó és egyszerű?

Az ember emlékezete kissé elmosódott - hiszen ki emlékszik arra, milyen is volt az igazi öröm vagy fájdalom, avagy az igazán mély, torkunkat fojtogató érzés. Csak arra emlékszünk, hogy részünk volt benne. Idősebb férfi esetleg pontosan és sóvárogva visszaemlékszik arra, milyen is volt a kislányok anatómiai titkainak felfedezése. De ugyanez a férfi elfelejti - és el is akarja felejteni - azt a görcsös, maró, fájdalmas érzést, amellyel egy serdülő fiú leborult a földre, arcát a fűbe temette, és öklével a földet verte, úgy zokogott: “Istenem! Jézusom!” Az ilyen ember erre azt mondhatja, és mondja is: “Mit keres ott az a nyavalyás kölyök, miért fekszik a fűbe, még megfázik!”

Eh, a földieper íze sem az, ami volt, és az asszonyok combja sem ölel már úgy, mint azelőtt!

És sok ember úgy könnyít magán, mintha csak tyúkokat ültetne a halál fészkébe.

Közben millió történész mirigyei kiválasztják azt, amit történelemnek nevezünk. Ki kell jutnunk ebből az üresen durranó, értelmetlenül pufogó századból - mondják sokan -, ebből a csaló, gyilkoló századból, amely csupa felfordulás meg rejtélyes halál és közös földek megkaparintása minden eszközzel, még a pokol segítségével is!

Gondoljunk csak vissza a mi kis nemzetünkre, amint óceántól óceánig nyújtózkodott, mindenféle komplexusokkal birkózott, és nem fért a bőrébe. Éppen megtanultunk járni, amikor az angolok újra nekünk estek. Megvertük őket, de nem volt benne sok örömünk. Csak azt értük el, hogy a Fehér Ház üszkös romhalmazzá vált, és tízezer hadiözvegy neve állt a nyugdíjlistán.

Később katonáink lementek Mexikóba, és ez olyan volt, mint egy rosszul sikerült piknik. Isten tudja, miért kell olyan piknikre menni, ahol rosszul érezzük magunkat, amikor otthon kényelmesen és kellemesen lehet étkezni. A mexikói háború mégis hozott valami jót. Szereztünk jó sok nyugati földet - az ország területét majdnem a kétszeresére növeltük -, azonkívül jó iskola volt ez tábornokaink részére, és így, amikor a szomorú nemzeti

öngyilkosságba[3] estünk, vezetőink már ismerték a technikáját annak, hogy a szörnyűséget még szörnyűségesebbé tegyék.

Azután megkezdődött a vita:

- Szabad-e rabszolgát tartani?

- Ha jóhiszeműen szerezted, miért ne?

- Nemsokára majd azt mondják, hogy az embernek nem lehet lova! Ki az, aki el akarja venni a tulajdonomat?

És ott álltunk, mint aki véresre karmolja saját arcát, és vére saját szakállába hull.

Nos, ez is elmúlt, és lassan feltápászkodtunk a véres csatatérről, hogy elinduljunk nyugat felé.

Aztán jött a konjunktúra, fellendülés, csőd, válság, pangás.

Jöttek a nagy köztolvajok, és belenyúltak mindenkinek a zsebébe, akinek csak zsebe volt.

A pokolba ezzel a rothadt századdal!

Essünk már túl rajta, csapjuk rá az ajtót! Csukjuk be, mint egy könyvet, és olvassunk tovább, valami mást! Új fejezetet - új életet! Az embernek csak akkor lesz tiszta keze, ha egyszer rácsapta a fedelet erre a bűzös századra. Szép, tiszta dolgok várnak ránk. Az új évszázad mocsoktalan lesz, rothadástól mentes. Nem lesz megcinkelve, és ha jön egy fattyú, aki bele mer köpni ezekbe a tiszta kártyákba, és az új játszmában csalni próbál - az istenfáját, keresztre feszítjük, fejjel lefelé egy árnyékszék fölött!

De a földieper íze, ó, nem az, ami volt, és az asszonyok combja sem ölel már úgy, mint azelőtt!

---

[3] Az amerikai polgárháborúra céloz (1861-65)

TIZENHARMADIK FEJEZET

1

Néha valamiféle glóriaféle világítja meg az ember elméjét. Majdnem mindenkivel megtörténik. Érzed, amint nő és készülődik, mint egy gyújtózsinór, amint a dinamit felé ég. A gyomrodban érzed, a karjaidban bizsereg, az idegeidben zsong nagy gyönyörűséggel. Bőröd érzi a friss levegőt, a mély lélegzet csupa öröm. Úgy kezdődik, mint amikor nekinyújtózkodunk egy nagyszerű ásításnak. Keresztülvillan az agyunkon, és az egész világ felragyog a szemünk előtt. Sok ember, amióta az eszét bírja, szürkeségben él, még a táj is, a fák is elsötétlenek, elkomorodnak tőle. Az események - még a jelentősek is - fakón és színtelenül vonulnak el mellette. És egyszerre kigyullad az a dicsőséges fény - a tücsök cirpelése is édesen zeng a fülünkbe, a föld illata dalolva csapja meg orrunkat, és egy fa alatt ülve boldogan sütkérezünk az átszűrődő fényben. Az ember kiárad magából - valóságos zuhatag -, de nem apad el; nem lesz kevesebb. Azt hiszem, ez árulja el egy ember jelentőségét a világban: mindenkit meg lehet mérni glóriáinak gyakoriságán és lendületén. Magányos élmény ez, mégis összekapcsol a világgal. Szülőanyja minden alkotásnak, és így el is választja az embert társaitól.

Nem tudom, hogy lesz az eljövendő években. Hatalmas változások következnek be a világban, óriási erők formálják a jövendőt, melynek arcát nem ismerjük. Közülük egyik-másik rosszul esik nekünk - nem is azért, mert önmagában rossz, hanem mert arra törekszik, hogy kiküszöböljön bizonyos dolgokat, amelyeket szeretünk és jónak tartunk. Igaz, hogy két ember nagyobb követ tud megemelni, mint egy ember egyedül. Egy csoport gyorsabban és jobban tud autókat építeni, mint a magányos munkás - a gyári kenyér olcsóbb, és egyenletesebb minőségű. De amikor táplálékunk, ruházatunk, hajlékunk a tömegtermelés bonyolult folyamatából kerül elő, a tömeges módszerek szükségszerűen behatolnak gondolkodásunkba, és minden másféle gondolkodást kiküszöbölnek. Korunkban a tömegtermelés behatolt közgazdasági, politikai, sőt még vallási életünkbe is - vannak, akik az isteneszme helyébe tették. Ez a mi korunk veszélye: feszültség érezhető a világban, szörnyű feszültség, amely már-már a pattanásig fokozódott. Az emberek boldogtalanok, és lelkiviláguk egészen megzavarodott.

Ilyen időkben jónak és természetesnek érzem, hogy feltegyek magamnak néhány kérdést. Miben is hiszek tulajdonképpen? Mi mellett és mi ellen kell síkraszállnom?

A mi fajunk az egyetlen alkotó lény, és csak egyetlen alkotó szerszáma van: az egyéni elme, az egyéni szellem. Két ember nem alkotott még soha semmit. Nem fordult elő termékeny együttműködés sem a zenében, sem a képzőművészetben, sem a költészetben, se a matematikában vagy a filozófiában. Mihelyt az alkotás csodája megtörtént, egy csoport továbbfejlesztheti és kibővítheti, de egy csoport sohasem talál fel semmit. A csodálatos szikra mindig egyetlen ember magányos agyából pattan ki.

És most vannak, akik a csoportgondolat nevében hadakoznak a legdrágább kincs, az emberi szellem ellen. Ócsárlással, kiéheztetéssel, elnyomással szorítják vissza a szabadon szárnyaló, kóborló szellemet - megkötözik, eltompítják, elhódítják. Emberi nemünk, úgy látszik, az öngyilkosság szomorú útjára lépett.

De én szentül hiszem, hogy az egyén szabad, kutató szelleme a legértékesebb dolog a világon. És ezért akarok küzdeni a lélek, a szellem szabadságáért, hogy szállhasson bármerre, kedve

szerint. És küzdök minden olyan eszme, vallás vagy kormányzat ellen, mely korlátozza vagy megsemmisíti az egyént. Ez az én lényem, ez a törekvésem. Meg tudom érteni, hogy minden dogma igyekszik elpusztítani a szabad szellemet, nehogy az szemlélődés útján a dogmát semmisítse meg. De úgy érzem, meg kell óvnunk az egyetlen dolgot, amely elválaszt bennünket az alkotásra képtelen állattól. Ha ezt a glóriát elveszítjük, végünk van.

2

Adam Trask szürkeségben nőtt fel, élete függönyét por és pókháló lepte be, napjai olyanok voltak, mint egy lassú, szomorú menet, amelyben kis bánatok és émelyítő elégületlenségek követték egymást. És akkor, Cathy által, kigyulladt benne a glória.

Nem jelent semmit, hogy Cathy olyan nő volt, akit szörnyetegnek neveztem. Talán nem tudjuk megérteni Cathyt, viszont képesek vagyunk számos dologra minden irányban, tehát nagy erényekre és nagy bűnökre is. És van-e olyan ember, aki gondolatban nem nézett még sötét vizek mélyére?

Lehet, hogy mindannyiunkban megvan az a titkos mocsár, ahol gonosz és csúnya dolgok kelnek életre, és erősödnek, növekednek. De ezt a tenyészetet kerítés veszi körül, és a tóban úszkáló ivadék hiába próbál felkapaszkodni rajta, mindig visszazuhan. De vajon nem történhetik-e meg, hogy egynémely ember sötét lelki mocsarában a pokolfajzat annyira megerősödik, hogy átvergődik a kerítésen, és szabadon úszik tovább? Az ilyen ember nem válhatik-e szörnyeteggé? És nem állunk-e kapcsolatban vele a titkos vizek rejtett csatornái útján? Képtelenség volna, ha nem értenők meg az angyalokat és az ördögöket egyaránt, hiszen mindkettőt mi találtuk ki.

Akármi volt is Cathy, ő indította meg a sugárzást Adamben. Szelleme felszabadult, lerázta magáról a félelmet és a keserűséget, az áporodott emlékeket. A glória besugározza a világot, és megváltoztatja, mint ahogy a világítórakéta megváltoztatja a csatatér arculatát. Talán Adam egyáltalában nem is látta Cathyt, olyan fényár övezte a szemében. A szépség és gyöngédség képmását hordozta magában, lelkébe égetve - egy édes, szent leány képmását, aki leírhatatlanul drága volt, csupa tisztaság és szeretet. Ezt a képet Cathy személyesítette meg férjének, és akármit tett is, akármit mondott, nem homályosíthatta el Adam Cathyjét.

Cathy azt mondta, hogy nem akar Kaliforniába menni, de Adam meg se hallotta, mert az ő Cathyje tüstént belekarolt, és előresietett, hogy a kedvében járjon. Glóriája olyan vakítóan fényes volt, hogy nem vette észre a komor gyötrelmet öccse arcán, nem látta a furcsa villanást a szemében. A farm őt megillető részét eladta Charlesnak értéken alul, és ezzel a pénzzel meg apja hagyatékának felével gazdag és szabad embernek mondhatta magát.

A két fivér most már idegen volt egymásnak. Kezet fogtak az állomáson, és Charles a tovagördülő vonat után nézett, és a sebhelyet dörzsölgette homlokán. Azután a fogadóba ment, gyorsan megivott négy whiskyt, majd felkapaszkodott a lépcsőn az emeletre. Kifizette a lányt, és aztán nem volt képes elvégezni, amiért pénzt adott. Csak sírdogált a lány karjában, amíg az ki nem dobta. Otthon dühöngve dolgozott a farmján, kierőszakolt belőle mindent, megnövelte, kicsinosította, határait kiterjesztette. Nem ismert se pihenést, se szórakozást. Még jobban meggazdagodott, de nem volt benne öröme, tekintélyre tett szert, de nem voltak barátai.

Adam csak annyi időt töltött New Yorkban, hogy ruhát vásároljon magának és Cathynek. Azután felültek a vonatra, amely átvitte őket a földrész másik végébe. Hogy aztán miképpen kerültek a Salinas-völgybe, egészen könnyű megérteni.

Akkoriban a gyors iramban növekedő, egymással birkózó és uralkodásra törő vasúttársaságok minden eszközt megragadtak, hogy forgalmukat növeljék. Nemcsak az újságokban hirdettek, hanem könyvecskéket, röplapokat, prospektusokat adtak ki, és ezekben fellengzős szavakkal dicsérték, színes képekben ábrázolták nyugat szépségét és gazdagságát. Nem volt olyan igény, amelyet túlzottnak lehetett volna minősíteni, hiszen a nyugati tájak gazdagsága határtalan volt. A *Southern Pacific Railroad*, melyet Leland Stanford vad energiája hajtott előre, uralkodni kezdett a csendes-óceáni partvidéken, nemcsak a közlekedés terén, hanem a politikában is. Ennek a társaságnak a vasútvonalai kinyújtózkodtak a távoli völgyekbe. Új városok bújtak ki a földből, egyre újabb területeket nyitottak meg és népesítettek be, mert a társaságnak üzletfeleket kellett teremtenie, hogy üzlethez jusson.

A hosszú Salinas-völgy is beleesett ebbe a fejlesztési tervbe. Adam kezébe került egy gyönyörű színes prospektus, amely úgy írt erről a völgyről, mint valami paradicsomkertről, amellyel a mennyország sem tud versenyezni. Aki elolvasta a dicshimnuszt, őrült lett volna, ha nem határozza el tüstént, hogy csakis a Salinas-völgyben fog letelepedni.

Adam nem siette el a földvásárlást. Előbb egy bricskát vásárolt, és bejárta rajta a vidéket. Megismerkedett a régi telepesekkel, elbeszélgetett velük a talajról és a vízről, az éghajlatról, a termésről, az árakról és a lehetőségekről. Adamtól távol állt minden spekuláció. Azért jött ide, hogy letelepedjék, otthont alapítson, családot - talán dinasztiát.

Adam túláradó lelkesedéssel hajtott egyik farmról a másikra, sáros rögöket szedett föl, és szétmorzsolta az ujjai közt, beszélt, tervezett, álmodozott. A völgy lakói megkedvelték, és örültek, hogy ide költözött. Felismerték, hogy nem mindennapi ember.

Csak egy gondja volt - mégpedig Cathy miatt. Látta, hogy az asszony nem érzi jól magát. Bekocsizta vele a környéket, de nem figyelt semmire. Egy reggel panaszkodott, hogy rosszul van, és otthon maradt, a King City-beli szállójukban, míg Adam kihajtott a határba. Délután öt óra tájban tért vissza, és Cathyt majdnem holtan találta, a nagy vérveszteségtől. Adam szerencsére otthon találta Tilson doktort - éppen vacsorázott -, és elráncigálta roastbeefje mellől. A doktor gyorsan megvizsgálta Cathyt, tampont alkalmazott, majd Adamhez fordult.

- Nem volna jobb, ha odalenn várna? - indítványozta.

- Jobban van már?

- Igen. Majd szólok, ha jöhet.

Adam megveregette Cathy vállát. Az asszony mosolyogva nézett fel rá.

Dr. Tilson bezárta az ajtót Adam mögött, és visszatért az ágyhoz. Arca kivörösödött haragjában.

- Miért tette?

Cathy összeszorított szája olyan volt, mint egy vékony vonal.

- Tudja a férje, hogy másállapotban van?

Az asszony lassan megrázta fejét.

- Mivel csinálta?

Cathy némán bámult rá.

A doktor körülnézett a szobában. Megállt az íróasztalnál, és felszedett egy kötőtűt. Az asszony orra elé tartotta, és megrázta.

- A régi bűnös! - mondta. - Hogy lehet valaki ilyen ostoba? Majdnem megölte magát, anélkül, hogy megszabadult volna a magzattól. Úgy veszem észre, még mással is megpróbálkozott,

kámfort dugott be, petróleumot, paprikát. Megmérgezte magát! Teremtő atyám! Mire képesek ezek a nők!

Cathy szeme hideg volt, mint az üveg.

Az orvos egy széket húzott az ágya mellé.

- Mondja csak, mért nem akar gyereket? - kérdezte gyengéden. - Hiszen jó férje van. Vagy nem szereti? Hát egyáltalán nem akar velem beszélni? Feleljen, az istenit magának! Ne legyen makacs, mint egy öszvér!

Cathy ajka meg se moccant, szeme meg se rebbent.

- Kedvesem - folytatta a doktor -, hát nem érti? Nem szabad életet kioltani. Ez az egyetlen dolog, ami kihoz a sodromból. Isten látja lelkemet, néha elveszítek egy-egy pácienst, mert nem tudok eleget. De megpróbálom, mindig megpróbálom megmenteni. Aztán jön egy ilyen eset, amikor szántszándékkal ölnek. - Egyre gyorsabban beszélt. Rettegett az undorító csendtől, amely mondatai közé ékelődött. Ez a nő rejtély volt számára. Mintha valami embertelen áradt volna belőle. - Nem ismeri Mrs. Laurelt? Reggeltől estig sír és gyötrődik egy gyerekért. Odaadná mindenét, amije csak van, hogy gyereke legyen, maga pedig... maga megpróbálja agyonszúrni a magzatát egy kötőtűvel! Jól van - kiáltotta -, nem akar beszélni, hát ne beszéljen! De egy dolgot megmondhatok magának, a gyereknek semmi baja! Maga ügyetlenül manipulált. Legyen nyugodt, azt a gyereket meg fogja szülni! Nem tudom, ismeri-e ennek az országnak törvényeit. Tudja, mit szólnak a magzatelhajtáshoz? Nem kell felelnie, csak figyeljen ide. Ha ez megismétlődik, ha elhajtja a gyereket, ha úgy látom, hogy valami gyanús manipulációba fogott, feljelentem! Tanúskodni fogok maga ellen, és gondoskodom róla, hogy elnyerje a büntetését. Remélem, van annyi esze, hogy nem kételkedik abban, amit mondtam. Komolyan beszéltem!

Cathy kidugta kis hegyes nyelvét, és megnedvesítette ajkát. Szeméből eltűnt a hidegség, és esdő szomorúság foglalta el a helyét.

- Sajnálom - rebegte. - Nagyon sajnálom. Maga úgyse érti.

- Akkor miért nem mondja el? - A doktor haragja tüstént elpárolgott. - Beszéljen, kedvesem.

- Nehéz elmondani. Adam olyan jó, olyan erős. De én... örökölt betegségben szenvedek... epilepszia.

- Maga nem epileptikus!

- Én nem, de a nagyapám és az apám... Meg a bátyám is. - Mindkét kezével eltakarta szemét. - A férjemnek nem szabad megtudnia.

- Szegény gyerek - mondta az orvos. - Szegény gyermekem! Ezt sohasem lehet biztosan tudni. Több mint valószínű, hogy szép, egészséges csecsemője lesz. Ígérje meg, hogy nem próbál több trükköt. Megígéri?

- Meg.

- Akkor rendben van. Nem árulom el a férjének, hogy mit csinált. Most feküdjön szépen hátra, hadd lássam, elállt-e a vérzés.

Néhány perc múlva becsukta a táskáját, a kötőtűt pedig a zsebébe tette.

- Holnap reggel benézek újra - mondta.

Amikor a szűk lépcsőn lement az előcsarnokba, Adam tüstént nekiesett. A doktor alig tudta elhárítani izgatott kérdései áradatát.

- Hogy van az asszony? Jobban van? Mi volt az oka? Felmehetek hozzá?

- Irgalom! Várjon egy kicsit. - És szokásos tréfájával állt elő megint: - A maga felesége... beteg.

- De doktor úr...

- A betegsége az egyetlen jó betegség a világon...

- Doktor úr...

- A feleségének gyereke lesz - mondta, és elsietett Adam mellett, aki tátott szájjal bámult utána. A kályha mellett három férfi ült. Vigyorogva néztek rá, és egyikük szárazon megjegyezte:

- Ha velem történik ez, meginvitálnék néhány barátságos pofát, mondjuk hármat, egy koccintásra.

A célzás kárba veszett. Adam esetlenül felbotorkált a szűk lépcsőn.

Adam figyelme végül a Bordoni-birtokra összpontosult. Ez a farm néhány mérföldnyire volt King Citytől délre, szinte egyforma távolságban San Lucas és King City között.

A Bordoni családnak kilencszáz holdja maradt abból a tízezerből, amelyet Mrs. Bordoni dédapja a spanyol királytól kapott. Bordoni svájci volt, de a felesége spanyol család leánya és örököse. Ez a család sok nemzedékkel azelőtt telepedett le a Salinas-völgyben. És az történt velük, ami a legtöbb családdal: a föld kicsúszott a lábuk alól. Egy részét elkártyázták, egy részét az adó nyelte el. Jó néhány holdat meg úgy vágtak le róla, ahogy az értékpapírok kuponjait szelik le valami fényűzés céljaira - egy lóért, egy gyémántért, egy szépasszony kedvéért. A kilencszáz maradék hold magva volt az eredeti Sanchez-birtoknak - és a java is. Elterpeszkedett a folyó mindkét partján, beszorult a dombok közé, mert a völgy éppen ezen a ponton összeszűkült, hogy aztán kitáruljon megint. Az eredeti Sanchez-ház még mindig használható volt. Vályogból épült a dombok közt lapuló kis tisztáson, egy pici völgyben, melyet egy folyton csacsogó patak öntözött értékes édesvízzel. Az első Sanchez éppen ezért építette ide a fészkét. Hatalmas örökzöld tölgyek árnyékolták be a völgyet, a föld itt olyan dús és buja volt, mint sehol máshol az egész környéken. Az alacsony ház falai négy láb vastagok voltak, a kerek mestergerendákat nyers bőrből készült kötelekkel erősítették a tetőgerendákhoz. A bőr összezsugorodott, és kemény lett, mint a vas, szinte elpusztíthatatlan kötelekkel fogta össze a fát. Ennek az építési módszernek csak egy hátránya van. A patkányok, ha hagyják, még ezt a bőrt is elrágják.

A régi ház bájos volt, mintha a földből nőtt volna ki. Bordoni tehénistállónak használta. Svájcból vándorolt be, nemzeti vonása volt a szenvedélyes tisztaságszeretet. Nem bízott a vastag vályogfalakban, és gerendaházat épített magának a régi ház szomszédságában - tehenei dugták ki fejüket a régi Sanchez-ház mélyen beöblösödő ablakain.

A Bordoni házaspárnak nem voltak gyermekei. Amikor az asszony idősebb korban meghalt, a magányos özvegyet epesztő vágyakozás fogta el ifjúkora alpesi tájai után. El akarta adni birtokát, hogy aztán visszatérjen az óhazába. Adam Trask azonban nem volt hajlandó hebehurgya módon vásárolni, Bordoni pedig igen nagy árat kért; az eladók régi módszerét követte, és úgy tett, mintha nem érdekelné, megveszik-e birtokát vagy sem. Bordoni már akkor tudta, hogy Adam megveszi a birtokot, amikor Adam még nem is sejtette.

Adam olyan helyen akart letelepedni, ahol már végleg megmaradhat, és születendő gyermekei is gyökeret verhetnek. Attól tartott, hogy megvásárol egy birtokot, de később talál egy másikat, amelyik jobban tetszik. Ám a Sanchez-birtok egyre jobban vonzotta. Amióta Cathy

belépett az életébe, úgy érezte, hogy hosszú és kellemes jövő vár rá. De semmit sem mulasztott el a körültekintő gondosságból. Gyalog, kocsin és lóháton bejárta az egész környéket. Oszlopos fúróval behatolt a talaj mélyébe, hogy kipróbálja, kitapintsa, megszagolja a földet. Kipuhatolta, milyen növények lepik el a mezőket és dombokat és a folyó partjait. Nedves helyeken letérdelt, és megvizsgálta a vadnyomokat a sárban - a pumáét és a szarvasét, a prérifarkasét és a vadmacskáét, a görényét és a mosómedvéét, a menyétét és a nyúlét, bár valamennyit eltakarta a fürjek vonulásának nyoma. Adam meglátogatta a fűzfákat és a szikomor szederfákat, a vadszederbokrokat a folyó ágyában, megsimogatta az örökzöld tölgyek, mocsári tölgyek, fűzlevelű tölgyek, cserfák és babérfák törzsét.

Bordoni összehúzott szemmel figyelte, és fáradhatatlanul töltötte korsókba a vörösbort, amelyet kis domboldali szőlejéből préselt. Bordoni legnagyobb öröme az volt, hogy délutánonként kissé becsípett. És Adam, aki addig sohasem ivott, mindjobban megkedvelte a bort.

Minduntalan megkérdezte Cathyt, mi a véleménye erről a helyről. Tetszik-e neki? Boldog lenne-e itt? De jóformán meg se hallgatta Cathy óvatos válaszait. Úgy képzelte, hogy felesége is osztozik lelkesedésében. A King City szálloda előcsarnokában elbeszélgetett a férfiakkal, akik összegyűltek a kályha körül, és a San Franciscóból leküldött újságokat olvasgatták.

- A víz miatt töröm a fejem - mondta egy este. - Kíváncsi vagyok, milyen mélyre kell ásni, hogy vízhez jusson az ember.

Az egyik gazda átvetette egymáson darócba bújtatott lábait.

- Akkor keresse fel Sam Hamiltont - mondta. - Az jobban ért a vízhez, mint bárki a környéken. Valóságos varázsló, ha vizet kell találni, és nagyszerűen ért a kútásáshoz. Ő majd megmond magának mindent. Minden második kutat ő ásott a völgynek ezen a részén.

Egy másik farmer vigyorogva hozzáfűzte:

- Samnek megvan minden oka és joga ahhoz, hogy a víz iránt érdeklődjék. Mert egy átkozott cseppet sem tudott a saját földjén előteremteni.

- Hol találhatnám meg? - kérdezte Adam.

- Tudja mit? - felelte Lippo. - Úgyis kimegyek hozzá, hogy csináljon nekem néhány sarokvasat. Ha velem akar jönni, magammal viszem. Meglátja, megkedveli Mr. Hamiltont. Remek ember.

- Afféle komikustehetség - mondta a másik.

3

Louis Lippo bricskáján mentek ki a Hamilton-farmra - Louis és Adam Trask. A bricska bakjának rugói recsegtek és csörömpöltek, egy nagy vadcomb pedig, amelyet nedves ruhába csavartak, hogy hűvös maradjon, ugrálva zötyögött a bak alatt. Akkoriban szokás volt egy jó darab tartalmas harapnivalót vinni ajándékba, ha az ember látogatóba ment valahová, mert ott kellett maradni ebédre, nehogy a háziak megsértődjenek. Márpedig néhány vendég könnyen felboríthatja a háziasszony heti konyhatervét, ha nem gondoskodtak arról, hogy pótolják, amit elfogyasztanak. Egy negyed disznó vagy egy marhafartő megtette. Louis csomagolta be a vadat, Adam pedig egy palack whiskyvel járult hozzá a dologhoz.

- Meg kell mondanom - jegyezte meg Louis -, hogy Mr. Hamilton örülni fog, de a felesége nem tűri az ilyesmit. Én az ön helyében otthagynám az ülés alatt, és csak akkor szedném elő, amikor a műhely mögött leszállunk. Mindig így szoktuk csinálni.

- Nem engedi meg az urának, hogy igyék egyet?

- Akkora csak, mint egy madár - felelte Louis -, de sziklaszilárd elvei vannak. Hát csak hagyja a palackot az ülés alatt.

Letértek a völgy országútjáról, és a göröngyös domboldalon hajtottak tovább, a téli esőzésekből visszamaradt összekuszált szekérnyomokon. A lovak nyaka megfeszült, a kocsi nagyokat zökkent. Ez az év nem volt kegyes a dombokhoz, már júniusban kiszáradt - lépten-nyomon kövek bújtak ki a szegényes, kiaszott bükkönyből. A vadzab alig félarasznyira tudta felemelni fejét, de már kalászt vetett, mintha tudná, hogy sietni kell, mert különben nem lesz ideje magvainak megérlelődni.

- Nem valami barátságos környék - mondta Adam.

- Barátságos? Ami azt illeti, Mr. Trask, olyan vidék ez, hogy az ember szíve beleszakad, ha nézi. Barátságos! Mr. Hamiltonnak jó darab földje van, mégis éhen halhatott volna rajta, nagy családjával együtt. A birtok nem tudná őket eltartani. Mr. Hamilton mindenféle munkát végez, és most már a fiai is kezdenek valamit keresni. Nagyon rendes család.

Adam a vérszegény bokrokra nézett, amelyek az árok mentén búslakodtak.

- Mi jutott eszébe, hogy ilyen helyen telepedett le?

Louis Lippo, mint minden ember, szeretett magyarázgatni, különösen idegennek, ha nem volt a közelben idevalósi, aki vitába szállhatott volna vele.

- Megmondom - felelte. - Vegyen például engem. Apám olasz volt, a zűr után jött ide, de egy kis pénzt is hozott magával. Az én farmom nem valami nagy, de rendes. Apám vásárolta, és jól kiválasztotta. Vagy vegyük önt, nem tudom, hogy áll pénz dolgában, nem is akarom firtatni, de azt hallom, a Sanchez-birtokra alkuszik, márpedig Bordoni soha nem adott ingyen semmit. Ön alighanem vagyonos, különben érdeklődni sem mert volna a Bordoni-földek iránt.

- Elég jól megvagyok - mondta Adam szerényen.

- No, most térjünk vissza Hamiltonékra - folytatta Louis. Amikor idejöttek a völgybe, egy éjjelijük sem volt, amibe belepisálhattak. Be kellett érniük azzal, ami maradt, állami földdel, ami már nem kellett senkinek. Ebből huszonöt hold még jó években sem elég ahhoz, hogy eltartson egy tehenet, rossz években pedig a prérifarkasok is szűkölve menekülnek innen. Az emberek itt azt mondják, maguk sem értik, hogy éltek meg Hamiltonék. A magyarázat persze az, hogy Mr. Hamilton megfogta a munka végét, úgy tartotta el a családját. Másoknak dolgozott mint béres, amíg meg nem építette cséplőgépét.

- Úgy hallom, nagy sikere volt vele. Mindenki róla beszél.

- Igen, egész jól bevált. Kilenc gyereket nevelt fel. Lefogadom, hat garast se tett félre. Hogy is tehetett volna?

A bricska egyik oldala a magasba szökkent, átgördült egy nagy, kerek kövön, majd újra visszazökkent. A lovak bőre sötét volt a verítéktől, és tajték lepte be a hám alatt.

- Örülök, hogy beszélhetek vele - mondta Adam.

- Bizony, uram, legalább egy jó termése van. Jó gyermekei vannak, és remekül nevelte fel őket. Valamennyi szépen halad, kivéve talán Joe-t, ő a legfiatalabb, azt beszélik, főiskolára akarják küldeni, de a testvérei mind nagyon rendesek. Mr. Hamiltonnak nincs oka szégyenkezni. A ház itt van már a közelben, a következő dombocska mögött. Nehogy feledékenységből elővegye azt a whiskyt, mert ha az asszony meglátja, olyan hideg fogadtatásban lesz részünk, hogy beledermedünk.

A száraz föld szinte remegett a napon, és a tücskök cirpelése még jobban elmélyítette a csendet.

- Igazi istentől elrugaszkodott hely - mondta Louis.

- Az - felelte Adam. - Szégyellem magam, ha látom.

- Hogyhogy?

- Hát... mert olyan jó körülmények között élek, hogy nem kell ilyen helyen küszködnöm.

- Én is, de nem szégyellem magam. Isten látja lelkem, inkább örülök neki.

Amikor a bricska a dombtetőre ért, Adam megpillantotta azt a kis épületcsoportot, amelyből a Hamilton-tanya állt. Egy házat látott, néhány toldalékkal, egy tehénistállót, kovácsműhelyt és kocsiszínt. Nem volt szép kép - minden száraz és napszítta, sehol egy nagyobb fa, csupán egy kannából öntözött kis kert.

Louis Adamhez fordult és mintha egy kis ellenségeskedés lett volna a hangjában:

- Szeretném felvilágosítani egy és másról, Mr. Trask. Vannak emberek, akik kezdetben, amikor először beszélnek Samuel Hamiltonnal, arra a gondolatra vetemednek, hogy kötekedő emberrel van dolguk. Igaz, hogy nem úgy beszél, mint mások, ír ember, és tele van tervekkel, száz tervet is kieszel naponta. De tele van reménységgel is. Uramisten, kell is, hogy erős legyen a reménykedésben, hogy meg tudjon élni ezen a földön! De ne felejtse el, hogy remek munkás, kiváló kovács, és egyik-másik terve beválik. És hallottam a szájából, amint megjósolt bizonyos dolgokat, amelyek be is következtek.

Adamet megriasztotta a Louis hangjában bujkáló fenyegetés.

- Nem vagyok olyan ember, aki szereti embertársait letaposni - mondta, és megérezte, hogy Louis egyszerre csak úgy néz rá, mint idegenre és ellenségre.

- Csak fel akartam világosítani - felelte Louis. - Vannak emberek, akik idejönnek keletről, és azt hiszik, hogy ha valakinek nincs egy csomó pénze, nem is lehet rendes ember.

- Eszembe sem jutna...

- Mr. Hamilton talán egy vasat se tudott félretenni, de a mi emberünk, és semmivel sem rosszabb nálunk. És olyan szép családot nevelt fel, hogy messze földön sem találhat hasonlót. Hát csak azt akarom, hogy sohase feledkezzék meg erről.

Adam már-már védekezni akart, de aztán csak ennyit mondott:

- Nem fogom elfelejteni. Köszönöm, hogy szólt.

Louis újra előrefordult.

- Ott is van ő, ni... látja, ott a kovácsműhely mellett! Bizonyára meghallotta a hangunkat.

- Az a szakállas? - kérdezte Adam szemét meresztve.

- Igen, szép szakálla van. Hamarosan hófehér lesz, máris kezd deresedni.

Elhajtottak a gerendaház mellett, és látták Mrs. Hamiltont, amint az ablakon át feléjük nézett. A bricska megállt a műhely előtt, ahol Samuel már várta őket.

Adam tagbaszakadt férfit látott, pátriárkához illő szakállal. Deresedő haját összekuszálta a szél, mintha tüskebogáncsot borzolna. Arca rózsaszínű volt a szakálla felett, ahol a nap megégette ír bőrét. Tiszta kék inget viselt, overallt és bőrkötényt. Ingujját felgyűrte, izmos karja is tiszta volt. Csak a kezét kormozta feketére a kovácstűzhely. Adam gyorsan végignézett rajta, aztán pillantása megállapodott Mr. Hamilton világoskék szemén, amelyből

fiatalos derű áradt. Körülötte a ráncok olyanok voltak, mint egy kerék küllői - a belső nevetés véste be a kovács szeme köré.

- Isten hozta, Louis - mondta -, örülök, hogy látom. Úgy élek itt, mint egy kis menny-országban, de azért örülök, ha barátaim meglátogatnak.

Most Adamre mosolygott, és Louis bemutatta:

- Magammal hoztam Mr. Adam Trasket, hogy ismerkedjenek meg egymással. Mr. Trask idegen itt, keletről jött, hogy nálunk telepedjék le.

- Örvendek - mondta Samuel. - Majd legközelebb kezet szorítunk. Nem szeretném bepiszkolni a kormos mancsaimmal.

- Hoztam néhány kötővasat, Mr. Hamilton - mondta Louis. - Nem csinálna nekem sarokvasat belőlük? A vaságyam keretét már csak az imádság tartja össze.

- Hogyne csinálnám, Louis. Szálljon csak le. Majd beállítjuk a lovakat az árnyékba.

- Van egy kis pecsenyének való a kocsiban, azonkívül Mr. Trask is hozott mellé valamicskét.

Samuel a ház felé pislantott.

- Ráérünk kivenni azt a valamicskét, majd ha a kocsi a szín mögött lesz.

Adam észrevette, hogy Samuel kissé éneklő hangon beszél, egyébként azonban nem vett észre a kiejtésében semmi idegenszerűt - legfeljebb az élesebb t hangokat és a furcsa nyelvtartással kiejtett l-eket.

- Nem fogná ki a lovakat, Louis? Én közben beviszem a húst. Liza örülni fog neki. Szereti a vadaspörköltet.

- Itthon vannak a fiatalok?

- Nem, egyik sincs itthon. George és Will hazajött ugyan a víkendre, de tegnap este lementek táncolni a Wild Horse Canyonhoz, a Peach Tree iskola mulatságára. Csak alkonyatkor kerülnek majd haza. Emiatt nincs most dívány a házban, majd később elmesélem. Liza nagyon haragszik miatta, Tomra haragszik, ő csinálta, majd később elmesélem. - Nevetve elindult a ház felé, kezében a vizes ruhába csavart őzcombbal. - Ha akarják, bevihetik azt a “valamicskét” a műhelybe, de vigyázzanak, nehogy megcsillanjon a napfényben.

Hallották, hogy bekiált a házba, amint odaért:

- Találd ki, Liza, mi van a kezemben? Louis Lippo hozott egy nagy darab őzhúst. Nagyobbat, mint te magad!

Louis a kocsiszín mögé hajtott, és Adam segített neki kifogni a lovakat és kipányvázni az árnyékban.

- Arra célzott, hogy a napfény csillogása ne árulja el a flaskát - magyarázta Louis.

- Félelmetes asszonyság lehet - vélte Adam.

- Ugyan! Akkora mint egy madárka, de szilárd elvei vannak.

- Szemellenzős - bólintott Adam. - Azt hiszem, így hívják ezt... valahol hallottam vagy olvastam.

Samuel visszajött a műhelybe.

- Liza boldog lesz, ha itt maradnak ebédre - mondta.

- De hiszen nem számított ránk! - tiltakozott Adam.

- Egy szót se. Majd több galuskát készít a pörkölthöz. Örülünk, hogy vendégeink vannak. Adja ide azokat a vasakat, Louis, és mutassa meg, mit akar.

Hulladék fából tüzet rakott a tűzhely fekete négyszögében, a fújtatóval felszította, majd ujjaival nedves kokszot teregetett rá, és addig igazgatta, amíg nem izzott.

- Segítsen, Louis - mondta -, csapjon egy kis szelet a kabátja szárnyával. Lassabban, ember, lassan és egyenletesen. - Betette a kötővasakat az izzó koksz közé. - Ne féljen, uram, ne féljen, Mr. Trask, az én Lizám megszokta, hogy kilenc éhenkórász gyerekre főzzön. Nem ijed meg a világon semmitől. - Fogóval forgatta a vasat, hogy több meleg érje, és közben hahotázott. - Az éhenkórász szót visszavonom, mert közönséges hazugság - mondta. - Feleségem sürög-forog, és közben zúg-búg, mint a kavics a hullámverésben. És óva intem mindkettőjüket, ki ne ejtsék ezt a szót, hogy “dívány”. Ettől a szótól bánat és harag fogja el Liza szívét.

- Az előbb már említett valamit ezzel kapcsolatban - jegyezte meg Adam.

- Ha ismerné az én Tom fiamat, mindjárt jobban megértené, Mr. Trask. De Louis ismeri.

- De mennyire ismerem! - hagyta rá Louis, Samuel meg így folytatta:

- Az én Tomom ördöngös fickó. Mindig többet rak a tányérjára, mint amennyit meg tud enni. Mindig többet ültet, mint amennyit le tud aratni. Túl sok öröm, túl sok bánat, némely ember már ilyen. Liza azt hiszi, én is ilyen vagyok. Nem tudom, mi vár Tomra. Talán nagyság, de talán kötél, bizony, volt már példa rá, hogy egy Hamiltont felakasztottak. Majd egyszer elmesélem.

- És a dívány? - próbálta udvariasan visszaterelni a tárgyhoz Adam.

- Igaza van. Megesik velem, és Liza nemegyszer a szememre veti, hogy rossz pásztor vagyok, gondolataim nyája elkalandozik. Szóval, a Peach Tree iskola táncmulatságot rendez, és a fiúk: George, Tom, Will és Joe, egytől egyig elhatározták, hogy elmennek. És természetesen lányokat is visznek. George meg Will meg Joe egyszerű, szegény fiúk, beérték azzal, hogy mindegyikük egy-egy hölgyismerősét hívja meg. Bezzeg Tom megint dupla adagot rak a tányérjára, mint mindig. Meghívta a két Williams nővért, Jennie-t és Belle-t. Hány lyukat akar a srófoknak, Louis?

- Ötöt.

- Rendben van. Meg kell mondanom azonban, Mr. Trask, hogy Tomban az önteltség dolgozik, mint minden fiúban, aki csúnyának tartja magát. Többnyire mit sem törődik a külsejével, de ha valami mulatságra megy, felvirágozza magát, mint egy májusfa, és a tavasz minden színében pompázik. Ez persze jó sok ideig tart. Nem vették észre, hogy a kocsiszín egészen üres? George meg Will meg Joe korán elindultak, nem szépítgették magukat olyan soká, mint Tom. George elvitte a féderes kocsit, Will a bricskát, Joe meg a kis kétkerekű homokfutót. - Samuel kék szeme vidáman csillogott. - Nos, kijön Tom is, szemérmes mosollyal, de olyan pompázatosan, mint egy római császár. Körülnéz, de neki már nem maradt más kerekes alkalmatosság, mint a szénagereblye, márpedig azzal még egy Williams lányt sem lehet elfuvarozni. Liza szerencsére, vagy talán szerencsétlenségünkre, elszundított. Tom leült a lépcsőre, és gondolkodni kezdett. Aztán látom, bemegy a kocsiszínbe, leszedi a keresztrudat a szénagereblyéről, és befog elé két lovat. Aztán kihurcolja a díványt a házból, és lánccal odakötözi a keresztrúdra. Képzeljék csak, azt a gyönyörű, hattyúnyakú, lószőrrel tömött díványt, amelyre Liza úgy vigyázott, mint a szeme fényére. Tőlem kapta, mielőtt George megszületett, hogy legyen hol pihennie. Egyszerre csak azon veszem magam észre, hogy Tom már kapaszkodik fel a lovakkal a domboldalon. Kényelmesen hátradőlt a díványon, úgy ment a Williams lányokért. Jóságos ég, milyen állapotban fog ez a dívány visszakerülni!

Lapos lesz, mint a palacsinta, annyira tönkremegy útközben. - Samuel letette a fogót, és mindkét kezét csípőjére rakta, hogy jobban tudjon nevetni. - És mit szól majd Liza? Kénköves tüzet fújtat majd az orrlyukain! Szegény Tom!

- Nem volna kedve megkóstolni azt a valamicskét? - kérdezte Adam mosolyogva.

- De mennyire! - felelte Samuel. Átvette az üveget, gyorsan húzott belőle egyet, és visszaadta.

- *Uisquebaugh*... az élet vize... így hívják ír nyelven a whiskyt - mondta. - Találó szó, mi?

A vörösen izzó vasakat az üllőre tette, és csavarnak való lyukakat fúrt bele. Kalapáccsal szögben meghajlította - csak úgy szökkentek belőle a szikrák! A vasat nagy sistergés közepette bemerítette a félhordónyi fekete vízbe. - Tessék - mondta, és a kész sarokvasat ledobta a földre.

- Köszönöm - mondta Louis. - Mennyivel tartozom?

- Az élvezettel, amit a társasága nyújtott.

- Mindig így beszél - mondta Louis panaszkodó hangon.

- Nem. Amikor új kutat fúrtam magának, rendesen megfizette az árát.

- Erről jut eszembe... Mr. Trask azzal a gondolattal foglalkozik, hogy megveszi a Bordoni-birtokot... az öreg Sanchez örökségét... tudja, melyiket?

- Ismerem jól - mondta Samuel. - Remek birtok.

- Nálam érdeklődött, van-e víz ott. Azt mondtam neki, ha vízről van szó, forduljon magához, mert ehhez jobban ért, mint bárki más.

Adam továbbadta a palackot. Samuel megint húzott belőle egy keveset, aztán megtörölte a száját felső karjával, a kormos rész fölött.

- Még nem határoztam el magam - mondta Adam. - Egyelőre csak kérdezősködöm.

- Uramisten, csak rajta, ha már belekezdett. Azt mondják, veszélyes dolog egy írtől megkérdezni valamit, mert ő aztán megmondja. Remélem, nem fogja megbánni, hogy magára szabadított. Azt hallottam, kétféleképpen lehet nézni ezt a dolgot. Van, aki azt mondja, hogy az a bölcs ember, aki hallgat. A másik szerint, akinek nincsenek szavai, annak nincsenek gondolatai sem. Én természetesen az utóbbit vallom... Liza azt mondja, hogy túlságosan. De halljuk, mit szeretne tudni?

- Hát nézzük csak azt a Bordoni-birtokot. Milyen mélyre kellene leásnia, hogy vízhez jusson?

- Meg kellene nézni... vannak helyek, ahol elég harminc láb, máshol százötven kell, de vannak helyek, ahol fúrhatok a föld középpontjáig.

- De maga tud vizet találni, nem?

- Majdnem mindenütt... kivéve a saját földemet.

- Hallottam, hogy vízben szűkölködik.

- Hallotta? Még a Jóisten is hallhatta odafenn az égben. Elég hangosan jajgattam miatta.

- Van egy négyszáz holdas tag a folyó mellett. Mit gondol, van alatta víz?

- Meg kell néznem. Furcsa hely ez a völgy. Ha lesz türelme hozzá, talán mesélek róla egyet-mást, mert bejártam és belepiszkáltam már egypár helyen. Az éhes ember gondolatban dőzsöl, mit tehetne egyebet?

Louis Lippo félbeszakította.

- Mr. Trask New Englandből jött. Az a terve, hogy itt telepszik le. De már járt nyugaton mint katona... az indiánok ellen harcolt.

- Igazán? Akkor önnek kellene mesélnie, én meg hadd tanuljak.

- Nem szeretek beszélni róla.

- Miért? Ha én harcoltam volna az indiánok ellen, jaj lenne a családomnak meg a szomszédaimnak!

- Én nem akartam harcolni ellenük, uram. - Az “uram” szó úgy csúszott ki az ajkán, hogy észre se vette.

- Igen, ezt meg tudom érteni. Nehéz lehet megölni egy embert, akit nem ismerünk, és nem is gyűlölünk.

- Talán éppen ezért könnyebb - vélte Louis.

- Van benne valami, Louis. De vannak emberek, akik szívük mélyén szeretik az egész világot. Mások meg gyűlölik a saját fajtájukat, és gyűlöletük úgy szétárad körülöttük, mint meleg kenyéren a vaj.

- Jobban szeretném, ha arról a birtokról mesélne nekem - mondta Adam kelletlenül, mert egymásra halmozott hullák émelyítő képe tolult fel emlékezetében.

- Hány óra van?

Louis kilépett, és felnézett a napra.

- Még nem múlt el tíz.

- Ha rákezdek, nem tudok magamon uralkodni. Will fiam azt mondja, hogy én a fákhoz beszélek, ha nem találok erre a célra emberibb növényt. - Sóhajtva leült egy ládára, amiben szegeket tartott. - Azt mondtam az imént, hogy furcsa hely ez a völgy. Lehet, hogy azért látom így, mert zöld tájon születtem. Maga is furcsának tartja, Louis?

- Nem, én sohasem jártam máshol.

- Én meg túrtam itt a földet éppen eleget - mondta Samuel.

- Valami történt alatta... talán még most is történik. Egy óceán ágya van alattunk, és még mélyebben egy másik világ. No de ahhoz semmi közünk - egy farmernek nem kell törnie a fejét rajta. Idefent elég jó talaj van, különösen a lapályos részeken. A völgy magasabb részén a föld könnyű és homokos, de belekeveredik a dombtetők színe-java, amelyet a téli esők mosnak le. Ha észak felé megyünk, a völgy kitágul, a talaj nehezebb és feketébb lesz, talán termékenyebb is. Meggyőződésem, hogy mocsarak voltak ott valaha, évszázadokon keresztül korhadt gyökerek termékenyítették meg és tették feketévé a földet. Ha a kezünkbe vesszük, látjuk, hogy egy kis zsíros agyag keveredik belé, és tartja össze a göröngyöt. Ez Gonzales környékéről jön, a folyó torkolatától északra. Oldalvást pedig, Salinas és Blanco körül, aztán Castroville és Noss Landing körül még most is megvannak a mocsarak. És ha ezek egy nap felszáradnak, kerek e világon az lesz a legjobb és legdúsabb föld.

- Mindig arról beszél, hogy milyen lesz valamikor - vetette közbe Louis.

- Persze - mondta erre Samuel. - Az ember szelleme nem topoghat az időben úgy, mint a teste.

- Ha itt akarok letelepedni, tudnom kell, körülbelül hogy és mint lesz a jövőben - vélte Adam. - Mert a gyermekeim, ha lesznek gyermekeim, a jövőben fognak élni.

Samuel tekintete barátai feje fölött kiszállt a sötét kovácsműhelyből az aranyos napfénybe.

- Tudniuk kell - mondta -, hogy a völgy nagy része alatt, egyes helyeken jó mélyen, máshol meg egészen közel a felszínhez, egy réteg van, amelyet szigetelőnek lehetne nevezni. Keményre tömörített agyag ez, és zsíros tapintású. Egyes helyeken alig egy lábnyi, máshol jóval vastagabb. Ez a szigetelőréteg nem engedi át a vizet. Ha nem volna ott, a téli esők leszivárognának, és a föld mélyét áztatnák, hogy aztán nyáron ez a nedvesség újra felszálljon a gyökerekbe. De amikor a föld a szigetelőréteg fölött teleszívta magát, a fölös víz tovaárad, vagy megáll odafenn, és elrothaszt mindent. Ez a mi völgyünk egyik legnagyobb átka.

- No de azért elég jó hely ez, szépen megélünk itt, nem igaz?

- Igen, igen, de az embert nem hagyja nyugodni az a gondolat, hogy még jobb is lehetne. Arra gondoltam, hogy meg lehetne oldani a problémát, ha ezer meg ezer lyukat lehetne fúrni a víz leeresztésére. Aztán próbáltam valamit néhány dinamitrudacskával. Lyukat fúrtam az agyag-rétegen keresztül, és felrobbantottam, így a réteg felrepedt, és áteresztette a vizet. De még elgondolni is rossz, milyen sok dinamit kellene ide! Olvastam, hogy egy svéd, ugyanaz az ember, aki feltalálta a dinamitot, most egy új robbanószerre bukkant, amely sokkal erősebb és biztonságosabb. Talán ez lesz a válasz a mi kérdésünkre.

Louis félig csúfondárosan, félig hódoló bámulattal megjegyezte:

- Mindig azon töri a fejét, hogyan lehetne a dolgokat megváltoztatni. Sohasem éri be azzal, hogy minden úgy van, ahogy van.

Samuel rámosolygott.

- Azt mondják, az ember valamikor a fák ágain élt. Valaki aztán nem érte be azzal a kényelmetlen, magas faággal, és neki köszönhetjük, hogy most a földet taposhatjuk. - Megint nevetett, és folytatta: - Látom már magamat, amint idelenn, a porban kuksolva gondolatban egy világot alkotok, éppen úgy, ahogy Isten megteremtette ezt, ahol mi élünk. Csakhogy Isten látta a maga világát, én meg sohasem fogom látni a magamét, legfeljebb így. Ez a völgy csodálatosan gazdag lesz egy szép napon. El tudná tartani a fél világot, és talán el is fogja egyszer. És boldog emberek élnek itt majd, ezrivel, tízezrivel...

Mintha felhő borította volna el a szemét, arca elkomorodott, és hirtelen elhallgatott.

- Ha az ember önt hallgatja, azt kell hinnie, hogy jó hely a letelepedésre - mondta Adam. - Hol találhatok különbet, ahol gyermekeimet felnevelhetem? Ha itt ilyen jövő vár rájuk!

- De van valami, amit nem tudok megérteni - folytatta Samuel. - Van valami feketeség, ami megüli ezt a völgyet. Nem tudom, mi az, de érzem. Néha, a legvakítóbb, legderűsebb napon érzem, amint elvágja a napot, és kifacsarja belőle a fényt, kifacsarja, mint egy szivacsot. - Fejemelte hangját. - Fekete erőszak terpeszkedik el ezen a völgyön. Nem tudom, mi az, nem tudom. Mintha valami régi szellem kísértene itt, a halott óceán mélyéből jár fel, amely itt terül el lábunk alatt, onnan jön, és boldogtalansággal teszi zavarossá a levegőt. Titokzatos, mint a rejtett szomorúság. Nem tudom, mi az, de látom és érzem az itteni emberekben.

Adam megborzongott.

- Most jut eszembe: megígértem, hogy korán otthon leszek. Cathy, a feleségem, kisbabát vár.

- De Liza mindjárt elkészül az ebéddel.

- Meg fogja érteni, ha megmondja neki, hogy a feleségem áldott állapotban van, és meglehetősen rosszul érzi magát. Köszönöm, hogy véleményt mondott a vízről.

- Talán elszomorítottam a fecsegésemmel?

- Dehogyis, egyáltalában nem. De ez lesz Cathy első gyereke, és nehezen viseli.

Adam egész éjjel birkózott a gondolataival. Másnap pedig kikocsizott, kezet szorított Bordonival, és övé lett a Sanchez-birtok.

TIZENEGYEDIK FEJEZET

1

Milyen volt akkoriban az ország nyugati tája? Erről annyi sok mindent lehetne mondani, hogy az ember azt se tudja, hol kezdje. Minden dolog száz mást vet fel. Csak az a probléma, hogy eldöntsük, melyiket mondjuk el először.

Emlékszünk, hogy Samuel Hamilton azt mondta: gyermekei táncmulatságra mentek a Peach Tree iskolába. A vidéki iskolák akkoriban a kultúra centrumai voltak. A városok protestáns egyházai puszta létükért küzdöttek, jövevények voltak az országban. A katolikus egyház, amely először jelent meg a színtéren, mélyen beásta magát, és kényelmesen ült hagyományai karosszékében, miközben fokozatosan magára hagyta missziós házait, melyeknek fedele beomlott, és kifosztott oltárain galambok raktak fészket. A San Antonio misszió latin és spanyol nyelvű könyvtárát egy csűrbe dobálták, ahol patkányok rágták el a báránybőr kötéseket. Ezeken a kis helyeken az iskola vált a tudomány és művészet letéteményesévé, a tanítónő oltalmazta meg és vitte tovább a tudás és szépség fáklyáját. Az iskola épülete volt a találkozóhely, ahol összegyűltek muzsikálni vagy vitatkozni. Választások idején az urnákat az iskolában állították fel. Ez volt minden társadalmi élet kizárólagos színtere, akár a május királynője megkoronázásáról volt szó, akár az elhunyt elnök érdemeinek méltatásáról, akár pedig kivilágos virradatig tartó táncmulatságról. A tanítónő nemcsak a helyi társadalom vezetője volt, hanem az egész környék legjobb partija is - a főnyeremény, amelyről a házasulandók álmodtak. Minden család valóban büszke lehetett rá, ha fiuk a tanítónőt vezette oltárhoz. Gyermekeik számíthattak arra, hogy szellemi téren előnyös helyzetbe kerülnek, egyrészt az öröklött képességek, másrészt a kedvező körülmények következtében.

Samuel Hamilton leányainak nem azt a sorsot szánták, hogy a munkától elnyűtt farmer-feleségek legyenek. Csinos lányok voltak, és körülvette őket a magasabbrendűség glóriája - hiszen ír királyok leszármazottai voltak. Volt bennük valami büszkeség, amely elfödte szegénységüket. Senkinek nem jutott eszébe szánakozva gondolni rájuk. Samuelnek sikerült olyan gyermekeket felnevelnie, akik határozottan fölényben érezhették magukat. Sokkal többet olvastak, és jobb nevelésben részesültek, mint kortársaik zöme. Samuel valamennyi gyermekének átadta rajongó szeretetét a könyvek, a tudás, a tanulás iránt. Megóvta őket a kor gőgös tudatlanságától. Olive Hamilton tanítónő lett. Ez annyit jelentett, hogy tizenöt éves korában elhagyta a szülői házat, hogy Salinasba költözzék, mert csak így járhatott középiskolába. Tizenhét éves korában letette a képesítő vizsgát, amely minden tudományra és művészetre kiterjedt. Tizennyolc éves korában már a Peach Tree iskolában tanított.

Iskolájában a növendékek nagyobbak és idősebbek voltak, mint ő maga. A tanítónőnek nagy tapintatra volt szüksége. Rendet tartani - pisztoly és korbács nélkül - a nagy, fegyelmezetlen, vad fiúk között nehéz és veszedelmes feladat volt. A hegyek közt az egyik iskolában a növendékek erőszakot követtek el a tanítónőjükön.

Olive Hamiltonnak nemcsak minden tantárgyat kellett tanítania, de minden korosztályt is. Nagyon kevés fiatal haladt tovább a nyolcadik osztálynál azokban az időkben, de mivel már a farmon is segíteniük kellett, néha tizennégy-tizenöt évig is eltartott, amíg a nyolc osztályt elvégezték. Olive-nak azonkívül az orvostudomány elemi ismereteit is gyakorolni kellett, hiszen napirenden voltak a balesetek. Ha verekedés volt az iskolaudvaron, utána ő varrta be a

késelések nyomait. Ha egy kis mezítlábas fiút csörgőkígyó mart meg, az ő kötelessége volt, hogy kiszívja a kígyómérget.

Az első osztályban az ábécét tanította, a nyolcadikban az algebrát. Ő szervezte a dalárdát, ő volt az irodalmi kritikus, ő írta a társaságbeli híreket, amelyek minden héten megjelentek a *Salinas Journal*-ban. Azonkívül az egész környék társadalmi élete az ő kezében volt - vizsgák, táncmulatságok, gyűlések, vitaestek, dalárdaelőadások, karácsonyi és májusnapi ünnepségek, a hazafias lelkesedés fellángolásai a polgárháború hőseinek emlékünnepén és július 4-én. Tagja volt a választási bizottságnak, összefogta a város minden jótékonysági mozgalmát. Állása nem volt kényelmes hivatal, kötelességei minden képzeletet felülmúló módon igénybe vették. A tanítónőnek nem lehetett magánélete. Féltékenyen figyelték minden mozdulatát, hogy jellemének legkisebb gyengéjét is felfedezzék. Nem kosztolhatott fél évnél tovább egy családnál, mert ez már féltékenységet keltett volna - az a család társadalmilag egy fokkal feljebb jutott volna, csak azért, mert a tanítónő nála étkezik. Ha a családban, ahol kosztolt, házasulandó fiú volt: természetszerűleg megkérte a kezét; ha még több felnőtt fiú volt, ez elkeseredett küzdelemre, verekedésre vezetett. Az Aguita fiúk például - hárman voltak - majdnem halálra marcangolták egymást Olive Hamilton miatt. A tanítónő ritkán maradhatott meg egy iskolában sokáig. Munkája olyan nehéz volt, és kérője olyan sok, hogy hamarosan férjhez ment.

Ám Olive Hamilton feltette magában, hogy éppen ezt az utat nem fogja követni. Nem osztotta ugyan apja szellemi lelkesedését, de az idő, amit Salinasban töltött, megérlelte benne az elhatározást, hogy nem lesz farmer felesége. Városban akart élni, ha nem is olyan nagy városban, mint Salinas, de legalább nem valami sárfészekben. Salinasban Olive megismerkedett az élet kifinomultabb oldalával, a templomi kórussal, ruhákkal, az Oltáregylettel, a püspöki egyházközség vacsoráival, amelyeken gyakori fogás volt a jó bableves. Kivette részét a művészetből is - vándortársulatok színdarabokat hoztak Salinasba, sőt operákat is, elhozták a színpad varázsát és a nagyvilág színeit, illatát, ígéretét. Olive társas összejövetelekre járt, részt vett szavalóversenyeken, kitalálósdi játékokban, a zene- és énekkarban. Salinas egészen elbűvölte. Itt estélyi ruhában mehetett társaságba és ugyanabban a ruhában haza - ahelyett, hogy a ruháját a nyeregtáskába gyűrje, majd tíz mérföldes lovaglás után előszedje és kivasalja.

Akármennyire elfoglalta is a tanítás, Olive világvárosi élet után epedt, és amikor egy fiatalember, aki malmot épített King Cityben, annak rendje és módja szerint megkérte a kezét, Olive igent mondott, csak azt kötötte ki, hogy az esküvőt hosszú és titkos mátkaság előzze meg. A titoktartásra azért volt szükség, mert ha házassági terve kitudódik, a helybeli fiatalemberek nagy ribilliót csaptak volna. Olive-ból hiányzott apja ragyogó szelleme, de volt humorérzéke, mely anyja erős és hajlíthatatlan akaraterejével párosult. Ami fényt és szépséget tanítványaiba tudott kényszeríteni, azt beléjük is kényszerítette.

Aki tanulni vagy tanítani akart, merev falba ütközött. Az emberek azt akarták, hogy gyermekeik tudjanak olvasni és számolni - ez éppen elég. Ennél több elégedetlenné és léhává tenné őket. Sok példa bizonyította, hogy a tanulás arra ösztökéli a fiút, hogy otthagyja a farmot, és a városban éljen - hogy többre tartsa magát apjánál. Annyi számtani tudás, hogy fel tudjon mérni egy darab földet és egy köböl fát, és el tudja végezni a gazdasági számvetést - annyi tollforgató képesség, hogy árut tudjon rendelni és levelet írni a rokonoknak - annyi betűismeret, hogy elolvashassa a napilapokat, a gazdasági szaklapokat meg a kalendáriumot - annyi zene, amennyi vallási és hazafias célokra szükséges: éppen elég volt egy fiúnak, hogy elősegítse az életben, és ne vezesse tévutakra. A tanulás a doktoroknak, ügyvédeknek és tanítóknak való, vagyis annak a külön osztálynak, amelynek semmi köze az emberek zöméhez. Persze akadt egy-egy jópofa, mint Samuel Hamilton, akit eltűrtek és befogadtak és

kedveltek; de ha nem tudott volna olyan jó kutakat fúrni, lovat patkolni vagy cséplőgépet kezelni, isten tudja, mit gondoltak volna róla és családjáról.

Olive férjhez ment a maga fiatalemberéhez és elköltözött, előbb Paso Roblesba, majd King Citybe, végül Salinasba. Tele volt ösztönös megérzésekkel, mint a macska. Cselekedeteiben érzései kormányozták, nem gondolatai. Örökölte anyja erős állat és tömpe orrát, szép szeme meg olyan volt, mint az apjáé. Valamennyi Hamilton közül ő volt a leghatározottabb, ebben talán csak anyja múlta felül. Vallási felfogásában az Ótestamentum különös módon összevegyült az ír tündérmesékkel: de későbbi éveiben Jehova összemosódott apja alakjával. A mennyország kedves, otthonos farm volt, amelyet elhalt rokonai népesítettek be. A külvilág kellemetlen természetű valóságairól nem vett tudomást - úgy küszöbölte ki őket, hogy nem hitt bennük, és dühbe gurult, ha e tények közül valamelyik makacsul szembeszegült hitetlenségével. Azt mesélték róla, hogy egy szombat este keservesen sírt, mert nem mehetett két táncmulatságra egyszerre. Az egyik Greenfieldben volt, a másik San Lucasban, vagyis húsz mérföldnyire egymástól. Hogy mind a kettőre elmehessen, hatvan mérföldet kellett volna megtennie lóháton. Ezt a tényt nem tudta kiparancsolni a világból azzal, hogy nem hitt benne, és ezért bosszúságában sírva fakadt, és nem ment el egyikre sem.

Amint idősebb lett, erélyes módszert fejlesztett ki a kellemetlen tények elintézésére. Amikor én - az egyetlen fia - tizenhat éves koromban mellhártyagyulladást kaptam, ami akkoriban halálos betegség volt, annyira elgyengültem, hogy a halál angyala már-már horzsolt szárnyai csücskével. Olive tüstént igénybe vette gépfegyvermódszerét a mellhártyagyulladás kezelésére, és - bevált. Az anglikán egyház lelkésze imádkozott velem és értem, a zárda főnökasszonya és apácái - közvetlen szomszédaink voltak - naponta kétszer könyörögtek értem Istennek. Egy távoli rokonunk, aki teozófus volt és a Keresztény Tudomány vándor apostola, gyógyulásomra összpontosította gondolatait, és így próbált segíteni rajtam. Anyám igénybe vett minden akkor ismert varázslatot, ráolvasást, gyógyfüvet, azonkívül két kitűnő ápolónőt és a város legjobb orvosait. Egész praktikus módszer volt. Meggyógyultam. Anyám csupa szerető szigorúság volt, így bánt három leányával és velem. Megtanított minket jó modorra és minden házi munkára, mosásra és mosogatásra. Ha megharagítottuk, szeme olyan félelmetes volt, hogy egy pillantásával szinte lehántotta a rakoncátlan gyerek bőrét, akár a forró víz a manduláét.

Amikor mellhártyagyulladásomból felgyógyultam, újra meg kellett tanulnom járni. Kilenc hétig nyomtam az ágyat, izmaim elernyedtek, és bekövetkezett a lábadozás lustasága. Amint talpra állítottak, minden idegszálam tiltakozott, és a seb a bordáim közt, amit azért nyitottak, hogy lecsapolják a gennyet mellkasomból, rettenetesen fájt. Visszahanyatlottam az ágyba, és felkiáltottam:

- Nem bírom! Nem tudok felkelni!

Olive szörnyű szeme rám meredt.

- Kelj fel! - rivallt rám. - Apád egész nap dolgozott, és egész éjjel virrasztott. Adósságokba keveredett miattad, érted? Most aztán kelj fel.

És fel is keltem.

Olive nem ismert csúnyább szót és csúnyább fogalmat az adósságnál. Egy számla, amelyet tizenötödikéig ki nem fizettünk, már adósság volt. A szó olyan mellékértelemmel bírt nálunk, mint a szenny, lomposság, becstelenség. Olive, aki őszintén hitte, hogy az ő családja a legkülönb a világon, szinte gőgből nem engedte, hogy adósságba keveredjünk. Annyira beoltotta gyermekeibe az irtózást az adósságtól, hogy még ma is - a megváltozott gazdasági berendezkedésben, amikor adósságot csinálni együtt jár az élettel - bizonyos nyugtalanság fog el, ha egy számla már két napja esedékes. Olive akkor sem fogadta el a részletfizetési

rendszert, amikor már általánossá vált. A részletfizetésre vásárolt holmi valami olyasmi volt, amiért tartozunk, és nem a miénk. Olive, ha akart valamit, előre összegyűjtötte rá a pénzt. Ennek az volt a következménye, hogy a szomszédaink két évvel hamarabb jutottak háztartási gépekhez, mint mi.

2

Olive nagyon bátor volt. Talán már ahhoz is bátorság kell, hogy gyermekeket hozzunk a világra. De el kell mondanom, hogy viselkedett az első világháborúban. Gondolkodása nem volt nemzetközi. Első földrajzi határa családját vette körül, a másik a városát, Salinast, végül pedig egy szakadozott vonal következett, bizonytalan, elmosódott vonal, amely a járás határait jelezte. Ezért Olive igazában nem is hitt a háborúban, még akkor sem, amikor a C csoportot, a mi lovas nemzetőreinket behívták, lovastul vonatra rakták, és kiküldték a nagyvilágba.

Martin Hopps ott lakott mellettünk, a sarkon túl. Köpcös, vörös hajú ember volt, szája kissé tátott, szeme vörös. Talán ő volt a legfélszegebb fiatalember egész Salinasban. Ha valaki csak annyit mondott neki: jó reggelt - máris bizsergő zavar fogta el. Ő is a C csoportba tartozott - azért lépett be, mert a kaszárnya udvarán szép kosárlabdapálya volt.

Ha a németek ismerik Olive-ot, és eszük van, mindent elkövettek volna, hogy meg ne haragítsák. De vagy nem ismerték, vagy ostobák voltak. Amikor megölték Martin Hoppsot, máris elvesztették a háborút, mert anyám feldühödött, és attól kezdve haragudott rájuk. Kedvelte Martint, aki soha életében nem ártott senkinek. Amikor megölték, Olive hadat üzent a német birodalomnak.

Körülnézett valami fegyver után. Hósapkát és félharisnyát kötni nem elég halálos - nem elégítette ki. Egy időre felöltötte a vöröskeresztes egyenruhát, és összejött hasonló öltözékű hölgyekkel a kaszárnyában, ahol tépéseket göngyölgettek és tekintélyeket tépáztak meg. Mindez rendben lett volna, de még nem döfte át a német császár szívét. Olive vért kívánt Martin Hopps életéért. Végül megtalálta fegyverét a hadikölcsönkötvényekben. Még soha életében nem adott el semmit - eltekintve a habcsóktól, amit alkalomadtán az anglikán egyházközség alagsorában árusított, az Oltáregylet összejövetelén. Ám most bálaszámra adott el hadikölcsönt. Vadul lefeküdt ebbe a munkába. Azt hiszem, az emberek féltek tőle, nem mertek nem jegyezni. És amikor kötvényt vásároltak tőle, Olive olyan érzést keltett bennük, mintha személyesen részt vettek volna egy igazi csatában - mintha szuronyt döftek volna Németország hasába.

Amint eladási eredménye felfelé szárnyalt, és meg is maradt a felhők magasságában, az államkincstár kezdte észrevenni ezt az új amazont.

Először sokszorosított elismerő levelek érkeztek Olive címére, majd igazi levelek, amelyeken gumibélyegző helyett a pénzügyminiszter saját kezű aláírása díszelgett. Büszkék voltunk és még büszkébbek lettünk, amikor befutottak a díjak is: egy német sisak - olyan kicsi volt, hogy a családban senkinek sem fért bele a feje -, egy szurony, majd egy érdes felületű srapneldarab, amelyet ébenfa alapra szereltek. Miután mi még nem voltunk alkalmasak katonai szolgálatra, és legfeljebb fapuskákkal menetelhettünk, anyánk háborús tevékenysége némileg jóvátette mulasztásunkat. Végül felülmúlta önmagát, mint ahogy túltett mindenkin az egész környéken. Már eddig is mesébe illő teljesítményét négyszeresére emelte, és így neki ítélték a legnagyszerűbb jutalmat - felszállást egy katonai repülőgépen.

Istenem, milyen büszkék voltunk mi, gyerekek! Anyánk révén olyan kitüntetésben részesültünk, hogy még így közvetve is beleszédültünk. De ami a szegény mamát illeti, meg kell mondanom, hogy vannak bizonyos dolgok, amelyeknek a létezésében nem volt hajlandó hinni minden bizonyíték ellenére sem. Az egyik ilyen egy jellemtelen Hamilton volt, a másik pedig a repülőgép maga. Attól, hogy már látott repülőgépet, egy cseppet sem hitt benne jobban.

Csak azt tudom, hogy mit cselekedett, és abból próbálom elképzelni, mit érezhetett. Lelkét iszonyatos rémület fogta el, hiszen, hogy is repülhet az ember valamiben, ami nem létezik? A felszállás szokatlanul kegyes büntetés lett volna, de hiszen nem büntetés volt, hanem jutalomdíj, ajándék, dicsőség, megtiszteltetés. Amint a szemünkbe nézett, bizonyára meglátta benne a bálványozó hódolat fényét, és belátta, hogy csapdába esett. Fel nem szállni annyit jelentett volna, hogy csúfosan cserbenhagyja családját. Bekerítették, és ebből a helyzetből nem volt tisztességes kivezető út - csak a halál! Mihelyt elhatározta, hogy beül abba a nem létező valamibe, és felszáll vele, eszébe sem jutott többé, hogy bármilyen módon túlélheti.

Olive elkészítette végrendeletét, ami jó sok időt vett igénybe, amíg meg nem győződött róla, hogy szabályos és törvényes. Azután elővette rózsafa dobozát, amelyben leveleit őrizgette - a leveleket, amelyeket férje írt neki vőlegény korában és azóta. Mi nem is tudtuk, hogy verseket is írt neki, pedig megtette. Anyánk hatalmas tüzet rakott, és elégette a leveleket az utolsó szálig. Az ő levelei voltak, és nem akarta, hogy más ember olvassa. Vadonatúj alsóruhát vásárolt. Elborzadt attól a gondolattól, hogy amikor holtan találják, foltozott vagy - ami még rosszabb - foltozatlan fehérnemű lesz rajta. Azt hiszem, maga előtt látta Martin Hopps görbén eltátott száját és reá meredő zavart tekintetét, és úgy érezte, hogy valami módon kárpótolja most elrabolt életéért. Nagyon szelíden beszélt velünk, és szemet hunyt egy rosszul elmosogatott tányér fölött, amely zsírfoltot hagyott a törlőruhán.

A dicsőséges mennybemenetelt a kitűzött időben a salinasi lóversenypályán tartották meg, a Rodeo-telkek fölött. Katonai autón utaztunk oda, olyan ünnepélyes és átszellemült arccal, mintha egy első osztályú temetésre mennénk. Apánk a sprecklesi cukorgyárban dolgozott, a várostól öt mérföldnyire, és nem tudott elszabadulni, vagy talán nem is akart, mert attól tartott, hogy nem bírja ki a nagy izgalmat. De Olive kikötötte - máskülönben fel se szállt volna -, hogy a repülőgép igyekezzék eljutni egészen a cukorgyár fölé, mielőtt lezuhan.

Ma már tudom, hogy az a néhány száz ember, aki összegyűlt a lóversenytéren, egyszerűen csak azért jött el, mert látni akarta a repülőgépet, de akkor úgy képzeltük, hogy anyám tiszteletére gyűltek össze. Olive nem volt magas termetű nő, és abban a korban már hízni is kezdett. Egyesült erővel segítettük ki az autóból. Alighanem megdermedt a rémülettől, de kis állát elszántan előreszegezte.

A repülőgép ott állt a réten, amelyet a versenypálya ölelt körül. Ijesztően kicsi és gyarló gép volt - nyitott ülésű biplán, kezdetleges faalkotmány, keresztül-kasul zongorahúrokkal összekötözve. Szárnyait vászon borította. Olive kábult volt. Úgy lépett a gép oldalához, mint ökör a bárd alá! Ruhájára, amely meggyőződése szerinti halotti ruhája volt, két őrmester előbb egy zubbonyt húzott, majd egy kipárnázott kabátot, végül egy repülőköpenyt. Olive mindet réteg után gömbölyűbb és gömbölyűbb lett. És amikor ráadták a bőrsisakot meg a hatalmas szemüveget, kis tömpe orrával és rózsaszínű orcáival igazán látványosság volt. Olyan volt, mint egy pápaszemes labda. A két őrmester beemelte az ülés fölé, aztán begyömöszölte. Teljesen kitöltötte a nyílást. Amikor odaszíjazták, hirtelen életre tért, és vad mozdulatokkal integetni kezdett, hogy magára vonja a figyelmet. Az egyik katona felmászott hozzá, meghallgatta, mit mond, majd Mary nővéremhez lépett, és odavezette a gép oldalához. Olive lerángatta bal kezéről a vastagon bélelt repülőkesztyűt. Amikor kezét kiszabadította, lehúzta jegygyűrűjét a parányi gyémánttal, és lenyújtotta Marynek. Ugyanakkor erősebben ráhúzta ujjára az esküvői gyűrűt, újra felrángatta kesztyűjét és előrenézett. A pilóta felmászott az

elülső ülésbe, és az egyik őrmester egész testsúlyával a fából készült propellerre nehezedett. A kis gép nekiiramodott, megfordult, és a mező végében zúgva, imbolyogva a levegőbe emelkedett. Olive egyenesen maga elé meredt, de alighanem csukott szemmel.

Követtük a gépet tekintetünkkel, amint a magasba és a messzeségbe lendült, magányos csendet hagyva maga után. A kötvényjegyeztető bizottságnak, a rokonoknak és barátoknak, az egyszerű nézőknek, akikre nem hullott a dicsőség egyetlen sugara sem, eszükbe se jutott hazamenni. A repülőgép már csak foltocska volt az égen, Spreckles irányában, majd egészen eltűnt. Csak tizenöt perc múlva pillantottuk meg újra, amint derűs nyugalommal szállt iszonyú magasságban. Aztán, rémületünkre, mintha megingott volna, és zuhanni kezdett. Zuhanása mintha egy végtelenségig tartott volna, aztán összeszedte magát, újra felemelkedett és egy hurkot csinált. Az altisztek egyike felnevetett. A gép mintha egy percre megnyugodott volna, aztán egyszerre megbolondult. Dugóhúzót csinált, Immelmann-fordulatokat végzett, külső és belső hurkokat rajzolt az égre, majd egészen megfordult, és fejjel lefelé repült a rét fölött. Láthattuk a fekete golyót, ami a mama sisakja volt. A katonák egyike halkan megjegyezte:

- Azt hiszem, a pilóta meghibbant. A hölgy már nem fiatal.

A repülőgép elég simán leszállt, és csoportunk felé gurult. A motor elhallgatott. A pilóta lemászott, és zavartan csóválgatta a fejét.

- Teringettét, micsoda asszony! - mondta. - Ilyet még nem láttam.

Felnyúlt, és megszorította Olive petyhüdt kezét, aztán elsietett. Négy ember kellett hozzá és jó hosszú idő, hogy kikaparják a mamát a gép üléséből. Olyan merev volt, hogy nem tudták meghajlítani. Hazavittük, és ágyba fektettük. Két napig ki se bújt belőle.

Csak lassanként derült ki, mi történt. A pilóta elmondott egyet-mást, Olive is elejtett néhány szót, és a két történetet össze kellett illesztenünk, hogy legyen valami értelme. Először is elrepültek a sprecklesi cukorgyár fölött, ahogy a parancs szólt - három kört írtak le fölötte, hogy apa egészen biztosan észrevegye, azután a pilótának tréfás ötlete támadt. Nem akart semmi rosszat. Hátrakiáltott valamit eltorzult arccal. Olive a motor zajától nem hallotta, mit mond. A pilóta nyelt egyet, és azt kiáltotta:

- Suhanjunk?

Afféle tréfa volt. Olive csak a védőszemüveges arcot látta, és a szél elkapta a pilóta szavát, és azt is eltorzította. Olive úgy hallotta, mintha a pilóta azt mondta volna: “Zuhanunk!”

Lám, gondolta Olive, most bekövetkezett, pontosan úgy, ahogy előre tudta. Most meg kell halni. Agya villámgyorsan dolgozott, amint ellenőrizte, nem felejtett-e el valamit: végrendelet megvan, a leveleket elégette, új fehérneműt húzott, otthon van ennivaló bőségesen, a családnak meglesz az ebédje. Csak azon töprengett még, vajon eloltotta-e a villanyt a hátsó szobában. Mindez egy másodperc alatt lejátszódott. Azután arra gondolt, hogy még van egy icike-picike remény a megmenekülésre. A fiatal katona nyilván halálra rémült, és ez a nagyobb szerencsétlenség ilyen veszedelmes helyzetben. Ha most ő maga is szabadjára engedi a szívében tomboló rémületet, akkor a katona még jobban megzavarodik, és egészen elveszti a fejét. Elhatározta, hogy bátorítani fogja. Arcát mosoly öntötte el, és bátorítóan intett a katonának. A következő pillanatban összefolyt előtte minden. Amikor a hurok után a pilóta megint egyenesbe vitte a gépet, újra megfordult és hátrakiáltott:

- Még egyet?

Olive most már igazán túl volt azon, hogy szót értsen, de állát kifeszítette, és még szilárdabban elhatározta magában, hogy segít a pilótának - hogy ne féljen, mielőtt lezuhannak.

Tehát megint mosolygott és bólintott. Minden egyes figura után a pilóta hátranézett, de utasa egyre csak bólogatott és újabb trükkökre buzdította. Később a pilóta egyre csak ezt hajtogatta:

- Teringettét, micsoda asszony! Ilyet még nem láttam! A legszabályellenesebb figurákat csináltam, és neki semmi sem volt elég. Uram Istenem, micsoda pilóta lett volna belőle!

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

1

Adam úgy ült a földjén, mint egy jóllakott macska. Megállt a horpadás bejáratánál, az óriási tölgy alatt, amely föld alatti vizekbe merítette gyökereit - innen áttekinthette egész birtokát, a folyóig nyújtózkodó holdakat, aztán a túlsó parton elterülő sík árterületet, majd beljebb a kerek dombokat a nyugati határon. Szép hely volt, még nyáron is, amikor szinte perzselte a nap. Parti füzek és szederfák sora fogta össze a birtokot, a közepén, a nyugati dombokat sárgásbarnára festette a takarmánynak való fű. Valami okból a Salinas-völgytől nyugatra ágaskodó hegyeken vastagabb földréteg terül el, mint a keleti dombokon, ezért a fű is dúsabb ott. Talán a hegycsúcsok összegyűjtik az esővizet, és egyenletesebben osztják el, vagy az is lehet, hogy arra több az erdő, és így több esőhöz jutnak.

A Sanchez-, illetve most már Trask-birtok legnagyobb része parlagon hevert, de Adam gondolatban már látta a magasan hullámzó gabonát és a folyó partján a zöldellő alfafű óriási tábláit. Hallotta háta mögött az ácsok lármás kalapálását - messze földről, Salinasból hozta ide őket, hogy átépítsék a régi Sanchez-házat. Mert elhatározta, hogy a régi házban fog lakni. Az aztán dinasztiaalapításra való. A sok trágyát kikaparták, az ócska padlót felszedték, a kopott ablakkereteket letépték. Friss, új fa került a helyükbe, erősen gyantaszagú lucfenyő és bársonyos vörösfenyő és egészen új zsindelytető hosszú, hasított lécekből. A vastag, régi falakat sokszor kellett meszelni, mert sorra beszívták a sós vízben oldott mész rétegeit, amelyek - ha megszáradnak - úgy csillognak majd, mintha belülről világítanának.

Adam maradandó fészket tervezett. Egy kertész már nyesegette a régi rózsatöveket, muskátlit ültetett, felásta a konyhakertet, és kis csatornákban vezette be a forrásvizet a kerti ágyak közé. Adam már előre ízlelte azt a kényelmet, amely rá és utódaira várt. Az egyik színben, vízhatlan ponyvával letakarva, ládákban állt a nehéz bútor, melyet San Fanciscóból küldtek, és King Cityből szekereken szállítottak ide.

Egyébként is jól akart élni. Copfos kínai szakácsa, Lee, különutazást tett Pajaróba, hogy konyhája számára megvásárolja a fazekakat, lábosokat, serpenyőket, üstöket, hordócskákat, korsókat, réz- és üvegholmit. Új sertésólakat építettek, jó messze a háztól, szélirányban, aztán közelebb baromfiólakat meg kis házat a kutyáknak, hogy távol tartsák a prérifarkasokat. Adam szeme előtt nem valami gyors munka lebegett, amit egykettőre összecsapnak és befejeznek. Emberei lassan és megfontoltan dolgoztak. Tudták, hogy munkájuk sok időbe telik. Adam azt akarta, hogy jól csináljanak meg mindent. Szemügyre vett minden egyes facsapot és eresztéket, hosszasan tanulmányozta a festékmintákat egy zsindelyen. Szobája egyik sarkában árjegyzékek halmozódtak fel - gépek, bútorok, magvak, gyümölcsfacsemeték árjegyzékei. Most már örült, hogy apja hagyatéka gazdag emberré tette. Connecticuti emlékeit valami sötét fátyol borította el. Talán a nyugat erős, kemény fénye homályosította el szülőföldje képét. Ha visszagondolt apja házára, farmjára, a városra, öccse arcára, sötétség terpeszkedett el fölöttük. És lerázta magáról emlékeit.

Ideiglenesen beköltöztette Cathyt a kis házba, Bordoni fehérre festett, tiszta faházába, hogy ott várja meg, míg meglesz az otthon meg a gyerek. Semmi kétség sem fért ahhoz, hogy a gyerek jóval előbb készül majd el, mint a ház. De Adam nem sietett.

- Azt akarom, hogy erős legyen - adta ki újra meg újra az utasítást. - Azt akarom, hogy tartós legyen... csupa keményfa, csupa réz-szeg... semmi olyan, ami rothad és rozsdásodik.

Nem ő volt az egyetlen, aki a jövőben élt. Ez foglalkoztatta az egész völgyet, az egész nyugatot. Olyan kor volt ez, amikor a múlt elveszti minden zamatját és édességét. Jó nagy utat kellett megtenni, hogy olyan embert találjunk, aki szívesen visszahozná az aranyos múltat - és ha akadt ilyen, nagyon öreg volt. Az emberek kényelmesen beilleszkedtek a jelenbe, akármilyen zord és kemény volt is, mert az elképzelt jövő küszöbének tekintették csupán. Két ember nem találkozhatott az utcán, három nem álldogálhatott a söntésben, tízen nem téphették fogukkal a rágós vadpecsenyét valami táborban anélkül, hogy ne beszéljenek a völgy jövőjéről, melynek nagysága elkápráztatta őket. Nem úgy bukkant fel, mint feltevés vagy találgatás, hanem mint biztosan bekövetkező tény.

- Még megérjük - mondták -, ki tudja, talán még a mi életünkben következik be.

És az emberek jelenlegi nélkülözéseik arányában találtak boldogságot a jövőben, így például az az ember, akinek a farmja odafenn volt a dombtetőn, és csúszkán hozta le a családját, egy nagy ládában, amelyet tölgyfa talpakra szegezett, és úgy zötyögött le vele a hepehupás domboldalon. A ládában szalma közt ült a felesége, és magához ölelte gyermekeit, hogy bátorítsa őket a fogvacogtató, nyelvbe haraptató zuhanások elviselésére, amint a szántalpak a földnek és a köveknek ütődtek. Az apa pedig megfeszítette lábát, és elgondolkodott. Majd ha utak is lesznek itt, akkor lesz csak gyönyörű! Hej, akkor magasan ülünk majd egy könnyű kocsiban, és kacagva száguldunk King Citybe, három óra alatt ott leszünk - istenem, mi az ördögöt kívánhat az ember még ezenfelül?

Vagy gondoljunk arra az emberre, aki elnézegeti kis erdejét, amely csupa örökzöld tölgy - kemény, mint a kőszén, de több meleget ad, a legjobb tüzelő a világon. Zsebében talán ott az újság a csúfolódó híradással: “A tölgyfát játszva el lehet adni tíz dollárért ölenként - Los Angelesben.” Az istenfáját, ha a vasút majd szárnyvonalat épít ide, lerakom a fát szép rendesen, felhasítva és kiszárítva, pontosan a sínek mellé, és mindez másfél dollárba kerül nekem ölenként. De ha már elkezdtük, gondoljuk végig, és mondjuk, hogy a Southern Pacific három és fél dollárt számít fel fuvardíjnak. Akkor még mindig marad jó öt dollár ölenként, és háromezer öl fa van csak ebben a kis ligetben, itt, ni. Vagyis tizenötezer dollár hever körülöttem.

Aztán voltak mások, akik fényes, sugárzó homlokkal jósolgatták, hogy valamikor csatornák szelik át az egész völgyet, és elviszik a vizet mindenfelé - ki tudja, talán még a mi életünkben. És mély kutak is lesznek, és gőzgép szivattyúzza fel a vizet a föld gyomrából. El tudjátok képzelni? Gondoljátok csak el, mit nyer ez a vidék, ha lesz víz bőségesen! A Paradicsomkert sem lehet különb!

Egy másik megint, de az már bolond volt, erősködött, hogy valamikor módját ejtik még annak is, hogy olyan őszibarackokat, mint ez itt, amit a kezemben tartok, frissen elszállítsanak Philadelphiába - talán jég közt vagy más módon.

A városokban kanálisokról beszéltek meg olyan árnyékszékről amely bent lesz a házban - némely ember már meg is csináltatta. Meg ívlámpákról az utcasarkokon - Salinas már büszkélkedhetett vele -, meg telefonról. Egyszerűen nem lehetett túl sokat kívánni, csodák dolgában a jövő határtalan volt. Olyan élet az, hogy a boldogság el se fér majd az ember házában. A megelégedés úgy önti el a völgyet, mint a Salinas-folyó márciusban, harminc hüvelyknyi eső után.

Végignéztek a kopár, száraz, poros völgyön és a gomba módra növekedő csúf városokon, és csupa bájt, csupa szépséget láttak - ki tudja, talán még a mi életünkben. Ez az egyik oka annak, hogy nem is nevették ki annyira Samuel Hamiltont. Mindössze egy kissé jobban elvetette a sulykot, mint mások, amikor szabadjára engedte képzeletét, de amit mondott, nem is hangzott olyan hóbortosan, ha az ember arra gondolt, mi mindent csinálnak már San Joséban. Samuel akkor beszélt zöldeket, amikor azon törte a fejét, vajon az emberek boldogok lesznek-e, ha mindez bekövetkezik.

Hogy boldogok lesznek-e? Micsoda zöldség! Kapjuk csak meg, akkor majd megmutatjuk, mi a boldogság!

És Samuel emlékezett rá, hogy hallotta: Írországban anyjának egy unokaöccse - csinos is, gazdag is, lovag is - mindezek ellenére agyonlőtte magát, amint egy selyemvánkoson ült, egy világszép asszony mellett, aki szívből szerette.

- Az étvágy olyan határtalan - mondta Samuel -, hogy az ég és föld minden süteménye kevés a kielégítésére.

Adam Trask néha a jövőben is szaglászott boldogság után, de a jelennel is elégedett volt. Úgy érezte, szíve a torkában dobog, amikor látta Cathyt, amint szép csendesen ül a napon, születendő gyermekét érleli, és áttetsző bőrével azokra az angyalokra emlékeztet, akiket Adam a vasárnapi iskola képein látott. Aztán egy szellő felborzolta Cathy ragyogó haját, vagy az édes teremtés rajta felejtette tekintetét, mire Adam furcsa nyomást érzett a gyomrában - elragadtatásában, mely már a fájdalommal volt rokon.

Ha Adam sima szőrű, jóllakott macska módjára dorombolt otthon a birtokán, Cathyben is volt valami macskaszerű. Cathy azzal az emberfölötti tulajdonsággal rendelkezett, hogy feladta azt, amit nem tudott elérni, és csak arra várt, ami elérhető. Ez a két képesség óriási előnyöket hozott neki. Terhességét balesetnek tekintette. Amikor kísérlete, hogy megszabaduljon tőle, nem sikerült, és a doktor megfenyegette, Cathy lemondott az elhajtásról. De ez nem jelentette, hogy megbékélt állapotával. Csupán eltűrte, és kivárta a végét, mint ahogy az ember átvészel egy betegséget. Ugyanilyen volt a házassága is. Csapdába esett, és a legjobb kivezető utat választotta, amikor férjhez ment Adamhez. Kaliforniába sem akart menni, de ellenkező terveiről egyelőre kénytelen volt lemondani. Már egészen kicsi korában megtanulta, hogy keresztülviheti akaratát, ha kihasználja ellenfele súlyának, mozgásának irányát. Könnyű irányítani egy ember erejét, ha lehetetlen is szembeszállni vele. Nagyon kevés ember volt a világon, aki rájött volna, hogy Cathy nem akart ott lenni, ahol volt, és állapotát is utálta. Csak elengedte magát, és várta a változást, melynek előbb-utóbb, tudta, be kell következnie. Megvolt benne az egyetlen tulajdonság, amely nélkül igazán nagy és sikeres bűnöző el sem képzelhető: nem hitt senkinek, nem bízott senkiben. Énje olyan volt, mint egy sziget. Valószínűleg egy pillantásra se méltatta Adam új birtokát és épülő házát, mint ahogy magasröptű terveit sem vette komolyan egy pillanatra sem - egyszerűen azért, mert nem akart itt élni, tovább akart menni, mihelyt állapota elmúlik, és a csapda kinyílik. De Adam kérdéseire mindig kellőképpen válaszolt. Másképpen cselekedni fölösleges mozdulat és energiapazarlás lett volna, amire egy jó macska sohasem kapható.

- Nézd, édesem, milyen remek a házunk fekvése... ablakai a völgybe néznek.

- Gyönyörű.

- Tudod, akármilyen bolondosan hangzik, minduntalan rajtakapom magam, amint igyekszem elképzelni, hogyan élt az öreg Sanchez száz évvel ezelőtt. Milyen lehetett akkor a völgy. Sanchez nagyszerűen tervezett mindent. Tudod, hogy öntözőcsövei is voltak? Vörösfenyőből faragtatta, és lyukat fúrt vagy égetett bele, így vezette ide a vizet a forrásból. A cső egyes darabjait most ástuk ki munka közben.

- Érdekes - felelte Cathy. - Okos ember lehetett.

- Szeretnék megtudni róla többet is. Abból, hogy tájolta a házat, milyen fákat ültetett, milyen a ház alakja, milyenek a méretei, kiviláglik, hogy művészféle volt.

- Spanyol volt, nem igaz? Azok, úgy hallom, művészemberek.

Emlékszem, az iskolában tanultunk egy festőről... nem, az görög volt.

- Kíváncsi vagyok, hogy tudhatnék meg egyet-mást az öreg Sanchezről?

- Majd csak találsz valakit, aki tud róla.

- Szeretném ismerni a munkáit, a terveit. Ez a Bordoni meg teheneket tartott a szobákban. De tudod, mire vagyok a legkíváncsibb?

- Nos?

- Hogy volt-e neki is Cathyje, és ki volt az?

Cathy mosolygott, lesütötte szemét, majd másfelé nézett.

- Miket beszélsz!

- Egészen biztos, hogy volt neki, igen, volt neki. Hiszen nekem sem volt energiám semmihez, életemnek nem volt iránya... ah, még élni sem volt kedvem túlságosan, amíg meg nem ismertelek.

- Adam, ne hozz zavarba! Vigyázz, Adam. Ne szorongass úgy, fáj.

- Bocsáss meg. Olyan otromba vagyok.

- Nem, dehogyis, csak nem gondoltál rá... Mit gondolsz, kössek egy kicsit? Vagy varrogassak? Olyan kellemes így ülni, és nem csinálni semmit.

- Majd megvásárolunk mindent, ami csak kell. Te csak ülj szép kényelmesen. Azt hiszem, bizonyos értelemben nehezebb munkát végzel, mint bárki más itt. De a jutalom, a jutalom csodás lesz.

- Adam, a sebhely a homlokomon, attól tartok, nem akar elmúlni.

- A doktor azt mondta, idővel el fog halványulni.

- Igen, néha magam is úgy látom, hogy halványulni kezd, aztán megint rosszabb. Nem gondolod, hogy ma megint sötétebb?

- Nem, egyáltalán nem.

Pedig sötétebb volt. Olyan volt, mint egy óriási ujjlenyomat, sőt, mint a ráncosodó bőrből kidudorodó vadhajtás. Adam oda akarta tenni az ujját, de Cathy elrántotta a fejét.

- Kérlek, ne... nagyon érzékeny - mondta. - Mindjárt vörös lesz, ha hozzányúlsz.

- Majd elmúlik. Csak egy kis idő kell hozzá, ez az egész.

Cathy mosolygott, amint felé fordult, de amikor Adam elment, Cathy szeme tüstént üressé, kifejezéstelenné vált. Nyugtalanul fészkelődött a széken. A magzat rugdalt. Cathy eleresztette magát, minden izma meglazult. Várt.

Lee közeledett ahhoz a helyhez, ahová Cathy karosszékét kitették a legterebélyesebb tölgyfa alá.

- Missy, palancsol tea?

- Nem... de igen, jó lesz.

Szemügyre vette a kínait, de fürkésző tekintete nem tudott behatolni a férfi sötétbarna szeme mélyébe. Nyugtalanná tette ez az ember. Eddig be tudott furakodni minden férfi gondolataiba, fel tudta piszkálni vágyait és ösztöneit. De Lee esze olyan volt, mint a gumi: engedett a behatolásnak, de tüstént visszapattant. Arca sovány és kedves volt, homloka széles, erős, érzékeny, ajka örökké mosolyra görbült. Hosszú, fényes, befont varkocsa, melyet keskeny fekete selyemszalag fogott össze a tarkója fölött, vállán keresztül előrehullt, és minden mozdulatánál ritmikusan csapkodta a mellét. Ha hevesebb mozgást igénylő munkát végzett, copfját kontyba csavarta a feje búbján. Szűk pamutnadrágot viselt, sarok nélküli fekete papucsot és bojtokkal díszített kínai zubbonyt. Valahányszor megtehette, mindkét kezét zubbonya bő ujja alá rejtette, mintha félne tőlük - akkoriban a legtöbb kínainak ez volt a jellegzetes mozdulata.

- Mindjált hozom kicsi asztal - mondta, könnyedén meghajolt, és elcsoszogott.

Cathy összehúzott szemöldökkel, sötéten nézett utána. Nem félt Leetől, de nem is érezte magát jól, ha itt volt. Pedig tiszteletteljesen viselkedett, és jó szolga volt - jobbat el se lehet képzelni. És egyáltalában, mit árthat neki?

2

A nyár előrehaladt. A Salinas-folyó a föld alá húzódott, vagy csak zöld tócsák maradtak belőle a magas partok közt. A barom álmosan heverészett egész nap a fűzfák alatt, és csak éjjel ment legelni. A fű színe vörösbarnára változott. A délutáni szelek, amelyek elmaradhatatlanul végigsöpörték a völgyet mindennap, ködszerű porfellegeket kergettek, és felkorbácsolták az ég felé, majdnem olyan magasra, mint a hegyek csúcsai. A vadzab gyökerei mint néger fejek álltak ki a földből, ahol a szél elsöpörte a talaj felső rétegét. A simára csiszolt földön kis ágak és szalmaszálak röpködtek tova, amíg meg nem akadtak valami növényben, mely gyökereivel meg tudott kapaszkodni. Kis kavicsok gurultak fürgén a szél elől, mintha túl akarnának járni az eszén.

Adam napról napra jobban megértette, miért építette az öreg Sanchez házát a kis horpadásba, ahová nem tudott behatolni a por és a szél, míg a forrás, ha néha gyengébben csobogott is, sohasem apadt ki teljesen, és vidáman bugyogtatta hideg, tiszta vizét. De Adam, amint végignézett száraz porfelhőktől elsötétült földjén, abba a pánikba esett, amely elfogja minden keletről jött ember szívét, amikor először jár Kaliforniában. Otthon, Connecticutban, ha nyáron két hétig nem esik, az emberek már panaszkodnak, és ha négy hétig nem esik, már szárazságról beszélnek. A határ, ha nem zöldell, már haldik. De Kaliforniában május végétől november kezdetéig rendszerint nincs eső. A keleti embert hiába figyelmeztetik, úgy érzi, a föld aléltan, betegen piheg az esőtlen hónapok alatt.

Adam elküldte Leet a Hamilton-tanyára egy levéllel, amelyben megkérte Samuelt, látogassa meg, mert néhány kutat szeretne fúratni új háza tájékán, és ezt akarja megbeszélni vele.

Samuel az árnyékban ült, és figyelte, hogyan készíti el fia, Tom, a maga tervezte és egészen újszerű csapdát a mosómedvéknek, amikor Trask kocsiján Lee megérkezett. Lee bedugta kezeit kabátja ujjaiba, és várt. Samuel elolvasta a levelet.

- Tom - mondta -, mit gondolsz, rád bízhatom a farmot, amíg átszaladok a szomszédba, és megbeszélem a dolgot ezzel a vízre áhítozó emberrel?

- Miért ne mehetnék veled? Szükséged lehet segítségre.

- A megbeszéléshez? Nem hiszem. Ha nem tévedek, kútfúrásra még jó ideig nem kerül sor. A kút olyan dolog, hogy sok megbeszéléssel jár. Legalább öt-hatszáz szó jut minden lapátnyi sárra.

- Én is szeretnék elmenni... Mr. Traskről van szó, nem igaz? Nem voltam itthon, amikor nálunk járt.

- Majd megismerkedhetsz vele, ha ásni kezdjük a kutat. Én vagyok az öregebb, több jogom van locsogni, mint neked. Aztán tudod, Tom, ha itt hagyod a csapdákat, egy mosómedve még kinyújtja a szép kis pracliját, és kinyitja magának az ajtót. Tudod, milyen okosak.

- Látod ezt a reteszt, apa? Ez kiugrik, és lecsapja az ajtót. Ha te ülnél odabenn, te se tudnál kiszabadulni.

- Én nem vagyok olyan okos, mint egy mosómedve. Azt hiszem, remekül kispekuláltad, édes fiam. De most már, légy szíves, Tom, nyergeld fel Doxologyt, míg én bejelentem anyádnak, hová megyek.

- Itt a bricska - mondta Lee.

- Helyes, de haza is kell jönnöm valahogy.

- Természetesen vissza is hozom.

- Csacsiság - mondta Samuel. - Odafelé hozzákötjük a lovamat, visszafelé meg nyargalok.

Samuel beleült a bricskába Lee mellé, hátaslova meg esetlenül poroszkált utánuk.

- Magát hogy hívják? - kérdezte Samuel barátságosan.

- Lee. Lenni több név is. Lee papa családi neve. Csak hívni Lee.

- Sokat olvastam már Kínáról. Ott született?

- Nem. Itt születtem.

Samuel hosszú ideig hallgatott, míg a bricska lassan döcögött a poros völgybe vezető kerékvágáson.

- Lee - mondta végre -, nem akarom megbántani magát, de képtelen vagyok megérteni, miért beszélik maguk még mindig azt a pidzsin nyelvet, amikor egy tanulatlan pávián, aki a legsötétebb ír mocsarakból jött ide, a feje tele van gael szavakkal, a nyelve meg olyan, mint a bükkfa, tíz év alatt mégiscsak megtanult valahogy angolul.

Lee vigyorgott.

- Én beszélni kínai angol - mondta.

- No jó, bizonyára megvan rá a maga oka. Nem tartozik énrám. De remélem, megbocsát, ha nem hiszem el, kedves Lee.

Lee ránézett. Barna szeme kerek szemhéja alatt mintha kitágult s elmélyült volna, amíg végül csöppet sem volt idegenszerű többé, hanem igazi emberi szem, meleg és megértő.

- Több, mint kényelem - mondta kuncogva. - Még az önvédelemnél is több. Általában így kell beszélnünk, ha azt akarjuk, hogy valahogy is megértsenek.

Samuel semmivel sem árulta el, hogy észrevette a változást.

- Az első kettőt meg tudom érteni - mondta elgondolkodva -, de a harmadik ok nem fér a fejembe.

- Tudom, hogy nehéz elhinni - felelte Lee -, de már olyan gyakran esett meg velem és a barátaimmal, hogy egészen természetesnek tartjuk. Ha odalépnék például égy úrhoz vagy egy hölgyhöz, és úgy beszélnék vele, mint most önnel, egyszerűen nem értene meg.

- Miért?

- Pidzsint várnak tőlem, és azt meg is hallgatják. De ha angolul beszélek, oda se figyelnek, és így meg se értenék.

- Lehetséges ez? Hiszen én megértem önt.

- Éppen azért beszélek önnel. Ön egyike azoknak a ritka embereknek, akik el tudják választani megfigyeléseiket előítéleteiktől. Ön azt látja, ami van, míg a legtöbb ember azt látja, aminek a látására felkészült.

- Erre nem gondoltam volna. Engem nem tettek annyira próbára, mint önt, de amit mond, abban az igazság fénye csillog. Tudja, nagyon örülök, hogy beszélhetek önnel. Sok mindent szeretnék kérdezni.

- Boldogan állok a rendelkezésére.

- Sok kérdésem volna. Például, miért visel copfot? Azt olvastam, hogy a copf a rabszolgaság jelképe, amelyet a mandzsu hódítók kényszerítettek Dél-Kínára.

- Igaz.

- Akkor, az isten szerelmére, miért viseli itt, ahol a mandzsuk nem bánthatják?

- Beszélem kínai mód. Copf is kínai mód... uraság érteni?

Samuel hangosan kacagott.

- Mindenesetre ügyes dolog - mondta. - Bárcsak nekem is volna ilyen búvóhelyem.

- Éppen azon tűnődtem, meg tudom-e magyarázni - mondta Lee. - Ahol hiányzik a tapasztalatok hasonlósága, nagyon nehéz. Úgy tudom, ön nem született Amerikában.

- Nem, hanem Írországban.

- De néhány év múlva majdnem teljesen eltűnhet; míg én, aki Grass Valleyben születtem, itt jártam iskolába, és több évet töltöttem a kaliforniai egyetemen, nem tudok felszívódni. A legkisebb esélyem sincs arra, hogy elvegyüljek.

- Ha levágatja a copfját, ha úgy beszél és öltözködik, mint a többi ember...

- Nem, nem. Megpróbáltam. Az úgynevezett fehérek szemében továbbra is kínai voltam, csak éppen megbízhatatlan kínai. Ugyanakkor kínai barátaim messze elkerültek. Végül kénytelen voltam feladni.

Lee megállította a kocsit egy fa alatt. Kiszállt, és meglazította a zablát.

- Ideje ebédelni - mondta. - Hoztam egy csomagot. Megkínálhatom?

- De mennyire. Hadd telepedjek le az árnyékba. Néha megfeledkezem az evésről, ami nagyon furcsa, hiszen mindig éhes vagyok. Nagyon érdekel, amit mond. Úgy hangzik, mintha volna alapja. De most meg arra gondolok, hogy önnek vissza kellene mennie Kínába.

Lee gúnyosan mosolygott.

- Alig hiszem, hogy néhány perc alatt rést találhat azon a falon, amelyet egy egész élet kísérleteivel és vizsgálódásaival építettem. Visszamentem Kínába. Apám meglehetősen jómódú ember volt. De a dolog mégse vált be. Azt mondták, úgy festek, mint egy idegen ördög, és úgy beszélek, mint egy idegen ördög. Hibákat követtem el a viselkedésemben,

vétettem az illemszabályok ellen, nem ismertem azokat a finomságokat, amelyek azóta jöttek divatba, hogy apám kivándorolt. Nem akartak visszafogadni. Akár hiszi, akár nem, itt kevésbé vagyok idegen, mint Kínában.

- El kell hinnem, mert ésszerű. Most annyi gondolkodnivalót adott, hogy elrágódhatok rajta legalábbis február huszonhetedikéig. Nem haragszik, hogy annyit faggatom?

- Igazán nem. A pidzsinnel az a baj, hogy az ember lassanként pidzsinül gondolkodik. Sokat írok angolul, hogy el ne felejtsem a helyes angolságot. Hallani és olvasni nem ugyanaz, mint beszélni és írni.

- Nem téveszti el néha? Úgy értem, nem tér át angolra?

- Nem, azt nem. Tudom, mit várnak tőlem. Ha valakinek a szemébe nézek, rögtön látom, hogy pidzsint vár tőlem meg csoszogó járást, így hát pidzsint beszélek, és csoszogok.

- Azt hiszem, igaza van - mondta Samuel. - Ami engem illet, tréfásan beszélek, mert az emberek messze földről azért jönnek hozzám, hogy nevessenek. Igyekszem mókázni nekik még akkor is, ha rám nehezedik a szomorúság.

- Pedig azt mondják, hogy az ír boldog nép, mindig jókedvű, és szeret tréfálkozni.

- Lám, itt a maga pidzsinje meg a copfja. Nem vagyunk boldogok. Sötét nép vagyunk, különös tehetségünk van ahhoz, hogy többet szenvedjünk, mint amire rászolgáltunk. Azt mondják, öngyilkosok lennénk, ha nem volna whisky, hogy eлázzunk, és kibéküljünk a világgal. De azért tréfálkozunk, mert ezt várják tőlünk.

Lee előszedett egy kis palackot. - Nem akarja ezt megkóstolni? Kínai ital, úgy hívják: ng-ka-py.

- Mi az?

- Kínai blendi, lettentő elős ital. Szóval erős brandy, de van benne más is, egy jó adag üröm. Nagyon erős. Kibékíti az embert a világgal.

Samuel megkóstolta.

- Egy kicsit olyan íze van, mint a rothadt almának - mondta.

- Igen, de mint a kellemesen rothadt almának, ízlelgesse csak jól, a nyelve tövéig.

Samuel húzott egy jó nagy kortyot, és hátrabillentette fejét.

- Értem, mire gondol. Csakugyan jó.

- Itt van néhány szendvics, hozzá egy kis savanyúság, sajt, egy bögre író.

- Jól él.

- Igen, gondom van rá.

Samuel beleharapott egy szendvicsbe.

- Félszáz kérdés motoszkál a fejemben. Amit ön mondott, felidézi a legkényesebbet. Nem veszi rossz néven?

- Egyáltalában nem. Csak arra kérem, ne beszéljen velem így, ha más is hallja. Zavarba hozná őket, és úgysem hinnének el belőle egy szót sem.

- Majd igyekszem - felelte Samuel. - Ha elszólom magam, gondoljon arra, hogy komikus-tehetség vagyok. Nehéz egy embert a közepén kettéhasítani, és vaktában odanyúlva, mindig ugyanazt a felét kézbe kapni.

- Azt hiszem, ki tudom találni következő kérdését.

- No, mi az?

- Miért érem be azzal, hogy szolga vagyok?

- Hogy az ördögbe tudta kitalálni?

- Az előbbiekből következik.

- Rossz néven veszi a kérdést?

- Öntől nem. Nincsenek bántó kérdések, kivéve azokat, amelyeket leereszkedő hangon tesznek fel. Nem tudom, hogy szolgának lenni mióta restellni való. Végtére is ez a filozófusok menedéke, a lusták kenyere, és ha úgy töltjük be, ahogy kell, az ilyen állás hatalommal jár, sőt szeretettel is. Nem tudom megérteni, hogy intelligensebb emberek miért nem tekintik életpályának, olyan mesterségnek, amit érdemes jól megtanulni, mert meghozza a gyümölcsét. A jó szolga tökéletes biztonságot élvez, nem a gazdája jósága miatt, inkább azért, mert az emberek hanyagok, és rabjai a megszokásnak. A legtöbb embernek semmi kedve ételek fűszerezésével bíbelődni vagy saját harisnyáit reggelre kikészíteni. Inkább megtartja a rossz szolgát is, mint hogy változtasson. De a jó szolga, márpedig én kitűnő szolga vagyok, teljesen kezében tarthatja és irányíthatja gazdáját, megmondhatja neki, mit gondoljon, hogyan cselekedjék, kit vegyen feleségül, mikor váljon el tőle, fegyelmezésül rémületbe ejtheti, vagy boldogságban részesítheti, még azt is elérheti, hogy gazdája megemlékezzék róla végrendeletében. Ha akartam volna, kirabolhattam, meztelenre vetkőztethettem, megverhettem volna bármelyik gazdámat úgy, hogy ráadásul még meg is köszönje. Végül pedig a körülményeim olyanok, hogy védtelen vagyok. Ám a gazdám megvéd, gondoskodik a biztonságomról. Önnek dolgoznia kell, és törnie a fejét. Én kevesebbet dolgozom, és a gondom is kevesebb. Pedig jó szolga vagyok. A rossz szolga egyáltalában nem dolgozik, nem töri a fejét semmin, mégis etetik, ruházzák és védelmezik. Nem ismerek még egy foglalkozást, amelyet ennyire ellepnének a kontárok, és ahol olyan kevés kiváló akad.

Samuel odahajolt hozzá, és feszülten hallgatta.

- Ezek után - folytatta Lee - valóságos megkönnyebbülés lesz visszatérni a pidzsinhez.

- Már egész közel vagyunk a Sanchez-házhoz. Miért álltunk meg? - kérdezte Samuel.

- Hogy visszazökkenjek a lendes kelékvágásba - felelte Lee. - Én vagyok a kivételesen delék kínai, tetszik élteni?

- Micsoda? Persze, persze. De magányos élete lehet.

- Igen, ez az egyetlen hiba - hagyta rá Lee. - Egy idő óta arra gondolok, hogy San Franciscóba költözöm, és egy kis üzletet nyitok.

- Például mosodát? Vagy fűszerüzletet?

- Nem. Már túl sok kínai mosoda van, meg kifőzés is. Én inkább könyvesboltra gondolok. Ahhoz kedvem volna, és a konkurencia sem túl nagy. De azért valószínűleg mégsem vágok bele. Aki szolga, elveszti kezdeményezőképességét.

3

Délután Samuel és Adam lóháton bejárta a birtokot. Mint minden délután, most is szél kerekedett, és égig kavargott a sárga por.

- Gyönyörű birtok! - kiáltott fel Samuel. - Ritka szép darab föld.

- Nekem meg úgy rémlik, hogy a szél apránként elhordja az egészet.

- Nem, csak megmozgatja egy kicsit. A birtokából ön lead egy kicsit Jameséknek, de körülbelül ugyanannyit kap Southeyéktől.

- Lehetséges, de nem szeretem a szelet. Idegessé tesz.

- Hosszú ideig senki sem szereti a szelet. Még az állatokat is idegessé és nyugtalanná teszi. Nem tudom, észrevette-e, de kissé feljebb, a völgyben gumifákat ültettek szélfogónak. Eukaliptuszt, Ausztráliából jött ide. Azt mondják, a gumifa tízlábnyit nő egy év alatt. Miért nem ültet próbaképpen néhány sort, hogy lássa, mi lesz belőle? Idővel elállja a szél útját, különben is a legjobb tűzifa.

- Jó gondolat - mondta Adam. - De amit igazán szeretnék, az a víz. A szél egészen kiszárítja a földemet. Úgy gondoltam, néhány új kutat fúratok, és öntözni fogok, akkor a felső talaj nem repülhet el. Talán babbal próbálkozom majd.

- Megpróbálok vizet szerezni önnek, ha akarja - mondta Samuel, és belehunyorgott a szélbe. - És szerkesztettem egy kis szivattyút, amely gyorsan felhozza majd a vizet. Az én találmányom. Egy szélmalom nagyon költséges dolog. Talán építek önnek néhányat úgy, hogy ne kerüljön sokba.

- Jó lesz - mondta Adam. - A széllel is kibékülök, ha nekem dolgozik. És ha vizet kapok, talán alfafüvet fogok vetni.

- Sohasem volt rendes ára - vélte Samuel.

- Nem is arra gondolok. Néhány héttel ezelőtt Greenfield és Gonzales felé kocsiztam. Néhány svájci telepedett le ott. Nagyon szép tehenészetük van, alfafű a tápanyag. Négyszer takarítják be évente.

- Hallottam felőlük. Svájcból hozatták a teheneiket.

Adam arca kiderült, amint belemelegedett a terveibe.

- Ezt akarom csinálni én is. A vajat és sajtot eladom, a tejjel meg sertéseket hizlalok.

- Ön még dicsőséget hoz a völgyünkre - mondta Samuel. - Maga lesz a jövendő öröme.

- Ha vízhez jutok...

- Én felhozom önnek a vizet, ha egyáltalában van itt belőle valahol. Ha van, megtalálom. Elhoztam a varázsvesszőmet.

Megsimogatta a villás végű botot, amely a nyergéhez kötve himbálózott.

Adam bal kéz felé mutatott, ahol a lapos síkságot alacsony zsályabokrok borították.

- Nézze csak - mondta -, harminchat hold, és majdnem olyan sima, mint a padló. Itt lefúrtam a földbe. A termőtalaj átlag negyedfél láb mélységű. Tetején homok van és agyag, ameddig az ekevas leér. Gondolja, hogy lehetne itt vizet találni?

- Nem tudom - felelte Samuel -, majd meglátjuk.

Leszállt, átadta a gyeplőt Adamnek, és leoldozta villás végű vesszejét. A villa két ágát két kezébe fogta, és lassan elindult, karját kinyújtotta, és a vesszőt hegyével felfelé tartotta, cikcakkosan haladt. Egyszer összeráncolta homlokát, hátrált néhány lépést, aztán megrázta fejét, és ment tovább. Adam lépésben lovagolt mögötte, a másik lovat vezetve.

Adam egy pillanatra sem vetette le szemét a varázsvesszőről. Látta, ahogy megremeg, majd megrándul egy kicsit, mintha egy láthatatlan hal rángatná a horgászzsineget. Samuel arcán látszott, hogy feszülten figyel. Lassan haladt tovább, amíg a vessző hegye újra meg nem

moccant - mintha nagy erővel rántaná lefelé megfeszített karját. Lassan kört írt le, miközben egy zsályabokorról letört egy ágacskát, és ledobta a földre. Most a körön kívül lépkedett, újra maga előtt tartotta a vesszőt, és mind beljebb került a körbe, a kör közepét jelző ágacska felé. Amikor már majdnem ott volt, a láthatatlan erő megint lehúzta a vessző hegyét. Samuel felsóhajtott, elengedte magát, és elejtette a vesszőt.

- Itt tudok vizet találni - mondta -, nem is nagyon mélyen. Sok víz van itt, mert erősen megrántotta a karomat.

- Helyes - mondta Adam. - Most mutatok önnek még néhány más helyet is.

Samuel karót faragott egy vastagabb ágból, és beverte a földbe. Tetejét behasította, és keresztrudacskát illesztett bele, hogy biztosan felismerje. Körülötte letaposta a bozótot, hogy könnyen ide találjon.

A második kísérletnél - körülbelül háromszáz yardnyira az első helytől - a vesszőt mintha valósággal kitépte volna valaki a kezéből, olyan erővel rándult lefelé.

- Itt aztán rengeteg víz van - mondta Samuel -, egész óceán. A harmadik kísérlet már nem volt olyan eredményes. Félórányi erőlködés után csak igen gyenge jelre akadt.

A két férfi lassan lovagolt a Trask-ház felé. Aranyos délután volt, a sárga por az égig szállt fel, és megaranyozta a fénysugarakat. Alkonyatkor a szél enyhülni kezdett, mint mindig, amint a nap lehanyatlott, de gyakran éjfélig tartott, amíg a por leülepedett a levegőből.

- Tudtam, hogy jó hely ez - mondta Samuel. - Első pillantásra megállapíthatja akárki. De hogy ilyen jó, nem gondoltam volna. Alighanem nagy lefolyó rejlik a földje alatt, a hegyekből. Ért hozzá, hogyan kell a földet kiválasztani, Mr. Trask.

Adam mosolygott.

- Volt egy farmunk Connecticutban - mondta. - Hat nemzedéken át örökké a köveket ástuk ki belőle. Egyik legrégibb emlékem, hogy köveket targoncáztunk a falhoz. Azt hittem, minden farm ilyen. Itt olyan furcsa nekem, szinte bűntudatot érzek. Jó nagy utat kellene megtennem, hogy egyetlen követ találjak.

- A bűntudat nagyon érdekes dolog - jegyezte meg Samuel. - Azt hiszem, ha egy ember lehánt magáról mindent, és megtisztálkodik kívül-belül, még mindig megmarad néhány kis bűne, ami azért bujkál benne, hogy nyugtalanítsa. Mindent könnyebben feladunk, mint ezt a gyötrő bűntudatot.

- Talán jó is, hogy így van, legalább alázatossá tesz bennünket, így nem vész ki belőlünk az istenfélelem.

- Igaza van - mondta Samuel. - És az alázatosság bizonyosan jó dolog, hiszen ritka ember, akiben ne volna ilyesmi. Ámbár, ha jobban megvizsgáljuk, nehéz eldönteni, miben rejlik az alázatosság értéke. Én azt hiszem, kellemes gyötrelem, azért olyan értékes. Úgy látszik, a szenvedés lényegét még nem világították meg eléggé.

- Meséljen valamit a varázsbotjáról - mondta Adam. - Hogy működik?

Samuel megsimogatta villás botját, mely most már megint a nyergéről csüngött alá.

- Igazában nem is tudok hinni benne, eltekintve attól, hogy csakugyan működik - mondta, és mosolyogva nézett Adamre. - Talán a következő módon történik. Lehet, hogy tudom, hol a víz, a bőrömben érzem. Vannak emberek, akikben megvan ez a képesség. Most tegyük fel, nos, nevezzük alázatosságnak, vagy tulajdonítsuk annak, hogy nem tudok hinni önmagamban, talán ez kényszerít arra, hogy varázslathoz forduljak, amikor felszínre hozom, amit anélkül is tudok. Van valami füle és farka annak, amit mondtam?

- Ezen még gondolkodnom kell - felelte Adam.

A lovak maguktól is tudták az utat, fejük mélyen lelógott, a gyeplő lazán lötyögött zablájukon.

- Nem tudna itt maradni éjszakára? - kérdezte Adam.

- Tudnék, de jobb, ha nem maradok. Nem mondtam meg Lizának, hogy nem jövök haza. Nem akarom, hogy aggódjék.

- De hiszen tudja, hova ment.

- Persze hogy tudja. Mégis hazaporoszkálok este. Nem baj, akármilyen késő lesz is. Ha meg akar hívni vacsorára, örömest elfogadom. És hogy akarja, mikor kezdjem el a munkát a kutakkal?

- Most mindjárt... vagyis mihelyt csak lehet.

- Tudja, nem olcsó mulatság, ha az ember vízben akar dőzsölni. Ötven centet kell felszámítanom önnek minden lábnyi mélységért, néha még többet is, aszerint, hogy milyen a talaj. Sokba fog kerülni.

- Nem baj, van pénzem. És szükségem van a kutakra. Nézze csak, Mr. Hamilton...

- Mondja csak nyugodtan: Samuel... úgy könnyebb.

- Nézze, Samuel, az a szándékom, hogy kertet varázsoljak ide. Ne felejtse el, hogy a nevem Adam. Eddig még nem volt Édenkertem, még olyan sem, amelyből kiűztek volna.

- Ez aztán ok! - kiáltott fel Samuel. - Ilyen jó okot még nem is hallottam arra, hogy valaki kertet akarjon. - Somolygott, majd megkérdezte: - És hol lesz a gyümölcsös?

- Almafát nem fogok ültetni - mondta Adam. - Nem akarom kihívni a sorsot.

- De mit szól majd hozzá Éva? Mert ehhez neki is van szava, ne felejtse el. Márpedig Éva imádja az almát.

- De nem az az Éva, akiről én beszélek - mondta Adam, és szeme csillogott. - Nem ismeri ezt az Évát. Helyeselni fogja az elhatározásomat. Csupa szívjóság, bár senki sem tud róla.

- Akkor ritka kincset talált. Hamarjában nem is tudnék nagyobb kincset megnevezni.

Most már ott voltak a kis horpadás bejáratánál, ahol a Sanchez-ház épült. Már látták a nagy örökzöld tölgyek kerek koronáit.

- Kincs - ismételte Adam halkan. - Ön nem is tudja... senki sem tudhatja. Szürke életem volt eddig, Mr. Hamilton... Samuel. Nem rosszabb ugyan, mint másoké, de nem ért semmit. Nem is tudom, miért mesélem el önnek.

- Talán mert szívesen hallgatom.

- Anyám... meghalt... mielőtt az eszemet tudtam volna. Mostohaanyám jó asszony volt, de csupa gond és betegség. Apám remek ember volt, szigorú ember... talán nagy ember.

- Nem tudta szeretni?

- Ha rá gondoltam, olyan érzés fogott el, mint a templomban... jó sok félelem is volt benne.

- Tudom - bólintott Samuel -, sok ember megköveteli ezt. - Bánatosan mosolygott. - Én mindig mást akartam, Liza azt mondja, ez gyengeség bennem.

- Apám beadott a katonasághoz, nyugatra küldött, az indiánok ellen.

- Igen, ezt már említette. De ön nem úgy gondolkodik, mint a katonák.

- Nem voltam jó katona. De úgy látszik, mindent elfecsegek önnek.

- Alighanem szüksége van rá. Az ilyesminek mindig megvan az oka.

- A jó katona szívesen teszi meg azt, amit meg kell tennie, vagy legalábbis helyesli. Én nem találtam elég okot arra, hogy férfiakat és nőket öldössek. Nem értettem meg az okát akkor sem, amikor megmagyarázták.

Néhány percig némán léptettek egymás mellett. Azután Adam így folytatta: - Úgy jöttem el a katonaságtól, mintha sárosan kivonszolnám magam egy mocsárból. Sokáig csavarogtam, mielőtt hazamentem volna, arra a helyre, amelyet ismertem, de nem szerettem.

- És az apja?

- Közben meghalt. Otthon nem lehetett egyebet csinálni, csak dolgozni vagy üldögélni, és várni a halált, mint ahogy az ember valami rémes mulatságra készül.

- Egyedül?

- Nem, van egy öcsém.

- És ő hol van... ő is a rémes mulatságra készül?

- Igen, valahogy úgy. Azután jött Cathy. Talán majd egyszer elmesélem, ha majd el tudom mondani, és önnek kedve lesz meghallgatni.

- Nekem mindig - felelte Samuel. - Csak úgy nyelem a történeteket, mint a szőlőlét.

- Valami fény sugárzott belőle. És egyszerre mindennek a színe megváltozott. A világ kitágult. Reggel örültem, hogy új napra ébredek. És nem volt határa semminek. Az emberek a világon, jó és szép volt valamennyi. És nem féltem többé semmitől.

- Ismerem - mondta Samuel. - Régi barátomat ismerem fel benne. Sohasem hal meg, csak néha eltávolodik tőlem, máskor meg én őtőle. Igen, ez az én álomképem, a szeme, az orra, a szája, a haja pontosan olyan.

- És mindez egy sebesült kislányból árad!

- Nem önből?

- Nem, nem, hiszen akkor már előbb jelentkezett volna. Cathy hozta magával, és most is ott él körülötte. És most már azt is megmondtam, miért akarom a kutakat. Valahogy vissza kell fizetnem azt a sok szépet, amit kaptam. Olyan gyönyörű kertet teremtek neki, hogy méltó legyen hozzá... megfelelő hely, ahol élhet és ragyoghat, világíthat!

Samuel nyelt közben egyet-egyet, és amikor megszólalt, hangja száraz volt, torka pedig mintha összeszorult volna.

- Tudom, mi a kötelességem - mondta. - Tisztán áll előttem, mit kell tennem, ha valamirevaló ember vagyok és valamirevaló barátja önnek.

- Hogy érti ezt?

Samuel gúnyos hangon folytatta:

- Kötelességem volna kezembe venni ezt a maga dolgát, és jól belerúgni, azután felemelni és bekenni sárral, olyan vastagon, hogy kioltsa azt a veszedelmes fényét. - Hangja megerősödött, hevessé vált. - Oda kellene tartanom az ön szeme elé sárosan, és megmutatni, milyen piszkos, milyen veszedelmes. Arra kellene intenem önt, hogy nézze meg alaposabban, amíg rá nem jön, valójában milyen csúnya. Arra kellene kérnem, gondoljon a női csalfaságra, és példákra kellene hivatkoznom. Kezébe kellene adnom Othello kendőjét. Igen, tudom, hogy ezt kellene tennem. És ki kellene bogoznom az ön összekuszált gondolatait, és megmutatnom, hogy az

ösztön szála szürke, mint az ólom, és olyan rothadt, mint egy döglött tehén esős időben. Ha eleget tennék kötelességemnek, visszaadnám önt régi rossz életének, és ettől jó érzés töltené el a szívemet, mert visszacsalogattam önt a páholytagok dohos körébe.

- Tréfát űz belőlem? Nem kellett volna elmondanom...

- Igen, ez a barát kötelessége. Nekem is volt egy barátom, aki egyszer így teljesítette kötelességét velem szemben. De én hamis barát vagyok. Engem nem övez majd társaim sorában az elismerés koszorúja. Én azt mondom, szép dolog ez, őrizze meg, és gyönyörködjék benne. És kutakat ások önnek még akkor is, ha fúrómmal le kell hatolnom a föld középpontjáig. Kifacsarom belőle a vizet, mint narancsból a levét.

Ellovagoltak a tölgyek alatt, és megérkeztek a ház elé.

- Ott van - mondta Adam -, ott ül a ház előtt. Cathy! - kiáltotta. - Mr. Hamilton azt mondja, hogy lesz víz, amennyit csak akarunk. - Samuelhez fordulva izgatottan súgta: - Áldott állapotban van... nem tudta?

- Még ilyen messziről is gyönyörű - felelte Samuel.

4

Mivel forró nap volt, Lee kihozott egy asztalt a házból, és az egyik tölgyfa alá állította. Amikor a nap közeledett már a nyugati hegyekhez, Lee ide-oda döcögött a tölgyfa és a konyha közt. Egyre csak hordta ki a hidegtálakat, savanyúságot, burgonyasalátát, kókusztortát, őszibaracklepényt - ez volt a vacsora. Az asztal közepére letett egy óriási cserépkorsót tejjel tele.

Adam és Samuel kijött a mosókonyhából, arcukon és hajukon még csillogott a víz. Samuel szakálla pelyhes volt a szappantól. Megálltak a kecskelábú asztal előtt, és várták, hogy Cathy is kijöjjön.

Lassan közeledett, óvatosan lépkedve, mintha félne, hogy elesik. Bő szoknyája és kötênye bizonyos mértékben elrejtette domborodó hasát. Arca gondtalan és gyerekes volt, kezeit összekulcsolta maga előtt. Csak akkor pillantott fel, amikor már az asztalnál volt, előbb Samuelre, majd Adamre nézett.

Adam odahúzott neki egy széket.

- Még nem ismered Mr. Hamiltont, drágám - mondta.

- Jó napot - mondta Cathy, és a vendég felé nyújtotta kezét.

Samuel alaposan szemügyre vette.

- Gyönyörű szép arca van - mondta. - Örülök, hogy megismertem. Jól érzi magát, remélem?

- Ó, igen. Egészen jól vagyok.

A férfiak leültek.

- Akaratlanul is szertartásossá teszi az embert - mondta Adam. - Cathy mellett minden étkezés ünnepélyes.

- Ne beszélj így - mondta Cathy. - Nem is igaz.

- Hát nem úgy érzi magát, mint egy estélyen, Samuel? - kérdezte Adam. - Nem olyan?

- Csakugyan olyan, és meg kell mondanom, hogy senki sem nagyobb barátja a társasági életnek, mint én. Igaz, hogy a gyermekeim még rajtam is túltesznek. Tom fiam mindenáron velem akart jönni. Boldog, ha elszabadulhat a farmról.

Samuel hirtelen ráeszmélt arra, hogy csak azért húzza-cifrázza szavait, mert attól tart, ha elhallgat, elakad a beszélgetés. Elhallgatott, és csakugyan rájuk szakadt a némaság. Cathy tányérjára nézett, miközben egy darabka báránysültet evett. Amikor egy-egy falatot apró, éles fogai közé vett, felpillantott. Egymástól távol álló szemei nem fejeztek ki semmit. Samuel megborzongott.

- Csak nincs hideg? - kérdezte Adam.

- Hideg? Nem. Csak épp hogy megborzongtam.

- Igen, ismerem ezt az érzést - mondta Adam.

Megint rájuk borult a csend. Samuel várt, hátha megindul valami beszélgetés, de előre tudta, hogy hiába lesi.

- Tetszik a völgyünk, Mrs. Trask?

- Mi? Ó, igen.

- Nem szemtelenség, ha megkérdezem, mikorra várja a babát?

- Körülbelül hat hét múlva esedékes - felelte helyette Adam. - Feleségem a nők mintaképe, olyan asszony, aki keveset beszél.

- Néha a hallgatás többet mond minden szónál - jegyezte meg Samuel.

Észrevette, hogy Cathy időnként felpillant, majd újra lesüti szemét. A sebforradás a homlokán mintha egyre sötétebbé vált volna. Valami ösztökélte ezt a nőt, mint ahogy egy lovat gyorsabb ügetésre nógat a kocsis ostorának fonott bojtja. Samuel érezte, hogy valami feszültség keletkezik benne - kissé hasonló ahhoz, amit az utolsó pillanatban érzett, mielőtt a varázs-vessző lerántotta kezét. Figyelmeztető előérzet volt, valami furcsát és szokatlant jelzett. Adamre pillantott, és látta, hogy elragadtatással nézi feleségét. Akármilyen furcsa volt is valami, Adam nem vette észre. Arcán boldogság ragyogott.

Cathy lassan rágott egy darab húst, csak elülső fogaival rágta. Samuel még sohasem látott embert, aki így rágott volna. És amikor Cathy lenyelte a falatot, kis nyelve elővillant ajka közt. Samuel elméje egyre csak ezt hajtogatta: “Itt valami... valami... nincs rendben... de nem tudom, mi lehet az.” A csend még jobban ránehezedett az asztalra.

Csoszogást hallott a háta mögött. Megfordult. Lee egy teáskannát tett az asztalra, és elcsoszogott.

Samuel beszélni kezdett, hogy elkergesse a csendet. Elmesélte, hogyan jött ide először a völgybe, amikor Írországból megérkezett. De sem Cathy, sem Adam nem figyeltek szavaira. Próbára tette őket azzal a fogással, amelyet gyermekeivel szemben használt, amikor könyörögtek, hogy olvasson fel valamit, és nem engedték, hogy abbahagyja - ő pedig látni akarta, csakugyan odafigyelnek-e. Belevegyített a történetbe egy-két értelmetlen mondatot, de sem Adam, sem Cathy nem vett észre semmit. Samuel feladta a harcot.

Bekapta vacsoráját, lobogó forrón itta meg teáját, és összehajtogatta asztalkendőjét.

- Bocsásson meg, asszonyom, de most hazanyargalok. És köszönöm a vendégszeretetét.

- Jó éjszakát - mondta Cathy.

Adam felugrott, mintha álmodozásból riadt volna fel.

- Ne menjen el. Reméltem, sikerül rábeszélnem, hogy maradjon itt éjszakára.

- Nem, köszönöm, de nem tehetem. És nem hosszú út az egész. Azt hiszem, illetve, természetesen, tudom, holdfényes éjszaka lesz.

- Mikor kezdi el a munkát?

- Rendbe kell hoznom a felszerelésemet, egy kicsit köszörülgetni, a házban is van egy és más elintéznivaló. Néhány nap múlva elküldöm Tom fiamat a felszereléssel.

Az élet visszatért Adambe.

- Lásson hozzá - mondta. - Szükségem van a kutakra hamarosan. Cathy, meglásd, megcsináljuk itt a legszebb helyet a világon. Nem lesz párja messze földön.

Samuel Cathy arca felé fordította tekintetét. Az nem változott. Szeme kifejezéstelen, szája pedig - csücskeiben kissé felfelé görbülő vonalával - olyan, mintha kőből faragták volna.

- Szép lesz - csak ennyit mondott.

Samuel egy percig kedvet érzett rá, hogy olyasmit mondjon vagy tegyen, amivel felrázhatja az asszonyt közönyéből. Újra megborzongott.

- Újabb borzongás? - kérdezte Adam.

- Újabb. - A félhomály már megsűrűsödött, és a fák körvonalai feketén elütöttek az ég hátterétől. - Hát akkor, jó éjszakát.

- Elkísérem egy darabon.

- Nem, maradjon a felesége mellett, még nem fejezte be a vacsoráját.

- De...

- Üljön már le, az isten szerelmére. Meg tudom találni a lovamat, és ha nem, majd lopok egyet az ön lovai közül. - Samuel gyengéden visszanyomta Adamet székébe. - Jó éjt. Jó éjt. Jó éjszakát, asszonyom.

Gyorsan elindult az istálló felé.

Az öreg tuskólábú Doxology élvezettel rágcsálta a szénát a jászolból, szája, akár a halé, ha gyorsan úszik. A kötőfék lánca megcsörrent, amint a fának ütődött. Samuel leemelte nyergét a nagy szögről, ahová az egyik fakengyelnél fogva felakasztotta, és feldobta a ló széles hátára. Átfűzte a szügyelő szíjait a vasgyűrűkön meg a ló hasa alatt, amikor egy kis mozgolódást hallott a háta mögött. Megfordult, és megpillantotta Lee sziluettjét a nyitott ajtó világosabb négyszögében.

- Mikor jön vissza? - kérdezte a kínai halkan.

- Nem tudom. Néhány nap múlva vagy egy hét múlva. Mondja, Lee, mi van itt?

- Hogyhogy mi van?

- Istenemre, borsódzik a hátam! Valami nincs itt rendben?

- Hogy érti ezt?

- Nagyon jól tudja, hogy értem!

- Kínai szolga szorgalmasan dolgozik, nem lát, nem hall, nem beszél.

- Igen. Azt hiszem, igaza van. Persze hogy igaza van. Sajnálom, hogy megkérdeztem. Nem volt túlságosan tapintatos. - Megfordult, becsúsztatta a zablát Doxi szájába, megigazította az

álladzót és a pofaszíjakat, levette a kötőféket, és bedobta a jászolba. - Jó éjszakát, Lee - mondta.

- Mr. Hamilton...

- Igen?

- Nincs szüksége szakácsra?

- Az én farmom nem olyan, hogy megengedhetném magamnak.

- Nagyon olcsón elszegődnék.

- No, Liza meg is ölné. De miért? Csak nem akar elmenni innen?

- Csak gondoltam, megkérdezem - felelt Lee. - Jó éjszakát.

5

Adam és Cathy a fa alatt ült a sűrűsödő sötétségben.

- Derék ember, nagyon szeretem - mondta Adam. - Bárcsak rá tudnám venni, hogy költözzék át ide, és vezesse a birtokom ügyeit mint afféle intéző.

- Megvan a saját farmja meg a saját családja - mondta Cathy.

- Igen, tudom. A legsilányabb föld, amit valaha is láttam. A bér, amit nálam keresne, több volna, mint a mostani jövedelme. Majd megkérdezem. Időbe telik, amíg az ember hozzászokik egy új vidékhez. Olyan ez, mint újraszületni, és mindent elölről megtanulni. Azelőtt tudtam, az ég melyik csücskéből jön az eső. Itt másképp van. Valamikor a bőrömön éreztem, hogy szél lesz-e, és mikor áll be a hideg. Majd megtanulom itt is, csak idő kérdése. Kényelmesen ülsz, drágám?

- Igen.

- Egy szép napon, nem is olyan soká, látni fogod, amint az egész völgy az alfafű zöldjében pompázik... látni fogod az elkészült új ház szép nagy ablakaiból. Gumifákat ültetek majd, és hozatok mindenféle magvakat meg növényeket, afféle kísérleti farmot létesítek. Lehet, hogy megpróbálom a kínai mogyoró ültetését is. Kíváncsi vagyok, megterem-e itt. Mindenesetre megpróbálom. Talán Lee is meg tudja mondani. És mihelyt a gyerek megszületett, te is bekocsizod velem az egész birtokot. Hiszen valójában még alig láttad. Igaz is, mondtam már neked? Mr. Hamilton szélmalmokat akar felállítani, és innen látjuk majd, ahogy forognak. - Kényelmesen kinyújtotta lábát az asztal alatt. - Leenek gyertyákat kellene kihoznia - mondta. - Szeretném tudni, miért késlekedik.

Ekkor Cathy megszólalt egészen nyugodt hangon:

- Adam, én nem akartam idejönni. És nem is fogok itt maradni. Mihelyt tudok, elmegyek.

- Eh, csacsiság! - nevetett Adam. - Olyan vagy, mint egy gyerek, amikor először van távol a szülői háztól. Majd megszereted ezt a helyet, ha megszoktad, és a baba is meglesz. Tudod, az első időben a katonaságnál azt hittem, belehalok a honvágyba. De túlestem rajta. Mindnyájan túlesünk rajta, így hát ne is beszélj ilyen csacsiságokat.

- Nem csacsiság.

- Ne is beszélj róla, drágám. Minden megváltozik, mihelyt a gyerek világra jött. Majd meglátod. Majd meglátod.

Összekulcsolta kezeit tarkóján, és a fa ágain keresztül felnézett a pislákoló csillagokra.

TIZENHATODIK FEJEZET

1

Samuel Hamilton hazafelé poroszkált az éjszakában, amelyet úgy elárasztott a holdfény, hogy még a dombok is olyanok voltak, mintha a hold rezgő sugarainak fehér porában fürödnének - mintha a holdhoz tartoznának. A fák, a föld, minden száraz volt, mozdulatlan, levegőtlen, élettelen, akár a hold. Az árnyak feketék voltak, de nem árnyékoltak be semmit, a nyílt helyek fakófehéren világítottak. Samuel titkos mozgást érzett itt is, ott is, mert a holdfényes órák portyázói most jártak táplálék után. Így a szarvas, amely holdfényes időben egész éjjel legel, nappal meg alszik a sűrű bozótban. A nyulak, mezei egerek és más apró állatok, amelyekre annyian fenik a fogukat, nagyobb biztonságban érzik magukat, amikor a halovány holdfény elrejti őket - most előmásztak és ugrándoztak, és megdermedtek, hogy kövekhez vagy kis bokrokhoz hasonlítsanak, ha fülük vagy orruk veszélyt gyanított. A ragadozók is munkához láttak - a hosszú testű menyétek, amelyek úgy suhantak, mint a barna fény hullámai; az erős, fürge vadmacskák, amint a földhöz lapulva szinte láthatatlanná válnak, kivéve egy-egy pillanatot, amikor sárga szemük felvillan a sötétben; a rókák, amint magasra emelt hegyes orrukkal meleg vérű vacsorát szimatolnak; a mosómedvék a csendes víz közelében topognak, a békák kuruttyolását utánozva; a prérifarkasok orrukat a levegőbe fúrják a hegyoldalon, és öröm meg bánat közt vergődve, felemelt fejjel vonítják érzelmeiket, félig sírva, félig kacagva, istenük, a hold felé. És a kísérteties, sikongó nyüzsgés fölött baglyok vitorláznak a levegőben, félelmetes fekete foltot vetve az alattuk remegő földre. A délutáni szél elült, és csak egy kis könnyű szellőt kavartak a száraz, meleg dombok nyugtalan hőforrásai.

Doxology patáinak távolodó zaja egy időre elnémította az éjszaka nyüzsgő seregét. Samuel szakálla fehéren csillogott, és szürke haja felborzolódott feje búbján. Fekete kalapját a nyeregkápára akasztotta. Gyomra felső részén fájdalmat érzett, valami aggodalmat vagy beteges gondolatot. A Weltschmerz volt ez: a világfájdalom, amely mérges gázként száll fel a lélekből, és kétségbeesett érzéssel önti el egész lényünket. Az ember ilyenkor töri a fejét, mitől fél, milyen rontás fenyegeti, de nem tud rájönni.

Samuel gondolatban visszatért a gyönyörű Trask-birtokra és a víz jeleire - ebből csak nem születetett világfájdalom, hacsak nem titkos irigység táplálja. Szigorúan átkutatta lelkét, de nyomát sem találta benne az irigységnek. Erre áttért Adam álmára a kertről, amely olyan lesz, mint az Éden, és az imádatra, amellyel Adam ezt a Cathyt bálványozta. Ebben sincs semmi fájó, bántó - hacsak lelke nem gyászolja titokban rég elvesztett álmát. De a régi sebek már időtlen idők óta begyógyultak, mindez olyan régen volt, hogy elfelejtette, mennyire fájt valaha. Az emlék lágy volt és porhanyós, meleg és kellemes, most, hogy már mindez a múlté. Combja és ágyéka elfelejtette az éhséget.

Amint lovagolt a fák árnyékával váltakozó holdfényben, egyre mélyebben nézett önmagába. A világfájdalom - ezek az undok patkányok, hol is kezdték a szívét marcangolni? És megtalálta végül: Cathy volt az oka, a csinos, karcsú, finom arcú Cathy. De mi baj van vele? Hogy olyan hallgatag? De hiszen sok asszony ilyen. Hát mi lehet az? Mikor osont szívébe a szorongás? Eszébe jutott, hogy éppen olyan érzés fogta el, mint amikor megrándult kezében a vízkereső varázsvessző. Olyan érzés, hogy mindjárt történik valami - ezúttal valami rossz, valami fenyegető. És eszébe jutott a borzongás különös érzése. Most, hogy gombostűre tűzte az időt, a helyet, a személyt, most már biztosan tudta, hogy a vacsoránál kezdődött, és Cathy közelsége idézte elő.

Felrajzolta arcát maga elé, és tanulmányozta egymástól távol eső szemeit, finom orrlyukait, száját, amely édes volt, noha kisebb, mint ahogy Samuel szerette volna, tanulmányozta erős kis állát, aztán újra visszatért a szeméhez. Hideg sem volt talán? És egyáltalán a szeme döbbentette meg? Samuel e pont körül keringett. Cathy szemében nem volt semmiféle üzenet, semmi mondanivaló. Nem lehetett felismerni mögötte semmit. Nem emberi szem volt. És emlékeztette valamire - mi is lehet az? Valami kép? Valami emlék? Küszködve kereste, és egyszerre csak magától jelentkezett.

Rég elmúlt évekből bukkant elő, olyan évekből, melyeknek színei, hangjai, zsúfolt érzései teljesen lezárultak. Látta magát kisfiú korában - olyan kicsi volt, hogy fel kellett ágaskodnia, amikor meg akarta fogni apja kezét. Talpa alatt Londonderry macskaköveit érezte és a tolongást, a vidámságot - az egyetlen nagyvárosét, amelyet addig látott. Vásár volt bábszínházzal és elárusítóbódékkal: lovak és juhok vártak vevőjükre, az utcán kikötve vagy ketrecekbe zárva, más bódékban meg tarka csecsebecséket árultak, csupa kívánatos holmit - és apa is vidám volt.

Az embertömeg hirtelen megfordult, mint egy sodró erejű folyó, és magával vitte Samuelt is meg az apját, egy szűk utcán véges-végig... mintha hulladék fadarabok lettek volna, amiket sodor az ár... a mellüket nyomta, a hátukat taszigálta, csak a lábukat tudták emelgetni. A szűk utca egyszerre kitágult, betorkollt egy térre, és egy épület szürke fala előtt valami tákolmány nyúlt a magasba... a keresztgerendáról kötél lógott le, hurokkal a végén.

Samuelt és apját lökte-taszigálta az emberáradat, egyre közelebb. Emlékezetében még most is hallotta apja hangját: “Nem gyermeknek való ez... nem való senkinek, de legkevésbé gyermeknek.” Apja küszködött, hogy megforduljon, hogy utat törjön az emberáradaton keresztül visszafelé. “Engedjenek ki. Kérem, eresszenek ki. Gyermek van velem.”

De az arc nélküli tömeg csak taszigálta őket, szenvedély nélkül. Samuel nyakát nyújtogatta, hogy lássa az állványzatot. Fekete ruhás, fekete kalapos embercsoport mászott fel az emelvényre. És volt köztük egy aranyhajú ember is, ruházata sötét színű nadrág és világoskék ing, amely nyitva lebegett nyaka körül. Samuel és apja annyira elöl voltak már, hogy a fiúnak fel kellett emelnie fejét, ha látni akart valamit.

Az aranyhajú embernek mintha nem lett volna karja. Elnézett magasan a tömeg feje fölött, majd lenézett maga elé, egyenesen Samuelre nézett. A kép világos, tiszta, hibátlanul éles volt. Az aranyhajú ember szemének nem volt mélysége - nem olyan volt, mint más szem -, mintha nem is emberi szem lett volna.

Egyszerre gyors mozgás kezdődött az emelvényen. Samuel apja mindkét kezét a fiú fejére tette úgy, hogy két tenyerével befogta a fiú fülét, és ujjai a tarkóján találkoztak. A kezek leszorították Samuel fejét, és arra kényszerítették a fiút, hogy arcát apja fekete ünneplő kabátjába temesse. Akárhogy kapálózott is, nem tudta kiszabadítani fejét. Csak egy kis fénycsíkot látott a szeme peremén, és csak tompa moraj hatott a fülébe apja kezén keresztül. Fülében érezte a szívdobogását. Azután érezte, hogy apja keze és karja megmerevedik, mintha megfeszítené izmait. Arcán érezte, hogy apja mély lélegzetet vesz, és visszatartja - érezte, hogy apja keze remeg. Volt még valami más is - Samuel kiásta emlékeiből ezt is. Ott lebegett előtte a levegőben, lova feje fölött, az ütött-kopott kocsmaasztal, amelynél ültek hangos beszélgetés és kacagás közepette. Apja előtt egy cinkorsó állt, őelőtte pedig egy bögre forró tej, amelyet cukorral és fahéjjal ízesítettek. Apja ajka kék, szemében könny remeg.

- Istenem, ha tudtam volna - mondta -, dehogy hoztalak volna ide. Ilyesmit nem szabad embernek látnia, de egy kisfiúnak semmiképpen sem.

- Nem láttam semmit - cincogott Samuel -, hiszen leszorítottad a fejemet.

- Igazán? Ennek örülök.

- Hát mi történt?

- Meg kell mondanom. Megöltek egy gonosz embert.

- Azt az aranyhajút?

- Igen, azt. Nem kell, hogy sajnáld. Meg kellett, hogy öljék. Nem egyszer, de sokszor követett el borzalmas bűnöket, amiket csak a sátán találhat ki. Nem az tölt el bánattal, hogy felakasztották, hanem hogy ünnepet csináltak belőle, látványosságot olyasmiből, amit sötétben kellett volna elvégezni, a legnagyobb titokban.

- Láttam az aranyhajú embert. Egyenesen rám nézett.

- Akkor még inkább megköszönöm a Jóistennek, hogy nincs többé.

- De mit csinált?

- Sohasem mesélem el neked. Rosszabb, mint a lidércnyomás.

- Nagyon különös szeme volt neki, az aranyhajú embernek. Engem a kecske szemére emlékeztetett.

- Idd meg azt az édes tejecskét, aztán kapsz tőlem egy botot, sok színes szalaggal, meg egy szép, hosszú sípot, fényeset, akár az ezüst.

- És azt a fényes dobozt képekkel, azt is?

- Azt is, fiacskám, csak idd meg a tejecskédet, és ne kérdezz semmit.

Lám, ez volt az - sikerült kibányászni a múlt porából.

Doxology most kapaszkodott fel az utolsó dombocskán, amely hátravolt még hazáig. Vaskos lába fáradtan botorkált az út kövei közt.

“Persze hogy a szeme - gondolta Samuel. - Életemben csak kétszer láttam ilyet: nem is emberi szemet. Aztán ez az éjszaka - gondolta - meg ez a hold! Igen ám, de az isten szerelmére, micsoda kapcsolat lehet a réges-rég felakasztott szőke rablógyilkos és a kedves kis asszonyka közt, aki nemsokára anya lesz? Lizának igaza van: a fantáziám elragad, egy szép nap a pokolba rángat. Hagyjuk már ezt az ostobaságot, csak nem vádolom azt a szegény gyereket valami bűnnel? Az ember így könnyen tőrbe esik. Gondolkodj egy kicsit, és dobd a sutba sejtelmeidet! A szem alakja és színe? Merő véletlen az egész. De nem - nem erről van szó. A tekintete, aminek semmi köze a szem alakjához vagy a színéhez. Igen, de akkor mi teszi azt a tekintetet gonosszá? És talán az is megeshetik néha, hogy az ilyen tekintet angyali archoz tartozik. Eh, elég ebből, hagyjuk a romantikus képzelgést, ne zavarjon többé, soha többé! - Újra megborzongott. - Hogyan lehetne védekezni ez ellen a borzongás ellen?” - gondolta.

És Samuel Hamilton eldöntötte magában, hogy szívvel-lélekkel segít majd Trasknek a salinasi Édenkert megteremtésében - titkos vezeklésül csúf gondolataiért.

2

Liza Hamilton almaarca kipirult, lángolt. Mint ketrecbe zárt leopárd járkált a tűzhely előtt reggel, amikor Samuel bejött a konyhába. A tölgyfából rakott tűz zúgva felmorajlott a léghuzat nyitott szabályozója alatt, így majd felhevül a kemence, hogy megsüsse a kenyeret, amely fehéren dagadozott a sütőlapon. Liza még hajnal előtt talpon volt. Mindig ilyen korán kelt. Ágyban heverészni, amikor már világos volt - ezt éppen olyan bűnnek tekintette, mint fennmaradni besötétedés után. Egyik sem lehet erkölcsös dolog. Csak egy ember volt a

világon, aki bűntelenül és büntetlenül heverhetett a ropogósra vasalt ágynemű közt hajnal után, napfelkelte után, sőt messze a délelőtt közepéig, ez pedig legfiatalabb gyermeke, későn született, drága kisfia, Joe volt. Most már csak Tom és Joe élt a farmon a gyermekek közül. Tom széles vállú és vörös arcú ifjú volt, büszkén ápolgatta szép, hullámos bajuszát. Ott ült a konyhaasztalnál, ingujját letűrve karján, ahogy nevelték és szoktatták. Liza sűrű masszát csurgatott egy korsóból a kőserpenyőbe - liszt, tojás és tej keverékét. A forró lepénykék úgy emelkedtek a forró zsírban, mint kis kerek párnák, parányi vulkánok keletkeztek bennük és törtek ki sisteregve, amíg valamennyi meg nem sült annyira, hogy meg lehessen fordítani. Szép barnapirosak voltak, helyenként sötétbarna foltokkal. És kellemes, édes szaguk betöltötte a konyhát.

Samuel bejött az udvarról, ahol megmosakodott. Arca és szakálla még vizesen csillogott, és kék inge ujját letűrte, amint belépett a konyhába. Mrs. Hamilton nem engedte meg, hogy feltűrt ingujjal üljenek asztalához. Az ilyesmi műveletlenségre vallott vagy a finom modor semmibe vételére.

- Elkéstem egy kicsit, mama - mondta Samuel.

Liza rá se nézett. Kezében gyorsan forgott a tésztalapát, mint egy mérges kígyó, ha nyelvét öltögeti, és a forró lepénykék kénytelenek voltak fehér oldalukkal a forró kőedényhez lapulni.

- Hány óra volt, amikor hazajöttél? - kérdezte Liza.

- Késő volt, meglehetősen késő. Talán már tizenegy is. Nem néztem meg, féltem, hogy felébresztelek.

- Nem ébredtem fel - mordult rá Liza. - Te talán egészségesnek tartod, hogy egész éjjel csavarogsz, de ehhez az Úristennek is lesz majd valami mondanivalója. - Közismert dolog volt, hogy Liza Hamiltonnak és az Úristennek majdnem minden dologban azonos véleménye volt. Liza megfordult, kinyújtotta kezét, és a következő pillanatban egy tál forró lepény volt Tom kezében. - Hogy fest az a Sanchez-ház? - kérdezte.

Samuel odalépett feleségéhez. A nagy termetű ember lehajolt hozzá, és megcsókolta kerek, piros arcát.

- Jó reggelt, mama. Add rám áldásod.

- Isten áldjon meg - mondta Liza gépiesen.

Samuel leült az asztalhoz, és így szólt:

- Adj' isten, Tom. Hát, ami azt a házat illeti, Mr. Trask nagy átalakítást végeztet. Minden áldozatot meghoz, hogy lakhatóvá tegye a régi házat.

Liza élénken visszafordult a tűzhely mellől.

- Azt, ahol éveken át tehenek és disznók aludtak?

- De hiszen felszedette a padlókat, kicseréltette az ablakrámákat. Minden új, és frissen van mázolva.

- Sohasem tudja elűzni a disznók szagát - jelentette ki Liza szilárdan. - Ahol egyszer disznót tartottak, olyan csípős szag marad vissza, hogy semmivel sem lehet eltüntetni.

- Nos, én bementem és körülnéztem, mama, de nem éreztem semmit, legfeljebb a festék szagát.

- Majd ha a festék megszárad, megint érezni lehet a disznószagot - mondta Liza.

- Kertet kezd építeni, forrásvíz csobog rajta keresztül... külön helyet jelölt ki a virágok részére, lesz ott rózsa és minden... olyan bokrok is, amiket egyenesen Bostonból hozat.

- Nem értem, az Úristen miért tűri az ilyen tékozlást - mondta az asszony mérgesen. - Nem mintha én nem szeretném a rózsát.

- Azt mondta, majd ad nekem néhány dugványt - mondta Samuel.

Tom közben bekebelezte a forró lepénykéket, és a kávéját keverte.

- Mondd apa, miféle ember?

- Azt hiszem, remek ember... jól beszél, és tisztességesen gondolkodik. Kissé álmodozó természetű ugyan...

- Bagoly mondja a verébnek, hogy nagyfejű - vágott a szavába Liza.

- Tudom, mama, tudom. De még sohasem gondoltál arra, hogy nálam az álmodozás pótol egyet-mást, ami az életemből hiányzik. Mr. Trasknek csupa gyakorlati álma van, és csengő dollárjai is, hogy álmait megvalósítsa. Azt akarja, hogy birtoka csodakert legyen, és meg is fogja csinálni.

- A felesége milyen? - kérdezte Liza.

- Istenem, nagyon fiatal és nagyon csinos. Csendes teremtés, alig beszél, és nemsokára meglesz az első bébije.

- Azt már hallottam - mondta Liza. - Hogy hívták lány korában?

- Nem tudom.

- Nem? Hát honnan jött?

- Nem tudom.

Liza forró lepényt rakott elé, kávét is töltött neki, aztán újra megtöltötte Tom csészéjét.

- Hát akkor mit tudtál meg róla? - kérdezte. - Hogyan öltözködik?

- Hát... szépen, csinosan... kék ruha és egy kis kabát, rózsaszínű, de szűk a derekán.

- Ehhez van szemed, mi? Mit gondolsz, készen vett ruha, vagy mértékre varratta?

- Hát, azt hiszem, készen vette.

- Sokat értesz te ehhez - jelentette ki Liza. - Dessie utazókosztümjéről is, amit akkor varrt magának, amikor San Joséba ment, azt hitted, hogy készen vettük.

- Dessie a legédesebb és legügyesebb teremtés! - kiáltott fel Samuel. - A tű csak úgy dalol a kezében.

Tom is hozzászólt:

- Dessie arra gondolt, hogy ruhaszalont nyit Salinasban.

- Nekem is mondta - bólintott Samuel. - Nagy sikere lesz vele.

- Salinasban? - Liza csípőre tette a kezét. - Nekem egy árva szót sem szólt erről.

- Attól félek, rossz szolgálatot tettünk a mi drága Dessie-kénknek - mondta Samuel. - Arra készülődött, hogy amolyan igazi meglepetésben részesíti a mamát, ezért hallgatta el a tervét, most meg a mi hibánkból kiszivárgott, mint a liszt egy egérrágta zsákból.

- Nyugodtan megmondhatta volna nekem - felelte Liza. - Nem szeretem a meglepetéseket. Nos, folytasd, mit csinál egész nap?

- Kicsoda?

- Hát Mrs. Trask, természetesen.

- Mit csinál? Istenem, üldögél egy széken, a tölgyfa alatt. Már nem sok ideje van hátra.

- Én a kezéről beszélek, Samuel, a kezéről, mit csinál a kezével?

Samuel motozott az emlékezetében.

- Azt hiszem semmit. Úgy emlékszem, szép kis keze van, és összekulcsolva pihenteti az ölében.

Liza felhúzta az orrát.

- Nem varr, nem foltozgat, nem köt?

- Nem, mama.

- Nem tudom, jó gondolat volt-e átmenned hozzájuk. A gazdagság és tétlenség az ördög legjobb eszköze, te pedig nem tartozol a legkeményebb ellenállók közé.

Samuel felemelte a fejét, és jóízűen nevetett. Felesége néha elragadtatással töltötte el, bár nem tudta volna megmondani, miért.

- Én csak a jó kereset kedvéért járok majd oda, Liza. Reggeli után akartam elmesélni, amikor leülhetsz, és kényelmesen hallgathatod. Azt akarja, hogy öt vagy hat kutat fúrjak neki, és talán szélmalmokat is építsek meg víztárolókat.

- Nemcsak szóbeszéd ez? Nem olyan szélmalom, amelyet csak vízzel lehet hajtani? Fizet is érte, vagy üres kézzel jössz majd haza, mint rendesen, és még mentegeted is: “Majd fizet, mihelyt betakarította a termését!” - utánozta Samuelt gúnyosan. - “Majd fizet, mihelyt a gazdag nagybácsija meghal!” Nekem az a tapasztalatom, és te is rájöhetnél már, Samuel, hogy aki nem fizet azonnal, egyáltalán nem fizet soha. Lenn a völgyben vásárolhattunk volna farmot magunknak az ígéretekből, amiket kaptál.

- Adam Trask nem marad adós - mondta Samuel. - Gazdag ember. Apja nagy vagyont hagyott rá. Olyan munka ez, mama, hogy egész télen át elfoglal. Még félre is teszünk valamit, és olyan karácsonyt csapunk, hogy az égbe is felhallatszik. Ötven centet fizet minden lábnyi mélységért és a szélmalmokért külön. Mindent meg tudok csinálni házilag, kivéve a gyűrűket. De szükségem lesz a fiúk segítségére. Magammal viszem Tomot és Joe-t.

- Joe nem mehet - jelentette ki Liza. - Tudod, hogy az egészsége milyen kényes.

- Úgy gondoltam, majd ledörzsölünk egy kicsit a kényességéből. Aki kényes, attól még éhen halhat.

- Joe nem mehet - zárta le a vitát Liza. - És ki vezeti a farmot, amíg te meg Tom nem vagytok itt?

- Úgy gondoltam, írok George-nak, hogy jöjjön haza. Nem szereti a hivatalnoki állást még akkor sem, ha King Cityben élhet.

- Akár szereti, akár nem, heti nyolc dollárért el lehet viselni egyet-mást.

- Mama - kiáltott fel Samuel -, itt a jó alkalom, hogy beírjuk nevünket a First National Bank könyveibe! Ne torlaszold el erős nyelveddel a szerencse útját! Kérlek, mama!

Liza egész délelőtt csak magában füstölgött munkája közben, míg Tom és Samuel a kútfúró felszereléssel bíbelődött. Köszörülték a fúróvasakat, új elgondolású szélmalmokat rajzoltak, számolgatták az építőgerendák meg a víztartályokhoz szükséges vörösfa tönkök méreteit.

Késő délelőtt Joe is előbújt, és csatlakozott hozzájuk. A készülődés annyira elbűvölte, hogy könyörgött apjának, vigye magával őt is.

- Kapásból megmondhatom, hogy ellene vagyok, Joe - felelte Samuel. - Anyádnak szüksége van rád idehaza.

- De én menni akarok, papa. És ne felejtsd el, a jövő évben úgy is Palo Altóba megyek iskolába. Ez az alkalom soha nem tér vissza. Kérlek, hadd menjek. Szorgalmasan fogok dolgozni.

- Csak dolgoznál, ha elvinnélek. De mondom, ellene vagyok. És ha beszélsz erről anyáddal, hálás lennék, ha kikotyognád, hogy én ellenzem. Még lódíthatsz is rajta egy kicsit. Mondd, hogy kereken elutasítottalak.

Joe vigyorgott, Tom meg hangosan kacagott.

- De ha erősen rábeszélnek, esetleg engedsz, nem? - kérdezte Tom.

Samuel sötéten nézett a fiaira.

- Én nagyon nyakas ember vagyok - mondta. - Ha egyszer elhatároztam magam valamire, hat ökör sem mozdíthat el. Megvizsgáltam a kérdést minden oldaláról, és úgy döntöttem, hogy Joe nem mehet. Csak nem akarjátok, hogy meghazudtoljam saját szavamat?

- Most mindjárt bemegyek, és beszélek vele - mondta Joe.

- Jól van fiam, csak ügyesen! - kiáltott utána Samuel. - Vedd elő a jobbik eszedet, és hagyd a javát anyádra. Addig is konokul megmaradok a konokságom mellett.

Két nappal később elindult a nagy szekér, megrakva épületfával és felszereléssel. Tom hajtotta a négy lovat. Mellette Samuel és Joe lógázta a lábát.

TIZENHETEDIK FEJEZET

1

Amikor azt mondtam, Cathy szörnyeteg, azt hittem, így is van. De azóta nagyítóüveggel közelről megvizsgáltam a róla készült kép apró lenyomatát, és újra áttanulmányoztam a parányi lábjegyzeteket, és most már magam is szeretném tudni, vajon csakugyan igaz-e. Az a baj, hogy nem tudhatjuk, Cathy mit akart, és így sohasem tudhatjuk meg, vajon megkapta-e vagy sem. Vagy ha nem tört valami cél felé, hanem inkább menekült valami elől - nem tudhatjuk, vajon sikerült-e a menekülés. Ki tudja, talán meg is próbálta magyarázni valakinek - vagy mindenkinek -, hogy miféle ember, csak nem sikerült a magyarázat, mert hiányzott a közös nyelv, melyen valójában meg tudta volna értetni magát másokkal. Talán maga az élete volt ez a nyelv - szabályos, fejlett, de megfejthetetlen nyelv. Könnyű azt mondani, hogy aljas volt, de ennek alig van értelme, ha nem tudjuk, miért volt az.

Képzeletemben pontosan megrajzoltam Cathy képmását, amint csendesen ül, és várja, hogy terhessége véget érjen - ül és vár egy farmon, amelyet utál, egy férfi oldalán, akit nem szeret.

Ült a székén, a tölgyfa alatt, két kezét egymásba kulcsolva, mintha jobbja a baljánál keresne szeretetet és oltalmat. Most már nagyon "erős" volt - abnormálisan erős még abban a korban is, amikor az asszonyok dicsőségnek tartották, ha nagy gyerekeket hoztak a világra, és büszkén emlegették az átlagon felüli fontokat. Alakja egészen eltorzult; hasa olyan feszes és nehéz volt, annyira felpuffadt, hogy meg se tudott állni másképp, csak ha kezére támaszkodott. De ez az erős puffadtság helyi jellegű volt. Nem érintette a vállát, a nyakát, karját, kezét, arcát - mindez kecses és lányos maradt. Keble nem nőtt meg, mellbimbói nem sötétültek el. Tejmirigyeinek működése nem gyorsult meg, szervezete mintha nem tett volna előkészületeket az újszülött táplálására. Ha asztalnál ült, meg se látszott rajta, hogy másállapotban van.

Akkoriban még nem ismerték a medenceív méregetését, a vérképvizsgálatot, a kálciumos csontképzést. Az asszony egy fogát adta oda egy gyerekért - ez volt a törvény. És az asszony lehetett kívánós - akár a szart is megkívánhatod, ahogy akkor mondták -, ezt az Éva-természet rovására írták: hiszen az eredendő bűn miatt úgyis vád alatt állt.

Cathy furcsa étvágya még elég egyszerű volt másokéhoz képest. Az ácsok, akik a régi házat tatarozták, panaszkodtak, hogy nem hagyhatják szabadon heverni a krétadarabokat, melyekkel rajzoltak. Ezek lépten-nyomon eltűntek. Cathy lopta el őket, és apró darabkákra tördelte. A krétamorzsákat kötênye zsebében rejtegette, és amikor senki sem látta, szétmorzsolta a puha meszet fogai közt. Nagyon keveset beszélt. Tekintete mindig a messzeségben révedezett, mintha már maga is elment volna, egy lélegző bábut hagyva hátra, hogy távollétét elleplezze.

Körülötte áradt a nyüzsgő élet. Adam boldogan lótott-futott az építkezés körül, és tervezte Édenkertjét. Samuel és fiai negyven láb mélységben vizet találtak, és befejezték az első kutat. Azokat az újmódi fémgyűrűket használták, amelyek jó sok pénzbe kerültek, de Adam mindenből a legjobbat akarta.

Hamiltonék továbbköltözködtek felszerelésükkel, és megkezdték a következő kút fúrását. Sátorban aludtak munkahelyük mellett, és tábortűzön főztek. De egyikük állandóan úton volt - hazanyargalt egy üzenettel vagy valami szerszámért.

Adam ide-oda röpdösött, mint valami megzavarodott méh, ha sok virágot lát, Cathy mellett ült, és a rebarbaradugványokról mesélt neki, amelyek most érkeztek meg. Lerajzolta neki az újfajta szélmalomszárnyat, amelyet Samuel eszelt ki; változtatható lapáttávolsága lesz, ami akkoriban még hallatlan dolog volt. Adam kilovagolt a kutasokhoz, és megakasztotta a munkát érdeklődésével. S ahogy Cathyvel a kutakról beszélt, a kútfúrásnál minden szava a szülés körül forgott. Szép napok voltak ezek Adam számára, élete legszebb napjai. Király volt - gyönyörű, tág birodalom terült el körülötte. És a nyár lassan beleolvadt a meleg, illatos őszbe.

2

Hamiltonék a kútállvány mellett befejezték ebédjüket. Elfogyasztották a kenyeret, amit Liza sütött, a házisajtot és a méregerős kávét, amit kannában főztek a tűzön. Joe szeme majd leragadt - azon törte a fejét, miképp osonhatna el minél előbb a bokrok közé, hogy szundítson egyet.

Samuel a homokos földön térdelt, és fúrója kicsorbult élét vizsgálgatta. Éppen az ebédszünet előtt a fúró harminclábnyi mélységben valami keménybe ütközött, ami úgy kicsorbította az acélt, mintha ólom volna. Zsebkése pengéjével Samuel lekaparta róla az idegen anyagot, és tenyerén hosszasan vizsgálgatta. Szemében gyerekes izgalom fénye gyulladt ki. Kinyújtotta karját, és a lekapart port Tom kezébe öntötte.

- Nézd csak meg ezt, fiam. Mi a véleményed róla?

Joe otthagyta helyét a sátor előtt, és közelebb ment. Tom is sokáig tanulmányozta a leletet kezében.

- Akármi legyen is - mondta -, annyi bizonyos, hogy kemény. Gyémánt nem lehet, mert ahhoz túl nagy. Inkább olyan, mint valami fém. Nem gondolod, hogy valami elásott mozdonyba fúrtunk bele?

Samuel nevetett.

- Harminc láb mélyen? - mondta csodálkozva.

- Olyan, mintha szerszámacél volna - mondta Tom. - Keményebb mindennél, ami nekünk van.

Ekkor észrevette apja derűs arcát és a messzeségbe kalandozó pillantását. Tom megremegett, átérezte apja elragadtatását, és részt vett benne. A Hamilton gyerekek örültek, ha apjuk szabadjára engedte csapongó képzeletét. Ilyenkor csodák népesítették be a világot.

- Valami fém, azt mondod - kezdte Samuel. - Azt gondolod, acél, ugyebár? Hát ide hallgass, Tom. Én először csak találgatni fogok, azután elemeztetni fogom a leletet. Hát hallgasd meg a találgatásomat, és jegyezd meg jól. Azt hiszem, nikkel lesz benne, talán ezüst is, aztán szén és mangán. De jó volna kiásni! Itt van a tengerfenéki homokban. Ebben dolgozunk most.

- Igazán? - lelkendezett Tom. - Azt hiszed, nikkel és ezüst...

- Igen, és itt hever legalább százezer éve - mondta Samuel, és fiai tudták, hogy most látja mindazt amit mesél. - Talán akkor itt még víz volt, afféle belső tenger, amely fölött óceáni madarak köröztek és rikoltoztak. És milyen szép lehetett mindez éjjel! Először fényes vonal villant fel, majd hatalmas, fehér fényoszlop zuhant alá, aztán szétágazott, mint egy vakító sugarakból álló, terebélyes fa koronája, és nagy ívben lerepült az égről. Ugyanakkor hatalmas szökőár zúdult a magasba, és sisteregve tört fel a gőzfelhő, mint egy óriási gomba. Füled megsiketült volna a dübörgéstől, és úgy érezted volna, hogy a víz felrobban. Azután sötét éjszaka következett a vakító fényözönhöz képest. És lassanként meglátnád az elpusztult halak

tömegét, amint felveti a víz, hasuk ezüstösen megvillan a csillagok fényében, és a madarak mohón, éhesen lecsapnak rájuk. Egyébként magányos, elhagyatott táj, de még elgondolni is gyönyörű, nem igaz?

Mint mindig, most is kinyitotta szemüket, és megláttatta velük azt, amit ő látott.

Tom halkan megkérdezte:

- Vagyis meteorit, azt hiszed, ugye?

- Úgy bizony, és az elemzés be is fogja bizonyítani.

- Ássuk ki, apa! - kiáltotta Joe mohón.

- Ásd ki te, Joe, míg mi a kutat fúrjuk.

Tom már komolyabban beszélt:

- Ha az elemzés kimutatja, hogy elég nikkel és ezüst van benne, nem fizetődik-e ki felszínre hozni?

- Te vagy az én igazi fiam! - felelte Samuel. - Hogy érdemes-e kibányászni? Attól függ, akkora-e mint egy ház, vagy olyan kicsi, mint egy kalap.

- Próbafúrással megállapíthatjuk, nem?

- Igen, ha titokban csináljuk, és még a gondolatainkat is véka alá rejtjük.

- Miért? Hogy érted ezt?

- Ejnye, Tom, hát a legkisebb tekintettel sem vagy az édesanyádra? Éppen elég bajt okozunk neki fiam. Márpedig ő világosan megmondta, hogy alaposan ellátja a bajunkat, ha még egyszer szabadalmaztatni merészelek valamit, és arra dobom ki a pénzt. Szánd meg jó anyádat, édes fiam! Nem láttad még, hogy pirul és szégyenkezik, ha valaki megkérdezi tőle, mit csinálunk? Anyád igazmondó asszony, és ebben az esetben kijelentené: “Most éppen egy csillagot túrnak fel.” - Vidáman nevetett. - Ezt nem élné túl. Vagy ha túlélné, mi keserülnénk meg. Búcsút mondhatnánk három hónapra minden süteménynek.

- Nem tudunk a fúróval keresztüljutni rajta - vélte Tom. - Akkor egy más helyre kell költöznünk a felszereléssel.

- Előbb leeresztek egy kis robbantószert - mondta Samuel. - Ha az nem löki félre, új lyukat kezdünk. - Felállt. - Haza kell mennem a robbantószerért, meg hogy kiköszörüljem a fúrót. Mi volna, fiúk, ha velem jönnétek, és egy kis meglepetésben részesítenénk anyát? Akkor majd egész éjjel süt-főz és panaszkodik. Utóbbit azért, hogy elrejtse örömét.

- Valaki jön, méghozzá gyorsan! - mondta Joe.

Csakugyan látni lehetett egy lovast, aki teljes vágtában közeledett feléjük. Furcsa lovas volt, csak úgy lötyögött a nyeregben, mint egy odakötött csirke. Amikor kissé közelebb ért, látták, hogy Lee az - könyökével úgy csapkodott, mintha szárnyak volnának, varkocsa pedig úgy vonaglott nyaka körül, mint egy kígyó. Csodálatos, hogy le nem pottyant a nyeregből, és még mindig hajszolta lovát. Aztán megállt, és erősen lihegett.

- Missy Adam üzeni, tessék jönni! Missy Cathy losszul van, nagyon losszul... tessék gyolsan jönni. Missy sikoltozik, oldít.

- Nyugalom, Lee - mondta Samuel. - Mikor kezdődött?

- Kölülbelül leggeli után.

- Jól van. Csak nyugalom. Hogy van Adam?

- Missy Adam megőlül. Síl és nevet, lókázik is.

- Nem csodálom - mondta Samuel. - Ezek az új papák ilyenek. Én is ilyen voltam valamikor. Tom, nyergeld meg nekem azt a lovat.

- Mi történt? - kérdezte most Joe.

- Istenem, csak annyi, hogy Mrs. Trask vajúdik. Megígértem Adamnek, hogy segítségére leszek.

- Te? - csodálkozott Joe.

Samuel végigmérte a legkisebb fiát.

- Én segítettem a világra mindkettőtöket - mondta. - És azt hiszem, eddig még nem bizonyítottad be, hogy rossz szolgálatot tettem vele a világnak. Tom, te szedd össze a szerszámokat. Menj haza, és köszörülj ki mindent. Aztán hozd ki azt a doboz lőport, ami a szerszámkamrában a polcon van. De csínján bánj vele, ha szereted a kezedet és a lábadat. Joe, azt akarom, hogy te maradj itt, és vigyázz a dolgokra.

- Mit csináljak itt egyedül? - mondta Joe panaszos hangon.

Samuel egy pillanatig hallgatott, aztán így szólt:

- Joe, szeretsz engem?

- Hát hogyne!

- Ha azt hallanád, hogy valami nagy bűntettet követtem el, átadnál a rendőrségnek?

- Miről beszélsz?

- Átadnál?

- Nem.

- No, akkor jól van. A kosaramban, a ruháim alatt találsz két könyvet, vigyázz rájuk nagyon. A két kötetet olyan ember írta, akiről még hallani fog a világ. Bele is foghatsz az olvasásába, ha kedved tartja, legalább egy kicsit kitágítja a fejedet. A könyv címe: A lélektan alapelvei. Egy kelet-amerikai ember írta, úgy hívják: William James. Nem rokona a hírhedt vasúti rablónak. De Joe, ha valaha is kikottyantod, hogy tudsz valamit ezekről a kötetekről, elkergetlek a farmról. Mert ha anyád valaha is rájön arra, hogy pénzt adtam ki rájuk, ő kerget el engem.

Tom odavezette hozzá a felnyergelt lovat.

- Én is elolvashatom utána? - kérdezte.

- El - felelte Samuel, és lábát könnyedén átvetette a nyergen. - Gyerünk, Lee.

A kínai rögtön vágtatásra akarta bírni lovát, de Samuel visszatartotta.

- Csak nyugodtan, Lee. A szülés tovább tart, mint ahogy gondolja. Legalábbis többnyire.

Egy ideig némán lovagoltak, azután Lee megjegyezte:

- Kár, hogy megvásárolta azt a két kötetet. Nekem is megvan, egy kötetbe sűrítve. Kitűnő tankönyv. Szívesen kölcsönadtam volna önnek.

- Megvan, csakugyan? Sok könyve van?

- Itt nálam nem olyan sok, harminc-negyven kötet. De ezeket bármikor megkaphatja, ha még nem olvasta.

- Köszönöm, Lee. És mérget vehet rá, megnézem őket, mihelyt egy kis időm lesz. Tudja, beszélgethetne egy kicsit a fiaimmal. Joe talán nem elég komoly, de Tom derék fiú, és jót tenne neki.

- Kemény dió, Mr. Hamilton. Kissé félek új emberrel beszélni, de megpróbálom, ha akarja.

Most már gyorsabban igyekeztek a kis horpadás felé, ahol a Trask-ház állt.

- Mondja csak - kérdezte Samuel -, mi újság a fiatal mamánál?

- Jobb szeretném, ha megnézné, és maga állapítaná meg - felelte Lee. - Tudja, ha valaki olyan hosszú ideig élt egészen egyedül, mint én, gondolkodása könnyen elrugaszkodik, mert kizökkent a társadalmi élet rendes kerékvágásából.

- Igen, értem. De én nem élek magányosan, és gondolkodásom mégis elrugaszkodik. Talán csak nem ugyanabba az irányba, mint az öné?

- Szóval nem hiszi, hogy képzelődöm?

- Nem tudom, mire gondol, de megnyugtatom, hogy nekem is valami furcsa érzésem van.

- Azt hiszem, nálam is csak erről van szó - mondta Lee, és mosolygott. - Mégis, szeretném elmondani, milyen messzire jutottam. Az egész úton azok a kínai tündérmesék jártak az eszemben, melyeket apámtól hallottam. Nekünk, kínaiaknak meglehetősen fejlett demonoló-giánk van.

- Azt hiszi, ez az asszony egy démon, afféle gonosz szellem?

- Természetesen nem hiszek ilyen badarságot - mondta Lee. - Remélem, már kinőttem ebből. De nem tudom, mi az, amit érzek. Tudja, Mr. Hamilton, a szolgában többnyire kifejlődik az a képesség, hogy megérezze a szelet, és meg tudja ítélni a klímát abban a házban, ahol dolgozik. Márpedig itt... van valami különös. Talán az juttatja eszembe apám démonjait.

- Apja hitt bennük?

- Dehogyis. Csak úgy gondolta, jó lesz, ha én is megismerem népünk múltját, származásom hátterét. Hiszen önök, nyugati emberek is számos mítoszt teremtenek.

Samuel így szólt:

- Mondja meg, mi történt, hogy így elrohant? Úgy értem, most reggel.

- Ha nem jönne velem, megpróbálnám - mondta Lee. - De inkább nem teszem. Majd meglátja saját szemével. Lehet, hogy őrült vagyok. Mr. Adam persze nagyon izgatott. Olyan feszült, hogy könnyen elpattanhat, akár egy bendzsó húrja.

- Mondja el, körülbelül mi történt. Ezzel időt takarítunk meg. Mit csinált az asszony?

- Semmit. Éppen ez az, Mr. Hamilton. Már láttam asszonyokat szülés előtt, nem is egyet, de ez itt valami egészen új nekem.

- Hogyan?

- Hát... hogy is mondjam... csak annyit mondhatok, hogy ez nem is annyira szülés, mint keserves, halálos küzdelem.

Amint belovagoltak a horpadásba, és a tölgyfák alá értek, Samuel így szólt:

- Remélem, nem kavart fel engem túlságosan, Lee. Furcsa nap ez, magam sem tudom, miért.

- Nincs szél - felelte Lee. - Hetek óta az a nap, amikor egy csepp szél sincs délután.

- Úgy van. Annyira elmerültem mindenféle részletkérdésbe, hogy nem figyeltem a nap arculatára. Előbb egy eltemetett csillagra bukkantunk, most meg világra akarunk hozni egy vadonatúj emberkét. - A tölgyfák ágain felpillantott a sárga fényben fürdő dombokra. - Milyen gyönyörű ilyen napon jönni a világra! - kiáltott fel. - Ha vannak előjelek, akkor boldog élet kezdete ez. És még valami, Lee. Ha Adam igazán olyan, amilyennek látszik, akkor csak az utunkban lesz. Maradjon maga is a közelben, jó? Arra az esetre, ha szükségem lesz valamire. Nézze, az ácsok abbahagyták már a munkát, ott ülnek a fa alatt.

- Mr. Adam állította le a munkát. Úgy gondolta, a kopácsolás idegesítené a feleségét.

- Maradjon csak a közelben - ismételte Samuel. - Már ebből is látom, hogy Adam csakugyan olyan, amilyennek látszik. Még azt se tudja, hogy felesége alkalmasint azt se hallaná meg, ha maga a Jóisten dobolná a takarodót az égboltozaton!

A fa alatt ülő munkások integettek neki:

- Hogy van, Mr. Hamilton? Hogy van a családja?

- Remekül, pompásan. Nézd csak, nem Rabbit Holman az? Hol volt eddig, Rabbit?

- Elmentem kincset ásni, Mr. Hamilton.

- És talált valamit, Rabbit?

- A fenét, Mr. Hamilton. Még az öszvért sem találom, amelyikkel elmentem.

Továbblovagoltak a ház felé. Lee gyorsan azt mondta:

- Ha lesz egy szabad perce, szeretnék mutatni önnek valamit.

- Mi legyen az, Lee?

- Hát... megpróbáltam lefordítani néhány régi kínai költeményt angolra. Nem vagyok egészen bizonyos benne, vajon egyáltalában meg lehet-e csinálni. Nem nézné meg?

- Nagyon szeretném megnézni, Lee. Igazi gyönyörűség lesz számomra.

3

Bordoni fehér gerendaháza nagyon csendes volt, rosszat sejtetően csendes. A redőnyöket lehúzták. Samuel leszállt a tornácnál, leoldozta a kidagadó nyeregtáskákat, és átadta lovát Leenek. Kopogott, nem kapott választ, benyitott. A külső világosság után a nappali szoba félhomályosnak tűnt. Samuel benézett a konyhába, ahol Lee mindent ragyogó tisztára sikált. Szürke kőedényben kávé forrt a tűzhelyen. Samuel zörgetett a hálószoba ajtaján, és belépett.

Majdnem koromfekete sötétség volt odabenn, mert nemcsak a redőnyöket húzták le, de pokrócokat is szegeztek az ablakok fölé. Cathy a nagy, négyoszlopos ágyban feküdt. Adam ott ült mellette, arcát az ágytakaróba temetve. Most felemelte fejét, és vakoskodva kimeresztette a szemét.

- Miért üldögél így a sötétben? - mondta Samuel tréfálkozó hangon.

- Cathy nem akar világosságot - felelte Adam rekedten. - Bántja a szemét.

Samuel belépett a szobába, és lépésről lépésre érezte, hogy mind nagyobb tekintélyt követel magának.

- Márpedig ide világosság kell - mondta. - Hunyja be a szemét. Vagy ha akarja, fekete kendőt kötök rá.

Az ablakhoz lépett, és megragadta a pokrócot, hogy lehúzza, de Adam abban a pillanatban ott termett mellette, még mielőtt a pokrócot lerántotta volna.

- Hagyja! - kiáltott rá hevesen. - Mondtam már, hogy a fény bántja.

Samuel odafordult hozzá.

- Nézze, Adam, tudom, hogy mit érez. Megígértem magának, hogy kezembe veszem a dolgokat, és meg is teszem. De szeretném remélni, hogy maga nem tartozik ama dolgok közé, melyeket kézbe kell vennem.

Lerántotta a pokrócot, és felhúzta a redőnyt, hogy beengedje a délutáni napot.

Cathy kis nyivákoló hangot hallatott az ágyból, és Adam odament hozzá.

- Csukd be a szemed, drágám. Majd egy kendőt teszek a szemedre.

Samuel egy székre dobta nyeregtáskáit, és megállt az ágy mellett.

- Adam - mondta határozott hangon -, arra kérem, hogy menjen ki a szobából, és maradjon odakinn.

- Nem, azt nem tehetem. Miért?

- Mert nem akarom, hogy itt lábatlankodjék. Tartsa kedves kötelességének, hogy berúgjon egy kicsit.

- Nem tudnám megtenni.

Samuel így folytatta:

- A harag lassan ágaskodik fel bennem, az undor pedig még lassabban, de most érzem, hogy mind a kettő tápászkodni kezd. Vagy kitakarodik a szobából, és nem zavar többet, vagy pedig megyek, és birkózzék meg a bajokkal, ahogy tud!

Adam végül kiment, Samuel meg a küszöbről utánakiáltott:

- És ha hall valamit, ne rohanjon be mindjárt, érti? Várja meg, amíg kijövök. - Becsukta az ajtót, észrevette, hogy a kulcs a zárban van, mindjárt meg is fordította. - Egészen kijött a sodrából, különben is heves ember - mondta. - Szereti magát.

Eddig még nem nézte meg az asszonyt alaposabban. Most látta, hogy vad gyűlölet lobog a szemében, kiengesztelhetetlen, gyilkos gyűlölet.

- Hamarosan túl leszünk rajta, kedvesem. Most mondja meg, a magzatvíz elment-e már?

Cathy ellenségesen meredt Samuelre, ajka sziszegve felemelkedett parányi fogairól, de nem felelt.

Samuel rámeredt.

- Nem kedvtelésből jöttem ide, csak baráti szívességből - mondta. - Nem nagy élvezet nekem, fiatalasszony. Nem tudom, mért olyan zabos, és ha jól meggondolom, nem is érdekel. De lehet, hogy valamelyest enyhíthetem a fájdalmait, ki tudja? Még egy kérdést intézek magához. Ha nem felel, ha továbbra is ilyen mérgesen néz rám, szedem a sátorfámat, és elmegyek, maga meg fetrengjen itt egyedül.

Ezek a szavak eljutottak a nő értelméig, mint a vízbe lőtt ólomsörét a folyó fenekéig. Erőt vett magán. Samuel megborzongott, amint látta, hogy a nő arca megváltozik, acélkemény tekintete egy fokkal barátságosabbá válik, összeszorított ajka megtelik, csücskei felgörbülnek. Észrevette kézmozdulatát is, amint összeszorított ökle kinyílik, és rózsás ujjai szétválnak. Cathy

arca is megfiatalodott - egyszerre olyan lett, mint a megbántott ártatlanság, amely bátran tűr és szenved. Mintha egy laterna magicában hirtelen kicserélték volna a vetítőlemezt.

- A magzatvíz már hajnalban elment - mondta lágyan.

- No, ez már jobb. Erős görcsei voltak?

- Igen.

- Milyen időközökben?

- Nem tudom.

- Nézze csak... tizenöt perce vagyok ebben a szobában.

- Két kis görcsöm volt... nem... két nagy, amióta bejött.

- Remek. És hol a vászonholmi?

- Ott, abban a kosárban.

- Jól van, minden rendben lesz, kedvesem - mondta Samuel szelíden.

Kinyitotta nyeregtáskáját, és kivett belőle egy vastag kötelet; kék bársonyhuzat volt a kötélen, és mindkét végében hurok; a bársonyhuzatra száz meg száz apró rózsaszín virágot hímeztek.

- Liza elküldte a húzókötelét, hogy használja - mondta -, akkor készítette, amikor elsőszülött gyermekünket vártuk. Aztán jöttek a testvérkék, más barátainknak is kölcsönadtuk a kötelet... jó sok embert húzott már a világra.

A két hurkot ráhúzta az ágy két elülső láboszlopára.

Az asszony szeme hirtelen megüvegesedett, és háta ívben meggörbült, mint egy rugó, és arcát vér öntötte el. Samuel várta, hogy sikoltson vagy kiabáljon, és aggódva nézett a zárt ajtóra. De nem hallatszott sikoltás, csak apró, nyöszörgő nyögések sora. Néhány másodperc múlva Cathy teste elernyedt, és arcából megint gyűlölet tüzelt.

A vajúdás újrakezdődött.

- Jól van, kedvesem, jól van - mondta Samuel csillapítóan. - Most egy volt, vagy kettő? Magam sem tudom. Minél többet lát az ember, annál jobban megtanulja, hogy nincs két egyforma eset. Most már jó lesz, ha megmosom a kezemet.

Az asszony feje jobbra-balra csapódott.

- Jól van, kedves, jól van - mondta Samuel. - Azt hiszem, már nem tart soká, a kisbabája mindjárt meglesz. - Kezét az asszony homlokára tette, ahol a sebforradás sötéten és haragosan vöröslött. - Hol szerezte ezt a sebet itt a homlokán? - kérdezte.

Cathy hirtelen felkapta fejét, és éles fogai bemélyedtek Samuel kezébe, a keze fején és a tenyerén, a kisujj mellett. Samuel felkiáltott fájdalmában, és el akarta rántani kezét, de a nő összeszorította állkapcsát, feje jobbra-balra rángatózott, úgy marta áldozata kezét, mint egy borzeb, ha zsákot marcangol. Közben dühös morgás tört ki összeszorított fogai közül. Samuel arcul csapta, de nem használt semmit. Erre gondolkodás nélkül úgy védekezett, ahogy akkor tette volna, ha marakodó kutyák közé keveredik. Bal keze elkapta a nő nyakát, és megszorította, hogy ne kapjon levegőt. Cathy viaskodott, és még jobban tépte a harapás helyét, aztán kénytelen volt állkapcsát végre meglazítani. Samuel végre kiszabadíthatta kezét. A szétmarcangolt, megtépett hús erősen vérzett. Visszalépett az ágytól, és megvizsgálta a sebet, amit Cathy fogai téptek. Félelemmel pillantott a nőre. Most, hogy odanézett, Cathy arca megint nyugodt volt, fiatal és ártatlan.

- Sajnálom - mondta gyorsan. - Nagyon sajnálom.

Samuel megborzongott.

- A fájdalom vadított meg így - folytatta Cathy.

Samuel kelletlenül felkacagott.

- Úgy látszik, szájkosarat kell kötnöm magára - mondta. - Egyszer egy skót juhász szuka csinálta velem ugyanezt.

Látta, hogy a gyűlölet egy pillanatra megint felvillan a szemében, és újra kialszik.

- Nincs valami, amit rátehetnék? - kérdezte Samuel. - Az emberi harapás veszélyesebb, mint a mérges kígyóé.

- Nem tudom.

- De csak van itt valahol egy kis whisky? Ha nincs más, egy kis whiskyt öntök rá.

- A második fiókban.

Samuel whiskyt fröcskölt vérző kezére, és kinyomta a sajgó sebet, miközben érezte az alkohol csípős erejét. Gyomra émelygett, rosszullét környékezte. Kortyolt egyet a whiskyből, hogy megnyugtassa magát. Nem mert visszanézni az ágyra.

- Jó ideig nem sok hasznát veszem majd a kezemnek - dünnyögte.

Később így mesélte Adamnek:

- Ez az asszony halcsontból készült. Még fel sem készültem, és a gyermek már megszületett. Kipattant, mint egy mag. Még a víz se volt ott, hogy megmossam. Cathy meg se érintette a húzókötelet, amely másoknak meg szokta könnyíteni a dolgot. Tisztára halcsont, ha mondom. - Az ajtóhoz rohant, Leet hívta, és meleg vizet kért tőle. Adam ekkor száguldott be a szobába. - Fiú! - kiáltotta Samuel. - Fia született! Nyugalom! - tette hozzá, mert Adam megpillantotta a véres ágyat, és arca egészen elzöldült.

Samuel így folytatta:

- Küldje be Leet. Maga meg, Adam, ha tud még parancsolni a kezének és a lábának, szaladjon a konyhába, és főzzön egy kávét. És gondoskodjék róla, hogy a lámpákban legyen petróleum, a lámpaüveget is megtisztíthatja.

Adam kiperdült a szobából. A következő pillanatban Lee kukkantott be. Samuel a ruhakosárban heverő csomagra mutatott.

- Sikálja le meleg vízzel, Lee. Csak ne érje léghuzat. Úristen! Bárcsak itt volna Liza! Nem tudok mindent egyszerre csinálni.

Visszatért az ágyhoz.

- No most, kedves, magát is tisztába teszem. Cathy megint összegörnyedt, és sziszegett kínjában.

- Elmúlik hamarosan - vigasztalta Samuel. - Még egy kis idő kell, hogy kijöjjön a méhlepény is. Mondhatom, gyorsan csinálta! Meg se rántotta Liza kötelét. - Ekkor észrevett valamit, nagyot nézett, és gyorsan munkához látott. - Teremtő Atyám, még egy!

Fürgén járt a keze, de ez a szülés is - éppen úgy, mint az első - hihetetlenül gyorsan zajlott le. Samuel megint elkötötte a köldökzsinórt. Lee átvette a második újszülöttet is, megmosta, bepólyázta, és berakta a kosárba.

Közben Samuel megmosta az anyát, és gyengéden felemelte, amíg kicserélte az ágyon a lepedőt. Valami viszolygás visszatartotta attól, hogy az arcába nézzen. Olyan gyorsan

dolgozott, ahogy csak tudott, mert érezte, hogy megharapott keze zsibbad. Egy tiszta fehér lepedőt az asszonyra borított, felhúzta az álláig, és felemelte fejét, hogy friss párnát toljon alá. Most végre ránézett.

Cathy aranyhaja nedves volt a verítéktől, de arca egészen megváltozott. Kifejezéstelen volt, mint a kő. Nyakán szemmel láthatóan lüktetett az ér.

- Két fia van - mondta Samuel -, két pompás fia. Nem egyformák, mindegyik külön burokban született.

Cathy hidegen bámult rá, minden érdeklődés nélkül.

- Megmutatom a fiait - mondta Samuel.

- Nem - felelte minden nyomaték nélkül.

- De, kedvesem, nem akarja látni a fiait?

- Nem. Nem akarom.

- No, ez majd megváltozik. Most fáradt, de nemsokára minden más lesz. Aztán meg kell mondanom, ez a szülés gyorsabban és könnyebben ment, mint bármelyik, amit valaha is láttam.

Az asszony szeme elfordult tőle.

Nem érdekelnek. Takarja be az ablakokat, és függönyözze el a világosságot.

- Ez csak a fáradtság. Néhány nap múlva egészen másképp gondolkodik. Nem is emlékszik majd arra, amit most mondott.

- Nagyon is emlékszem majd rá. Menjen ki. Vigye ki őket a szobából. Küldje be Adamet.

Hangja megdöbbentette Samuelt. Nyoma sem volt benne a betegségnek, a fáradtságnak és semmiféle lágyságnak. Egyszerre csak akaratlanul kicsúszott Samuel ajkán:

- Nem szeretem magát!

Ahogy kimondta, már meg is bánta, szerette volna visszaszívni a szavakat a torkába, az agyába. De ezek a szavak minden hatás nélkül leperegtek az asszonyról.

- Küldje be Adamet - ismételte.

A kis nappali szobában Adam révedezve nézett újszülött fiaira, aztán gyorsan bement a hálószobába, és becsukta maga után az ajtót. A következő percben kopácsolás zaja hallatszott ki. Adam visszaszegezte a pokrócokat az ablakokra.

Lee kávét hozott Samuelnek.

- A keze nem nagyon biztató - mondta.

- Tudom. Attól félek, még bajom lesz vele.

- Mért csinálta?

- Nem tudom. Nagyon furcsa teremtés.

- Mr. Hamilton - mondta Lee -, engedje meg, hogy én vegyem kezelésbe. Még elveszti a fél karját.

Samuel elalélt, mintha elillant volna belőle az élet.

- Csináljon, amit akar, Lee. A bánat és a rémület rám nehezedik. Bárcsak gyerek volnék, és kisírhatnám magam. Túlságosan öreg vagyok ahhoz, hogy ennyire féljek. De nem éreztem

ilyen kétségbeesést azóta, hogy egy madár meghalt a kezemben, egy folyó mellett, sok évvel ezelőtt.

Lee elhagyta a szobát, és nemsokára visszajött, kezében egy kis ébenfa dobozzal, melynek faragása egymásba fonódó sárkányokat ábrázolt. Leült Samuel mellé, és kivett a dobozból egy ék alakú kínai borotvát.

- Fájni fog - mondta halkan.

- Majd igyekszem elviselni, Lee.

A kínai ajkába harapott, és míg mélyen belevágott Samuel kezébe, saját húsában érezte az okozott fájdalmat. Kinyitotta a sebet a fogak nyomai körül, levágta a szétmarcangolt húsrostokat, amíg tiszta piros vér nem folyt bőségesen a sebekből. Felrázott egy üveg sárga folyadékot, melyet címkéje Hall-féle sebbalzsamnak nevezett, és öntött belőle a mély vágásba. Egy zsebkendőt is átitatott a folyékony kenőccsel, és bebugyolálta vele Samuel kezét. Samuel a fogát szívta fájdalmában, és ép kezével megkapaszkodott a szék karfájában.

- Ez főleg karbolsav - mondta Lee. - Érezni a szagán.

- Köszönöm, Lee. Úgy látszik, kisgyerek vagyok megint, hogy így összecsuklom.

- Nem hiszem, hogy én ilyen nyugodtan tűrtem volna - felelte Lee. - Hozok önnek még egy csésze kávét.

Két csészével visszatért, és leült Samuel mellé.

- Azt hiszem, elmegyek - mondta. - Sohasem volt kedvem vágóhídon élni.

- Hogy érti ezt? - kérdezte Samuel megdermedve.

- Nem tudom. A szavak maguktól csúsztak ki a számon.

Samuel megborzongott.

- Az emberek bolondok, Lee - mondta. - Eddig talán nem gondoltam rá, de úgy látom, a kínai emberek is bolondok.

- Mi oka lett volna, hogy kételkedjék ebben?

- Ah, talán mert többnyire úgy képzeljük, hogy az idegenek jobbak és erősebbek nálunk.

- Mire gondol?

Lehet, hogy szükséges ez az ostobaság, a harc a sárkánnyal, a hetvenkedés, a szánalmas bátorság, amely mindig le akar törni egy-egy szilánkot Isten vállától; és a gyerekes gyávaság, amely szellemet lát egy kidőlt fában, a sötét út mellett heverő fában. Lehet, hogy mindez jó és szükséges, azonban...

- Mire gondol? - faggatta Lee türelmesen.

- Azt gondoltam, valami kósza szél felkavarta a hamut hóbortos agyamban. És most a maga hangjából kihallom, hogy magával is megtörtént. Szárnycsapkodást hallok a ház fölött. Érzem, hogy valami borzalmas dolog közeleg.

- Én is érzem.

- Tudom, hogy maga is érzi, és ezért hóbortomban kevesebb örömöm telik, mint máskor. Ez a szülés túlságosan gyorsan, túl könnyen történt... mint amikor egy macska megkölykezik. És féltem ezeket a macskakölyköket. Szörnyű gondolatok rágódnak agyamban.

- Mire gondol? - kérdezte Lee harmadszor is.

- Semmire - kiáltott fel Samuel. - A feleségemet akarom! Nem kell álom, kísértet, szellemlátás, nem kell több ostobaság! Lizát szeretném itt látni. Azt mondják, a bányászok kanárimadarakat visznek le a tárnába, hogy kipróbálják a levegőt. Liza nem áll szóba az ostobasággal, nem alkuszik, nem csereberél vele. De azt mondom, Lee, ha majd Liza is kísérletet lát itt, akkor az kísértet, és nem valami álom foszlánya. Ha egyszer már Liza is úgy érzi, hogy baj van, akkor jó lesz elreteszelni az ajtókat!

Lee felállt, odament a ruhakosárhoz, és az újszülöttek fölé hajolt. Jól ki kellett meresztenie a szemét, mert már gyorsan esteledett.

- Alszanak - mondta.

- Ne féljen, elég hamar bőgnek majd. Lee, nem fogna be? Szeretném, ha elhajtana a házamba, és elhozná Lizát. Mondja meg neki, hogy szükségem van rá. Ha Tom még otthon van, mondja meg neki, hogy vigyázzon a házra. Ha nincs, majd reggel hazaküldöm. És ha Liza nem akar jönni, mondja meg neki, hogy sürgős szükségünk van egy asszonyi kézre, és egy asszony tisztán látó szemére. Majd megérti, mit akarok ezzel mondani.

- Meglesz - mondta Lee. - Lehet, hogy egymást rémítgetjük, mint két gyerek a sötétben.

- Én is gondoltam erre - felelte Samuel. - És Lee, mondja meg Lizának, hogy a kútfőnél vágtam meg a kezemet. Az istenért, ne mondja meg neki, hogyan történt.

- Meggyújtok néhány lámpát, és máris indulok - mondta Lee. - Nagy megkönnyebbülést jelent majd, ha Mrs. Hamilton itt lesz.

- Meghiszem azt, Lee. Majd egy kis világosságot hoz ebbe a pincelyukba.

Amikor Lee elhajtott a sötétbe, Samuel bal kezébe fogott egy lámpát. Azután le kellett állítani a padlóra, hogy megfordíthassa a hálószoba ajtajának a kilincsét. A szoba koromsötét volt. A sárga lámpafény felfelé áradt, és nem világította meg az ágyat.

Cathy hangja élesen csattant az ágynál:

- Csukd be az ajtót. Nem akarok világosságot, Adam, menj ki. Egyedül akarok maradni a sötétben.

- Én meg veled akarok maradni - mondta Adam rekedt hangon.

- Nem kellesz.

- Maradok.

- Hát akkor maradj. De ne beszélj többet. Kérlek, csukd be az ajtót, és vidd el a lámpát.

Samuel visszatért a nappaliba. A lámpát az asztalra tette, a ruhakosár közelébe, és elnézegette a két baba kis alvó arcát. Szemüket erősen összehúzták, és kissé fintorogtak, mert a fény bántotta őket. Samuel lenyúlt, és mutatóujjával megérintette a forró homlokokat. Az egyik iker kinyitotta száját, hatalmasat ásított, aztán újra álomba merült.

Samuel elvitte a lámpát, aztán a bejárathoz ment, kinyitotta, és kilépett. Az esthajnalcsillag olyan fényes volt, hogy szinte lobogott, mint egy fáklya, aztán összezsugorodott, amint lenyugodott a nyugati hegyek mögött. A levegő csendes volt, és Samuel orrát megütötte a nappal felmelegedett zsályabokrok illata. Nagyon sötét este volt. Samuel hirtelen megriadt, mert egy hang tört felé a sötétségből:

- Hogy van az asszonyság?

- Ki beszél ott? - kérdezte Samuel.

- Én vagyok az, Rabbit. - Az ember előbukkant a sötétségből, és körvonalai kirajzolódtak az ajtóból kiszűrődő fényben.

- Az anyáról beszél, Rabbit? Jól van.

- Lee azt mondta, ikrek.

- Úgy van, két kisfiú. Jobbat kívánni se lehet. Azt hiszem, Mr. Trask most majd felforgatja az egész világot. Szekérszámra hordja majd ide az édességet.

Samuel maga sem tudta, miért teszi, de hirtelen másra terelte a szót.

- Rabbit - mondta -, hallotta, mibe fúrtunk ma? Egy meteoritba.

- Mi az, Mr. Hamilton?

- Hullócsillag, amely millió évvel ezelőtt esett le.

- Ugyan! Ki hitte volna! És hogy sértette meg a kezét?

- Kedvem volna azt mondani, hogy egy hullócsillagon - nevetett Samuel. - De nem olyan érdekesen történt. Becsíptem a fúróállvány lécei közé.

- Nagy seb?

- Nem, nem olyan nagy.

- Két fiú! - mondta Rabbit. - A feleségem féltékeny lesz, ha meghallja.

- Nem akar bejönni egy kicsit, Rabbit?

- Nem, köszönöm, megyek aludni. Nekem úgy rémlik, évről évre korábban pirkad.

- Így is van. Rabbit. Hát akkor jó éjszakát.

Liza Hamilton hajnali négy óra tájban érkezett meg. Samuel egy székben szunyókált. Azt álmodta, hogy megfogott egy vörösen izzó vasrudat, és nem tudta elengedni. Liza felkeltette, és megnézte a kezét, még mielőtt egy pillantást vetett volna az ikrekre. És miközben jól megcsinálta mindazt, amit Samuel férfi módra összekontárkodott, kiadta neki utasításait, és útnak indította. Szigorúan ráparancsolt, hogy tüstént keljen fel, nyergelje meg Doxologyt, és nyargaljon egyenesen King Citybe. Nem fontos, hány óra lesz, ha odaér, azonnal keltse fel azt a semmirekellő doktort, és vizsgáltassa meg a kezét. Ha nincs különösebb baj, menjen haza, és otthon várja meg. Különben is bűnös dolog volt magára hagyni legkisebb fiát, aki jóformán még gyermek, hogy ott üljön egy földbe túrt gödör mellett, ahol egy lélek sincs, hogy gondját viselje. Ez alighanem olyan dolog, amihez az Úristennek is lehet még egy-két szava.

Ha Samuel olyan ember után epedt, akiben van realizmus és tevékeny energia - most megkapta. Liza már hajnalban elkergette a házból. Tizenegy órára bekötözték a sebét, és délután ötkor már a saját asztalánál ült, megszokott székében, magas lázzal, miközben Tom tyúklevest főzött neki.

Samuel három napig nyomta az ágyat, a láz fantomjaival viaskodva, amelyeknek mindenféle furcsa nevet adott, míg hatalmas ereje végre legyőzte a fertőzést, kipöndörítette a betegséget az ajtón.

Samuel, immár tiszta szemmel, felnézett Tomra, és kijelentette:

- Fel kell kelnem.

Meg is próbálta, de gyengén visszaroskadt, és magában kuncogott - ezt a hangot csalta ki belőle minden vereség, amikor valamely külső hatalom erősebbnek bizonyult nála. Mintha az lett volna a rögeszméje, hogy még ilyen esetben is arathat egy kis győzelmet, ha kineveti

kudarcát. És Tom csak hordta neki a tyúklevest, amíg már-már kedve lett volna fejéhez vágni a tányért. A kuruzslás még nem veszett ki a világból, és sok ember esküdni mert volna rá, hogy a tyúkleves meggyógyít minden bajt és betegséget - még temetés után is ez a legjobb vigasztaló.

4

Liza egy hétig maradt távol. Kitakarította a Trask-házat a padlástól a pincéig, megmosott mindent, amit bele tudott gyömöszölni a kádba, a többit meg szivaccsal tanította tisztességre. A két újszülöttet is üzembe helyezte, és megelégedéssel állapította meg, hogy egész nap bőgnek, de súlyban is gyarapodnak. Leet úgy megdolgoztatta, mint egy rabszolgát, mivel nem tudott egészen megbízni benne. Adamnek nem vehette semmi hasznát, ezért keresztülnézett rajta. Egyszer lemosatta vele az ablakokat, és amikor elkészült, újra megcsinálta maga.

Liza elég időt töltött Cathy mellett ahhoz, hogy véleményt formáljon róla. Arra a következtetésre jutott, hogy okos lány ez, aki nem beszél sokat, és belenyugszik abba, hogy a tojás nem lehet okosabb, mint a tyúk. Titokban megvizsgálta Cathyt, és megállapította, hogy teljesen egészséges, nincs semmi baja, de sohasem fogja ikreit szoptatni.

- Nagyon helyes - mondta. - Ez a két nagy kamasz kiszívná egy ilyen vékony kis teremtés életét.

Közben elfelejtette, hogy ő kisebb és vékonyabb volt, mint Cathy, mégis maga szoptatta valamennyi gyermekét.

Szombat délután Liza számba vette elvégzett munkáját, és leírta utasításait egy hosszú listára, amely felkészült minden elképzelhető lehetőségre a kólikától a vöröshangyák inváziójáig - azután becsomagolta útikosarát, és megparancsolta Leenek, hogy fogjon be, és vigye haza.

Otthon a legnagyobb rendetlenség várta. Úgy látta, hogy házából istállót csináltak, felveti a gyalázatos piszok. Mint egy Herkules, tüstént munkához látott, és itt is kitakarított, azzal a szenvedélyes energiával, amely utál minden porszemet, és nem tűri meg a házban. Közben Samuel röptében néhány kérdést intézett hozzá:

- Mit csinálnak az ikrek?

- Szépen fejlődnek.

- Hogy van Adam?

- Hát úgy jár-kel, mintha élne, ám egyébként ezt nem árulja el semmivel. Az Úristen végtelen bölcsességében sok furcsa embernek adott sok pénzt, talán azért, mert enélkül bizonyára éhen halnának.

- És milyen volt Mrs. Trask?

- Csendes és kényeskedő, mint minden gazdag asszony, aki odaát keleten, az Atlanti-óceán táján nevelkedett. (Liza még soha életében nem látott egy gazdag asszonyt, aki az ország keleti részében nőtt fel.) Egyébként elég tanulékony - mondta -, és nem viselkedett velem szemben tiszteletlenül.

- Furcsa azonban - tette hozzá Liza -, hogy nem találtam benne sok hibát, legfeljebb egy kis lustaságot, de azért mégsem tudtam megkedvelni. Talán az a sebforradás az oka. Hogy szerezte?

- Nem tudom - felelte Samuel.

Liza felemelte mutatóujját, és Samuel homlokának szegezte, mint egy pisztolyt.

- Elárulok neked valamit. Talán az az asszony maga sem vette észre, de valósággal megbabonázta a férjét. Az ember úgy sündörög körülötte, mint egy holdkóros kacsa. Azt hiszem, az ikreket még egy pillantásra sem méltatta.

Samuel megvárta, amíg Liza a nagy sürgés-forgásban újra elszalad mellette, és csak akkor jegyezte meg: - Nos, ha az asszony lusta, a férfi meg holdkóros, akkor ki törődik azokkal az édes kis kölykökkel? Két ikerfiú sok munkát ad, nem?

Liza megállt a legnagyobb lendület közepén, odahúzott egy széket Samuel mellé, és leült, kezét térdén pihentetve.

- Bizonyára tudod - mondta -, hogy mindig nagyon ragaszkodom az igazsághoz, még akkor is, ha nem akarsz hinni nekem.

- Nem hiszem, hogy egyáltalában tudnál hazudni, drágám - mondta Samuel, mire Liza mosolygott, mert bóknak vette.

- Nos - folytatta -, amit most mondok neked, talán kissé erősen igénybe venné a hiszékenységedet, ha nem tudnád, hogy nem szoktam hazudni.

- Halljuk hát - mondta Samuel. - Ki vele!

- Ismered, Samuel, azt a ferde szemű kínait, azzal az idegenszerű beszédével meg a copfjával?

- Leet? Hát hogyne ismerném.

- Te bizonyára gondolkodás nélkül rávágnád, hogy pogány, ugyebár?

- Nem tudom.

- Ugyan, Samuel, mindenki annak tartaná, pedig nem az. - Liza büszkén felegyenesedett.

- Hát micsoda?

Liza vasmarokkal megszorította férje karját.

- Presbiteriánus, mégpedig a javából! Jó presbiteriánus, ha mondom, persze nehéz kihámozni abból a zagyva beszédéből. No, mit szólsz ehhez?

Samuel hangja remegett, mert nagy erőfeszítésébe került, hogy elfojtsa kacagását.

- Nem igaz! - kiáltotta.

- Én meg azt mondom, hogy igen. És mit gondolsz, ki gondozza az ikreket? Pogányra persze nem bíznám a világ minden kincséért sem, de ha a presbiteri felekezethez tartozik! Azonkívül elméjébe vésett mindent, amit mondtam neki.

- Nem csoda, hogy az ikrek gyarapodnak - mondta Samuel.

- Dicsérjük érte Istent, és imádkozzunk hozzá, hogy így legyen!

- Jól van, nem mulasztjuk el - felelte Samuel. - Sem a dicséretet, sem az imádságot.

5

Cathy egy héten át pihent, és erőt gyűjtött. Október második szombatján egész délelőtt a hálószobában maradt. Adam be akart nyitni, de az ajtó zárva volt.

- Dolgom van! - kiáltott ki Cathy, mire Adam elment. Bizonyára rendbe rakja az íróasztalát, gondolta Adam, mert hallotta, hogy Cathy fiókokat nyitogat és csukogat.

Késő délután Lee odalépett a tornácon üldögélő Adamhez.

- Missy palancsol, menjek King Citybe dudlisüveget venni - mondta kelletlenül.

- Hát, ha mondta, tegye meg - felelte Adam -, ő az úrnője.

- Missy mondja, nekem csak hétfőn jönni vissza. Talán...

Cathy nyugodt hangon odaszólt az ajtóból:

- Már régóta nem volt egyetlen szabadnapja sem. Jót tenne neki egy kis pihenés.

- Természetesen - mondta Adam. - Nem jutott eszembe. Mulasson jól. Ha szükségem lesz valamire, behívom az egyik ácsot.

- Munkások hazamenni vasálnap.

- Akkor majd szólok az indiánnak. Lopez szívesen segít.

Lee magán érezte Cathy tekintetét.

- Lopez mindig lészeg. Kelít magának palack whisky.

- Jól van, Lee - mondta Adam türelmetlenül. - Nem vagyok gyámoltalan. Hagyja abba a vitát.

Lee a küszöbön álló Cathyre pillantott. Lassan lesütötte szemét.

- Talán... később visszajövök - mondta, és úgy rémlett, hogy két sötét vonal jelenik meg az asszony szeme közt, majd eltűnik megint. Elfordult.

- Jó napot - mondta.

Amikor esteledett, Cathy visszament a szobájába. Fél nyolckor Adam bekopogott:

- Készítettem valami vacsorát, szívem. Nem sok az egész.

Az ajtó hirtelen kinyílt, mintha Cathy már várt volna rá. Ott állt csinos utazókosztümjében, a fekete paszománnyal szegett kabátban, melynek kihajtója fekete bársony volt, és nagy, fekete borostyángombok díszítették. Fején parányi tetejű, széles szalmakalapot viselt, melyet hosszú, borostyán végű kalaptűkkel erősített fel. Adam szája tátva maradt. Cathy nem hagyta szóhoz jutni.

- Elmegyek - mondta.

- Hogy érted ezt, Cathy?

- Megmondtam már neked.

- Nem mondtad.

- Nem figyeltél oda. Nem fontos.

- Nem tudom elhinni.

Cathy hangja kemény és tompa volt.

- Fütyülök rá, hogy elhiszed-e vagy sem. Elmegyek.

- És a gyerekek...

- Dobd be őket az egyik kutadba!

Adam rémülten felkiáltott:

- Cathy, te beteg vagy! Nem mehetsz így el tőlem... éntőlem!

- Azt teszem veled, amit akarok. Veled minden nő azt teheti, amit akar. Szamár vagy.

Ez a szó áttört a köd kábulatán. Adam szó nélkül vállon ragadta az asszonyt, és hátralökte. Amint megingott, Adam kihúzta a kulcsot a zár belső oldalából, becsapta az ajtót, és bezárta kívülről.

Aztán ott állt lihegve, fülével majdnem az ajtó lapján, és hisztériás rosszullét fogta el. Hallotta, hogy odabenn az asszony csendesen járkál. Kihúzott egy fiókot. Egy gondolat villant át Adam fejében - úgy látszik, mégiscsak itt marad. Ekkor egy kis kattanást hallott, amit nem tudott megmagyarázni. Füle majdnem érintette az ajtót.

Ekkor megszólalt Cathy hangja - olyan közelről, hogy Adam visszarántotta fejét. Cathy hangja lágy volt és dallamos.

- Drágám - mondta gyengéden -, nem tudtam, hogy ennyire a szívedre veszed. Ne haragudj, Adam.

Rekedt zihálás tört ki Adam torkán. Keze reszketett, amint megfordította a kulcsot, amely rögtön le is esett a földre. Adam belökte az ajtót. Cathy ott állt háromlábnyira tőle. Jobbjában Adam 44-es coltját tartotta - csövében a fekete lyuk farkasszemet nézett vele. Egy lépést tett Cathy felé, és látta, hogy a fegyver fel van húzva.

Cathy rálőtt. A nehéz golyó eltalálta a vállát, eltörte, és kitépett belőle egy darabot. A villanás és a robaj elszédítette, hátratántorodott, és lezuhant a padlóra. Cathy lassan közeledett hozzá, óvatosan, mint egy megsebesült vadállathoz. Adam az asszony szemébe meredt, Cathy meg hideg közönnyel nézett vissza rá. A pisztolyt ledobta mellé a földre, és kisétált a házból.

Adam hallotta lépteit a tornácon, az ösvény szárazon ropogó tölgyfalevelein - azután nem hallotta többé. Az egyhangú sírdogálás, amely az egész jelenetet kísérte, és azután sem hallgatott el, az éhes ikrek sírása volt. Adam megfeledkezett róla, hogy megetesse őket.

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

1

Horace Quinn volt az új seriffhelyettes, akit azzal bíztak meg, hogy King City körzetében szemmel tartson mindent. Gyakran panaszkodott, hogy új munkája túlságosan igénybe veszi, és elszakítja farmjától. Felesége még többet panaszkodott, pedig az igazság az, hogy amióta Horace töltötte be a seriffhelyettesi állást, alig történt valami a bűnügyek felderítésére az egész környéken. Horace csakhamar nagy tekintélyre tett szert, és azt mondták róla, hogy a seriffségre pályázik. A seriff a legjelentősebb köztisztviselők közé tartozott. Állása nem volt olyan ingatag, mint a kerületi ügyészé, hanem majdnem olyan tartós és méltóságteljes, mint a felsőbb bíróság tagjáé. Horace valójában nem is akart élete fogytáig a farmján gazdálkodni, felesége pedig arra vágyott, hogy Salinasban éljen, ahol sok rokona lakott.

Lopez, az indián, és az ácsok elejtett szavai nyomán terjedt el a hír, hogy Adam Trasket lelőtték. Amikor a szóbeszéd eljutott Horace-hoz, tüstént megnyergelte lovát, és feleségére bízta, hogy fejezze be a reggel leszúrt malac feldarabolását.

Éppen a nagy szederfától északra, ahol a Hesterbe vezető út balra fordul, Horace véletlenül találkozott Julius Euskadival. Julius éppen azon töprengett, menjen-e fürjet lőni, vagy siessen King Citybe, és csípje el a salinasi vonatot, hogy egy kicsit kimulassa magát. Euskadiék jóképű, jómódú, baszk származású farmerek voltak.

- Ha velem tartasz - mondta Julius -, elmegyek Salinasba. Úgy hallom, Jenny tőszomszédságában, két házzal a Long Green után új hely nyílt, úgy hívják: a Faye-ház. Azt mondják, nagyon szépen rendezték be, San Franciscóban sem lehetne különb. Zongoristájuk is van.

Horace nyeregkápájára könyökölt, és lovaglóostorával elzavart egy legyet a lova hátáról.

- Majd máskor - mondta. - Most dolgom van.

- Csak nem akarsz benézni Traskékhez?

- Eltaláltad. Hallottál valamit?

- Semmi értelmeset. Azt hallottam, Mr. Trask egy 44-essel vállon lőtte magát, azután szélnek eresztette minden munkását. Ha vállon akarnád lőni magad egy 44-essel, te hogy csinálnád, Horace?

- Nem tudom. De ezek a keletiek nagyon ügyesek. Gondoltam, bekukkantok oda, és körülnézek egy kicsit. A feleségének éppen most született meg a kicsikéje?

- Kettő - mondta Julius. - Úgy hallom, ikrek. Talán azok lőtték le az apjukat.

- Igen. Egyik ráfogta a pisztolyt, a másik megrántotta a ravaszt. Mit hallottál még?

- Csupa zűrzavaros dolgot, Horace. Ne kísérjelek el?

- Nem nevezhetlek ki a helyettes helyettesévé, Julius. A seriff úgyis azt mondja, a revizorok sokat óbégatnak a fizetési lista miatt. Hornby, odakünn Alisában, a nagynénjét tette meg helyettesének, és három hétig bevette a létszámba, éppen húsvét előtt.

- Ne bolondozz!

- Nem bolondozok, te pedig nem kapsz csillagot.

- Az ördögbe is, nem akarok seriffhelyettes lenni. Csak gondoltam, ellovagolok melletted, hogy társaságod legyen. Kíváncsi vagyok.

- Én is. Örülök, hogy velem jössz, Julius, így legalább van, akit feleskethetek, ha valami baj van. Mit mondtál, hogy hívják azt az új helyet?

- Faye. Egy sacramentói nő.

- Hát bizony Sacramentóban pazarul csinálnak mindent - mondta Horace, és miközben Julius mellett kocogott, elmesélte, milyen élet folyik Sacramentóban.

Kellemes idő volt, éppen lovaglásra való. Amint befordultak a Sanchez-ház lapályára, elpanaszolták egymásnak, milyen rosszul végződött a vadászat az utóbbi években. Van három dolog, ami mindig rosszabbul végződik az előző évekhez képest: a termés, a vadászat és a halászat.

- A mindenségit! - káromkodott Julius. - Miért kellett kiirtani a grizzly medvéket! Nagyapám nyolcvannyolcban lőtt egyet odafenn Pleyto mellett, tudod, mekkora volt? Ezernyolcszáz fontot nyomott!

Ahogy a tölgyfák alá értek, elhallgattak, mintha a hely nyomasztó csendje nehezedett volna rájuk. Egyetlen hangot sem lehetett hallani, minden mozdulatlanságba dermedt.

- Vajon befejezték-e a régi ház átépítését? - kíváncsiskodott Horace.

- Szó sincs róla. Rabbit Holman dolgozott rajta, és ő mesélte, hogy Trask összehívta a munkásokat, és elbocsátotta valamennyit. Megmondta nekik, hogy ne is jöjjenek vissza.

- Azt mondják, Trask tele van pénzzel.

- Én is azt hiszem, hogy van mit aprítania a tejbe - bólintott Julius. - Sam Hamilton négy kutat ás neki, ha ugyan nem tették ki az ő szűrét is.

- Hogy van Mr. Hamilton? Be kellene néznem hozzá is.

- Nagyon jól van. Persze folyton töri a fejét valamin, mint mindig.

- El kell mennem hozzá - ismételte Horace.

Lee jött ki elébük a tornácra.

- Jó napot, Csing-csong - mondta Horace. - Itthon van a gazdád?

- Beteg - felelte Lee.

- Beszélni szeretnék vele.

- Nem lehet beszélni. Beteg.

- No de most már elég ebből! - kiáltott rá Horace. - Mondd meg neki, hogy Quinn seriffhelyettes van itt, és beszélni akar vele.

Lee eltűnt, és egy perc múlva visszajött.

- Tessék bejönni - mondta. - Én fogom lovacska.

Adam a négyoszlopos ágyban feküdt, ahol az ikrek születtek. A magasan felpolcolt párnákra támaszkodott, bal mellét és vállát összetákolt kötések tömege borította. A szoba a Hall-féle sebbalzsamtól bűzlött.

Horace később így mesélte el a feleségének: - Ha láttál valaha embert dögrováson, hát Traskre ezt lehet mondani.

Adam arca beesett, pofacsontja kiállt, orrán fényesen megfeszült a bőr. Szeme mintha kiugrott volna üregéből, szinte elfoglalta arca felső részét, betegesen, lázasan fénylett, rövidlátó révülettel meredt a világba. Csontos jobb keze a takarót gyúrta és markolászta.

- Hogy van, Mr. Trask? - kérdezte Horace. - Hallom, megsebesült. - Kis szünetet tartott, de miután hiába várta a választ, így folytatta: - Gondoltam, bekukkantok, és megnézem, hogy van. Hát hogy történt a dolog?

Adam arcán feltűnően mohó izgalom ömlött el. Kissé megfordult az ágyban.

- Ha nehezére esik a beszéd, suttoghat - mondta Horace előzékenyen.

- Csak akkor fáj, ha mély lélegzetet veszek - mondta Adam halkan. - Tisztítottam a pisztolyomat, és elsült.

Horace Juliusra pillantott, majd tekintete visszatért Adamhez. Adam észrevette a pillantást, és zavarában kissé elpirult.

- Gyakran megesik - mondta Horace. - Kéznél van az a fegyver?

- Azt hiszem, Lee eltette.

Horace az ajtóhoz lépett.

- Hé, Csing-csong, gyere csak! Hozd ide azt a pisztolyt.

Egy perc múlva Lee benyújtotta a pisztolyt az ajtón, agyával előre. Horace megnézte, kiemelte a cilinderét, kikotorta a töltényeket, és megszagolta az egyetlen kilőtt golyó rézhüvelyét.

- Jobban lő ez az átkozott holmi tisztítás közben, mint a leggondosabb célzással. Jelentést kell írnom a kerületnek, Mr. Trask. Nem akarom soká igénybe venni idejét. Ön a csövet tisztogatta, esetleg pálcával, mire a pisztoly elsült, és eltalálta a vállát, ugyebár?

- Igenis, uram - felelte Adam gyorsan.

- És amikor tisztogatni kezdte, nem emelte ki a cilindert?

- Úgy van.

- A pálcát ide-oda rángatta, miközben a csövet önmaga felé tartotta, pedig a ravasz is fel volt húzva, nem igaz?

Adam lélegzete meggyorsult, és reszelős hangot adott. Horace így folytatta:

- Ha pedig így történt, akkor a durranás keresztülhajtotta magán a pálcikát, és a bal kezét is elvitte! - Horace szeme Adam arcára tapadt. Barátságos hangon hozzáfűzte: - Mi történt, Mr. Trask? Mondja el szépen, mi történt.

- Nem mondhatok egyebet, csak azt, hogy baleset volt.

- Ugyan, ugyan! Csak nem kívánja tőlem, hogy azt írjam a jelentésembe, amit az előbb mondtam? A seriff azt gondolná, meghibbantam. Hát hogy történt?

- Hát... nem nagyon szoktam fegyverrel bánni. Lehet, hogy nem egészen úgy volt, de a lényeg az, hogy a pisztoly tisztítás közben elsült.

Horace orrából sípoló hang tört elő. A száján kellett lélegzenie, hogy elállítsa. Az ágy lábától lassan közelebb lépett Adam fejéhez és kimeresztett szeméhez.

- Maga nemrég jött csak keletről, nem igaz, Mr. Trask?

- Úgy van. Connecticutból jöttem.

- Úgy látszik, az emberek arrafelé nemigen használnak lőfegyvert.

- Nemigen.

- Hát nem járnak vadászni?

- Ritkán.

- Maga inkább puskához ért.

- Úgy van. De alig jártam vadászni.

- Viszont pisztoly még alig volt a kezében, és így nem tudta, hogy kell vele bánni.

- Úgy van - kapott a szón Adam. - Minálunk ott nagyon kevés embernek van pisztolya.

- És maga, amikor idejött, csak azért vásárolt egy 44-est, mert errefelé, különösen idekint, mindenkinek van pisztolya, és maga is meg akarta tanulni a kezelését.

- Igen, gondoltam, nem árt, ha megtanulom.

Julius Euskadi mellettük állt, feszülten hallgatva. Arca, egész teste csupa figyelem volt, de nem árult el semmit.

Horace sóhajtott, és elfordult Adamtől. Tekintete átsuhant Juliuson. A pisztolyt az íróasztalra tette, és gondosan mellérakta a félig rézből, félig ólomból való töltényeket is.

- Tudja - mondta -, csak nemrég vagyok a seriff helyettese. Azt hittem, örömöm telik majd ebben a munkában, és néhány év múlva talán seriffségre is pályázom. De nem veszi be a gyomrom. Elment tőle a kedvem.

Adam idegesen figyelte.

- Nem hiszem, hogy azelőtt bárki is félt volna tőlem... haragosom talán akadt, nem mondom... de nem féltek tőlem. Undok dolog ez, nem ízlik nekem.

- Térjünk a tárgyra! - szólalt meg Julius ingerülten. - Lemondhatsz az állásodról, de nem most, éppen ebben a pillanatban.

- A fenébe is... mért ne tehetném, ha akarom? No de nem bánom. Nézze, Mr. Trask. Maga az Egyesült Államok lovasságánál szolgált. A lovasság fegyvere pisztoly és karabély, így hát... - elhallgatott és nyelt egyet. - Nos, Mr. Trask, mi történt?

Adam szeme mintha még nagyobbra nőtt volna, nedvesen csillogott, és szegélye vörösen kigyulladt.

- Baleset volt - súgta.

- Látta valaki? A felesége... itt volt, amikor történt?

Adam nem felelt, és Horace látta, hogy behunyja szemét.

- Mr. Trask - mondta -, tudom, hogy beteg. Igyekszem megkönnyíteni magának a dolgot, amennyire csak tehetem. Mi volna, ha pihenne egy kicsit, amíg én a feleségével beszélek? - Várt egy percig, azután a küszöb felé fordult. Lee még mindig ott állt. - Csing-csong, mondd meg Missynek, hogy égek a vágytól, annyira szeretnék beszélni vele.

Lee nem felelt. Adam - anélkül, hogy kinyitotta volna szemét - ezt rebegte:

- A feleségem... elment látogatóba.

- Akkor se volt itthon, amikor ez a dolog történt? - Horace barátjára nézett, és különös kifejezést látott az arcán. Julius ajkának csücske alig észrevehető, gúnyos mosolyra görbült. “Julius már előttem jár - gondolta gyorsan -, jó seriff lenne belőle!” - Ejnye, ez már kezd

érdekes lenni - mondta Adamnek. - A felesége két héttel ezelőtt gyereket szült, sőt kettőt is, most pedig elment látogatóba. Magával vitte a csecsemőket is? Pedig nekem úgy rémlett, mintha az imént gyereksírást hallottam volna. - Horace az ágy felé hajolt, és megérintette Adam ökölbe szorított jobbját. - Higgye el, utálom ezt, de most már nem hagyhatom abba. Trask! - rivallt rá hirtelen. - Azt akarom, hogy mondja meg, mi történt. Nem ütném bele az orromat, de ez a törvény! Az ördög vigye el, nyissa ki a szemét és beszéljen, vagy pedig a teremtésit, most mindjárt beviszem a seriffhez, még így, sebesülten is!

Adam kinyitotta szemét - olyan üres és kifejezéstelen volt, mint egy alvajáróé. Hangja is kifejezéstelen volt: nem emelte fel, nem halkította le, minden érzés és nyomaték nélkül beszélt. Mintha tökéletes kiejtéssel beszélne egy nyelvet, amelyből nem ért egy szót sem.

- A feleségem elment - mondta.

- Hová ment?

- Nem tudom.

- Hogy értsem ezt?

- Nem tudom, hová ment.

Julius most szólt bele először:

- Mért ment el? - kérdezte.

- Nem tudom.

- Vigyázzon magára, Trask! - szólt rá Horace dühösen. - Borotvaélen táncol, nehogy megvágja magát! Nem szívesen gondolok arra, amire gondolok. Magának tudnia kell, mért ment el az asszony.

- Nem tudom, mért ment el.

- Beteg volt? Furcsán viselkedett?

- Nem.

Horace megfordult.

- Csing-csong! Mit tudsz te erről?

- Én szombaton King Citybe megyek. Hazajövök talán tizenkettőkol éjjel. Találom Tlask ulat padlón.

- Szóval nem voltál itt, amikor a dolog történt.

- Nem, kélem.

- Jól van. Trask, most vissza kell térnem magához. Húzd fel azt a redőnyt, Csing-csong, hadd lássam, mi van itt. Jól van, így már jobb. Most megpróbálom a maga módján, Trask, amíg csak falnak nem megyünk. Szóval a felesége elment. Ő lőtt magára?

- Baleset volt.

- Rendben van. Baleset. De a pisztoly az ő kezében volt?

- Baleset volt.

- Nem könnyíti meg a dolgomat, Trask. De mondjuk, hogy elment, és meg kell keresnünk. Azt hiszi, nehezen megy majd? Gyerekjáték. Maga kényszerít rá. Mióta házasok?

- Majdnem egy éve.

- Mi volt a lányneve?

Hosszú szünet következett, végül Adam egészen halkan felelte:

- Nem mondhatom meg. Megígértem.

- Hát csak vigyázzon magára. Hová való a felesége?

- Nem tudom.

- Mr. Trask, maga úgy beszél, mintha egyetlen célja az volna, hogy minél előbb börtönbe jusson. Lássuk a személyleírást. Milyen magas a felesége?

Adam szeme felcsillant.

- Nem magas... kicsi, finom... kecses.

- Remek. Haja színe? Szeme?

- Szép volt.

- Volt?

- Szép... gyönyörű.

- Különös ismertetőjele? Valami seb?

- Istenem, nem... de igen... egy forradás a homlokán.

Nem ismeri a nevét, nem tudja, honnét jött, és hová ment, leírni se tudja a külsejét. És azt hiszi, hogy tökfilkó vagyok.

- A feleségemnek volt egy titka - mondta Adam. - Megígértem neki, hogy nem faggatom. Rettegett valakiért.

És Adam minden előjel nélkül, hirtelen sírva fakadt. Egész testét rázta a zokogás, lélegzete sípolt. Kétségbeesett sírás volt. Horace érezte, hogy elönti a részvét.

- Gyere a másik szobába, Julius - mondta, és előresietett az ebédlőbe. - Jól van, Julius, most mondd meg, mit gondolsz erről? Meghibbant egy kicsit?

- Nem tudom.

- Talán megölte az asszonyt?

- Nekem is ez ötlött az eszembe.

- Nekem is - mondta Horace. - Teremtő Atyám! - kiáltott fel, és visszarohant a hálószobába. Aztán újra megjelent, kezében a pisztollyal és a töltényekkel. - Ott felejtettem! - mondta mentegetőző hangon. - Nincs nagy jövőm ezen a pályán.

- Mit akarsz csinálni? - kérdezte Julius.

- Úgy látom, ez nekem túl nehéz feladat. Mondtam már, hogy nem vehetlek fel a fizetési listára, de fel kell emelned a jobb kezedet.

- Nem szeretném, ha felesketnél, Horace. Salinasba akarok menni.

- Nem tőled függ, Julius. Emeld fel azt a nyavalyás kezedet, mert különben letartóztatlak.

Julius szabódva felemelte kezét, és kelletlenül utánamondta a seriffhelyettesnek az eskü szövegét.

- Lám, ez a jutalmam, mert melléd szegődtem, hogy társaságod legyen - panaszkodott. - Apám, ha megtudja, megnyúz elevenen. No, jól van, mit csináljunk most?

- Én elszaladok az öreghez - mondta Horace. - Ki kell kérnem a seriff tanácsát. Mindjárt magammal vihetném Trasket is, de nem akarom kizavarni az ágyból, így hát neked kell itt maradnod, Julius. Van revolvered?

- A fenét!

- Hát akkor fogd ezt, és átadom a csillagomat is. Kinyitotta a tűt, leszedte ingéről a csillagot, és barátja felé nyújtotta.

- Mit gondolsz, meddig maradsz el?

- Egy perccel se tovább, mint okvetlenül szükséges. Láttad már valaha Trask feleségét, Julius?

- Nem én.

- Én sem. És azt kell jelentenem a seriffnek, hogy Trask nem tud róla semmit, még a leánynevét sem ismeri. Legfeljebb annyit mondhatok, hogy kisebbfajta nő és gyönyörű. Remek személyleírás, mondhatom! Azt hiszem, lemondok állásomról, még mielőtt jelentést tennék, hiszen utána úgyis kirúgnak, annyi bizonyos. Gondolod, hogy Trask megölte?

- Hagyj békén! Mit tudom én?

- Azért ne haragudj.

Julius felkapta a pisztolyt, visszarakta a töltényeket a cilinderbe, és tenyerén egyensúlyozta a fegyvert.

- Akarsz egy jó ötletet, Horace?

- A vak is láthatja, hogy kapóra jönne!

- Hát ide hallgass. Sam Hamilton ismeri az asszonyt, ő segítette világra az ikreket. Rabbit mesélte. Aztán Mrs. Hamilton ápolta fel. Mi volna, ha átlovagolnál hozzá útközben, és megtudakolnád, tulajdonképpen milyen és miféle?

- Azt hiszem, legjobb lesz, ha végképp megtartod azt a csillagot - mondta Horace. - Remek ötlet. Már megyek is.

- Azt akarod, hogy körülnézzek itt?

- Nem. Csak vigyázz, hogy Trask meg ne lógjon, és kárt se tegyen magában, érted? Egyébként vigyázz magadra is.

2

Éjféltájban Horace felszállt egy tehervonatra King Cityben. A mozdonyvezető fülkéjében ült, és kora reggel megérkezett Salinasba. Salinas volt a megye székhelye - gyorsan fejlődő városka, melynek lakossága akkoriban már megközelítette a kétezret. A legnagyobb város volt San Jose és San Luis Obispo közt, és mindenki tudta, hogy ragyogó jövő vár rá.

Horace kilépett a Southern Pacific állomásépületéből, és betért a Chop House-ba reggelire. Nem akarta felzavarni a seriffet ilyen korán, és kihívni haragját, ha elkerülheti. A vendéglőben Will Hamiltonba botlott, aki “só és bors” mintájú öltönyében jómódú, sikeres üzletember benyomását keltette. Horace leült az asztalához.

- Hogy van, Will?

- Elég jól.

- Üzleti ügyben van itt?

- Igen, vagy egy kis tárgyalásom.

- Egyszer engem is bevehetne valamibe - mondta Horace.

Furcsa volt ilyen kéréssel fordulni egy egészen fiatal emberhez, de Will Hamiltont már jó ideje a siker légköre övezte. Mindenki tudta róla, hogy előbb-utóbb nagy szava lesz a megyében. Vannak emberek, akikből szinte árad jövőjük ígérete, akár jó, akár rossz értelemben.

- Nagyon szívesen, Horace. De azt gondoltam, a birtok igénybe veszi minden idejét.

- Még arra is rábeszélhetne, hogy adjam bérbe, ha valami jobb akad.

Will közelebb hajolt az asztal fölött.

- Tudja, Horace, mi eddig nem játszottunk a megyében elég nagy szerepet. Nem gondolt arra, hogy valami nagyobb hivatalra pályázzék?

- Hogy érti ezt?

- Maga most seriffhelyettes, nem gondolt arra, hogy seriff is lehetne?

- Nem én, soha.

- Hát akkor gondolkodjék rajta. Persze csak szép csendben, véka alatt. Majd néhány hét múlva felkeresem, és akkor beszélünk a dologról. Egyébként hallgasson róla.

- Eszembe se jut az ellenkezője, Will. De hiszen kiváló seriffünk van.

- Tudom. De ennek semmi köze a mi ügyünkhöz. King Cityben egyetlen megyei tisztviselő sincs, érti már?

- Értem. Majd gondolkodom rajta. Apropó, tegnap útközben benéztem a farmjukra, beszéltem az édesapjával és édesanyjával.

Will arca felderült.

- Igazán? Hogy vannak?

- Remekül. Tudja, a maga apja igazi komikus-zseni.

Will kuncogott.

- Mindennap megnevettetett minket, amíg fel nem nőttünk.

- Azonkívül nagyon okos ember, Will. Mutatott nekem egy újfajta szélmalmot, amit ő talált fel, a legcsudaérdekesebb dolog, amit valaha is láttam.

- Jóságos ég! - kiáltott fel Will. - Már megint fizethetjük a szabadalmi ügyvivőt!

- De ez jó - mondta Horace.

- Minden találmánya jó. Pénzt azonban nem keres rajta más, csak a szabadalmi ügyvivő. Anyám szakadatlanul dühöng miatta.

- Ebben igaza lehet.

- Szerintem - jelentette ki Will - a pénzkereset egyetlen módja az, hogy az ember elad valamit, amit nem ő csinált, hanem valaki más.

- Ebben igaza lehet, Will, de azért mégiscsak a legcsudaérdekesebb szélmalom, amit valaha is láttam.

- Magát egészen megszédítette, nem igaz?

- Bevallom. De maga is vallja be, nem szeretné, ha édesapja másféle volna.

- Istenemre, úgy van! - nevetett Will. - Hát csak gondolkodjék azon, amit mondtam.

- Helyes.

- És tartsa véka alatt - kötötte lelkére Will.

A seriff munkája nem volt könnyű, és boldog lehetett az a megye, amely a hivatali koncokért való marakodás, választás és szavazás során véletlenül jó seriffhez jutott. A seriff feladata igen bonyolult volt. Legtermészetesebb kötelessége - a törvény végrehajtása és a közbéke fenntartása - még nem merítette ki feladatait, volt köztük fontosabb is. Igaz, hogy a seriff képviselte a megyében a karhatalmat, de olyan közösségben, amely csak úgy forrt a sok egyéniségtől, egy goromba vagy ostoba seriff nem sokáig tarthatta magát. Ott voltak a vízjogok, határviták, civakodás tilosba tévedt jószág miatt, családi perpatvar, apasági keresetek - csupa olyan kérdés, amelyet fegyveres erőszak nélkül kellett megoldani. A jó seriff csak akkor szánta rá magát arra, hogy letartóztasson valakit, ha már minden eszköz csütörtököt mondott. A legjobb seriff nem a legjobb verekedő volt, hanem a legjobb diplomata. És Monterey megyének ilyen seriffje volt. Volt egy nagyszerű tulajdonsága: nem ütötte bele az orrát mindenbe.

Tíz perccel múlt kilenc, amikor Horace belépett a seriff hivatalába, amely a régi megyei börtönben volt. A seriff kezet szorított vele, és megvitatta az időjárást meg a termés kilátásait, amíg Horace fel nem készült arra, hogy rátérjen a tárgyra.

- Arról van szó, uram - mondta Horace -, hogy tanácsért jöttem önhöz.

Azután részletesen előadta történetét: hogy mit látott és mit hallott, és pontosan hány óra volt - szóval mindent. A seriff már az első percek után behunyta szemét, és hasán összefonta ujjait. Horace jelentését csak azzal nyugtázta, hogy időnként kinyitotta és újra behunyta szemét, egyébként nem tett semmiféle észrevételt.

- Itt aztán kátyúba jutottam - mondta végül Horace. - Nem tudtam megállapítani, mi történt. Még az asszony személyleírását sem sikerült megszereznem. Julius Euskadinak jutott eszébe, hogy jó volna, ha felkeresném Hamiltont.

A seriff mocorgott, keresztbe rakta lábait, és szemügyre vette a problémát.

- Azt hiszi, a férje eltette láb alól, mi?

- Igen, először azt hittem. De Mr. Hamilton, hogy úgy mondjam, kiverte a fejemből. Azt mondja, Traskben nincs meg az, ami gyilkossá tehet valakit.

- Minden emberben megvan - vitatta a seriff. - Csak találja meg a rugóját, akkor minden ember elsül, mint egy pisztoly.

- Mr. Hamilton furcsa dolgokat mesélt nekem az asszonyról. Képzelje csak, amikor segített neki a szülésnél, az asszony beleharapott a kezébe. Látná csak azt a sebet, mintha egy farkas marta volna meg.

- Megadta Sam a személyleírását?

- Meg, ő is meg a felesége is.

Horace egy papírlapot vett elő zsebéből, és felolvasta Cathy részletes személyleírását. Hamilton meg a felesége együttesen elég pontosan megfigyelt mindent, amit Cathy külseje elárult. Amikor Horace befejezte, a seriff felsóhajtott.

- Mindketten egyértelműen beszéltek arról a sebforradásról? - kérdezte.

- Igen. És mindketten észrevették, hogy az a forradás néha sötétebb, mint máskor.

A seriff újra behunyta szemét, és hátradőlt a székben. Majd hirtelen felegyenesedett, kihúzta redőnyös fedelű íróasztala egyik fiókját, és kivett belőle egy palack whiskyt.

- Húzzon egy kortyot - mondta.

- Ha nem veszi rossz néven, élek az engedelemmel. - Horace megtörölte száját, és visszaadta a palackot. - Van valami elgondolása? - kérdezte.

A seriff három nagy kortyot húzott a whiskyből, bedugaszolta a palackot, visszarakta a fiókba, és csak azután válaszolt:

- A mi megyénket elég jól vezetik - mondta. - Jóban vagyok a rendőrökkel, kezükre járok, ha szükségük van rám, ők is segítenek engem, ha rájuk szorulok. Nézze például Salinast, ezt a növekedő várost, ahol mindig annyi idegen fordul meg, könnyen kellemetlenségünk lehetne, ha nem ügyelnénk rá éjjel-nappal. Az én hivatalom nagyon jól megvan az itteni emberekkel. - Horace szemébe nézett. - Ne legyen türelmetlen, nem tartok előadást magának, csak el akartam mondani, mi a helyzet nálunk. Mi nem hajkurásszuk az embereket. Nekünk össze kell férnünk velük.

- Valami hibát követtem el?

- Nem, Horace, nagyon helyesen járt el. Ha nem jön be a városba, vagy ha idehurcolja Mr. Trasket is, nyakig volnánk a csávában. No de most kapaszkodjék meg jól. Mesélek magának valamit.

- Csupa fül vagyok - mondta Horace.

- A síneken túl, a kínai negyed tőszomszédságában néhány bordélyház sorakozik egymás mellett.

- Tudok róla.

- Mindenki tud róla. Ha bezárnánk ezeket a házakat, egyszerűen elköltöznének, és máshol ütnék fel sátorfájukat. Az embereknek szükségük van ilyen házakra. Szemmel tartjuk őket, és így nincs velük sok baj. A házak gazdái pedig kapcsolatot tartanak fenn velünk. Nem egy körözött embert a bordélyosok segítségével sikerült kézre kerítenem.

- Julius azt mondta nekem... - kezdte Horace, de a seriff leintette.

- Várjon egy percig. Hadd mondjak el mindent, nehogy újra kelljen kezdenem. Körülbelül három hónappal ezelőtt egy jól öltözött nő keresett fel. Nyilvánosházat akart nyitni nálunk, és jól akarta csinálni, ahogyan kell. Sacramentóból jött, ott volt ilyen háza. Ajánlóleveleket hozott magas állású emberektől. Előélete kifogástalan, sohasem volt dolga a rendőrséggel. Átkozottul rendes állampolgár.

- Julius elmondta nekem. Faye-nek hívják.

- Igen, ez az. Megnyitotta a házát, csendes, rendes hely, jól vezeti. Legfőbb ideje, hogy az öreg Jennynek meg a négernek konkurenciát csináljon valaki. Persze rettentő dühösek lettek, de megmondtam nekik, amit most magának. Legfőbb ideje, hogy konkurenst kapjanak.

- Zongorista is van ott.

- Van bizony. Mégpedig jó, egy vak muki. Mondja csak, nem hajlandó végighallgatni?

- Bocsánat - mondta Horace.

- No, jól van. Tudom, hogy lassú vagyok, de alapos. Szóval kiderült, hogy ez a Faye pontosan az, amit mutat: megbízható, rendes polgár. Az ilyen jó, csendes bordély egyetlen dologtól retteg csak: hogy egy könnyűvérű leány megszökik hazulról, és beáll hozzájuk. Aztán az apja

ráakad, és botrányt csap. Az egyházak csatlakoznak hozzá, a tisztességes asszonyok is mind, az illető bordélyház egykettőre hírhedtté válik, és a vége az, hogy becsukják. Érti?

- Aha! - mondta Horace halkan.

- Ne vágjon elébe a történetemnek. Nem szeretem, ha olyasmit mesélek, amit már kitalált. Vasárnap este Faye levelet küldött hozzám. Egy lány jelentkezett nála, és nem tud eligazodni rajta. Ami legjobban zavarba ejti Faye-t, az, hogy a lány olyan, mintha csak most szökött volna meg hazulról, és mégis minden hájjal megkent, kitanult lotyó. Ismeri az összes trükköket, és meg tud felelni minden kívánalomnak. Odamentem, és szemügyre vettem. Amit mesél magáról, a szokásos maszlag, de nem lehet hibát találni benne. Nagykorú, és senki sem emelt panaszt ellene. - A seriff széttárta karjait. - Így állunk, ez az egész. Mit csináljunk most?

- Egészen bizonyos benne, hogy Mrs. Trask az illető?

- Egymástól távol álló szemek - darálta a seriff -, sárga haj, sebforradás a homlokán... és vasárnap délután állított be.

Horace szeme előtt megjelent Adam zokogó arca.

- Teremtő Atyám! Én nem mondom meg neki. Erre keressen valaki mást, uram! Ha kényszerít rá, inkább lemondok az állásomról.

A seriff maga elé bámult.

- Maga azt mondja, Trask nem ismeri a lánykori nevét, még azt se tudja, hová való. Az a ringyó jól berántotta a trágyába, mi?

- Szerencsétlen alak! - mondta Horace. - Szereti szegény, szerelmes belé. Nem, ezt valaki más mondja meg neki, istenemre, én nem vállalom.

A seriff felállt.

- Menjünk le a Chop House-ba, igyunk egy csésze kávét.

Egy ideig némán ballagtak az utcán egymás mellett. A seriff egyszer csak így szólt:

- Horace, ha én elmesélnék egyet-mást abból, amit tudok, ezt az egész istenverte megyét elnyelné a föld!

- Nem kételkedem benne.

- Ikreket szült, azt mondta?

- Igen, két fiút.

- Hát ide hallgasson, Horace. Az egész világon három ember tud csak erről: az a nő, maga meg én. Én majd értésére adom, hogy ha valaha is kinyitja a száját, úgy fenéken billentem, hogy kirepül ebből a megyéből örökre. Maga meg, Horace, ha valaha is viszket a nyelve, mielőtt elfecsegi valakinek, akár a kedves feleségének is, gondoljon arra a két kisfiúra! Gondoljon arra, mit szólnak majd, ha megtudják, hogy az anyjuk közönséges ringyó.

3

Adam megszokott székében ült a nagy tölgyfa alatt. Bal karját most már szakszerű kötés szorította oldalához, hogy ne tudja megmozdítani vállát. Lee kijött a házból. A ruháskosarat cipelte. Letette Adam mellé, és visszament a házba.

Az ikrek ébren voltak. Mindketten hunyorgó szemmel és komoly arccal bámultak a tölgyfa szélbirizgálta leveleire. Egy száraz falevél keringve hullott le, és a kosárba esett. Adam előrehajolt és kiszedte.

Nem hallotta Samuel lovának dobogását, csak akkor figyelt fel rá, amikor már ott állt előtte. De Lee észrevette, hogy közeledik. Kihozott neki egy széket, és elvezette Doxologyt az istálló felé.

Samuel nyugodtan leült. Nem ejtette zavarba Adamet azzal, hogy fürkéssze a tekintetével - de azzal sem, hogy elfordítsa tekintetét. A szél megélénkült a fák koronái közt, és felborzolta Samuel haját.

- Gondoltam, jobb lesz, ha folytatom a kútfúrást - mondta Samuel halkan.

Adam már olyan régen nem beszélt, hogy hangja recsegett, mint a rozsdás zár.

- Nem - mondta -, nem akarok már kutat. Kifizetem az eddigi munkát.

Samuel a kosár felé hajolt, és ujját az egyik ikerbaba parányi tenyerébe tette, mire a pici ujjak rögtön körülfogták.

- Azt hiszem, az ember rossz szokásai közt a legszívósabb az, hogy szeret tanácsot adni.

- Nem kérek tanácsot. Nem kell!

- Senki sem kér, aki adja, csak rátukmálja ajándékát az emberre. Én azt mondom, Adam, csinálja végig.

- Mit csináljak végig?

- Csináljon úgy, mintha élne, legalább játssza meg, mint egy színész. Egy idő múlva aztán... hosszú idő múlva a játék igazivá válik.

- Minek az nekem? - kérdezte Adam.

Samuel az ikrekre nézett.

- Valamit már továbbadott a jövőnek, akármit csinál... még akkor is, ha nem csinál semmit. Ha önmagát ugaron hagyja is, Adam, a fű, a gyom, a bozót kinő. Valami okvetlenül kinő.

Adam nem felelt. Samuel felállt.

- Visszajövök még - mondta. - Újra meg újra visszajövök. Csinálja végig, Adam.

Az istálló mögött Lee tartotta Doxologyt, míg Sam felszállt.

- A maga könyvesboltját megette a fene, Lee - mondta Sam.

- Nem baj - felelte a kínai -, talán nem is akartam annyira.

TIZENKILENCEDIK FEJEZET

1

Egy új országban a fejlődés bizonyos sablont követ. Előbb jönnek az úttörők, erős, bátor és kissé gyermekes emberek. Nem ijednek meg a vadontól, de naivak és gyámoltalanok az emberekkel szemben; talán éppen ez az oka, hogy elsőként mennek ki az új terepre. Ha az új település nagyjában már rendeződött, megjelennek a jogászok és üzletemberek, hogy segítsenek továbbvinni a fejlődést - megoldani a birtoklás problémáit -, rendszerint magukra vállalják ezt a kísértést. És végül jön a kultúra, ami szórakozást jelent, a szíjak lazítását, szabadulást a hétköznapi élet kínjaitól. A kultúra minden színvonalon elképzelhető, és sokféle formája van.

A Vadnyugatra egyszerre érkezett meg az egyház és a bordélyház. Mindegyik felháborodva utasította vissza azt a gondolatot, hogy ugyanannak a dolognak a különböző arculatai. Pedig kétségtelen, hogy mindketten ugyanazt akarták - a templomok áhítata, muzsikája, költészete kiemelte az embert egy időre a hétköznapok zord pusztaságából, és ugyanezt tette a bordélyház is. A szektás egyházak helykén és hangosan, lendületesen és fellengzősen vonultak be. Nem vettek tudomást az adósság és törlesztés szabályairól - olyan templomokat építettek, melyeknek költségeit száz év alatt sem tudták volna kifizetni. A szekták harcoltak a bűn és gonoszság ellen, nem lehet tagadni, de valóságos kéjjel harcoltak egymás ellen is. A harc egy tan értelmezése körül folyt. Mindegyik boldog meggyőződéssel hitte, hogy valamennyi többi felekezet egy kosárba hányva repül a pokol mélységes fenekére. De akármilyen hangosak és nagyképűek voltak, magukkal hozták ugyanazt: a Szentírást, amelyen erkölcstanunk, művészetünk, költészetünk felépült, valamint kölcsönös kapcsolataink is. Nagyon okos embernek kellett lennie annak, aki eligazodott az egyes szekták eltérésein és különbségein, de hogy mi volt bennük a közös, azt akárki láthatta. És zenét is hoztak az embereknek - talán nem a legjobbat, de mindenesetre a zene értelmét és formáit. És magukkal hozták a lelkiismeretet is, vagy legalábbis megpöccintették egy kissé az emberek szunnyadó lelkiismeretét. Nem voltak tiszták, de megvolt bennük a tisztaság lehetősége, mint egy szennyes fehér ingben. Segítségükkel bárki valami szépet, nemeset hozhatott ki önmagából. Mi tagadás, a hírhedt Billing tiszteletesről, amikor leleplezték, kiderült, hogy tolvaj, házasságtörő, sőt állatokkal fajtalankodó elvetemült ember - de ez nem változtat azon a tényen, hogy jó dolgokra tanított sok fogékony embert. Billinget letartóztatták, de senki sem tartóztatta fel útján azt a sok jó dolgot, amit elindított. Az, hogy szándéka tisztátalan volt, nem sokat nyom a latban. Jó anyagot használt, és megvetette sok hasznos intézmény alapját. Billinget csak szélsőséges példaképpen említem. A tisztességes prédikátoroknak is volt energiájuk és lendületük. Kényeskedés nélkül verekedtek az ördöggel, szabad stílusú birkózásban, ahol minden meg volt engedve, rúgás és szemkitolás is. El lehet képzelni, hogyan üvöltötték a szépséget és igazságot - körülbelül oly módon, ahogy a cirkuszban egy fóka kürtön elrecsegteti a nemzeti himnuszt. De a szépségből és igazságból valami megmaradt, és a himnuszt is fel lehetett ismerni. Ám a felekezetek többet is tettek. Megvetették a Salinas-völgyben a társadalmi élet alapjait. Az egyházi vacsora a mai helyi klub nagyapja; mint ahogy a csütörtök esti szavalókör - amely a sekrestye alagsorában gyűlt össze - nemzette a mai “kisszínházakat”.

Míg az egyházak, amelyek a jámborság édes illatával üdítették fel a lelket, úgy trappoltak be a porondra, mint a söröskocsikat húzó és nem túlságosan illedelmes, nehéz teherlovak,

testvérük, a bordélyház, amely a testet szabadította fel és örvendeztette meg, csendesen, némán, szürkén suhant be, lehajtott fejjel és arcát eltakarva. Lehet, hogy önök a bűn és fényűzés csillogó palotáit látták a Vadnyugatról szóló hamis filmeken - még az is lehet, hogy itt-ott valóban volt ilyen -, de nem a Salinas-völgyben! Itt a bordélyok csendesek, rendesek és óvatosak voltak. És csakugyan: aki meghallgatta egy akkori vallásos összejövetel zsivaját, a dörömbölő harmónium hangjait túlharsogó klimakterikus korú asszonyok eksztázisának sikoltozó kitöréseit, aztán megállt hallgatózni egy bordélyház ablaka alatt, ahonnan halk, illedelmes beszélgetés hangjai szűrődtek ki - könnyen összetéveszthette a két intézmény rendeltetését. A bordély eltűrt, de be nem fogadott intézmény volt. Most pedig mesélek önöknek Salinas magasztos szerelmi csarnokairól. Nagyjában olyanok voltak, mint más városok nyilvánosházai, de a salinasi bordélysor szoros kapcsolatban van ezzel a történettel.

Elindultunk a Fő utcán nyugat felé, amíg el nem görbül. Ez az a pont, ahol a Castroville Street keresztezi a Fő utcát. A Castroville Streetet azóta átkeresztelték Market Streetre, isten tudja, miért. Az utcákat valamikor arról a helyről nevezték el, ahová el lehetett jutni rajtuk, így a Castroville Street kilenc mérföldnyi út árán Castroville-be vitt, az Alisal Street pedig Alisalba, és így tovább.

Akárhogy is, ha eljutottunk a Castroville Streetre, forduljunk jobbra. Két háztömbbel odább a Southern Pacific vasútvonal sínjei átlósan keresztezik a Castroville Streetet dél felé vezető útjukon. De van még egy kis utca, amely keletről nyugatra haladva keresztezi a Castroville Streetet. Ha karóba húznak, sem tudok visszaemlékezni ennek a kis utcának a nevére. Ha bal kéz felé befordulunk rajta, és átvágunk a síneken, máris a kínai negyedben vagyunk. De ha jobb felé, máris a bordélysoron vagyunk.

Vályogházakkal határolt sötét utca, a megfagyott, mély sár meg-megcsillant rajta télvíz idején, nyáron meg kemény, mint a barázdált vas. Tavasszal magasra nő a fű az utca mentén - vadzab és mindenféle gyom, melybe sárga mustárvirág keveredik. Kora reggel verebek kapnak össze csiripelve az utcán elhullatott lógombócokon.

Mit szóltok ehhez, ha halljátok, öregfiúk? Emlékeztek még a keleti szélre, amely mindenféle illatot hozott a kínai negyedből, disznósült, korhadt tapló és fekete dohány meg a *yen shi* szagát? És emlékeztek a Joss-ház nagy gongjának hangjára, amint hosszasan kong a levegőben?

És emlékeztek a festetlen, ócska, kopott házacskákra? Mintha még kisebbnek igyekeztek volna látszani, egészen elmosódni külső elhanyagoltságukban, elbújni a gizgazzal benőtt kis előkertek mögött, amelyek eltakarták az utca felől. Emlékeztek rá, hogy a függönyök örökké ráborultak az ablakokra, csak a szegélyük körül szűrődött ki egy kis sárga fény? De a hangok tompa moraját ki lehetett hallani. Időnként megnyílt a bejárati ajtó, hogy beengedjen egy vidéki kamaszt; ilyenkor kacagást lehetett hallani, néha még egy felnyitott zongora érzelgős hangját is - húrjaira vékony láncot raktak keresztbe, amely valamikor a vízöblítő meghúzására szolgált -, aztán becsukódott az ajtó, és újra csend lett.

Néha lódobogást is lehetett hallani a kövezetlen utcán, Pet Bulene állította meg ócska bérkocsiját az egyik ház előtt, és kiszállt négy-öt pocakos férfi - nagy emberek, gazdagok vagy hivatalbeliek, esetleg bankárok vagy a bírósági társaság. Pet aztán továbbhajtott, befordult a sarkon, és ott várt az uraságokra, kocsijában szunyókálva. Nagy, kövér macskák szökkentek át az utcán, és eltűntek a magas fűben.

És ekkor - emlékeztek, ugye? - a King Cityből érkező tehervonat éles füttye és szembántó fénye tört át a csenden és sötéten, amint átdübörgött a Castroville Streeten Salinasba, és hallani lehetett, amint dohogva lassít az állomáson. Emlékeztek?

Minden városnak megvannak a maga híres bordélyházi madámjai - örök asszonyságok, akiket szentimentális dicsfénnyel öveztek a múló évek. Egy ilyen madám különösen kedves tud lenni férfi vendégei szemében. Egyesíti magában az üzletember eszét, a díjbirkózó szívósságát, a jó cimbora melegségét és egy tragikus színész temperamentumát. Mítoszok keletkeztek körülötte, mégpedig - sajátságos módon - nem trágár mítoszok. Azok a történetek, amelyek egy bordélyházi madámról eszünkbe jutnak, és szájról szájra járnak, sok mindenről szólnak, csak éppen az ágyról nem. Egykori kliensei, ha emlékét felidézik, úgy gondolnak rá, mint emberbarátra, orvosi szaktekintélyre, hazudozó dicsekvőre, a testi érzelmek poétájára, aki mindig távol tartja magát ezektől az érzelmektől.

Salinas sok éven át két ilyen kinccsel dicsekedhetett. Az egyik Jenny volt, akit néha Szellentő Jenny néven emlegettek - a másik pedig a Néger, a Long Green nevű bordélyház tulajdonosa és vezetője. Jenny jó cimbora volt, titkok őrzője és titkos kölcsönök adományozója. Annyi történetet meséltek róla Salinasban, hogy köteteket tennének ki.

A Néger csinos, de zord nő volt, haja hófehér, arca sötét, megjelenése méltóságteljes, szinte félelmetes. Barna szeme, mely mélyen fészkelt sötét üregében, töprengő és bánatos filozófiával nézte ezt a csúnya világot. Házát úgy vezette, mint egy komor, merev, Priapusnak szentelt templomot. Ha röhögni volt kedved, és azt akartad, hogy oldalba bökjenek, Jennyhez mentél, és mindig megkaptad pénzed ellenértékét. Ha sírás környékezett, és örök magányosságodból édes-bús világfájdalom áradt, akkor a Long Greenben volt a helyed. Amikor onnan kijöttél, úgy érezted, hogy valami nagyon zord és fontos dolog történt veled. Ez nem volt afféle kis etyepetye - a Néger szép fekete szeme napokig elkísért.

Aztán amikor Faye lejött Sacramentóból és megnyitotta házát, a gyűlölködés forgószele áradt felé a két régebbi bordélyházból. Előbb összefogtak, hogy kikergessék Faye-t Salinasból, de azután rájöttek, hogy nem konkurrál velük.

Faye az anyatípushoz tartozott, hatalmas keblével, erős csípőjével, meleg kedélyével. Kebel volt, amelyen az ember kisírhatta magát, megnyugtató és simogató. A Néger minden sallangtól mentes szeretkezőüzemének megvoltak a maga esküdt hívei - Jenny kocsmai dorbézolásainak is -, ezek nem pártoltak át Faye-hez. Az ő háza a pubertásban vinnyogó kamaszok menedéke lett, akik siratták elveszett erényüket, és égtek a vágytól, hogy még többet veszítsenek el belőle. Faye volt az elrugaszkodott férjek megnyugtatója - az ő háza fogadta be a frigid feleségek félig elégett salakját. Az ő háza volt a nagymama fahéjszagú konyhájának felidézője. Ha valami szexuális dolog is történt a házában, úgy érezted, hogy csak mellékes és megbocsátható véletlen. Az ő háza vezette be Salinas ifjúságát a legrózsásabb, legsimább úton a nemiség tüskés bozótjába. Faye úrinő volt, nem túlságosan okos, de jó erkölcsű, megbotránkozott mindenen. Az emberek bíztak benne, és ő is megbízott mindenkiben. Aki egyszer megismerte Faye-t, nem akarhatott ártani neki. Nem volt versenytársa a másik kettőnek. Harmadik típust képviselt.

Mint ahogy egy boltban vagy egy farmon az alkalmazottak a gazda képmását viselik, egy bordélyházban is a lányok pontosan olyanok, mint a madám, részint mert ő veszi fel őket, részint mert a jó madám rányomja egyénisége bélyegét az egész házra. Az ember nagyon sokáig ülhetett Faye szalonjában, amíg egy trágár szót vagy célzást hallott. Ahogy “szobára mentek”, ahogy fizettek - mindez halkan és diszkréten ment végbe, mintha csak véletlenül történt volna. Mindent egybevetve, csuda finom házat vezetett, ahogy a rendőrség és a seriff is megállapította. Faye bőkezűen hozzájárult minden jótékonysági gyűjtéshez. Mivel undorodott a betegségektől, rendszeresen felülvizsgáltatta a lányokat. A vasárnapi iskola tanító nénijével könnyebben kerültél volna bajba, mint Faye házában. Faye rövidesen a gomba módra növekedő város legmegbízhatóbb polgárai közé tartozott.

2

Ez a lány, ez a Kate meghökkentette Faye-t - hiszen olyan csinos és fiatal volt, olyan művelt, olyan úrihölgyszerű. Faye behívta szent és tiszta hálószobájába, és sokkal több kérdést intézett hozzá, mint amennyit egy másféle lánytól kérdezett volna. Gyakran kopogtatnak nők egy bordélyház ajtaján, és Faye első pillantásra felismerte, kivel van dolga. Rögtön tudta, milyen - lusta, bosszúálló, kéjsóvár, kielégítetlen, kapzsi, nagyravágyó. Kate nem volt besorolható egyik kategóriába sem.

- Remélem, nem veszi rossz néven, hogy annyit faggatom - mondta neki Faye. - Furcsa, hogy idejött. Hiszen könnyen szerezhetne egy jó férjet meg egy hintót, meg egy sarokházat a városban, simán menne, egykettőre.

És Faye egyre csak forgatta jegygyűrűjét kövér kis ujján. Kate félénken mosolygott.

- Olyan nehéz megmagyarázni. Remélem, nem erőlteti. Valakinek a boldogságáról van szó, aki nagyon közel áll hozzám. Kérem, ne faggasson.

Faye ünnepélyesen bólogatott.

- Már láttam ilyesmit. Volt nálam egy lány, aki hosszú időn át eltartotta a gyerekét, és senki se tudott róla. Ma szép háza van és férje itt a... nézd csak, majdnem kikottyantottam, hol. Pedig inkább kivágatnám a nyelvemet, semhogy eláruljam. Magának is van gyereke, drágám?

Kate lesütötte szemét, mintha előtörő könnyeit próbálná rejtegetni. Amikor végre erőt tudott venni magán, suttogó hangon mondta:

- Ne haragudjon... nem tudok erről beszélni.

- Jól van, jól. Lesz még rá idő.

Faye nem volt okos, de ostoba sem. Elment a seriffhez, és tisztázta magát. Nem lett volna értelme kockázatot vállalni. Tudta, hogy van valami hiba Kate körül, de ha nem árt a háznak, mi köze hozzá?

Kate szélhámoskodhatott volna, de nem tette. Tüstént dolgozni kezdett. És ha a vendégek újra meg újra eljönnek, és név szerint keresik ugyanazt a lányt, ez már jelent valamit. Egy csinos pofi nem elég hozzá. Nyilvánvaló volt, hogy Kate nem most tanulta a mesterséget.

Ilyen helyen két dolgot kell tudni egy új lányról. Az egyik: hogyan dolgozik? A másik: hogyan fér meg társaival? Semmi sem dúlhatja fel egy ház békéjét jobban, mint egy rossz természetű lány.

Faye-nek nem soká kellett törnie a fejét a második kérdésen. Kate kellemesnek mutatkozott. Segített a többi lánynak szobájukat rendben tartani. Kiszolgálta őket, ha betegek voltak, meghallgatta panaszaikat, tanácsot adott nekik szerelmi ügyeikben, és mihelyt pénzhez jutott, szívesen kölcsönadta. Jobb lányt kívánni se lehet. Nemsokára összebarátkozott mindenkivel a házban.

Nem volt olyan kellemetlenség, amitől visszariadt volna, olyan munka, amelyből kivonta magát. És azonkívül: emelte a ház forgalmát. Nemsokára egész csapatnyi állandó vendége volt. Kate nagyon figyelmes is volt. Fejében tartotta a születésnapokat, és mindig előállt egy gyertyákkal díszített tortával vagy más ajándékkal. Faye ráeszmélt, hogy kincset talált.

Sok ember azt hiszi, könnyű dolog madámnak lenni - hiszen csak ül egy nagy székben, sört iszik, és zsebre vágja a lányok fél keresetét. De egyáltalán nincs így. A lányokat etetni kell - fizetni a fűszeres számláit és a szakácsot. A mosás nagyobb probléma, mint egy szállodában. Amennyire lehet, gondoskodni kell arról, hogy a lányok jól érezzék magukat, pedig nem egy

közülük elég komisz tud lenni. Az öngyilkosságot minimumra kell csökkenteni, pedig az ilyen nők kezében - különösen ha már kezdenek kiöregedni - könnyen kinyílik a borotva. Az ilyesmi aztán árt a ház hírének.

Nem könnyű mesterség, rossz gazdálkodás mellett rá is lehet fizetni. Amikor Kate ajánlkozott, hogy segít bevásárolni és a menüket összeállítani, Faye nagyon örült, noha el se tudta képzelni, hogy van a lánynak erre is ideje. Végül nemcsak az ellátás javult meg, de a fűszerszámlák is egyharmaddal csökkentek, már egy hónappal azután, hogy Kate kezébe vette a dolgokat. Ami pedig a mosást illeti - Faye nem tudta, mit mondott Kate annak az embernek, de a számlája hirtelen huszonöt százalékkal megcsappant. Faye már nem is értette, hogy tudott meglenni eddig Kate nélkül.

Késő délután, mielőtt az üzem megkezdődött, együtt ültek Faye szobájában, és teáztak. Most már sokkal otthonosabb volt a szoba, amióta Kate átfestette az ajtókat, és csipkefüggönyt rakott az ablakra. A lányok kezdtek ráeszmélni, hogy már nem egy, hanem két főnök van a házban. Örültek neki, hiszen Kate-tel könnyen boldogultak. A körmükre nézett ugyan, de nem komiszkodott, és inkább csak jót nevettek rajta. Egy év múltán Faye és Kate úgy éltek egymás mellett, mint anya és leánya. “Figyeljétek csak - mondogatták a lányok -, még eljön a nap, amikor övé lesz a ház.”

Kate keze szüntelenül szorgoskodott; többnyire patyolatfinom zsebkendőket hímzett. Gyönyörű monogramokat tudott készíteni. Majdnem minden lánynak volt olyan zsebkendője, amit tőle kapott; nagy becsben tartották.

Az, ami fokozatosan bekövetkezett, egészen természetes. Faye, akinek lényege az anyáskodás volt, lassanként úgy gondolt Kate-re, mint az édesleányára. Érzelmi világában Kate egyre nagyobb helyet foglalt el. Azután felülkerekedett Faye-ben a természetes anyai erkölcs. Nem akarta, hogy leánya ringyó legyen. Az anyáskodás logikus következménye volt ez.

Faye erősen törte a fejét, hogyan tegye szóvá a kérdést. Komoly probléma volt. Faye mindig mindent kerülő úton közelített meg. Nem tudta nyíltan megmondani: “Azt akarom, hogy hagyd abba a szobázást.”

Ehelyett azt mondta:

- Ha titok, ne válaszolj, de már régóta meg szerettem volna kérdezni. Mit mondott neked a seriff, jóságos ég, már egy éve? Hogy repül az idő! Különösen ha az ember öregszik, azt hiszem, akkor repül csak igazán. Majdnem egy óra hosszat volt benn nálad. Talán csak nem azért, hogy... persze hogy nem. Családos ember. És Jennyhez jár. De nem akarom magam beleártani a te dolgodba.

- Nincs benne semmi titok - felelte Kate. - Már rég meg akartam mondani neked. Felszólított, hogy menjek haza. Nagyon kedvesen beszélt. Amikor megmagyaráztam, hogy nem tehetem, nagyon kedves és megértő volt.

- Megmondtad neki az okát? - kérdezte Faye féltékenyen.

- Természetesen nem. Csak nem gondolod, hogy neki elmondom, amikor neked se mondhatom el? Ne légy csacsi, drágaságom. Igazán, olyan csacsi kislány vagy.

Faye mosolygott, és elégedetten befészkelte magát karosszékébe.

Kate arca nem árult el semmit, pedig nagyon is jól emlékezett minden szóra, ami közte és a seriff közt elhangzott. Tény az, hogy tetszett neki a seriff. Az legalább kereken megmondta, mit akar.

3

A seriff becsukta Kate szobája ajtaját, és körülnézett - a jó rendőr szemével nézett körül, amely gyorsan felmér mindent. Nem látott semmiféle fényképet, semmiféle személyi jellegű tárgyat, amely az ember előéletére vall; nem volt ott semmi, csak ruhák és cipők.

Leült Kate kis nádfonatú hintaszékébe - alig fért el benne, ülepe kétoldalt kilógott. Ujjait egymásra illesztette, mintha értekezletet tartanának, és úgy beszélgetnének, mint a hangyák. Ő maga szárazon, szenvedélytelenül beszélt, mintha nem érdekelné túlságosan, amit mond. Talán éppen ez hatott a nőre.

Kate kezdetben szemérmes, kissé bárgyú arckifejezését öltötte fel, de már az első szavak után feladta a komédiázást, szemét valósággal belefúrta a seriff szemébe, és igyekezett gondolatait kitalálni. A seriff nem nézett rá, de nem is kerülte tekintetét. Kate mégis érezte, hogy szem-ügyre veszi, mint ahogy ő is tanulmányozta a seriffet. Érezte pillantását a homlokán, mintha csak megtapogatta volna azt a forradást.

- Nem akarok rekordideig seriff maradni - mondta nyugodtan. - Éppen elég régóta viselem ezt a hivatalt. Még egy ciklus körülbelül elég is lesz. Tudja, fiatalasszony, ha ez tizenöt évvel ezelőtt történik, első dolgom volna a maga múltját egy kissé megpiszkálni, és azt hiszem, csúnya dolgok derülnének ki. - Egy kis szünetet tartott, hogy megfigyelje, miképpen reagál erre a nő, de Kate nem tiltakozott. A seriff lassan bólogatott. - Nem vagyok rá kíváncsi - folytatta. - Azt akarom, hogy a mi megyénkben békesség legyen, a szó legtágabb értelmében. Ez azt jelenti, hogy az emberek nyugodtan aludjanak éjjel. Még nem találkoztam a maga férjével - mondta, és Kate tudta, hogy a seriff észrevette önkéntelen mozdulatát, amikor izmai megfeszültek. - Hallom, hogy nagyon derék ember. Azt is hallottam, hogy nagyon csúnyán megsebesült. - Egy percre Kate szemébe nézett. - Akarja tudni, milyen sebet ejtett rajta, amikor rálőtt? Nem érdekli?

- De igen.

- Nos, kilábol belőle. Szétzúzta a vállát, de majd meggyógyul. Az a kínai nagyon jól ápolja, gondját viseli. Persze alig hiszem, hogy valamit is fel tud majd emelni a bal kezével. Egy ilyen 44-es alaposan helybenhagyja az embert. Ha az a kínai nem jön haza idejében, Trask elvérzik, maga pedig most a börtönben ül, ott beszélgetnénk.

Kate visszatartotta lélegzetét, úgy figyelt - hátha elejt valami célzást arra, hogy mi vár rá -, de a seriff nem árult el semmit.

- Nagyon sajnálom - mondta Kate nyugodtan.

A seriff szeme felvillant.

- Most elszólta magát - mondta -, először, amióta beszélgetünk. Nem sajnálja. Ismertem valakit, aki pontosan olyan volt, mint maga, fel is akasztattam tizenkét évvel ezelőtt, a megyei fogház előtt. Régebben így intéztük el az ilyesmit.

A kis szoba a sötét mahagóniággyal, a márványos tetejű mosdó-állvánnyal, amelyen vizeskorsó és mosdótál állt, alul meg kis ajtó takarta el az éjjeliedényt, tapétával, amely a végtelenségig ismételgette ugyanazokat az apró rózsákat - a kis szoba néma volt, mintha kiszívtak volna belőle minden hangot.

A seriff egy képre bámult a falon - három kerubot ábrázolt, csak a fejüket, göndör hajukat, tiszta, átlátszó szemüket, no meg a szárnyaikat is, körülbelül akkorák voltak, mint a galamb-szárnyak, de rossz helyen nőttek ki, ott, ahol a nyaknak kellett volna lennie... A seriff összeráncolta homlokát.

- Fura kép egy bordélyházban - jegyezte meg.

- Itt volt - mondta Kate. Nyilván már vége is van a bevezetésnek.

A seriff felegyenesedett, ujjai eleresztették egymást, megkapaszkodtak a hintaszék karfáiban. Még az ülepét is behúzta egy kicsit.

- Maga két újszülöttet hagyott ott - mondta. - Fiúkat. Ne izgassa fel magát. Nem próbálom rábeszélni, hogy menjen haza. Sőt azt hiszem, mindent elkövetnék, hogy visszatartsam. Azt hiszem, ismerem magát, tudom, miféle. Ha akarnám, egyszerűen kitoloncoltatnám a megye területéről, és a határon a következő seriff ugyanezt csinálná, és így tovább, amíg egyszer csak azon venné magát észre, hogy zsupsz, belepottyant a Csendes-óceánba! De nem akarom megtenni. Bánom is én, éljen, ahogy akar, csak ne legyen magával semmi bosszúságom. Aki kurva volt, kurva marad.

Kate nyugodt hangon megkérdezte:

- Mit kíván tőlem?

- Ez már okosabb beszéd - mondta a seriff. - Amit akarok, az a következő. Látom, megváltoztatta a nevét. Azt akarom, hogy maradjon is meg az új nevénél. Úgy képzelem, kieszelt valami helyet, hogy azt mondja, onnan jött, rendben van, maradjunk annál. És ha kérdezik az okát, még akkor is, ha tökrészeg, vigyázzon a nyelvére, csak olyan okot mondjon, ami legalább kétezer mérföldre esik King Citytől!

Kate mosolygott egy kicsit, nem is erőltetett módon. Bízni kezdett ebben az emberben, meg is kedvelte.

- Eszembe jut még valami - mondta a seriff. - Sok embert ismer King City környékén?

- Nem.

- Hallottam arról a kötőtű-históriáról is - mondta a seriff közönyösen. - Nos, megtörténhetik, hogy idejön valaki, akit régebben ismert. Ez a valódi hajszíne?

- Igen.

- Fesse feketére egy időre. Sok ember olyan lesz tőle, mintha kicserélték volna.

- És mi lesz ezzel? - kérdezte Kate, és karcsú ujjával megérintette a forradást homlokán.

- Igen, hát ez olyasmi... hogy is mondják? Hogy van az az átkozott szó? Reggel még tudtam. Ko... Ko...

- Koincidencia?

- Igen, az, véletlen találkozás.

Úgy látszott, befejezte mondanivalóját. Dohányt és cigarettapapírt vett elő, és vaskos, idomtalan cigarettát csavart magának. A blokkról letépett egy kénes gyufát, meggyújtotta, és távol tartotta magától, amíg a csípős szagú kék láng sárgává nem változott. A cigaretta rosszul égett, csak az egyik oldalán.

- Nincs ebben fenyegetés? - kérdezte Kate. - Úgy értem, mit fog csinálni, ha én...

- Nem, nem, semmi fenyegetés. Persze ha erre kerülne a sor, ki tudnék gondolni valami komiszul kellemetlent. De akármi lett is magából, akármit mond vagy csinál, nem akarom bántani Mr. Trasket, sem a fiait. Maga képzelje, hogy a régi énje meghalt, és most már valaki más, akkor nagyszerűen megférünk egymással.

Felállt, és kifelé indult. Az ajtóból még visszafordult.

- Van egy fiam, az idén lesz húszéves. Nagy, erős, jóképű fickó, csak az orra olyan, mintha eltört volna, mindenki kedveli. Nem akarom, hogy idejöjjön. Majd megmondom Faye-nek is. Menjen inkább Jennyhez. Ha idejön, mondják meg neki, hogy menjen Jennyhez.

Becsukta az ajtót maga mögött. Kate ujjait nézte, és mosolygott.

4

Faye, székében oldalt fordulva, hátranyúlt egy szelet diós grillázsért. Miközben beszélt, szája tele volt édességgel. Kate szorongva gondolt arra, vajon gondolatolvasó-e Faye, hiszen épp az imént ezt a megjegyzést tette:

- Hiába, nem tudok megbarátkozni a hajaddal. Akkor is megmondtam, most se mondhatok mást. Szőkén sokkal jobban tetszettél nekem. Nem tudom, mi ütött beléd, hogy megfestetted. Hiszen az arcbőröd is olyan, mint a szőkéké.

Kate hüvelyk- és mutatóujja körmével megragadta egyik haja szálát, és gyengéden kirántotta. Okos nő volt - a legjobb hazugsághoz folyamodott: megmondta az igazságot.

- Nem akartam elmesélni neked - mondta. - Attól féltem, hogy esetleg megismernek, és ez fájdalmat okozhat valakinek.

Faye feltápászkodott székéből, odament Kate-hez, és megcsókolta. - Milyen jó gyerek vagy - mondta. - Milyen gyöngéd és tapintatos.

- Ne teázzunk? - kérdezte Kate. - Majd én behozom.

Kiment a szobából, és a hallban - útközben a konyha felé - ujja hegyével letörölte arcáról a csók nyomát.

Faye visszaült székébe, és kiválasztott egy grillázsszeletet, amelyből egy egész dió kandikált elő. Beleharapott. Egy darabka hegyes dióhéj a fogába fúródott, és belevágott az idegbe. Vad fájdalom hasított a fejébe, még a szeme is káprázott. Homlokát elöntötte a veríték. Amikor Kate visszajött - kezében tálca a csészékkel meg a teáskannával -, Faye begörbített ujjával a fogát turkálta, és nyöszörgött kínjában.

Mi az? - kiáltott Kate.

- A fogam... dióhéj.

- Várj csak, hadd nézzem meg. Nyisd ki a szád, mutasd, hol fáj.

- Kate belenézett Faye szájába, aztán a rojtos terítővel betakart asztalról felkapott egy fogpiszkálót. Egy másodperc alatt kipiszkálta vele a dióhéjat és tenyerére tette.

- Tessék, itt van.

Az ideg hasogató fájdalma tompa sajgássá enyhült.

- Ez a kis darabka? Úgy éreztem, akkora, mint egy ház. Nézd csak, drágám, húzd ki ott a második fiókot, ahol az orvosságaimat tartom. Add ide a fájdalomcsillapítót és egy kis vattát. Nem segítenél a fogamra rakni?

Kate kikereste az üvegcsét, és a folyadékkal átitatott vattát a fogpiszkáló hegyével bedugta a fogba.

- Ki kellene húzatni - mondta.

- Tudom. Majd kihúzatom.

- Nekem három fogam hiányzik ezen az oldalon.

- Észre se venni. De engem ez nagyon megkínzott. Add csak ide a Pinkham-cseppeket. - Ivott egy keveset a különböző füvekből készült csodaszerből, és megkönnyebbülten felsóhajtott. - Nagyszerű orvosság ez! Az asszony, aki feltalálta, valódi szent.

HUSZADIK FEJEZET

1.

Kellemes délután volt. A Frémont-hegy csúcsát rózsaszín fényözönnel öntötte el a leáldozó nap. Faye jól láthatta ablakából. A Castroville Street felől idehallatszott egy nyolclovas társzekér csengőinek édes muzsikája. A szekér gabonát szállított a hegyen át, és minden ló nyakában csengő csilingelt. A szakács fazekaival vesződött a konyhában. A folyosó fala mentén csoszogó hang közeledett, azután félénken kopogtattak az ajtón.

- Gyere be, Pamutszem! - kiáltott ki Faye.

Az ajtó kinyílt, és a nyeszlett kis zongorista meresztgette vak szemét az ajtóban, várva egy hangot, mely tájékoztassa.

- Mit akarsz? - kérdezte Faye.

A vak ember odafordította fejét.

- Rosszul érzem magam, Miss Faye. Szeretnék visszabújni az ágyamba, és nem játszani ma este.

- A múlt héten is két estén beteg voltál, Pamutszem. Nem szereted a munkádat?

- Nem érzem jól magam.

- Jól van. De szeretném, ha jobban vigyáznál magadra.

Kate halkan megjegyezte:

- Hagyd az ópiumot néhány hétre, Pamutszem.

- Ah, Miss Kate. Nem tudtam, hogy maga is itt van. De nem szívtam ópiumot.

- Dehogynem szívott! - mondta Kate.

- Igaza van, Miss Kate, abba fogom hagyni. Nem jól érzem magam.

Becsukta az ajtót, és hallották, amint keze tapogatózva súrolta a falat.

- Nekem azt mondta, hogy abbahagyta - csóválta a fejét Faye.

- Nem hagyta abba.

- Szegény szerencsétlen - mondta Faye -, igazán nincs miért élnie.

Kate ott állt előtte.

- Milyen jóságos vagy te - mondta. - Hiszel mindenkinek. Egy nap, ha nem vigyázol, vagy én nem vigyázok helyetted, még a tetőt is ellopják a fejed fölül.

- Ugyan! Ki akarna tőlem lopni?

Kate átkarolta Faye tömzsi vállát.

- Nem mindenki olyan rendes, mint te.

Faye szemében megcsillantak a könnyek. A mellette álló székről felkapott egy zsebkendőt, megtörölte szemét, és finomkodó mozdulattal orrához nyomkodta.

- Mintha az édeslányom volnál, Kate - mondta.

- Már magam is hinni kezdem, hogy az vagyok. Sohasem ismertem édesanyámat. Meghalt, amikor még kicsi voltam.

Faye mély lélegzetet vett, és fejest ugrott a témába:

- Kate, nem szeretem, hogy itt dolgozol.

- Miért nem?

Faye megrázta fejét, és szavakat keresett.

- Nem mintha szégyellném. Nagyon rendes házat vezetek. Ha nem én tenném, valaki más sokkal rosszabbul csinálná. Én nem ártok senkinek. Nincs miért szégyellnem magamat.

- Ugyan, mi van itt szégyellnivaló? - vonogatta vállát Kate.

- De azt nem szeretem, hogy dolgozol. Nem tetszik nekem. Jóformán a lányom vagy. Nem akarom, hogy a lányom dolgozzon.

- Ne légy csacsi, drágám - mondta Kate. - Tudod, dolgoznom kell... ha nem itt, hát máshol. Szükségem van a pénzre.

- Nem... nem kell.

- Hogyne kellene! Hát hogy szerezzek pénzt?

- A lányom lehetnél. Te intézhetnéd a ház ügyeit. Kezedbe vennél mindent, és nem kellene feljárnod az emeletre. Jól tudod, hogy gyakran gyengélkedem.

- Tudom, szegénykém, tudom, drágám. De nem mondhatok le a keresetemről.

- Ez a ház eleget hoz mindkettőnk számára, Kate. Játszva adhatok neked annyit, amennyit most tudsz keresni, még többet is, és nem volna kidobott pénz.

Kate szomorúan rázogatta fejét.

- Nagyon szeretlek - mondta. - Szívesen megtenném, amit akarsz, bárcsak megtehetném. De neked is szükséged van arra a kis tartalék tőkédre, hiszen... tegyük fel, hogy valami baj ér, mit csinálsz akkor? Nem, tovább kell dolgoznom. Tudod, drágám, hogy ma estére is öt állandó vendégem jön. Faye megrázkódott.

- Nem akarom, hogy dolgozzál.

- Nincs más választásom, kedves mama.

Ez a szó megtette hatását. Faye könnyekben tört ki, és Kate letelepedett széke karfájára, Faye arcát simogatta, patakzó könnyeit törölgette. A kitörés később nagy szipákolásban ért véget.

Az alkonyat elterebélyesedett a völgy felett. Kate arca fehéren világított fekete haja alatt.

- No, most már jobban vagy. Megyek, benézek a konyhába, aztán sietek öltözködni.

- Hát nem mondhatod a törzsvendégeidnek, hogy beteg vagy, Kate?

- Azt nem lehet, mama.

- Ma szerda van, Kate. Éjfél után egykor bizonyára üres lesz a szalon.

- De a Favágók mára jelentették be magukat. Nagy murit akarnak csapni.

- Igaz, a Favágók. De szerdán ők se maradhatnak, legfeljebb kettőig.

- Miért érdekel?

- Kate, ha bezártatok, kopogtass az ajtómon. Egy kis meglepetésem lesz a számodra.

- Miféle meglepetés?

- Titok! Légy szíves, ha elmész a konyha előtt, szólj a szakácsnak, hogy jöjjön be hozzám.

- Úgy látszik, torta lesz a meglepetés.

- Ne faggass, drágám. Meglepetésnek szánom.

Kate megcsókolta.

- Milyen édes vagy, mama!

Amikor becsukta az ajtót, Kate megállt egy percre a hallban. Ujjaival hegyes kis állat simogatta. Szeme teljesen nyugodt volt. Azután kifeszítette karjait a feje fölött, és egész testét kinyújtóztatva hatalmasat ásított. Kezével lassan végigsimította oldalát a keblétől a csípőjéig. Ajka csücske kissé felgörbült. Aztán elindult a konyha felé.

2

Néhány törzsvendég benézett, majd elment, két kereskedelmi utazó is felbukkant a bordélysoron, hogy szemlét tartson, de a Világ Favágói nem mutatkoztak. A lányok - a szalonban ásítozva - éjjel két óráig várták őket hiába.

A Favágókat szomorú baleset tartotta távol. Clarence Monteith szívrohamot kapott, éppen a záró szertartás közepén, közvetlenül a vacsora előtt. Lefektették a szőnyegre, és homlokát borogatták, amíg az orvos meg nem jött. Senkinek sem volt kedve leülni a fánkvacsorához. Miután Wilde doktor megérkezett, és megvizsgálta Clarence-t, a Favágók hordágyat rögtönöztek oly módon, hogy zászlórudakat dugtak két felöltő ujjain keresztül. De Clarence útközben hazafelé meghalt, és újra el kellett hívni Wilde doktort. Mire megbeszélték a temetés tervét, és megfogalmazták a gyászjelentést a *Salinas Journal* számára, senkinek sem volt már kedve bordélyházhoz.

Másnap, amikor megtudták, mi történt, a lányok összenéztek. Mindenkinek eszébe jutott, amit Ethel mondott tíz perccel kettő előtt.

- Jóságos ég! - kiáltott fel Ethel. - Nem is emlékszem, mikor volt ilyen csend. Nincs zene, Kate nyelve is megbénult ma. Úgy ülünk itt, mintha halott fölött virrasztanánk.

Később Ethel is megdöbbent a saját szavain - mintha tudta volna, mi következik.

- Kíváncsi vagyok - mondta Grace -, mi bénította meg Kate nyelvét. Nem érzed jól magad? Nem hallod, Kate, azt kérdeztem, nem érzed jól magad?

Kate felriadt.

- Tessék? Úgy látszik, nagyon elgondolkodtam.

- Én nem - mondta Grace -, csak álmos vagyok. Miért nem csukjuk be a boltot? Kérdezzük meg Faye-t, zárhatunk-e már. Ma éjjel nem jön már senki, még egy csing se. Majd én megkérdezem.

Kate éles hangon rászólt:

- Ne háborgasd Faye-t. Nem jól érzi magát. Kettőkor zárunk, és kész.

- Valahogy rosszul jár az óra - mondta Ethel. - Mi baja van Faye-nek?

- Talán éppen ezen gondolkodtam el - mondta Kate. - Faye nincs jól. Nagyon aggódom miatta. Ő persze titkolja, nem árulná el, amíg nem muszáj.

- Én meg azt hittem, hogy remekül van - mondta Grace.

Ethel megint szajkózni kezdett:

- Nekem már régen nem tetszik. Mindig olyan piros, mintha láza lenne. Már rég észrevettem.

- Lányok - mondta Kate nagyon halkan -, a világért se mondjátok meg neki, hogy elárultam. Mert ő nem akarja, hogy aggódjatok miatta. Istenem, milyen drága lélek!

- Igaz - bólintott Grace -, ennél rendesebb kuplerájban még nem dolgoztam.

- Vigyázz - figyelmeztette Alice -, nehogy Faye meghallja, amikor ilyen szavakat használsz.

- Te hólyag! Éppen olyan jól ismeri ezeket a szavakat, mint mi!

- Nem szereti hallani őket, legalábbis a mi szánkból nem.

- El akarom mondani nektek, mi történt - kezdte Kate türelmesen. - Éppen teáztam vele késő délután, amikor hirtelen elájult. Szeretném, ha megvizsgáltatná magát egy orvossal.

- Már én is észrevettem, hogy olyan égővörös - ismételte Ethel. - Rosszul jár az óra, csak nem tudom, mi baja.

- Lányok, menjetek aludni - mondta Kate. - Én majd bezárok.

Amikor elmentek, Kate felballagott a szobájába, és felvette szép új, apró mintás ruháját, amelyben olyan volt, mint egy kislány. Haját megkefélte, és befonta egy vastag copfba - kis fehér szalagot kötött bele, úgy verdeste a hátát. Arcát Florida-vízzel frissítette fel. Egy percig habozva állt a komódja előtt, aztán a felső fiókból előszedett egy kis aranyórát, amely egy liliom formájú tűn csüngött. Becsavarta az egyik finom batiszt zsebkendőjébe, és kiment a szobából.

A hall nagyon sötét volt, de egy kis fénycsík szűrődött ki Faye ajtaja szegélyén. Kate halkan kopogtatott.

- Ki az? - kiáltotta Faye.

- Én vagyok, Kate.

- Ne gyere be még. Várj egy kicsit odakünn. Majd szólok. - Kate sürgés-forgás neszét hallotta a szobából, majd valami kaparó hangot. Azután Faye hangját: - Jól van, most már jöhetsz.

A szobát feldíszítették. Bambuszbotocskákra akasztott japán lampionok lógtak a sarkokban, mindegyikben gyertya égett. Piros krepp-papír füzérek hullámzottak a szoba közepéről a sarkok felé, mintha sátrat utánoznának. Az asztalon, égő gyertyáktól körülvéve, nagy fehér torta díszelgett, meg egy doboz csokoládé. Oldalt egy kosárban kétliteres pezsgőspalack nyaka kandikált elő az apróra tört jégdarabok közül. Faye legszebb fekete csipkeruháját vette fel, és szeme érzelmesen csillogott.

- Mi a csuda? - kiáltott fel Kate, és becsukta az ajtót. - Nézd csak, hát nem olyan, mint egy estély?

- Az is, estély. Estély az én kedves lányom tiszteletére.

- Nincs születésnapom.

- Ki tudja? - mondta Faye. - Talán bizonyos értelemben a születésnapod ez.

- Nem tudom, hogy érted. De hoztam neked egy kis ajándékot. - Az összehajtott zsebkendőt Faye ölébe tette. - Óvatosan bontsd ki - mondta.

Faye magasra tartotta az órát. - Jaj, édes szívem, jaj, drágaságom! Te bolondos gyerek! Nem, ezt nem fogadhatom el. - Kinyitotta az óra elülső fedelét, majd körmeivel kifeszítette a hátsó fedelét is. Elolvasta az odavésett szavakat: “C.-nek szívem minden szeretetével, A.”

- Édesanyám órája volt - mondta Kate ellágyult hangon. - Szeretném, ha ezentúl az új mamám viselné.

- Drága gyermekem! Drága gyermekem!

- Édesanyám örülne, ha tudná.

- De én adom az estélyt. Én is készítettem ajándékot az én édes kislányomnak, de hadd adjam oda, ahogy terveztem, a magam módján. Bontsd ki, Kate, azt a pezsgőt, és tölts két pohárral, amíg én felszeletelem a tortát. Azt akarom, hogy tipp-topp legyen.

Amikor mindez elkészült, Faye elfoglalta helyét az asztalnál. Magasra emelte poharát.

- Az én új leányom egészségére, hogy élj sokáig és boldogan. Amikor ittak, Kate emelte fel a poharat megint.

- Szeretett kismamám boldogságára!

- Jaj, ne - kiáltotta Faye -, megríkatsz, máris könnyezek a meghatottságtól. Menj csak oda az íróasztalhoz, édesem. Hozd ide azt a kis mahagónidobozt. Igen, azt. Tedd le szépen az asztalra, és nyisd ki.

A fényezett dobozban piros szalaggal átkötött fehér papírtekercs volt.

- Mi a csuda lehet ez? - kérdezte Kate.

- Az én ajándékom... neked. Bontsd ki.

Kate nagyon óvatosan leszedte a piros szalagot, és kibontotta a tekercset, írás volt rajta, szépen rajzolt, árnyékolt betűkkel. A gondosan elkészített okmány hitelességét a szakács aláírása igazolta.

“Azt akarom, hogy minden földi javam kivétel nélkül Kate Albeyre szálljon, mert őt leányomnak tekintem.”

Nagyon egyszerű volt, egyértelmű, és jogilag is kifogástalan. Kate háromszor elolvasta, megnézte a dátumot, tanulmányozta a szakács aláírását. Faye figyelte, ajka félig kinyílt a nagy várakozásban. Amikor Kate ajka mozgott betűzgetés közben, Faye ajka is vele mozgott.

Kate összecsavarta a papírt, rákötötte a szalagot, visszatette a dobozba, és rácsukta a fedelét. Aztán hátradőlt a székben. Faye nem bírta ki tovább szótlanul.

- Örülsz neki? - kérdezte végre.

Kate szeme mintha befúródott volna Faye szemébe - még mélyebben, mintha agyába próbálna hatolni a szeme mögött. Aztán halkan így szólt:

- Igyekszem uralkodni magamon, mama. El se tudom képzelni, hogy lehet valaki ilyen jóságos. Nem merek beszélni vagy közelebb menni hozzád, mert félek, hogy szétvet az érzés.

Sokkal drámaibb volt, mint Faye várta volna, nyugodtságában is csupa villamosság.

- Fura ajándék, nem? - kérdezte Faye.

- Fura? Egyáltalában nem az.

- Úgy értem, egy végrendelet mégiscsak furcsa ajándék. De még annál is többet jelent. Mostantól kezdve igazán a lányom vagy, mondhatom. Gazdag vagyok, nem, gazdagok vagyunk, te meg én. Készpénzben és értékpapírokban több mint hatvanezer dollárunk van.

Íróasztalomban megtalálhatod a feljegyzéseket a bankszámlákról és a széffiókokról. A régi házamat Sacramentóban nagyon jó áron adtam el. De miért vagy olyan csendes, gyermekem? Aggaszt valami?

- Egy végrendelet a halálra emlékeztet. Mintha szemfedőt terítettél volna ide.

- Csacsikám... hisz mindenki készít végrendeletet.

- Tudom, mama. - Kate bánatosan mosolygott. - Eszembe jutott valami. Már látom, ahogy az egész rokonságod dühösen nekem esik, hogy a végrendeletet érvénytelenítse. Nem, hagyjuk ezt, nem lehet...

- Szegény kislányom, hát ez aggaszt? De hiszen nincsenek rokonaim. Amennyire tudom, senkim sincs a világon. És ha véletlenül volna is valaki... ki tud már rólam? Azt hiszed, te vagy az egyetlen, akinek titkai vannak? Azt hiszed, én azt a nevet használom, amellyel születtem?

Kate nyílt tekintettel, hosszasan nézett Faye szemébe.

- De Kate! - kiáltott fel Faye. - Kate, ez a mi estélyünk. Ne légy szomorú. Ne ülj itt ilyen dermedten!

Kate felállt, szelíden elhúzta az asztalt, és letelepedett a padlóra. Arcát Faye ölébe temette. Karcsú ujja simogatóan követett egy aranyos fonalat Faye szoknyájának bonyolult virágmintáján. Faye megsimogatta Kate arcát és haját, és megérintette furcsa alakú fülét. Végül ujjai félénken elkalandoztak Kate sebforradásának pereméig.

- Azt hiszem, soha életemben nem voltam még ilyen boldog - mondta Kate.

- Drágaságom, te is boldoggá teszel engem. Boldogabb vagyok, mint valaha. Most már nem vagyok olyan magányos. Most már biztonságban érzem magam.

Kate álmodozóan húzogatta körmeivel az aranyszálat Faye szoknyáján. Egy darabig csendesen üldögéltek a jó melegben, aztán Faye mocorogni kezdett.

- Kate - mondta -, megfeledkezünk az estélyről. Elfelejtjük a pezsgőt. Tölts, drágám. Ünnepeljük meg ezt a napot.

- Hát szükséges az, mama? - vonakodott Kate nyugtalanul.

- Hiszen jó! Miért ne? Szeretek könnyíteni magamon. Elűzi a gondokat. Nem szereted a pezsgőt, Kate?

- Hát, még nem sokat próbáltam, de azt hiszem, nem tesz jót nekem.

- Csacsiság. Tölts csak, drágám.

Kate feltápászkodott a padlóról, és megtöltötte a poharakat.

- Most kiisszuk az utolsó cseppig - mondta Faye. - Én majd figyellek. Csak nem akarod, hogy egy öregasszony egyedül járja a bolondját?

- Te nem vagy öregasszony, mama.

- Ne beszélj, igyál. Hozzá se nyúlok a poharamhoz, amíg a tied nem üres. - Magasra emelte a poharát, amíg Kate ki nem itta a magáét, azután követte a példáját. - Ez aztán jólesett! - mondta. - Tölts újra. Ne ellenkezz, drágám, öblítsük le minden gondunkat. Két vagy három pohár után megfeledkezünk a bajainkról.

Kate szervezete tiltakozott az alkohol ellen. Eszébe jutott egy és más, és félt.

- Most megint ex! - kiáltott fel Faye. - Így ni! Látod, kislányom, milyen jó? Tölts újra.

Rögtön a második pohár után bekövetkezett Kate átalakulása. Félelme elpárolgott, már nem félt semmitől. Tulajdonképpen ettől félt a legjobban, de most már késő volt. A pezsgő keresztültört a gondosan kiépített korlátokon, védőfalakon, csalafintaságokon - és Kate most már nem is törődött vele. Már nem is tudta, mi az, amit gondosan el akart titkolni. Hangja egyszerre hideggé vált, száját összepréselte. Egymástól távol álló szemei gúnyosan, könyörtelenül figyeltek.

- Most te igyál... mama... és én figyellek téged! - mondta. - No, hadd lássuk, drágám. Fogadjunk, nem tudsz leszopni kettőt egy hajtásra.

- Ne fogadj velem, Kate. Elveszíted a fogadást. Hat pohárral is megiszom egyfolytában.

- Lássuk.

- Követed a példám?

- Természetesen.

A verseny megkezdődött. Egy kis tócsa csordult le a pezsgőből az asztalra, és az ital szintje szemmel láthatóan leapadt a dupla palackban.

Faye kuncogott.

- Amikor még fiatal lány voltam... hahaha!... tudnék neked mesélni olyanokat, hogy el se hinnéd.

- Én meg - felelte Kate - olyanokat tudnék mesélni, hogy nincs a világon ember, aki elhinné.

- Te? Ne beszélj csacsiságokat. Hisz te még gyerek vagy.

Kate nevetett. - Ilyen gyereket még nem látott a világ. Olyan gyerek ez, hogy... igen, gyerek!

Fülhasogató sikoltással kacagott. Éles hangja keresztültört a részeg kábulaton, mely bebugyolálta Faye-t. Fürkészőn nézett Kate-re.

- Olyan furcsa vagy ma - mondta. - Talán csak a lámpafény teszi. Mintha egészen más volnál.

- Egészen más vagyok.

- Mondd úgy: “mama”, drágám.

- *Mama... drágám*!

- Kate, meglátod, milyen remek életünk lesz.

- Meghiszem azt. Jobb, mint gondolod. Te még nem is tudod.

- Mindig szerettem volna Európába utazni. Hajójegyet váltunk! Szebbnél szebb ruhákat csináltatunk, párizsi ruhákat.

- Lehet, hogy majd egyszer... de nem most.

- Miért nem, Kate? Van pénzem elég.

- Még sokkal több lesz.

- Miért ne menjünk most, mindjárt? - mondta Faye könyörgő hangon. - Eladhatjuk a házat. Az üzlet olyan jól megy, hogy talán tízezer dollárt is kapnánk érte.

- Nem!

- Mi az, hogy nem? Az én házam. Eladhatom.

- Hát elfelejted, hogy a lányod vagyok?

- Furcsa a hangod. Nem szeretem. Mi történt veled? Nincs több pezsgő?

- Hogyne volna! Maradt még egy kicsi. Láthatod az üvegen keresztül. Rajta, idd ki az üvegből. Jól van, mama, öntsd csak a nyakadba. Öntsd a fűződ alá, mama! Öntsd csak a hájas hasadba!

- Kate - siránkozott Faye -, ne légy goromba! Eddig olyan finoman mulattunk. Miért akarod elrontani?

Kate kitépte a palackot Faye kezéből.

- Hé, add már ide!

A palackot lefelé fordítva szájához tartotta, és kiitta belőle az utolsó cseppeket, azután ledobta a padlóra. Arcvonásai élessé váltak, szeme villogott. Kis szája félig nyitva volt, elővillantak apró, éles fogai - szemfogai hosszabbak és hegyesebbek voltak, mint a többi. Halkan nevetett.

- Mama, kedves, drága mama, majd én megmutatom neked, hogy kell vezetni egy kuplerájt. Ezentúl másképp fogjuk kezelni az undok kövér csigákat, akik idejárnak, hogy megszabadul-janak undokságuktól egy dollárért! Majd nyújtunk nekik valamit, drága mama!

Faye élesen rászólt:

- Részeg vagy, Kate. Nem tudom, mit beszélsz.

- Nem tudod, drága mama? Akarod, hogy megmagyarázzam?

- Azt akarom, hogy szelíd és kedves légy. Azt akarom, hogy olyan légy, mint eddig voltál.

- Akkor elkéstél. Én nem akartam inni. Te kényszerítettél rá, te ronda, kövér hernyó. Én vagyok a te édes, kedves kislányod. Vagy már elfelejtetted? Emlékszem, mennyire csodálkoz-tál, amikor megtudtad, hogy egy egész csomó állandó vendégem van. Azt képzeled, feladom őket? Azt képzeled, egy vacak dollárt kapok tőlük, talán apróban, negyeddollárosokban? Nem, drágám, én tízest kapok tőlük, és az ár állandóan felfelé megy. Nem mehetnek más nőhöz. Ha egyszer nálam voltak, nem kell nekik már senki más.

Faye zokogott, mint egy gyerek.

- Kate, drágám - könyörgött -, ne beszélj így. Te nem lehetsz ilyen. Nem igaz, hogy ilyen vagy.

- Drága mama, édes, hájas, vén mama, húzd csak le egyszer valamelyik törzsvendégem gatyá-ját. Nézd meg a sarkam nyomát az ágyékukon, nagyon szép nyomok. Meg az apró vágásokat, amelyek sokáig véreznek. Bizony, drága mama, van egy nagyon ügyes kis borotvakészletem egy tokban, ha tudnád, milyen éles a pengéje!

Faye fel akart tápászkodni, de Kate visszanyomta.

- És tudod, mama drága, hogy az egész házat erre a módszerre fogjuk átalakítani? A taksa húsz dollár lesz, és a pacákokat kényszerítjük, hogy fürödjenek nálunk. És felfogjuk a vérüket szép, fehér selyem zsebkendőkön, az ám, mama drága, a vércseppeket, amik csomózott végű, helyes kis korbácsok ütése nyomán serkennek ki.

Faye rekedten sikoltozni kezdett. Kate abban a pillanatban mellette termett, és kemény kézzel befogta a száját.

- Ne csapj lármát! Légy jó kis mama, drága! Nem bánom, taknyozd be a lányod kezét, csak ne csapj lármát.

Kísérletképpen elhúzta a kezét, és beletörölte Faye szoknyájába. Faye már nem kiabált.

- Azt akarom - suttogta -, hogy takarodj ebből a házból. Ki veled, azt akarom... tisztességesen vezettem ezt a házat, ilyen disznóságok nélkül... pusztulj innen...

- Nem mehetek, mama. Nem hagyhatlak magadra, szegény mama, édesem, drágaságom. - Hangja hirtelen jéghideg lett. - No de most már elég! Torkig vagyok veled. Utállak. - Felkapott az asztalról egy borospoharat, az íróasztalhoz lépett, és a poharat félig megtöltötte fájdalomcsillapító orvossággal. - Ezt idd meg, mama. Jót tesz neked.

- Nem kell.

- Ne ellenkezz, drágám. Idd meg szépen! - A folyadékot kedveskedve Faye szájába erőltette. - No, még egy kis kortyot, csak még egyet.

Faye horkanva motyogott valamit, azután elnyúlt a székben. Mély horkolással elaludt.

3

Félelem kezdett gyülekezni Kate elméjének szögletében... és a félelem rémületté sűrűsödött. Eszébe jutott az a másik eset, és hányinger fogta el. Összeszorította kezeit, de a pánik egyre nőtt. A lámpáról meggyújtott egy gyertyát, és a sötét hallon keresztül támolygó léptekkel kiment a konyhába. Egy pohárba mustárt töltött, vizet öntött hozzá, addig keverte, amíg a száraz mustár fel nem olvadt, aztán megitta. Megkapaszkodott a vízvezeték kagylójában, míg az égő kotyvalék le nem ment a torkán. Hányni kezdett - újra meg újra hányt. Végül nagyon elgyengült, és szíve összevissza kalimpált - de legyőzte a mámort, és feje tiszta volt.

Végiggondolta az este eseményeit, sorra vette őket gondolatban, jelenetről jelenetre, mint egy szimatoló állat. Megmosta arcát hideg vízben, kimosta a vízvezeték kagylóját, és visszatette a mustáros üveget a polcra. Azután visszatért Faye szobájába.

A hajnal közeledett, hátulról megvilágította a Frémont-hegy csúcsát, úgy, hogy feketén meredt az égbe. Faye még mindig horkolt székében. Kate néhány percig figyelte, aztán megvetette Faye ágyát. Erőlködve felemelte az alvó asszonyt, és szörnyű súlyát az ágyhoz vonszolta. Az ágyon levetkőztette Faye-t, megmosta arcát, és elrakta ruháit.

A reggel gyorsan kibontakozott. Kate leült az ágy szélére, és figyelte az öregasszony elernyedt arcát, amint nyitott szájjal lélegzett, ajkát kilökte és behúzta.

Faye nyugtalan mozdulatot tett, kiszáradt ajkán néhány rekedt, érthetetlen szó fakadt, aztán sóhajtva visszasüppedt a horkolásba.

Kate szeme megélénkült. Kihúzta az íróasztal felső fiókját, és megvizsgálta az üvegcséket. Ez volt a házipatika. Fájdalomcsillapító, Lydia Pinkham-féle cseppek, vasbor vérszegénység ellen, Hall-féle sebbalzsam, Epsom-só, ricinusolaj, ammóniák. Kate az ammóniákos üveget az ágyhoz vitte, egy zsebkendőt átitatott vele, és odatartotta Faye orra meg szája elé, de vigyázott, hogy maga jó messze álljon tőle.

Faye beszívta a fojtogató, erős párát, félig magához tért, horkolva és erőlködve evickélt ki az álom sötét kuszaságából. Kimeresztett szemében rémület tükröződött.

- Jól van, mama, jól van - mondta Kate. - Nincs semmi baj. Valami rosszat álmodtál. Lidércnyomás volt.

- Igen, álmodtam - motyogta Faye, és az álom újra úrrá lett rajta. Feje hátrazuhant, és a horkolás újra megkezdődött. De az ammóniák megint öntudatra rázta, és most sokkal nyugtalanabbul riadt fel, mint az imént. Kate visszarakta az üvegcsét a fiókba. Rendbe hozta az asztalt, feltörölte a kiöntött bort, kivitte a poharakat a konyhába.

A házban már félhomály volt, a reggeli szürkület behatolt a leeresztett redőnyök szélein. A szakács mocorogni kezdett a konyha hátsó falához ragasztott kulipintyóban, tapogatózva kereste ruháját, és felhúzta nehéz, szöges cipőjét.

Kate csendesen tett-vett. Megivott két pohár vizet, újra megtöltötte a poharat, bevitte Faye szobájába, és bezárta az ajtót. Ujjával felfeszítette Faye jobb szemhéját. A szem ferdén kancsitott rá, de merev és mozdulatlan volt. Kate lassan, de pontosan dolgozott. Felkapta a zsebkendőt, és megszagolta. Az ammóniák már jórészt elpárolgott, de a szagát még erősen lehetett érezni. Kate a zsebkendőt könnyedén Faye arcára borította. Amikor Faye mocorogni kezdett, megfordult és már-már felébredt, Kate elhúzta a zsebkendőt, mire Faye vissza-hanyatlott. Kate ezt még kétszer megismételte. Azután eltette a zsebkendőt, és a fiókos szekrény felső márványlapjáról felkapott egy elefántcsont horgolótűt. Lehúzta a védőtokját, és odanyomta az elefántcsont nyél tompa végét az alvó Faye lötyögő melléhez. Huzamos ideig, egyre erősebben nyomta, amíg az alvó asszony végre nyöszörgött és vonaglott fájdalmában. Kate ezután a tű horgos végével megkereste az asszony testének legérzékenyebb pontjait - a hónalját, a lágyékát, a fülét, a csiklóját -, és mindig csak akkor hagyta abba a kínzást, amikor már csak egy pillanat hiányzott ahhoz, hogy Faye teljesen felébredjen.

Faye most már nagyon közel volt az öntudathoz. Nyöszörgött, szipákolt és hánykolódott. Kate megsimogatta homlokát, sima ujjait az asszony hóna alá csúsztatta, és közben lágy hangon, gyengéden beszélt hozzá:

- Drágám, kedvesem... rossz álom gyötör... ébredj már fel abból a rossz álomból, drága mama.

Faye lélegzete egyre szabályosabbá vált. Nagyokat sóhajtott, oldalára fordult, és kis megelégedett nyögésekkel kényelembe helyezkedett.

Kate felállt az ágy széléről, és fejét elborította a szédülés egy kis hulláma. Erőt vett magán, az ajtóhoz lépett, és hallgatózott. Aztán kiosont, és óvatosan a saját szobájába sietett. Gyorsan levetkőzött, felvette hálóingét, pongyoláját, papucsát. Megkefélte haját, feltűzte, és háló-főkötőt húzott rá. Arcát jól lemosta Florida-vízzel. Végül csendesen visszatért Faye szobájába.

Faye még békésen aludt, oldalára fordulva, Kate kinyitotta a hallba vezető ajtót. Egy pohár vizet vitt az ágyhoz, és hideg vizet öntött Faye fülébe.

Faye felordított, majd újra sikoltott. Ethel rémült arca felbukkant szobája ajtajában. Éppen jókor dugta ki a fejét, hogy megpillantsa Kate-et, papucsban és pongyolában Faye ajtaja előtt. De már ott volt a szakács is, és kinyújtotta kezét, hogy útját állja Kate-nek.

- Ne menjen be most, Miss Kate! Nem tudhatja, mi van odabenn.

- Ostobaság! Faye bajban van! - kiáltotta Kate, betört a szobába, és rohant az ágy felé.

Faye eltorzult arccal sírt és nyöszörgött.

- Mi az? Mi történt, drágám?

A szakács már a szoba közepén állt, és három lány ténfergett álomittasan a küszöbnél.

- Beszélj már, mi történt? - kiáltotta Kate.

- Jaj, drágám... mit álmodtam! Micsoda álom... nem lehet kibírni!

Kate az ajtó felé fordult.

- Lidércnyomás - magyarázta. - Rosszat álmodott, de most már mindjárt jobban lesz. Bújjatok vissza az ágyba. Én majd mellette maradok egy kicsit. Alex, hozzon be egy kanna teát.

Kate fáradhatatlan volt. A többi lány meg is jegyezte. Hideg borogatást rakott Faye fájó fejére, átölelte vállát, és egy csésze teát tartott elébe. Simogatta és babusgatta, de a rémület kifejezése nem tűnt el Faye szeméből. Tíz órakor Alex behozott egy kancsó sört, és szó nélkül letette a fiókos szekrény tetejére. Kate töltött egy pohárral, és Faye ajkához tartotta.

- Ettől jobban leszel, drágám. Idd csak meg.

- Nem akarok többé inni semmit.

- Csacsiság. Idd le, mint az orvosságot. Légy jó kislány, fogadj szót. Így ni. Most meg feküdj szépen hátra, és aludj tovább.

- Félek elaludni.

- Igazán olyan rossz álmod volt?

- Borzasztó, szörnyűséges!

- Meséld el, mama. Talán akkor megkönnyebbülsz.

De Faye visszariadt.

- A világért se! Nem mondom el senkinek. Hogy is álmodhattam ilyet? Nem az én álmaim voltak.

- Szegény kis mama, hogy szeretlek! - mondta Kate. - Aludj el szépen. Majd én elhessegetem a rossz álmokat.

Faye fokozatosan álomba merült. Kate ott ült mellette az ágy szélén, és tanulmányozta az arcát.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET

1

Emberi dolgokban - különösen, ha kényes és veszélyes dologról van szó - a sietés erősen csökkenti a sikeres elintézés esélyeit. Az emberek gyakran megbotlanak csak azért, mert rohannak, kapkodnak. Aki kellőképpen lát neki egy nehéz és bonyolult feladatnak, előbb alaposan vegye szemügyre az elérendő célt - azután, ha egyszer már meggyőződött arról, hogy ez a cél kívánatos, legokosabb, ha teljesen megfeledkezik róla, és minden figyelmét pusztán az eszközökre összpontosítja. Ha ezt a módszert követi, az aggodalmaskodás vagy a félelem vagy a sietség nem ösztökélheti hibás lépésekre. Nagyon kevés ember tudja megtanulni.

Kate törekvéseit az tette olyan eredményessé, hogy vagy megtanulta, vagy egyszerűen vele született. Kate sohasem sietett. Ha akadály támadt, türelmesen várt, amíg el nem tűnt útjából, és csak azután ment tovább. Azzal a képességgel rendelkezett, hogy meg tudott szabadulni minden feszültségtől, és egészen el tudta engedni magát a cselekvésre alkalmas időpontok között. Azonkívül mestere volt annak a technikának, amely minden jó birkózás alapja - vagyis hagyta, hogy ellenfele végezze el a munka oroszlánrészét saját legyőzésére, vagy pedig úgy intézte a dolgot, hogy ellenfele az erejét gyenge pontjain vesse latba.

Kate sohasem sietett. Gyorsan kigondolta a célt, azután mintha teljesen kiverte volna a fejéből. Inkább módszeresen munkához látott. Felépítette a támadásra szolgáló állványzatot, de ha a legkisebb mértékben is rozogának bizonyult, tüstént lebontotta, szétszedte, és újat szerkesztett. Mindezt késő éjszaka sütötte ki, vagy amikor teljesen egyedül volt, tehát arcán és modorán senki sem vehette észre a legkisebb változást sem, vagy a szórakozottság jeleit. A céljaira szolgáló állványzatot emberi jellemekből, anyagokból, ismeretekből és időből állította össze. A négy közül az elsőhöz és az utolsóhoz könnyen hozzájutott, közben pedig szorgalmasan gyűjtötte az ismereteket és az anyagot. Mialatt ezt tette, máris mozgásba hozott bizonyos láthatatlan rugókat és ingákat, amelyeket már nem is kellett mozgatni, mert saját súlyuk, a nehézkedés törvénye lendítette őket előre.

A szakács volt az első, aki a végrendeletről fecsegett. Nem lehetett más - legalábbis a szakács elhitte, hogy a szóbeszédet ő indította el. Kate hallott valamit Etheltől, mire tüstént felelősségre vonta a szakácsot a konyhában, ahol az kenyeret dagasztott: hatalmas, szőrös karjai könyökig lisztesek voltak és kezei fehérek az élesztőtől.

- Azt hiszi, helyes volt elmesélni, hogy aláírt valamit mint tanú? - kérdezte nagyon szelíden. - Mit szól majd hozzá Miss Faye?

A szakács egészen megzavarodott.

- De hiszen én nem is...

- Mit nem is? Nem is beszélt róla? Vagy nem hiszi, hogy helytelen volt?

- Nem gondolom, hogy...

- Nem gondolja, hogy kifecsegte? Hiszen csak három ember tudott róla. Azt hiszi, én meséltem el? Vagy talán Miss Faye?

Látta, hogy a szakács szeme megint zavarodottságot árul el. Kate látta, most már a szakács maga sem tudja biztosan, vajon fecsegett-e vagy sem. A következő percben már biztos lesz benne, hogy tőle hallották.

Három lány megkérdezte Kate-et a végrendeletről. Együtt mentek be hozzá, hogy kölcsönösen erősítsék egymást. Kate ezt felelte nekik:

- Nem hiszem, hogy Faye szeretné, ha beszélgetnénk erről. Alex is jobban tette volna, ha nem járatja a száját. - A lányok bátorsága megcsappant. - Miért nem kérdezitek meg magát Faye-t? - tette hozzá Kate.

- Faye-t? No, azt mégse... nem mernénk.

- De a háta mögött beszélni róla, ahhoz van merszetek, mi? Most már gyerünk be hozzá, és kérdezzétek csak meg.

- Nem, Kate, hagyjuk.

- Most már meg kell mondanom neki, hogy kérdezősködtetek. Hát nem volna jobb, ha ti is ott lennétek? Nem gondoljátok, hogy jobban örülne neki, mintha azt hallja, hogy a háta mögött suttogtok?

- Hát...

- Én legalább így éreznék. Mindig jobban szerettem azt, aki nyíltan megmondta, mi van a begyiben.

Átkarolta őket, és szép csendesen taszigálta előre, amíg mind a négyen ott nem álltak Faye szobájában. Kate magyarázta meg a látogatás célját:

- Megkérdeztek arról a... tudod már, miről, Alex bevallotta, hogy kicsúszott a száján.

Faye nem értette egészen, mit akarnak.

- Jól van, drágám... nem látom be, miért volna olyan nagy titok.

- Igazán? - kiáltott fel Kate. - Örülök, hogy így gondolod. De be kell látnod, hogy én nem említhettem meg senkinek, amíg te nem szólsz.

- Azt hiszed, baj lehet belőle, ha elmondjuk, Kate?

- Egyáltalában nem. Nagyon örülök neki, de úgy éreztem, nem volna szép, ha én említeném meg előbb, mint te.

- Nagyon édes vagy, Kate. De én nem látok benne semmi veszélyt. Tudjátok, lányok, egyedül állok a világban, és elhatároztam, hogy Kate-et lányommá fogadom. Hiszen olyan sokat törődik velem. Add csak ide a dobozt, Kate.

És a lányok sorjában kezükbe vették a végrendeletet, és megtekintették. Olyan egyszerű volt, hogy szóról szóra el tudták mondani a többi lánynak.

Valamennyien figyelték Kate-et, hogy viselkedése megváltozik-e. Talán zsarnokoskodni akar, vagy ilyesmi. De kedvesebb volt hozzájuk, mint valaha.

Egy héttel később Kate megbetegedett, de folytatta munkáját a ház vezetése körül. Nem is tudta volna senki, hogy rosszul van, ha valaki rá nem akad, amint dermedten áll a hallban, és arcán kínlódás tükröződik. Könyörgött a lányoknak, hogy ne szóljanak Faye-nek, de ez a kívánság felháborította őket. Végül Faye volt az, aki kényszerítette Kate-et, hogy feküdjön le, aztán elhívatta dr. Wilde-ot.

Wilde kedves ember volt, és meglehetősen jó orvos. Megnézte Kate nyelvét, megszámolta pulzusát, néhány diszkrét kérdést intézett hozzá, azután tűnődve ütögette alsó ajkát.

- Mi van itt? - kérdezte, és kissé megnyomta Kate keresztcsontját. - Semmi? És itt? Fáj ez? No, jól van. Azt hiszem, egy kissé át kell mosni a veséjét.

Sárga, zöld és piros pirulákat hagyott ott azzal, hogy Kate felváltva szedje. A pirulák használtak.

Ám egy este Kate úgy érezte, hogy egy kis rohama van megint.

- Elmegyek a doktorhoz - mondta Faye-nek.

- Minek? Majd elhívatom.

- Csak azért, hogy megint hozzon azokból a pirulákból? Csacsiság. Majd reggel elmegyek magam.

2

Dr. Wilde jó ember volt és becsületes ember. Hivatásával kapcsolatban azt szokta mondani: biztosan csak azt az egyet tudja, hogy a kén gyógyítja a viszketegséget. Nem vette praxisát könnyedén. Mint annyi más vidéki doktor, orvos, pap és lélekbúvár volt egy személyben. Ismerte Salinas legtöbb titkát, gyengéjét és erényét. Sohasem fásult el a halállal szemben. Páciense halála mindig leverte - a kudarc és a reménytelen tudatlanság érzésével töltötte el. Nem volt bátor ember, csak végszükség esetén nyúlt a műtőkéshez. Akkoriban kezdtek gyógyszertárakat nyitni az orvos munkájának megkönnyítésére, de dr. Wilde azok közé tartozott, akik továbbra is fenntartották saját gyógyszerkotyvasztó laboratóriumukat, és maguk készítették el receptjeiket. A sokévi emberfölötti munka, a sok megzavart éjszaka kissé tétovázóvá és szórakozottá tette.

Szerda reggel fél kilenckor Kate végigsétált a Fő utcán, felment a Monterey Megyei Bank épületének emeletére, végigment a folyosón, amíg rá nem akadt az ajtóra, amelyen ezt a felírást olvashatta: “Dr. Wilde - fogad 11-2.”

Fél tízkor dr. Wilde beállította fogatát a béristállóba, és fáradtan kiemelte a csézából fekete táskáját. Kint volt Alisalban, hogy tanúja legyen egy nagyon öreg hölgy, Mrs. German utolsó órájának. Nem tudta életét simán befejezni - újabb meg újabb pótvégrendeletre került a sor. Dr. Wilde még most sem tudta egészen elhinni, hogy az öreg hölgy száraz, szívós élete teljesen véget ért. Kilencvenhét éves volt, és talán még az is kitelt tőle, hogy a halotti bizonyítványt összetépje. Hiszen a papot, aki előkészítette a másvilágra, rendreutasította. A doktorra ránehezedett a halál misztériuma. Ez gyakran megesett vele. Lám, tegnap is mi történt? A harminchét éves Allen Day - hat láb és egy hüvelyk magas férfi, erős, mint egy bika, négyszáz hold föld és egy nagy család gazdája - egy kis meghűlés és háromnapos láz után jámboran megadta magát a tüdőgyulladásnak. Halála titok volt - dr. Wilde tudta, hogy megmagyarázhatatlan. Szemhéja majd leragadt. Gondolta, a zuhany alá áll, és jól ledörzsöli magát, aztán iszik egyet, mielőtt rendelőjébe beállít gyomorpanaszaival az első páciens.

Felment a lépcsőn, és fényesre kopott kulcsát bedugta rendelője ajtózárjába. A kulcs nem fordult. Az orvos letette táskáját a padlóra, és erősebben megnyomta a kulcsot, de hiába. A kulcs nem volt hajlandó megmoccanni. Megragadta az ajtógombot, kifelé rángatta, és a kulccsal is csörömpölt. Ekkor az ajtó belülről kinyílt. Kate állt előtte.

- Ah, jó reggelt. Beragadt a zár. Hogy tudott bejutni?

- Az ajtó nem volt bezárva. Korán jöttem, és gondoltam, odabenn várok.

- Nem volt bezárva?

Az orvos ellenkező irányba csavarta a kulcsot, és lám, a kis vasnyelv elég könnyen előugrott.

- Úgy látszik, öregszem - mondta az orvos. - Feledékeny vagyok. - Sóhajtott. - Ámbár magam sem tudom, egyáltalában minek zárom be az ajtót. Bárki kinyithatja egy görbe dróttal. De ki akarna hozzám betörni? - Úgy nézett a lányra, mintha most látná először. - Csak tizenegy órakor kezdem a rendelést.

- Elfogytak a piruláim - mondta Kate -, és nem tudtam később jönni.

- A pirulái? Aha, tudom. Maga az a lány a Faye-házból.

- Úgy van.

- Jobban érzi magát?

- Igen, használnak.

- Hm... hát semmi esetre sem ártanak. A laboratórium ajtaját is nyitva hagytam?

- Mi az a laboratórium?

- Az az ajtó ott.

- Azt hiszem, nyitva tetszett hagyni.

- Öregszem. Hogy van Faye?

- Bizony aggódom miatta. Nemrég nagyon beteg volt. Görcsei voltak, és egy kicsit meg is zavarodott.

- Igen, a gyomra már többször rakoncátlankodott - mondta dr. Wilde. - Ha valaki olyan életet folytat, és jóformán óránként eszik valamit, nem is érezheti magát jól. Én legalább nem bírom. Azt mondjuk: gyomorbaj. Attól van, hogy túl sokat eszik és éjszakázik. Hát hogy is állunk azokkal a pirulákkal? Nem emlékszik, milyen színű volt?

- Háromféle... sárga, piros és zöld.

- Igen, igen, már emlékszem.

Miközben betöltötte a pirulákat egy kerek kartondobozba, Kate az ajtóban állt.

- Milyen rengeteg gyógyszer!

- Igen - felelte dr. Wilde -, minél öregebb leszek, annál kevesebbet használok. Ezeket még akkor szereztem be, amikor praktizálni kezdtem. Sohasem használtam őket. Ez a kezdő orvos felszerelése. Akkor úgy volt, hogy kísérletezni fogok... alkímiával.

- Micsodával?

- Semmi, semmi. Itt a pirula. Mondja meg Faye-nek, aludjon többet, és egyen főzeléket. Egész éjjel virrasztottam. Egyedül is kitalál, nem?

Kábán visszatért a rendelőjébe.

Kate utánanézett. Szeme végigfutott az orvosságos üvegek és tégelyek során. Becsukta a laboratórium ajtaját, és körülnézett a külső szobában. A könyvespolcon az egyik kötet kissé kiállt a sorból. Kate visszatolta, hogy egy vonalban álljon a többivel.

Nagy kézitáskáját felkapta a bőrpamlagról, és elment.

Otthon a szobájában Kate öt kis üvegcsét és egy telefirkált papírdarabkát vett ki táskájából. Mindezt bedugta egy harisnya sarkába, és a kis csomagot egy gumi hócipőbe rejtette, amit aztán beállított a többi cipő közé, szekrénye aljába.

3

A következő hónapokban fokozatos változások mentek végbe Faye házában. A lányok lomposak és ingerültek lettek. Ha valaki rájuk szólt volna, hogy tisztálkodjanak meg, és takarítsák ki szobájukat, ebből nagy harag keletkezett volna, megrontva az egész ház hangulatát. De nem így történt.

Egy este az asztalnál Kate megemlítette, hogy véletlenül benézett Ethel szobájába, és olyan csinos és rendes volt, hogy úgy érezte, valami ajándékot kell neki vennie. Amikor Ethel ott mindjárt az asztalnál kibontotta a csomagot, nagy üveg Hoyt Germant talált benne - elegendőt ahhoz, hogy Ethel hosszú ideig illatos legyen. Ethel boldog volt, csak arra gondolt, milyen jó, hogy Kate nem vette észre a szennyest az ágy alatt. Vacsora után kiszedte a ruhákat, sőt még a padlót is felkefélte, és leszedte a pókhálót a szoba sarkaiból.

Aztán egy délután Grace olyan csinos volt, hogy Kate úgy érezte, okvetlenül neki kell ajándékoznia azt a pillangó formájú azúrkő brosstűt, amelyet viselt. Erre Grace felrohant a szobájába, és tiszta ingblúzt vett fel, hogy kiérdemelje az ajándékot.

A konyhában Alex eddig nem sok elismerésben részesült. Ha elhitte volna mindazt, amit mondogatni szoktak róla, rablógyilkosnak érezhette magát. Most egyszerre kiderült, hogy bűvös keze van, olyan remekül tud sütni. Rájött arra, hogy a szakácskodás olyasmi, amit nem lehet megtanulni. Érzék kell hozzá.

Pamutszem rájött, hogy senki sem gyűlöli. Kalimpálása a zongorán észrevétlenül megjavult.

- Érdekes - mondta Kate-nek -, mennyi minden jut az ember eszébe, ha a régi időkre gondol.

- Mint például? - kérdezte Kate.

- Mint például ez - felelte, és lejátszotta neki.

- Gyönyörű - mondta Kate. - Mi ez?

- Nem is tudom. Azt hiszem, Chopin. Hiszen ha látnám a kottákat!

Elmesélte, hogyan vesztette el a szeme világát, amit eddig még nem mondott el senkinek. Szomorú történet volt. Ezen a szombat estén leszedte a láncot a zongora húrjairól, és valami finom dolgot játszott, ami mostanában jutott eszébe, és egész délelőtt gyakorolta. Valami *Holdfény* volt a címe.

- Azt hiszem, Beethoventől van - mondta Pamutszem.

Ethel kijelentette, hogy csakugyan úgy hangzik, mint a holdfény, és szeretné hallani a szövegét.

- Nincs szövege - mondta Pamutszem.

Oscar Trip, aki szombat estére jött fel Gonzalesből, kijelentette:

- Pedig kellene, hogy legyen. Nagyon szép.

Egy este mindenki ajándékot kapott, mert kiderült, hogy a Faye a legjobb ház, a legtisztább és legrendesebb az egész megyében. Márpedig ez kinek köszönhető? Nyilván a lányoknak, ki másnak? És mit szólnak a ma esti pörkölthöz? Ettek-e már valaha ilyen ízleteset, ilyen fűszereset?

Alex visszahúzódott konyhájába, és meghatottan törölgette szemét keze fejével. Megfogadta, olyan szilvás pudinggal lepi meg a házat, hogy a lányok nem hisznek majd a szemüknek.

Georgia minden reggel tíz órakor felkelt, és zongoraleckét vett Pamutszemtől. Azonkívül körmei tiszták voltak.

Egy vasárnap, a tizenegy órás miséről jövet, Grace azt mondta Trixie-nek:

- Én meg már-már elhatároztam, hogy férjhez megyek, és abbahagyom a kurválkodást! Képzeld csak!

- Hát nálunk nagyon jó, annyi bizonyos - felelte Trixie. - Jennytől átjöttek a lányok, hogy megkóstolják Faye születésnapi tortáját, és nem akartak hinni a szemüknek. Azóta folyton csak arról beszélnek, milyen finom nálunk. Jenny rém dühös.

- Láttad a táblát ma reggel?

- Persze hogy láttam, nyolcvanhét pont egy hét alatt. Ezt csinálja utánunk Jenny vagy a Néger egy olyan héten, amikor nincs ünnepnap.

- Mi az, hogy nincs ünnep? És a böjt, az semmi? Ilyen átlagot Jenny nem tud elérni.

Betegsége és rossz álmai után Faye nagyon csendes és lehangolt volt. Kate tudta, hogy megfigyelés alatt áll, de ezen nem tudott segíteni. Ám meggyőződött róla, hogy az a papírtekercs még mindig ott van a dobozban, és valamennyi lány látta már, vagy hallott róla.

Egy délután Faye felpillantott a pasziánszból, amikor Kate kopogott, és belépett a szobába.

- Hogy érzed magad, mama?

- Jól, remekül. - Szeme elárulta, hogy titkol valamit. Faye nem volt túlságosan okos. - Tudod, Kate, szeretnék Európába utazni.

- Igazán? Milyen csodás lenne! Igazán megérdemled, és meg is engedheted magadnak.

- De nem egyedül. Azt akarom, gyere velem te is.

Kate kimeresztette szemét meglepetésében.

- Én is? Magaddal akarsz vinni?

- Hát persze... miért ne?

- Istenem! Édes, drága mamuskám! Mikor indulunk?

- Van kedved hozzá?

- Hogy van-e? Mindig erről ábrándoztam. Mikor indulhatunk? Menjünk minél előbb.

Faye szeméből eltűnt a gyanakvás. Arca megenyhült.

- Talán jövő nyáron - mondta. - Jövő nyárra tervezhetjük, Kate!

- Igen, anyám.

- Te meg, ugye, nem fogsz több pontot szerezni, vagy igen?

- Mi szükségem volna rá? Amikor te olyan gyönyörűen gondoskodol rólam.

Faye lassan összeszedte a kártyalapokat, megütögette, hogy együtt legyen a csomag, és betette az asztalfiókba.

Kate odahúzott magának egy széket.

- Tanácsot szeretnék kérni tőled egy dologban, mama.

- Mi legyen az?

- Istenem... tudod, hogy szeretnék neked segíteni.

- Meg is teszel mindent, drágám.

- Tudod, hogy legnagyobb kiadási tételünk a konyha. És télen mindig többet tesz ki.

- Úgy van.

- Nézd csak, most olyan olcsó a gyümölcs és minden főzelék, hogy szinte ingyen adják. Télen meg, tudod, mennyit kell fizetnünk az őszibarackkonzervért meg a spárgababért.

- Csak nem akarsz télire befőzni?

- Miért ne?

- És mit szól majd Alex?

- Mama, akár hiszed, akár nem, Alex vetette fel az ötletet, megkérdezheted tőle.

- Nem!

- De igen, Isten engem úgy segéljen!

- Ugyan! Az öreganyád térde! Jaj, bocsáss meg, drágám, csak kicsúszott a számon.

A konyha valóságos konzervüzemmé alakult át, és a lányok valamennyien segítettek. Alex már maga is elhitte, hogy az ő ötlete volt. Az évszak végén ezüst zsebórát kapott, melynek hátára bevésték a nevét. Ez aztán eloszlatta utolsó kétségét is.

Rendszerint mind Faye, mind Kate a lányokkal együtt vacsorázott az ebédlőben, a hosszú asztalnál. De minden szombat este, amikor Alexnek kimenője volt, és a lányok vaskos szendvicseket vacsoráztak, Kate két személyre terített Faye szobájában. Kellemes, előkelő vacsora volt kettesben. Mindig akadt valami csemege, valami különlegesen finom - libamáj-pástétom vagy rakott saláta, cukrászsütemény, amit a Láng-féle pékségben vásároltak, odaát a Fő utcán. És az ebédlőben használatos fehér viaszosvászon abrosz meg papírszalvéták helyett Faye asztalán fehér damasztabrosz tündökölt, és az asztalkendő vászonból volt. A kellemes érzést néhány égő gyertya is fokozta, és - ami nagy ritkaság volt Salinasban - egy váza, tele virággal. Kate nagyon szép csokrokat tudott összeállítani, csupán a mezei virágból és gizgazból, amit a réten szedett.

- Milyen ügyes lány - hajtogatta Faye -, mindenhez ért, és minden vacakból mutatós dolgot tud csinálni! Tudjátok, hogy Európába készülünk? De ki gondolta volna, hogy Kate beszél franciául? Bizony, ezt is tudja. Ha éppen nincs más dolga, kérjétek meg, hogy mondjon valamit franciául. Engem is tanít. Tudjátok, hogy mondják a kenyeret franciául?

Faye csodálatos napokat élt. Kate gondoskodott róla, hogy élete csupa izgalom és örökös tervezgetés legyen.

4

Szombaton, október tizennegyedikén, a vadkacsák első csapata vonult el Salinas fölött. Faye az ablakból látta őket, a dél felé húzó nagy éket. Vacsora előtt, amikor szokása szerint Kate bejött, Faye elmesélte neki.

- Úgy látszik, hamarosan itt a tél - mondta. - Szólni kell Alexnek, hogy állítsa fel a kályhákat.

- Hozhatom az erősítőszert, drága mama?

- Hozhatod, édesem. Lustaságra szoktatsz, hogy kiszolgálsz.

- Nagyon szeretlek kiszolgálni - felelte Kate. A fiókból elővette a Lydia Pinkham-féle kivonatot, és a világosság felé tartotta. - Már nincs sok benne - mondta. - Újat kell beszerezni.

- Azt hiszem, a szekrényemben van még három üveg a tucatból - mondta Faye.

Kate felkapta a poharat.

- Jaj, egy légy van benne. Megyek, kimosom.

A konyhában kiöblítette a poharat. Zsebéből szemcsepegtetőt vett elő. Végében egy darabka burgonya volt, mint ahogy a petróleumoskannát szokták eldugaszolni. Kate óvatosan néhány cseppnyi tiszta folyadékot préselt a pohárba - Nux vomica oldatot.

Amikor visszatért Faye szobájába, három evőkanálnyi Pinkham-kivonatot öntött a pohárba, és felkeverte.

Faye megitta az orvosságot, és megnyalta ajkát.

- Milyen keserű - mondta.

- Keserű, drágám? Hadd ízleljem meg. - Bevett egy kanálnyit az üvegből, és elfintorította arcát. - Igazad van - mondta. - Azt hiszem, mert már túl régen áll. Ki fogom dobni. De milyen keserű! Várj csak, hozok neked egy pohár vizet.

Vacsoránál Faye arca elvörösödött. Abbahagyta az evést, és úgy nézett a levegőbe, mintha hallgatózné.

- Mi a baj? - kérdezte Kate. - Anyukám, mi baj van?

Faye mintha erőlködve fordította volna el figyelmét attól, ami foglalkoztatta.

- Nem tudom - felelte. - Úgy érzem, a szívem összevissza ver. Hirtelen megijedtem, úgy zakatolt.

- Nem akarod, hogy a szobádba kísérjelek?

- Nem, drágám, most már egész jól vagyok.

Grace letette villáját.

- Nézzétek Faye-t - mondta -, milyen vörös az arca!

- Nem tetszik nekem ez a dolog - mondta Kate. - Szeretném, ha elmennél dr. Wilde-hoz.

- Á, már elmúlt.

- Egész megijesztettél - mondta Kate. - Máskor is érezted ezt?

- Igen, néha kihagy a lélegzetem. Azt hiszem, túlságosan meghíztam.

Faye nem jól érezte magát azon a szombat estén, és tíz óra tájban Kate rábeszélte, hogy feküdjék le. Többször benézett hozzá, amíg meg nem győződött róla, hogy alszik.

Másnap Faye elég jól volt.

- Azt hiszem, egy kis légszomj - mondta.

- Ma diétás vacsorát kap az én drága angyalom - mondta Kate. - Csirkelevest főztem neked, és zöldbabsalátát kapsz... úgy, ahogy te szereted, nem lesz benne más, csak egy kis ecet meg olaj. Aztán egy csésze teát.

- Becsületistenemre, Kate, egész jól érzem magam.

- Egyikünknek sem fog megártani, ha könnyű vacsorát eszünk. Nagyon megijesztettél tegnap este. Volt egy nagynéném, aki szívrohamban halt meg. Az ilyesmit, tudod, nehéz elfelejteni.

- Nekem soha nem volt bajom a szívemmel. Csak egy kicsit szuszogok, ha lépcsőt kell másznom.

A konyhában Kate két tálcára tálalta a vacsorát. Egy csészébe kimérte a saláta levét, aztán ráöntötte a zöldbabra. Faye kedvenc csészéjét az egyik tálcára rakta, és feltette a levest a

tűzhelyre melegedni. Végül elővette zsebéből a szemcsöpögtetőt, két csepp hashajtóolajat nyomott a salátába, és felkeverte. Szobájába sietett, megivott egy kis üveg Cascara sagradát, aztán visszarohant a konyhába. A forró levest két csészébe öntötte, megtöltötte a teáskannát forró vízzel, és bevitte a tálcákat Faye szobájába.

- Nem hiszem, hogy volna étvágyam - mondta Faye. - De ennek a levesnek pompás illata van.

- Különleges salátalevet készítettem neked - mondta Kate. - Régi recept, rozmaring és kakukkfű van benne. Kóstold meg, ízlik-e?

- Nagyszerű! - mondta Faye. - Mondd, drágám, hát egyáltalában létezik olyan dolog, amihez nem értenél?

Kate lett rosszul először. Homlokán veríték gyöngyözött, összegörnyedt, sírt fájdalmában. Szeme kimeredt, szájából csurgott a nyál. Faye kiszaladt a hallba, és sikongva segítségért kiáltott. A lányok néhány vasárnapi vendéggel együtt a szobába tódultak. Kate a földön vonaglott. Két törzsvendég emelte fel Faye ágyára, és megpróbálta kiegyenesíteni, de Kate sikoltozott, és újra összegörbedt. Egész testét elöntötte a veríték, ruháit is átáztatta.

Faye éppen Kate homlokát szárítgatta egy törülközővel, amikor őt is utolérte a görcs.

Egy órába telt, amíg megtalálták dr. Wilde-ot egy barátjánál, ahol kártyázott. Két hisztériás lotyó esett neki, és elráncigálta a bordélysorra. Faye és Kate már egészen elgyengült a sok hányástól és hasmenéstől. Időnként görcsök kínozták őket.

- Mit ettek? - kérdezte Wilde doktor. Ekkor észrevette a tálcákat. - Ez a zöldbab házi eltevés? - kérdezte.

- Igen - felelte Grace. - Mi magunk főztük be.

- Maguk is ettek belőle?

- Még nem. Tetszik tudni...

- Azonnal összetörni és kidobni, ahány üveg csak van! - kiáltott rá dr. Wilde. - Az ördög vigye azt az átkozott zöldbabot!

És már szedte elő gyomorpumpáját.

Kedden megint ott ült a két sápadt, elgyengült asszony mellett. Kate-et beköltöztették Faye szobájába.

- Most már megmondhatom maguknak - kezdte -, nem sokat adtam volna az életükért. De nagy szerencséjük volt. Ezentúl hagyják az otthon eltett zöldbabot a fenébe. Vásároljanak inkább gyári konzervet.

- Mi volt a baj? - kérdezte Kate.

- Botulizmus. Nem sokat tudunk róla, átkozottul kevés ember éli túl. Maguk kilábolnak belőle, mert egyikük fiatal, a másik meg szívós. - Faye-hez fordult: - Van még vér a székletében?

- Igen, egy kicsi.

- Adok néhány morfiumpirulát, az majd leköti. Lehet, hogy megsérültek a belei. De azt mondják, egy kurvát baltával sem lehet agyonütni. Na, fel a fejjel, mindketten!

Ez október 17-én történt.

Faye már nem tért magához többé igazán. Egy kis javulás után megint összeroppant. December 3-án rosszul lett, és most hosszabb időre volt szüksége, hogy egy kis erőre kapjon.

Február 12-én erős vérzést kapott, és a megerőltetés nagyon kimerítette szívét. Dr. Wilde sokáig hallgatta sztetoszkópján.

Kate lesoványodott, karcsú teste csupa csont és bőr volt. A lányok fel akarták váltani Faye ágya mellett, de Kate hallani sem akart róla. Grace aggódva megjegyezte:

- Szegény teremtés! Isten tudja, mikor aludt utoljára. Ha Faye meghal, azt hiszem, ez a lány nem éli túl.

- Még öngyilkos lesz - vélte Ethel.

Dr. Wilde félrevonta Kate-et a nappal elsötétített szalonba, letette fekete táskáját egy székre, és így szólt:

- Meg kell mondjam magának, Faye szíve felmondja a szolgálatot. Attól félek, nem bírja már sokáig. Mintha csupa seb volna belül. Hej, az az átkozott botulizmus! Rosszabb, mint a csörgőkígyó. - Elfordította tekintetét Kate beesett arcáról. - Gondoltam, jobb lesz, ha megmondom magának, hogy fel tudjon készülni - hebegte, és kezét a lány csontos vállára tette. - Nem sok emberben van ilyen hűséges ragaszkodás. Adjon neki egy kis meleg tejet, ha meg tudja inni.

Kate egy mosdótálban meleg vizet vitt a szobába, és letette az asztalkára, Faye ágya mellé. Amikor Trixie benézett, Kate éppen lemosta Faye-t, és a finom vászon asztalkendőt használta hozzá. Aztán lekefélte Faye vékony szőke haját, és befonta.

Faye bőre összezsugorodott, állához és koponyájához tapadt, szeme ijesztően nagy volt és révedező. Beszélni próbált, de Kate nem hagyta.

- Csitt! - mondta. - Takarékoskodj az erőddel! Takarékoskodj vele.

Kiment a konyhába egy pohár meleg tejért, és letette az ágy mellett álló asztalkára. Zsebéből két kis üvegcsét vett elő, és mindegyikből felszívott egy keveset a szemcsepegtetőbe.

- Nyisd ki a szájad, anyuskám. Ez valami új orvosság. Viselkedjél bátran, drágám, mert nagyon rossz ízű. - A folyadékot Faye szájába fecskendezte, egészen hátra, a nyelvére, azután úgy tartotta Faye fejét, hogy egy kis tejet kortyolhasson, amivel eltüntetheti az orvosság rossz ízét. - Most pihenj szépen, nemsokára visszajövök.

Kate csendesen kiosont a szobából. A konyha sötét volt. Kinyitotta a külső ajtót, kilépett rajta, és hátrament a gazzal benőtt udvarra. A föld nedves volt a tavaszi esőtől. A telek végében Kate kis lyukat ásott egy hegyes bottal. Beledobott néhány kis üvegcsét és a szemcseppentőt is. Ezt a bottal apróra törte, azután rákaparta a sarat. Amikor visszament a házba, az eső megint nekieredt.

Az első percekben le kellett fogni Kate-et, nehogy kárt tegyen magában. A heves felindulást komor dermedtség követte. Hosszú ideig tartott, amíg egészsége helyreállt. És a végrendeletről teljesen megfeledkezett. Végül Trixie volt az, akinek eszébe jutott, és szóvá tette.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET

1

A Trask-farmon Adam önmagába roskadt. A félbehagyott Sanchez-ház nyitva állt esőnek és szélnek, az új padlódeszkák elgörbültek és megvetemedtek a nedvességtől. A szépen kirajzolt veteményeskertet felverte a gyom.

Adam mintha valami nyúlós burokban járt volna, mely meglassította mozdulatait, és a gondolatait is megbénította. Szürke párán keresztül nézte a világot. Lelke nagy néha kitört ebből a ködből, és amikor a világossághoz ért, visszarettent; nem érzett mást, csak émelygős rosszullétet, és újra visszahúzódott a szürkeségbe. Tudott az ikrekről, hiszen hallotta őket sírni és nevetni, de csak egy kis viszolygást érzett irántuk, semmi mást. Nagy veszteségének szimbólumát látta bennük. Szomszédai időnként kikocsiztak a kis völgybe. Ha Adam haragszik vagy bánkódik, valamennyien megértették volna, és segíteni is tudtak volna neki. De nem tudták, mihez kezdjenek azzal a sötét felhővel, amely elborította. Ez az ember nem állt ellen nekik. Egyszerűen nem látta őket, és a szomszédok hamarosan leszoktak arról, hogy kikocsizzanak a tölgyek felé vezető útra.

Lee megpróbálta, hogy felrázza Adamet, de Lee nagyon elfoglalt ember volt. Főzött és mosott, fürdette az ikreket, és etette őket. Közben megszerette a két kisfiút. Kantoni nyelven beszélt hozzájuk, és az első szavak, melyeket az ikrek megismertek és ismételni próbáltak, kínai szavak voltak.

Samuel Hamilton kétszer is visszatért Adamhez, hogy megrendültségéből kizökkentse. Azután Liza lépett közbe.

- Azt akarom, hogy ne menj hozzá többet - mondta. - Valahányszor visszajössz, mintha kicseréltek volna. Értsd meg, Samuel, te nem tudod megváltoztatni, ő változtat meg téged. Látom rajtad az ő arckifejezését.

- És a két kisfiúra nem gondolsz, Liza? - kérdezte Samuel.

- Nekem a te saját családodra kell gondolnom - vágott vissza Liza csípősen. - Napokig gyászba borítasz minket, valahányszor megjöttél onnan.

- Jól van, mama - mondta Samuel, de elszomorodott, mert nem volt képes a maga dolgával törődni, ha más ember szenvedett. Nehezére esett magára hagyni Adamet kétségbeesésében.

Adam kifizette eddigi munkáját, még a szélmalom alkatrészeit is kifizette, pedig hallani sem akart semmiféle szélmalomról. Samuel eladta a felszerelést, és elküldte Adamnek a pénzt. Nem kapott semmiféle választ.

Lassanként ráeszmélt arra, hogy haragszik Adam Traskre. Úgy vette észre, hogy Adam örömét leli a bánkódásban. De Samuelnek nem volt ideje töprengésre. Joe-t már elküldte a kollégiumba - az iskolába, amelyet Leland Standford épített saját farmján, Palo Alto közelében. Tom sok gondot okozott apjának, mert egyre jobban beásta magát könyveibe. Elég jól elvégezte munkáját, de Samuel úgy érezte, hogy Tomnak kevés örömben van része.

Will és George jól boldogult az üzleti életben. Joe verses leveleket küldött haza, és rímes sorokban, szellemesen támadta az általánosan elfogadott igazságokat, már-már a kelleténél jobban. Samuel így válaszolt fiának:

Csalódást éreznék, ha nem lett volna belőled ateista, így hát örömmel olvasom, hogy korodhoz illő bölcsességgel olyan mohón nyeled az agnoszticizmust, mint aki teli gyomorral süteményeket fal. De akármilyen megértő is szívem, könyörgök neked, ne igyekezz anyádat megtéríteni. Utolsó leveledből csak arra a gondolatra jutott, hogy beteg vagy. Anyád nem hisz abban, hogy sok betegség volna, amelyet ne lehetne jó erős húslevessel meggyógyítani. Furcsán értelmezi a te vitéz támadásodat civilizációnk egész épülete ellen. Egyszerűen gyomorbajnak tulajdonítja, és aggódik miatta. Hite egész hegy, neked pedig, édes fiam, nincs olyan lapátod, amivel ezt a hegyet el tudnád hordani.

Liza már öregedni kezdett. Samuel észrevette az arcán, de önmagát nem érezte öregnek, akármilyen fehér is volt a szakálla. Ám Liza egyre jobban a múltban élt, és ez már az öregség bizonyítéka. Valamikor úgy hallgatta férje terveit és jövendöléseit, mint egy gyermek esztelen kiabálását. De most már úgy érezte, hogy felnőtt ember részéről mindez illetlenség. Mindössze hárman maradtak a farmon - Liza, Tom és Samuel. Una férjhez ment egy más vidékről való emberhez, és elment vele. Dessie megnyitotta divatszalonját Salinasban. Olive is férjhez ment udvarlójához. Mollie is asszony volt már - San Franciscóba ment férjhez, és ott élt, mégpedig - akár hiszik, akár nem - egy bérházban! Lakosztálya illatfelhőben úszott, hálószobájában fehér medvebőr hevert a parkettán, a kandalló előtt. Mollie aranyvégű Viole Milo cigarettát szívott ebéd utáni feketéjéhez.

Egy nap Samuel megerőltette a derekát, amikor megemelt egy nagy köteg szénát. Szíve jobban sajgott, mint a háta, mert el sem tudott képzelni olyan életet, amelyben Sam Hamilton még egy köteg szénát sem emelhet fel. Úgy érezte, hogy a háta súlyosan megsértette - majdnem annyira bántotta a dolog, mintha megtudta volna, hogy valamelyik gyermeke tisztességtelenül viselkedett.

King Cityben dr. Tilson végigtapogatta Samuelt. Az orvos egyre mogorvább lett az agyonhajszolt évek során.

- Kificamította a hátát! - förmedt Samuelre.

- Bizony, azt tettem - felelte Samuel.

- Szóval azért hajtott ide, hogy megmondjam magának, amit úgyis tud, és két dollárt számítsak fel ezért.

- Itt a két dollár.

- És szeretné tudni, mit tegyen ellene, mi?

- Persze!

- Máskor ne ficamítsa ki. Itt a pénze, vegye vissza. Maga nem bolond, Samuel, csak kezd egy kicsit gyerekes lenni.

- De fáj.

- Persze hogy fáj. Honnan tudná, hogy kificamodott, ha nem fájna?

Samuel nevetett.

- Maga nagyon jó hozzám - mondta. - Több mint két dollár árát törődik velem. Tartsa meg a pénzt.

A doktor alaposan szemügyre vette. - Azt hiszem, igazat beszél, Samuel - mondta végül. - Megtartom a pénzt.

Samuel bement a városba, hogy megnézze Willt pompás új üzlethelyiségében. Alig ismert a fiára. Will meghízott, csak úgy sugárzott róla a jólét, zakóban és mellényben járt, kisujján vastag aranygyűrűt viselt.

- Egy csomagot állítottam össze a mamának - mondta Will. - Néhány kis doboz francia konzervet. Gombát, májpástétomot és olyan parányi szardíniákat, hogy szabad szemmel alig látni.

- Mama egyenesen elküldi majd az egészet Joe-nak - mondta Samuel.

- Nem tudnád rávenni, hogy maga egye meg?

- Nem - felelte az apja. - De éppen olyan öröme lesz belőle, ha elküldi Joe-nak.

Ekkor Lee lépett be a boltba, és szeme felcsillant.

- Hogy van, Missy? - kérdezte.

- Hello, Lee - üdvözölte Samuel. - Hogy vannak a fiúk?

- Fiúk remekül.

- Egy pohár sört szeretnék inni a szomszédban - mondta Samuel. - Nagyon örülnék, ha velem tartana, Lee.

Lee és Samuel egy kis kerek asztalnál ültek a söntésben. Samuel figurákat rajzolt a fehérre súrolt asztalra a söröspohár aljára tapadó habbal.

- Fel akartam keresni magát és Adamet, de aztán úgy gondoltam, nem használna semmit.

- De nem is árthatna. Eleinte azt hittem, majd csak túlesik rajta. De még mindig úgy járkál, mint egy kísértet.

- Pedig már több mint egy éve, nem? - kérdezte Samuel.

- Egy éve és három hónapja.

- Úgy... és mit gondol, mit tehetnék?

- Nem tudom - felelte Lee. - Talán felrázhatná. Valami megrázkódtatás kellene, semmi egyéb nem használt eddig.

- Nem vagyok nagyon ügyes ebben. A vége még az lehet, hogy én leszek a megrázkódtatás áldozata. Apropó, hogy hívják az ikreket?

- Nincs nevük.

- Ne tréfáljon, Lee.

- Nem tréfálok.

- Hát hogy hívja őket?

- Csak így emlegeti: “ők”.

- De ha hozzájuk szól?

- Akkor azt mondja, “te”, még akkor is, ha mindkettőhöz beszél.

- Micsoda hülyeség! - kiáltott fel Samuel dühösen. - Hát egészen bolond az az ember?

- Már úgyis elhatároztam, hogy meglátogatom önt, és megmondok mindent. A gazdám halott, hacsak ön fel nem tudja támasztani.

- Elmegyek hozzá - mondta Samuel. - És korbácsot is viszek magammal. Nem ad nevet a fiainak! Hallatlan! Igaza van, Lee, el kell mennem magukhoz. Elmegyek.

- Mikor?

- Holnap.

- Levágok egy csirkét - mondta Lee. - Meg fogja kedvelni az ikreket, Mr. Hamilton. Nagyon szép gyerekek. Nem mondom meg Mr. Trasknek, hogy eljön.

2

Samuel félénken bevallotta feleségének, hogy el akar látogatni a Trask-házba. El volt készülve arra, hogy Liza erős falat rak majd ellenvetéseiből. Elhatározta, hogy - bár életükben kevés példa volt erre - nem fogad szót az asszonynak, akármilyen hevesen ellenzi is a tervezett látogatást. De gyomrában érezte, milyen rossz neki szembeszállni a feleségével. Úgy magyarázta meg szándékait, mintha gyónna. Miközben beszélt, Liza csípőre tett kézzel hallgatta, és Samuel bátorsága megcsappant. Amikor befejezte, az asszony továbbra is hidegen nézett rá - legalábbis Samuelnek úgy rémlett. Az asszony végül így szólt:

- Hát komolyan azt hiszed, Samuel, hogy meg tudod mozdítani azt a kősziklát, azt a Trasket?

- Nem tudom, mama - felelte Samuel meglepetten, mert nem ezt várta. - Igazán nem tudom.

- És azt hiszed, olyan rettentő fontos, hogy azoknak a gyerekeknek most mindjárt nevük legyen?

- Igen, én nagyon fontosnak tartom - hebegte Samuel.

- Tudod-e, Samuel, valójában miért akarsz odamenni? Az a rossz természeted az oka, az a gyógyíthatatlan minden-lében-kanál-betegséged! Egyszerűen képtelen vagy arra, hogy ne üsd bele az orrod mások ügyeibe.

- Nézd, Liza, magam is elég jól ismerem a gyengéimet. De úgy gondolom, most talán mégiscsak többről van szó.

- Bizony többről - mondta Liza. - Ez az ember nem veszi tudomásul, hogy a fiai a világon vannak. Kitagadja őket, alighogy megszülettek.

- Én is úgy látom, Liza.

- És ha azt mondja neked, ne szólj bele abba, amihez semmi közöd, mi lesz akkor?

- Hát... nem tudom.

Liza úgy összecsukta száját, hogy fogai megkoccantak. Aztán így szólt:

- Ha nem tudod elérni, hogy azokat a fiúkat valahogy elnevezzék, nem vár rád többé egy meleg kuckó ebben a házban. Ne merészelj siránkozva visszajönni azzal, hogy Trask nem állt szóba veled, vagy nem hallgatott rád. Ha ezzel jössz haza, kénytelen leszek magam odamenni.

- Ha ellenkezik, megpofozom - jelentette ki Samuel.

- Nem, azt nem, Samuel. Nem tudsz gorombáskodni. Ismerlek, Samuel. Majd körülhízelged édes szavakkal, és aztán hazasündörögsz, és igyekszel elfelejtetni velem, hogy valaha is ott voltál.

- Szétverem a koponyáját! - tüzelt Samuel, és bement a hálószobába, jól becsapva maga mögött az ajtót. Liza mosolyogva nézett az ajtótáblára.

Samuel nemsokára kijött fekete ünneplőjében, fényes, kemény ingben, gallérosan. Lehajolt Lizához, hogy kösse meg keskeny, fekete nyakkendőjét. Ősz szakállát is fényesre kefélte.

- Jobban tennéd, ha egy kis pasztát kennél a cipődre - mondta Liza.

Samuel, miközben elnyűtt cipőjét fényesítette, oldalvást felnézett feleségére.

- Nem vihetnem magammal a Bibliát? - kérdezte. - Ott lehet megtalálni a legjobb neveket.

- Nem nagyon szeretem, ha kiviszik a házból - felelte az asszony kelletlenül. - És ha későn jössz haza, mit olvassak egész este? És a gyerekek neve is mind be van írva.

Liza látta, hogy Samuel orra megnyúlik. Erre bement a hálószobába, és egy kisebb Bibliával jött vissza. Elnyűtt, szamárfüles könyvecske volt, leszakadt fedelét ráenyvezett barna papiros tartotta össze.

- Vidd el ezt - mondta Liza.

- De hiszen ez az anyádé volt.

- Nem szólna ellene semmit. És valamennyi név mellé, egy kivételével, már két dátumot jegyeztek be ide.

- Majd szépen becsomagolom, hogy ne érje semmi baj - mondta Samuel.

Liza éles hangon folytatta:

- Ami valóban nem tetszenék az édesanyámnak, ugyanaz, ami nekem sem tetszik, és mindjárt meg is mondhatom, mi az. Te sohasem nyugszol, sohasem hagyod a Bibliát békében. Folytonosan piszkálod, rágcsálod, kérdéseket teszel fel. Úgy forgatod összevissza, mint egy mosómedve a nedves kődarabot. Ez az, ami dühösít engem.

- Pedig csak igyekszem megérteni, mama.

- Mi van ott megértenivaló? Olvasd, és kész. Minden benne van, fehér papíron fekete betűkkel. Kinek jutna eszébe a fejét törni rajta? Ha az Úristen azt akarná, hogy megértsd, megvilágosítaná elmédet, vagy más szavakkal fogalmazta volna meg.

- De mama...

- Samuel - mondta Liza -, te vagy a legcivakodóbb ember, akit valaha is láttam.

- Igen, mama.

- Örökösen igazat adsz nekem! Ez nem vall őszinteségre. Mondd csak meg, ami a szíveden fekszik.

Liza a csézában ülő sötét alak után nézett, amint tovahajtott.

- A legkedvesebb férj a világon - mondta hangosan -, de civakodó.

Samuel meg csodálkozva gondolta magában: “Éppen amikor azt hiszem, igazán ismerem ezt az asszonyt, ilyen váratlan dolgokat csinál.”

3

Az utolsó fél mérföldes szakaszon, amikor a Salinas-völgyből befordult a rossz útra, amely még sohasem látott útkaparót, és a nagy tölgyek alatt hajtott tovább, Samuel úgy igyekezett zavarától megszabadulni, hogy valóságos dühbe lovalta magát. Hősies szavakat intézett önmagához.

Adam sokkal szikárabb volt, mint ahogy Samuel emlékezetében élt. Szeme réveteg volt, mintha alig használná látásra. Eltartott egy ideig, amíg Adam ráeszmélt arra, hogy Samuel áll előtte. Szája kelletlenül legörbült.

- Kissé restelkedem most - mondta Samuel -, mivel hívatlanul jöttem.

- Mit akar? - förmedt rá Adam. - Nem fizettem ki magát?

- Fizetni? - kérdezte Samuel. - De igen, kifizetett. Istenemre, ki! Sőt meg kell mondanom, hogy a fizetségem több volt, mint amennyit megérdemeltem a dolgok természete szerint.

- Micsoda? Mit akar ezzel mondani?

Samuel dühe kilombosodott.

- Az ember egész életével berzenkedik a fizetés ellen. Ha életem egész munkája nem elég ahhoz, hogy értékemet megállapítsa, honnan veszi a bátorságot, maga szomorú ember, ahhoz, hogy egy szempillantás alatt beírjon a pénztárkönyvébe?

- Fizetek! - kiáltotta Adam. - Mondtam már, hogy mindent megfizetek. Mennyit akar? Fizetek.

- Fog is fizetni, de nem nekem.

- Hát akkor minek jött ide? Menjen el!

- Maga egyszer meginvitált.

- Most már nem invitálom.

Samuel csípőre tette a kezét, és előrehajolt.

- Most meg én mondom magának: csend legyen! Egy keserves éjszakán, csípős-keserves éjszakán, tegnap éjszaka, eszembe ötlött egy jó gondolat, és enyhített a sötétségen, amit a lemenő nap maga mögött hagyott. És ez a gondolat kitartott az esthajnalcsillagtól az első hajnali derengésig, ahogy nálam különb emberek mondták. Ezért bátorkodtam meginvitálni önmagamat.

- Nem mondom, hogy szívesen látott vendég.

- Azt hallottam - folytatta Samuel -, hogy valami különös kegy jóvoltából két ikerfiú eredt az ágyékából.

- Mi köze hozzá?

Samuel szemébe örömféle villant fel erre a gorombaságra. Látta, hogy Lee az ajtó mögött ólálkodik, és kisandít felé.

- Az isten szerelmére, ne kezdjen erőszakoskodni velem. Én békés ember vagyok, és mindig azt reméltem, hogy a béke jelképe díszíti majd halotti címeremet.

- Nem értem magát.

- Hogy is érthetne meg? Adam Trask, a farkaskutya a két kölykével, a nyeszlett kis kakas, aki még arra se méltó, hogy megtermékenyítsen egy tojást! Piszkos csavargó!

Adam arca elsötétült, és szeme fellángolt, mintha most látna először. Samuel örömmel érezte, hogy gyomrában vad düh kavarog.

- Barátom! - kiáltott fel. - Félre innen! Kérem, könyörgök, térjen ki az utamból! - Érezte, hogy szája csücskében összegyűlik a nyál. - Mindenre, ami szent, kérem, könyörgök, ne maradjon itt, a kezem ügyében! Gyilkos vágy forralja a véremet.

- Hagyja el a házam táját! - mondta Adam. - Menjen innen... takarodjék! Úgy beszél, mint egy őrült! Takarodjék! Ez az én házam, én vásároltam meg!

- Megvásárolta! A szemét meg az orrát is megvásárolta - gúnyolódott Samuel. - A becsületességét is pénzen vásárolta. Talán még a hüvelykujját is, mi? Hát jól figyeljen a beszédemre, mert utána alighanem megölöm. Megvásárolta! Miből vásárolta? A kellemes örökségből! Most gondolja csak át, megérdemli az ilyen ember, hogy gyereke legyen?

- Megérdemlem? Itt vannak, és kész! Nem értem magát!

- Isten óvjon meg engem! - fohászkodott Samuel. - Hej, Liza, Liza! Nem úgy van ám, ahogy maga gondolja, Adam! Hallgasson rám, mielőtt a hüvelykujjam megtalálja a legkényesebb helyet a torkán! Ezek a drága ikrek, senki se törődik velük, senki se veszi észre, senki se neveli őket! Most még nyugodtan beszélek, még a kezemet sem emeltem fel, hát nem akar tudomást venni azokról az ikrekről?

- Pusztuljon innen! - mondta Adam rekedt hangon. - Lee, hozza ki azt a pisztolyt! Ez az ember őrült. Lee!

De Samuel két keze már Adam torkához kapott, megszorította, a vért halántéka felé hajtotta, szemét kidagasztotta, miközben dühösen morogta:

- Félre azokkal a puhány ujjaival! Azt hiszi, pénzen vásárolta azokat a fiúkat, vagy lopta őket, hogy semmi köze hozzájuk? Nem! Valami titokzatos felsőbb rendelés szerető jóságának köszönheti őket.

Kemény hüvelykujját hirtelen belenyomta szomszédja torkába. Adam levegő után kapkodott. Majd megtapogatta torkát azon a helyen, ahol a kovács hatalmas marka szorongatta.

- Mit akar tőlem?

- Magában nincs semmi szeretet.

- Volt, éppen elég ahhoz, hogy megöljön.

- Nincs ember, aki azt mondhatja, elég a szeretetből. Még ennek a gyümölcsösnek a kövei is azon panaszkodnak, hogy kevés a napfény, nemhogy sok!

- Félre innen! Nekem is van öklöm, visszaütök! Vagy azt hiszi, nem tudom megvédeni magam?

- Volna két erős fegyvere, de még nevük sincsen!

- Azt akarja, hogy birkózzunk, öreg? Hisz maga öreg ember!

- Hihetetlen! - mondta Samuel. - El se tudom képzelni, hogy akad olyan ostoba ember, aki reggel sziklákat emelget, és estig nevet se ad nekik... akárcsak Péter. Maga pedig már egy éve él együtt szíve magzataival, és még arra se érdemesíti, hogy megszámozza őket.

- Az én dolgom! - röffent fel Adam.

Erre Samuel munkában megkeményedett ökle lesújtott rá, és Adam elterült a porban. Samuel megkérte, hogy álljon fel, és amikor engedelmeskedett, újra leütötte, de most már úgy, hogy nem tudott feltápászkodni. Megkövesedett pillantással meredt a fenyegetőn fújtató öregemberre.

Ám a düh tüze kialudt Samuel szemében, és egész nyugodt hangon mondta:

- A maga fiainak nincs nevük.

- Anyjuk hagyta itt őket anyátlanul - felelte Adam.

- Maga meg apátlanul hagyta őket! Nem érzi éjszakánként az elhagyatott gyermek magányosságának dermesztő hidegét? Hát mi melegíti őket, milyen madár dalol nekik, milyen lehet a

reggeli ébredésük? Hát nem emlékszik arra, Adam, milyen volt az gyerekkorában? Egy cseppet sem emlékszik?

- Nem én okoztam - mondta Adam.

- De el sem hárította. A fiainak nincs nevük. - Samuel lehajolt, karjaival átfonta Adam vállát, és talpra segítette. - Most nevet adunk nekik - mondta. - Sokáig gondolkodunk, és jó neveket keresünk nekik, hogy melegen tartsák őket.

Kezével leporolta Adam ingét. Adam tekintete a messzeségbe veszett, de feszülten figyelt, mintha valami zenét hallgatna, melynek foszlányait idehozza a szél. Szeme már nem volt halott, mint eddig.

- Nehéz elképzelni - hebegte -, hogy valaki köszönetet mondjon egy embernek azért, mert sértegette, és kirázta, mint egy rongyot. De én hálás vagyok magának. Fájdalmas köszönet, de mégiscsak köszönet.

Samuel mosolygott, szeme körül összefutott a sok szarkaláb.

- Természetesen hangzott? Jól csináltam? - kérdezte.

- Hogy érti ezt?

- Hát... félig-meddig megígértem a feleségemnek, hogy megverem magát. Nem hitte el, hogy megtenném. Nem vagyok verekedős ember, tudja? Amikor utoljára elpáholtam egy emberi lelket, az egy vörös orrú lány meg egy iskolakönyv miatt történt, valahol Derry megyében.

Adam Samuelre bámult, de lelki szemével nem őt látta és érezte, hanem öccsét, Charlest, amint sötét és gyilkos tekintettel állt előtte. Ez a látvány Cathyre terelte gondolatait, Cathy szemére, amint hidegen meredt rá a fegyver csöve fölött.

- Nem volt éppen félelmetes - mondta Adam. - Inkább olyan volt, mint a fáradt türelmetlenség.

- Úgy látszik, nem voltam eléggé dühös.

- Samuel, csak egyszer kérdezem meg, aztán nem faggatom többé. Hallott valamit? Van valami hír róla? Vagy egyáltalában nyoma veszett?

- Nem hallottam semmit.

- Talán jó is - mondta Adam szinte megkönnyebbülten.

- Gyűlöli?

- Nem. Csak... mintha a szívem besüppedt volna. Lehet, hogy később kiszitálom belőle a gyűlöletet. Nem volt semmi átmenet a kedvesség és a szörnyűség között, érti? Egészen meg-zavarodtam.

- Majd eljön a nap - mondta Samuel -, amikor összeülünk, és maga szép csendesen kirakja az asztalra, mint egy pasziánszot... de most még nem lehet... még meg se tudja találni az összes kártyákat.

A kocsiszín mögül egy felháborodott csirke méltatlankodó visítása hallatszott, aztán tompa puffanás.

- Valami baj van a csirkék körül - mondta Adam.

Újabb visítás kezdődött.

- Lee működik ott - mondta Samuel. - Tudja, ha a csirkéknek volna kormányuk meg egyházuk meg történelmük, akkor nagyon elítélően és kevés megértéssel nyilatkoznának az emberi

örömökről. Akármilyen ünnepe van is az embernek, akármilyen vidámsága vagy reménysége, a csirkék adják meg az árát. Egy vagy kettő közülük vérpadra kerül.

A két férfi ezután hallgatagon álldogált egymás mellett. Némaságukat csak néha szakította meg valami kis áludvariasság: értelmetlen érdeklődés egymás egészségi állapota felől, megjegyzések az időjárásról, figyelem nélkül hallgatott feleletek. És ez így folytatódott volna, amíg újra meg nem dühödnek egymásra. Csakhogy Lee közbelépett.

Lee kihozott egy asztalt és két széket. A két széket egymással szemben állította fel. A következő fordulónál egy palack whiskyt és két poharat hozott ki - minden szék elé egy-egy poharat rakott az asztalra. Azután kicipelte az ikreket - mindkét hóna alatt egyet-egyet. Lerakta őket a fölre, az asztal mellé. Mindegyik fiúnak egy-egy pálcát adott a kezébe, hogy rázogassák, és árnyékot rajzoljanak vele a földre.

A fiúk ünnepélyesen ültek ott, és nézelődtek - megbámulták Samuel szakállát, és tekintetükkel Leet keresték. A legfurcsább a ruhájuk volt, mert a fiúkat hosszú, vasalatlan kínai nadrágba és rojtos, paszományos kínai köntösbe öltöztették - az egyiket türkizkékbe, a másikat halvány rózsaszínbe, a rojt és paszomány mindegyiken fekete volt. Fejükön kerek fekete selyemsapka, lapos tetején élénkpiros gombbal.

- Honnan a fenéből szerezte ezeket a ruhákat, Lee? - kérdezte Samuel.

- Nem szereztem őket - felelte Lee ingerülten -, megvoltak. Nincs sok ruhájuk ezen kívül, de azokat is magam szabtam ki vitorlavászonból. De ma ünneplőbe öltöztettem őket. Fiúkat szépen kell felöltöztetni a keresztelőjükre.

- Megfeledkezett a pidzsin beszédről, Lee.

- Remélem, örökre. De nem, még szükségem van rá, ha King Citybe megyek. - Éneklő hangon néhány rövid szót intézett a földön ülő fiúkhoz, mire azok felmosolyogtak rá, és vígan suhogtatták pálcájukat a levegőben.

- Töltök önöknek egy kis italt - mondta Lee. - Persze csak azt, ami itthon van.

- Azt, amit tegnap King Cityben vásárolt, nem igaz, Lee? - mondta Samuel.

Most, hogy egymással szemben ültek, Samuel és Adam - most, hogy lehullt közöttük a korlát, a félénkség függönye borult Samuelre. Amit az imént öklével fejezett ki, nem tudta szavakkal könnyen folytatni. A bátorság és türelem erényeire gondolt. Milyen könnyen elernyednek, ha már nincs rájuk szükség. Gondolatban vigyorogva kicsúfolta önmagát.

Csak ültek, és nézték a furcsa, rikító színű ruhába bújtatott ikreket. “Az embernek az ellenfele néha jobban a kezére jár, mint a barátja” - gondolta Samuel, és tekintetét Adamre emelte.

- Nehéz elkezdeni - mondta. - Olyan ez, mint egy többször halogatott levél, amelyet egyre nehezebb megírni. Mért nem segít egy kicsit?

Adam felpillantott, majd rögtön újra lenézett a földön ülő fiúkra.

- Mintha recsegne valami a fejemben - mondta. - Ha az ember feje víz alatt van, akkor hallja így a hangokat. Egy egész esztendő pora ülepedett rám, abból kell kiásnom magamat.

- Nem volna jó, ha elmondaná, hogy történt? Talán hozzásegít, hogy meginduljon a beszélgetés.

Adam felhajtotta poharát, újra megtöltötte, és ferdén maga elé tartotta. Az ámbraszínű whisky majd kicsordult, az átható, meleg gyümölcsillat megtöltötte a levegőt.

- Nehéz visszaemlékezni - mondta Adam. - Nem is annyira gyötrelem volt, mint inkább tompa kábultság. De nem... hegyes tűk is voltak benne. Maga azt mondja, még nincsen

valamennyi kártya a kezemben. Ez gondolkodóba ejt. Talán sohasem lesz minden kártya a kezemben.

- Kikívánkozik magából? Igyekszik felszínre kerülni? - kérdezte Samuel. - Ha valaki azt mondja, hogy nem akar valamiről beszélni, akkor ezt rendszerint úgy kell érteni, hogy nem is tud egyébre gondolni.

- Lehet, hogy erről van szó. Abban a tompa kábultságban mindig ott volt az asszony... de nem is tudok rá visszagondolni másképp, mint ahogy utoljára láttam, amikor felvillant a tűz.

- Ő lőtt magára, nem igaz, Adam?

Ajka összeszorult, és szeme elsötétült.

- Nem kell válaszolnia - mondta Samuel.

- Miért ne válaszoljak? - felelte Adam. - Igen, ő lőtt.

- És meg akarta ölni magát?

- Ezen többet törtem a fejemet, mint bármi máson. Nem, nem hiszem, hogy meg akart ölni. Nem is méltatott erre. Nem volt benne gyűlölet, semmiféle szenvedély. Ezt megtanultam a katonaságnál. Ha meg akarunk ölni egy embert, a fejébe eresztjük a golyót, vagy a szívébe, vagy a gyomrába. De ő, ő ott talált el, ahol akarta. Még most is látom, ahogy a pisztoly csöve ide-oda mozog. Talán nem is bántam volna, ha meg akar ölni. Ez legalább a szerelem egy bizonyos fajtája lett volna. De nem ellenséges indulat vezette, csak afféle bosszúság.

- Jó sokat gondolkodott rajta - mondta Samuel.

- Volt rá időm elég. De most szeretnék magától valamit kérdezni. Az az utolsó csúnya dolog mindent eltakar... Hogy előtte mi volt, arra alig tudok visszaemlékezni. Mondja csak, Samuel, az az asszony nagyon szép volt?

- Magának szép volt, mert maga alkotta. Nem hiszem, hogy valaha is látta volna a valóságban, csak ahogy elképzelte.

Adam hangosan tűnődött.

- Szeretném tudni, igazán ki volt, mi volt. Akkor örömmel beértem azzal, hogy nem tudok róla semmit.

- És most akarja tudni?

- Nem kíváncsiságból - mondta Adam, és lesütötte a szemét. - De szeretném tudni, miféle vér folyik a fiaimban. Ha felnőnek... nem keresek-e majd valamit bennük?

- De igen! És már most figyelmeztetem, hogy amit bennük keres, nem a vérüknek köszönhetik majd, hanem éppen a maga gyanakodásának. Majd azzá válnak, amit elvár tőlük.

- De a vérük...

- Nemigen hiszek a vérben - mondta Samuel. - Ha valaki jót vagy rosszat talál a gyermekeiben, úgy vélem, csak azt látja, amit maga ültet el bennük, miután kiszakadtak az anyaméhből.

- Egy malacból hiába próbálna versenylovat nevelni.

- Azt nem - felelte Samuel -, de rendkívül gyors malacot igen.

- Itt mifelénk senki sem értene egyet magával. Azt hiszem, még Mrs. Hamilton sem.

- Ebben teljesen igaza van, Mr. Trask. A feleségem hevesebben vitatkoznék velem, mint bárki más. Ezért nem is mondanám meg neki, nehogy a nyakamba zúdítsam ellenkezése viharát.

Minden vitában győz, mert hevesen, szenvedélyesen érvel, és személyes sértésnek tekinti, ha valaki másképpen vélekedik, mint ő. Remek asszony, de meg kell tanulni a módját, hogyan lehet megférni vele. Beszéljünk a fiúkról.

- Nem iszik még egyet?

- Szívesen. Köszönöm. A név nagy misztérium. Még nem sikerült eldöntenem azt a kérdést, vajon a gyermek adja-e meg a név jellegét, vagy pedig ő változik meg, és alkalmazkodik a nevéhez? Egy dologban azonban bizonyos lehet: ha valakinek csúfneve van, ez mindig annak a bizonyítéka, hogy az igazi neve nem megfelelő. Hogy vélekedik a szokványos nevekről, mint John vagy James vagy Charles?

Adam a két ikerre nézett, és a Charles név említésekor hirtelen az öccse arcát látta kikandikálni az egyik ikerfiú szeméből. Előrehajolt.

- Mi az? - kérdezte Samuel.

- De hiszen ezek a fiúk nem egyformák! - kiáltott fel Adam. - Két különböző arc.

- Természetesen. Nem egypetéjű ikrek.

- Az egyik... ez itten... olyan, mint az öcsém! Éppen most vettem észre. Kíváncsi vagyok, vajon a másik rám üt-e?

- Mind a kettő magára üt. Egy arcban minden benne van, egészen az ősökig.

- Most már nem olyan feltűnő - mondta Adam. - De egy pillanatra úgy rémlett, hogy kísérletet látok.

- Lehet, hogy ilyen minden kísértet - jegyezte meg Samuel.

Lee tálakat hozott ki, és az asztalra tette.

- Vannak kínai szellemek? - kérdezte tőle Samuel.

- Milliószám - felelte Lee. - Szellemféléből több van nekünk, mint bármi másból. Azt hiszem, Kínában nem hal meg semmi. Nagyon zsúfolt ország. Legalábbis ez volt az érzésem, amikor ott jártam.

- Üljön le, Lee - mondta Samuel. - Éppen neveket próbálunk kigondolni.

- De sül a csirkém. Már készen is lesz hamarosan.

Adam felpillantott az ikrekről, és szeme most lágy volt és meleg.

- Nem iszik együtt velünk, Lee? - kérdezte.

- Majd megkóstolom a ng-ka-pyt a konyhában - felelte Lee, és visszament a házba.

Samuel lehajolt, felnyalábolta az egyik fiút, és az ölébe ültette.

- Maga meg vegye fel azt - mondta Adamnek. - Majd meglátjuk, akad-e valami, ami egy bizonyos névre utal.

Adam felkapta a másik gyereket, és félszegen tartotta a térdén.

- Hasonlónak tűnnek - mondta -, de csak addig, amíg jobban meg nem nézzük. Ennek itt kerekebb szeme van, mint a másiknak.

- Igen, és a feje is kerekebb, a füle meg nagyobb - tette hozzá Samuel. - Ez itten inkább olyan, mint egy... mint egy golyó. Ez meg itt tovább fejlődhetik, de sohasem lesz olyan magas. Ennek a haja meg a bőre sötétebb lesz. Ez, úgy hiszem, ravaszabb lesz, márpedig a ravaszság korlátot szab az elmének. A ravaszság folytonosan arra figyelmeztet, mit ne tégy, mert nem

lenne okos. Nézze csak, már tudja tartani magát! Tovább, mint a testvére, fejlettebb. Hát nem furcsa, mennyire elütnek egymástól, ha az ember közelebbről vizsgálja?

Adam arca megváltozott, mintha kinyílt volna, és igazi lénye csak most bújt volna felszínre. Odatartotta ujját - a gyerek utánakapott, de nem érte el, és majdnem kipottyant Adam öléből.

- Hopplá! - mondta Adam. - Oda se neki! Le akarsz pottyanni?

- Ne essünk abba a tévedésbe, hogy olyan tulajdonságokról nevezzük el őket, amiket mi vélünk bennük felfedezni - mondta Samuel. - Hiszen lehet, hogy tévedünk... könnyen meglehet. Talán inkább adjunk nekik olyan nevet, amely magas célkitűzést jelent, nagy követelményeket támaszt. Az a férfiú, akiről engem elneveztek, tisztán hallotta, hogy az Úristen nevén szólítja, és ezt lesem én is, amióta élek. Egyszer-kétszer csakugyan azt képzeltem, hogy név szerint szólítanak, de nem tisztán és világosan, nem félreérthetetlenül.

Adam felső karjával fogva a gyereket, előrehajolt, és whiskyt töltött mindkét pohárba.

- Köszönöm, Samuel, hogy eljött - mondta. - Sőt azt is köszönöm, hogy megütött, akármilyen furcsa ezt mondani.

- Nekem is furcsa volt megtenni. Liza sohasem hinné el, és ezért nem is mesélem el neki soha. Az olyan igazság, amelyben nem hiszünk, bántóbb lehet, mint egy hazugság. Nagy bátorság kell ahhoz, hogy olyan igazságot hangoztassunk, amelyet korunk elfogadhatatlannak tart. Nem is marad el a büntetése, ami rendszerint keresztre feszítés. Ehhez nincs bátorságom.

- Gyakran csodálkoztam azon - jegyezte meg Adam -, hogy egy olyan tudású ember, mint maga, mért túrja azt a terméketlen dombot.

- Talán mert nincs máshoz bátorságom - felelte Samuel. - Sohasem tudtam egészen vállalni a felelősséget. Amikor láttam, hogy az Úristen nem szólít a nevemen, én szólíthattam volna őt, de nem tettem meg. Látja, éppen ez a különbség a nagyság és a középszerűség közt. Nem szokatlan betegség. De kellemes vigasz a közepes ember számára az a tudat, hogy a nagyság alighanem a legmagányosabb állapot a világon.

- Én úgy képzelem - mondta Adam -, hogy a nagyságnak is vannak fokozatai.

- Nem hiszem - mondta Samuel. - Ez olyan volna, mintha kis nagyságról beszélnénk. Ha már erről van szó, azt hiszem, a nagyság végső soron nem más, mint a felelősségtudat, és az embernek magának kell eldöntenie, mit választ. Az egyik oldalon kaphat kellemes melegséget, megértő barátokat, a másik oldalon meg a hideg, magányos nagyság vár rá. A kettő közt kell választani. Örülök, hogy a középszert választottam, bár nem tudhatom, miféle jutalom várt volna a másik úton. Azt hiszem, gyermekeimre sem vár a nagyság, egyikre sem, kivéve talán Tomot. Tom éppen most szenvedi a válaszút gyötrelmeit. Még figyelni is kínos. Itt, a szívem mélyén valami ösztökélni szeretné, hogy mondjon igent. Nem furcsa? Egy ember, aki nagyságra szeretné kárhoztatni a fiát. Micsoda önzés lehet ez!

Adam kuncogott: - Ez a keresztelő, úgy látszik, nem is olyan egyszerű dolog.

- Csak nem képzelte, hogy egyszerű lesz?

- Nem képzeltem, hogy ilyen kellemes lesz - mondta Adam.

Lee kijött, kezében hatalmas gyúródeszkával, amelyen sült csirkét, egy tál gőzölgő főtt burgonyát és egy mély tányér ecetes céklát hozott.

- Nem tudom, jó lesz-e? - mondta. - A tyúk kissé öreg. Nincsenek csirkéink. Az idén a menyétek mind elhurcolták a kiscsibéket.

- Fel a fejjel! - vigasztalta Samuel.

- Várjon egy kicsit, amíg felhörpintem a ng-ka-py-adagomat - felelte Lee.

Amikor elment, Adam megjegyezte:

- Olyan furcsa nekem, egészen másképpen szokott beszélni.

- Mert most már bízik magában - mondta Samuel. - Leeben megvan a rezignált hűség adománya, mégpedig a jutalom minden reménye nélkül. Talán különb ember mindnyájunknál... nem is álmodhatunk róla, hogy olyanok legyünk, mint ő.

Lee visszajött, és elfoglalta helyét az asztal végében.

- Tegyék le a gyerekeket - mondta -, egyszerűen tegyék le a földre.

Az ikrek tiltakoztak, amikor leültették őket. Lee élesen rájuk szólt kantoni nyelven, mire elhallgattak.

A férfiak csendesen, nyugodtan ettek, mint majdnem minden vidéki ember. Lee egyszerre csak felugrott, és besietett a házba. Egy korsó vörösborral jött vissza.

- Megfeledkeztem róla - mondta. - A házban találtam.

Adam nevetett.

- Emlékszem, egyszer már ittam itt bort, mielőtt megvásároltam ezt a helyet. Talán éppen a bor miatt vásároltam meg. A csirke jó, Lee. Azt hiszem, hosszú idő óta nem vettem észre az étel ízét.

- Mert most már egyre jobban van - mondta Samuel. - Sok ember azt hiszi, ha kilábal a bajból, megsérti vele a betegsége glóriáját. De az idő, minden baj borogatása, nem tiszteli az ilyen glóriát. Mindenki meggyógyul, ha ki tudja várni.

4

Lee leszedte az asztalt, és a fiúk mindegyikének egy-egy tiszta combcsontot adott. Ünnepélyesen ültek ott, kezükben a zsíros marsallbottal, és váltakozva hol nézegették, hol meg szopogatták. A bor és a poharak nem tűntek el az asztalról.

- Jó lesz, ha hozzálátunk az elnevezésükhöz - mondta Samuel. - Úgy érzem, Liza már rángatja kissé a kötőfékemet.

- El se tudom képzelni, milyen nevet adhatnék nekik - mondta Adam.

- Nincs valami név a családban, amihez kedve volna, afféle csapda egy gazdag rokon csalogatására, vagy egy büszke név, amelynek dicsőségét jó lenne feltámasztani?

- Nem, nem. Inkább szeretném, ha elölről kezdenének mindent, amennyire lehetséges.

Samuel homlokát ütögette ökle bütykeivel.

- Micsoda szégyen - mondta. - Szégyen, gyalázat, hogy a legmegfelelőbb nevet nem adhatjuk nekik.

- Mire gondol? - kérdezte Adam.

- Frissen elölről, azt mondta, nem? A múlt éjjel eszembe jutott, hogy... - Elhallgatott, majd így folytatta: - Gondolt már a saját nevére?

- Az enyémre?

- Természetesen. Elsőszülötteit így kellene neveznie: Káin és Ábel.

- Nem, nem! - tiltakozott Adam. - Nem tehetjük ezt.

- Tudom, hogy nem tehetjük. Kihívása volna a sorsnak, akármi legyen is az. De nem furcsa-e, hogy Kain talán a legismertebb név az egész világon, és amennyire tudom, csak egy ember viselte valaha is!

- Talán ez az oka - jegyezte meg Lee -, hogy mit sem változott a hangulata.

Adam a poharába bámult, a bor tintavörösébe.

- Beleborzongtam, ahogy említette - jegyezte meg.

- Két történet kísért és kísértett bennünket ősidők óta - mondta Samuel. - Mint láthatatlan farkot, úgy hordozzuk magunkkal mindkettőt. Az egyik az eredendő bűn meséje, a másik Káiné és Ábelé. És egyiket sem tudom megérteni. Egyáltalában nem értem, de átérzem őket. Liza haragszik rám miatta. Azt mondja, ne is igyekezzem megérteni. Azt mondja, mit próbálgatjuk magyarázgatni azt, ami tény és valóság? Lehet, hogy igaza van... igen, talán igaza van. Igaz is, Lee! Liza azt mondja, maga a presbiteri egyház híve. Meg tudja érteni az Édenkertet meg Káint és Ábelt?

- Mrs. Hamilton úgy gondolta, hogy valahova csak kell tartoznom, miután sok évvel ezelőtt vasárnapi iskolába jártam San Franciscóban. Az emberek szeretik, ha valahova tartozunk, lehetőleg oda, ahova ők.

- Most azt kérdezték magától, vajon érti-e? - figyelmeztette Adam.

- Azt hiszem, a bűnbeesést meg tudom érteni. Talán érzem is magamban. De a testvérgyilkosságot, azt nem. Igaz, talán nem is emlékszem eléggé a részletekre.

- A legtöbb ember nem is olvassa el a részleteket - mondta Samuel. - Engem meg a részletek ejtenek csodálkozásba. És Ábelnek nem voltak gyermekei! - Felpillantott az égre. - Istenem, milyen gyorsan telik el egy nap! Akárcsak az élet, gyorsan repül, ha nem figyeljük, különben pedig olyan lassan vánszorog! Nem - mondta -, nekem szükségem van örömre, gyönyörűségre! És megfogadtam magamban, hogy sohasem fogom a gyönyört bűnnek tekinteni. Gyönyörűségem telik például abban, hogy megvizsgálom a dolgokat. Nem elégszem meg azzal, hogy elhaladok egy kő mellett... ha nem nézhetek alája. És a legsötétebb csalódás számomra, hogy sohasem láthatom a hold túlsó oldalát!

- Nekem nincs Bibliám - mondta Adam. - A családi Bibliát ott hagytam Connecticutban.

- Nekem van - szólt Lee. - Mindjárt kihozom.

- Nem szükséges - mondta Samuel. - Liza megengedte, hogy hozzam el magammal az anyja Bibliáját. Itt van a zsebemben. - Elővette a csomagot, és kihámozta belőle az ütött-kopott könyvet. - Ezt bizony elnyűtték, talán még az egerek is belerágtak - mondta. - Ki tudja, milyen gyötrelmek emlékét viseli magán? Ha kezembe adnak egy kopott Bibliát, azt hiszem, sok mindent el tudok mondani egykori gazdájáról, a szamárfülek nyomán, ahol kereső ujjaktól fekete a lap csücske. Liza viszont egyenletesen koptatja a Bibliát. No, itt vagyunk, ez a legrégibb történet. Ha megzavar minket, akkor okvetlenül önmagunkban kell keresnünk a zűrzavart.

- Gyermekkoromban hallottam utoljára - mondta Adam.

- Akkor bizonyára azt hiszi, hogy hosszú, pedig egészen rövid - mondta Samuel. - Elolvasom, azután a tárgyra térünk. Adjon még innom, a torkom kiszáradt. Itt van ni, egészen kis történet, és milyen mély sebet ejtett! - Lepillantott a földre. - Nézd csak. A fiúk elaludtak, itt a porban.

Lee felállt.

- Majd betakarom őket - mondta.

- A por jó meleg - mondta Samuel. - Nos, a történet így szól: “Azután ismeré Ádám az ő feleségét, Évát, aki fogad vala méhében, és szüli vala Káint, és monda: Nyertem férfíat az Úrtól.”

Adam meg akart szólalni, de Samuel felnézett rá, mire csendben maradt, és eltakarta szemét kezével. Samuel tovább olvasta:

- “És ismét szüle annak atyjafiát, Ábelt. És Ábel juhok pásztora lőn, Káin pedig földművelő. Lőn pedig idő múltával, hogy Káin ajándékot vive az Úrnak a föld gyümölcséből. És Ábel vive az ő juhainak első fajzásából és azoknak kövérségéből. És tekinte az Úr Ábelre és az ő ajándékára. Káinra pedig és az ő ajándékára nem tekinte...”

Lee közbeszólt:

- Hát ez már... de nem, olvassa csak tovább. Majd visszatérünk erre.

Samuel felolvasta:

- “...miért is Káin haragra gerjede, és fejét lecsüggeszté. És monda az Úr Káinnak: Miért gerjedtél haragra? és miért csüggeszted le fejedet? Hiszen, ha jót cselekszel, emelt fővel járhatsz; ha pedig nem jót cselekszel, a bűn az ajtó előtt leselkedik, és reád van vágyódása; de te uralkodni fogsz rajta.”

Samuel folytatta:

- “És szól s beszél vala Káin Ábellel, az ő atyjafiával. És lőn, amikor a mezőn valának, támada Káin Ábelre, az ő atyjafiára, és megölé őt. És mondá az Úr Káinnak: Hol van Ábel, a te atyádfia? Ő pedig monda: Nem tudom, avagy őrizője vagyok-e én az én atyámfiának? Monda pedig az Úr: Mit cselekedtél? A te atyádfiának vére kiált énhozzám a földről. Mostan azért átkozott légy e földön, mely megnyitotta az ő száját, hogy befogadja a te atyádfiának vérét a te kezedből. Mikor a földet míveled, ne adja az többé néked az ő termő erejét, bujdosó és vándorló légy a földön. Akkor monda Káin az Úrnak: Nagyobb az én büntetésem, hogysem elhordozhatnám, íme elűzöl engem ma e földnek színéről, és a te színed elől el kell rejtőznöm; bujdosó és vándorló leszek a földön, és akkor akárki talál reám, megöl engemet. És monda néki az Úr: Sőt inkább, aki megöléndi Káint, hétszerte megbüntettetik. És megbélyegzé az Úr Káint, hogy senki meg ne ölje, aki rátalál. És elméne Káin az Úr színe elől, és letelepedék Nőd földjén, *Édentől keletre*.”

Samuel szinte fáradtan csukta be a könyv laza fedelét.

- Lám, itt van - mondta. - Mindössze tizenhat vers. És jóságos istenem, egészen megfeledkeztem róla, milyen rettenetes! A bátorítás egyetlen hangját sem találni benne. Lehet, hogy Lizának igaza van. Nincs itt semmi megérteni való.

Adam mélyen sóhajtott.

- Hát nem valami vigasztaló történet, annyi bizonyos - mondta.

Lee megtöltötte öblös poharát a sötét folyadékkal kerek kőpalackjából, és lassan szopogatta; közben kinyitotta száját, hogy nyelve mögött is érezze az ital kettős ízét.

- Semmiféle történetnek nincs ereje, sem tartós hatása, ha nem érezzük, hogy igaz és ránk is találó. A bűntudat milyen szörnyű terhe nehezedik ránk, emberekre!

- Ön pedig - fordult Samuel Adamhez - megpróbálta, hogy az egészet magára vállalja.

- Én is azt teszem - mondta Lee -, és mindenki azt teszi. Roskadásig megrakjuk magunkat mindenféle bűnnel, mintha valami becses anyag volna, amit összeszedünk. Úgy látszik, így akarjuk, így szeretjük.

Adam közbevágott:

- Jobban érzem magam tőle, nem rosszabbul.

- Hogy érti ezt? - kérdezte Samuel.

- Hát... minden kisfiú azt képzeli, hogy ő találta ki a bűnt. Az erényt, úgy érezzük, megtanuljuk, mások mesélnek róla nekünk. De a bűnt egyedül rajzoljuk meg magunknak, a saját elképzelésünk szerint.

- Ezt értem. De mért érezzük magunkat jobban ettől a történettől?

- Mert tőle származunk! Mert ez a mi ősapánk! - kiáltott fel Adam izgatottan. - A mi bűnünk egy része származásunk rovására megy. Végtére is mit tehettünk, mit lehet tőlünk várni? Apánk gyermekei vagyunk. Vagyis nem mi kezdtük. Ez talán csak mentegetőzés... de abból is kevés van ezen a világon!

- Legalábbis meggyőző mentség kevés van - mondta Lee. - Mert különben már régen eltöröltük volna a bűnt, és a világ nem volna tele szomorú, megbüntetett emberekkel.

- De ki tud-e gondolni egy másik keretet ehhez a képhez? - kérdezte Sam. - Akár találunk mentséget, akár nem, visszarángatnak őseinkhez. Bűnösek vagyunk.

Adam megjegyezte:

- Emlékszem, kissé felháborodtam Isten ellen. Mert Káin is, Ábel is azt adta, amije volt. Isten pedig elfogadta Ábelt, és visszautasította Káint. Ezt sohasem tartottam igazságosnak. Megérteni sem tudtam soha. Maguk talán értik?

- Lehet, hogy a mi gondolkodásunk különböző körülményekből indul ki - mondta Lee. - Úgy emlékszem, ezt a történetet egy pásztornép írta pásztorok számára. Nem voltak földmívesek. Csak természetes, hogy a pásztorok istene egy kövér bárányt többre becsült egy kéve árpánál, vagy nem? Ha már áldozatot hozunk, legyen a legjobb, a legbecsesebb, nem igaz?

- Igen, ezt értem - mondta Samuel. - De óva intem magát, Lee, ne próbálja meggyőzni Lizát a maga keleti okoskodásával!

Adam egyre izgatottabbá vált.

- Jó, jó, de miért ítélte el Isten Káint? - kiáltotta. - Ez igazságtalanság.

- Itt van a haszna annak, ha az ember jól figyel a szavakra - mondta Samuel. - Isten nem ítélte el Káint. Egyáltalában nem. De végtére Istennek is joga van jobban szeretni az egyiket, mint a másikat. Tegyük fel, hogy Isten jobban szerette a bárányt a főzeléknél. Azt hiszem, magam is úgy vagyok vele. Mit hozott neki Káin? Talán egy köteg sárgarépát. Isten meg azt mondta: “Ezt nem kedvelem. Próbáld meg újra. Hozz nekem valamit, ami a kedvemre való, és akkor az öcséd mellé helyezlek, nem hátrább.” De Káin feldühödött: Megsértették érzelmeiben. És ha egy ember úgy látja, hogy érzelmeiben megsértették, akkor ütnie kell, nekimenni valaminek. Ábel meg ott volt az útjában.

Lee közbeszólt:

- Szent Pál mondta a Zsidókhoz írt levélben, hogy Ábelnek hite volt, hit által cselekedett.

- Erre nincs utalás a Teremtés Könyvében - mondta Samuel. - Ott nem esik szó hitről, sem a hit hiányáról. Csak holmi célzás Káin indulatosságáról.

Lee megkérdezte: - Hogy vélekedik Mrs. Hamilton a Bibliában található ellentmondásokról?

- Nem vélekedik róluk sehogy sem, mert nem ismeri el, hogy van a Bibliában ilyesmi.

- No de...

- Csitt, ha mondom. Menjen el hozzá, és kérdezze meg. Majd ha visszajön, öregebb lesz, de semmivel sem okosabb.

- Önök mindketten tanulmányozták ezt - mondta Adam -, de én csak kutyafuttában olvastam, és nem sok ragadt rám belőle. Hogy is volt aztán Káinnal? Elűzték a gyilkosság miatt?

- Úgy van... gyilkosság miatt.

- És Isten megbélyegezte?

- Hát nem figyelt oda? A bélyeg nem arra szolgált, hogy elpusztítsa Káint, hanem hogy megmentse. Átok sújtott volna bárkit, ha megöli. Életmentő bélyeg volt.

- Hiába - mondta Adam -, nem tudok szabadulni attól az érzéstől, hogy Káinnak jutott a bot vastagabb vége.

- Lehet, hogy így van - mondta Samuel -, de Káin életben maradt, és gyermekei lettek, míg Ábel csak ebben a történetben él. Mi Káin gyermekei vagyunk. És nem furcsa-e, hogy három felnőtt ember, itt, ebben a században, sok ezer évvel később megvitatja ezt a bűnt, mintha tegnap történt volna King Cityben, és még nem is kerülhetett bírósági tárgyalásra!

Az ikrek egyike felébredt, ásított, felnézett Leere, és aludt tovább. Lee így szólt:

- Emlékszik, Mr. Hamilton, említettem önnek, hogy régi kínai verseket próbálok angolra fordítani. Nem, ne aggódjék, nem akarom felolvasni. De fordítás közben úgy éreztem, hogy egyik-másik ócskaság olyan üde és friss, mint a mai reggel. Törtem a fejem, miért? Persze, gondoltam aztán, az embert nem érdekli semmi más, csak önmaga. Ha a történet nem arról az emberről szól, akinek meséljük, nem fog odafigyelni. És így jöttem rá egy nagy szabályra: az igazi, tartós hatású történet mindenkiről szól, mert különben nem maradandó. A furcsa és idegenszerű nem érdekes, csak az, ami ismerős és mélységesen személyes jellegű.

- No, most alkalmazza ezt a Káin-Ábel történetre - mondta Samuel.

- Én például... nem öltem meg a testvéremet - mondta Adam, de hirtelen elharapta a szót, és gondolata visszatántorgott a múltba.

- Azt hiszem, tudom alkalmazni - felelte Lee Samuelnek. - Azt hiszem, ez a legismertebb történet a világon, mert mindenkinek a története. Azt hiszem, az emberi lélek jelképes története ez. Most csak tapogatózom, ne essenek nekem, ha nem beszélek világosan. A legnagyobb rémület, amely egy gyermek szívét marcangolhatja: az, hogy nem szeretik! A pokoltól sem fél úgy, mint attól, hogy visszalökik, elutasítják. Azt hiszem, nincs ember a világon, aki kisebb-nagyobb mértékben ne érezte volna a visszautasítás gyötrelmét. A mellőzés haragot szül, és a harag valami bűnt a mellőzés megbosszulására, a bűn pedig bűntudattal jár, íme az emberiség története! Azt hiszem, ha a visszautasítást, a mellőzést ki lehetne küszöbölni, az ember természete is megváltoznék. Bizonyára kevesebb bolond szaladgálna köztünk. És szívem mélyén abban is bizonyos vagyok, hogy nem lenne szükség annyi börtönre, így hát minden itt van, a kezdet, az indulásunk. Egy gyermektől megtagadják a szeretetet, amely után sóvárog; erre megrúgja a macskát, és ezzel már titkos bűnt rejteget. Egy másik gyermek pénzt lop, hogy meg tudja vásárolni a szeretetet, a harmadik meghódítja a világot, és megint csak bűn és bosszú és újabb bűn. Az ember az egyetlen bűntudatos állat. Nomármost: azt hiszem, ez a régi, rettenetes történet azért fontos, mert a lélek térképe: a titkos, visszautasított, bűnös léleké. Mr. Trask, ön azt mondja, hogy nem ölte meg a testvérét,

de aztán eszébe jutott valami. Nem akarom tudni, mi az, de vajon nagyon messze esik-e Káintól és Ábeltől? És mi a véleménye az én keleti fecsegésemről, Mr. Hamilton? Tudnia kell, hogy csöppet sem vagyok inkább keleti, mint ön!

Samuel az asztalra könyökölt, és mindkét kezével eltakarta szemét és homlokát.

- Ezt jól át kell gondolni - mondta. - Az ördögbe is, gondolkodni akarok rajta! Haza akarom vinni magammal, hogy egyedül, szép csendben szétszedjem és megnézzem. Lehet, hogy az egész világot felborította. És nem tudom, mit építsek fel az összedőlt világom helyébe!

- Hát nem lehet felépíteni egy világot egy elfogadott igazság köré? - kérdezte Lee halkan. - Hát nem lehet egynéhány gyötrelmet és őrültséget kigyomlálni, ha már ismerjük az okát?

- Nem tudom, ember, nem tudom! Feldúlta ezt az otthonos világegyetemet. Vitatkozó kedvében kérdéseket vetett fel, és a választ is megadta. Hagyjon békében, hadd gondolkozzam! Az az átkozott szuka, amit a fejembe ültetett, már kölykezik! Ah, kíváncsi vagyok, mit szól majd az én Tom fiam mindehhez. Látom már, amint elméje tenyerére rakja és méricskéli. Majd lassan megforgatja agyában, mint a sütni való malacot a tűzön. Adam, térjen vissza hozzánk végre. Eleget ténfergett az emlékek ösvényén, akárhová vezették is.

Adam felriadt. Nagyot sóhajtott.

- Nem túlságosan egyszerű ez? - kérdezte. - Mindig féltem az egyszerű dolgoktól.

- Egyáltalában nem egyszerű - felelte Lee -, sőt kétségbeejtően bonyolult. De végül mégiscsak világos lesz.

- Már nem lesz sokáig világos - mondta Samuel. - Addig üldögéltünk itt, amíg ránk esteledett. Azért kocsikáztam át, hogy segítsek nevet adni az ikreknek, és még mindig nincs nevük. Póznán fellendítettük magunkat a magasba. Lee, ne keverje bele a maga bonyodalmait a bevett egyházak gépezetébe, mert még az lesz a vége, hogy látunk egy kínait a kezén és lábán szögekkel átverve. Nem mondom, azok is szeretik a bonyolult dolgokat, de csak a magukét. Nekem meg haza kell mennem.

- De hát mondjon már néhány nevet! - kiáltott fel Adam kétségbeesetten.

- A Bibliából?

- Bánom is én, akárhonnan!

- Hát... nézzük csak. Abból a sok emberből, aki Egyiptomból elindult, csak ketten érkeztek meg az Ígéret Földjére. Nem akarja őket jelképül választani?

- Kik azok?

- Caleb és Josua.

- Josua katona volt, valami tábornok. Nem szeretem a katonákat.

- Hát, ami azt illeti, Caleb kapitány volt.

- De nem tábornok. A Caleb név tetszik nekem, Caleb Trask. Az egyik iker felébredt, és minden bevezetés nélkül sírni kezdett.

- Látja? A nevén szólította, és jelentkezett - mondta Samuel. - Szóval a Josua nem tetszik, de a Caleb megmarad. Caleb a ravaszabb... a sötétebb bőrű. De nézze csak, a másik is felébredt már. Mi legyen az ő neve? Aaront mindig kedveltem, de ő nem jutott el az Ígéret Földjére.

A másik fiúcska szinte vidáman bőgni kezdett.

- Aaron? Megfelel - mondta Adam.

Samuel hirtelen felkacagott.

- Szavak egész vízözöne után két perc alatt megoldottuk a kérdést - mondta. - Caleb és Aaron... most már emberek vagytok, és csatlakoztatok a testvéri közösséghez, és jogot szereztetek ahhoz, hogy elkárhozzatok.

Lee hóna alá kapta az ikreket.

- Jól megjegyezte magának? - kérdezte gazdáját.

- Természetesen - felelte Adam. - Te vagy Caleb, az meg Aaron.

A félhomályban Lee becipelte a házba a két bömbölő gyermeket.

- Tegnap még meg se tudtam különböztetni őket - mondta Adam. - Aaron és Caleb!

- Türelmes fejtörésünk, hála istennek, megtermette gyümölcsét - bólintott Samuel. - Liza persze jobb szerette volna Josuát. Szereti Jerikó dübörögve összeomló falait. De Aaront is szereti, és így, azt hiszem, minden rendben van. Megyek és befogok.

Adam elkísérte az istállóba. - Örülök, hogy eljött - mondta. - Nagy kő esett le a szívemről.

Samuel becsúsztatta a zablát Doxology szabódó szájába, rátette a homlokszíjat, és felcsatolta a nyakszíjat.

- Most már talán eszébe jut a kert is ott a laposon - mondta. - Szinte magam előtt látom készen... úgy, ahogy megtervezte.

Adam sokáig nem válaszolt. - Azt hiszem - mondta végre -, ez a fajta energia elpárolgott belőlem. Nem érzem már, hogy rángatna, ösztökélne. Van annyi pénzem, hogy megéljek belőle. A kertet sohasem magamnak szántam. Most már nincs senkim, akinek mutogassam.

Samuel hirtelen megfordult, és szemét elöntötték a könnyek, amint Adamre nézett.

- Ne képzelje, hogy álma valaha is meghal! - kiáltotta. - Arra hiába vár. Azt hiszi, maga jobb, mint mások? Higgye el, ha mondom, nem hal meg, amíg maga él!

Egy percig lihegve állt ott, aztán felkapaszkodott a kocsiba, ostorával meglegyintette Doxologyt, és elhajtott, búcsúszó nélkül, magába roskadva.

HARMADIK RÉSZ

HUSZONHARMADIK FEJEZET

1

A Hamiltonok furcsa, felajzott emberek voltak - egyik-másik közülük olyan túlságos feszültségben élt, hogy végül elpattant. Megesik az ilyesmi ebben a világban.

Valamennyi leánya közül Una volt Samuel legnagyobb öröme. Már kislány korában szomjazott a tudásra, tanulásra, mint ahogy a gyerek édes sütemény után eped késő délután. Una meg az apja összeesküvésben éltek a tanulás miatt - titkon könyveket kölcsönözgettek és olvasgattak, és aztán négyszemközt, titokban megbeszélték.

Samuel valamennyi gyermeke közül Unában volt a legkevesebb humor. Megismerkedett és összeházasodott egy szenvedélyesen dolgozó fekete fiúval, akinek az ujjai mindig foltosak voltak a vegyszerektől, többnyire ezüstnitráttól. Azok közé tartozott, akik inkább a szegénységet választják, hogy kutatásaikat folytathassák. Ennek az embernek a kutatási területe a fényképészet volt. Szentül hitt abban, hogy a külvilágot papírra lehet átvinni - nem fekete-fehér árnyképekben, hanem természetes színekben, ahogy az emberi szem látja.

Andersonnak hívták, és nem sokat értett az emberi kapcsolatokhoz. Mint a legtöbb technikus, Anderson is rettegett az elmélkedéstől, és mélységesen megvetette. Nem ismerte az elme szökellését, amint egy ugrással eljut a következtetéshez. Mindig lépésről lépésre jutott előre - kiásta a helyet, ahol megvethette a lábát, aztán lassan feljebb húzta magát, mint ahogy a hegymászó közelíti meg a meredek csúcsot. Félelemből fakadó megvetést érzett a Hamiltonok iránt, mert félig-meddig azt hitték, hogy szárnyaik vannak - néhányszor nagyokat is buktak emiatt.

Anderson sohasem repült, de nem is bukott, nem is csúszott vissza. Lassan, nagyon lassan haladt fölfelé, és végül, úgy mondják, meg is találta, amit keresett: a színes filmet. Elvette Unát, talán azért, mert nem volt humora, és Anderson úgy érezte, ez nagyon megnyugtató. És mivel Una családja zavarba hozta és megrémítette, Unát elvitte messzire, a sötét, rideg északra, valahova Oregon határára. Alighanem nagyon primitív életet élt vegyszeres palackjaival és jegyzeteivel.

Una komor leveleket írt haza, amelyekben nem volt öröm, de önsajnálat sem. Azt írta, jól van, és reméli, a család is jól van. Férje már közel jár ahhoz, hogy felfedezze, amit kutat.

Azután egyszerre csak meghalt, és holttestét hazaszállították.

Én magam nem ismertem Unát. Meghalt, amikor még olyan korban volt, melyre emlékezetem nem tud visszanyúlni. De sok évvel később George Hamilton mesélt nekem róla, miközben könny szökött a szemébe, és hangja el-elakadt.

- Una nem volt szép lány, mint Mollie - mondta. - De olyan szép keze és lába, mint Unának, nem volt senkinek. Bokája karcsú volt, mint a fűszál, és a járása is, mint a lengő fűszál. Ujjai hosszúak voltak, körmei keskenyek, mandula alakúak. Una bőre is gyönyörű volt, áttetsző, szinte égően világított.

- Nem kacagott és játszott, mint a többiek. Volt benne valami elkülönülő. Mintha mindig figyelt volna valamire. Amikor olvasott, arca olyan volt, mint aki zenét hallgat. És ha kérdez-tünk tőle valamit, istenem, ha tudta, megmondta egyszerűen, nagyzolás és kertelés nélkül,

nem színezte ki, nem is köntörfalazott, ahogy mi szoktuk. Mi szüntelenül készen álltunk az ugratásra és ledorongolásra. Una egyszerű volt, mint a tiszta víz - mondta George.

- Aztán hazahozták. Körmeit mintha lerágták volna, ujjai repedezettek voltak, keze kérges. És a szegény, gyönyörű szép lába! - George hangja elcsuklott, nem tudta folytatni, aztán kis idő múlva újra megszólalt, hevesen, mint aki igyekszik erőt venni magán. - Talpa feltört, kavics és tüske sebezte összevissza. Édes, szép lába ki tudja, mióta nem viselt cipőt. Bőre eldurvult, mintha kicserzették volna.

- Azt hittük, baleset - mondta. - Mindenféle vegyszerek hevertek a házban szanaszét. Még ma is azt mondjuk, baleset.

De Samuel mást gondolt, és másképpen siratta leányát. A baleset - érezte - gond volt, kínlódás és kétségbeesés.

Una halála úgy érte Samuelt, mint egy néma földrengés. Nem mondott bátor, megnyugtató szavakat, csak ült egyedül a hintaszékben, és ringatta magát. Úgy érezte, az ő nemtörődömsége okozta a bajt.

Szervezetének szövedéke, amely addig vidáman dacolt a korral, most egy kicsit megereszkedett. Fiatalos bőre megráncosodott, csillogó szeme eltompult, hatalmas válla kissé meggörnyedt. Liza belenyugvó hite megbékült a tragédiával, hiszen úgyis reménytelennek látott mindent idelenn a földön. De Samuel jó kedélyével bástyát rakott a természet törvényei ellen, most pedig Una halála rést ütött erődje falain. Egyszeribe öregember lett belőle.

A többi gyermeke jól boldogult. George a biztosítási szakmában dolgozott. Will megszedte magát. Joe az ország keleti részébe utazott, és segített feltalálni egy új szakmát, amit reklámnak neveztek. Ezen a téren Joe hibái a legnagyobb erénynek számítottak. Rájött arra, hogy ábrándozva is közölheti mondanivalóját az emberekkel, hiszen az ábrándozás - megfelelően alkalmazva - minden reklám lényege. Joe nagy ember volt ezen az új területen.

A lányok mind férjhez mentek - kivéve Dessie-t; neki virágzó nőiruha-szalonja volt Salinasban. Tom volt az egyetlen, aki bele se fogott semmibe. Samuel azt mondta Adam Trasknek, hogy Tom tusakodik a nagysággal. Az apa figyelte a fiát, és átérezte akarását és félelmét, nekilendülését és visszavonulását - mert mindezt maga is átélte.

Tom nem örökölte apja lírai lágyságát, derűs jóképűségét sem. De az ember érezte Tom jelenlétét, ha a közelébe került, érezte erejét és melegségét és sziklaszilárd becsületességét. De mindezek mögött meghátrálás volt - riadt meghátrálás. Néha olyan vidám volt, mint az apja, de hirtelen mintha elvágták volna - mint ahogyan elpattan a hegedű húrja -, és az ember megdöbbenve látta, mint támolyog vissza Tom a sötétségbe.

Tom sötét arcú ember volt. Bőre - talán a naptól - sötétvörös volt, mintha óskandináv, esetleg vandál vér csörgedezett volna ereiben. Haja, bajusza, szakálla is sötétvörös volt, szeme viszont meghökkentő kék csillogással ütött el egyéb színeitől. Hatalmas termetű volt, széles vállú, izmos karú, de csípőben karcsú. Jobban emelt, futott, gyalogolt, lovagolt, mint bárki más, de semmi érzéke nem volt a versenyzéshez. Will és George, a két hazárdjátékos, gyakran megpróbálta elcsábítani Tomot, és megismertetni a kockázat örömeivel és bánataival.

- Megpróbáltam - mondta Tom -, de tudja isten, olyan fárasztónak éreztem. Gondolkodtam is rajta, mért kell így lennie. Nem fog el valami nagy diadalérzés, ha nyerek, és nem érzem tragédiának, ha vesztek. Márpedig e nélkül az egésznek semmi értelme. A pénzkeresésnek nem az a módja, amelyet mi ismerünk, és ha nem utánozza sem a születést, sem a halált, ha nincs benne sem öröm, se bánat, úgy tűnik az embernek... legalábbis nekem... úgy érzem... egyáltalán nem érzek semmit. Megtenném, ha éreznék valamit... akár jót, akár rosszat.

Will ezt nem értette meg. Egész élete a versenyen alapult, és mindig valamiféle hazárdjátékból élt. Szerette Tomot, és részesíteni akarta abban, amit maga olyan kellemesnek tartott. Bevonta üzleteibe, és igyekezett beleoltani azt az érzést, hogy milyen öröm venni és eladni, túljárni mások eszén, felmérni, kit mennyire lehet beugratni - szóval cselfogásokból élni.

Tom mindig szédülő fejjel tért vissza a farmra, nem bírálgatta Willt, de úgy érezte, hogy ő maga valahogy utat tévesztett. Érezte, hogy örömét kellene lelnie a férfias versengésben, de nem tudta elhitetni magával, hogy az ilyesmi csakugyan tetszik neki.

Samuel mondogatta valamikor, hogy Tom mindig túl sokat rak a tányérjára, akár babfőzelékről van szó, akár nőkről. Samuel bölcs volt, de azt hiszem, csak egyik oldaláról ismerte Tomot. Lehet, hogy Tom jobban feltárulkozott a gyerekek előtt. Amit feljegyzek róla, emlékekből fakadt, továbbá találgatásból - bizonyos kombináció győz meg arról, hogy így kellett lennie.

Mi Salinasban laktunk, és mindig tudtuk, hogy Tom megérkezett - azt hiszem, mindig késő este érkezett meg. Tudtuk, mert Mary meg én ilyenkor néhány kis csomag rágógumit találtunk a párnánk alatt. És a rágógumi nagy érték lehetett azokban az időkben, mint ahogy nagy kincs volt egy ötcentes is. Néha hónapokon át nem mutatkozott, mégis minden reggel, mihelyt felébredtünk, első dolgunk volt kezünket a vánkos alá dugni - hátha Tom bácsi becsempészte ajándékát. Még most is megesik velem, pedig már sok év telt el azóta, hogy rágógumit találtam a párnám alatt.

Húgom, Mary, nem akart lány lenni. Ez olyan szerencsétlenség volt, amit sehogy se tudott megszokni. Atléta volt, remekül golyózott és pilinckázott - mindebben a lányruha csak akadályozta. Mindez persze jóval előbb történt, mint amikor már ráeszmélt: annak is vannak előnyei, ha az ember leány.

Mint ahogy pontosan tudtuk, hogy a testünkön valahol, alkalmasint a hónunk alatt, van egy gomb, amit csak meg kell nyomni, és máris tudunk repülni - éppen úgy Mary is kidolgozott magában egy varázslatot, mely lehetővé teszi, hogy egykettőre fiúvá változzék: olyan izmos, edzett kisfiúvá, amilyen lenni szeretett volna. Ha sikerült abban a bizonyos bűvös testtartásban elaludnia - térdét kellőképpen begörbítve, fejét bűvös szögben oldalt hajtva, ujjait egyenként egymásba fonva -, egészen biztos, hogy reggelre fiú lesz. Minden este igyekezett eltalálni a megfelelő pozitúrát, de sohasem sikerült. Mindig én segítettem neki ujjait kalácsba fonni. Már kétségbeesett, hogy a csoda sohasem sikerül, amikor egy reggel rágógumit talált a párnája alatt. Mindketten kibontottunk egy-egy rudacskát, és ünnepélyesen rágtuk. Beeman-féle fodormenta volt - azóta sem gyártottak ilyen gyönyörűséget!

Mary felhúzta hosszú fekete, bordás harisnyáját, közben nagy megkönnyebbüléssel kijelentette:

- Hát persze!

- Mit persze? - kérdeztem.

- Tom bácsi - mondta Mary, és hangos csámcsogással rágta a gumit.

- Mi van Tom bácsival? - kérdeztem.

- Ő majd megmondja nekem, hogy lehet fiúvá változni.

Ez az, hát persze! Milyen egyszerű! Csodálkoztam, hogy nem jutott előbb az eszembe.

Mama a konyhában volt, a kis dán lánykát ellenőrizte, aki nekünk dolgozott. Egész sorozatunk volt ilyen lányokból. Az újonnan bevándorolt dán farmerek leányaikat amerikai családokhoz adták szolgálatba, ahol nemcsak az angol nyelvet tanulták meg, hanem az

amerikai konyhát, asztalterítést és szokásokat is - azt a finom jó modort, amely Salinas előkelőségét jellemezte. Néhány évig szolgáltak így havi tizenkét dollárért, és azután egytől egyig férjhez mentek - az amerikai fiúk fölötte kívánatos feleségjelölteknek tartották őket. Ugyanis egyrészt elsajátították az amerikai úri modort, másrészt nem felejtették el, hogyan kell megszakadásig dolgozni a mezőn. Salinas mai legelőkelőbb családjai közül nem egy ezeknek a dán cselédlányoknak a leszármazottja.

A szöszke hajú Mathilde a konyhában dolgozott, mama meg úgy sürgött-forgott körülötte, mint egy kotlóstyúk. Berontottunk.

- Felkelt már?

- Csitt! - súgta mama. - Későn jött meg. Hagyjátok aludni.

De már csurgott a víz a mosdóba a hátsó hálószobában, és így tudtuk, hogy felkelt. Mint macskák kuporodtunk le az ajtajához, és lestük, hogy előbukkanjon.

Eleinte mindig egy kis félénkség fogott el minket, ha valamit kértünk tőle. Azt hiszem, Tom bácsi éppen olyan elfogódott volt, mint mi. Úgy képzelem, ha kedve szerint cselekszik, kirohan, és feldobál minket a levegőbe, de nem így történt. Mindnyájan ünnepélyesen viselkedtünk.

- Köszönjük a rágógumit, Tom bácsi.

- Örülök, hogy ízlett.

- Mit gondolsz, kapunk-e osztrigát s kalácsot késő éjjel, amíg itt vagy?

- Mindenesetre megpróbáljuk, ha anyátok megengedi.

Beszállingóztunk a nappaliba, és letelepedtünk. Anyánk hangja figyelmeztetett a konyhából:

- Gyerekek, hagyjátok békében Tom bácsit.

- Nincs velük semmi baj, Ollie! - kiáltott vissza Tom.

Háromszög alakzatban ültünk a nappaliban. Tom arca olyan sötét volt, és szeme olyan kék. Jó ruhákban járt, de sohasem hatott jól öltözöttnek. Ebben nagyon elütött apjától. Vörös bajusza sohasem volt csinosan megnyírva, haja nem volt lesimítva, keze kérges volt a munkától.

- Tom bácsi - kezdte Mary -, mit csináljon az ember, hogy fiú legyen?

- Hogyan? De Mary, az ember egyszerűen fiúnak születik.

- Nem, nem azt kérdeztem. Mit kell tennem *nekem*, hogy fiú legyek?

Tom hosszasan, komolyan nézett rá.

- Te? - kérdezte csodálkozva.

Maryből csak úgy áradt a szó:

- Nem akarok lány lenni, Tom bácsi. Fiú akarok lenni. Egy lány csupa baba meg puszi. Nem akarok lány lenni. Nem akarok! - A harag könnyei szöktek Mary szemébe.

Tom lenézett a kezére, és törött körmével egy laza bőrkeményedést piszkálgatott rajta. Azt hiszem, valami nagyon szépet akart mondani. Olyan szavakat keresett, mint az apja szavai, kedves, turbékoló, szárnyas szavakat.

- Én nem szeretném, ha fiú lennél - mondta végre.

- Miért nem?

- Mert így szeretlek, ahogy vagy. Lánynak.

Egy bálványkép omlott össze Mary templomában.

- Azt akarod mondani, hogy... szereted a lányokat?

- Igen, Mary, nagyon szeretem a lányokat.

Mary arcán nemtetszés villant át. Ha ez igaz, Tom bácsi bolond. Mary átcsapott arra az engem-ugyan-nem-fogsz-lóvá-tenni hangra.

- Rendben van - mondta -, de most az a kérdés, hogyan változhatnék *én* át fiúvá?

Tomnak jó füle volt. Érezte, hogy most nagyot zuhan Mary megbecsülésében, pedig azt akarta, hogy a kislány bámulja és szeresse. Ugyanakkor cseppet sem lazult meg benne az igazságszeretet finom acélsodronya, amely nem nyitott utat a könnyű és kényelmes hazugságoknak. Csak nézte Mary haját, amely olyan világos volt, hogy szinte fehérnek látszott; szorosan be volt fonva, hogy ne legyen útban, a varkocs vége pedig piszkos volt, mert Mary mindig ott törölte meg a kezét, mielőtt hozzálátott egy különösen nehéz golyógurításhoz. Tom hosszasan nézte Mary ellenségesen hideg szemét.

- Nem hiszem, hogy igazán más akarsz lenni, mint ami vagy.

- De igen.

Tom tévedett: Mary igazán más akart lenni.

- Hiába - mondta Tom -, nem teheted meg. És valamikor még örülni fogsz neki.

- Soha - felelte Mary, majd hozzám fordult, és fagyos megvetéssel közölte velem: - Látod... ő se tudja!

Tom összerezzent, és rajtam is végigfutott a hideg szörnyű vád hallatára, amely óriási bűnre utalt. Mary bátrabb és könyörtelenebb volt, mint a legtöbben közülünk. Ezért nyert el minden golyót Salinasban.

Tom látható zavarban megjegyezte:

- Ha édesanyátok beleegyezik, még ma reggel megrendelem az osztrigás kalácsot, és este elmegyünk érte.

- Egyáltalában nem szeretem az osztrigát - mondta Mary, és begyesen kisétált a szobából, becsapva maga után az ajtót.

Tom bánatosan nézett utána.

- Nagyon helyes kislány - mondta.

Most, amikor kettesben maradtunk, úgy éreztem, be kell gyógyítanom a Mary ütötte sebet.

- Én imádom az osztrigás kalácsot - mondtam.

- Persze hogy imádod. Mary nemkülönben.

- Mondd csak, Tom bácsi, igazán azt hiszed, semmi mód arra, hogy mégiscsak fiúvá változzék?

- Sajnos nincs rá mód - felelte szomorúan. - Ha tudnék rá módot, mindjárt megmondtam volna.

- Képzeld csak, Mary a legjobb pilinckázó az egész kerületben.

Tom sóhajtott, és megint a kezére nézett. A kudarc, a felsülés nagyon meglátszott rajta, és rettenetesen megsajnáltam, fájt érte a szívem. Elővettem legféltettebb kincsemet: a dugót a beletűzött gombostűkkel, amelyek úgy meredtek fel, mint egy börtön rácsai.

- Ajándékozzam neked a légycsapdámat, Tom bácsi?

Ó, Tom nagy gentleman volt.

- Igazán azt akarod, hogy az enyém legyen? - kérdezte.

- Igen, igen. Látod, az egyik gombostűt felhúzod, hogy a légy bebújhasson, aztán már nem tud kijönni, ott ül és zümmög.

- Rettenetesen szeretném, hogy az enyém legyen. Köszönöm, John.

Egész nap dolgozott parányi, de éles zsebkésével egy kis fadarabon, és mire hazajöttünk az iskolából, már kifaragott egy kis arcot. Szemeit és füleit mozgatni lehetett, kis pálcikák kötötték össze őket a kivájt fej belsejével. A nyak alján lyuk volt, amelyet dugó zárt el. Mindez csodálatos volt. Fogtál egy legyet, betuszkoltad a lyukon, és beillesztetted a dugót. Erre a fej hirtelen megelevenedett. Szeme mozgott, ajka beszélt, füle rángatózott, amint a rémült légy a kis rudacskák közt mászkált. Még Mary is megbocsátott kissé Tomnak, bár igazában sohasem bízott benne többé, amíg el nem jött az idő, amikor örült neki, hogy lánynak született, de akkor már késő volt. Tom a fejet nem nekem ajándékozta, hanem kettőnknek. Még ma is megvan valahol a limlomjaink között, és még ma is működik.

Tom néha elvitt horgászni. Még napfelkelte előtt indultunk el, és a csézával egyenesen a Frémont-csúcs felé hajtottunk. Mire megközelítettük a hegyeket, a csillagok már elhalványodtak, és a felkelő nap elsötétítette a hegyeket. Emlékszem, hogy kocsizás közben arcomat és fülemet Tom kabátjához szorítottam. És arra is emlékszem, hogy karja könnyedén vállamon pihent, és keze néha megsimogatta karomat. Végül megálltunk egy tölgy alatt, kifogtuk a lovat, megitattuk a pataknál, és odakötöttük hátul a kocsihoz.

Nem emlékszem, hogy Tom valaha is beszélt volna. Most, hogy visszagondolok rá, nem tudom emlékezetembe idézni hangját vagy a szavakat, amiket használt. Ha nagyapámra gondolok, mindez eszembe jut, de Tom úgy él az emlékezetemben, mint valami jó, meleg csend. Alig beszélt. Csodás horgászfelszerelése volt, és maga készítette a csalétket. De úgy láttam, nem érdekli túlságosan, sikerül-e pisztrángot fognia. Nem érzett kedvet ahhoz, hogy állatok fölött diadalmaskodjék.

Emlékszem az ötujjú páfrányokra, amelyek a kis vízesés alatt nőttek; zöld ujjaikat rezegtették, amint a vízcseppek rácsapódtak. Emlékszem a dombok ezernyi szagára - ott volt a vadazálea, nagyon messze egy görény, a farkasfog édes fürtjei és a lószerszámról a ló verítékszaga. Emlékszem a vércsék csodásan ívelő, táncos röptére az égen - Tom hosszasan nézett fel rájuk, de nem emlékszem, mondott-e róluk valamit. Azután fogtam a horgászzsineg végét, amíg Tom beleillesztette a kukacot. Emlékszem a halászkosárban összenyomott páfrányok szagára és a frissen, nedvesen csillogó szivárványpisztráng finom illatára, amint olyan csinosan feküdt zöld ágyán. Végül tisztán látom magam előtt Tomot, amikor visszatérünk a kocsihoz, és árpadarát önt a ló bőrtarisznyájába, majd felcsatolja a ló fejére, a füle mögé. De egyetlen szava, egyetlen hangja sem cseng a fülembe - sötéten és hallgatagon és szívmelegítő kedvesen él az emlékezetemben.

Tom érezte lénye sötétségét. Apja szép volt és okos, anyja köpcös, de mindenben olyan biztos, mint a kétszerkettőben. Fivérei és nővérei valamennyien dicsekedhettek valami adománnyal - az egyik szép volt, a másik tehetséges, a harmadik szerencsés. Tom szenvedélyesen szerette őket, de magát nehézkesnek érezte és röghöz kötöttnek. Rajongó áhítattal mászta a hegyeket, és sötét szakadékokban botorkált a sziklacsúcsok között. Ismerte a bátorság felbuzdulásait, bár többnyire meghúzódott a gyávaság karámjában. Samuel azt mondta, hogy Tom tétovázva gyötrődik a nagyság közelében, és nem tudja eldönteni, mit válasszon: magára vállalja-e a nagyság rideg felelősségét? Samuel ismerte fia tulajdonságait,

és érezte, hogy az erőszak lehetősége is ott lappang benne. Ettől megrémült, mert Samuelben nem volt erőszak - még amikor öklével leütötte Adam Trasket, akkor sem érezte az erőszak hevességét. És a könyvek, amik házukba eljutottak, amiket együtt olvastak néha, nagy titokban! Samuel könnyedén átnyargalt egy könyvön, és mosolygó egyensúllyal siklott át a benne felvetett eszmék közt, mint egy könnyű csónak a zuhatag tajtékzó vizein. Bezzeg Tom belebújt a könyvbe, elterpeszkedett két födele közt, vakondok módjára rágta át magát a könyv gondolatai közt, és amikor végre kimászott belőle, meglátszott arcán, kezein, egész lényén.

Hevesség és tartózkodás - ez a kettő keveredett benne. Ágyéka áhítozta az asszonyt, és ugyanakkor nem érezte méltónak magát egy nő érintésére. Hosszú időn át gyötrődve megtartóztatásban élt, azután az első vonattal San Franciscóba utazott, és tombolva kivette részét a szerelemből. Majd leverten, némán visszatért a farmra, elgyengülten, kielégítetlenül és megalázottan. Ilyenkor azzal büntette magát, hogy még többet dolgozott, felszántotta a leghálátlanabb földet és bevetette, kivágta a legszívósabb tölgyfákat és felhasogatta, amíg a háta szinte összeroppant, és fáradt karja olyan volt, mint a rongy.

Valószínű, hogy Samuel állt Tom és a nap között - apja árnyéka nehezedett rá. Tom titokban verseket írt, és abban az időben okos is volt, hogy titokban tartotta. A költőket a nyugati emberek férfiatlan puhányoknak tartották, és mélységesen megvetették. A költészet a gyengeség, degeneráltság és elfajulás tünete volt. Verseket olvasni annyit jelentett, mint kihívni a gúnyt. Verseket írni pedig - aki erre vetemedett, gyanús alakká vált, és számolnia kellett azzal, hogy kiközösítik. A költészetet titkos bűnnek tekintették, mégpedig méltán. Senki sem tudta, hogy Tom versei jók voltak-e vagy rosszak, mert csak egy embernek mutatta meg a világon, aztán elégette az utolsó sorig. A kályhában mutatkozó hamuból ítélve jó sok verset írhatott.

Tom az egész családból Dessie-t szerette a legjobban. Dessie vidám volt - a kacagás elválaszthatatlan volt tőle.

Műhelye Salinasban valóságos intézménnyé vált, amelynek nem volt párja a maga nemében. Külön női világ volt ez. Itt megszűnt minden törvény, és a félelmek is, amelyek a vastörvényeket megteremtik. Ajtaja zárva volt férfiak előtt. Ebben a szentélyben a nők megengedhették maguknak, hogy olyanok legyenek, amilyenek csakugyan voltak - az egyik rossz szagú, a másik hiú, a harmadik babonás, önhitt, önző vagy őszinte. Dessie-nél ledobták halcsontos fűzőjüket, a szent fűzőt, amely az asszonyi húst istennőtestté alakította és nyomorította. Dessie-nél egyszerűen csak asszonyok voltak, akik klozetra jártak, túlzabálták magukat, szellentettek és vakaróztak. És ebből a szabadságból kacagás fakadt, fergeteges kacagás. A férfiak meghallották a kacagást a zárt ajtón keresztül, és ugyancsak megrémültek arra a gondolatra, hogy mi történik odabenn - talán úgy érezték, hogy az ő rovásukra nevetnek, ami bizonyos fokig igaz is volt.

Még most is látom Dessie-t magam előtt: aranykeretes csíptető inog és táncol orrának erre a célra nem elég vaskos nyergén, szeméből áradnak a vidámság könnyei, és egész arca a kacagás görcseiben rángatózik. Haja kibomlik, és egyik fürtje szeme és az üveglencse közé csúszik, aztán a csíptető lepottyan nedves orráról, és forogva himbálózik a fekete zsinór végén.

Ha ruhát akartál Dessie-től, hónapokkal előbb kellett megrendelned, és legalább hússzor kerested fel műhelyét, míg kiválasztottad az anyagot és a szabásmintát. Salinas legszerencsésebb napja volt, amikor Dessie megnyitotta szalonját. A férfiaknak megvoltak a maguk szabadkőműves-páholyai, klubjai, bordélyházai - a nőknek meg nem jutott más, csak az Oltáregylet és ártatlan kacérkodás a finomkodó lelkésszel, amíg Dessie fel nem tűnt a porondon.

És azután Dessie beleszeretett valakibe. Nem ismerem az ügy részleteit, nem tudom, ki volt a férfi, és mik voltak az akadályozó körülmények - vajon a vallás-e vagy egy élő feleség, önzés vagy betegség? Azt hiszem, anyám tudta, de ez azok közé a dolgok közé tartozott, amiket bezárt a családi almáriumba, és sohase vette elő. És ha Salinasban mások is tudták, hűségesen őrködtek a város titkán. Mindössze annyit tudok, hogy reménytelen ügy volt, szörnyű és szomorú. Egy év ebből elég volt ahhoz, hogy kiszívjon Dessie-ből minden életörömöt, és száműzze a nevetést.

Tom őrülten tombolt - mint egy sebzett oroszlán, kószált a hegyek közt. Egy késő éjszaka felnyergelt, és elvágtatott Salinasba, nem tudta megvárni a reggeli vonatot. Samuel követte, majd sürgönyzött King Cityből Salinasba.

És reggel, amikor Tom elsötétült arccal hajszolta lovát fel a John Streeten, Salinasban - a seriff már lesett rá. Elvette a revolverét, és bevágta Tomot egy zárkába, ahol feketekávéval meg brandyvel itatta, amíg Samuel érte nem jött.

Samuel nem mosta meg Tom fejét. Hazavitte, és egy szóval sem említette az esetet soha. És szomorú csend burkolta be a Hamilton-házat.

2

1911-ben, a hálaadás napján[4] az egész család összegyűlt a farmon - a gyerekek mind, kivéve Joe-t, aki New Yorkban volt, és Lizzie-t, aki elhagyta a családot, és egy másikba olvadt, meg Unát, aki meghalt. Ajándékokkal érkeztek és annyi ennivalóval, hogy még ez a népes pereputty sem tudta elfogyasztani. Valamennyien házasok voltak, kivéve Tomot és Dessie-t. Gyermekeik ribillióval töltötték el a Hamilton-házat. Az ősi ház felvidult - zajosabban, mint valaha. A gyerekek ordítoztak, sikoltoztak és verekedtek. A férfiak gyakran el-eltűntek a kovácsműhelyben, és amikor visszajöttek, megerősített öntudattal törölgették bajszukat.

Liza kis kerek arca egyre pirosabb lett. Szervezett és rendelkezett. A konyhatűzhely egy órára sem hűlt ki. Az ágyak megteltek, és párnákat meg takarókat raktak le a padlóra a gyermekek számára.

Samuel előásta régi vidámságát. Keserűen csúfondáros elméje ragyogott, és beszédében feléledt a régi éneklő ritmus. Kifogyhatatlan volt a beszédben, éneklésben, emlékek felidézésében, azután hirtelen - még jóval éjfél előtt - kimerült. Fáradtság nehezedett rá, és lefeküdt az ágyába, ahová Liza már két órával előbb bebújt. Samuel sehogy sem tudta megérteni, mint történhetett - nem az, hogy lefeküdt, hanem hogy úgy kívánta az ágyat.

Amikor a szülők visszavonultak, Will behozta a whiskyt a kovácsműhelyből. A család most nagy összejövetelt rendezett a konyhában, ahol körbejárt a whisky, gömbölyű fenekű befőttespoharakban. Az anyák be-beosontak a hálószobákba, hogy megnézzék, csemetéik jól be vannak-e takarva, azután visszajöttek. Mindnyájan halkan beszéltek, hogy ne zavarják meg a gyermekek és az öregek nyugalmát. Ott volt Tom és Dessie, George csinos Mamie-jával, aki Dempsey lány volt, Mollie és William J. Martin, Olive és Ernest Steinbeck, Will és Deilája.

Valamennyien ugyanazt akarták elmondani - mind a tízen. Hogy Samuelből öregember lett. Olyan megdöbbentő felfedezés volt ez, mintha hirtelen kísértetet láttak volna. Valahogy nem tudták elhinni, hogy ez is megtörténhetik. Megitták whiskyjüket, és halkan beszélgettek erről az új jelenségről.

---

[4] Vallásos (protestáns) eredetű nemzeti ünnep az Egyesült Államokban. November utolsó csütörtökjén ülik meg. Eredetileg a termés szerencsés betakarításáért mondott hálaadás volt.

A válla - nem vettétek észre, hogy besüppedt? És járásában nincs már ruganyosság.

Kicsit húzza a lábát, de ez semmi - hanem a szeme! A szeme öregedett meg.

Eddig mindig ő volt az utolsó, aki lefeküdt.

Észrevettétek, hogy elfelejtette, mit akart mondani - éppen egy történet kellős közepén?

Én meg a bőrén vettem észre. Istenem, milyen ráncos! A keze feje valósággal áttetszővé vált.

És kíméli a jobb lábát.

Igen, de ne felejtsd el, ez az a lába, ami eltört, amikor ledobta a ló.

Tudom, de azelőtt sohasem kímélte.

Felháborodva sorolták fel ezeket a dolgokat. Lehetetlen, mondták. Apa nem lehet öregember. Samuel fiatal, mint a hajnal - mint az örök hajnal. Megöregedhetik annyira, mint a dél, de jóságos Isten! - az este még nem lehet itt, az éjszaka pedig? Édes Istenem, nem!

Természetes, hogy gondolataik előreszöktek a jövőbe, majd visszarettentek, és még beszélni sem akartak arról, amit gondoltak - hogy el se képzelhető a világ Samuel nélkül!

Hogyan is alkothatnánk véleményt bármiről a világon, ha nem tudjuk, miképpen gondolkodott felőle ő?

Milyen is lenne nélküle a tavasz vagy a karácsony vagy az eső? Nem, akkor nem is lenne karácsony!

Elméjük visszarettent az ilyen gondolatoktól, és körülnéztek valami áldozat után - akit bántani lehetne, ha már olyan bántalom érte őket, hogy a szívük belesajog! Mind nekiestek Tomnak.

Te itt voltál! Az egész idő alatt itt voltál.

Hogy történt? Mikor történt?

Ki tette vele?

Talán éppen te okoztad a hülyeségeiddel?

És Tom mindezt kibírta, mert együtt érzett velük.

- Una miatt van! - mondta rekedten. - Sohasem tudta kiheverni. Hányszor mondta nekem, hogy egy férfinak, egy igazi férfinak nincs joga megtörni... eltűrni, hogy a bánat elpusztítsa. És hányszor a lelkemre kötötte, hogy higgyem el: az idő majd elsimítja, rendbe hozza. Olyan gyakran emlegette, hogy tudtam: ő már alulmaradt.

- Hát miért nem szóltál nekünk? Talán mi tudtunk volna valamit tenni.

Tom felpattant, hevesen, de mégis megalázkodva:

- Az ördög bújjon belétek, mi volt itt szólnivaló? Hogy belepusztul a bánatába? Hogy még a velő is elsorvad a csontjaiban? Mit mesélhettem volna? Hisz nem voltatok itt! Nekem kellett néznem, figyelnem, hogy alszik ki a tűz a szemében, a mindenségit!

Tom kirohant a szobából, és hallani lehetett, ahogy ormótlan bakancsával a kavicsot rugdossa odakint.

Elszégyellték magukat.

- Kimegyek - mondta Will Martin -, és visszahozom.

- Maradj csak - szólt rá George gyorsan, és vérei bólintottak. - Ne menj utána. Most hagyd magára. Ismerjük, magunkról ismerjük.

Kis idő múlva Tom visszajött.

- Bocsánatot kell kérnem - mondta. - Nagyon sajnálom. Lehet, hogy kissé be vagyok rúgva. Apánk ilyenkor azt mondja, hogy “eleven” vagyok. Egy este későn jöttem haza - mesélte a vallomás hangján -, és ahogy keresztülbotorkáltam az udvaron, bezuppantam a rózsabokrok közé... négykézláb másztam fel a lépcsőn, és telerókáztam a padlót az ágyam mellett. Reggel mentegetni próbáltam magam, és tudjátok, apa mit felelt? “Ugyan, Tom, semmi az egész, kissé eleven voltál.” Szóval nem részeg disznó, aki maga se tudja, hogy került haza. Nem, csak “eleven”.

George vetett véget az ostoba szóáradatnak.

- Mi kérünk bocsánatot tőled, Tom - mondta. - Úgy beszéltünk, mintha téged hibáztattunk volna. Nem úgy gondoltuk. Vagy lehet, hogy éppen úgy gondoltuk, azért kérünk bocsánatot.

Will Martin reálisabb mederbe terelte a beszédet.

- Túlságosan zord élet ez itt - mondta. - Miért nem vesszük rá a papát, hogy adja el az egészet, és költözzék be a városba? Ott még sokáig boldogan élhetne, Mollie meg én örülnénk, ha az öregek nálunk laknának, velünk élnének.

- Nem hiszem, hogy kapható lenne rá - mondta William. - Makacs, mint egy öszvér, és büszke, mint egy paripa. Büszkesége megrendíthetetlen.

Olive férje, Ernest megjegyezte:

- Hm... talán mégis meg lehet kérdezni tőle, abból nem lehet semmi baj. Mi is nagyon szeretnők, ha Samuel hozzánk jönne... vagy mindketten.

Aztán megint elnémultak, annyira megrendítette őket a gondolat, hogy ez a farm, ez a száraz kősivatag, a szívfacsaró domboldal - s a semmi hasznot sem hajtó szakadék - nem lesz többé!

Will Hamilton - részint ösztönösen, részint meg üzletemberi gyakorlata folytán - remekül tudott olvasni férfiak és nők lelkében, ha nem túlságosan mély impulzusokról volt szó. Kijelentette tehát:

- Ha megkérjük, hagyja abba a gazdálkodást, olyan, mintha arra kérnők, hogy hagyja abba az életét. Nem fogja megtenni.

Igazad van, Will - bólintott George. - Azt gondolná, olyan, mintha feladna valamit. Gyávaságnak erezné. Nem, sohasem határozná el magát a birtok eladására, és ha megtenné, azt hiszem, egy héttel sem élné túl.

- Van más mód is - mondta Will. - Látogatóba talán eljönne. Közben Tom vezethetné a farmot. Ideje, hogy apa és anya is lásson már valamit a világból. Annyi mindenféle történik. Felüdítené, aztán frissebben dolgozna, ha hazajön. Aztán egy idő múlva talán nem is kellene már dolgoznia. Ő maga mondott valami olyasmit, hogy az idő el tudja végezni azt, amit a dinamit sem tud megcsinálni.

Dessie kifésülte haját a szeméből.

- Hát csakugyan azt hiszitek, olyan ostoba, hogy elhiggye?

Will tapasztalatból felelte:

Néha az ember szándékosan ostoba, hogy megtehessen valamit, amit az okossága tilt. Mindenesetre megpróbálhatjuk. Mit gondoltok?

Csupa bólogató fejet lehetett látni a konyhában, csak Tom ült töprengve és mozdulatlanul, mint egy szikla.

- Tom - kérdezte Will -, hajlandó vagy a farmot magadra vállalni?

- De hisz az semmi - mondta Tom. - Nem fáradság ezt a farmot vezetni... az igazság az, hogy sohasem vezették.

- Hát akkor miért szabódol?

- Attól szabódom, hogy megsértsem apát - felelte Tom. - Mert mindjárt ki fogja találni.

- De abból csak nem lehet baj, ha javasoljuk neki?

Tom addig dörzsölgette a füleit, amíg ki nem szorította belőlük a vért, és egy percre egészen fehérek voltak.

- Nem tiltom meg nektek - mondta végül -, de én nem tudom megtenni.

- Megírhatjuk neki levélben - mondta George. - Küldünk neki afféle csupa tréfa meghívólevelet. És ha elunja magát, vagy elege lesz valamelyikünkből, átköltözik a másikhoz. Annyian vagyunk, hogy évekig tart, amíg sorra látogat.

És ebben maradtak.

3

Tom hozta el Olive levelét King Cityből, és mivel tudta, mi van benne, nem adta oda mindjárt Samuelnek, hanem várt, amíg egyedül találta. Samuel a kovácsműhelyben dolgozott, és a keze fekete volt. A borítékot csücskénél fogta meg, és az üllőre tette. Azután lesúrolta kezét a félhordónyi fekete vízben, amelybe az izzó vasat szokta meríteni. Feltépte a levelet egy patkószeg hegyével, és kiment a napvilágra, hogy elolvassa. Tom leszedte a kocsi kerekeit, és bekente a tengelyeket sárga kocsikenőccsel. Közben szeme sarkából apját figyelte.

Samuel végzett a levéllel, összehajtotta, és visszadugta a borítékba. Leült a műhely előtt a padra, és a messzeségbe bámult. Aztán kibontotta a levelet, és újra elolvasta, majd megint összehajtogatta, és kék inge zsebébe tette. Tom látta még, hogy feláll, és lassan a keleti dombra baktat, a földön heverő kavicsokat rugdosva.

Volt egy kis eső, és szegényes, gyér fű ütötte fel a fejét. Félúton a dombtető felé Samuel lekuporodott, tenyerébe szedett egy maroknyi érdes, kavicsos földet, és mutatóujjával szétteregette -, kavicsot, homokkövet meg fényes csillámdarabokat, egy vézna gyökerecskét meg egy erezett kövecskét. Majd az egészet lecsúsztatta kezéből, és megdörgölte tenyerét. Kitépett egy fűszálat, foga közé tette, és felbámult a dombtető fölé, az égre. Nagy, ideges felhő száguldott kelet felé, mintha fákat keresne, amiket megöntözhet.

Samuel feltápászkodott, és leballagott a dombról. Benézett a szerszámfészerbe, és megveregette a négyszer négy hüvelykes tartóoszlopokat. Megállt Tom mellett, és megpörgette a kocsi leszerelt kerekeinek egyikét, majd úgy megnézte Tomot, mintha most látná életében először.

- Ejnye, de megnőttél - mondta. - Már egész férfi vagy.

- Nem tudtad?

- Azt hiszem, igen... tudtam - mondta Samuel, és tovább ballagott. Arcán a keserűen gúnyos mosoly, amelyet családja olyan jól ismert, az öngúny, amely arra késztette, hogy belül, magában nevessen magán. Elhaladt a szomorú kis kert mellett, és körüljárta a házat - bizony nem volt már új ház, ugyancsak nem. Még a legutoljára hozzáragasztott hálószobácskák is ócskák voltak, viharvertek, ablakaik körül lepattogzott a kiszáradt gitt. Samuel a tornácon megfordult, és még egyszer szemügyre vette az egész farmot, mielőtt bement a házba.

Liza éppen tésztát gyúrt a lisztes deszkán. Szakértő kezében a tészta szinte megelevenedett a gyúrófa alatt. Előbb kiterült, majd ruganyosan visszaugrott egy kicsit. Liza felemelte a sápadt tésztalevelet, rátette az egyik sütőlemezre, és széleit késsel vonalba vágta. A tölteléknek szánt szeder vörös levébe merült egy tálacskában.

Samuel leült a konyhaszékre, keresztbe rakta lábát, és Lizára nézett. Szeme mosolygott.

- Nem tudsz magadnak valami munkát találni ebben az órában? - kérdezte Liza.

- Azt hiszem, könnyen találnék, mama, ha akarnám.

- Jó, de akkor se ülj itt, mert csak idegesítesz. Az újság a másik szobában van, ha éppen lustálkodni akarsz.

- Már elolvastam - mondta Samuel.

- Az egészet?

- Mindazt, ami érdekel.

- Samuel, mi van veled? Valamiben sántikálsz, látom az arcodon. No, ki vele, hadd jussak előre ezzel a tésztával.

Samuel lábát lógázta, és csak mosolygott rá.

- Ilyen icipici asszonyka! - mondta. - Három se tenne ki belőle egy falatot.

- Samuel, hagyd abba. Semmi kifogásom egy kis tréfa ellen, este hébe-hóba, de most még tizenegy óra sincs. Eridj a dolgodra!

- Liza - mondta Samuel -, tudod, mit jelent ez a szó: “vakáció”?

- Hogyne tudnám. Hülyének nézel?

- No, mit jelent?

- Hogy az ember elmegy pihenni a tengerpartra, a strandra. Nos, Samuel, ki azzal a mókával!

- Szeretném tudni, honnan ismered ezt a szót.

- Nem mondanád meg, mit akarsz tulajdonképpen? Miért ne ismerném?

- Volt már benne részed életedben valaha is?

- Hogyan... én...

Elakadt, elhallgatott.

- Ötven év alatt volt-e vajon egyetlen vakációd is, te kis bolondos, icurka-picurka, sürgölődő-forgolódó mamuska?

- Samuel, légy szíves, menj ki a konyhámból! - szólt rá Liza aggódó hangon.

Samuel kivette zsebéből a levelet, és kibontotta.

- Olive-tól jött - mondta. - Azt akarja, látogassuk meg Salinas-ban. Már átrendezték nekünk az emeleti szobákat. Azt akarja, hogy ismerkedjünk meg a gyerekeivel. Jegyet váltott nekünk a Chautauqua évadra. Billy Sunday birkózik majd az ördöggel, és Bryan már nagyban készülődik aranykeresztes beszédére. Szeretném meghallgatni. Elég ócska és hóbortos beszéd, de azt mondják, úgy tudja előadni, hogy megszakad az ember szíve.

Liza megdörgölte orrát, és ujjaival egészen belisztezte.

- Nagyon költséges? - kérdezte szorongva.

- Költséges? Ollie már megváltotta a jegyeket. Ajándékba.

- Nem mehetünk - jelentette ki Liza. - Ki vigyáz a farmra?

- Tom... mire kell itt vigyázni télen?

- Nagyon elhagyatott lesz.

- Talán lejön egyszer George fürjészni, és itt marad egy ideig. Nézd csak, mi van a levélben, Liza.

- Mik ezek?

- Két vasúti jegy Salinasba. Ollie azt írja, nem hagy nekünk egyetlen kibúvót sem.

- Majd szépen visszaváltod, és megküldöd neki a pénzt.

- Nem, azt nem tehetem. Nézd csak. Liza... mama... no, ne! Itt egy zsebkendő.

- De hisz az egy pohártörlő - mondta Liza.

- Ülj csak le szépen, mama, így ni! Úgy látszik, a gondolat, hogy pihenni menj egy kicsit, egészen megrázkódtatott. Itt van, töröld le a szemed. Tudom, hogy pohártörlő, nem baj. Azt mondják, Billy Sunday körülkergeti az ördögöt az egész színpadon.

- Istenkáromlás! - mondta Liza.

- Igen, de azért szeretném látni, te nem, mama? Mit mondtál? Emeld fel a fejed, másképp nem hallom. Mit mondtál?

- Azt mondtam, igen - felelte Liza.

Tom éppen rajzolt valamit, amikor Samuel bejött hozzá. Tom fátyolos szemmel nézett apjára, igyekezett leolvasni arcáról Olive levelének hatását. Samuel a rajzra pillantott.

- Mi ez?

- Egy kapunyitó szerkezetet próbálok kidolgozni, hogy az embernek ne kelljen leszállnia a kocsiról, amikor hazaér. Látod, ez a rúd nyomná le a kilincset.

- És mi nyitja ki az ajtót?

- Úgy gondoltam, egy erős rugó.

Samuel a rajzot tanulmányozta.

- És mi csukja be aztán?

- Ez a másik vasrúd itt. Mozgásba hozná azt a rugót a másik irányba.

- Értem - mondta Samuel. - Az is lehet, hogy működnék, ha a kapu rendesen be van téve. És az elkészítése meg a karbantartása mindössze kétszer annyi időt venne igénybe, mintha húsz éven keresztül leszállsz a kocsiból, és kinyitod a kaput.

Tom tiltakozott.

- Nem úgy van, apa. Tudod, néha, makrancos lóval...

- Tudom - mondta az apja. - De az igazi ok, hogy remekül el lehet mulatni vele.

Tom vigyorgott. - Rajtacsíptél, apa.

- Mit gondolsz, Tom, rendben tudnád tartani a farmot, ha anyád meg én elutaznánk egy kicsit?

- Hát hogyne! - mondta Tom. - Hova akartok utazni?

- Ollie azt akarja, vendégeskedjünk nála egy ideig Salinasban.

- Hurrá, ez pompás volna! - kiáltott fel Tom. - És mit szól hozzá a mama?

- Beleegyezett, még azt is elfelejti, hogy pénzbe kerül.

- Nagyszerű! - mondta Tom. - És mennyi időre tervezitek a kiruccanást?

Samuel szemének gúnyosan csillogó drágakövei Tom arcára tapadtak, amíg a fiú végre megkérdezte:

- Mi baj, apa?

- A hangod, fiam... olyan kicsi mellékzönge, hogy alig tudtam kihallani. De ott volt. Tom, édes fiam, ha valami közös titkod van a bátyáiddal meg a nővéreiddel, én nem bánom. Azt hiszem, egészen jó.

- Nem tudom, mire gondolsz, apa - mondta Tom.

- Adj hálát Istennek, hogy nem akartál színész lenni, Tom. Mert nagyon rossz színész lett volna belőled. A hálaadás napján eszeltétek ki, lefogadom, amikor együtt voltatok mindnyájan. És remekül bevált, minden simán csúszik, mint a vaj. Megismerem benne Will kezét. De ne mondd meg, ha nem akarod elárulni.

- Én ellene voltam - mondta Tom.

- Nem hiszek a fülemnek - szólt az apja. - Ha rajtad múlik, te kiteregeted elém az igazságot a napra, hogy tisztán lássam. No, jól van, de ne mondd meg a többieknek, hogy tudom. - Elfordult, de azután visszajött, és kezét Tom vállára tette. - Köszönöm, fiam, hogy meg akartál tisztelni az igazsággal. Nem okos dolog, de sokkal tartósabb.

- Örülök, hogy utazol.

Samuel megállt a kovácsműhely ajtajában, és végignézett a birtokon.

- Azt mondják, az anya a csúnya gyermekét szereti a legjobban - mondta, és erélyesen megrázta fejét. - Tom, édes fiam, én is igazsággal viszonzom az igazságot. De kérlek, zárd be a legsötétebb, legtitkosabb kamrába, és a világért se áruld el egyik bátyádnak vagy nővérednek sem. A dolog úgy áll, hogy én tudom, miért megyek, Tom, meg azt is, hogy hová megyek... és nagyon elégedett vagyok.

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET

1

Szeretném tudni, miért van az, hogy az élet és a halál tényei nem egyformán hatnak az emberekre: egyeseket jobban megtépáznak, mint másokat. Una halála kihúzta a talajt Samuel lába alól, megdöntötte addig nagyszerűen védett vára falait, és beeresztette az öregséget. Viszont Liza, noha bizonyára éppen olyan mélyen szerette családját, mint a férje, nem zökkent ki élete rendes kerékvágásából. A csapás nem semmisítette meg, nem torzította el életét. Búsult ő is, de túlélte.

Ennek az oka, azt hiszem, talán abban rejlik, hogy Liza elfogadta az életet, akárcsak a Bibliát, minden ellentmondásával és csapásával egyetemben. Nem szerette a halált, de tudta, hogy létezik, és ha eljött, nem lepte meg.

Samuel akármennyit gondolkodott és bölcselkedett a halálról, akármennyit játszott vele, valójában nem hitt benne. Az ő világában nem volt helye a halálnak. Úgy érezte, hogy ő és egész környezete halhatatlan. Amikor a halál valóban megjelent, felháborító sérelem volt, a mélységesen átérzett halhatatlanság meghazudtolása és egyetlen repedés a falon elég volt, hogy az egész épület romba dőljön. Azt hiszem, mindig úgy képzelte, hogy vitában győzi le a halált, úgy szabadul meg tőle. Személyes ellenfelének tekintette, mégpedig olyannak, akit földhöz tud vágni.

Liza számára ez más volt: egyszerűen a halál... egy megígért dolog, amivel számolni kell. Folytatni tudta életét, és bánatában is feltett egy fazék babot a tűzhelyre, hat pástétomot sütött, és pontosan kiszámította, mennyi élelemre van szükség, hogy illendően ellássa a temetésre érkezett vendégeket. És bánatában is ügyelt arra, hogy Samuel tiszta fehér inget vegyen fel, és fekete posztóruhája makulátlanul ki legyen kefélve, és cipője kifényesítve. Talán éppen két ilyen ember kell egy jó házassághoz, amelyet aztán különböző fajta erők szegecselnek össze.

Ha végül majd elfogadja a tényeket, Samuel alighanem még Lizánál is továbbmegy a belenyugvásban, de addig a belenyugvási folyamat ízekre tépte és felőrölte. Liza lankadatlanul figyelte, miután elhatározták, hogy Salinasba mennek. Nem tudta pontosan, miben sántikál Samuel, de mint jó és gondos anya érezte, hogy valamin töri a fejét. Liza tökéletes realista volt. Mivel minden egyéb egészen egyre ment, örült, hogy meglátogathatta gyermekeit. Kíváncsi volt rájuk és gyermekeikre. Semmiféle helyhez nem ragaszkodott. Hiszen csak pihenőállomás a vándorúton a menny felé. A munkát sem önmagáért szerette, de elvégezte, mert el kellett végeznie. És fáradt volt. Egyre nehezebb volt leküzdenie a fájdalmakat, a merevséget, mindazt, ami reggel azon volt, hogy ágyban tartsa - nem mintha valaha is hallgatott volna rájuk.

És epedve gondolt a mennyországra, mint olyan helyre, ahol a ruhák nem piszkolódnak be, és az ételt nem kell megfőzni, tányért se kell mosogatni. Persze, úgy diszkréten, akadt egy és más a mennyországban is, amit nem tudott egészen helyeselni. Túl sok volt az énekelés, és Liza nem látta be, hogy még a kiválasztottak is hogyan bírják el hosszú ideig a mennyei lustaságot és semmittevést, amit a vallás ígér, de majd csak talál magának valami munkát odafenn is. Feltétlenül akad majd valami időtöltés - néhány felhő, amely stoppolásra szorul, egy-egy fáradt angyalszárny, amit gyógyító kenőccsel kell dörzsölgetni. A palástok gallérját is ki kell talán fordítani néha, és ha közelről megnézzük, Liza sehogyan sem akarta elhinni, hogy

ne férne rá egy kis takarítás a mennyre is, valamelyik kuckóban csak összegyűlik a pókháló, amit le kell verni rongyba csavart seprűvel.

A salinasi látogatás gondolata felvidította, de meg is rémítette. Annyira tetszett a gondolat, hogy úgy érezte, okvetlenül van benne olyasmi is, ami a bűnnel határos. És a Chautauqua? Nos, nem köteles elmenni oda, és valószínűleg nem is megy. Samuel persze elveti majd a sulykot - jól szemmel kell tartania. Liza sohasem tudott megszabadulni attól az érzéstől, hogy az ő Samuelje fiatal és gyámoltalan. Jó, hogy nem tudta, mi megy végbe Samuel elméjében és elméjén keresztül a szervezetében is.

A helyek nagyon fontosak voltak Samuel szemében. A farm családtag volt, és amikor elhagyta, úgy érezte, kést döfött egy kedves hozzátartozója szívébe. De ha már rászánta magát, Samuel úgy látott dologhoz, hogy jól végezze el. Annak rendje és módja szerint sorra meglátogatta szomszédait - a régieket, akik emlékeztek rá, mi volt itt valaha, és mi van most. És amikor kocsija kigördült régi barátai portájáról, azok tudták, hogy soha többé nem látják viszont, noha erről nem beszélt. Samuel hosszasan bámult a hegyekre, a fákra, még az arcokra is, mintha emlékezetébe akarná vésni őket mindörökre.

A Trask-ház meglátogatását a végére hagyta. Már hónapok óta nem járt ott. Adam sem volt már fiatal ember. A fiúk tizenegy évesek voltak, és Lee - hát, ami őt illeti, nem sokat változott. Lee elkísérte Samuelt a kocsiszínbe.

- Már régóta szerettem volna önnel beszélni - mondta Lee. - Csakhogy az embernek mindig annyi dolga van. És igyekszem eljutni San Franciscóba is, legalább egyszer havonta.

- Tudja, hogy van ez - felelte Samuel. - Ha az ember biztos benne, hogy a barátja kéznél van, nem is töri magát, hogy felkeresse. De amikor elment, halálra gyötri a lelkiismeret, amiért nem beszélt vele eleget, amíg lehetett.

- Hallottam a leányáról. Nagyon sajnálom.

- Megkaptam a levelét, Lee, el is tettem. Okos dolgokat mondott benne.

- Kínai dolgokat - felelte Lee. - Amint öregszem, úgy látszik, egyre inkább kínai vagyok.

- De valami megváltozott magán, Lee. Mi lehet az?

- A copfom, Mr. Hamilton. Levágtam a copfomat.

- Igen, ez az.

- Mindnyájan levágattuk. Nem hallotta? Az anyacsászárnő uralmának vége. Kína szabad. A mandzsuk már nem ülnek a nyakunkon, és már nem viselünk copfot. Benne van az új kormány kiáltványában. Egyetlen copf se maradt sehol.

- És mi a különbség, Lee?

- Nem sok. De könnyebb így járni. Viszont van valami lazaság a fejbőrömön, ami nyugtalanít. Bármilyen kényelmes, nehéz megszokni.

- Hogy van Adam?

- Jól van. De nem sokat változott. Kíváncsi vagyok, milyen volt azelőtt.

- Igen, ezen már én is töprengtem. Rövid virágzás volt. A fiúk már nagyok lehetnek.

- Bizony nagyok. Örülök, hogy itt maradtam. Sokat tanultam abból, hogy láttam, hogyan cseperednek fel a fiúk, és segítettem egy kicsit.

- Megtanította őket kínaiul?

- Nem. Mr. Trask nem akarta. És azt hiszem, igaza volt. Csak fölösleges bonyodalmakat okozott volna. Az a fő, hogy a barátjuk vagyok... igen, a barátjuk. Csodálattal néznek fel apjukra, de azt hiszem, engem szeretnek. És nem egyformák. Ön el se tudja képzelni, mennyire elütnek egymástól.

- Milyen tekintetben. Lee?

- Majd meglátja, ha hazajönnek az iskolából. Olyanok, mint egy érem két oldala. Cal fekete és éles eszű és óvatos, a fivére pedig, nos, ő olyan fiú, akit első látásra meg fog szeretni, még mielőtt kinyitná a száját, azután pedig még jobban.

- Ön nem szereti Calt?

- Rajtakapom magamat, hogy védem... magam előtt. Cal küzd az életéért, testvérének pedig nem is kell küzdenie.

- Ugyanezt látom az én gyermekeimnél - mondta Samuel. - Az ember azt hinné, ugyanaz a vér, ugyanaz a nevelés, így hát egyformáknak kellene lenniük, de nem azok, szó sincs róla!

Később Samuel és Adam lesétált a tölgyfák árnyékától hűs úton, a horpadás bejáratához, ahonnan át lehetett tekinteni a Salinas-völgy jó részét.

- Itt marad ebédre? - kérdezte Adam.

- Nem vállalom a felelősséget további csirkék legyilkolásáért - mondta Samuel.

- Lee levesben főtt marhahúst készít.

- Hát, ha így van...

Adam fél válla még mindig csapott volt a régi sebtől. Arca kemény és zárkózott, szeme csak úgy általában nézett a világba, nem vett tudomást a részletekről. A két férfi megállt az úton, és lenézett a völgybe, amely már kizöldült a korai esőktől.

- Csodálom - mondta halkan Samuel -, hogy nem szégyenkezik, amiért így ugaron hagyja ezt a szép földet.

- Nincs rá semmi okom, hogy beültessem - felelte Adam. - Ezt már megtárgyaltuk, nem? Ön azt hitte, megváltozom. Hát nem változtam meg.

- Büszkeségből nyalogatja sebeit? - kérdezte Samuel. - Úgy érzi, a régi sérelem naggyá és tragikussá teszi?

- Nem tudom.

- Hát gondolkodjék rajta! Lehet, hogy csak szerepet játszik egy nagy színpadon, és az egyetlen néző is ön.

Adam hangja egy kis haragot árult el.

- Azért jött, hogy prédikáljon? Örülök, hogy eljött, de miért akar mindenáron vájkálni bennem?

- Hogy meglássam, tudom-e még egy kis felfortyanásra bírni. Én olyan ember vagyok, aki szereti beleütni az orrát mindenbe. De itt van ez az egész ugar föld, és mellettem egy ember, aki szintén ugaron hever. Tékozlásnak érzem. És utálom a tékozlást, mert sohasem engedhettem meg magamnak. Hát mondja csak, jó érzés az, ha az ember ugaron hagyja az életét?

- Mi egyebet tehettem volna?

- Megpróbálhatná újra.

Adam szembefordult vele.

- Félek tőle, Samuel - mondta. - Inkább így ődöngök tovább, lehet, hogy hiányzik belőlem az energia és a bátorság.

- És hogy van a fiaival... szereti őket?

- Igen... igen.

- Az egyiket jobban szereti, mint a másikat?

- Miért mondja ezt?

- Nem tudom. Talán volt a hangjában valami...

- Menjünk vissza a házba - mondta Adam. Visszaballagtak a fák alatt. Adam hirtelen így szólt: - Tudja, hogy Cathy Salinasban van? Hallotta ezt a pletykát?

- Miért? Maga hallotta?

- Igen, csak nem hiszem el. Nem tudom elhinni.

Samuel szótlanul taposta a poros keréknyomot. Elméje lomhán igyekezett követni Adam gondolkodásmódját, és fáradtan ismert fel benne olyasmit, amiről remélte, hogy már régen vége.

- Maga soha nem egyezett bele, hogy Cathy elmenjen - mondta végül.

- Nem, alkalmasint nem. De engedtem, hogy belém eresszen egy golyót. Most már nem is gondolok rá.

- Nem tudom megmondani önnek, hogyan élje az életét - szólt Samuel -, pedig meg kellene mondanom. Tudom, jobb lenne önnek, ha elő tudna bújni az “így lett volna, úgy lett volna” dohos kuckójából a szellős, levegős világba. És mialatt ezt mondom, magam is az emlékeimet szitálgatom, mint ahogy az ember a piszokban kotorászik egy kocsma padlója alatt, valami kis aranyport keresve, ami behullhatott a rések közé. Aranybányászatnak ez nagyon szegényes. Ön aztán igazán túl fiatal ahhoz, hogy emlékei közt kotorgasson, Adam. Inkább szerezzen új emlékeket, hogy a bányászat dúsabb legyen, mire felnő.

Adam lehajtotta fejét, pofacsontja kiállt görcsösen összeszorított állkapcsán, halántéka alatt. Samuel ránézett.

- Jól van így - mondta. - Csak harapja össze a fogait. Milyen makacsul kitartunk hibás álláspontunk mellett! Mondjam meg önnek, mit csinál... csak azért, hogy ne képzelje, mintha ön találta volna ki? Amikor lefekszik, és elfújta a lámpát, az asszony ott áll az ajtóban... mögötte egy kis fény dereng, és ön láthatja, hálóköntösét hogyan borzolgatja a szél. Aztán édes mosollyal odalép az ön ágyához, ön pedig felhajtja a takarót, hogy ágyába fogadja, és még a lélegzete is kihagy, amint félrehúzza fejét, hogy helyet csináljon az ő fejének a párnán az ön feje mellett. És érzi bőre csodás illatát... nincs még egy nő a világon, akinek ilyen édes illata volna...

- Elég! - ordított Adam. - Hagyja már abba, az istenfáját! Mit üti bele az orrát az életembe? Mint egy prérifarkas, ahogy egy elhullott tehén tetemét szaglássza!

- Onnan tudom - folytatta Samuel halkan -, hogy énhozzám is járt egy ilyen... ugyanígy... éjszakáról éjszakára, hónapokon, éveken keresztül, egészen a legutóbbi időkig. És azt hiszem, duplán kellett volna elreteszelnem képzeletemet ellene, és pecséttel zárni el a szívemet, de nem tettem meg. Végig e hosszú évek során megcsaltam Lizát. Neki csak a hamisítványt, a silány utánzatot adtam, és ami a legjobb bennem, fenntartottam azokra a sötét, gyönyörűséges órákra. És most már csak azt tudom kívánni, bárcsak Lizának is lett volna ilyen titkos

látogatója. De ezt sohasem fogom megtudni. Azt hiszem, ő inkább elreteszelte volna a szívét, és kulcsát a pokolba dobta volna.

Adam keze ökölbe szorult, kézcsontjai egészen fehérek voltak, annyira kiszorult belőlük a vér.

- Rávesz arra, hogy kételkedjem önmagámban! - kiáltott fel vadul. - Mindig ezt tette velem! Félek magától! Mit csináljak, Samuel? Mondja meg nekem. Nem is tudom, hogy láthatott ennyire belém? Mit kell tennem?

- Kell! - ismételte Samuel. - Kell, kell! Ismerem ezeket, mindig ismertem, de sohasem engedelmeskedtem nekik. Az kellene, hogy egy új Cathyt keressen magának, aki megölje az álombéli Cathyt, birkózzanak egymással, döntsék el maguk, ön pedig üljön ott csendben, és nézze, és aztán vegye karjaiba gondolatban a győztest. Ez volna a második legjobb megoldás. De a legeslegjobb az, hogy valami egészen új, egészen másféle szépséget találjon, amely teljesen eltörli a régi emlékét.

- Félek megpróbálni - mondta Adam.

- Ezt már hallottam. Most meg mindjárt magára rakom az önzés terhét. Elmegyek, Adam. Búcsúzkodni jöttem.

- Hogy érti ezt?

- Olive lányom meghívott engem és Lizát, hogy legyünk a vendégei Salinasban. Elfogadtuk, és megyünk... holnapután.

- Jó, de visszajönnek.

- Nem tudom - folytatta Samuel. - Miután Olive-nál vendégeskedtünk egy-két hónapig, majd jön egy levél George-tól. Megsértenők az érzelmeit, ha nem mennénk el hozzá Paso Roblesba. Utána meg Mollie ragaszkodik ahhoz, hogy meglátogassuk San Franciscóban, majd Will, talán még Joe is ott keleten, ha megérjük.

- Hát aztán? Nem örül neki? Megérdemelte. Éppen eleget dolgozott azon a homokdombján.

- Szeretem azt a homokdombot - mondta Samuel. - Körülbelül úgy szeretem, mint a szuka satnya porontyát. Szeretek rajta minden követ, az ekecsorbító sziklaköveket, a vékony és csenevész talaját és a száraz, víztelen szívét. Abban a homokdombban még jólét szunnyad valahol.

- Ön megérdemli végre a pihenést.

- Lám, ezt már másodszor mondja - felelte Samuel. - Ez az, amit el kell fogadnom, és el is fogadtam. Amikor azt mondja nekem, hogy megérdemlem a pihenést, azt akarja mondani, hogy az életem befejeződött.

- El is hiszi?

- Belenyugodtam.

Adam izgatottan felkiáltott:

- Nem, azt nem teheti! Ha belenyugszik, nem is él tovább.

- Tudom - mondta Samuel.

- De nem teheti ezt.

- Miért?

- Mert én nem akarom.

- Én egy öreg mindén lében kanál vagyok, Adam. És a legszomorúbb, hogy kezdek kikopni ebből a tulajdonságomból is. Talán ebből tudom, hogy ideje meglátogatnom a gyermekeimet. Idestova már erőlködve színlelnem kell, hogy minden lében kanál vagyok.

- Akkor már jobban szeretném, ha agyondolgozná magát a homokdombján.

Samuel rámosolygott.

- Milyen kedveset mondott most, öröm hallani. És nagyon köszönöm. Jó dolog, ha az embert szeretik, akármilyen későn is.

Adam hirtelen szembefordult vele úgy, hogy Samuel kénytelen volt megállni.

- Tudom, mit tett értem - mondta Adam. - Nem viszonozhatom semmivel. De még egy dolgot kérhetek öntől. Ha megkérem rá, tesz nekem még egy szívességet? Talán megmenti vele az életemet.

- Szívesen, ha meg tudom tenni.

Adam kinyújtotta karját, és nagy ívet írt le vele nyugat felé.

- Ez az egész föld arrafelé... nem segítene nekem, hogy megcsináljuk rajta azt a kertet, amiről beszéltünk? A kutakat, a szélmalmokat, a lucerna hullámzó tengerét? Virágmagokat is termelhetünk. Az sok pénzt hoz. Képzelje csak el, milyen lenne itt, édesborsó egész holdjai és peremérvirág aranytáblái! Képzelje csak, milyen illatot hozna a nyugati szél!

- Mindjárt megríkat - mondta Samuel -, pedig a sírás nem túlságosan illik egy öregemberhez. - Szeme csakugyan könnyesen csillogott. - Köszönöm, Adam - mondta. - A maga ajánlata olyan kedves, hogy már attól is illatos a nyugati szél.

- Szóval megcsinálja nekem?

- Nem. Nem csinálom meg. De látni fogom majd lelki szememmel Salinasban, miközben William Jenning Pryan beszédét hallgatom. És idővel talán elhiszem, hogy már meg is valósult.

- De én igazán meg akarom valósítani.

- Akkor forduljon Tom fiamhoz, ő majd segít magának. Az egész világot teleültetné, szegény, rózsákkal, ha rajta múlnék.

- Mondja, Samuel... tudja maga, mit csinál?

- Igen, tudom, mit csinálok. Olyan jól tudom, hogy már félig meg is csináltam.

- Milyen makacs ember!

- Civakodó - mosolygott Samuel. - Liza azt mondja, civakodó vagyok. De most ez egyszer beleestem a gyermekeim hálójába, és azt hiszem, egész jól érzem magam benne.

2

Benn a házban megterítettek ebédre.

- Szerettem volna a fa alatt teríteni - mondta Lee. - Úgy, mint máskor, de a levegő hűvös.

- Úgy van, Lee - mondta Samuel.

Az ikrek némán bejöttek, és félénken bámultak vendégükre.

- Már rég nem láttalak benneteket, fiúk. De azt hiszem, jó nevet kaptatok. Te vagy Caleb, nem igaz?

- Én Cal vagyok.

- Jó, legyen Cal. - Most a másikhoz fordult: - Te is módját ejtetted annak, hogy kicsontozzad a nevedet?

- Tessék?

- Téged hívnak Aaronnak?

- Igenis, uram.

- Csakhogy ő egy A-val írja - kuncogott Lee. - A két A betűt barátai kissé nagyzolónak tartanák.

- Harmincöt belga nyulam van - mondta Aron. - Nem akarja megnézni őket, *sir*? A ketrecük ott van a forrás mellett. Nyolc kisnyulam van, csak tegnap jöttek a világra.

- Szeretném látni, Aron - mondta Samuel, és ajka megrándult.

- És te, Cal? Csak nem akarod azt mondani, hogy te meg kertészkedel?

Lee gyorsan hátrafordította fejét, és fürkészően nézett Samuelre.

- Ne! - mondta idegesen. Cal meg így felelt:

- Apám megígérte, hogy jövőre kapok egy hold földet lenn a síkságon.

- Van egy nyúlbakom, majdnem tizenöt fontot nyom - dicsekedett Aron. - Apámnak ajándékozom a születésnapjára.

Meghallották, amint Adam hálószobájának ajtaja kinyílik.

- Ne tessék megmondani neki - súgta Aron gyorsan. - Titok.

Lee kezdte feldarabolni a marhahúst.

- Ön mindig csak fejtörést okoz nekem, Mr. Hamilton - mondta. - Üljetek le, fiúk.

Adam odajött, letűrte ingujját, és helyet foglalt az asztalfőn.

- Jó estét, gyerekek - mondta, azok meg kórusban felelték:

- Jó estét, édesapa.

Aron még hozzáfűzte:

- Ne tessék megmondani.

- Nem mondom meg - nyugtatta meg Samuel.

- Mit nem mond meg? - kérdezte Adam.

- Hát nincs itt semmi diszkréció? - mondta Samuel. - Közös titkom van a fiával.

Cal közbeszólt:

- Nekem is van titkom! Mindjárt ebéd után elmondom a bácsinak.

- Állok elébe - mosolygott Samuel. - Remélem, nem olyan titok, amelyet már ismerek.

Lee abbahagyta a szeletelést, és Samuelre bámult, azután elkezdte átrakni a húst a tányérokra.

A fiúk gyorsan és némán ettek, farkas módra tömték magukat. Azután Aron megkérdezte:

- Megengeded, papa?

Adam bólintott, mire a két fiú gyorsan elhagyta a szobát. Samuel utánuk nézett.

- Többet mutatnak a koruknál - mondta. - Nekem úgy rémlik, ha jól emlékezem, az én gyerekeim tizenegy éves korukban, még bőgtek és sikoltoztak, és körbeszaladgáltak. Ezek meg mintha már felnőtt emberek volnának.

- Igazán? - kérdezte Adam.

- Azt hiszem, tudom, mért van így - mondta Lee, - Mert nincs nő a házban, aki babusgassa őket. Nem hiszem, hogy a férfiak túlságosan kedvelnék a gyámoltalan bébiket. Így ezeknek a fiúknak nem volt érdemes bébit játszani, nem lett volna belőle semmi előnyük. Mit nyerhettek volna vele? De igazán nem tudom, jó-e, hogy így történt.

Samuel egy darabka kenyérrel kitörölte a mártás maradékát tányérjáról.

- Adam, kíváncsi vagyok, tudja-e, milyen kincshez jutott Lee személyében? Filozófus, aki főzni tud, vagy szakács, aki gondolkodik. Engem sok mindenre megtanított. Ön is bizonyára tanult tőle, Adam.

- Attól tartok - felelte Adam -, hogy nem hallgattam elég figyelmesen. Vagy talán ritkán szólt hozzám.

- Mondja csak, Adam, mért nem akarta, hogy a fiúk kínaiul tanuljanak?

Adam egy percig gondolkodott.

- Úgy látszik, a becsületesség órája ez - mondta végül. - Azt hiszem, egyszerű féltékenység volt az oka. Persze más nevet adtam neki, de talán meg akartam akadályozni, hogy olyan könnyen elszakadjanak tőlem, és olyan ösvényre térjenek, ahol nem tudom őket követni.

- Ez eléggé ésszerű és szinte túlságosan emberi - mondta Samuel. - De belátni: ez már nagy ugrás. Nagyon kétlem, hogy jómagam valaha is elmentem ilyen messzire.

Lee behozta a szürke zománcos kávéskannát, és az asztalra tette. Sorra megtöltötte a csészéket, aztán leült. Tenyerét a csésze gömbölyű oldalán melengette. Egyszerre csak elnevette magát.

- Nagy zavarba hozott, Mr. Hamilton - mondta -, és felborította Kína nyugalmát.

- Hogy érti ezt, Lee?

- Lehet, hogy már elmondtam önnek... de az is lehet, hogy csak gondolatban formáltam meg, és csak készülődtem rá, hogy elmondjam. Akárhogy is, nagyon mulatságos történet.

- Szeretném hallani - mondta Samuel, és Adamre nézett. - Ön nem akarja meghallgatni, Adam? Inkább visszahúzódik a saját külön ködfelhőjébe?

- Magam is éppen ezen tűnődtem - felelte Adam. - Érdekes dolog! Mintha valami izgalom szállt volna meg.

- Nagyon helyes - mondta Samuel. - Talán ez a legjobb minden jó dolog közt, ami csak érheti az embert. Halljuk a történetet, Lee!

A kínai oldalt a tarkójához kapott, és mosolygott.

- Kíváncsi vagyok, meg tudom-e szokni valaha is, hogy hiányzik a copfom - mondta. - Úgy látszik, jobban megszoktam, mint ahogy képzeltem. Igaz, a történetet! Említettem már önnek. Mr. Hamilton, hogy egyre inkább kínainak érzem magam. Így van ön is az ír mivoltával?

- Az ilyesmi jön és megy - mondta Samuel.

- Emlékszik még arra, hogy felolvasott nekünk tizenhat verset a Teremtés Könyve negyedik fejezetéből, és aztán megvitattuk?

- Emlékszem bizony. Pedig jó régen volt.

- Majdnem tíz esztendeje - bólintott Lee. - Nos, a história az elevenembe vágott, és tanulmányozni kezdtem szóról szóra. Minél többet gondolkodtam rajta, annál mélyebb értelműnek éreztem. Azután összehasonlítottam a rendelkezésünkre álló fordításokat, alig térnek el egymástól. Csak egy hely van, amely megakasztott. Jakab király Bibliája[5] szerint, ott, ahol Jehova megkérdezi Káint, mért haragszik, Jehova azt mondja: “Hiszen, ha jól cselekszel, nem részesülsz-é elfogadtatásban? Ha pedig nem jól cselekszel, a bűn az ajtó előtt hever. És rád van az ő vágyódása, de te *uralkodni fogsz* rajta.” Ez az “uralkodni fogsz” az, ami szöget ütött a fejembe, mert az az ígéret foglaltatik benne, hogy Káin le fogja győzni a bűnt.

Samuel bólintott, és megjegyezte:

- Pedig a gyermekei ezt nem mondhatják el magukról egészen.

Lee kávéját szürcsölte.

- Azután kezembe került az amerikai Standard Biblia egy példánya. Akkor még egészen új volt. És ezen a helyen a fordítás eltérő. Azt mondja: “de te *uralkodjál* rajta”. Márpedig ez egészen más. Ez nem ígéret, hanem parancs. Most kezdtem csak igazán töprengeni rajta. Kíváncsi voltam, mi lehetett az eredeti szó, amit a szöveg eredeti írója használt, ha módot adott arra, hogy ennyire ellenkező értelemben fordítsák.

Samuel az asztalra tenyereit, előrehajolt, és szemében kigyulladt a régi fiatalos fény.

- Lee! - kiáltott fel. - Csak nem akarja elhitetni velem, hogy maga héberül is tanult!

- Pedig úgy van - mondta Lee -, és ennek elég hosszú története van. Nem kóstolna egy csöpp ng-ka-pyt?

- Arra a rothadtalma-ízű italra gondol?

- Arra. Mellette jobban tudok beszélni.

- Én meg talán jobban tudok figyelni - mondta Samuel.

Amíg Lee kiment a konyhába, Samuel megkérdezte:

- Ön már hallott erről, Adam?

- Nem. Nekem nem mesélte. Vagy talán nem figyeltem oda.

Lee visszajött kőpalackjával, és három kis porceláncsészével - olyan vékonyak és finomak voltak, hogy a fény keresztülcsillant rajtuk.

- Kínai itóka - mondta, és töltött a majdnem fekete italból, - Jó sok üröm van benne. Elég erős - tette hozzá. - Körülbelül olyan hatása van, mint az abszintnak, ha az ember eleget iszik belőle.

Samuel belekortyolt.

- Szeretném tudni, mért érdekelte magát ez a szócska annyira - kérdezte.

- Hát... úgy gondoltam, az az ember, akiben ez a hatalmas történet megfogant, bizonyára pontosan tudta, mit akart mondani, és szavaiban nem lehetett semmi zavarosság.

- Ön azt mondja: az az ember! Vagyis nem hiszi, hogy isteni könyvről van szó, amelyet Isten írt tintás ujjal?

---

[5] A Bibliának ez az angol fordítása 1611-ben, I. Jakab király uralma alatt jelent meg, és azóta is hivatalos fordításnak tekintik.

- Azt hiszem, az elme, amely ezt a történetet ki tudta gondolni, különösen isteni elme volt. Nálunk, Kínában is volt néhány ilyen elme.

- Csak ezt akartam tudni - mondta Samuel. - Szóval maga végeredményben mégsem tartozik a presbiteri egyházhoz.

- Mondtam már, hogy egyre inkább kínai leszek. Hát, hogy folytassam, elmentem San Franciscóba, a családi egyesületünk központi székhelyére. Hallott már erről? Minden nagy kínai család fenntart ilyen központokat, ahol a család bármely tagja segítséget kaphat vagy nyújthat. A Lee család nagyon nagy. Gondoskodik övéiről.

- Hallottam róluk - mondta Samuel.

- Arra a kínai fejszés emberre gondol, aki végigküzdötte a Tong-háborút egy rabszolgalány kedvéért?

- Azt hiszem, igen.

- Hát ez kissé más - mondta Lee. - Én azért mentem oda, mert a családunkban van sok tiszteletre méltó aggastyán, aki nagy tudós. Hajszálpontos gondolkodók. Egy ember éveket tölthet azzal, hogy egyetlen mondat értelmén töpreng egy nagy tudós mondásaiból, akit önök Konfuciusnak neveznek. Gondoltam, találok szakértőt, aki eligazít az én kérdéses mondatom értelmén.

- Nagyszerű öregemberek - folytatta Lee. - Elszívnak két pipa ópiumot délután. Ez az adagjuk, amely kipihenteti és kiélesíti elméjüket. Azután egész éjjel fenn tudnak maradni, és elméjük csodálatosan működik. Azt hiszem, rajtuk kívül nincs ember, aki tudná, hogyan kell az ópiumot okosan felhasználni.

Lee megnedvesítette nyelvét a fekete kotyvalékkal.

- Tiszteletteljesen beterjesztettem problémámat a bölcsek egyikéhez, felolvastam neki a történetet, és elmondtam, mit értek belőle. Másnap este mind a négyen összejöttek, és engem is behívtak. Megvitattuk a történetet, a vita egész éjjel tartott. - Lee nevetett.

- Azt hiszem, kissé fura - mondta. - Annyi bizonyos, hogy nincs sok ember, akinek el merném mondani. Képzeljenek csak el négy öregurat, a legfiatalabb is betöltötte már kilencvenedik évét, amint nekilátnak a héber nyelv tanulmányozásának. Szerződtettek egy képzett rabbit. Úgy tanultak, mint a gyerekek. Nyelvtan, szótár, gyakorlókönyv, tőmondatok. Kár, hogy nem láthatják a héber szavakat, amint kínai tussal és ecsettel papírra festették! Hogy jobbról balra kell olvasni, nem zavarta őket annyira, mint ahogy önöket zavarná, hiszen megszokták a furcsa irányt, ők felülről lefelé írtak. Csupa olyan ember, aki mindent tökéletesen csinál, nem enged a száz százalékból! Gyökeréig hatoltak az ügynek.

- És ön? - kérdezte Samuel.

- Igyekeztem lépést tartani velük, és nem győztem csodálni tiszta elméjük büszke szépségét. Most kezdtem csak szeretni fajomat, életemben először kínai akartam lenni. Minden második héten találkoztam velük, itthon meg, a szobámban, lapok százait írtam tele. Megvásároltam minden kapható héber szótárt. De az öregurak mindig előttem jártak. Nemsokára megelőzték a rabbinkat is, aki egyik kollégáját hívta segítségül. Ez tetszett volna önnek, Mr. Hamilton, végigülni ezeket a vitázó és tanácskozó éjszakákat. Azok a kérdések, a vizsgálódások, a gondolkodás szépsége, ó, az a szépséges gondolkodás!

- Két év után úgy éreztük, meg tudjuk közelíteni azt a maga tizenhat versét, a Teremtés Könyvének negyedik fejezetéből. Az én öreguraim is úgy érezték, hogy ez a két szó: “uralkodni fogsz” és “uralkodjál” - igen nagy jelentőségű. És az eredmény, az arany, amit a hosszú bányászat eredményezett, ez volt: “Lehetőséged van rá.” Vagyis: *neked megvan a lehetőséged*

arra, hogy legyőzd a bűnt, hogy uralkodjál rajta. Az öregurak mosolyogtak és bólogattak, és úgy érezték, hogy többévi munkájuk nem volt kárbaveszett fáradság. Azonkívül előcsalogatta őket kínai kagylóhéjukból, és most görögül tanulnak.

- Fantasztikus történet! - kiáltott fel Samuel. - Igyekeztem követni, bár meglehet, hogy valahol ellankadtam. Miért olyan fontos ez az egy szó?

Lee keze remegett, amint megtöltötte a finom csészéket. A magáét egyetlen hajtásra itta ki.

- Hát nem érti? - kiáltotta. - Az amerikai Standard Biblia megparancsolja az embereknek, hogy győzedelmeskedjenek a bűn fölött, és ezen az alapon a bűnt egyszerűen tudatlanságnak lehet nevezni. Jakab király Bibliája megígéri, hogy “uralkodni fogsz” a bűnön, ami annyit jelent, hogy az emberek bizonyára győzedelmeskednek majd a bűn fölött. De a héber szöveg a “timsel” szót használja, ami annyit jelent: “lehet”, vagyis választást enged az embernek. Talán ez a legfontosabb szó az egész világon. Arra utal, hogy nyitva áll az út. A felelősséget vissza-hárítja az emberre. Mert ha igaz, hogy lehetőséged van megtenni valamit, akkor arra is lehetőséged van, hogy ne tedd meg. Érti már?

- Igen, értem. Csakhogy ön nem hisz az isteni törvényben. Akkor mért érzi ezt olyan fontosnak?

- Ah! - sóhajtott fel Lee. - Ezt már régóta szerettem volna megmondani önnek. Sőt, előre vártam ezt a kérdését, és jól felkészültem rá! Minden írás, amelynek hatása volt az ember-milliók életére és gondolkodására, fontos. Márpedig sok millió ember tartozik különféle egyházakhoz és szektákhoz, aki parancsnak érzi az “uralkodjál” igét, és minden igyekezete arra irányul, hogy engedelmeskedjék. Viszont vannak milliók, akik predesztinációnak érzik az “uralkodni fogsz” igét, és így mindegy, mit tesznek, mit sem változtat azon, aminek be kell következnie. Ám mit jelent az, hogy “megvan a lehetőséged”? Ez teszi az embert igazán naggyá, ez ruházza fel az istenek méreteivel, mert minden gyengeségében és mocskában, még a testvérgyilkosságban is rendelkezésére áll a nagy lehetőség, a választás lehetősége. Megválaszthatja útját, átküzdheti magát az akadályokon, és győzhet!

Lee hangja most szárnyalt, valóságos diadalének volt.

- Maga hiszi ezt, Lee? - kérdezte Adam.

- Igen, hiszem. Könnyű dolog lustaságból és gyengeségből minden felelősséget Isten nyakába varrni, mondván: “Nem tehetek róla, utamat előre megszabták.” De gondolja csak el, milyen dicsőséges a választás! Ez emeli az embert emberré. Egy macskának nincs választása, a méh nem csinálhat mást, csak mézet. Ebben nincs semmi isteni. És ha éppen tudni akarja, azok az öregurak, akik szelíden siklanak lefelé a halálba, új érdeklődéssel fordulnak az élet felé, nincs kedvük meghalni.

- Csak nem akarja azt mondani - kérdezte Adam -, hogy ezek az öreg kínaiak hisznek az Ótestamentumban?

- Ezek az öregemberek hisznek minden igaz történetben - felelte Lee -, és amikor egy történetet hallanak, felismerik, ha igaz. Szigorú kritikusai az igazságnak. Tudják, hogy ez a tizenhat vers az emberiség sűrített története minden kor, minden kultúra és minden faj számára. Nem tudják elhinni, hogy egy ember tizenöt és háromnegyed versben igazságot mondjon, azután egyetlen igével hazudjon. Konfucius megmondja az embereknek, hogyan éljenek, ha azt akarják, hogy életük jó és sikeres legyen. De ez itt, ez már lépcső, amelyen fel lehet kúszni a csillagokhoz. - Lee szeme ragyogott. - Ezt sohasem lehet elveszíteni. Kihúzza a talajt a gyengeség, a gyávaság, a tunyaság alól.

Adam megjegyezte:

- Nem értem, hogy tudott főzni, rólam gondoskodni, a gyermekeket felnevelni, és még ezzel is foglalkozni!

- Magam sem értem - felelte Lee. - De délután elszívom a két pipámat, se többet, se kevesebbet, miként öregapáim. És érzem, hogy ember vagyok. Érzem, hogy egy ember nagyon fontos valami, talán még egy csillagnál is fontosabb. Ez nem teológia. Semmi hajlamom az istenkedéshez. De új szeretet lobog bennem egy csillogó, pompás szerszám iránt, amit emberi léleknek neveznek. Bűbájosan szép és egyedüli a maga nemében, nincs párja az egész világegyetemben. Mindig újra meg újra támadják, de sohasem tudják elpusztítani, mert “megvan a lehetőséged”.

3

Lee és Adam kisétált a kocsiszínbe, elkísérve Samuelt. Lee bádoglámpát vitt, hogy megvilágítsa az utat, mert egyike volt azoknak a kora téli estéknek, amikor az égen nyüzsögnek a csillagok, és a föld mintha kétszeresen sötét lenne tőlük. Nagy csend ülepedett a dombokra. Állat nem moccant sehol - sem fűevő, sem ragadozó -, és a levegő olyan csendes volt, hogy az örökzöld tölgyek ágai és levelei mozdulatlanul meredtek a tejút felé. A három férfi is néma volt. A bádoglámpa füle kissé nyikorgott, amint a fény himbálódzott Lee kezében.

- Mit gondol, mikor jön vissza a városból? - kérdezte Adam. Samuel nem felelt. Doxology türelmesen állt a bokszban. Savószínű szeme a szalmára bámult a lába alatt.

- Ön mintha időtlen idők óta ezzel a lóval járna - jegyezte meg Adam.

- Már harminchárom éves - felelte Samuel. - Fogai egészen elvástak. Meleg péppel kell etetnem, az ujjaimmal dugom a szájába. És többnyire rossz álmai vannak. Didereg álmában, és néha sír is.

- Mi tagadás, csúnyább madárijesztőt még alig láttam - mondta Adam.

- Tudom. Azt hiszem, ezért szemeltem ki magamnak, amikor még csikó volt. Tudja-e, hogy két egész dollárt fizettem érte harminchárom évvel ezelőtt? Minden hibás volt rajta, patái, mint a palacsinták, térde rövid és vastag, mintha hiányzott volna az ízülete. Kalapácsfeje van, és háta süppedt. Szügye szűk, fara meg túl nagy. Szája, mint a vas, és még mindig kapálódzik a farhám ellen. A nyeregben úgy érzem magam rajta, mintha egy kavicsbánya fölött szánkáznék. Nem tud ügetni, és ha lépésben megy, lábai egymásba akadnak. Harminchárom év alatt egyetlen jó tulajdonságot sem tudtam felfedezni rajta. Amellett csúnya természete van. Önző és zsémbes, és komisz és szófogadatlan. Még ma sem merek mögéje kerülni, mert rúg. Ha péppel etetem, igyekszik a kezemet megharapni. Mégis nagyon szeretem.

- És ilyen szép nevet adott neki: Doxology - mondta Lee.

- Természetesen - mondta Samuel. - Ha már ilyen mostohán bánt vele a természet, megérdemli, gondoltam, hogy legalább egy nagy kincse legyen. Már úgysem élvezheti sokáig.

- Talán jó lenne - vélte Adam -, ha megszabadítaná ettől a nyomorúságtól.

- Miféle nyomorúságtól? - kérdezte Samuel. - Egyike annak a nagyon kevés boldog és következetes lénynek, amellyel valaha is találkoztam.

- Bizonyára kínlódik és fájdalmai vannak.

- Nem hiszem. Doxology bizonyára pompás, tüzes paripának tartja magát. Ön lelőné, Adam?

- Igen, azt hiszem. Igen, lelőném.

- Magára vállalná a felelősséget?

- Azt hiszem, igen. A szegény pára harminchárom éves. A normális élettartama már régen lejárt.

Lee letette lámpását a földre. Samuel letelepedett melléje, és kezét melengette a pillangónyi lámpafénynél.

- Egy kérdés nyugtalanít, Adam - mondta.

- Mi legyen az?

- Igazán lelőné a lovamat csak azért, mert a halál megváltás lenne számára?

- Igen, úgy gondoltam...

Samuel gyorsan a szavába vágott:

- Maga szereti az életét, Adam?

- Természetesen nem.

- Ha volna orvosságom, amely esetleg kigyógyítaná önt, de meg is ölhetné, mit kellene tennem? Adjam oda? Vizsgálja meg magát, úgy feleljen.

- Miféle orvosság?

- Semmiféle orvosság - mondta Samuel. - De ha megmondom, higgye el nekem, hogy megölheti.

- Vigyázzon, Mr. Hamilton - figyelmeztette Lee. - Kérem, legyen óvatos.

- Mi ez? - kérdezte Adam. - Mondja meg, mire gondol?

Samuel halkan dünnyögte:

- Azt hiszem, ez egyszer nem leszek óvatos. Nézze, Lee, ha nincs igazam, figyeljen csak, ha tévedtem, vállalom a felelősséget. Akkor senkit sem lehet hibáztatni, ha ugyan ilyesmiről szó lehet, csak engem.

- Olyan biztos benne, hogy helyesen jár el? - kérdezte Lee aggódva.

- Már hogy lennék biztos benne? Ezért kérdem, Adam, akarja-e az orvosságot?

- Igen. Nem tudom, mi az, de akarom.

- Nézze, Adam... Cathy Salinasban van. Egy bordélyház tulajdonosa, a legaljasabb és legromlottabb bordélyházé az egész környéken. Minden, ami csúf és gonosz, minden, ami torz és ragadós, a legundorítóbb, amit ember el tud képzelni: nála kapható. A züllöttek és nyomorékok járnak oda kielégülést keresni. De ez még nem minden. Cathy - most úgy hívják: Kate - kiveti hálóját a szép, zsenge fiatalokra, és úgy megnyomorítja őket, hogy soha többé nem lesz belőlük ép ember, íme, itt az orvosság. Hadd lássuk, milyen lesz a hatása.

- Hazug gazember! - rivallt rá Adam.

- Nem, Adam. Sok mindent el lehet rólam mondani, de hazug nem vagyok.

Adam gyorsan Lee felé fordult:

- Igaz ez?

- Nem vagyok ellenméreg - felelte Lee. - Igen, igaz.

Adam szédülve, ingadozva állt a lámpás fényében, azután megfordult és elrohant. Hallották nehéz lépteit, amint szaladt és botorkált. Hallották, amint belezuhant a bozótba, félig fel-

tápászkodott, és szinte kúszott-kapaszkodott fel a domboldalon. A hang csak akkor hallgatott el, amikor felért a dombtetőre.

- Az ön orvossága - mondta Lee - úgy hat, mint a méreg.

- Vállalom a felelősséget - felelte Samuel. - Valamikor régen megtanultam a következőt. Ha egy kutya sztrichnint eszik és döglődik, ragadj fejszét, és vonszold a kutyát egy tőkéhez. Várd meg a következő görcsös rángatózását, és abban a pillanatban csapd le a farkát a fejszével. Akkor, ha a méreg még nem járta át túlságosan, a kutya esetleg meggyógyul. A hirtelen fájdalom megrázkódtatása legyőzi a méreg hatását. A megrázkódtatás nélkül bizonyára elpusztul.

- De honnan tudja, hogy ez az eset ugyanaz? - kérdezte Lee.

- Nem tudom. De e nélkül ő is bizonyára elpusztulna.

- Ön bátor ember - mondta Lee.

- Nem, én öregember vagyok. És ha terhelni fogja valami a lelkiismeretemet, már nem terhelheti sokáig.

- És mit gondol, mit fog most csinálni? - kérdezte Lee.

- Nem tudom - felelte Samuel -, de legalább nem lötyög itt többé az orrát lógatva. Hé, tartsa ide a lámpát, legyen szíves!

A sárga fénynél Samuel becsúsztatta Doxology szájába a zablát, amely már olyan vékonyra kopott, hogy alig volt több egy acélforgácsnál. Az orrszíjat már régóta nem használták. A vén kalapácsfejű azt csinálhatta az orrával, amit akart, és megállhatott, hogy az út szélén burjánzó füvet rágcsálja. Samuel nem törődött vele. Gyengéden felcsatolta a szügyelőt, miközben a ló oldalt fordult, és igyekezett megrúgni.

Amikor Dox végre ott állt a kocsirudak között, Lee megkérdezte Samuelt:

- Nem vinne magával egy darabon? Majd aztán gyalog hazasétálok.

- Szálljon csak fel - mondta Samuel, és úgy tett, mintha nem venné észre, hogy Lee segítette fel a kocsiba.

Az éjszaka sötét volt, és Dox azzal fejezte ki nemtetszését az éjszakai utazás iránt, hogy minden második lépésnél megbotlott.

- Hát csak rajta, Lee - mondta Samuel. - Mit akar mondani?

Lee nem csodálkozott.

- Lehet, hogy én is amolyan minden lében kanál vagyok, mint ahogy ön saját magát szokta nevezni - mondta. - Kezdek rákapni a gondolkodásra. Ki tudom számítani a valószínűségeket, de ma este ön alaposan lóvá tett. Akármibe fogadtam volna, hogy ha van ember, aki semmi körülmények közt sem mondja meg Adamnek, úgy ön az.

- Ön tudta ezt a dolgot a feleségéről?

- Természetesen - felelte Lee.

- A fiúk is tudják?

- Nem hiszem, de ez csak idő kérdése. Tudja, milyen kegyetlenek a gyerekek. Az iskolában valaki előbb-utóbb a fejükhöz vágja.

- Talán el kellene vinni őket innen - mondta Samuel. - Gondolkodják ezen, Lee.

- A kérdésemre még nem felelt, Mr. Hamilton. Honnan merítette az erőt ahhoz, amit tett?

- Gondolja, hogy helytelen volt?

- Nem, egyáltalában nem gondolom, de sohasem képzeltem önt olyan embernek, aki bátran és keményen állást foglal egy ügyben, és kitart álláspontja mellett. Legalábbis nem így ítéltem meg önt. Érdekli?

- Mutasson nekem egy embert, akit ne érdekelne, ha róla beszélnek. Folytassa.

- Ön jóságos ember, Mr. Hamilton. De mindig úgy gondoltam, az a fajta jóság ez, melynek alapja, hogy kerüljön minden kellemetlenséget. És az ön elméje olyan fürge, mint egy fiatal bárány, amint a virágos réten ugrándozik. Tudtommal még sohasem kapaszkodott bele semmibe olyan makacsul, mint egy buldog. Ám ma este úgy viselkedett, hogy összeomlott tőle az egész kép, amit önről alkottam.

Samuel rácsavarta a gyeplőt arra a botra, amit az ostortartóba dugott, és Doxology tovább botorkált a göröngyös úton lefelé. Az öregember megsimogatta szakállát, amely hófehéren világított a csillagfényben. Levette fekete kalapját, és ölébe tette.

- Azt hiszem, engem éppen úgy meglepett, mint önt - mondta. - De ha tudni akarja, miért tettem, istenem, nézzen önmagába.

- Nem értem önt.

- Ha korábban mesélt volna nekem a tanulmányairól, Lee, sok minden másképp lett volna.

- Még mindig nem értem.

- Vigyázzon, Lee, ne nyissa ki a beszédem zsilipjeit. Már említettem magának, hogy az ír természetem időnként meglátogat, majd ismét elhagy. Úgy érzem, most megint közeleg.

- Mr. Hamilton - mondta Lee -, ön most elmegy, és nem jön vissza többé. Már nem akar sokáig élni.

- Ez igaz, Lee. Honnan tudja?

- A halál ott lebeg a feje körül. Egész lényéből sugárzik.

- Nem tudtam, hogy más is észreveheti - mondta Samuel. - Tudja, Lee, én az életemet valamiféle zenének tekintem... nem mindig a legjobb zene, de mégis van formája, és melódia is akad benne. Most pedig, már hosszú idő óta nem mondhatom, hogy az életem teljes zenekar volna. Már csak egyetlen hang, az örökös bánat hangja. Nem én vagyok az egyetlen, akinek ez az álláspontja. Úgy rémlik, hogy nagyon is sokan vagyunk, akik úgy látják, hogy az élet feltétlenül vereséggel végződik.

- Talán az a baj, hogy mindenki túlságosan gazdag - mondta Lee. - Észrevettem, hogy a gazdagok elégedetlenebbek, mint bárki más. Adj egy embernek enni rogyásig, ruházd fel, rakd be egy jó házba, olyan kétségbeesett lesz, hogy belepusztul.

- Az okát kérdezte, Lee... a maga új fordítása volt az oka, a többszavas fordítás: “Megvan rá a lehetőséged.” Ez az, ami torkon ragadott és megrázott. És amikor a szédület elmúlt, új, ragyogó ösvény nyílt meg előttem. És úgy láttam, hogy az életem, amely már vége felé jár, csodálatos befejezéshez érkezik. És az életem muzsikája új, végső melódiával gazdagodott, amely olyan, mint a madárdal az éjszakában.

Lee Samuelre meresztette szemét a sötétségen keresztül.

- Így hatott az öregekre is, akik a családom díszei - mondta.

- Igen, Lee. Legyőzheted a bűnt, megvan rá a lehetőséged. Ez az. Nem hiszem, hogy minden ember elpusztul. Meg tudok nevezni önnek egy tucatot is, aki nem halt meg, és általuk él az

egész világ. Ami a csatákra igaz, a szellemre is érvényes: csak a győztesek emléke marad fenn. Majdnem minden ember elpusztul, természetesen, de van néhány, aki tűzoszlopként vezeti a rémült emberiséget a sötétségen keresztül. “Megvan rá a lehetőséged! Megvan rá a lehetőséged!” Micsoda dicsőség! Igaz, hogy gyengék vagyunk és betegek és veszekedősek, de ha csak ez volna minden, amit valaha is fel tudtunk mutatni, már évezredekkel ezelőtt eltűntünk volna a föld színéről. Néhány megkövesedett állcsont maradéka, néhány eltört fog a mészkőrétegben, ez volna az ember földi létezésének egyetlen fennmaradt nyoma. De a választás, Lee, nagy dolog, a győzelmet is választhatjuk! Ezt eddig sohasem értettem, sohasem fogadtam el. Most már érti, miért mondtam meg Adamnek ma este? Éltem a választás lehetőségével. Talán helytelen volt megmondanom neki, de ugyanakkor őt is választásra kényszerítettem, hogy éljen vagy pusztuljon el! Hogy is van az a héber szó, Lee?

- Timsel - mondta Lee. - Legyen szíves, állítsa meg a kocsit.

- Sokat kell majd gyalogolnia visszafelé.

Lee lemászott.

- Samuel! - mondta.

- Itt vagyok! - Az öregember kuncogott. - Liza mindig haragszik, ha ezt mondom.

- Samuel, ön már ott tart, hogy nem tudom elérni.

- Legfőbb ideje, Lee.

- Isten vele, Samuel - mondta Lee, és gyorsan elindult visszafelé az úton. Hallotta, amint a kocsi megvasalt kerekei csikorognak a göröngyökön. Megfordult, és a kocsi után nézett. A lankán még látta az öreg Samuelt, amint alakja kirajzolódott az ég hátteréből, és fehér haja világított a csillagok fényében.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET

1

Valóságos téli vízözön volt a Salinas-völgyben, csodálatos, csapadékos tél. Az eső szelíden hullt alá, átáztatta a földet, de nem okozott áradást. A takarmány már januárban kisarjadt, februárban pedig kövér fű borította a dombokat. A barmok bundája sima és feszes volt. Márciusban folytatódott a lágy eső, és minden új vihar udvariasan megvárta, hogy elődjének nedveit feligya a föld. Meleghullámok öntötték el a völgyet, és a föld pompásan kivirágzott csupa sárga meg kék meg arany pompába borult.

Tom egyedül volt a farmon. Még az ő homokdombjuk is megszépült és kizöldült, a sziklaköveket elrejtette a fű. Hamiltonék tehenei meghíztak, és juhaik nedves háta is zöldellt a buja fűtől.

Március 15-én délben Tom a padon ült a kovácsműhely előtt. A napfényes reggel elmúlt, és szürke esőfelhők vitorláztak az óceán felől a hegyek fölé. Tovasuhanó árnyékuk eltompította a föld ragyogását.

Tom lódobogást hallott. Felpillantott. Egy kisfiút látott, amint könyökével csapkodva hajszolta fáradt lovát a ház felé. Tom felállt, és az út felé ballagott. A fiú a ház elé nyargalt, lekapta kalapját, egy sárga borítékot hajított le a földre, megfordította lovát, és elnyargalt.

Tom már-már utánakiáltott, de aztán fáradtan lehajolt, és felszedte a sürgönyt a földről. Leült a napra, a műhely előtt álló padra, és kezében tartotta a borítékot. Majd felnézett a dombokra meg a régi házra, mintha át akarna menteni valamit, mielőtt feltépné a borítékot, és elolvasná a kikerülhetetlen négy szót - a személyt, az eseményt és időpontját.

Tom lassan összehajtotta a sürgönyt, majd újra meg újra összehajtogatta, míg végül a négyszögletes papiros nem volt nagyobb, mint a hüvelykujja. Bement a házba, a konyhán keresztül, a kis nappalin át a hálószobájába. Kivette a szekrényből sötét ruháját és egy szék hátára tette. Azután fehér inget és fekete nyakkendőt rakott ki a szék ülésére. Azután lefeküdt az ágyra, és befordult a falnak.

2

A bricskák és csézák kihajtottak a salinasi temetőből. A család és baráti köre visszatért Olive házába, a Central Avenue-ra, hogy kávét igyanak, egyenek valamit, megnézzék, ki-ki miképpen viseli a gyászt, és azt tegyék és azt mondják, amit ilyenkor illik.

George fel akarta venni Adam Trasket bérelt kocsijába, de Adam nem fogadta el. Inkább még járkált egy kicsit a temetőben, azután leült Williamsék családi sírhelyének cementszegélyére. A hagyományos sötét ciprusok bólogattak a temető szélén, és fehér viola nőtt vadon az ösvényeken. Valaki behozta, azután elszaporodtak.

Hideg szél fújt a sírkövek fölött, és megríkatta a ciprusokat. Sok öntöttvas csillagot lehetett látni - ezek jelölték meg a Nagy Hadsereg katonáinak sírját. Minden csillagon egy-egy kis széltépázta zászló - a tavalyi május harmincadiki emlékünnep maradványa.

Adam csak ült, és a hegyekre bámult, a Salinastól keletre ágaskodó hegyekre, amelyek közül büszkén kiemelkedett a Frémont-hegy csúcsa. A levegő kristálytiszta volt, mint gyakran, ha

eső közeleg. A szemerkélő eső nemsokára meg is érkezett a szél szárnyán, pedig az eget nem is lepték be felhők igazán.

Adam a reggeli vonattal jött fel a városba. Egyáltalában nem is volt szándéka eljönni, de olyan erővel húzta valami, hogy nem tudott ellenállni. Először is, alig tudta elhinni, hogy Samuel meghalt. Szinte hallotta még telt, lágy hangját, fülébe csengett az idegenszerű kiejtés, a furcsán megválasztott szavak különös zenéje - szavai mindig olyan meglepően botorkáltak elő, hogy az ember sohasem tudhatta, mi következik. A legtöbb ember beszéde olyan, hogy a legnagyobb bizonyossággal kitalálhatjuk, mi lesz a következő szó.

Adam megnézte Samuelt koporsójában, és érezte, nem tud beletörődni, hogy Samuel halott. És mivel a koporsóból kitekintő arc nem hasonlított Samuel arcához, Adam továbbment. Egyedül akart maradni, hogy megóvja magában az élő Samuel képét.

El kellett mennie a temetőbe. Nem sérthette meg a szokást. De jó hátul maradt, hogy ne hallja a szavakat, és amikor a Hamilton fiúk behantolták a sírt, Adam elment, és lassan baktatott az ösvényeken, ahol a fehér violák nőttek. A temető elhagyatott volt, és a komoran zúgó szél meghajlította a nehéz ciprusfákat. Az esőcseppek egyre kövérebbek lettek, és végigkorbácsolták a tájat.

Adam felállt, megborzongott, és lassan elhaladt a fehér violák közt az új sírhoz. A virágokat egyenletesen elrendezték rajta, hogy betakarják a frissen megforgatott nyirkos földet. A szél már megtépázta a virágokat, és kiszórta a kisebb csokrokat az ösvényre. Adam lehajolt értük, és visszatette őket a sírhalomra.

Kiment a temetőből. A szél és eső a hátába csapott, de Adam nem törődött a fekete kabátján átszivárgó nedvességgel. Kilépett a Romie Lane-re. Az út sáros volt, víztócsák csillogtak a friss kerékvágásban. Az út szélén magasra nőtt a vadzab és mustár, vadrépa törtetett hevesen a felszínre, vörös bogáncs ragadós tüskéi emelkedtek a tavaszi nedvek zöld tombolása fölé.

Az agyagos, fekete sár belepte Adam cipőjét, és felfreccsent fekete nadrágja szárára is. Még majdnem egy mérföldnyi út volt hátra a Monterey Roadig. Adam már piszkos és csapzott volt, mire odaért, aztán keletre fordult, Salinas városába. A víz megállt kalapja felhajló karimáján, gallérja nedves és gyűrött volt.

A John Streetnél az út erős kanyarulattal befordult, és innen kezdve már Main Streetnek hívták. Adam - mihelyt a főutca járdájához ért - topogva lerázta a sarat cipőjéről. Eddig a házak megvédtek a széltől, de most megborzongott, és gyorsabban szedte a lábát. A Main Street másik végének közelében belépett az Abbot House fogadóba. Konyakot rendelt, gyorsan felhajtotta, de még jobban didergett, mint addig.

A söntés mögött Mr. Lapierre észrevette, hogy didereg.

- Jó lesz, ha felhajt még egy pohárral - mondta. - Csúnya meghűlés lesz a vége. Nem akar egy forró rumot? Az majd kihajtja magából.

- Nem bánom - mondta Adam.

- Tessék. Szopogasson el még egy konyakot, amíg egy kis forró vizet hozok.

Adam poharát egy asztalhoz vitte és leült. Kényelmetlenül érezte magát átázott ruhájában. Mr. Lapierre gőzölgő üstöt hozott be a konyhából. A zömök poharat tálcára tette, úgy vitte Adam asztalához.

- Igya meg olyan forrón, ahogy csak bírja - mondta. - Ez még egy rezgő nyárfát is meggyógyítana. - Odahúzott egy széket, leült, majd hirtelen felugrott. - Megkaptam magától a meghűlést - mondta. - Magamnak is töltök egyet. - Poharát az asztalhoz hozta, és leült Adam-

mel szemközt. - Már kezd hatni - mondta. - Amikor bejött, olyan sápadt volt, hogy megijedtem. Idegen itt, ugye?

- King City közelében lakom.

- A temetésre jött fel?

- Igen, régi jó barátom volt.

- Nagy temetés volt?

- Meglehetősen.

- Nem csodálom. Rengeteg barátja volt. Elég kár, hogy nem volt szép idő. Legokosabb, ha most még egyet iszik, aztán ágyba bújik.

- Azt fogom tenni - felelte Adam. - Ettől az italtól olyan kellemesen érzem magam, egészen megnyugtat.

- Hát az is megér valamit. Sőt lehet, hogy a tüdőgyulladástól is megóvta.

Miután még egy forró grogot szolgált fel, előszedett egy nedves rongyot a pult mögül.

- Ezzel kissé lemoshatja azt a sarat - mondta. - A temetés sohasem vidám dolog, de ha esik, akkor igazán siralmas.

- Csak utána kezdett esni - mondta Adam. - Akkor áztam meg, amikor kijöttem a temetőből.

- Miért nem vesz ki nálam egy szép kis szobát? Akkor tüstént ágyba bújhatik, én meg felküldök még egy grogot, és reggelre kutya baja.

- Lehet, hogy ezt teszem - mondta Adam. Érezte, hogy a vér fejébe száll, arcát csipkedi, és forrón kering a karjában, mintha valami idegen, meleg folyadék járná át egész testét. A meleg végül felolvasztotta azt a hideg kuckót, ahol tilos gondolatait rejtegette - ezek a gondolatok aztán félénken felbukkantak, mint tétovázó gyerekek, ha nem tudják, bejöhetnek-e. Adam kezébe vette a nedves rongyot, és lehajolt, hogy ledörgölje nadrágja szárát. A vér dobolt füle mögött.

- Innék még egy grogot - mondta, de Mr. Lapierre így felelt:

- Ha csak a meghűlés ellen akarja, akkor elég volt. De ha éppen csak inni akar, van nagyon finom, régi Jamaica-rumom. Szeretném, ha tisztán inná, keveretlenül. Ötvenéves rum! A víz megölné a zamatját.

- Éppen csak inni akarok - mondta Adam.

- Egyet én is hörpintek magával. Már hónapok óta nem nyúltam ahhoz a korsóhoz. Itt mindenki whiskyt iszik.

Adam ledörgölte cipőjét, és ledobta a rongyot a földre. Ivott egy pohárkával a sötét rumból, és köhécselt. Az erős ital elöntötte édes aromájával a fejét - mintha körülszaladt volna a koponyáján belül, hogy végül megkólintsa az orra tövét. A szoba mintha oldalt billent volna egy pillanatra, hogy aztán helyreigazodjék.

- Jó, mi? - kérdezte Mr. Lapierre. - De úgy leveri az embert, hogy észre se veszi. Azt hiszem, elég lesz belőle egy is, hacsak nem akarja, hogy fejbe vágja. Vannak, akik azért isszák.

Adam az asztalra könyökölt. Érezte, hogy rájött a beszélhetnék, és megijedt ettől a locsogási ingertől. Amikor megszólalt, úgy érezte, hogy ez nem is az ő hangja, és még jobban csodálkozott azon, amit mondott:

- Nem járok sokat itt a városban. Nem ismer egy helyet, amit úgy hívnak: Kate-ház?

- Uram, Teremtőm! A rum erősebb, mint gondoltam volna! - kiáltott fel Mr. Lapierre, majd szigorú hangon megkérdezte: - Maga farmer?

- Igen. King City közelében van a birtokom. Nevem Trask.

- Örvendek. Nős?

- Nem. Most nem.

- Özvegy?

- Igen.

- Akkor menjen Jennyhez. Hagyja a Kate-lebujt a fenébe! Az nem magának való. Jenny ott van a szomszédban. Menjen oda, és megkap mindent, ami magának kell.

- A szomszédban?

- Persze! Másfél háztömböt megy kelet felé, aztán befordul jobbra. Akárki megmondja magának, merre van a vasút.

Adam érezte, hogy a nyelve elnehezül.

- Miért? - kérdezte. - Mi a baj Kate-tel?

- Menjen csak a Jennyhez - ismételte Mr. Lapierre.

3

Ronda, szeles este volt. A Castroville Street elsüllyedt a ragadós sárba, a kínai negyedet meg úgy elöntötte a víz, hogy lakói deszkákat raktak le keresztbe a keskeny utcán, amely viskóikat elválasztotta egymástól. Az esti égből kiemelkedő felhők patkányszürkék voltak, a levegő nem is nedves, hanem nyirkos és ragadós. A különbség, azt hiszem, abban áll, hogy a nedvesség felülről ereszkedik alá, a nyirkosság meg az erjedő rothadásból száll fel. A délutáni szél elült, de a levegő nyers maradt, mintha sebeket téptek volna rajta. De elég hideg volt ahhoz, hogy Adam fejében szétrázza a rum függönyét - a kábulat elszállt, de helyébe nem telepedett vissza a félénkség. Adam gyorsan lépkedett a kövezetlen járdán, szemét a földre szegezve, hogy elkerülje a sok tócsát, ne gázoljon bele egyikbe sem. A házsort homályosan világította meg a figyelmeztető tábla ott, ahol az utca a vasúti sínpárt keresztezte. Ezenkívül még egy kis szénszálas gömblámpa égett Jenny pitvara fölött.

Adam megkapta a pontos útbaigazítást. Két házat számlált, és kis híja észre se vette a harmadikat, olyan magasra nőttek előtte a kusza, elvadult, sötét bokrok. Adam a kapun túl a sötét pitvarra pislantott, kinyitotta a kertajtót, és végigment a bozótos ösvényen. A félhomályban éppen hogy megkülönböztette az omladozó pitvar sötét körvonalait és a rozoga lépcsőket.

A deszkafalakról már régen lekopott a mázolás, a kertet sem ápolta senki. Ha a leeresztett ablakredőnyök szélein nem szűrődik ki egy kis halovány fény, Adam továbbment volna abban a hitben, hogy a ház lakatlan. A lépcső mintha roskadozott volna súlya alatt, és a padló recsegett, amint rálépett.

A ház ajtaja kinyílt. Adam elmosódó alakot vett észre, aki a kilincs gombját fogta. Egy halk hang megszólította:

- Tessék, kerüljön beljebb!

A szalont homályosan világították meg a kis gömblámpák a rózsaszínű ernyők alatt. Fényezett bútorokat látott és aranyozott képkeretek csillogását.

A halk hang megjegyezte:

- Esőkabátot kellett volna húznia. Ismerjük önt?

- Nem - felelte Adam.

- Ki küldte ide?

- Egy ember a fogadóból.

Adam szemügyre vette az előtte álló lányt. Fekete ruha volt rajta, és nem viselt semmiféle díszt. Arcvonásai élesek voltak - csinosak, de élesek. Mire is emlékeztet, miféle éjszakai állatra? - kérdezte magában Adam. Valami kegyetlen ragadozó lehet, annyi bizonyos.

- Menjünk közelebb egy lámpához, jó? - mondta a lány.

- Nem.

A lány nevetett.

- Üljön le... oda, oda. Valamit akar, nem... azért jött ide, ugye? Ha megmondja, mit akar, kihívom a megfelelő lányt.

A halk, kissé rekedt hang parancsoló volt, nem tétovázó. Szavait pontosan megválogatta, mintha sokféle virág közt válogatna egy kertben. És kényelmesen válogatott, nem sietett.

Adam otrombának érezte magát mellette. Tüstént kibökte:

- Kate-et akarom látni.

- Miss Kate most el van foglalva. Várja önt talán?

- Nem.

- Én is el tudom intézni, elhiheti.

- Én Kate-tel akarok beszélni.

- Megmondhatja, milyen ügyben?

- Nem.

A lány hangja hirtelen élessé vált, mint a kövön fent penge.

- Nem beszélhet vele. Más dolga van. Ha nem akar lányt vagy effélét, akkor szíveskedjék távozni.

- Hát miért nem mondja meg neki, hogy keresem?

- Ismeri önt?

- Nem tudom. - Érezte, hogy bátorsága elpárolog. Ismerte már ezt a dermedtséget. - Nem tudom - ismételte. - De mondja meg neki, hogy Adam Trask keresi. Akkor kiderül, hogy ismer-e vagy sem.

- Értem. Hát jó... megmondom neki.

A lány némán a jobb oldali ajtóhoz lépett, és kinyitotta. Adam elmosódó hangokat hallott, majd egy férfi nézett be. A lány nyitva hagyta az ajtót, mintegy értésére adva Adamnek, hogy nincs egyedül. A szalon másik oldalán nehéz, sötét függöny borult egy folyosó bejáratára. A lány szétválasztotta a függöny redőit, és eltűnt. Adam hátradőlt a széken. Szeme csücskéből látta, hogy a jobb oldali ajtón az a férfi bedugta a fejét egy pillanatra, de máris visszahúzódik.

Kate magánlakosztálya kényelmes és praktikus volt. Egyáltalában nem hasonlított a szobához, ahol azelőtt Faye lakott. A falakat azóta sáfrányszínű selyemmel tapétázták, a függönyök

almazöldek voltak. Csupa selyem szoba volt - mélyen süppedő karosszékek selyempárnákkal és kárpitozással, selyemernyős lámpák, az ágyat a szoba végében csillogó fehér szaténterítő borította, fejtől hatalmas, dagadó párnák halma. A falon nem voltak képek vagy fényképek, semmiféle személyi jellegű tárgy. Az ágy közelében öltözőasztal; egyetlen üvegcse vagy fiola sem volt rajta, fényes ébenfa lapja csupaszon verődött vissza a hármas tükörből. A régi, nehéz szőnyeg kínai munka volt, mintája sáfrány alapon almazöld sárkányt ábrázolt. A szobának ez a vége a hálószoba volt, közepe fogadószoba, másik vége pedig iroda; tölgyből készült iratszekrény állt itt, aranybetűs, nagy, fekete pénzszekrény és redőnyös íróasztal, zöld ernyős dupla lámpával; mögötte forgatható szék, és mellette egy rendes, egyenes hátú szék.

Kate a forgószékben ült, íróasztalánál. Még mindig csinos volt; haja újra szőke, szája kicsi és erős, ajkának csücske felkunkorodott, mint mindig. De körvonalai már sehol sem voltak élesek. Válla elnehezedett, míg keze lesoványodott, és ráncok lepték. Arca pufók volt, és állán a bőr akár a kreppszövet. Keble még mindig kecses volt, de gyomra már kissé kidülledt a zsírpárnáktól. Csípője karcsú volt, de lába úgy megvastagodott, hogy valósággal kibuggyant cipőjéből. És harisnyáján áttetszett a gumifásli, amely visszereit támogatta.

De még mindig csinos és ápolt volt. Igazában csak a keze öregedett meg, tenyere és ujjainak párnái fényesen feszültek, keze feje ráncos volt, és barna foltok pettyezték. Hosszú ujjú, fekete ruhája komoly és szigorú volt; ennek csak a fodros, fehér csipke mondott ellent, amely nyakát és csuklóit díszítette.

Az évek finom romboló munkát végeztek. Aki napról napra mellette élt, valószínűleg nem vett észre semmi változást. Kate arca ránctalan volt, szeme, ha nem is mély, de éles, orra finom, ajka vékony és határozott. Homlokán a sebhelyet alig lehetett látni. Olyan púder takarta, amelynek színe pontosan egyezett bőrével.

Redőnyös íróasztalánál most azzal foglalatoskodott, hogy egy kötegnyi fényképet nézett végig. Egyforma nagyságú képek voltak, ugyanaz a készülék vette fel valamennyit éles magnéziumfényben. És noha minden képen más-más párok szerepeltek, testtartásukban volt valami kínosan és unalmasan egyhangú. A nők arca egyik képen sem fordult a fényképezőgép lencséje felé.

Kate négy csomóba rakta a fényképeket, és minden csomót berakott egy-egy vaskos barna borítékba. Amikor ajtaján kopogtak, a borítékokat íróasztala egyik rekeszébe tette.

- Gyere be. No, gyere már, Eva. Megjött az az úr?

A lány egészen odajött az íróasztalhoz, és csak akkor válaszolt. Az erősebb világításban arca feszült volt, szeme fényes.

- Egy új jött, egy idegen. Mindenáron magával akar beszélni.

- Hiába akar, Eva, velem nem beszélhet. Tudod, kit várunk.

- Mondtam neki, hogy ön nem fogadhatja. Azt felelte, úgy hiszi, hogy ismeri önt.

- Miféle ember, Eva?

- Nagy, jól megtermett ember. Kicsit kapatos. Azt mondja, Adam Trasknek hívják.

Noha Kate egyetlen hanggal vagy mozdulattal sem árulta el magát, Eva rögtön tudta, hogy a hír elevenébe vágott. Kate jobbjának ujjai lassan gyúrták tenyerét, míg bal keze, mint egy sovány macska, az íróasztal széle felé kúszott. Kate olyan csendesen ült ott, mintha még a lélegzetét is visszafojtotta volna. Eva megremegett. Nem tudott másra gondolni, csak arra a dobozra az öltözőszekrénye fiókjában, ahol az injekcióstűjét tartotta.

Kate végre megszólalt:

- Ülj le oda, Eva, abba a nagy székbe. Csak ülj egy kicsit, és maradj csendben. - A lány nem mozdult, mire Kate hangja felcsattant, mint a korbács: - Leülni!

Eva alázatosan meggörnyedt, és a nagy székhez sietett.

- Ne piszkáld a körmödet! - szólt rá Kate.

Eva kezei szétváltak, aztán külön-külön megkapaszkodtak a szék egy-egy karfájában.

Kate egyenesen előrebámult, az íróasztali lámpa zöld üvegernyőjére. Azután olyan hirtelen mozdult meg, hogy Eva felugrott, és ajka remegett. Kate kihúzta íróasztala fiókját, és kivett belőle egy kis összehajtogatott borítékot.

- Nesze! - mondta. - Menj a szobádba, és rázd helyre magad. Ne vedd be egyszerre az egészet, nem, nem bízom benned! - Megtapogatta a kis borítékot, és kettétépte. Egy kis por kihullott belőle, miközben a végét behajtotta, azután odaadta a fél adagot Evának. - No de most már szaladj! Ha leérsz, mondd meg Ralph-nak, hogy legyen kéznél a hallban. Azt akarom, olyan közel legyen, hogy meghallja a csengőt, de a beszélgetést nem, érted? Vigyázz rá, hogy ne tolakodjék közelebb. És ha meghallja a csengőt, mondd meg neki... különben, nem! Csinálja csak a maga feje szerint. Ha ezt elintézted, vezesd be hozzám Mr. Trasket.

- Nem lesz rosszul, Miss Kate?

Kate erősen ránézett, amíg a lány nem fordult az ajtó felé. Kate utánaszólt:

- A másik felét megkapod, ha az az ember elment. Most aztán siess.

Mihelyt az ajtó becsukódott, Kate kihúzta íróasztala jobb oldali fiókját, és kivett belőle egy rövid csövű revolvert. A hengert oldalt tolva megnézte a töltényeket, majd bekattintotta a fegyvert, íróasztalára tette, és egy papírlapot borított rá. Lecsavarta az egyik lámpát, és hátradőlt székében. Mindkét kezével megragadta az íróasztal szélét.

Amikor kopogtak az ajtón, kiszólt:

- Szabad. - De az ajka jóformán meg se moccant.

Eva jött be. Szeme úszott, egész lénye nyugodtabb és frissebb volt.

- Itt van - mondta, és becsukta Adam mögött az ajtót.

Adam gyorsan körülnézett, és csak azután vette észre az asszonyt, aki olyan csendesen ült az íróasztalnál. Adam rábámult, majd lassan közelebb lépett hozzá.

Kate keze kinyílt, és jobbja a papírlap felé csúszott. Szeme hidegen és kifejezéstelenül tapadt látogatójára.

Adam látta a haját, a sebforradását, az ajkát, ráncosodó nyakát, karját és vállát, és lapos mellét. Nagyot sóhajtott.

Kate keze kissé remegett.

- Mit akarsz? - kérdezte.

Adam leült az egyenes hátú székre, az íróasztal mellé. Üvölteni szeretett volna megkönnyebbülésében, de csak ennyit mondott:

- Semmit. Csak éppen látni akartalak. Sam Hamiltontól hallottam, hogy itt vagy.

Abban a pillanatban, ahogy Adam odaült, Kate keze megszűnt remegni.

- Előbb nem tudtad? - kérdezte.

- Nem - felelte -, nem hallottam. Először kissé fejbe kólintott, de most már egész jól bírom.

Kate feszültsége felengedett, szája mosolyra nyílt, kis fehér fogai előcsillantak, hosszú szemfogai különösen fehéren és hegyesen.

- Megijesztettél - mondta.

- Miért?

- Hát, nem tudtam, mit fogsz csinálni.

- Magam sem tudtam - felelte Adam, és továbbra is úgy bámult az asszonyra, mintha nem is volna élőlény.

- Sokáig vártam, hogy felbukkansz, de mivel nem jöttél, azt hiszem, egészen megfeledkeztem rólad.

- Én nem felejtettelek el - mondta Adam -, de azt hiszem, most már nem lesz akadálya.

- Hogy érted ezt?

- Hát csak úgy, hogy most látlak - felelte Adam derűs nevetéssel. - Tudod, azt hiszem, Samuel mondta, hogy tulajdonképpen sohasem láttalak, és ez igaz is. Emlékszem az arcodra, de igazában sohasem láttam eddig. Most már elfelejthetem.

Kate ajka összecsukódott, és kiegyenesedett, egymástól távol eső szemei összeszűkültek, és kegyetlenség tükröződött bennük.

- Azt hiszed, el tudsz felejteni?

- Nem hiszem, hanem tudom.

Kate megváltoztatta modorát.

- Talán nem is lesz rá szükség - mondta. - Ha úgy érzed, hogy minden rendben van, talán még egészen jól megleszünk egymással.

- Nem hiszem - mondta Adam.

- Mindig olyan csacsi voltál - folytatta Kate. - Mint egy gyerek. Nem tudtad, mihez kezdj magaddal. Most már megtaníthatlak rá. Úgy látszik, férfi lett belőled.

- Te tanítottál meg rá. Elég kemény lecke volt.

- Iszol valamit?

- Igen - felelte Adam.

- Érzem a szeszt a leheleteden... rumot ittál! - mondta Kate. Felállt, és egy szekrénykéhez lépett, ahonnan palackot és két poharat vett elő. Amikor hátrafordult, észrevette, hogy Adam merően nézi megvastagodott bokáját. Hirtelen düh fogta el, de mit sem változtatott ajka kis mosolyán.

A palackot a szoba közepén álló kerek asztalhoz vitte, és megtöltötte a két pohárkát rummal.

- Gyere, ülj át ide - mondta. - Itt kényelmesebb.

Amikor Adam áttelepedett egy öblös karosszékbe, szeme megakadt Kate kidomborodó gyomrán. Az asszony észrevette pillantását. Átnyújtotta neki poharát, leült, és összekulcsolta kezeit a hasa fölött.

Adam csak ült, pohárral a kezében. Kate odaszólt:

- Idd meg. Nagyon jó rum. - Adam ránézett, olyan mosollyal, amelyet Kate még nem ismert.

- Amikor Eva jelentette, hogy itt vagy, első pillanatban arra gondoltam, hogy kidobatlak.

- Akkor is visszajöttem volna - felelte Adam. - Okvetlenül látni akartalak. Nem mintha kételkednék Samuel szavaiban, de saját szememmel kellett meggyőződnöm róla.

- Idd meg a rumodat - mondta Kate.

Adam a poharára nézett.

- Csak nem gondolod, hogy megmérg... - Hirtelen elhallgatott, és dühös volt önmagára, hogy kicsúszott a száján.

Adam mosolygott és még mindig a pohárra bámult. Kate haragja most már az arcán is megjelent. Felkapta a poharát, és hozzáértette ajkát.

- A szesztől mindig rosszul leszek - mondta. - Sohasem iszom. Méreg nekem.

Összeszorította ajkát, és hegyes szemfoga alsó ajkába harapott.

Adam csak mosolygott rá.

Kate már nem tudott uralkodni magán, annyira elöntötte a düh. Lelöttyintette torkán a rumot, köhögött, és szeme könnybe lábadt. Keze fejével letörölte könnyeit.

- Nem bízol bennem túlságosan - mondta.

- Csakugyan nem - felelte Adam. Felemelte poharát, és kiitta, azután felállt, és megtöltötte mind a két poharat.

- Én nem iszom többet - mondta Kate rémülten.

- Nem kényszerít senki - felelte Adam. - Én is csak megiszom ezt, és már megyek tovább.

A maró alkohol Kate torkát égette. Érezte, hogy megmozdul benne az, amitől úgy rettegett.

- Nem félek tőled, se mástól! - kiáltotta, és felhajtotta a másik pohárral is.

- Semmi okod, hogy félj tőlem - mondta Adam. - Most már nyugodtan elfelejthetsz. De igaz, hisz azt mondtad, hogy már rég elfelejtettél. - Pompásan érezte magát most, olyan melegen és biztonságosan, jobban, mint valaha is évek óta. - Sam Hamilton temetésére jöttem fel - mesélte. - Nagyszerű ember volt. Nagyon fog nekem hiányozni. Emlékszel, Cathy, ő segített neked az ikreket világra hozni.

Kate ereiben már tombolt az alkohol. Küzdött ellene, és arcán meglátszott az erőlködés.

- Mi bajod van? - kérdezte Adam.

- Mondtam, hogy méreg nekem! Rosszul leszek tőle!

- Nem vállalhattam a kockázatot - felelte Adam nyugodtan. - Egyszer már belém lőttél. Nem tudhatom, mi szárad még a lelkeden.

- Hogy érted ezt?

- Hallottam valami botrányról - mondta Adam -, valami piszkos botrány.

Kate egy percre elfelejtette, hogy minden akaraterejét latba vesse az ereiben cirkáló alkohol ellen. És máris elvesztette a csatát. A vörös forróság elöntötte agyát, félelme elillant, és helyét minden óvatosságnak fittyet hányó kegyetlenség foglalta el. Heves mozdulattal felkapta a palackot, és újra megtöltötte poharát.

Adamnek fel kellett állnia, hogy töltsön magának. Olyan érzés fogta el, amely teljesen idegen volt számára. Élvezte azt, amit az asszonyban végbemenni látott. Szívesen nézte küszködését. Jólesett, hogy így megbüntetheti, de ugyanakkor résen állt. “Most nagyon óvatosnak kell lenned - gondolta magában. - Ne beszélj! Ne beszélj!”

- Hangosan meg ezt mondta: - Sam Hamilton jó barátom volt, az egész idő alatt, sok éven át! Nagyon hiányzik nekem.

Kate kiöntött egy kis rumot, és megnedvesítette szája szegletét.

- Én gyűlöltem - mondta. - Szívesen megöltem volna, ha rajtam múlik.

- Miért? Hisz olyan jó volt hozzánk.

- De a szeme... belém látott.

- Hát aztán? Belém is belém látott, és segített rajtam.

- Gyűlölöm - ismételte Kate. - Örülök, hogy meghalt.

- Jó lett volna, ha én is beléd tudok látni - mondta Adam.

Kate ajka lebiggyedt.

- Szamár vagy - mondta. - Téged nem gyűlöllek, mert csak gyenge, ostoba puhány vagy.

Ahogy Kate-ben fokozódott a feszültség, úgy öntötte el a jó, meleg nyugalom Adamet.

- Csak ülj és vigyorogj! - rikácsolta Kate. - Azt hiszed, szabad vagy már, ugye? Néhány kupica rum, és már férfinak képzeled magad. Pedig csak a kisujjamat kellene megmozdítanom, és már nyálasan siránkozva, térden csúszva jönnél utánam. - Szabadjára engedte hatalmi mámorát, feladva duzzogó közönyösségét. - Ismerlek! - mondta. - Ismerem ezt a gyáva szívedet.

Adam csak mosolygott tovább. Kortyolt egyet, és erről Kate-nek eszébe jutott, hogy újra megtöltse poharát. A palack nyaka csörömpölve nekiütődött a pohárnak.

- Amikor sebesülten fetrengtem, szükségem volt rád - mondta Kate. - Akkor is mosogatórongy voltál. És amikor már nem volt rád szükségem, vissza akartál tartani. Hagyd már abba azt a ronda vigyorgást!

- Kíváncsi vagyok, mit gyűlölsz bennem annyira.

- Kíváncsi vagy, igen? - Az asszonyt most már csaknem teljesen cserbenhagyta óvatossága. - Nem gyűlölet az, amit irántad érzek, hanem megvetés. Már kislány koromban megismertem, milyen bárgyúak és hazugok, saját apám és anyám is, amint adták a jóságosat! Pedig nem voltak jók. Ismertem őket. De azt tehettem velük, amit akartam. Mindig rá tudtam venni az embereket, hogy azt tegyék, amit én akarok. Még serdülő lány voltam, amikor beugrattam egy férfit, hogy legyen öngyilkos miattam. Az is úgy tett, mintha csupa jóság volna... valójában nem akart egyebet, csak ágyba bújni velem, egy gyereklánnyal!

- De azt mondod, megölte magát. Akkor nagyon el lehetett keseredve valami miatt, nem?

- Szamár volt - mondta Kate. - Hallottam, ahogy az ajtónkhoz jött esdekelni. Egész éjjel nevettem.

- Én meg - mondta Adam - nem tudnék örülni annak a gondolatnak, hogy valakit kikergettem a világból.

- Mert te is szamár vagy. Emlékszem, hogy beszéltek rólam: “Micsoda édes teremtés... olyan bájos, olyan szende!” És senki sem ismert igazán. Karikán ugráltattam őket, és észre sem vették.

Adam kiürítette poharát. Olyan távolinak érezte magát, hideg megfigyelőnek. Azt gondolta, látja ennek a nőnek az ösztöneit, amint hangyák módjára bizseregnek benne - látja, és mindent tud. Elfogta a mély megértés érzése, amelyet az alkohol kelt fel olykor-olykor az emberben. Így szólt:

- Nem érdekes, hogy szeretted-e Sam Hamiltont vagy sem. Én meggyőződtem róla, hogy bölcs ember. Emlékszem, egyszer azt mondta nekem, hogy egy nő, aki mindent tud a férfiakról, rendszerint csak egyik oldalukat ismeri jól, míg a többiről fogalma sincs. De ez nem jelenti, hogy nincs más oldaluk is.

- Hazudott! - sziszegte Kate. - Hazug volt és álszent! Hogy gyűlölöm őket, a hazugokat, és az egész világ hazudik! Igen, csal valamennyi. És szeretem őket leleplezni. Beleverem az orrukat a saját piszkukba.

Adam felhúzta szemöldökét.

- Úgy gondolod, hogy nincs a világon más, csak ostobaság és aljasság?

- Igen, ezt gondolom, pontosan ezt!

- Én meg nem hiszem - mondta Adam csendesen.

- Nem hiszem! Nem hiszem - utánozta Kate gúnyosan. - Akarod, hogy bebizonyítsam?

- Nem tudod bebizonyítani - mondta Adam.

Kate felugrott, az íróasztalához szaladt, és elhozta onnan a barna borítékokat.

- Ezeket nézd meg! - mondta.

- Nem vagyok rá kíváncsi.

- De én mégis megmutatom. - Kate kihúzott egy fényképet. -, Nézz ide. Ez szenátor. Készülődik, hogy jelöltesse magát a kongresszusba. Nézd a vastag pocakját! Olyan melle van, mint egy nőnek. Szereti a korbácsot. Ez a csík itt a korbács nyoma. Nézd a kifejezést az arcán! Felesége van és négy kölyke, és fel fog lépni képviselőjelöltnek. Te meg nem hiszed! Vagy nézd ezt. Ez a sápadt hólyag tanácsnok úr. Ennek a nagy vörös svédnek meg farmja van Blanco mellett. No és ez? Professzor Berkeleyben, a kaliforniai egyetemen. Olyan messziről jön ide, csak azért, hogy arcába öntsük az éjjeliedényt, a filozófia professzorának! Hát ez itt, nézd csak! Lelkész, az evangélium hirdetője, Krisztus urunk testvérkéje! Valamikor régen felgyújtott egy házat, hogy kielégüléshez jusson. Tőlünk is megkapja, csak más módon. Látod ezt az égő gyufát a lötyögős lágyéka alatt?

- Nem akarom látni - mondta Adam.

- Mégis láttad, nem? De azért nem hiszed, mi? Majd még könyörögsz, hogy engedjelek be ide. És nyöszörögve bámulsz majd a holdra! - Úgy beszélt, mintha hipnotizálni akarná, ráerőszakolni az akaratát, de hiába. Látta, hogy Adam nyugodt és szabad. Kate szívében méreggé fagyott a düh. - Tőlem még senkinek sem sikerült megszöknie - mondta fuvolázó hangon. Szeme hideg volt és kifejezéstelen, de körmeivel a szék kárpitozását rángatta és kaparta, fel is tépte a selymet.

Adam sóhajtott.

- Ha ezek a képek nálam volnának, és ezek a férfiak tudnák, életemet egy percig sem érezném biztonságban - mondta. - Azt hiszem, ezek közül akármelyik fénykép elég ahhoz, hogy tönkretegye egy ember életét. Nem félsz a veszélytől?

- Azt hiszed, gyerek vagyok? - kérdezte Kate.

- Már nem - felelte Adam. - Most már kezdem hinni, hogy eltorzult ember vagy... de az is lehet, hogy egyáltalán nem is vagy ember.

Kate mosolygott.

- Lehet, hogy most ráhibáztál. Azt hiszed, ember akarok lenni? Nézd ezeket a képeket! Inkább lennék kutya, mint ember! De nem vagyok kutya. Okosabb vagyok, mint a legtöbb ember. Senki sem árthat nekem. Ne aggódj a veszély miatt. - Az iratszekrény felé intett. - Vagy száz szebbnél szebb fényképet őrizgetek ott, és azok a férfiak tudják, hogy ha valami baj érne, akármi, abban a minutumban száz boríték pottyan a postaládába, mindegyikben egy-egy fénykép... és minden levél arra a címre megy, ahol a legtöbb bajt okozhatja. Nem, az emberek óvakodnak tőle, hogy engem bántsanak!

- De tegyük fel, hogy valami baleset ér - mondta Adam. - Vagy esetleg megbetegszel!

- Az se változtatna a dolgon - felelte Kate, és előrehajolt, közelebb Adamhez. - Elmondok neked egy titkot, amelyről nem tud senki ezek közül a férfiak közül. Még néhány év, és elmegyek. És ha majd ott tartok... ezek a borítékok mindenképpen postára kerülnek, érted?

Hátradőlt székében, és kacagott.

Adam megborzongott. Jobban megnézte Kate-et. Arca és nevetése olyan gyermekes volt, szinte ártatlan. Adam felállt, és még egyet töltött magának. A palack már majdnem kiürült.

- Tudom, mit gyűlölsz - mondta. - Valamit gyűlölsz bennük, amit nem tudsz megérteni. Nem a gonoszságukat gyűlölöd, nem. A jót, ami bennük van, és amit sehogy sem tudsz elérni, azt gyűlölöd! Szeretném tudni, mit akarsz tulajdonképpen, végső soron mire törekszel?

- Megszerzem a pénzt, az egészet, ami kell - mondta Kate -, aztán New Yorkba megyek. Még nem leszek öreg. Nem, én nem öregszem. Majd vásárolok egy házat, előkelő házat előkelő környéken, és előkelő cselédségem lesz. És aztán első dolgom lesz megtalálni egy embert, ha még él... megtalálni és megölni... lassan, minden figyelmet arra fordítva, hogy minél kínosabb halála legyen! Ha jól és gondosan csinálom, előbb megőrül, és csak aztán hal meg.

Adam türelmetlenül dobbantott.

- Ostobaság! - mondta. - Nem is lehet igaz. Ez őrültség! Egy szó se igaz belőle. Nem hiszem el.

- Emlékszel - kérdezte Kate - arra, amikor először láttál?

Adam arca elsötétült.

- Ó, istenem. Hogyne emlékeznék!

- Emlékszel az eltört államra, a felhasadt ajkamra, a kivert fogaimra?

- Emlékszem... bárcsak el tudnám felejteni!

- A legnagyobb élvezetem lesz megtalálni azt az embert, aki velem azt tette - mondta Kate. - És ha ez meglesz... azután... további élvezetek várnak rám.

- Mennem kell - mondta Adam.

- Ne menj, drágám - mondta Kate. - Nem menj el most, édes szerelmem. A lepedőm tiszta selyem. Azt akarom, hogy érezd azt a lepedőt a bőrödön.

- Nem mondod komolyan.

- De igen, drágám, de igen, szerelmem. Nem vagy éppen ügyes a szerelemben, de tőlem tanulhatsz. Majd én tanítlak.

Tántorogva felállt, és kezét Adam karjára tette. Arca üdének és fiatalosnak tetszett. De Adam lenézett a kezére, és látta, hogy ráncos, mint egy fehér majom mancsa. Undorodva visszahúzódott.

Kate látta a mozdulatát, és megértette; ajkának vonala megkeményedett.

- Nem értem - mondta Adam. - Látom, de nem tudom elhinni. És tudom, reggel sehogy sem fogom elhinni. Azt gondolom majd, lidérces álom volt. De nem... nem lehet álom. Hiszen eszembe jut, hogy a gyermekeim anyja vagy. Még nem kérdezősködtél felőlük. A fiaim anyja vagy.

Kate a térdére könyökölt, és arcát tenyerébe támasztotta úgy, hogy ujjai eltakarták hegyes fülét. Szemében diadal ragyogott. Hangja csúfondárosan lágy volt.

- Egy szamár mindig elárulja a gyenge pontját - mondta. - Erre már akkor rájöttem, amikor még gyerek voltam. Igen, anyja vagyok a fiaidnak. A te fiaidnak? Az anyjuk én vagyok, az biztos, de honnan tudod, hogy te vagy az apjuk?

Adam elbámult.

- Mit akarsz ezzel mondani, Cathy?

- Az én nevem Kate - felelte az asszony. - Ide hallgass, drágaságom, és emlékezz csak vissza. Hányszor engedtelek téged olyan közel magamhoz, hogy gyerekem lehessen tőled?

- Sebesült voltál - mondta Adam. - Szörnyűséges állapotban voltál.

- Csak egyszer - mondta Kate. - Egyetlenegyszer.

- Aztán állapotos lettél, de rosszul bírtad - tiltakozott Adam. - Nehezedre esett volna.

Kate édesen mosolygott rá.

- Nehezemre esett, igen... de az öcséddel nem.

- Az öcsémmel?

- Hát már elfelejtetted Charlest?

Adam nevetett.

- Te aljas... te ördög! Csak nem képzeled, hogy elhiszem ezt az öcsémről?

- Bánom is én, mit hiszel - mondta Kate.

- Nem hiszem - ismételte Adam.

- Majd elhiszed. Eleinte csak bámulsz, aztán magad is bizonytalan leszel. Visszagondolsz Charlesra... eszedbe jut róla minden. Igen, őt tudtam volna szeretni. Charles némely tekintetben olyan volt, mint én.

- Nem volt olyan.

- Majd eszedbe jut - mondta Kate. - Egy szép napon majd eszedbe jut egy bizonyos csésze tea, aminek keserű volt az íze. Az én orvosságomat vetted be tévedésből... emlékszel? Aztán úgy aludtál, mint még soha, és későn ébredtél fel, kábult fejjel, igaz?

- Egészen össze voltál törve... abban az állapotban nem lettél volna képes ilyesmit kitervezni.

- Nem lettem volna képes? Én mindenre képes vagyok! És most, édesem, vetkőzz le. Majd megmutatom, mi mindent tudok még.

Adam behunyta szemét, és szédült a rumtól. Aztán felpillantott, és hevesen megrázta a fejét.

- Nem fontos - mondta -, még akkor sem, ha igaz volna. Egyáltalában nem fontos.

Hirtelen felkacagott, mert érezte, hogy csakugyan semmi jelentősége számára. Túlságosan gyorsan állt fel, és meg kellett kapaszkodnia a szék hátában, hogy úrrá legyen szédülésén.

Kate felugrott, és mindkét kezét Adam könyökére tette.

- Hadd segítsek lehúzni a kabátodat.

Adam lerántotta Kate kezét a karjáról, még csavart is rajta, mintha drót volna. Bizonytalan léptekkel elindult az ajtó felé.

Fékevesztett gyűlölet lángolt fel Kate szemében. Felsikoltott - hosszú, éles, állati visítással. Adam megállt, és visszafordult felé. Az ajtó kicsapódott. A házi selyemfiú három lépéssel előttük termett, kiegyensúlyozta magát, egész súlyát lendületbe vetette, és öklével Adam füle alá ütött. Adam lezuhant, és elterült a földön.

- Ne sajnáld! - visította Kate. - Rúgj belé! Rúgd agyon!

Ralph közelebb lépett a földön heverő emberhez, és a távolságot méregette. Észrevette, hogy Adam nyitott szeme rá bámul. A selyemfiú idegesen fordult Kate felé.

Az asszony hideg hangon megismételte a parancsot.

- Azt mondtam, rúgj belé. Taposd szét a pofáját.

- Nem védekezik - mondta Ralph. - Már egészen kikészült.

Kate leült. Lihegve, száján keresztül lélegzett. Keze szinte összefonnyadt ölében. - Adam - mondta -, gyűlöllek! Most először igazán meggyűlöltelek. Gyűlöllek, érted? Nem hallod, Adam? Gyűlöllek!

Adam megpróbált felülni, de hátraesett, aztán újra megpróbálta. Ahogy a padlón ült, felnézett az asszonyra.

- Nem fontos - mondta. - Egyáltalán nem fontos. - Feltápászkodott, és csuklójára támaszkodva kuporgott a földön.

- Tudod-e - mondta -, hogy jobban szerettelek, mint bármit a világon? Igen, szerettelek. Olyan erős érzés volt, hogy jó sok kellett hozzá, míg végre kiölték belőlem.

- Majd még visszajössz! - mondta Kate. - Térden csúszva térsz vissza hozzám! Fetrengsz majd a földön, úgy könyörögsz!

- Most szétrúghatom a fejét. Parancsolja, Miss Kate? - kérdezte Ralph.

Az asszony nem felelt.

Adam lassan vánszorgott az ajtó felé, minden lépésnél óvatosan egyensúlyozva. Keze az ajtófélfán motoszkált.

- Adam! - kiáltott utána Kate.

A férfi lassan megfordult. Úgy mosolygott az asszonyra, mint ahogy egy emlékre mosolyog az ember. Azután kiment, és csendesen betette maga mögött az ajtót.

Kate az ajtóra bámult. Szemében kétségbeesés tükröződött.

HUSZONHATODIK FEJEZET

1

Adam Trask visszatért salinasi kirándulásáról King Citybe. Útközben a vonaton hangok, színek és bizonytalan körvonalak ködfelhője vette körül. Egyetlen tudatos gondolata sem volt.

Azt hiszem, az emberi agynak vannak bizonyos technikai módszerei arra, hogy sötét mélyében kibontakozó problémáit megvizsgálja, és megoldásukat elfogadja vagy elvesse. Ez a tevékenység néha megcsillogtatja sokoldalú lényünk egy-egy olyan lapját, melynek létezéséről nem is tudtunk. Hányszor megesik, hogy gondterhelten, gyötrődve fekszünk le aludni, és nem is tudjuk, mi okozza nyugtalanságunkat - reggelre pedig világosabban látjuk problémánkat, és új irányban keressük a megoldást, talán az álom sötét mélyén végbement töprengő vizsgálódás következtében! Aztán vannak reggelek, amikor vérünkben ujjongó öröm pezseg, gyomrunk és mellünk csak úgy feszül tőle, és villamos áram járja át, pedig gondolatainkban nem találunk semmit, ami elragadtatásunkat előidézhetné vagy indokolná.

Samuel temetése és a látogatás Kate házában éppen elég lehetett volna ahhoz, hogy Adam szívét szomorúsággal és keserűséggel töltse el, de nem így történt. Szívének egyhangú dobogása mámoros lüktetésbe csapott át. Fiatalnak és szabadnak érezte magát, mohó jókedv fogta el hirtelen. King Cityben leszáll a vonatról, és ahelyett, hogy egyenesen a béristállóba sietett volna, ahol kocsiját és lovát hagyta, elsétált Will Hamilton új autógarázsába.

Will üvegfalas irodájában ült, ahonnan kényelmesen figyelhette szerelőinek tevékenységét, anélkül, hogy a zaj háborgatná. Will pocakja már szépen domborodott.

Éppen egy hirdetést tanulmányozott, amely Kubából sűrű időközökben és közvetlenül érkező szivarokat ajánlott. Will úgy képzelte, hogy elhunyt apját gyászolja, pedig valójában nem is volt szomorú. Kissé aggódott Tom miatt, aki a temetésről egyenesen San Franciscóba utazott. Will úgy érezte, sokkal illendőbb azt tenni, amit ő szándékozott - vagyis üzleti ügyekben keresni feledést -, mintsem követni Tom példáját, aki gyászát most alighanem alkoholba fojtja.

Amikor Adam bejött az üvegkalitkába, Will felpillantott, és az egyik öblös bőrfotel felé intett; ilyen karosszékekkel szerelte fel irodáját, hogy ernyedt lustaságba süppedt vevői ne szörnyülködjenek el az óriási számlán, amit átnyújtott nekik.

Adam leült.

- Nem tudom, kifejeztem-e már önnek részvétemet - mondta.

- Szomorú idők járnak ránk - felelte Will. - Ott volt a temetésen?

- Igen. Nem tudom, hogy ön ismeri-e azt a meleg baráti érzést, amely édesapjához fűzött. Olyan dolgokat kaptam tőle, amiket sohasem fogok elfelejteni.

- Sok tisztelője volt - bólintott Will. - Több mint kétszázan jöttek el a temetésére... több mint kétszáz ember.

- Az olyan ember, mint ő, igazában nem is hal meg soha - mondta ki Adam azt, amit most fedezett fel magában. - El se tudom képzelni halottnak. Mintha elevenebben élne most, mint valaha.

- Ez igaz - mondta Will, pedig maga nem érezte át. Számára Samuel csakugyan meghalt.

- Eszembe jut sok minden, amit mondott - folytatta Adam. - Amikor mondta, nem is figyeltem oda igazán, de most eszembe jut, és látom az arcát, amilyen akkor volt, amikor mondta.

- Igen, ez így van - helyeselt Will. - Magam is éppen erre gondoltam. Visszatér a birtokára?

- Vissza. De gondoltam, előbb benézek önhöz. Arra gondolok, hogy talán vásárolok egy automobilt.

Will arca hirtelen megváltozott, élénk figyelemre lobbant.

- Én meg azt hittem, ebben a völgyben ön lesz az utolsó, aki autóvásárlásra adja a fejét - jegyezte meg, és félig behunyt szemmel leste, mit szól hozzá Adam.

- Azt hiszem, megérdemeltem - nevetett Adam. - Könnyen lehet, hogy édesapja idézte elő bennem a változást.

- Hogy érti ezt?

- Nem hiszem, hogy meg tudnám magyarázni. Beszéljünk mindenesetre a kocsiról.

- Én csakugyan rábeszélem - mondta Will. - Ha éppen az igazat akarja tudni, pokoli módra kell erőlködnöm, hogy elég kocsit kapjak, és eleget tehessek a megrendeléseknek. Már egész listám van azokról, akik kocsihoz szeretnének jutni.

- Igazán? Akkor talán arra kérem, hogy az én nevemet is írja oda a lista végébe.

- Örömmel megteszem, Mr. Trask... és... - rövid szünetet tartott - ha esetleg valaki visszalép, úgy előbbre viszem önt a listán, mivel olyan közel áll a családhoz.

- Nagyon kedves - mondta Adam.

- Mi volna, ha most mindjárt megbeszélnénk a fizetési kedvezményeket?

- Hogy érti ezt?

- Hát el tudom intézni, hogy csak egy bizonyos összeget fizessen havonta.

- Nem drágább így?

- Nem éppen, de vannak kamatok és kezelési költségek. Sok embernek így kellemesebb.

- Azt hiszem, én kifizetem készpénzben - mondta Adam. - Nincs értelme halogatni.

Will vigyorgott.

- Hát, ami azt illeti, kevés ember van, aki így vélekedik - mondta. - És még eljöhet az idő, amikor nem is lesz kedvem készpénzért árusítani, mert csak veszítek rajta.

- Lám, erre nem is gondoltam - mosolygott Adam. - Szóval lesz szíves felvenni a listára?

Will odahajolt hozzá: - Mr. Trask, az ön neve lesz az első a listámon. Az első kocsi, ami befut hozzám, az öné.

- Köszönöm.

- Örömmel megteszem önnek - mondta Will.

- Hogy tartja magát a mama? - kérdezte Adam.

Will újra hátradőlt székében, és szerető mosoly suhant át az arcán.

- Nem mindennapi asszony - mondta. - Olyan, mint egy kőszikla. Visszagondolok az átélt nehéz időkre, de sokszor volt benne részünk! Apám nem volt gyakorlatias ember. Mindig a fellegekben járt, vagy eltemetkezett egy könyvben. Azt hiszem, anyám tartotta bennünk a lelket, és neki köszönhető, hogy a Hamiltonok elkerülhették a szegényházat.

- Remek asszony - hagyta rá Adam.

- Nemcsak az. Erős is. Két lábon áll az élet viharaiban. Mint egy erős torony. Maga nem jött el Olive-ékhez a temetés után?

- Nem, nem voltam ott.

- De több mint száz ember jött el. És anyám megsütötte az összes csirkét, és gondoskodott róla, hogy mindenki jóllakjék.

- Hihetetlen!

- Pedig hát... a férjét temette!

- Nem mindennapi asszony - ismételte Adam Will szavát.

- És praktikus. Tudta, hogy enni kell adni nekik, hát adott.

- Sejtem, hogy jól bírja, de mindamellett nagy csapás számára.

- Kiheveri - mondta Will. - És lefogadom, hogy túlél valamennyiünket, akármilyen törékeny kis teremtés.

Miközben visszahajtott a farmra, Adam úgy érezte, olyan dolgokat is lát, melyeket éveken át nem vett észre. Látta a vadvirágokat a dús fűben, és látta a vörös teheneket a dombok oldalán, amint legelészve baktattak az enyhén emelkedő ösvényeken felfelé. És mikor a saját földjére ért, Adam szívébe nyilallt az öröm - olyan élesen, hogy vizsgálgatni kezdte. És egyszerre csak rajtakapta magát, amint ügető lovak patája koppanásának ritmusában mondogatja: “Szabad vagyok, szabad vagyok... nincs több gondom, bánatom... szabad vagyok... megszabadultam tőle, elment, kiszállt belőlem... Teremtő Atyám, szabad vagyok!”

Kinyújtotta kezét, és lehántotta az út mentén burjánzó zsálya ezüstszürke pihéjét. Amikor ujjai már ragadtak, orrához tartotta, és mélyen tüdejébe szívta az átható illatot, örült, hogy hazamegy. Látni akarta, mennyit nőttek a fiúk a két nap alatt, amíg távol volt - alig várta, hogy újra lássa az ikreket.

- Szabad vagyok, megszabadultam tőle! - dalolta magában.

2

Lee kijött a házból, és ott állt a ló fejénél, miközben Adam lekászálódott a csézából.

- Hogy vannak a fiúk? - kérdezte Adam.

- Remekül. Nyilakat és íjakat készítettem nekik, és elmentek nyulászni a folyómederbe. De azért nem viszem túlzásba a dolgot.

- Minden rendben van itthon?

Lee furcsán nézett rá, és már mondani akart valamit, de meggondolta. Csak ennyit kérdezett:

- Milyen volt a temetés?

- Rengeteg ember volt - mesélte Adam. - Nagyon sok barátja jött el. Még mindig nem megy a fejembe, hogy meghalt.

- Az én honfitársaim dobszóval temetik a halottaikat, és papírcédulákat szórnak szét, hogy megzavarják az ördögöket. És sült malacot tesznek a sírra, nem virágot. Hiába, praktikus nép vagyunk, és mindig korog egy kicsit a gyomrunk. De az ördögeink nem túlságosan ravaszak. Könnyen túljárunk az eszükön. Már ez is haladás, nem?

- Azt hiszem, Samuel örült volna ilyen temetésnek - mondta Adam. - Érdekelte volna. - Észrevette, hogy Lee reá bámul. - Vigye be a lovat, Lee, aztán jöjjön be, és főzzön teát. Beszélni szeretnék önnel.

Adam bement a házba, és levette fekete ruháját. Érezte magán a rum édes, de most különösképpen émelyítő szagát. Teljesen levetkőzött, és alaposan megmosakodott - addig dörgölte bőrét sárga szappannal, amíg el nem hagyta az a szag még a pórusait is. Tiszta kék inget és overallt vett föl, ami a sok mosásban egészen puha lett és halványkék - jóval világosabb a térd körül, ahol erősebben koptatták. Lassan megborotválkozott és megfésülködött, miközben a konyhából behallatszott Lee csörömpölése a tűzhely körül. Adam végül bement a nappaliba. Lee már kikészített egy csészét és egy öblös cukortartót is az asztalra, Adam nagy karosszéke elé. Adam csak nézte a virágos függönyöket, amelyeket annyiszor mostak már, hogy a virágok megfakultak rajtuk. Látta a padlón a kopott szőnyeget és a barna sávot a linóleumon a hallban. Mindez új volt számára.

Amikor Lee bejött a kávéskannával, Adam azt mondta:

- Hozzon magának is egy csészét, Lee. És ha van még abból a kínai italból, kóstolnék belőle egy keveset. Múlt éjjel ugyanis berúgtam.

- Ön... berúgott? - csodálkozott Lee. - Nem hiszem el.

- Pedig úgy volt. És szeretnék beszélni róla. Láttam, ahogyan rám nézett.

- Észrevette? - kérdezte Lee, és kiment a konyhába, hogy behozza csészéjét meg poharakat, és azt a kőpalackját, amelyben a ng-ka-py volt.

Amikor visszajött, megjegyezte:

- Évek óta nem ittam belőle, kivéve, amikor önnel ittam és Mr. Hamiltonnal.

- Ez ugyanaz, amellyel az ikreket elkereszteltük?

- Igen, ugyanaz.

Lee betöltötte a forró zöld teát. Arca elfintorodott, amikor Adam két kávéskanálnyi cukrot rakott a teájába.

Adam megkeverte a teát, és nézte, hogyan örvénylenek és tűnnek el benne a kis cukorkristályok.

- Elmentem és megnéztem - mondta.

- Gondoltam, hogy megteszi - felelte Lee. - Tény az, hogy nem is értem, miképpen bírhatta ki egy emberi lény olyan sokáig, hogy meg ne nézze.

- Lehet, hogy nem is voltam emberi lény.

- Erre magam is gondoltam. És milyennek találta? Milyen volt?

- Nem tudom megérteni - felelte Adam lassan. - Egyszerűen... nem tudom megérteni... hogy ilyen teremtés is lehet a világon.

- Magukkal, nyugati emberekkel az a baj, hogy nem hisznek a rossz szellemekben, akikkel az ilyesmit meg lehet magyarázni. És azután itta le magát?

- Nem, hanem előtte és közben is. Azt hiszem, így gyűjtöttem hozzá a bátorságot.

- De most, úgy látom, már jól van.

- Egészen jól vagyok - mondta Adam. - Éppen erről szeretnék önnel beszélni. - Kis szünet után bánatosan hozzátette: - Egy évvel ezelőtt Sam Hamiltonhoz rohantam volna, hogy erről beszéljek.

- Ki tudja, talán mindketten örököltünk belőle egy keveset - mondta Lee. - Talán ez az, amit halhatatlanságnak neveznek.

- Mintha mély álomból ébredtem volna fel - mondta Adam. - Szemem valami titokzatos módon kitisztult. Nagy kő esett le a szívemről.

- Még a szavak is, amiket használ, Mr. Hamiltonra emlékeztetnek - mondta Lee. - Ki kell dolgoznom egy elméletet halhatatlan rokonaim számára.

Adam felhajtotta a fekete folyadékot, és megnyalta ajkát.

- Szabad vagyok - mondta. - Meg kell mondanom valakinek. Most már élhetek a fiaimmal, még talán nőre se kell néznem. Érti, mit beszélek?

- Hogyne érteném, egyébként a szeméből is kiolvasom, meg a testtartásából, ahogyan itt ül előttem. Ilyen dologban nem lehet hazudni. Azt hiszem, most megkedveli a fiait.

- Legalábbis megpróbálom. Nem adna még egy kicsit abból az italból? És még egy csésze teát?

Lee töltött, és maga is szájához emelte csészéjét.

- Nem értem, hogy nem forrázza le a száját - mondta Adam. - Hogy lehet a teát ilyen forrón inni?

Lee befelé mosolygott. Adam, amint elnézte, ráeszmélt, hogy Lee már nem fiatal. Arccsontján megfeszült a bőr, s olyan fényes volt, mintha üveggel vonták volna be. És szeme környéke vörös volt, mintha gyulladt volna.

Lee a kagylóvékony csészét tanulmányozta kezében, és ajkán a visszaemlékezés mosolya játszadozott.

- Ha ön csakugyan szabad, talán engem is felszabadíthat - mondta.

- Hogy érti, Lee?

- Nem kérhetném elbocsátásomat?

- Hát ha menni akar, elmehet, természetesen. Nem boldog ebben a házban?

- Nem tudom, ismertem-e valaha is azt, amit önök boldogságnak neveznek. Mi az elégedett-séget tartjuk a legkívánatosabb dolognak. Lehet, hogy ez csupán negatívum.

- Nem bánom, nevezzük úgy - mondta Adam. - Hát nem elégedett az életével itt nálam, Lee?

- Nem hiszem - felelte Lee -, hogy bármely ember is elégedettnek mondaná magát, ha hátravan még egy és más, amit szeretne megtenni.

- Hát mit szeretne tenni?

- Egy dologgal már bizonyosan elkéstem. Azt akartam, hogy feleségem legyen és saját gyer-mekeim. Talán szerettem volna továbbadni azt az ostobaságot, amit a szülők bölcsességnek éreznek, és rá akarnak kényszeríteni védtelen gyermekeikre, talán én is ezt szerettem volna.

- Még nem öreg hozzá.

- Ó, fizikailag, azt hiszem, még apja lehetnék egy gyereknek. De nem erre gondolok. Túlságosan összeházasodtam már egy csendes olvasólámpával. Tudja, Mr. Trask, egyszer már volt feleségem. Az én képzeletem építette és öltöztette fel pontosan úgy, mint ön is tette, csak

azzal a különbséggel, hogy az én feleségemnek nem volt más élete rajtam kívül. Jó társaság volt kis szobámban. Beszéltem neki, és ő figyelt, hallgatott, máskor meg ő beszélt, elmesélte nekem mindazokat az apró eseményeket, amelyek egy nő délutánját kitöltik. Nagyon csinos volt, és kacér kis tréfákat űzött velem. De most már nem tudom, vajon képes lennék-e még szavaira figyelni. De nem szeretném, hogy az én hibámból szomorú vagy magányos legyen, így hát erről az első tervemről már le is mondtam.

- És mi volna a második?

- Erről már meséltem Mr. Hamiltonnak is. Könyvesboltot szeretnék nyitni San Francisco kínai negyedében. Hátul a bolt mögött laknék, és napjaimat eszmék töltenék ki, érvek és viták. Tust is tartanék raktáron, azokból a sárkányfaragású tömbökből, amelyek a Szung-dinasztia korából maradtak ránk. Szúette dobozokban maradt ránk ez a tus, fenyőfakoromból készül, és olyan enyvből, amelyet csak a vadszamár bőréből lehet kivonni. Ha ezzel a tussal festünk, fizikailag feketét mutat ugyan, de tarka színeket szuggerál szemünknek, és meggyőz arról, hogy a világ minden gyönyörű színét látja. Esetleg bejön majd egy festő, és vitatkozhatunk a használati módszerről, és alkudozhatunk az áráról.

- Mindezt most találja ki? - kérdezte Adam.

- Nem. Ha ön jól érzi magát, és csakugyan szabad, végre megvalósítom az én kis könyvesboltomat. Ott szeretnék meghalni.

Adam egy ideig némán ült, és langyos teájában a cukrot kevergette.

- Mulatságos dolog - mondta végre. - Arra gondoltam, hogy bárcsak a rabszolgám volna, és így megtagadhatnám kérését. Természetesen elmehet, ha el akar menni. Sőt még a pénzt is kölcsönadom, ami a könyvesboltjához kell.

- Ó, megvan a pénz. Már régen félretettem.

- Sohasem gondoltam volna, hogy elmegy tőlem - mondta Adam. - Valahogyan úgy tekintettem önt, mintha szavatoltan biztos volna. - Kiegyenesítette vállát. - De nem várhat még egy kicsit?

- Mire?

- Szeretném, ha segítene, hogy megismerkedjem a fiaimmal. És rendbe szeretném tenni ezt a házat, vagy talán eladom, esetleg bérbe adom. Tudni akarom, mennyi pénzem maradt, és mihez kezdhetek vele.

- Csak nem akar ez csapda lenni? - kérdezte Lee. - A kívánságom már nem olyan erős, mint azelőtt. Attól tartok, könnyen lebeszélhetnek róla, vagy ami még rosszabb, visszatartanak egyszerűen azzal, hogy szükség van rám. Kérem, próbáljon meglenni nélkülem. Hiszen ez a legveszedelmesebb csalétek egy magányos embernek.

- Magányos embernek! - visszhangozta Adam. - Nagyon begubózkodhattam önmagamba, hogy sohasem gondoltam erre!

- Mr. Hamilton tudott róla - mondta Lee. Felemelte fejét, de szeméből csak két villanás tört át vastag szemhéja alól. - Nagyon tudunk uralkodni magunkon, mi, kínaiak - mondta. - Nem áruljuk el érzelmeinket. Nagyon szerettem Mr. Hamiltont. Szeretnék holnap elmenni Salinasba, ha megengedi, Mr. Trask.

- Tegye azt, ami csak jólesik - felelte Adam. - Csak a Jóisten a megmondhatója, milyen sokat tett ön már értem.

- Majd elszórok néhány ördögűző cédulát - mondta Lee. - Szeretnék egy kis sült malacot tenni atyám sírjára.

Adam felállt - olyan hirtelen, hogy felborította csészéjét -, és kiment. Lee egymagában üldögélt tovább az asztalnál.

HUSZONHETEDIK FEJEZET

1

Ebben az évben olyan szelíd esők csöpörögtek, hogy a Salinas-folyó ki sem áradt. Széles, szürke homokkő ágyában karcsú erecske kanyargott tisztán és kellemesen, nem volt tejszerű az iszaptól, mint más években. A folyó ágyából kinőtt fűzfák lombja dús volt, és földiszeder döfködte lándzsahegyes új hajtásait a levegőbe.

Meleg idő járta ahhoz képest, hogy még csak március volt, sárkánylebegtető szelek fújtak szüntelenül dél felől, megcsillogtatva a levelek ezüstös alsó lapját.

Vadszőlő és tövisbokor tökéletes rejtekében, szélsodorta hulladékgallyak kuszaságában szürke kis üregi nyúl üldögélt csendesen a napon, mellének prémjét szárítgatva, amely reggelizés közben átnedvesedett a harmatos fűben. Orra ráncba húzódott, és füle időnként körbejárt, hogy megvizsgálja a halk neszeket, amelyek esetleg veszélyt jelenthetnek egy üregi nyúlnak. Az imént ritmikusan remegett a föld, és rezgései hallhatóan továbbterjedtek a nyúl lábacskáin keresztül - ez okozta orrának ráncosodását és fülei nyugtalankodását. De a rezgés megszűnt. Volt ugyan valami mozgolódás a fűzfák ágai közt, vagy huszonöt ölnyi távolságban, de a szél éppen arrafelé fújt, és így nem hozta el a veszély félelemkeltő szagát a nyúl orrába.

Az utolsó két percben is akadt valami - érdekes hangok, de nem fenyegetők: előbb egy pattanás, aztán valami fütty, mintha vadgalamb szárnya suhogna. Majd újabb pattanás, újabb fütty, és kemény dobbanás a bundáján. Most egészen mozdulatlanul ült, csak a szeme tágult ki. Egy bambusznyíl hatolt a mellén keresztül, és vashegye mélyen befúródott a földbe a másik oldalon. A nyúl oldalára dőlt, lába egy percig rángatódzott a levegőben, azután megdermedt.

A fűzfa alól két kuporgó fiú mászott elő. Kezükben nagy, négylábnyi íj, bal válluk mögött tegez, amelyből egy csomó nyíl dugta elő tollait. A fiúk ruhája egyszerű volt: kifakult kék ing és overall.

De mindegyikük pompás pulykafarktollat viselt, amit zsineggel kötözött a halántékára.

A fiúk óvatosan mozogtak, mélyen lehajoltak, tudatosan befelé fordított lábujjakon osontak, mint az indiánok. A nyúl haláltusája már befejeződött, amikor lehajoltak, hogy megvizsgálják áldozatukat.

- Pontosan a szívén keresztül - mondta Cal olyan hangon, mintha nem is történhetett volna másképp. Aron lenézett és hallgatott. - Majd azt mondom, hogy te lőtted - folytatta Cal. - Nem fosztalak meg a dicsőségtől. Majd azt mondom, hogy remek lövés volt.

- Az is volt - mondta Aron.

- Rendben van, megmondom. Tied lesz a dicsőség Lee és apa előtt.

- Nem is tudom, hogy olyan nagyon kívánom-e a dicsőséget - mondta Aron -, legalábbis nem az egészet. Tudod mit? Ha még egyet eltalálunk, azt mondjuk majd, hogy mindketten egy-egy nyulat ejtettünk, de ha nem találunk el többet, az se baj. Akkor azt mondjuk, hogy mindketten célba vettük, és nem tudjuk ki találta el.

- Hát nem akarod a dicsőséget? - kérdezte Cal ravaszul.

- Nem az egészet. Osztozkodjunk rajta.

- Végtére is az én nyilam volt - mondta Cal.

- Nem, nem a tied.

- Nézd meg a tollait. Látod ezt a rovátkát? Az én jelem.

- Akkor hogyan került az én tegezembe? Nem emlékszem semmiféle rovátkára.

- Lehet, hogy nem emlékszel. De én úgyis átengedem neked a dicsőséget.

- Nem, Cal, azt nem akarom - felelte Aron hálásan. - Majd azt mondjuk, hogy mindketten egyszerre röpítettük ki a nyilat.

- Nem bánom, ha éppenséggel így akarod. De mi lesz, ha Lee észreveszi, hogy az én nyilam?

- Megmondjuk neki, hogy az én tegezemből került elő.

- Csak nem képzeled, hogy elhiszi? Majd azt gondolja rólad, hogy hazudtál.

- Hát - hebegte Aron gyámoltalanul -, ha azt gondolja, hogy te lőtted, istenem, maradjunk annál. Hadd gondolja!

- Csak azt akartam, hogy tudj róla - mondta Cal. - Abban az esetben, ha Lee úgy gondolja, érted? - Keresztülhúzta a nyílvesszőt a nyúl testén úgy, hogy a fehér tollakat sötétvörösre festette a kis állat vére. Cal azután betette a nyilat a maga tegezébe. - Nem bánom, vidd te - mondta nagylelkűen.

- Jó lesz, ha indulunk visszafelé - mondta Aron. - Lehet, hogy apa már otthon van.

- Megfőzhetjük ezt a nyulacskát - mondta Cal. - Akkor lesz vacsoránk, és kimaradhatunk akár egész éjjel.

- Éjjel hideg van ahhoz, Cal. Nem emlékszel, ma reggel is hogy dideregtél?

- Én sohasem fázom - dicsekedett Cal -, nem is érzem a hideget.

- Bizony ma reggel érezted.

- Dehogyis, csak megtréfáltalak. Úgy tettem, mintha a fogam vacogna, és dideregnék, mint egy taknyos gyerek. Csak nem akarod azt mondani, hogy hazudok?

- Nem - felelte Aron -, nem akarok verekedni.

- Félsz a verekedéstől?

- Nem, csak épp hogy nincs kedvem hozzá.

- Ha azt mondanám, hogy gyáva vagy, akkor a szemembe vágnád, hogy hazudok, nem?

- Nem.

- Szóval be vagy rezelve, igaz?

- Lehet... azt hiszem.

Aron lassan elballagott, és a nyulat otthagyta a földön. Szeme nagyon nagy volt, és szája szép, lágy vonalú. Kék szemei annyira távol estek egymástól, hogy arca angyali ártatlanságot fejezett ki. Haja aranyos volt és finom szálú. Mintha napfény világított volna feje búbján.

Nagy zavarban volt, ami gyakran megesett vele. Érezte, hogy Cal valamire törekszik, de nem tudta, mi lehet az. Cal rejtély volt számára. Nem tudta követni okoskodását, és mindig csodálkozott gondolatainak csapongásán.

Cal inkább hasonlított az apjára. Haja sötétbarna volt, termete nagyobb, mint Aroné, erősebb csontú, szélesebb vállú - az álla is olyan kemény és szögletes, mint Adamé. Cal szeme barna volt, csupa óvatos figyelem, és néha úgy csillogott, mintha fekete volna. De keze nagyon kicsi volt a termetéhez, egész alkatához képest - ujjai rövidek és karcsúk, körmei finomak. Cal nagyon vigyázott a kezére. Kevés dolog volt, ami meg tudta ríkatni, de ha az ujját megvágta, sírt. Sohasem kockáztatta a kezét, nem nyúlt rovarhoz, nem fogott meg kígyót. És ha verekedésre került a sor, követ vagy botot ragadott, azzal hadakozott.

Amikor Cal észrevette, hogy testvére eloldalog, kis önhitt mosoly jelent meg ajkán.

- Mondtam, hogy viheted - szólt oda testvérének, és vállára fűzte karját. - És ne haragudj rám.

- Mindig verekedni akarsz - panaszkodott Aron.

- Nem is akarok. Csak tréfa volt.

- Igazán?

- Persze. Nézd csak, vidd te a nyulat. És indulhatunk hazafelé, ha akarod.

Aron arca végre felderült. Mindig megkönnyebbült, ha Cal nem feszítette tovább a húrt. A két fiú kibaktatott a folyó medréből, és a morzsolódó sziklaparton felkapaszkodott a síkra. Aron jobb nadrágszárát alaposan bevérezte a nyúl teteme.

- Lesz nagy csodálkozás, hogy nyulat ejtettünk! - mondta Cal. - Ha apa otthon van, ajándékozzuk neki, jó? Szereti a nyulat vacsorára.

- Helyes - felelte Aron boldogan. - Tudod mit? Közösen ajándékozzuk neki, mindketten, és nem mondjuk meg, ki lőtte.

- Nem bánom, ha úgy akarod - mondta Cal.

Egy darabig némán baktattak egymás mellett, aztán Cal megjegyezte:

- Ez mind a mi földünk, és még egy jó nagy darab a folyón túl.

- Nem a mienk, hanem apáé.

- Igen, de ha apa meghal, a miénk lesz.

Ez a gondolat egészen új volt Aron számára.

- Hogy érted azt, ha meghal?

- Minden ember meghal - mondta Cal. - Úgy, mint Mr. Hamilton... ő is meghalt.

- Igaz, igaz - eszmélt rá Aron. - Igen, ő is meghalt.

De sehogy sem tudta összekapcsolni a kettőt, az élő apát és a halott Mr. Hamiltont.

- Egy ládába tették, és lyukat ástak a földbe, és oda bedugták a ládát - mondta Cal.

- Tudom - felelte Aron, és szerette volna más irányba terelni a beszélgetést, vagy valami másra gondolni.

Cal újra megszólalt:

- Tudok egy titkot.

- Mi az?

- De te elárulod.

- Nem árulom el, ha azt mondod, hogy titok.

- Nem tudom, megmondhatom-e?

- No, mondd meg - könyörgött Aron.

- Nem fecseged el?

- Nem, nem.

Cal kisvártatva megkérdezte:

- Mit gondolsz, hol van anyánk?

- Meghalt.

- Nem, nem halt meg.

- De igen, ő is meghalt.

- Nem halt meg, hanem megszökött - mondta Cal. - Hallottam, amikor beszéltek róla.

- Akkor hazudtak.

- Megszökött - ismételte Cal. - Nem mondod meg senkinek, hogy tőlem hallottad, ugye?

- Nem hiszem el - felelte Aron. - Apa azt mondta, anyánk az égben van.

Cal nyugodtan megjegyezte:

- Nemsokára én is megszököm. Megkeresem anyát, és hazahozom.

- Mit mondtak, hol van?

- Nem tudom, de majd megtalálom.

- Az égben van - mondta Aron. - Apa csak nem hazudik? - Testvérére nézett, némán könyörgött neki, hogy egyezzék bele. Cal nem felelt neki. - Hát nem hiszed, hogy az égben van, az angyaloknál? - makacskodott Aron, és amikor Cal még mindig nem felelt, megkérdezte tőle: - Miféle emberek voltak, akik anyáról beszéltek?

- Nem tudom, mifélék. Emberek. King Cityben, a postahivatalban. Nem gondoltak rá, hogy hallom. De nekem remek fülem van. Lee szokta mondani, még azt is meghallom, hogy nő a fű.

- Mi oka lett volna megszökni? - mondta Aron.

- Mit tudom én? Talán nem szeretett minket.

Aron szemébe nézett ennek az eretnekségnek is.

- Nem - mondta. - Azok az emberek hazudtak. Apa azt mondja, az égben van. És tudod, mennyire nem szeret róla beszélni.

- Talán éppen azért, mert megszökött.

- Nem. Megkérdeztem Leet. Tudod, mit mondott? Lee azt mondta: “Anyátok szeretett titeket, és még mindig szeret.” És Lee mutatott nekem egy csillagot, hogy nézzem. Azt mondta, talán az a mama, és amíg az a csillag ragyog, mindig szeret minket. Vagy azt hiszed, Lee hazudik?

Feltoluló könnyein keresztül látta testvére hideg szemét, kemény, józan tekintetét. Cal szemébe nem gyűltek könnyek.

Cal kellemes izgatottságot érzett. Lám, talált még egy eszközt, még egy titkos szerszámot, amit felhasználhat bármely cél elérésére. Lopva tanulmányozta Aront, látta remegő ajkát, de idejében észrevette kitáguló orrlyukát is. Aron mindjárt sírni fog, de az is igaz, hogy néha, amikor sírásba hajszolják, Aron feldühödik, és olyankor kész verekedni is. És amikor sírt meg verekedett egyszerre, veszélyes szokott lenni. Akkor fel sem veszi a fájdalmat, és semmi sem

állíthatja meg. Egyszer Lee ölébe kapta Aront, és lefogta, oldalához szorította még mindig hadonászó öklét - sokáig fogta így, még azután is, hogy lecsillapodott. Az orrlyuka akkor is így kitágult.

Cal félretette új eszközét. Majd előveszi bármikor, ha szüksége lesz rá, és tudta, hogy ennél élesebb fegyver még nem került a birtokába. Majd kényelmesen megvizsgálja, amikor nem zavarja senki, és megállapítja, mikor és hogyan lehet a legjobban használni.

De majdnem elkésett az elhatározásával. Aron már nekiugrott, és arcába vágta a nyúl ernyedt tetemét. Cal hátraugrott, és így kiáltott:

- Csak tréfáltam! Becsületszavamra, Aron, csak tréfa volt!

Aron megállt. Zavar és gyötrelem tükröződött arcán.

- Nem szeretem ezt a tréfát - mondta, és szipákolt, és ingujjába törölte orrát.

Cal közelebb lépett hozzá, megölelte, és megcsókolta az arcát.

- Nem teszem többé - ígérte.

A fiúk egy darabig szótlanul baktattak tovább. A napfény kezdett visszahúzódni. Cal a válla fölött egy viharfelhőre nézett, amely feketén hömpölygött a hegyek fölött a szeszélyes márciusi szél szárnyán.

- Vihar lesz - mondta Cal. - Talán hóförgeteg.

- Mondd csak - kérdezte Aron -, igazán hallottad, hogy az emberek azt beszélték?

- Talán csak gondoltam, hogy hallottam - felelte Cal gyorsan. - Jézusom, nézd azt a felhőt!

Aron hátrafordult, hogy megnézze azt a fekete szörnyeteget. Sötéten kiöblösödött felül, alul meg hosszú esőuszályt vonszolt maga után. Miközben nézték, a felhő morgott, és tüzet hányt. A szél hátán az esőfelhő tompa dübörgéssel zúdult le a nedves, kövér dombok fölött a völgybe, majd onnan ki a síkságra. A fiúk megfordultak, és rohantak haza, de a felhő a sarkukban volt, és a villám remegő darabokra zúzta a levegőt. A felhő utolérte őket, és az első kövér cseppek hullani kezdtek a meghasadt égből. Érezték az ózon édes illatát. Futás közben szimatolták a villám szagát.

Amint rohantak az országúton, majd a kerékvágásban a horpadás felé, ahol a házuk állt, a víz nyakukba ömlött. Most már nem csöppekben hullott, hanem lepedőszerűen vagy oszlopokban zúdult alá. Egy szempillantás alatt bőrig áztak, hajuk homlokukra tapadt, és a szemükbe csurgott - a halántékukhoz kötözött pulykatollak meghajoltak a víz súlya alatt.

Most, hogy jobban már meg sem ázhattak, a fiúk abbahagyták a rohanást. Nem volt semmi ok arra, hogy menedéket keressenek. Egymásra néztek, és kacagtak örömükben, gyönyörűségükben, Aron kifacsarta a vizet a nyúlból, feldobta a levegőbe, és elkapta, majd odahajította Calnak. Calra rájött a bolondóra: nyakába akasztotta a nyulat, fejével és hátsó lábával az álla alatt. Mindkét fiú előrehajolt, és hisztériásan kacagott. Az eső vadul bömbölt a tölgyfák közt a hazai horhos felett, és a szél is megtépázta a méltóságteljes, régi fákat.

2

A fiúk elérték a farm gazdasági épületeit, éppen idejében, hogy lássák, amint Lee - fejét kidugva egy sárga viaszosvászon köpönyeg középső nyílásán - egy idegen lovat és egy törékeny, gumikerekű homokfutót vezet be a színbe.

- Valaki jött - mondta Cal. - Nézd csak azt a kocsit!

Újra nekiiramodtak, mert a látogató mindig valami izgalmas gyönyörűséget jelentett. A lépcső közelében lelassítottak, és óvatosan megkerülték a házat, mert a látogató egyszersmind valami fenyegetőt és félelmeteset is jelentett. Hátul mentek be a házba, és csöpögve álltak a konyhában. Hangokat hallottak a nappaliból - apjuk hangját és egy másik férfiét. És aztán megszólalt egy harmadik hang is, amitől megfeszült a gyomruk, és hideg hullámok futkostak végig a hátgerincükön. Egy asszony hangja volt. A fiúk eddig még alig beszéltek asszonnyal; szobájukba lopakodtak, és ott álltak, egymásra bámészkodva.

- Mit gondolsz, ki lehet? - kérdezte Cal.

Valami villanásszerű érzés hasított Aronon keresztül. Szeretett volna felordítani: “Talán a mamánk! Talán visszajött!” De aztán eszébe jutott, hogy anya az égben van, és onnan nem szoktak az emberek visszajönni, így hát csak ennyit mondott:

- Nem tudom. Megyek, átöltözöm száraz ruhába.

A fiúk tiszta, száraz ruhába bújtak, amely pontos mása volt annak a lucskos, csöpögő ruhának, amit levetettek. Leszedték homlokukról az átázott pulykatollakat, és ujjaikkal hátrafésülték hajukat. Közben meg folyton hallották a beszűrődő hangokat, többnyire halkan kiejtett szavakat, de néha egy magas, éles női hangot is. Hallgatózás közben egyszer szinte megdermedtek, mert most gyerekhangot hallottak - egy kislány hangját. Nagyon izgalmas volt, még egymás közt sem akarták megvitatni, mit hallottak.

Némán oldalogtak be a hallba, majd továbbosontak a nappali ajtaja felé. Cal megnyomta a kilincset, lassan, nagyon lassan, aztán megemelte egy kicsit, hogy semmiféle nyikorgás ne árulja el őket.

Még csak icipici résnyire nyílt ki az ajtó, amikor Lee a hátsó bejáraton bejött, végigcsoszogott a hallon, kibújt esőköpenyéből, és rajtacsípte a leselkedőket.

- Kicsi fiúkák kukucskálni? - kérdezte pidzsin nyelven, mire Cal becsukta az ajtót. Amikor a kilincs kattant, Lee gyorsan rászólt: - Apátok itthon van. Jó lesz, ha tüstént bementek.

- Ki van még odabenn? - suttogta Aron rekedt hangon.

- Idegenek, akik éppen erre jártak. Az eső kergette be őket - Lee rátette kezét a kilincsre, Cal keze fölé, és kinyitotta az ajtót.

- A fiúk már régóta itthon vannak - mondta, és betaszigálta az ikreket az előttük kitáruló ajtón.

- Gyertek be, fiúk! - kiáltott Adam. - Gyertek be már!

Az ikrek lehorgasztották fejüket, gyors pillantásokat repítettek az idegenek felé, és csoszogva közeledtek. Egy férfi ült ott városi ruhában, és egy asszony olyan cifrán, hogy ahhoz hasonlót még sohasem láttak. Porköpenye, fátyla és kalapja egy széken hevert mellette. A fiúk szeme káprázott: úgy vélték, a hölgy csupa fekete selyem és csipke. Ez a fekete csipke kis pálcákon felkúszott, és a nyakát ölelgette. Ez éppen elég lett volna egy napra, de a csoda még nem merült ki vele. A hölgy mellett egy kislány ült, talán valamivel fiatalabb az ikreknél, de nem sokkal. Kék kockás, napellenzős kalapot viselt, elöl csipkedísszel. Virágos ruha volt rajta, zsebes köténynyel a dereka körül. Szoknyáját felhajtotta, megmutatta hímzett szegélyű, piros, kötött alsószoknyáját. Arcát a fiúk nem láthatták, mert a kalap eltakarta, de kezét összekulcsolta ölében, és jól lehetett látni a kis arany pecsétgyűrűt, amit a középső ujján viselt.

Egyik fiú sem mert lélegzetet venni, és már vörös karikákat látták az erőlködéstől.

- Ezek a fiaim - mondta apjuk. - Ikrek. Ez itt Aron, ez meg Caleb. Fiúk, fogjatok kezet vendégeinkkel.

A fiúk lehajtott fejjel és felnyújtott kézzel előreléptek, testtartásuk olyan volt, mintha kétségbeesetten megadnák magukat. Petyhüdt mancsukat előbb az úriember szorította meg, azután a csupa csipke hölgy. Aron végzett először, és már el akart fordulni a kislánytól, amikor a hölgy megjegyezte:

- Hát a kislányomat nem akarod üdvözölni?

Aron megborzongott, és megadással nyújtotta kezét abba az irányba, ahol a láthatatlan arcú kislány ült. De hiába várt, nem történt semmi. Élettelenül lelógó mancsát nem ragadta meg, nem rázta, nem szorongatta senki. Egyszerűen ott lógott, lóbálózott a levegőben a kislány előtt. Aron megkockáztatott egy lopott pillantást szempillái mögül, hogy megállapítsa, mi ez.

A kislány is lehajtotta fejét, azonkívül kalapja révén is előnyös helyzetbe került. Piciny, pecsétgyűrűs kezét ő is kinyújtotta, de nem találta meg Aron kezét.

A fiú a hölgy felé sandított. A csipkés néni mosolygott, félig nyitott ajkán elővillantak fogai. A szobára nagy csend nehezedett. És ekkor Aron meghallotta a Calból kitörő vihogást.

Erre elszántan kinyújtotta karját, megragadta a kislány kezét, és háromszor egymás után megrángatta fel és le. Puha kezecske volt, mint egy maroknyi virágszirom, öröm volt megérinteni, de égette is az ember kezét. Aron elengedte, és a maga mancsát overallja zsebébe rejtette. Amint gyorsan hátrált, látta, hogy Cal előlép, szabályosan kezet fog a kislánnyal, és megkérdezi: “How do you do?” Aron elmulasztotta ezt a kötelező udvariasságot, és most utólag pótolta, ami kissé furcsán hangzott. Adam és vendégei nevettek.

- Mr. és Mrs. Bacont majdnem elkapta a zápor - mondta Adam.

- Még szerencse, hogy erre tévedtünk - mondta Mr. Bacon. - Tulajdonképpen a Long-birtokra akartunk menni.

- Az odébb van. A következő kanyarnál balra kellett volna fordulni, és letérni az országútról dél felé - mondta Adam, majd a fiúk felé fordulva így folytatta: - Mr. Bacon a megyei tanfelügyelő.

- Magam sem tudom, miért, de nagyon komolyan veszem a feladatomat - jelentette ki Mr. Bacon, majd szintén a fiúkhoz fordulva így szólt: - A lányomat Abrának hívják, fiúk. Furcsa név, nem igaz? - Olyan hangon beszélt, ahogy felnőttek szoktak gyerekekkel beszélni. Azután Adamhez fordult, és szavaló hangon folytatta: - “Név nélkül is megvolt szemlátomást, így jött meg Abra, hiába vártam mást.” Ezt a verset Matthew Prior írta. Bevallom, fiút szerettem volna, de Abra olyan édes. Emeld fel a fejed, gyöngyvirágom.

De Abra meg se moccant. Kezét megint összekulcsolta ölében. Apja élvezettel morzsolgatta újra az idézetet: - “Így jött meg Abra, hiába vártam mást.”

Aron látta, hogy Cal szemtelenül nézeget a kis kalap mögé, a félelem legkisebb nyoma nélkül. Úgy érezte, mondania kell valamit.

- Az Abra nevet egyáltalában nem tartom furcsának - mondta Aron rekedt hangon.

- Az uram sem úgy értette, hogy furcsa - magyarázta Mrs. Bacon. - Csak azt akarta mondani, hogy szokatlan. - Adam felé fordult, és megmagyarázta: - A férjem nagy könyvmoly, és a legfurcsább dolgokat bányássza ki a könyvekből. Kedvesem, nem gondolod, hogy mennünk kell?

- Ó, ne menjenek még, asszonyom! - mondta Adam mohón. - Lee már készíti a teát. Majd felmelegszenek egy kicsit.

- Igazán kellemes lesz - felelte Mrs. Bacon, és így folytatta: - Gyerekek, már nem esik. Menjetek ki, és játsszatok!

Hangja olyan parancsolóan hangzott, hogy ellenvetés nélkül kivonultak sorban - előbb Aron, majd Cal, végül pedig Abra.

3

Az ebédlőben Mr. Bacon keresztbe rakta lábait.

- Nagyon szép itt a kilátás. Meglehetős nagy darab föld, nem igaz?

- Igen, meglehetős - felelte Adam. - Átmegy a folyó túlsó partjára. Szép kis birtok.

- Szóval ez mind az öné, egészen az országútig?

- Úgy van, bár szinte szégyellem bevallani. Nagyon elhanyagoltam. Jóformán egyáltalában meg sem műveltem. Talán mert gyerekkoromban túl sok részem volt a farmermunkából.

Most mindketten - Mr. Bacon is meg a felesége is - Adamre néztek, aki érezte, mégiscsak valami elfogadható magyarázatát kell adnia annak, hogy földjét ugaron hagyta.

- Alighanem lusta fickó vagyok - mondta. - És apám se tett nekem jó szolgálatot, amikor annyi pénzt hagyott rám, hogy munka nélkül is meg tudok élni.

Lesütötte szemét, de érezte, hogy a Bacon házaspár megkönnyebbülten néz rá. Mert ha gazdag ember, akkor nem lehet lustasággal vádolni. Csak a szegények lehetnek lusták. Mint ahogy tudatlanok is csak ők lehetnek. Egy gazdag emberről, aki nem ért semmihez, azt mondják, hogy független, vagy elkényeztették.

- Ki viseli gondját a fiúknak? - kérdezte Mrs. Bacon.

- Ami gondviselésben részesülnek, márpedig ez nem sok - nevetett Adam -, azt Leenek köszönhetik.

- Leenek?

Adamet már kissé bosszantotta a sok faggatás.

- Csak ez az egy emberem van - mondta kurtán.

- Csak nem az a kínai, akit láttunk? - kérdezte Mrs. Bacon megbotránkozva.

Adam mosolyogva nézett rá. Eleinte megijedt tőle, de most már megnyugodott.

- Lee nevelte fel a fiúkat, és rólam is ő gondoskodik.

- Micsoda? Hát nem volt részük semmiféle asszonyi gondoskodásban?

- Nem bizony.

- Szegény kis báránykák! - sóhajtotta az asszony.

- Kissé vadak, de azt hiszem, egészségesek - felelte Adam. - Úgy látszik, mindnyájan elvadultunk a földdel együtt. De most Lee el akar menni. Nem tudom, mihez kezdünk nélküle.

Mrs. Bacon torkát köszörülte, hosszasan és hangosan, hogy kellő nyomatékkal és tisztán csengő hangon tehesse meg kijelentését.

- Gondolt-e már, uram, a fiai nevelésére?

- Nem, attól tartok, nem gondolkoztam eleget ezen a problémán.

- A férjem - vetette közbe Mrs. Bacon - nagy jelentőséget tulajdonít az ifjúság nevelésének.

- A nevelés a jövő kulcsa - mondta Mr. Bacon.

- Miféle nevelés? - kérdezte Adam.

- Minden jó azoknak jut, akik megszerzik a tudást. Igen, nagy tisztelője vagyok a tudás fáklyájának. - Előrehajolt, és hangja bizalmassá vált. - Ha már nem törődik a földje megművelésével, mért nem adja bérbe valakinek? Miért nem költözik be a megyei székhelyre, a mi kitűnő középiskoláink közelébe?

Adam egy pillanatig már arra gondolt, hogy azt feleli: “Mi az ördögöt üti bele az orrát mások ügyeibe?” Ám ehelyett azt kérdezte:

- Azt hiszi, jó volna?

- Azt hiszem, én tudnék is ajánlani önnek megbízható, jó bérlőt - felelte Mr. Bacon. - Nem látom be, mért ne legyen valami jövedelme a földjéből, ha nem is abból akar élni.

Lee nagy hűhóval behozta a teát. Éppen eleget hallott az ajtón kiszűrődő hangokból ahhoz, hogy tudja: Adam már kezd torkig lenni a társalgással. Lee meglehetősen bizonyos volt benne, hogy ezek olyan emberek, akik nem szeretik a teát, vagy ha igen, valószínűleg nem becsülik meg túlságosan azt a fajta teát, amit ő szokott főzni. De amikor látta, hogy megisszák, sőt meg is dicsérik, tudta, hogy ezek sántikálnak valamiben. Igyekezett elkapni Adam pillantását, de nem sikerült. Adam a lába előtt elterülő szőnyeget tanulmányozta.

- Férjem sok évig szolgált az iskolaszéknél - mondta Mrs. Bacon, de Adam már alig figyelt a vitára, amely most következett.

Egy óriási földgömböt látott maga előtt, amely az egyik tölgyfájának ágán függött és himbálódzott. Aztán valami okból, amelyről nem tudott magának számot adni, hirtelen eszébe jutott édesapja, amint falábán botorkált, és sétabotjával ütögette, hogy szavaira felhívja környezete figyelmét. Adam tisztán látta apja szigorú, katonás arcát, amint fiait mindenféle terepgyakorlatra kényszeríti, és nehéz csomagokat cipeltet velük, hogy válluk jól kifejlődjék. Emlékeit az sem zavarta meg, hogy keresztülcsendült rajtuk Mrs. Bacon éles hangja. Adam vállán érezte a sziklakövekkel megrakott zsákot, látta Charles gúnyosan vigyorgó arcát, komisz, vadul lobogó tekintetét, eszébe jutott öccse heves természete is. Egyszerre vágyat érzett rá, hogy viszontlássa Charlest. Igen, odautazik, felkeresi, a fiúkat is magával viszi. Combjára csapott izgatottságában. Mr. Bacon hirtelen elhallgatott.

- Tessék? - csodálkozott.

- Ó, bocsánat - mondta Adam -, éppen eszembe jutott valami, amit elfelejtettem elintézni.

A Bacon házaspár türelmesen üldögélt, udvariasan várta, hogy kimagyarázkodjék. “Mért ne mondjam meg nekik - gondolta Adam. - Végtére is nem vagyok az iskolaszék tagja. És tanfelügyelőségre sem pályázom.”

- Épp most jutott eszembe, hogy elfelejtettem írni az öcsémnek már több mint tíz éve.

Ez a kijelentés valósággal megborzongatta őket, és jelentős pillantásokat váltottak egymással.

Lee újra megtöltötte a teáscsészéket. Adam látta, hogy arca felpuffad, és vidám horkanását is hallotta, amint visszavonult a folyosó biztonságos rejtekébe. Baconék nem tettek megjegyzést a kis incidensre. Úgy látszik, akkor akarták megtárgyalni, amikor magukra maradnak.

Lee előre látta, hogy így fog történni. Kisietett, hogy befogjon, és a gumikerekű csézával előállt a főbejárat elé.

4

Amikor Abra, Cal és Aron kiment, egy ideig ott álltak egymás mellett a kis fedett tornácon; az esőt nézték, amint fröcskölt és csöpögött a tölgyfák terebélyes lombjairól. A felhőszakadás továbbvonult, és dübörgése már csak messziről visszhangzott, de az eső, amit hátrahagyott, csökönyös volt, és nyilván jó ideig tart még.

Aron megjegyezte:

- A hölgy azt mondta, hogy már nem esik.

- Mert nem nézett ki - felelte Abra bölcsen. - Ha beszél, sohasem néz meg semmit.

- Te hány éves vagy? - kérdezte Cal.

- Tíz múltam, tizenegy leszek - mondta Abra.

- Hó! - kiáltott fel Cal. - Mi tizenegy évesek vagyunk, tizenkettő leszünk.

Abra hátratolta kalapjai. Most úgy keretezte be fejét, akár a dicsfény. Csinos volt, fekete haját két varkocsba fonták. Kis homloka kerek és boltozatos, szemöldöke egyenes. Orra valamikor bájosan pisze lesz, de most olyan volt, mint egy gomb. Ám volt két vonása, mely elkíséri majd örökké: erős álla és nagy, rózsaszínű szája, amely olyan szép volt, mint egy virág. Barna szeme értelmesen, figyelmesen és minden félelem nélkül nézett a világba. Egyenesen a fiúk arcába nézett, egyenesen a szemükbe - sorra vette őket, egyiket a másik után, és viselkedésében nyoma sem volt annak a félénk elfogódottságnak, amit odabenn színlelt.

- Nem is hiszem, hogy ikrek lennétek - mondta -, hiszen nem is hasonlíttok egymásra.

- Pedig ikrek vagyunk - mondta Cal.

- Pedig azok vagyunk - mondta Aron.

- Vannak ikrek, akik nem egyformák - jelentette ki Cal.

- De még hányan! - tette hozzá Aron. - Lee megmagyarázta nekünk, hogy van ez. Ha a hölgynek egy tojása van, az ikrek egyformák. Ha két tojása van, nem egyformák.

- Mi két tojás vagyunk - mondta Cal.

Abra fölényesen mosolygott a falusi fiúk mendemondáján.

- Tojás! No, nézd csak! Tojás! - Nem is mondta nagyon hangosan vagy gorombán, Lee elmélete mégis megingott, majdnem felborult, de Abra következő szavaitól recsegve-ropogva összeomlott. - És melyik közületek a rántotta? - kérdezte. - És melyik a tükörtojás?

A fiúk zavartan összenéztek. Most találkoztak először a kérlelhetetlen női logikával, amely akkor is leveri az embert a lábáról, ha téves - vagy talán éppen akkor a leginkább. Ez teljesen új volt nekik, izgató és ijesztő újdonság.

- Lee kínai - mondta Cal.

- Akkor már értem - felelte Abra jóságosan. - Mért nem mondtátok mindjárt? Akkor talán kínai porcelántojások vagytok, és puha fészekbe raktak titeket is.

Elhallgatott, és várta, hogy a kilőtt nyíl mélyen behatoljon a húsba. Látta, hogy az ellenállás, a küzdelem nyomtalanul eltűnik. Abra kezébe vette a kormányt - ő uralkodott.

- Menjünk át játszani a régi házba - javasolta Aron. - Az eső becsurog egy kicsit, de nagyon muris ott.

A cseperésző tölgyfák alatt átszaladtak a régi Sanchez-házba. Egyszerre rontottak be a nyitott kapun, amely szüntelenül nyikorgott rozsdás sarkain.

A vályogház másodszor is az ebek harmincadjára jutott. Elöl a nagyterem csak félig volt vakolva, fehér vonal mutatta körös-körül, hol hagyták abba, amikor hirtelen szélnek eresztették a munkásokat több mint tíz évvel azelőtt. És a mély ablakok újjáépített szárnyaiba már nem került üveg. Az új padlót vízfoltok tarkították, ócska papírok és megfeketült szeges zsákok éktelenítették el; a szegek rozsdás csomókban hevertek a sarkokban.

Amikor a gyerekek megálltak az ajtóban, egy denevér rebbent fel a ház mélyéből. Szürke alakja nagy ívet írt le az egyik faltól a másikig, aztán eltűnt az ajtón keresztül.

A fiúk végigvezették Abrát a házon - fülkéket nyitottak ki, ahol mosdók, vécécsészék, csillárok hevertek, még mindig ládákban várva, hogy felszereljék őket. Penész és ázott papír szaga töltötte el a levegőt. A három gyerek lábujjhegyen tipegett, és nem mert beszélni - féltek az üres ház falairól visszaverődő hangoktól.

A nagyterem mélyén az ikrek szembefordultak vendégükkel.

- Tetszik? - kérdezte Aron suttogva, nehogy a visszhangot ingerelje.

- Ige-e-en - felelte Abra tétovázva.

- Néha itt szoktunk játszani! - kiáltotta Cal merészen. - Ha akarod, eljöhetsz ide, és játszhatsz velünk.

- Mi Salinasban lakunk - felelte Abra olyan hangon, mely értésükre adta, hogy valami felsőbbrendű lénnyel van dolguk, aki nem ér rá ilyen alpári mulatságokra.

Abra látta, hogy szétzúzta legnagyobb kincsüket. Ismerte a férfiak gyöngéit, de azért kedvelte ezeket a fiukat, és mindentől eltekintve, hölgy volt.

- Néha, ha erre kocsikázunk, azért bejövök, és játszom veletek... egy kicsit - mondta jóságosan, és mindkét fiú mélységes hálát érzett ezért.

- Neked adom a nyulamat - szólalt meg hirtelen Cal. - Apámnak akartam ugyan ajándékozni, de a tied lehet.

- Miféle nyúl?

- Az imént lőttük... a nyíl egyenesen a szívét ütötte keresztül... jóformán nem is rugdalózott.

Aron megbotránkozva nézett rá.

- De hiszen az az én...

- Neked adjuk! - vágott a szavába Cal. - Vidd haza! Szép, nagy nyúl.

- Mit gondoltok - felelte Abra -, minek nekem egy piszkos, öreg nyúl, amely csupa vér!

- Majd én szépen lemosom - mondta Aron -, és beleteszem egy dobozba, és összekötöm zsineggel. Ha nem akarod megenni, szépen eltemetheted, majd ha ráérsz, otthon, Salinasban.

- Én igazi temetésekre járok - dölyfösködött Abra. - Tegnap is voltam egyen... annyi virág volt, hogy olyan magasan állt, mint ez a tető.

- Hát nem akarod a nyulunkat? - kérdezte Aron.

Abra egy pillantást vetett a fiú napfényes hajára, amely sűrű fürtökben nőtt, és szemére, amelyet már-már elöntött a könny. Abra megérezte szívében azt az epekedést és égő bizsergést, amely a szerelem kezdete. Kedvet kapott megérinteni Aront, és meg is tette. Amint kezét a vállára rakta, ujjai alatt érezte, hogy a fiú megremeg.

- Hát ha dobozba teszed... - mondta Abra.

Most, hogy teljes győzelmet aratott, Abra körülnézett, és szemügyre vette hódítását. Meglehetősen fölötte állt minden hiúságnak, mihelyt bebizonyította, hogy férfiúi fölény nem fenyegetheti. Jóindulatot érzett a két fiú iránt. Észrevette agyonmosott ruhájukat, amelyeket Lee imitt-amott még meg is foltozott. Abra a további társalgásban tündérmeséire támaszkodott.

- Szegény gyerekek! - mondta. - Apátok gyakran megver?

A fiúk megrázták fejüket. Érdekelte őket Abra beszédje, de meg is hökkentette.

- Rettentő szegények vagytok?

- Hogy érted ezt? - kérdezte Cal.

- Hogy egész nap hamuban ültök, és vizet meg rőzsét kell hordanotok?

- Mi az, hogy rőzse? - kérdezte Aron.

Abra kibújt a felelet alól azzal, hogy tovább beszélt: - Szegénykéim - folytatta, s úgy érezte, csillagvégű varázspálcát szorongat a kezében: - Gyűlöl benneteket a gonosz mostohátok, és meg akar ölni?

- Nincs is mostohánk - vágta rá Cal.

- Egyáltalán nincs anyánk - szólt közbe Aron. - Az édesanyánk meghalt.

Szavai megsemmisítették a lány által kitalált történetet, de szinte rögtön anyagot is adtak egy másikhoz. A varázspálca eltűnt ugyan, de Abra most gondolatban hatalmas strucctollas kalapot viselt, és óriási kosarat cipelt, amelyből pulykacomb lógott ki.

- Kis anyátlan árvák - mondta kedveskedve. - Majd én leszek az anyácskátok! Majd én ölbe veszlek, elringatlak, mesélek nektek!

- Túl nagyok vagyunk hozzá - jegyezte meg Cal -, felborítanánk!

Abra figyelemre sem méltatta durvaságát. Látta, hogy Aront magával ragadták a szavai. A fiú szeme mosolygott, úgy tűnt, szinte ringatózik a lány karjaiban, s Abra megint kérdezett: - Mondjátok, szép temetése volt az édesanyátoknak?

- Nem emlékszünk rá - felelte Aron -, túl kicsik voltunk még.

- Na és hol van eltemetve? Virágot vihettek a sírjára! Mi mindig viszünk nagyiéra és Albert bácsiéra!

- Nem tudjuk - válaszolta Aron.

Cal szemében új érdeklődés gyulladt ki, forrón lángoló érdeklődés, amely már-már diadalszámba ment.

- Tudod mit? Majd megkérdezzük apát, anya hol van eltemetve, és akkor virágot vihetünk a sírjára.

- Én majd veletek megyek - ígérte Abra. - Tudok koszorút fonni. Majd megmutatom, hogy kell. - Észrevette, hogy Aron hallgat.

Te nem akarsz koszorút fonni?

- De igen - felelte.

Abra úgy érezte, hogy megint meg kell érintenie. Megveregette a vállát, aztán megsimogatta az arcát.

- Édesanyád örülni fog neki - mondta. - Még az égből is lenéznek és észreveszik. Apámtól hallottam. Egy verset is tud erről.

- Megyek, becsomagolom a nyulat - mondta Aron. - Megvan még a doboz, melyben a nadrágomat küldték.

Kiszaladt a régi házból. Cal figyelte, hogyan távolodik. Mosolygott.

- Mit nevetsz? - kérdezte Abra.

- Ah, semmit! - felelte Cal, és szeme a lányra tapadt.

Abra igyekezett farkasszemet nézni vele, és arra kényszeríteni, hogy szemét lesüsse. Ebben nagy gyakorlata volt, de Callal nem boldogult. Cal eleinte félszeg volt, de az már elmúlt. Diadalérzet lógta el, hogy sikerült kiszabadulnia Abra fölénye alól. Örömében felkacagott. Tudta, hogy Aron jobban tetszik a lánynak, de ez nem lepte meg. Alig volt ember, aki ne kedvelte volna Aront jobban, mint őt. Aron aranyhaja és nyíltsága mindenkit meghódított, fejest ugrott az emberek szeretetébe, mint kiskutya a tócsába. Cal viszont mélyen elrejtette érzelmeit, csak néha kandikáltak ki belőle óvatosan, készen arra, hogy visszahúzódjanak vagy támadásba lendüljenek. Most arra készült, hogy megbüntesse Abrát, mert Aronnak kedvezett. Ez sem volt új. Cal már sokszor megtette, amióta rájött arra, hogy meg tudja tenni. A titkos büntetés szinte alkotó szenvedéllyé vált benne.

A két fiú közti különbséget talán a következő módon lehetne legjobban érzékeltetni. Ha Aron a bozótban, egy kis tisztáson hangyabolyra bukkant, hasra feküdt, és figyelte a hangyaélet bonyodalmait - elnézte, miképpen szállítanak egyesek élelmet a hangyaösvényeken, míg mások a kis fehér petéket cipelik. Még azt is észrevette, amint a hangyaboly két tagja találkozik, és csápjaikat összetéve beszélgetnek. Órákig tudott így feküdni, elmerülve a földön megbúvó, parányi kis gazdaság megfigyelésébe.

Viszont ha Cal botlik, tegyük fel, ugyanabba a hangyabolyba, tüstént szétrúgja, és gyönyörködve nézi, hogyan viselkednek a riadt hangyák ebben a katasztrófában. Aron beérte azzal, hogy részese volt a világnak, Cal változtatni akart rajta.

Cal nem vonta kétségbe azt a tényt, hogy az emberek jobban szeretik a testvérét nála, de módot talált arra, hogy önmagában ezt kiegyenlítse. Addig várt és tervezgetett, amíg Aron rajongója el nem árulta valami gyengéjét. Akkor aztán történt vele valami, és az áldozat sohasem tudta meg, hogyan történt és miért. A bosszúból Cal ki tudta vonni a hatalomérzés nedűjét és ebből meg a gyönyör érzését. Ez volt a legtisztább és legerősebb érzés, amit csak ismert. Nem is haragudott Aronra, sőt inkább szerette, hiszen diadalérzését rendszerint neki köszönhette. Megfeledkezett arról - ha ugyani valaha is tudott róla -, hogy azért büntette meg az embereket, mert azt kívánta, bárcsak úgy szeretnék őt, mint Aront. Végül odáig jutott, hogy jobban örült a saját képességeinek, mint azoknak, amelyekkel Aron rendelkezett.

Most Abra indította meg a folyamatot Calban azzal, hogy megérintette Aront, és lágy hangon szólt hozzá. Cal reakciója gépiesen, önműködően bekövetkezett. Agya fürkészve kereste Abra gyenge pontjait, és olyan okos volt, hogy tüstént felfedezett egyet éppen Abra szavaiban. Vannak gyerekek, akik azt akarják, hogy babusgassák őket, mások meg ellenkezőleg, felnőttek szeretnének lenni. Csak olyan van kevés, aki meg van elégedve korával. Abra azok közé tartozott, akik felnőttek szerettek volna lenni. Felnőtt szavakat használt, és amennyire tehette, a felnőttek magatartását és érzéseit utánozta. A babakort már messze maga mögött hagyta, de még nem tudott eljutni oda, hogy a megcsodált felnőttek közé kerüljön, Cal megérezte ezt, és ebből kovácsolta fegyverét Abra hangyabolyának szétverésére.

Tudta, körülbelül mennyi időbe telik, amíg Aron megtalálja a dobozt. Gondolatban már látta, mi fog történni. Aron igyekszik lemosni a nyúlról a vért, és ehhez idő kell. Zsineget találni

szintén időbe kerül, és a csomók gondos kibogozása még több időbe. Közben Cal tudta, hogy megnyeri a csatát. Érezte, hogy Abra nagy biztonsága kezd meginogni, és tudta, hogy még egy kis piszkálással egészen megrendíti.

Abra végre elfordította tekintetét.

- Mit bámulsz úgy az emberre? - kérdezte.

Cal most a lány lábára nézett, és lassan végighúzta rajta tekintetét alulról felfelé, hidegen, mintha csak egy szék lenne. Ezzel, tudta, még egy felnőttet is ki lehet hozni a sodrából! Abra se bírta ki. Megkérdezte:

- Talán valami nem tetszik neked rajtam?

Cal válasz helyett egy kérdést tett fel:

- Iskolába jársz?

- Természetesen.

- Hányadikba?

- Ötödik felsőbe.

- Hát hány éves vagy?

- Tizenegy leszek.

Cal nevetett.

- Mi van ezen nevetnivaló? - kérdezte Abra, de a fiú nem felelt. - No, gyere már, mondd meg, mi a hiba? - Még mindig nem kapott választ. - Te persze úgy képzeled, hogy rém okos vagy - mondta, és amikor Cal tovább is csak nevetett, a lány zavarba jött, és megkérdezte: - Szeretném tudni, hol marad a testvéred olyan sokáig. Nézd csak, elállt az eső.

- Azt hiszem, most keresi - mondta Cal.

- Úgy érted, a nyulat?

- Ah, nem. A nyúl megvan, már nem él. De talán most próbálja megfogni a másikat. Könnyen kiszabadul.

- Mit akar megfogni? Mi szabadul ki könnyen?

- Biztosan nem szeretné, hogy megmondjam neked. Meglepetésnek szánja. Múlt pénteken fogta. De őt is megharapta.

- Mit beszélsz te itt összevissza?

- Majd meglátod - felelte Cal -, ha kinyitod a dobozt. Lefogadom, azt fogja mondani neked, hogy most még ne nyisd ki.

Ez már nem volt találgatás. Cal kitűnően ismerte a testvérét.

Abra látta, hogy veszít - nemcsak csatát, hanem az egész háborút. Gyűlölni kezdte ezt a fiút. Gondolatban végigment valamennyi halálosan lesújtó visszavágáson, amit csak ismert, aztán ki is mondta sorra valamennyit, de olyan erőtlenül és gyámoltalanul, hogy érezte, nem lehet semmi hatása. Erre némán visszavonult. Kiment az ajtón, és a ház felé nézett, ahol a szülei voltak.

- Azt hiszem, visszamegyek - mondta.

- Várj egy kicsit - felelte Cal.

Megfordult, amint a fiú hozzá csatlakozott.

- Mit akarsz? - kérdezte hidegen.

- Ne haragudj rám - mondta Cal. - Nem tudod, mi folyik itt. Látnod kellene a testvérem hátát.

A gyorsaság, amellyel tempóját megváltoztatta, meghökkentette Abrát. Cal nem engedte, hogy egy pózban kényelmesen elhelyezkedjék, és eltalálta, hogy a romantika lebilincseli. Amint Cal titkolózó suttogásba kezdett, Abra alkalmazkodott hozzá, és ő is lehalkította hangját.

- Mit beszélsz? - súgta. - Mi a baj a hátával?

- Csupa seb - felelte Cal. - A kínai.

A lány megborzongott, és feszült figyelemmel érdeklődött tovább.

- Mit csinál? Veri?

- Még annál is rosszabb - mondta Cal.

- Mért nem szóltok apátoknak?

- Nem merünk szólni. Tudod, mi lenne, ha megtennék?

- Nem. Mi lenne?

Cal megrázta fejét.

- Nem - kezdte tétovázva, mintha alaposan fontolgatná a dolgot, majd kijelentette: - Még megmondani se merem.

Ebben a pillanatban felbukkant Lee. Az istállóból jött, és Baconék lovát vezette, befogta a magas kerekű, gumiabroncsos kocsiba. A vendég házaspár is kijött a házból. Valamennyien önkéntelenül az égre pislogtak.

- Most igazán nem mondhatom meg - hadarta Cal. - A kínai rögtön tudná, hogy én árultam el.

- Abra! Mozgás! Megyünk! - hallatszott Mrs. Bacon hangja.

Lee fogta a nyugtalankodó lovat, amíg Mrs. Bacont felsegítették a kocsiba.

Aron száguldva közeledett a ház mögül, kezében egy kartondobozzal, amelyet zsineggel bonyolultan összevissza kötözött és bogozott.

- Tessék - mondta, amint a dobozt odaadta Abrának. - De ne oldozd ki, csak otthon.

Cal észrevette az iszonyodást Abra arcán. A lány keze irtózva visszahúzódott a doboztól.

- Vedd el, drágám - biztatta az apja. - De siessünk, mert már későre jár.

És a dobozt Abra kezébe adta.

Cal odahajolt a lányhoz.

- Várj - mondta. - Súgok valamit. - Ajkát Abra füléhez tette. - Most vizes lett a bugyid, mi? - súgta.

Abra elpirult, és kalapját arcába húzta. Anyja most hóna alá nyúlt, felkapta, és beemelte a kocsiba.

Lee és Adam meg a két iker a lovat figyelte, amint friss ügetésbe kezdett.

Az első forduló előtt felnyúlt Abra keze, és a doboz kirepült a kocsiból, hátrafelé, az útra. Cal testvére arcát figyelte, és látta, hogy Aron szeme szomorúan elborul. Amikor Adam visszatért

a házba, és Lee egy véka búzával hátrament a csirkéket megetetni, Cal átölelte testvére vállát, és vigasztalóan megölelte.

- El akartam venni feleségül - panaszkodott Aron. - Levelet tettem a dobozba, és megkértem a kezét.

- Ne búsulj - mondta Cal. - Megengedem, hogy használd a puskámat.

Aron feje megrándult.

- Nincs is puskád! - mondta.

- Nincs? - kérdezte Cal. - Igazán nincs?

HUSZONNYOLCADIK FEJEZET

1

A fiúk a vacsoraasztalnál vették észre először a változást, ami apjukban végbement. Eddig csak úgy ismerték, mint valakit, aki jelen van - füle hall, de nem figyel, szeme lát, de nem vesz észre semmit. Köd-ember volt csupán, köd-apa. A fiúk sohasem jutottak hozzá olyan közel, hogy elmondják neki, mi érdekli és foglalkoztatja őket, mit fedeztek fel, mire lenne szükségük. Lee volt a kapocs köztük és a felnőttek világa között, és Lee módját ejtette nemcsak annak, hogy felnevelje, etesse, ruházza és fegyelmezze az ikreket, de annak is, hogy beléjük oltsa a tiszteletet apjuk iránt. Az apa rejtély volt a fiúk szemében - szavát, parancsát, akaratát Lee közvetítette hozzájuk. Valójában persze mindezt ő találta ki, de úgy adta elő, mintha Adamtől eredt volna.

Ezen az estén - az első estén, amióta Adam hazajött Salinasból - a fiúk előbb csodálkozással, majd kissé megzavarodva tapasztalták, hogy Adam figyel a beszédjükre, kérdéseket intéz hozzájuk, rájuk néz, sőt látja is őket. A változás félszeg félelemmel töltötte el őket.

- Hallom, ma vadászni mentetek - mondta Adam.

A fiúkat óvatosság fogta el, mint minden embert, ha új helyzettel kerül szembe. Rövid hallgatás után Aron bevallotta:

- Igen, édesapám.

- És milyen vadat ejtettetek?

- Egy nyulat.

- Íjjal és nyíllal? Ki lőtte?

- Mindketten lőttünk rá - felelte Aron. - Nem tudjuk, melyik találta el.

- Hát nem ismeritek saját nyilaitokat? - kérdezte Adam. - Gyermekkoromban mindig megjelöltük nyilainkat.

Aron erre már nem volt hajlandó válaszolni, és zavarba jött. Cal várt egy darabig, azután így szólt:

- Hát ami azt illeti, igazában az én nyilam volt, de azt gondoljuk, valahogy Aron tegzébe keveredett.

- Miből gondoljátok?

- Nem tudom - mondta Cal. - De én azt hiszem, Aron találta el a nyulat.

Adam tekintete a másik fiú felé fordult.

- És mit gondolsz te?

- Azt gondolom, talán én találtam el, de nem vagyok benne bizonyos.

- Hm... úgy látom, mindketten derekasan viselkedtetek ebben a helyzetben.

A fiúk arcából elpárolgott a riadalom. Most már nem tartottak attól, hogy a kérdések csapdát rejtegetnek.

- És hol van a nyúl? - kérdezte Adam.

- Aron Abrának ajándékozta - mondta Cal.

- De Abra kidobta a kocsiból - tette hozzá Aron.

- Miért?

- Nem tudom. Pedig el is akartam venni feleségül.

- Ez komoly?

- Igen, édesapám.

- És te mit szólsz hozzá, Cal?

- Azt hiszem, átengedem Aronnak - felelte Cal.

Adam nevetett. A fiúk már nem is emlékeztek rá, mikor hallották apjukat nevetni.

- És helyes kislány? - érdeklődött Adam.

- Igen - felelte Aron -, nagyon helyes. Szép és jó.

- Hát ennek igazán örülök, ha már a menyem lesz.

Lee leszedte az asztalt, gyors csörömpölést csapott a konyhában, aztán visszajött.

- Nos, készen vagytok? Mehettek aludni! - mondta a fiúknak. Az ikrek tiltakozóan meresztették szemüket.

- Üljön le, Lee - mondta Adam -, és a fiúk is hadd maradjanak még egy kicsit.

- Összeállítottam az elszámolást - mondta Lee. - Majd később átfuthatunk rajta.

- Miféle elszámolást, Lee?

- A háztartás és a gazdaság számláit. Ön mondta, hogy tudni szeretné, hogy áll.

- Csak nem akarja azt mondani, hogy vizsgáljam felül több mint tíz év elszámolásait, Lee?!

- Eddig hallani sem akart arról, hogy ilyesmivel zaklassam.

- Úgy hiszem, igaza van. No de azért üljön csak le egy kicsit. Aron feleségül akarja venni azt a kislányt, aki ma itt volt.

- Eljegyezték egymást? - kérdezte Lee.

- Nem hiszem, hogy Abra már igent mondott volna - jegyezte meg Adam. - Úgy látszik, arra még várnunk kell.

Cal gyorsan kigyógyult a riadalomból, amit a ház új légköre keltett benne. Most már számító szemmel vizsgálgatta hangyabolyát, és azon törte fejét, hogyan rúghatná fel a legjobban. Már el is határozta magát.

- Abra igazán helyes lány - mondta. - Nagyon kedvelem. Tudod, miért? Mert azt mondta, kérdezzelek meg, apa, hol van a mama eltemetve... akkor virágot vihetnénk a sírjára.

- Megengeded, apa? - kérdezte Aron. - Abra azt mondta, megtanít minket koszorút kötni.

Adam gondolatai ide-oda száguldoztak. Először is nem tudott ügyesen hazudni, és gyakorlata sem volt benne. A megoldás valósággal megrémítette, olyan gyorsan jutott eszébe, és olyan simán csúszott ki ajkán.

- Bárcsak megtehetnénk, fiúk - mondta. - De meg kell mondanom nektek valamit. Anyátok sírja nem itt van, hanem messze-messze, az ország másik végében, ahonnan idejött.

- Miért? - kérdezte Aron.

- Istenem! Vannak emberek, akik azt akarják, hogy ott temessék el őket, ahová valók.

- És hogy került oda vissza? - kérdezte Cal.

- Vonatra tettük és hazaküldtük, nem így volt, Lee?

Lee bólintott.

- Így van ez nálunk is - mondta. - Majdnem minden kínait hazaszállítanak halála után Kínába.

- Tudom - mondta Aron. - Már mesélted nekünk.

- Igazán? - csodálkozott Lee.

- De mennyire! - mondta Cal egy kis csalódással.

Adam gyorsan másfelé terelte a beszélgetést.

- Mr. Bacon érdekes dolgot javasolt ma délután - kezdte. - Szeretném, ha ti is gondolkodnátok rajta, fiúk. Azt mondta, jobb lenne nektek, ha beköltöznénk Salinasba... ott jobb iskolák vannak, és sok más gyerek, akivel játszani lehet.

A gondolat szinte fejbe vágta a fiúkat.

- És mi lenne itt? - kérdezte Cal.

- Semmi. Megtartjuk a birtokot arra az esetre, ha kedvünk támadna visszajönni.

- Abra is Salinasban lakik - mondta Aron.

Ez elég volt neki. Már elfelejtette a kocsiból kihajított dobozt. Nem tudott egyébre gondolni, csak egy kis kötényre meg egy napellenzős kalapra, meg azokra a puha ujjacskákra.

- Jól van, gondolkodjatok egy kicsit rajta - mondta Adam. - De most már talán jó lesz lefeküdni. Ma mért nem mentetek iskolába?

- A tanítónő beteg - mondta Aron.

Ezt Lee is igazolta.

- Miss Culp már három napja beteg. A fiúknak nem kell iskolába menniük hétfőig. No, gyertek, fiúk.

Engedelmesen követték, és elhagyták a szobát.

2

Adam a lámpafényben ült, halovány mosollyal az ajkán, és mutatóujjával térdét ütögette, amíg Lee vissza nem jött.

- A gyerekek... sejtenek valamit? - kérdezte.

- Nem tudom - felelte Lee.

- No, talán csak a kislány ötlete volt.

Lee a konyhából egy nagy kartondobozt hozott be.

- Itt vannak az elszámolások - mondta. - Minden év feljegyzései, külön gumiszalaggal átkötve. Én már átnéztem. Nem hiányzik semmi.

- Úgy érti, hogy egyetlen számla sem?

- Minden évhez van itt egy könyv, és a beírt tételek helyességét nyugtázott számlák igazolják. Tessék, itt van minden. Komolyan gondol az átköltözésre?

- Igen... gondolkodom rajta.

- Akkor szeretném, ha volna mód rá, hogy megmondja a fiúknak az igazat.

- Ez megfosztaná őket attól a jó érzéstől, amellyel anyjukra gondolnak, Lee.

- És a másik veszélyre nem gondol?

- Hogy érti ezt?

- Tegyük fel, hogy rájönnek az igazságra. Sok ember tud róla.

- Igen... de ha idősebb korban jönnek rá, talán könnyebben elviselik.

- Nem hiszem - mondta Lee. - De nem is ez a legnagyobb veszély.

- Attól tartok, nem tudom követni önt, Lee.

- Én a hazugságra gondolok, amely megfertőzhet mindent. Ha rájönnek arra, hogy ebben a dologban hazudott nekik, akkor annak sem hisznek többé, ami igaz. Az igaz dolgok fogják megsínyleni. Akkor nem hisznek már semmiben.

- Igen, értem. De mit mondhatok nekik? Nem mondhatom meg a teljes igazságot.

- Talán megmondhatja az igazság egy részét, eleget ahhoz, hogy ne adja meg az árát, majd ha rájönnek mindenre.

- Ezen még gondolkodnom kell, Lee.

- Ha Salinasba költözik, a veszély még nagyobb lesz.

- Gondolkodnom kell rajta.

Lee csökönyösen folytatta:

- Apám elmondott nekem mindent anyámról, amikor még egészen kicsi voltam, és nem kímélt egy csöppet sem. És elmondta még sokszor, újra, mialatt felnőttem. Persze nem volt ugyanaz, mint ebben az esetben, de így is elég borzasztó volt. Mégis örülök, hogy megmondta. Nem szeretném, ha nem tudnám.

- Nem akarná elmesélni?

- Nem, igazán nem akarnám elmesélni. De talán meggyőzné önt arról, hogy mégiscsak kell valamit mondani a fiainak. Talán elég az is, ha csak annyit mond, hogy az édesanyjuk elment, és ön sem tudja, hova.

- De én tudom.

- Igen, az a baj. Nem lehet másképpen, csak a teljes igazság vagy részleges hazugság. Én nem tudom önt kényszeríteni semmire.

- Majd gondolkodom rajta - mondta Adam. - És mi történt az édesanyjával, Lee? Mi az a történet?

- Igazán hallani akarja?

- Csak akkor, ha el akarja mondani.

- Hát majd nagyon rövidre fogom - felelte Lee. - Első emlékem az, hogy egy sötét kis putriban élek, egyedül az apámmal, egy krumpliföld közepén, és ezzel az emlékkel együtt jár az is,

hogy apám elmondja nekem anyám történetét. Apám kantoni nyelven beszélt, de ezt a történetet szép és emelkedett mandarin nyelvjárásban mondta el. Hát jól van... elmesélem...

És Lee visszanézett a múltba:

- Először is el kell mondanom, hogy amikor önök itt nyugaton a vasutakat építették, a legnehezebb munkát, a talaj egyengetését, a talpfák lefektetését, a sínek rögzítését ezer meg ezer kínai végezte. Olcsók voltak, s keményen dolgoztak, és ha sokan belepusztultak, nem kellett törődni velük. Többnyire Kantonban toborozták őket, mert a kantoniak zömök, erős, szívós emberek, és nem túlságosan veszekedősek. Szerződés útján vásárolták meg őket, és apám története alighanem egészen tipikus eset volt.

- Tudnia kell, hogy a kínai köteles megfizetni minden adósságát legkésőbben a mi újévünk napjáig. Akkor új, tiszta lapot kezd mindenki. Ha nem rendezte régi dolgait, "elveszíti arcát", nemcsak ő, hanem egész családja. Nincs kifogás, nincs mentség.

- Nem rossz gondolat - vetette közbe Adam.

- Hát akár jó, akár rossz, így volt. Apámat cserbenhagyta a szerencse, egyik tartozását nem tudta kifizetni. A család összegyűlt, és megvitatta a helyzetet. Nagyon tisztességes család a miénk. A balszerencsét nem lehetett hibául felróni senkinek, de a kifizetetlen adósság az egész család szégyene lett volna. Kifizették apám tartozását, és most az ő kötelessége volt kártalanítani őket - de hogyan? Alig volt rá lehetőség.

- Az ügynökök, akik a vasúti társaság részére munkásokat toboroztak, egy dologban nagyok voltak: a szerződés aláírásakor tüstént kifizettek egy bizonyos kerek összeget. Ily módon kerítettek hálójukba sok embert, aki adósságba esett. Mindez logikus és tisztességes volt, de micsoda sötét bánat járt a nyomában!

- Apám fiatal volt, és nemrégen házasodott meg. Feleségéhez mély, erős, meleg kapcsolat fűzte, az asszony érzelmei pedig még ennél is szenvedélyesebbek voltak. Mindazonáltal illemtudóan elbúcsúztak egymástól. Gyakran gondoltam arra, hogy az illem és jó modor formaságai talán gátat vetnek az érzelmek túláradásának, nehogy a szív megszakadjon!

- A férfiak ezreit csorda módjára behajtották egy sötét hajóűrbe, ahol hat hetet kellett tölteniük, amíg meg nem érkeztek San Franciscóba. Bizonyára el tudja képzelni, milyen élet lehetett azokban a sötét odúkban. És ha nem volt még gyalázatosabb, csak annak köszönhető, hogy az élő árut mégiscsak használható állapotban kellett a megrendelőnek átadni. És az én népem sok évszázadon át megtanulta, hogy a legtűrhetetlenebb körülmények között is miképpen lehet tömegesen, zsúfoltan együtt élni, táplálkozni és tisztaságot tartani.

- Már egy hete utaztak a tengeren, amikor apám felfedezte anyámat, aki férfiruhába öltözött, és haját férfivarkocsba fonta. Olyan csendesen üldögélt, és úgy meghúzódott, hogy senki sem lett rá figyelmes, akkoriban természetesen még nem volt oltás vagy orvosi vizsgálat. Anyám ezután átvitte a gyékényét apám fekhelye mellé. Nem beszélhettek, csak egymás fülébe suttogva a sötétben. Apám haragudott felesége engedetlensége miatt, de örült is neki.

- Nos, ez volt a helyzet. A szerződés ötévi kényszermunkára ítélte őket. Hogy meg is szökhetnek, amikor Amerikába érnek, ez nem is jutott eszükbe, hiszen tisztességes emberek voltak, és aláírták a szerződést.

Lee egy kis szünetet tartott.

- Azt hittem, el tudom mesélni néhány mondatban... de akkor nem ismerné meg a történet hátterét. Megyek, iszom egy pohár vizet. Hozzak önnek is?

- Igen - felelte Adam. - De van egy dolog, amit nem értek. Hogy tud egy asszony ilyen szörnyű nehéz munkával megbirkózni?

- Egy perc, mindjárt visszajövök - mondta Lee, és kiment a konyhába. Vizes ónkupákkal tért vissza, és az asztalra tette őket. - Nos, mit szeretne tudni? - kérdezte.

- Hogyan tudott az édesanyja nehéz férfimunkát végezni?

Lee mosolygott.

- Apám mesélte, hogy anyám nagyon erős asszony volt. Azt hiszem, egy erős asszony bizonyos esetekben egy férfinál is erősebb, különösen, ha erős szerelem él a szívében. Azt hiszem, egy szerelmes asszony szinte elpusztíthatatlan.

Adam keserű arcot vágott.

- Majd meglátja - mondta Lee. - Egy szép napon meglátja.

- Nem gondoltam semmi rosszat - felelte Adam. - Hogy is tudhatnám, ha nem tapasztaltam soha? Folytassa.

- Volt egy dolog, amit anyám nem súgott apám fülébe az átkelés hosszú, keserves hetei alatt. És mivel sokan rettentő tengeribetegségben gyötrődtek, anyám rosszulléte nem keltett feltűnést.

- Micsoda? - kiáltott fel Adam. - Állapotos volt?

- Állapotos volt - mondta Lee. - És nem akarta apámat még további gondokkal terhelni.

- És tudott róla, amikor útra kelt?

- Nem. Megjelenésem a világon a legalkalmatlanabb pillanatra esett. De a történet hosszabbra nyúlik, mint gondoltam volna.

- Most már nem hagyhatja abba - mondta Adam.

- Nem, magam sem hiszem. San Franciscóban az emberi csontok és izmok áradatát marhavagonokba terelték, és pöfögő mozdonyok felszállították a hegyek közé. Ott voltak a dombok, melyeket el kellett lapátolniuk, meg a Sierrák csúcsai, hogy alagutakat fúrjanak alattuk. Anyámat egy másik vagonba terelték, és apám csak a táborban látta viszont, ahol elhelyezték őket, a magas fennsíkon. Nagyon szép volt ott, a sok virág, a zöldellő fű meg a havas hegyek körös-körül. És anyám akkor említett engem apámnak először.

- Munkába mentek. Egy asszony izmai ugyanúgy megkeményednek, mint egy férfié, és anyám szelleme is izmos volt. Megragadta az ásót meg a csákányt, és elvégezte a munkát, amit vártak tőle, pedig bizonyára szörnyű nehéz volt. De rettegés fogta el őket arra a gondolatra, hogyan fogja anyám megszülni gyermekét.

- Hát olyan tudatlanok voltak? - kérdezte Adam. - Hát nem mehetett volna el az asszony a munkavezetőhöz? Nem mondhatta meg neki, hogy asszony, és áldott állapotban van? Bizonyára gondoskodtak volna róla!

- Látja? - felelte Lee. - Nem meséltem önnek eleget. Azért is olyan hosszú ez a történet. Nem voltak tudatlanok. De ezeket az emberi barmokat csak egy célból importálta Amerika, hogy dolgozzanak. A munka elvégeztével azokat, akik nem döglöttek bele, hazaszállították. Csak férfiakat importáltak, nőket nem. Nem akarták, hogy szaporodjanak. Egy férfi, egy nő meg egy gyermek mindig módját ejti valamiképpen, hogy beássa magát, magukra rántsák a földet, ahol élnek, takaró gyanánt, és akár a körmükkel is kikaparjanak maguknak valami otthonfélét. Akkor aztán pokoli erő kell hozzá, hogy gyökereit kiszaggassa. Viszont egy férficsapat, amely ideges, nyughatatlan, tüzes vérű és olyan nőéhes, hogy majd megeszi a fene, könnyen mozgásba hozható. Könnyen el lehet őket küldeni akárhova, de különösen haza. És ebben a félvad, félig eszeveszett csordában anyám volt az egyetlen nő. A férfiak minél többet

dolgoztak és faltak, annál nyugtalanabbakká váltak. A felügyelők nem is tekintették őket embereknek, hanem állatoknak, amelyek veszedelmessé válhatnak, ha nem tartják erősen kézben. Most már láthatja, anyám mért nem kérhetett segítséget. Ugyan! Egyszerűen kirakták volna a táborból, de ki tudja, talán agyonlövik és elássák, mint egy megbetegedett tehenet. Tizenöt embert lőttek le egy kis lázongásért.

- Nem... úgy tartották fenn a rendet, ahogyan tudták... az egyetlen módon, amit a mi szegény fajunk megtanult. Bizonyára vannak jobb módszerek is, de mi nem értünk hozzá. Nálunk mindig csak a korbács járja, a kötél meg a puska. Bárcsak bele se fogtam volna ebbe a történetbe!

- Mért ne fogott volna bele? - kérdezte Adam.

- Magam előtt látom apám arcát, amikor elmondta nekem. A régi gyötrelem visszatért, nyersen és kegyetlenül. Miközben elbeszélte, apám kénytelen volt meg-megállni, és erejét összeszedni, hogy folytathassa. Azután pedig szigorú hangon beszélt, és éles szavakat használt, mintha csak önmagát akarná megvágni velük.

- Kettőjüknek sikerült egymás mellett maradniuk oly módon, hogy anyám úgy beszélt, mintha unokaöccse volna apámnak. Múltak a hónapok, és szerencséjükre anyámon alig látszott meg a terhesség - akármilyen fájdalmai voltak is, dolgozott. Apám csak keveset tudott segíteni neki, és akkor is magyarázkodnia kellett: “Unokaöcsém fiatal, csontjai törékenyek.” Nem volt semmi tervük. Nem tudták, mit tegyenek.

- Végül apám kitervelt valamit. Azt gondolta, elszöknek a hegyekbe, az egyik fennsíkra és ott egy tó mellett valami kunyhót eszkábálnak össze, ahol anyám megszülheti gyermekét. És ha túlesett a veszélyen, és minden rendben lesz, apám visszatér munkahelyére, és jelentkezik a büntetésért. És aláírja a szerződést további öt évre, magára vállalva megszökött unokaöccse kötelezettségét. Akármilyen szánalmas megoldás volt is ez, más nem állt a rendelkezésükre, és ennek is örülni kellett. A terv megvalósításának két előfeltétele volt: az időpontot jól megválasztani, és valami élelmiszerkészletről is gondoskodni.

- Szüleim - mondta Lee, és kis szünetet tartott, magában mosolyogva, hogy ezt a szót használja, de olyan jólesett, hogy valósággal melengette -, drága jó szüleim hozzáláttak az előkészületekhez. Napi rizsadagjuk egy részét félretették, és elrejtették gyékényük alatt. Apám talált egy hosszú zsineget, és egy vastag drótból horgot reszelt, amivel majd pisztrángot foghat a hegyi tóban. Abbahagyta a dohányzást, hogy megtakarítsa a gyufaadagját is. Anyám meg összegyűjtött minden darabka elhullatott rongyot, a széleit szétbontotta varrófonálnak, és ezeket a szedett-vedett rongyokat valami szilánkkal összevarrogatta, hogy pólyám legyen. Sajnálom, hogy nem ismertem anyámat.

- Én is - mondta Adam. - Elmondta ezt a történetet Sam Hamiltonnak?

- Nem. Kár. Bárcsak elmondtam volna neki. Szerette ünnepelni az emberi lélek nagyságát. Személyes diadalának érezte az ilyesmit.

- Remélem, eljutottak ahhoz a tóhoz.

- Amikor apám nekem mesélte, félbeszakítottam. Azt mondtam: “Jussatok el ahhoz a tóhoz! Vidd oda anyámat! És ne legyen újabb baj... ez egyszer ne legyen! Most az egyszer meséld el, hogy szerencsésen megérkeztetek a tóhoz, és szép kis kunyhót raktatok fenyőgallyakból!” És akkor apám nagyon kínai módon viselkedett. Azt mondta: “Több szépség van az igazságban, akármilyen szörnyű szépség is. A város kapujánál lézengő mesemondók elcsavarják a valóságot, és elkendőzik az életet, hogy megszépítsék a lusták, az ostobák, a gyengék szemében. De ez csak növeli gyengeségüket, és nem tanítja őket semmire, nem gyógyít semmit, és nem emeli fel a szíveket a magasba.”

- Folytassa már! - mondta Adam ingerülten.

Lee felállt, az ablakhoz lépett, és úgy fejezte be történetét, hogy közben kibámult a márciusi szélben pislogó, lebegő csillagokra.

- Egy kisebb szikla legördült a hegyoldalon, és, eltörte apám lábát. Sínbe tették, és nyomoréknak való munkát adtak neki, elgörbült szögeket kellett kalapáccsal egy kövön kiegyenesítenie. És akár a munka okozta, akár a gond és bánat, egyre megy, anyám vajúdása korábban kezdődött. És akkor a félőrült emberek megtudták, és egészen megőrültek. Az egyik éhség fokozta a másikat, az egyik bűn eltörölte az előző bűnt, a sok kis bűn, amit azok ellen a kiéhezett emberek ellen elkövettek, egyetlen óriási, eszeveszett bűntetté lángolt fel.

- Apám csak a vad ordítást hallotta: “Asszony!” - és már tudott mindent. Oda akart rohanni, de lába újra eltört alatta, és négykézláb vonszolta magát fel a köves domboldalon, a töltés felé, ahol a dolog történt.

- Amikor odaért, a bánat felhői borították az eget, és a kantoni férfiak elbújtak szégyenükben, el akarták felejteni, hogy emberek ilyesmire képesek. Apám odavánszorgott hozzá a salakdombra, ahol feküdt. Anyámnak már szeme se volt, hogy lásson, de ajka még mozgott, és utasításokat adott neki. Apám körmeivel kapart ki engem anyám szétroncsolt húsából. Anyám még aznap délután meghalt ott a salakdombon.

Adam nehezen lélegzett. Lee pedig furcsa, éneklő hangon folytatta:

- Mielőtt meggyűlölné ezeket az embereket, tudnia kell a következőt. Apám végül mindig ezt mondta nekem: “Nincs még egy gyerek a világon, aki olyan gyöngéd ápolásban részesült volna, mint te. Az egész tábor volt az anyád édesanyád helyett.” Most pedig jó éjszakát. Nem tudok tovább beszélni.

3

Adam nyugtalanul tett-vett a házban: fiókokat húzogatott, a polcokon turkált, felemelte a dobozok fedelét, de végül kénytelen volt Leet hívni és megkérdezni:

- Hol a toll és a tinta?

- Önnek nincs - felelte Lee. - Évek óta nem írt egyetlen szót sem. De ha akarja, kölcsönadom az enyémet.

Szobájába ment, és kihozott egy zömök kis üveg tintát, egy vágott tollat, egy tömb papírt és egy borítékot. Mindezt letette az asztalra. Adam megkérdezte:

- Honnan tudja, hogy levelet akarok írni?

- Megpróbál írni az öccsének, vagy nem?

- De igen.

- Nehéz lesz, annyi év után - vélte Lee.

Bizony nehéz is volt. Adam csak rágta és szopogatta a tollszárat, miközben szája eltorzult az erőlködéstől, írt néhány mondatot, aztán eltépte a lapot, és újat kezdett. Fejét kapargatta a tollszárral.

- Mondja csak, Lee, ha kedvem támadna keletre utazni, itt marad, és vigyáz az ikrekre, amíg vissza nem jövök?

- Könnyebb utazni, mint írni - mondta Lee. - Persze hogy itt maradok.

- Nem. Mégiscsak írok.

- Mért nem hívja meg az öccsét, hogy jöjjön ide?

- Lám, ez jó ötlet, Lee. Erre nem is gondoltam.

- Egyúttal jó indok arra, hogy írjon.

A levél most már aránylag könnyen elkészült. Adam még javítgatott rajta, aztán szépen letisztázta. Mielőtt betette volna a borítékba, hangosan felolvasta magának. A levél így szólt:

Kedves Charles öcsém,

bizonyára meglepetés lesz, hogy olyan hosszú idő után megint hallasz felőlem. Már sokszor gondoltam rá, hogy írok, de tudod, hogy van ez, az ember halogatja az írást.

Kíváncsi vagyok, milyen állapotban ér ez a levél. Remélem, jó egészségben. Miután semmit se tudok rólad, könnyen lehet, hogy öt vagy tíz gyereked is van azóta, haha! Nekem két fiam van, ikrek! Anyjuk nincs velem. Nem szereti a falusi életet, egy közeli városba költözött, hébe-hóba meglátogatom.

Van egy nagyon szép farmom, de szégyenkezve bevallom, nem gondozom úgy, ahogy kellene. Lehet, hogy most már jobban fogok gazdálkodni. Igaz, hogy mindig nagy voltam a jó elhatározásokban. De sok éven át rossz bőrben voltam, most már rendbejöttem.

Hogy vagy, hogy boldogulsz? Szeretnélek látni. Mért nem jössz ide látogatóba? Nagy ország ez, és még az is lehet, hogy találnál egy helyet, ahol szívesen letelepednél. Itt nincsenek hideg telek. Nagy különbség olyan öregedő emberek számára, mint mi vagyunk, hahaha!

Nos, Charles, remélem, gondolkodol erről, és megírod, mit határoztál. Az utazás jót tenne neked. Szeretnélek látni. El akarok mondani neked sok mindent, amit nem tudok leírni.

Igen, Charles, írj nekem levelet, és mesélj el mindent, mi újság a régi házban. Bizonyára történt ott is egy és más. Ahogy öregszünk, az emberekről, akiket ismertünk, többnyire azt az újságot halljuk, hogy meghaltak. Úgy látszik, ez a világ rendje. Válaszolj gyorsan, és írd meg, hogy eljössz-e látogatóba.

Bátyád, Adam

Ott ült, kezében a levéllel, és a lap fölött öccse sötét arcát látta, homlokán a sebhellyel. Adam még a Charles barna szemében izzó tüzet is látta, és amint tovább nézte, Charles ajka elhúzódott fogairól, és arca helyén nem maradt más, csak egy bőszen vicsorgó, pusztításra kész vadállat. Adam megrázta fejét, hogy megszabadítsa emlékezetét ettől a látomástól, és igyekezett Charles mosolygó arcát maga elé varázsolni, Megpróbálta emlékezetébe idézni homlokát abból az időből, amikor még nem éktelenítette el a forradás, de sehogyan sem sikerült ezt a képet szeme elé rögzítenie. Megragadta a tollat, és neve alá még odaírta:

Ui. Én téged, Charles, sohasem gyűlöltelek, akármi történt is. Mindig szerettelek, mert a testvérem vagy.

Összehajtotta a levelet, és körmével kiélesítette a hajtást. Öklével pecsételte le a boríték fülét.

- Lee! - kiáltotta. - Hé, Lee!

A kínai bedugta fejét az ajtón.

- Mondja, Lee, meddig tart, amíg egy levél keletre ér, az ország keleti végébe?

- Nem tudom - felelte Lee -, talán két hétig.

HUSZONKILENCEDIK FEJEZET

1

Miután feladta öccsének az első levelet több mint tíz év után, Adam egyre türelmetlenebbül várta a választ. Elfelejtette, mennyi idő telt el a levél feladása óta. Írása még San Franciscóba sem érkezhetett, amikor Lee füle hallatára már hangosan zsörtölődött:

- Nem értem, az öcsém mért nem válaszol. Talán haragszik rám, mert olyan soká nem írtam. De hiszen ő sem írt! Nem, nem is írhatott, hiszen nem tudta, hova küldje. Lehet, hogy ő is elköltözött.

- Ugyan, ugyan! - felelte Lee. - Hiszen még csak pár napja, hogy a levél útban van. Adjon neki időt.

“Kíváncsi vagyok, vajon csakugyan eljön-e?” - kérdezte magában Adam, aztán felvetette a kérdést, vajon csakugyan annyira kívánja-e, hogy Charles idejöjjön? Most, hogy a meghívás elment, Adam félt, hogy Charles elfogadja. Olyan volt, mint egy nyughatatlan gyerek, aki kezébe vesz mindent, ami csak elmozdítható. Az ikreket zaklatta, elhalmozta őket ezernyi kérdéssel az iskola felől.

- Halljuk, mit tanultatok ma.

- Semmit.

- Ejnye! Valamit csak tanultatok, nem? Olvastatok talán?

- Igen, édesapám.

- Mit olvastatok?

- Azt a régi mesét a tücsökről meg a hangyáról.

- No, az érdekes.

- És van egy másik is, a sasról, aki elragad egy csecsemőt.

- Igen, arra is emlékszem. Csak elfelejtettem, mi történt aztán.

- Még nem tartunk ott. Csak a képet láttuk.

A fiúk utálták ezt. Adam apai kontárkodásának perceiben Cal egyszer elkérte tőle zsebkését abban a reményben, hogy elfelejti visszakérni. De a fűzfák ágai már nedvdúsak voltak, és könnyen le lehetett őket hántani. Adam visszavette a kését, hogy megtanítsa a fiúkat fűzfasípot faragni - erre a tudományra Lee már három évvel ezelőtt megtanította őket. És ami még rosszabb, Adam elfelejtette, hogy kell az ágat bevágni. Egyetlen hangot sem tudott a sípjaiból kicsalni.

Egy délben Will Hamilton jött fel az úton, bömbölve és bukdácsolva az új Ford kocsin. A motor nekibuzdult, a kocsi teteje meg úgy imbolygott, mint viharban a szél dobálta hajó. A radiátor és a hágcsóra szerelt benzintank csillogott-ragyogott.

Will megrántotta a féket, egyenesen lefelé fordított egy kapcsolót, és hátradőlt a bőrülésen. A kocsi többször hátrapufogott, de nem gyulladt be, mert túl volt hevítve.

- Itt a kocsi! - kiáltotta Will megjátszott lelkesedéssel. Valójában halálosan gyűlölte ezeket a Fordokat, pedig napról napra növelték a bankbetétjét.

Adam és Lee a kocsi feltárt belseje fölé hajolt, míg Will Hamilton, a nemrég magára szedett háj terhétől szuszogva, megmagyarázta a szerkezet működését, amelyet maga sem értett.

Ma már el sem lehet képzelni, milyen nehéz volt akkor megtanulni, hogyan kell egy automobilt elindítani, járatni, kormányozni és üzemben tartani. Nemcsak mert igen bonyolult folyamat volt, de azért is, mert mindent egészen elölről kellett megtanulni. A mai gyerekek már az anyatejjel magukba szívják a robbanómotorok elméletét, gyakorlatát és idioszinkráziáit, de annak idején az ember csupán azzal a hittel ült be, hogy a kocsi úgyse fog elindulni, s néha így is történt. Meg aztán, ha egy modern kocsi motorját akarjuk beindítani, csak két dolgot kell tennünk: megfordítjuk a slusszkulcsot, és lenyomjuk az önindítót. Minden más automatikus. Valaha bonyolultabb volt ez a folyamat. Nemcsak jó memóriát, erős kart, angyali türelmet és vak reményt igényelt, hanem bizonyos fokú varázserőt is. Gyakori látvány volt, amint valaki, mielőtt T típusú Fordját felkurblizta volna, a földre köpött, és varázsigéket mormolt.

Will Hamilton elmagyarázta a kocsit, majd elölről kezdte, és újra elmagyarázta. Vevői kerek szemmel bámultak, figyeltek, mint egy vadászkutya, követték magyarázatát, és nem is szakították félbe, de amikor harmadszor is belefogott, Will látta, hogy nem megy semmire.

- Tudják mit? - mondta felragyogva. - Látják, ez nem az én asztalom. Csak azt akartam, lássák és hallják, mielőtt nyélbe ütjük az üzletet. Most visszamegyek a városba, és holnap kiküldöm a kocsit egy szakemberrel, az majd többet elmond néhány perc alatt, mint én mondanék egy álló hétig. Csak azt akartam, hogy lássák.

Will elfelejtett néhányat saját tanácsai közül. Kurblizott egy darabig, aztán kölcsönkért Adamtól egy csézát meg egy lovat, és behajtott a városba, de megígérte, másnap kiküldi a szerelőt.

2

Szó sem lehetett arról, hogy a fiúkat másnap iskolába küldjék. Az istennek sem mentek volna el. A Ford ott állt magasan és gőgösen és makacsul a tölgyfa alatt, ahol Will megállt vele. Új gazdái körüljárták, és hébe-hóba megérintették, ahogy egy veszedelmes lóhoz nyúlunk, hogy megnyugtassuk.

- Kíváncsi vagyok, meg tudom-e szokni valaha is - mondta Lee.

- Természetes, hogy megszokja - felelte Adam meggyőződés nélkül. - Észre se veszi, és már bejárja vele keresztül-kasul az egész környéket.

- Majd igyekszem megérteni - mondta Lee -, de hogy magam hajtsam? Azt már nem!

A fiúk ki-be ugráltak a kocsiból, de csak úgy, hogy megérintettek valamit, és máris félreugrottak.

- Mi ez a miskulancia itt, papa?

- Veszed el onnan a kezed!

- De mire való?

- Fogalmam sincs róla, de ne nyúlj hozzá! Sohasem tudhatod, mi történik.

- Hát az a bácsi nem mondta meg?

- Nem emlékszem, mit mondott. Most meg, fiúk, el ettől a masinától, mert különben iskolába mentek. Nem hallod, Cal? Ne nyisd ki!

Nagyon korán bújtak ki az ágyból és készültek el. Tizenegy órára hisztérikus idegesség kapott lábra. A szerelő déltájban érkezett meg a bricskán, éppen idejében, hogy ebédhez üljön. Vaskos sarkú cipőt viselt és buggyos nadrágot, és szögletes, bő kabátja majdnem a térdéig ért. Mellette a bricskában szatyor, abban hozta el a munkaruháját meg a szerszámait. Tizenkilenc éves volt és bagózott, és a három hónap alatt, amit az autószerelő-iskolában töltött, egy dolgot tanult meg jól: kissé unottan, de mélységesen megvetni az embereket. Köpött egyet, és odadobta a gyeplőt Leenek.

- Vigye innen ezt a szénásmotort - mondta. - Azt se tudom, hol az eleje és hol a hátulja. - Olyan méltóságteljesen szállt le a bricskáról, mint egy nagykövet a szalonkocsijából. Az ikrekre vigyorgott, majd hideg hangon megszólította Adamet: - Remélem, nem késtem le az ebédről - mondta.

Lee és Adam egymásra meredt. Egészen megfeledkeztek a meleg ebédről. Benn a házban a félisten duzzogva beérte sajttal, kenyérrel, hideg sülttel, pástétommal, kávéval és egy szelet csokoládétortával.

- Meleg ebéddel szoktak várni - mondta. - Jobb lesz, ha azokat a kölyköket távol tartja a kocsitól, ha nem akarja, hogy szétszedjék.

Miután kényelmesen megebédelt, és egy kicsit pihent a tornácon, a szerelő bevitte szatyrát Adam hálószobájába. Néhány perc múlva csíkos overallba öltözve bukkant elő, fején fehér sapkával, amelyen elöl ez a szó volt olvasható: FORD.

- Nos - kérdezte -, tanulmányozták egy kicsit?

- Tanulni? - csodálkozott Adam.

- Igen, a szakirodalmat. Vagy el se olvasta azt a füzetet a vezető ülése alatt?

- Nem is tudtam, hogy ott van - felelte Adam.

- Jóságos ég! - mondta a fiatalember mélységes undorral, de bátor nekigyürkőzéssel összeszedte minden erkölcsi erejét, és elszántan a kocsi felé indult. - Hát akkor el is kezdhetjük - mondta. - Isten tudja, meddig fog tartani, ha még a könyvet se tanulmányozták!

- Mr. Hamilton se tudta elindítani tegnap - mondta Adam.

- Mert mindig a mágnessel próbálja - mondta a nagy tudós. - Jól van, no! Jól van, gyüjjön ide. Ismeri a belső robbanású motor alapelveit?

- Nem - mondta Adam.

- Ah, Jézusom! - sóhajtott a szerelő, és felemelte a motorház bádogfedelét. - Ez itt a belső égésű motor - mondta.

- Ilyen fiatal, és máris mennyit tud - jegyezte meg Lee csendesen.

A fiú hirtelen hátrafordult, és arca elsötétült.

- Mit mondott? - kérdezte, majd Adamnek tette fel a kérdést: - Mit beszél ez a csüng-csing?

Lee szétterpesztette karjait, és ártatlan mosollyal felelte:

- Mondja, nagyok okos fiatal-embell! Mondja, mél nem megy egyetemle! Loppant okos!

- Nevezzen egyszerűen csak Joe-nak! - mondta erre a fiú minden összefüggés nélkül, aztán hozzáfűzte: - Egyetemre! Hát mit tudnak azok a pacákok? Be tudnak állítani egy dugattyút? Le tudnak reszelni egy gyertyát, mi? Egyetem! - Véleményét bőséges barna köpéssel fejezte ki és be. Az ikrek elragadtatással nézték. Cal már gyűjtötte a nyálat nyelve mögött, hogy gyakorolja.

- Lee csodálattal adózik az ön szakértelmének - mondta Adam. - Remekül fogja meg a dolgot.

A fiú felhagyott a duzzogással, nagylelkűsége kerekedett felül helyette.

- Nevezzen egyszerűen csak Joe-nak - mondta. - Kell, hogy értsek hozzá. Automobil-iskolát végeztem Chicagóban. Az aztán az igazi iskola, nem afféle egyetem! - Hozzáfűzte még: - Az öregem azt szokta mondani, a kínai is ember, már úgy értem, a jobbfajta kínai. Istenem, az ilyen csüng-csing éppen olyan becsületes, mint bárki más.

- Igen... de csak a jobbfajta - helyeselt Lee.

- No persze! Én nem a lókötőkről meg hasonlókról beszélek. Csak a jobbfajta csüng-csingről.

- Remélem, engem is ebbe a csoportba soroz.

- Igen, úgy látom, maga a rendesek közé tartozik. Nevezzen egyszerűen csak Joe-nak.

Adamet meghökkentette ez a beszélgetés, de az ikreket nem. Cal kísérletképpen odaszólt Aronnak:

- Nevezz csak egyszerűen Joe-nak.

Aron ajkát csücsörítve igyekezett kinyögni:

- Te is... nevezz Joe-nak.

A szerelő ismét hivatalos arcot vágott, de hangja kedvesebbé vált. Az imént még lenézte őket, most már csak jóindulatúan mulatott rajtuk.

- Ez itt - mondta - egy belső égésű robbanómotor. Mindnyájan félős tisztelettel néztek le a csúnya vastömegre. A szerelő most már hadarva folytatta, olyan szaporán, hogy szavai egymásba olvadva zengték az új korszak diadalmas dalát.

- Működésének alapja a zárt térbe szorított gázok robbanása... ennek ereje áttevődik a dugattyúkra, majd átvitel útján a hajtókaron és főtengelyen keresztül a hátsó kerekekre. Világos? - Kimeresztették szemüket, és bólogattak, nem merték megakasztani a szóáradatot. - Kétféle motor van, kétütemű és négyütemű. A mienk itt négyütemű. Világos?

Megint bólintottak. Az ikrek elragadtatással néztek fel a szerelő arcába, úgy bólogattak.

- Érdekes - mondta Adam.

Joe sietve folytatta:

- A fő különbség a Ford automobil és minden más fajta között a forgó átvitelben van, amely az egész eljárást forralma... forradalma... sította. - Megállt egy pillanatra, arcán kimerültség tükröződött. Amikor négy hallgatója buzgón bólintott, figyelmeztetően óvta őket: - Ne képzeljék, kérem, hogy már mindent tudnak. A forgó erőátvitel, amint mondottam, forra... dalmasított mindent, így hát jó lesz ezt a dolgot a könyvből tanulmányozni. Nomármost, ha jól megértették az eddigieket, áttérhetünk az Automobil Üzemeltetésére. - Ezt nagy betűkkel mondta, óriási betűkkel, és meglátszott rajta, mennyire örül, hogy átesett előadása első részén. Egyébként hallgatói éppen úgy örültek ennek, mint ő maga. Az összpontosított figyelem erőfeszítése már-már kimerítette őket, és ezt csöppet sem enyhítette, hogy az előadásból egyetlen szót sem értettek.

- No, most jöjjenek ide - mondta a fiú. - Látják ezt itt? Ez a slusszkulcs. Ha ezt erre fordítják, készen állnak az indulásra. No, most tolják ezt a micsodát balra. Akkor rámegy az akkumulátorra... látják, oda is van írva: AKK. Ez azt jelenti, hogy akkumulátor.

Nyakukat forgatva bámultak a kocsiba. Az ikrek a kocsi lépcsőjén álltak.

- No de várjunk csak. Kicsit előreszaladtam. Először vissza kell tartani a gyújtást és gázt adni, mert különben úgy elviszi a karját, mint a fene! Ide nézzenek, látják, ez a gyújtás. Felnyomják, nemdebár, így ni. Ameddig csak lehet. Ez meg itt a gáz, ezt le kell nyomni. Most megmagyarázom, és mindjárt meg is mutatom. Nagy figyelmet kérek. Ti, fiúk szálljatok le a kocsiról. Nem látok tőletek. No, iszkoljatok már, hányszor mondjam!

A fiúk vonakodva lemásztak a kocsi lépcsőjéről, de szemük az ajtón keresztül tovább figyelte az eseményeket. A szerelő nagyot lélegzett.

- Nos, készen vannak? Gyújtás vissza, gáz előre. Gyújtás fel, gáz le! Most kapcsoljuk az akkumulátorra, balra, remélem, nem felejtették el, balra.

Búgás keletkezett, mintha valami óriási méh zümmögne.

- Hallják? Azt jelenti, hogy megvan a kontaktus a transzformátortekercsekkel. Ha ez nem megy simán, akkor sokat kell babrálni, még reszelni is, amíg sikerül. - Észrevette a megdöbbenést Adam arcán. - Mindezt szépen áttanulmányozhatja abban a könyvben - mondta vigasztalóan.

Most a kocsi elé lépett.

- Látják ezt a kurblit? És ezt a kis darab drótot, ami kiáll a hűtőből? Ez a szívató. Figyeljék meg jól, mindjárt megmutatom. Megragadják a kurblit, így ni, és nyomják, amíg nem fog. Látják, hogy lefelé fordítom a hüvelykujjamat? Ha másképp fogom meg, és a hüvelykujjam rajta van, úgy elviszi, hogy no! Értik?

Nem pillantott fel, de tudta, hogy bólintanak.

- Most aztán vigyázat! - folytatta. - Benyomom és előrefordítom, amíg nem érzem, hogy megvan a sűrítés, akkor aztán... nos, akkor egyszerűen kihúzom ezt a drótot, itt, amíg érezni lehet, hogy már szívja a gázt. Hallják ezt a szívó hangot? Ez a szívató. De ne húzzák ki túlságosan, mert akkor túlságosan megszívja magát. Így hát most eleresztem a drótot, és úgy istenigazában megpörgetem, és mihelyt érzem, hogy megfogta, rohanok hátra, előre a gyújtást, vissza a gázt, aztán átnyúlok, és villámgyorsan átkapcsolok a mágnesre, látják, ide van írva: MAG, és máris kész!

Hallgatói összecsuklottak. Pedig mindaz, amit eddig hallottak, csak arra szolgált, hogy megindítsa a motort. A szerelő még nem engedte el őket.

- Szeretném, ha megismételnék azt, amit most mondani fogok. Mondják utánam, hogy megtanulják. Gyújtás fel, gáz le.

Kórusban ismételték:

- Gyújtás fel, gáz le.

- Átkapcsolni akkumulátorra.

- Átkapcsolni akkumulátorra.

- Kurblinyomás, hüvelykujj lefelé.

- Kurblinyomás, hüvelykujj lefelé.

- Könnyen át, szívató ki.

- Könnyen át, szívató ki.

- Megperdíteni.

- Megperdíteni.

- Gyújtás le, gáz fel.

- Gyújtás le, gáz fel.

- Átkapcsolni mágnesre.

- Átkapcsolni mágnesre.

- No, most még egyszer átvesszük az egészet. Nevezzenek egyszerűen Joe-nak.

- Nevezzenek egyszerűen Joe-nak.

- Ezt nem kell ismételni. Hanem: gyújtás fel, gáz le.

Bizonyos fáradtság nehezedett Adamre, amikor negyedszer is ledarálták ezt a litániát. Úgy érezte, ostobaság az egész. Fellélegzett, amikor kis idő múlva felbukkant Will Hamilton, aki alacsony, piros sportkocsiján érkezett meg a színtérre. A szerelő a közelgő autóra nézett.

- Tizenhat szelepes kocsi - mondta tiszteletteljes elismeréssel. - Különleges gyártmány.

Will kihajolt a kocsijából.

- No, hogy megy? - kérdezte.

- Remekül - felelte a szerelő. - Gyorsan kapiskálják.

- Nézze csak, Roy, be kell vinnem magát a városba. Az új gyászkocsi bedöglött. Helyre kell pofoznia még ma, akármeddig tart is, hogy Mrs. Hawksot ki lehessen vinni rajta a temetőbe holnap délelőtt tizenegykor.

Roy vigyázzállásba vágta magát.

- Megyek a holmimért - mondta, és beszaladt a házba. Amikor a szatyorral a kezében visszarohant, Cal elállta az útját.

- Hé! - mondta Cal. - Azt hittem, a maga neve Joe.

- Hogyhogy Joe?

- Hát nem azt mondta, nevezzük csak Joe-nak? Mr. Hamilton meg úgy hívja magát: Roy.

Roy nevetett, és beugrott a sportkocsiba.

- Tudod, mért mondtam, hogy nevezz csak Joe-nak?

- Nem. Miért?

- Mert a nevem Roy - felelte a szerelő. Hirtelen abbahagyta a kacagást, és szigorúan rászólt Adamre: - Szedje ki azt a könyvet az ülés alól, és magolja be, hallja?

- Bemagolom - felelte Adam.

HARMINCADIK FEJEZET

1

Csodák történtek a földön azokban a napokban, akárcsak a bibliai időkben. Egy héttel a lecke után egy autó döcögött fel a Fő utcán King Cityben, és hátborzongató hirtelenséggel megállt a postahivatal előtt. Adam ült a kormánykeréknél, mellette Lee, a hátsó ülésen meg a két fiú feszített.

Adam lenézett a kocsi aljára, aztán mind a négyen kórusban szavalták:

- Fékezz, gáz le, gyújtás le!

A kis motor bömbölt egyet, aztán megállt. Adam egy pillanatra hátradőlt - kimerülten, de büszkén -, majd kiszállt.

A postamester kinézett aranyos kalitkájából, a rácson át.

- Látom, maga is vásárolt egyet a pokoli masinából - mondta.

- Lépést kell tartani a korral - felelte Adam.

- Megjósolom, eljön az idő, amikor lámpával sem találunk többé lovat, Mr. Trask.

- Meglehet.

- Megváltoztatják a vidék arculatát - folytatta a postamester. - Felverik csörömpölésükkel az egész világot. Már itt is érezni. Azelőtt az emberek hetenként egyszer néztek be a postájukért. Ma naponta jönnek be, néha kétszer is egy nap. Nincs türelmük várni arra az átkozott árjegyzékre. Csak szaladgálnak. Folyton csak szaladgálnak. - Undora olyan hevesen tört ki, hogy Adam kitalálta: a postamester még nem vásárolt Fordot, és most egyfajta féltékenység beszél belőle. - Nekem ingyen se kellene! - folytatta a postamester, és ez nyilván azt jelentette, a felesége már erősen rágja a fülét, hogy vásároljon egyet. Az asszonyok sürgették a dolgot. Társadalmi rangjuk forgott kockán.

A postamester dühösen szántott végig a T-rekesz levelein, és kidobott egy hosszú borítékot.

- No, majd meglátogatom a kórházban - mondta gonoszul.

Adam rámosolygott, átvette a levelét, és kiment.

Aki kevés levelet kap, nem bontja fel olyan könnyedén. Előbb méregeti, milyen súlyos, elolvassa a borítékon a feladó nevét és címét, a kézírást vizsgálja, tanulmányozza a postabélyeget meg a feladás keltét. Adam kilépett a postahivatalból, átvágott a járdán, és Ford kocsijához ért, mire végzett ezekkel az előtanulmányokkal. A boríték felső bal sarkában nyomtatott betűk tüntették fel Bellows & Harvey ügyvédek nevét és címét. A cím az a connecticuti város volt, ahonnan Adam származott. Kellemes meglepetéssel állapította meg:

- Lám, Bellows és Harvey... jól ismerem őket. Vajon mit akarnak tőlem? - Még alaposabban megnézte a borítékot. - Kíváncsi vagyok, kitől kapták meg a címemet!

Megfordította a borítékot, és megnézte hátul is. Lee mosolyogva figyelte.

- Talán a levél választ ad ezekre a kérdésekre - mondta.

- Magam is azt hiszem - mondta Adam. Mihelyt elhatározta végre, hogy kibontja a levelet, elővette zsebkését, kinyitotta a nagy pengét, és fürkészve keresett a levélen egy pontot, ahol

elkezdhetné felvágni a borítékot. Mivel nem talált, a levelet a nap felé tartotta, hogy meggyőződjék róla, késével nem vág-e majd a szövegbe. Azután a levelet a boríték egyik végébe ütögette, és a másik végét szépen levágta. Belefújt, és két ujjával kihúzta a levelet. Nagyon lassan olvasta.

> *Mr. Adam Trask, King City, Kalifornia. Tisztelt Uram* - ilyen zordul kezdődött. - *Hat hónap óta minden lehetőt megtettünk b. címe felkutatására. Hirdetést tettünk közzé országszerte számos lapban, eredménytelenül. Hollétéről csak akkor nyertünk értesülést, amikor a helybeli postamester hozzánk továbbította a levelet, amelyet Ön fivérének írt.*

Adam kiérezte e mondatokból a türelmetlenséget, ami személyével szemben az ügyvédeket eltölthette. De a következő bekezdést már egészen más hangnemben fogalmazták.

> *Szomorú kötelességünk tudatni Önnel, hogy fivére, Charles Trask elhunyt. Tüdőbajban halt meg, október 12-én, kétheti betegeskedés után, és földi maradványait az Odd Fellows temetőben helyezték örök nyugalomra. Sírját nem jelöli meg kőemlék. Feltételezzük, hogy ennek a szomorú kötelességnek Ön személyesen kíván eleget tenni.*

Adam nagy, mély lélegzetet vett, és nem eresztette ki tüdejéből, amíg újra el nem olvasta ezt a bekezdést. Azután lassan kilélegzett, vigyázva, nehogy sóhajtásnak véljék.

- Öcsém, Charles meghalt - mondta.

- Fogadja részvétemet - mondta Lee.

- A nagybácsink? - érdeklődött Cal.

- Igen, a te Charles bácsid.

- Az enyém is? - kérdezte Aron.

- A tiéd is.

- Nem is tudtuk, hogy volt - mondta Aron. - Talán virágot vihetünk a sírjára. Abra majd segít. Ő szereti az ilyesmit.

- Nagyon messze van innen... az ország másik végében.

- Tudom! - kiáltott fel Aron izgatottan. - Majd ha virágot viszünk édesanyánk sírjára, viszünk Charles bácsinak is. - Majd kissé szomorúan hozzátette: - Bárcsak ismertem volna, mielőtt meghalt. - Érezte, hogy halott hozzátartozók tekintetében egyre gazdagabb lesz. - Kedves ember volt? - kérdezte.

- Nagyon kedves - felelte Adam. - Egyetlen testvérem volt, mint ahogy neked Cal az egyetlen testvéred.

- Ti is ikrek voltatok?

- Nem... mi nem voltunk ikrek.

- És gazdag volt? - kérdezte Cal.

- Természetesen nem - mondta Adam. - Hogy jut az eszedbe?

- Hát ha gazdag volna, mi örökölnénk, nem igaz?

Adam szigorúan rászólt:

- Ilyen pillanatokban nem illő dolog pénzről beszélni. Gyászoljuk, szomorúak vagyunk, mert meghalt.

- Hogy legyek szomorú, amikor sohasem láttam? - vélte Cal.

Lee kezével eltakarta száját, hogy elrejtse mosolygását. Adam újra elmerült a levélbe, melynek következő bekezdése megint hangváltozással járt.

> *Mint az elhunyt ügyvédjei, kellemes kötelességünk tudomására hozni, hogy fivére szorgalmával és ítélőképességével jelentős vagyont szerzett, amely földbirtokban, értékpapírokban és készpénzben meghaladja a százezer dollárt. Végrendelete, amelyet irodánkban szerkesztett és írt alá, birtokunkban van, és kívánságára elküldjük önnek. A végrendelet értelmében minden készpénz, földbirtok és érték-papír két egyenlő részre osztva Önre és feleségére száll. Abban az esetben, ha felesége nincs már az élők sorában, az egész hagyaték Önt illeti meg. A végrendelet azt is kiköti, hogy fordított esetben, ha Ön haláloznék el, a vagyon feleségét illeti meg. Leveléből azonban arra következtetünk, hogy Ön még az élők sorába tartozik, és így az örökséghez szerencsekívánatainkat fejezzük ki. Szolgálatára készen, teljes tisztelettel, Bellows & Harvey, p. p. George B. Harvey.*

A levél aljára még odafirkantották:

> *Kedves Adam! Ne feledkezz meg hű szolgádról jóléted napjaiban. Charles sohasem költött egy büdös vasat sem. Addig szorongatta markában a dollárt, amíg bele nem ragadt. Remélem, te és a feleséged egy kis örömet szereztek magatoknak ezen a pénzen. Nem volna ott nálatok valami lehetőség egy jó ügyvéd számára? Magamra gondolok. Régi barátod, Geo. Harvey.*

Adam a levél széle fölött a fiúkra és Leere pillantott. Mindhárman lesték, hogy folytassa, de Adam szája összepréselődött. Összehajtogatta a levelet, visszatette a borítékba, végül a borítékot gondosan belső zsebébe rakta.

- Valami bonyodalom? - kérdezte Lee.

- Nem, semmi.

- Azért gondoltam, mert olyan gondterhelt arcot vág.

- Semmi bajom. Csak elszomorodtam az öcsém miatt.

Adam igyekezett agyában elrendezni mindazt, amit a levélből megtudott, de mindez szerte-nyüzsgött, nyughatatlanul, mint egy kotlóstyúk, amint fészkében forgolódik. Adam érezte, hogy egyedül kell maradnia, másképp nem tudja a híreket megemészteni. Visszamászott a kocsiba, és a szerkezetre meredt. Az egész procedúrából már semmire sem emlékezett.

- Segítsek valamit? - kérdezte Lee.

- Mulatságos! - mondta Adam. - Már elfelejtettem, hogy kell elindítani.

Lee meg a fiúk halkan rákezdték:

- Gyújtás fel, gáz le, átkapcsolni akkumulátorra.

- Igaz, persze, persze.

És míg a méh hangosan felzümmögött a transzformátortekercsekben, Adam felkurblizta a Fordot, aztán rohant előrevinni a gyújtást és átkapcsolni a mágnesre.

Lassan gurultak fel a hepehupás úton, a hazai horpadás tölgyei alatt, amikor Lee felkiáltott:

- Hopp! Elfelejtettük megvenni a húst.

- Micsoda? Csakugyan elfelejtettük. Hát nem ehetünk valami mást?

- Szalonnás tojásrántotta jó lesz?

- Nagyszerű. Jobb nem is kell.

- Holnap úgyis feladja a választ arra a levélre - mondta Lee. - Akkor megvásárolhatja a húst.

- Azt hiszem - felelte Adam.

Míg az ebéd készült, Adam a semmibe bámult. Tudta, hogy megint rászorul Lee segítségére - ha másra nem, legalább arra a segítségre, amit problémáink meghallgatója nyújt, amikor hallgatásával elősegíti gondolataink tisztázását.

Cal kihívta Aront, és elvezette a kocsiszínbe, ahol a nagy Ford pihent. Cal kinyitotta az ajtót, és beült a kerék mellé.

- Gyere, szállj be te is! - mondta.

- Apa megparancsolta, hogy hagyjuk a kocsit békében!

- Nem fogja megtudni. Gyere.

Aron félénken bemászott, és hátradőlt az ülésen. Cal jobbra-balra forgatta a kereket.

- Töf-töf - mondta, majd később hozzáfűzte: - Tudod, mit gondolok? Azt hiszem, Charles bácsi gazdag volt.

- Nem volt gazdag.

- Akármibe fogadok, hogy gazdag volt.

- Vagyis azt hiszed, hogy apa hazudott.

- Azt nem mondom. Csak lefogadom, hogy Charles bácsi gazdag volt.

Egy ideig csendben maradtak. Cal vakmerően kormányozta az autót képzeletbeli kanyarokon át. Egyszerre megszólalt:

- Fogadjunk, hogy rá tudok jönni.

- Hogy érted?

- Mibe akarsz fogadni?

- Semmibe.

- Mi volna, ha felajánlanád a csontsípodat? Fogadjunk ebbe a golyóba a te szarvasláb sípod ellenében, hogy vacsora után azonnal ágyba küldenek minket. Nos, áll a fogadás?

- Nem bánom - felelte Aron bizonytalanul. - De nem értem, miért?

- Apa beszélni akar majd Leevel - mondta Cal. - És én hallgatózni fogok.

- Nem mered megtenni.

- Azt hiszed, mi?

- És mi lesz, ha megmondlak?

Cal szeme hideg lett, arca elsötétült. Egészen közel hajolt Aronhoz, és hangja suttogássá halkult.

- Nem fogsz beárulni. Mert ha megteszed, én majd megmondom neki, ki lopta el a zsebkését.

- Senki se lopta el. A kés megvan. Azzal bontotta fel a levelet.

Cal komoran mosolygott.

- Én a holnapról beszélek - mondta. És Aron megértette, mire gondol, és tudta, hogy nem árulhatja be. Egyáltalán nem tehet ellene semmit. Cal teljes biztonságban érezhette magát.

Cal észrevette a zavart és gyámoltalanságot Aron arcán. Érezte erejét, és ez örömmel töltötte el. Lám, túl tud járni Aron eszén, minden tervét keresztülhúzhatja. Már-már arra gondolt, hogy ugyanezt apjával is megteheti. Lee volt az egyetlen, akin nem fogtak Cal cselei, mert Lee nyílt elméje minden erőlködés nélkül megelőzte Cal gondolatainak sorát, és mindig ott várt rá a lánc végén, megértően mosolyogva, de az utolsó pillanatban szép csendesen figyelmeztette: “Ne csináld, fiam.” Cal tiszteletet érzett Lee iránt, és egy kicsit félt is tőle. De ez a szerencsétlen Aron, aki olyan gyámoltalanul néz rá, egy darab lágy agyag volt a kezében. Cal hirtelen forró szeretetet érzett testvére iránt, és valami arra ösztökélte, hogy védelmezze és támogassa gyengeségében.

Átölelte Aront. A fiú nem húzódott el, de nem is viszonozta a szeretet kifejezését. Csak éppen annyira lépett hátra, hogy Cal arcába nézhessen.

- Mit bámulsz? - kérdezte Cal. - Talán zöld fű nő ki a fejemből?

- Nem tudom, mi örömet találsz ebben - mondta Aron.

- Nem értem. Örömöt... miben?

- Mindezekben a ravasz, alattomos dolgokban.

- Mi az, hogy alattomos?

- Hát, amit a nyúllal csináltál, meg hogy belopózkodtál ebbe az automobilba. És Abrával is csináltál valamit. Nem tudom, mi volt az, de te vetted rá, hogy a dobozt kihajítsa a kocsiból.

- Hohó! - kiáltott fel Cal. - Ezt szeretnéd tudni, mi? - kérdezte helykén, de nyugtalanul.

Aron halkan felelte:

- Nem vagyok rá kíváncsi. Csak azt szeretném tudni, miért csinálod ezeket a dolgokat? Mindig valamiben sántikálsz. Nem értem, miért. Nem értem, mire jó ez.

Fájdalom nyilallt át Cal szívén. Nagyszerű tervezgetése egyszerre piszkosnak és aljasnak tűnt fel előtte. Tudta, hogy Aron keresztüllátott rajta. És epedve vágyott arra, hogy Aron szeresse. Elveszett, kiéheztetett embernek érezte magát, és nem tudta, mihez fogjon.

Aron kinyitotta a Ford ajtaját, lemászott, és kisétált a kocsiszínből. Cal néhány percig ide-oda csavargatta a kormánykereket, és igyekezett elképzelni, hogy most az országúton száguld vele. De nem ért semmit, és csakhamar követte Aront a házba.

2

Amikor a vacsora véget ért, és Lee elmosogatta az edényeket, Adam így szólt:

- Azt hiszem, fiúk, legjobb lesz, ha aludni mentek. Nagyon mozgalmas nap volt ez a mai.

Aron gyorsan Calra pillantott, és lassan kihúzta szarvasláb sípját a zsebéből.

- Nem kell, tartsd meg - mondta Cal.

- Most már a tied - felelte Aron.

- De ha nem akarom. Mondom, hogy nem kell.

Aron letette a csontsípot az asztalra.

- Akkor itt marad számodra - mondta.

- Hé, micsoda vita ez? - szólt közbe Adam. - Azt mondtam, fiúk, menjetek aludni.

Cal felöltötte “kisfiú-arcát”.

- Miért? - kérdezte. - Túl korán van lefeküdni.

- Amit az előbb mondtam, nem egészen igaz - felelte Adam. - Négyszemközt szeretnék beszélni Leevel. És mivel már sötétedik, és nem mehettek ki játszani, szeretném, ha ti, fiúk, ágyba mennétek, vagy legalábbis a szobátokba. Értitek?

- Igenis, édesapám - felelték egyszerre, azután követték Leet az előcsarnokon keresztül szobájukba, a ház hátsó részébe. Majd hálóingben még egyszer visszajöttek, hogy jó éjszakát mondjanak apjuknak.

Lee visszament a nappaliba, és becsukta az előcsarnokba vezető ajtót. Felkapta az asztalról a csontsípot, megnézte, aztán újra letette.

- Kíváncsi vagyok, mi történt itt - mondta.

- Hogy érti ezt, Lee?

- Úgy látszik, valami fogadást kötöttek vacsora előtt, és Aron, közvetlenül a vacsora után elvesztette a fogadást, és fizetett. Miről is beszéltünk?

- Csak arra emlékszem, hogy azt mondtam nekik, menjenek aludni.

- Aha... no, talán később kiderül - mondta Lee.

- Azt hiszem, maga túl nagy jelentőséget tulajdonít a gyerekek ügyeinek. Valószínűleg az egész nem jelent semmit.

- De igen, jelent valamit - felelte Lee, majd megkérdezte: - Ön talán azt hiszi, Mr. Trask, hogy az ember gondolatai hirtelen válnak jelentőssé egy bizonyos korban? Vajon az ön érzései erősebbek és gondolatai világosabbak-e most, mint tízéves korában? Lényegében jobban, elevenebbül lát, hall és ízlel most, mint akkor?

- Lehet, hogy igaza van - mondta Adam.

- Én úgy látom - folytatta Lee -, életünk nagy tévedései közé tartozik, hogy az ember az időtől egyebet is kaphat, mint öregítő éveket és bánatot.

- És emlékeket.

- Igen, emlékeket is. Enélkül az idő fegyvertelenül állna vélünk szemben. Miről akart beszélni velem?

Adam elővette zsebéből a levelet, és az asztalra tette.

- Szeretném, ha elolvasná... figyelmesen és gondosan... azután... beszélni szeretnék róla.

Lee elővette félszemüvegét, és az orrára rakta. Kibontotta a levelet a lámpa alatt, és elolvasta.

- Nos? - kérdezte Adam.

- Hát csakugyan... megtalálhatja itt egy ügyvéd a számítását?

- Mit akar ezzel mondani? Aha, értem már. Tréfálkozik, ugye?

- Nem - felelte Lee -, nem tréfálkozom. A magam homályos, de udvarias keleti módján azt akartam jelezni önnek, hogy jobb szeretném ismerni az ön véleményét, mielőtt a magamét kifejteném.

- Most gorombáskodik velem?

- Igen, gorombáskodom - felelte Lee. - Félreteszem sima keleti modoromat. Kezdek öregedni és zsémbeskedni. Egyre türelmetlenebbé válok. Hiszen úgyis azt mondják, minden kínai szolga ilyen, ha megöregszik, hűséges marad, de komisszá válik. Nem hallotta még?

- Nem akarom megbántani.

- Nem bántott meg. Erről a levélről akar beszélni. Hát akkor beszéljen, és én a hangjából tudni fogom, vajon van-e lehetőség tisztességes véleménynyilvánításra, vagy jobb lesz, ha csak megerősítem önt a maga véleményében.

- Nem értem - mondta Adam gyámoltalanul.

- Nos, ön ismerte a fivérét. Ha nem érti, hogy érthetném én, aki sohasem láttam?

Adam felállt, kinyitotta az előcsarnokba vezető ajtót, és nem vette észre az árnyékot, amely az ajtó mögött elsuhant. Adam szobájába ment, és amikor visszajött, egy elhalványult, barna dagerrotípia volt a kezében. A fényképet letette az asztalra, Lee elé.

- Ez az öcsém, Charles - mondta, azután megint az ajtóhoz lépett, és bezárta. Lee sokáig tanulmányozta a fényes fémlapot a lámpa alatt, hol így tartotta, hol meg amúgy, hogy a ráhulló fény ne zavarja a látásban.

- Régi felvétel - mondta Adam. - Mielőtt beléptem a hadseregbe, akkor készült.

Lee közelebb hajolt a képhez. - Nagyon nehéz kivenni belőle valamit. De az arckifejezéséből úgy látom, nem lehetett sok humora.

- Humora nem volt semmi - mondta Adam. - Sohasem nevetett.

- Nos, én nem éppen erre gondoltam. Amikor fivére végrendeletének kikötéseit olvastam, eszembe jutott, hogy alighanem olyan ember volt, akiben különösen kifejlődött a játék iránti érzék, de brutális értelemben. Szerette önt?

- Nem tudom - felelte Adam. - Néha azt hittem, hogy szeret. Egyszer meg akart ölni.

- Igen, ez van az arcában - bólintott Lee -, a szeretet és a gyilkolás egyaránt. A kettő pedig zsugori embert faragott belőle. A zsugori, tudjuk, ijedt ember, aki a pénz erődjében keres menedéket. Ismerte az ön feleségét?

- Igen.

- Szerette talán?

- Gyűlölte.

Lee felsóhajtott. - Valójában nem is fontos - mondta. - Hiszen az ön problémája, ugyebár, nem ez?

- Nem. Nem ez.

- Szeretné a problémát napfényre hozni és megnézni?

- Éppen ezt akarom.

- Hát akkor folytassa.

- Mintha az agyam felmondaná a szolgálatot. Nem tudom világos gondolkodásra bírni.

- Kívánja, hogy én rakjam ki a kártyákat ön helyett? A semleges szemlélő, aki nincs a dologba belekeverve, néha meg tudja tenni.

- Éppen azt akarom.

- Jól van, nem bánom. - Lee hirtelen felhorkant, és a csodálkozás kifejezése jelent meg arcán. Állat két kis kezébe fogta. - Teringettét! - kiáltott fel. - Erre nem is gondoltam.

Adam kínosan fészkelődön a helyén.

- Szeretném, ha leszállna arról a szögről, amire ráült - mondta ingerültem. - Arra késztet, hogy úgy érezzem magam, mintha valami számoszlop volnék egy iskolatáblán.

Lee pipát vett elő a zsebéből - hosszú, vékony, ébenfa nyelű pipát, parányi rézcsészével a végében. A gyűszűnyi pipát megtömte hajszálfinomra vágott dohánnyal, rágyújtott, de négy hosszú szippantás után már le is tette; a pipa mindjárt kialudt.

- Mi ez... ópium? - kérdezte Adam.

- Nem - felelte Lee -, csak olcsó fajta kínai dohány, az íze meglehetősen kellemetlen.

- Akkor miért szívja?

- Nem tudom - mondta Lee. - Talán emlékeztet valamire... olyasmire, amit a világos gondolkodással kapcsolok össze. Nem is túlságosan bonyolult. - Lee félig behunyta szemét. - Legyen hát, megkísérlem kihúzogatni az ön gondolatait, ahogy a tojásos metéltet készítik, és megszárítani a napon. A nő még él, és még mindig az ön felesége. A végrendelet értelmében vagy ötvenezer dollárt örökölne. Ez nagy pénz. Tetemes jót vagy rosszat lehet vele művelni. Ha a fivére tudta volna, hogy az a nő hol van és mit csinál, vajon akkor is azt akarta volna, hogy megkapja a pénzt? A bíróságok igyekeznek az örökhagyó szándékait követni.

- Az öcsém, ha tud róla, nem akarta volna, hogy örököljön - mondta Adam, de hirtelen eszébe jutottak a lányok a fogadó emeletén, és Charles időnként megismétlődő látogatásai.

- Lehet, hogy önnek most be kell illeszkednie öccse gondolataiba - folytatta Lee. - Amit a felesége csinál, se nem jó, se nem rossz. Nincs olyan talaj, amelyből szentek ne sarjadhatnának. Lehet, hogy ezzel a pénzzel az asszony valami szép dologba fog. Nincs a jótékonyságnak még egy olyan erős ugródeszkája, mint a rossz lelkiismeret.

Adam megborzongott.

- Megmondta nekem, mihez fogna, ha pénzhez jutna. Amit tervez, közelebb áll a gyilkosság-hoz, mint a jótékonysághoz.

- Szóval ön azt gondolja, hogy ne kapja meg a pénzt?

- Azt mondta, tönkretenne számos köztiszteletben álló férfit Salinasban. Meg is tudja tenni.

- Értem - mondta Lee. - Örülök, hogy érdektelenül nézhetem a dolgot. A köztiszteletben álló férfiak becsületének tógája, úgy látszik, helyenként pókhálóvékonyra kopott. Ön tehát azt hiszi, hogy erkölcsi szempontból nem helyes a pénzt odaadni neki?

- Igen, azt hiszem.

- Akkor vegyük tekintetbe a következőt. Az asszonynak nincs neve, nincsenek összeköttetései, nem tartozik sehova. Egy ilyen ringyó készen pattan ki a földből. Még ha tudna is pénzről, nem támaszthatna rá igényt az ön segítsége nélkül.

- Azt hiszem, így van. Igen. Magam is úgy látom, csak akkor követelhetné a pénzét, ha ebben segítségére vagyok.

Lee kezébe vette a pipát, egy kis réztűvel kikotorta belőle a hamut, és a gyűszűcskét újra megtöltötte. Miközben beszívta a négy hosszú szippantást, nehéz szemhéja felemelkedett, és fürkésző tekintete Adamre tapadt.

- Nagyon kényes erkölcsi probléma - mondta. - Ha megengedi, tiszteletre méltó rokonaim elé terjesztem megfontolás végett, a nevek elhallgatásával, természetesen. Majd úgy végigvizsgálják, mint egy fiú a kutya bundáját, ha kullancsot keres. Bizonyos vagyok benne, hogy valami érdekes eredményhez jutnak. - Letette pipáját az asztalra. - Önnek azonban nincs választása, ugyebár?

- Hogy érti ezt? - kérdezte Adam.

- Miért, talán van? Ennyivel kevésbé ismeri magát, mint én?

- Nem tudom, mit tegyek - mondta Adam. - Azt hiszem, ezen még jó sokat kell gondolkodnom.

- Eh! - mondta Lee dühösen. - Úgy látom, kár az időmért. Nekem hazudik csak, vagy önmagának is?

- Hogy mer velem így beszélni? - kiáltott rá Adam.

- Miért ne mernék? Világéletemben mindig utáltam a csalást. Az ön útja ki van jelölve. Amit ön tenni fog, kiolvasható egész eddigi életéből, minden lélegzetéből. Én úgy fogok beszélni, ahogy akarok, ahogy jólesik. Viszketegséget érzek, mintha homok volna a bőröm alatt. Felkészülten várom a régi könyvek dohos szagát és a tiszta gondolkodás jó illatát. Ön pedig, miután kétféle erkölcsi felfogással áll szemben, azt fogja követni, amiben nevelkedett. Mit sem fog változtatni rajta, amit ön gondolkodásnak nevez. És egy szikrányit sem változtat rajta az, hogy a felesége ringyó Salinasban.

Adam felugrott. Arca dühös volt.

- Maga, kezd szemtelen lenni, amióta elhatározta, hogy elmegy! - kiáltotta. - Hányszor mondjam, hogy még nem határoztam el, mit csinálok azzal a pénzzel!

Lee nagyot sóhajtott. Mindkét kezét térdének feszítve felegyenesítette vézna testét. Fáradtan a bejárati ajtóhoz lépett, és kinyitotta. Egyszer még visszafordult, és Adamre mosolygott.

- Lószart! - mondta kedvesen, aztán kiment, és becsukta az ajtót maga mögött.

3

Cal csendesen végiglopakodott a sötét előcsarnokon, és beosont a szobába, ahol Aronnal együtt szokott aludni. Látta Aron fejének körvonalait a dupla ágy párnáin, de nem tudta megállapítani, Aron alszik-e. Nagyon óvatosan leereszkedett a helyére, oldalára feküdt, majd lassan a hátára fordult, és összekulcsolta kezét a tarkója mögött, így bámult a parányi színes pontok miriádjaira, amelyek a sötétséget alkotják. Az ablakon a vászonredőny lassan kiöblösödött, hasat eresztett, de azután elült az esti szél, és a kopott redőny petyhüdten és csendesen nekicsapódott az ablakfának.

A szomorúság szürke takarója beburkolta Calt. Egész szívéből azt kívánta, bárcsak ne hagyta volna magára Aron a kocsiszínben! Bár sohase kuporgott volna az ajtó mögött hallgatózva! Ajka megmoccant a sötétben, és szavakat formált az agyában - néma szavak voltak, mégis tisztán hallotta őket.

“Jóságos istenem - mondta -, add, hogy olyan legyek, mint Aron. Ne engedd, hogy aljas legyek! Nem akarok aljas lenni. Ha megteszed, hogy mindenki szeressen, istenem, odaadok

neked mindent a világon, amit csak akarsz, és ha nincs meg, előkaparom még a föld alól is! De nem akarok aljas lenni, és nem akarok magányos, elhagyatott ember lenni. Jézus szerelmére, nem, nem, ámen.”

Meleg könnyek csordultak végig lassan az arcán. Izmai megfeszültek, úgy erőlködött, hogy csendben maradjon, ne sírjon, ne is szipákoljon.

Párnájáról Aron suttogta felé a sötétségben:

- Fázol... meghűltél. - Kinyújtotta a kezét, megérintette Cal karját, és érezte, hogy lúdbőrös. Halkan megkérdezte: - Hát volt Charles bácsinak pénze?

- Nem - felelte Cal.

- De hisz... elég sokáig voltál ott. Miről beszélt annyit apa?

Cal mozdulatlanul feküdt, a lélegzetén igyekezett uralkodni.

- Nem akarod megmondani? - kérdezte Aron. - Azt se bánom, ha nem mondod meg.

- Megmondom - súgta Cal. Az oldalára fordult, háttal Aronnak. - Apa koszorút fog küldeni anyánknak. Fene nagy koszorút, csupa szegfűből.

Aron félig felült az ágyban, és izgatottan kérdezte:

- Igazán? De hogyan küldi el olyan messzire?

- Hogyan küldi? Vasúton! Ne beszélj olyan hangosan.

Aron megint suttogóra fogta a hangját.

- De hogyan lehet megcsinálni, hogy friss maradjon?

- Jéggel - mondta Cal. - Jeget raknak körös-körül a virágok mellé.

- Jó sok jég kell hozzá, nem igaz? - kérdezte Aron.

- Rettentő sok jég - mondta Cal. - De most már aludj.

Aron elhallgatott, aztán még egyszer megszólalt.

- Remélem, nem hervad el odáig - mondta -, hanem szép friss marad.

- Ne félj semmit - mondta Cal. Magában pedig így zokogott - “Ne engedd, hogy aljas legyek!”

HARMINCEGYEDIK FEJEZET

1

Adam töprengve ődöngött a ház körül egész délelőtt, délben pedig megkereste Leet, aki veteményeskertjében éppen felásta a trágyázott földet, és elültette a tavaszi főzeléket - sárgarépát, vörösrépát, karottát, spárgababot, rutaféléket és kelkáposztát. A sorokat egyenesen ültette el a kifeszített zsinór alatt, és minden sor elején jelzőkarócskára tűzte a borítékot, amelyben a magot vásárolta, hogy tudja, mi van minden sorban. A kert szélén a paradicsom, paprika és káposzta palántái üveg alatt várták a fagyveszély elmúltát, már-már elég fejletten ahhoz, hogy ki lehessen ültetni.

- Azt hiszem, ostoba voltam - mondta Adam.

Lee kertészvillájára támaszkodott, és csendesen nézett rá.

- Mikor indul? - kérdezte.

- Úgy gondolom, elcsípem a kettő negyvenest. Akkor a nyolcórással még hazajöhetek.

- Tudja, hogy levélben is elintézhetné - mondta Lee.

- Magam is gondoltam rá. Maga inkább levelet írna?

- Nem. Igaza van. Én vagyok itt az ostoba. Csak semmi levél.

- Mennem kell - mondta Adam. - Végiggondoltam az összes lehetőségeket, de valami mindig visszarántott.

- Persze - mondta Lee. - Ön lehet tisztességtelen sokféleképpen, de ily módon nem. Hát akkor sok szerencsét. Érdekel, mit csinál őnagysága, és mit szól a dologhoz.

- A bricskát viszem - mondta Adam. - Majd otthagyom a béristállóban, King Cityben. Idegesít, amikor egyedül kell vezetnem a Fordot.

Negyed ötkor Adam felkapaszkodott a rozoga lépcsőn, és bezörgetett Kate házának ütött-kopott ajtaján. Új ember nyitott ajtót - egy szögletes arcú finn, ingujjban és nadrágban; piros selyem gumipánt tartotta az ingujját. Hagyta, hogy Adam kinn álljon a tornácon, de egy perc múlva visszajött, és az ebédlőbe vezette.

Nagy, kopár szoba volt, falait és a faburkolatot fehérre festették.

Hosszú, négyszögletes asztal foglalta el a szoba közepét; a fehér viaszosvásznon terítékek sorakoztak, tányérok, csészék; minden csésze lefelé fordítva állt a csészealjban.

Kate az asztalfőn ült, előtte nyitott elszámolási könyv. Ruhája rideg és dísztelen volt. Zöld szemellenzőt viselt, és sárga ceruzát forgatott idegesen az ujjai között. Hidegen nézett Adamre, aki megállt az ajtóban.

- Mit akarsz már megint? - kérdezte Kate.

A finn Adam háta mögött állt. Adam nem felelt. Az asztalhoz lépett, és a levelet odatette az asszony elé.

- Mi ez? - kérdezte, és a választ be se várva, gyorsan elolvasta a levelet. - Menjen ki, és csukja be az ajtót - mondta a finnek.

Adam leült az asztalhoz, Kate mellé. Félretolta a tányérokat, hogy helyet csináljon a kalapjának. Amikor az ajtó becsukódott, Kate megkérdezte:

- Mi akar ez lenni? Valami tréfa? Nem, ahhoz sohasem volt érzéked. - Tűnődött. - Talán az öcséd akar megtréfálni. Biztosan tudod, hogy meghalt?

- Más nincs a kezemben, csak ez a levél - mondta Adam.

- És mit akarsz tőlem... mit csináljak vele?

Adam vállát vonogatta.

- Ha azt akarod, hogy aláírjak valamit, arra várhatsz, hiába vesztegeted az idődet. Hát mit akarsz?

Adam lassan végighúzta ujját fekete kalapszalagján.

- Mi volna, ha leírnád az ügyvédek nevét, és magad lépnél érintkezésbe velük?

- Mit meséltél nekik rólam?

- Semmit - felelte Adam. - Levelet írtam Charlesnak, és rólad azt írtam, hogy egy másik városban élsz. Semmi többet. De mire a levelem odaérkezett, már nem élt. A levelet az ügyvédekhez továbbították. A többit olvastad.

- De aki az utóiratot hozzábiggyesztette, úgy ír, mintha a barátod volna. Mit írtál neki?

- Még nem válaszoltam a levélre.

- És mit szándékozol írni neki, ha válaszolsz?

- Ugyanazt... hogy egy másik városban élsz.

- Nem írhatod, hogy elváltunk. Mert nem váltunk el.

- Nem is akarom azt írni.

- Szeretnéd tudni, mennyit fogadok el, ha ki akarsz fizetni? Negyvenötezret kérek készpénzben.

- Nem.

- Mi az, hogy nem? Nem tudsz alkudni.

- Nem is akarok alkudni. Itt a levél, most már éppen annyit tudsz, mint én. Tehetsz, amit akarsz.

- Mitől vagy olyan hetyke?

- Attól, hogy biztonságban érzem magam.

Az asszony rámeredt az áttetsző zöld szemellenző alól. Kis hajfürtjei úgy tapadtak az ernyőre, mint zöld háztetőre kúszó szőlőindák.

- Adam, szamár vagy. Ha befogod a szád, senki sem tudta volna soha, hogy élek.

- Ezt magam is tudom.

- Tudod? Akkor talán azt hiszed, nem lesz merszem követelni a pénzt? Nagy hólyag vagy, ha azt hiszed.

- Bánom is én, hogy mit csinálsz - mondta Adam türelmesen.

Kate cinikus mosollyal nézett rá.

- Nem érdekel, he? És ha elárulnám neked, hogy állandó érvényű parancs van ellenem a seriff hivatalában? Még a régi seriff adta ki. Az áll benne, hogy ha valaha is használom a nevedet, vagy kikotyogom, hogy a feleséged vagyok, kizsuppolnak a megyéből, sőt az egész államból. No, ez se csábít?

- Mire csábítson?

- Hogy kizsuppoltass, és magad vedd fel az egész pénzt.

- De hiszen elhoztam a levelet - felelte Adam türelmesen.

- Igen, de szeretném tudni, miért.

- Nem érdekel - mondta Adam -, hogy mit gondolsz rólam, vagy miképpen vélekedel. Charles végrendeletében rád hagyta azt a pénzt. Nem fűzött hozzá semmiféle kikötést. Nem láttam a végrendeletet, de Charles nyilván azt akarta, hogy megkapd a pénzt.

- Merész játékot játszol ötvenezer dollárral - mondta Kate -, de biztosíthatlak, nem fog sikerülni. Nem tudom, miben rejlik a trükk, de majd kisütöm. - Azután hozzátette: - Hogy mit gondolok rólad? Azt, hogy nem vagy okos ember. Ki a tanácsadód?

- Senki.

- És mi van azzal a kínaival? Annak van esze.

- Nem adott tanácsot. - Adam érdeklődéssel állapította meg, hogy teljesen hiányzik belőle minden érzés. Valójában még azt sem érezte, hogy itt van. Amikor az asszonyra nézett, meglepetéssel látta, hogy arcán olyan érzés tükröződik, amellyel még sohasem találkozott. Kate retteg - tőle fél. De miért?

Az asszony most erőt vett magán, és eltüntette arcáról a félelem kifejezését.

- Szóval csak azért teszed, mert olyan nagyon becsületes vagy, mi? Édes vagy, mint a cukor. Olyan édes, hogy egészen élhetetlen lettél tőle, nem igaz?

- Nem gondolkoztam rajta - felelte Adam. - A pénz a tied, én meg nem vagyok tolvaj. Nekem teljesen mindegy, mit gondolsz róla.

Kate feltolta homlokára a szemellenzőt.

- Csak nem akarod elhitetni velem, hogy egyszerűen az ölembe pottyantod ezt a pénzt? Ne félj semmit, majd kisütöm, miben sántikálsz. Ne képzeld, hogy nem fogok vigyázni magamra. Azt hitted, hogy bekapom ezt a buta csalétket?

- Hova szoktad irányítani a postádat? - kérdezte Adam.

- Mi közöd hozzá?

- Majd megírom az ügyvédemnek, milyen címen léphetnek veled érintkezésbe.

- Ne merészeld megtenni! - kiáltotta Kate. A levelet beletette a könyvébe, és rácsapta a fedelét. - Ezt megtartom magamnak. Majd ügyvédtől fogok tanácsot kérni. Ne gondold, hogy elmulasztom. Most már nyugodtan eldobhatod ártatlanságod álarcát.

- Tégy, amit akarsz - mondta Adam. - Én csak azt akarom, hogy ami a tied, legyen a tied. Charles rád hagyta a pénzt. Nem az enyém.

- Majd rájövök a suskusra. Rájövök.

- Úgy látom, nem tudod megérteni - mondta Adam. - Bánom is én. Sok dolog van, amit én sem tudok megérteni. Nem értem például, hogyan lőhettél rám, és hogyan hagyhattad el a fiaidat. Nem értem, hogyan tudsz így élni, vagy egyáltalában, hogy tud bárki is így élni.

Egy kézlegyintéssel a házra utalt.

- Ki kért arra, hogy megértsd?

Adam felállt, és felvette kalapját az asztalról.

- Azt hiszem, nincs egyéb - mondta. - Jó napot.

Elindult az ajtó felé. Kate utánakiáltott:

- De megváltozott, Egérke úr! Talán végre szerzett magának egy nőt?

Adam megállt, és lassan visszafordult. Elgondolkodva nézett Kate-re.

- Lám, erre nem is gondoltam - mondta, és olyan közel lépett hozzá, hogy valósággal toronyként magasodott föléje. Az asszonynak hátra kellett hajtania fejét, hogy arcába nézhessen. - Az imént azt mondtam, hogy nem tudlak megérteni - mondta lassan. - Ebben a pillanatban meg ráeszméltem arra, mi az, amit te nem tudsz megérteni.

- No és mi az, Egérke úr?

- Csak a rút oldalát ismered az embereknek. Hisz megmutattad nekem azokat a fényképeket. Jól kihasználod a férfiak szomorú gyengéit, és mi tagadás, éppen elég rondaság van bennük.

- Mindenki csak... - kezdte Kate, de Adam a szavába vágott, folytatva gondolatát, amelyen maga csodálkozott a legjobban:

- De te... igen, így van... a többiről nem tudsz semmit. El sem tudod hinni, hogy azért hoztam el neked a levelet, mert nekem nem kell a te pénzed. Nem tudod elhinni, hogy szerettelek. És a férfiak, akik eljönnek hozzád a förtelmeikkel, a férfiak azokon a képeken, nem tudod elhinni, hogy azokban is lehet jóság meg szépség. Csak az egyik oldalukat látod, és azt hiszed, hogy mindent tudsz róluk, nincs is más oldaluk.

Kate gúnyosan gágogott rá.

- Milyen pontosan tud mindent, Egérke úr! És milyen édes kis álmodozó! Csak prédikáljon, Egérke úr!

- Ne félj. Nem prédikálok, mert tudom, hogy hiányzik belőled valami. Vannak színvakok, akik sohasem láthatják a zöld színt, de nem is tudnak róla. Azt hiszem, te nem is vagy egészen ember. Ezen nem tudok segíteni. De kíváncsi vagyok, vajon érzed-e néha, hogy körülvesz valami láthatatlan. Szörnyű lesz neked, ha megtudod, hogy ott van, csak te képtelen vagy meglátni, megérezni. Rettenetes lesz.

Kate hátratolta a széket, és felállt. Mindkét keze ökölbe szorultan bújt el szoknyája redői közt. Hangjába különös élesség keveredett, hiába próbálta visszatartani.

- Egérke úr felcsapott filozófusnak - mondta. - De a mi Egérkénk ebben éppen olyan kontár, mint minden másban. Hallottad már ezt a szót, hogy hallucináció? Ha vannak dolgok, melyeket nem láthatok, talán csak agyrémek, a te beteg agyad szüleményei, nem gondolod?

- Nem, nem gondolom - felelte Adam. - Nem, eszembe se jut ilyet gondolni. Azt hiszem, te se gondolod.

Megfordult, kiment, és becsukta az ajtót.

Kate leült, és a csukott ajtóra bámult. Észre se vette, hogy mindkét öklével a fehér viaszosvásznat ütögeti. De tudta, hogy az ajtó fehér négyszöge eltorzul könnyeitől, testét meg vadul rázza valami, amit dühnek érzett, de bánatnak is.

2

Amikor Adam kilépett Kate házából, több mint két órát kellett várnia a vonatra, vissza King Citybe. Egy belső hangra hallgatva befordult a Fő utcán a Central Avenue-ra, és elballagott a 130-as számig, Ernest Steinbeck magas, fehér házáig. Makulátlanul tiszta, barátságos ház volt, elég tágas, de nem nagyképű, fehér kerítés és gondosan nyírt pázsit vette körül, fehér falaira felfutott a rózsa és a csillagvirág.

Adam felment a széles verandalépcsőn, és becsöngetett. Olive jött az ajtóhoz, kissé kinyitotta - szoknyája mögül Mary és John kandikált elő. Adam levette kalapját.

- Ön nem ismer engem. Adam Trask vagyok. Édesapja jó barátom volt. Mrs. Hamiltonnál szeretném tiszteletemet tenni. Annak idején segített ikreimet világra hozni.

- Persze, tudom! - kiáltott fel Olive, és kitárta az ajtót. - Hallottunk önről. Csak egy pillanatnyi türelmet kérek. Anyánkat, tudja, úgy helyeztük el, hogy teljes nyugalomban érezhesse magát.

Bekopogott egy ajtón, a tágas előcsarnok mélyén.

- Mama! - kiáltotta. - Régi ismerősöd jön látogatóba.

Kinyitotta az ajtót, és betessékelte Adamet a kedves szobába, ahol Liza lakott.

- Én azonban bocsánatot kérek - mondta. - Catrina csirkét süt, és nem hagyhatom felügyelet nélkül. John! Mary! Gyertek, gyertek!

Liza mintha összement volna. Fonott hintaszékben ült, és öreg volt, nagyon öreg. Bő szoknyájú, fekete lüszterruhát viselt, melyet nyakánál brosstű tartott össze. Aranybetűkkel ez a szó csillogott rajta: MAMA.

A kedves kis szoba tele volt fényképekkel, üvegcsékkel, csipkés tűpárnákkal, fésűkkel és kefékkel, ezüst- és porcelánmütyürkékkel - számos születésnap és karácsony emlékével.

A falon Samuel óriási, színes fényképe függött. Hideg és zárkózott méltóság áradt belőle, afféle kiöltözött és kisikált elkülönülés, ami életében igazán távol állt tőle. Szeme a képen nem hunyorgatott, arcán nyoma sem volt annak a belső mosolynak, a vizsgálódás örömének, amely lényét eltöltötte. Nehéz, aranyozott keretben függött a kép, és szeme mindenkit követett a szobában, a gyerekek nagy megrökönyödésére.

Liza mellett egy fonott asztalkán Polly papagáj kalitkája állt. Tom egy matróztól vásárolta a papagájt. Öreg madár volt, állítólag ötvenéves, nagyon feslett életet élt, és a hajók elülső fedélzetének erőteljes nyelvét sajátította el. Akármennyit vesződött is vele, Liza nem bírta rávenni a papagájt, hogy ifjúsága festői szókincsét zsoltárokkal helyettesítse.

Polly ferdén oldalt tartotta fejét, úgy vette szemügyre Adamet; körmével óvatosan vakargatta tollait a csőre alján.

- Félre innen, fattyú! - mondta hidegen, szenvtelenül.

Liza összeráncolta homlokát. A madárra nézett, és szigorúan rászólt:

- Polly, ez aztán igazán nem udvarias.

- Átkozott fattyú! - jegyezte meg Polly.

Liza úgy tett, mintha nem hallaná a gorombaságot. Kinyújtotta kicsi kezét.

- Örülök, hogy látom, Mr. Trask - mondta. - Nem foglalna helyet nálunk?

- Erre jártam, és éppen csak kifejezést akartam adni részvétemnek.

- Megkaptuk a virágait is - mondta Liza. Annyi idő után még pontosan emlékezett minden egyes csokorra. Adam gyönyörű örökzöld virágkoszorút küldött.

- Nehéz lehet most önnek életét átrendeznie - mondta.

Liza szemén kicsordult a könny, és kis száját szinte összekattintotta, hogy erőt vegyen gyengeségén.

- Talán nem volna szabad felszaggatnom sebeit - folytatta Adam -, de meg kell mondanom, hogy megboldogult férje nagyon hiányzik.

Liza elfordította fejét.

- Mi a helyzet odahaza?

- Jó év ez. Sok esőt kaptunk. A takarmány szépen nő.

- Tom írta nekem - mondta az özvegy.

- Fogd be a pofád! - rikkantotta a papagáj, és Liza olyan haragosan nézett rá, mint serdülő gyermekeire annak idején, ha rakoncátlankodtak.

- Mi hozta ide Salinasba, Mr. Trask? - kérdezte.

- Istenem, üzleti ügyek! - felelte, és leült egy fonott székbe, amely megreccsent súlya alatt. - Azzal a gondolattal foglalkozom, hogy felköltözöm ide. Gondoltam, jobb volna itt a fiaimnak. Nagyon elhagyatottan cseperednek fel ott a farmon.

- Mi sohasem éreztük magunkat elhagyatottnak a farmon - mondta Liza érdesen.

- Azt hiszem, az iskolák talán jobbak itt. Miért ne részesüljenek ikreim ebben az előnyben, ha megadhatom nekik?

- Az én lányom, Olive, a Peach Tree iskolában tanított, és Pleytóban meg a Big Surban. - Liza hangja világosan elárulta, hogy ezeknél jobb iskolákat el se lehet képzelni. Adam hódoló elismerést kezdett érezni szilárd és bátor hajthatatlansága iránt.

- De hiszen csak tervezgettem - mondta.

- Azok a gyerekek, akik faluhelyen nevelkednek, jobban boldogulnak az életben - jelentette ki Liza. Ezt a törvényt fiai példáján tudta bebizonyítani. De most inkább vendégét fogta érdeklődése kereszttüzébe. - Bizonyára lakóházat keres Salinasban, vagy nem?

- Igen, azt hiszem, ott tartok már.

- Akkor keresse fel Dessie lányomat - mondta Liza. - Dessie szeretne visszaköltözni a farmra, Tomhoz. Helyes kis háza van feljebb az utcán, Reynaud péksége közelében.

- Feltétlenül felkeresem - mondta Adam. - De most már megyek is. Örülök, hogy jó egészségben találtam.

- Köszönöm - mondta az özvegy -, egészen jól megvagyok. - Adam már az ajtó felé indult, amikor Liza megkérdezte: - Mondja csak, Mr. Trask, nem szokta látni az én Tom fiamat?

- Hát nem, nemigen. Tetszik tudni, ritkán megyek el hazulról.

- Szeretném, ha elmenne és meglátogatná - mondta Liza mohón. - Azt hiszem, nagyon magányos.

Hirtelen elhallgatott, mintha megrémült volna attól, hogy már ennyit kikotyogott.

- Elmegyek. Okvetlenül elmegyek. Isten áldja, asszonyom. - Amikor betette az ajtót, még meghallotta a papagáj rikácsolását:

- Fogd be a pofád, átkozott fattyú!

És még Liza méltatlankodását is:

- Polly, ha nem vigyázol a nyelvedre, elpáhollak.

Adam egyedül is megtalálta a kijáratot, kilépett a házból, és az esteledő utcán felsétált a Fő utca felé. A Reynaud Francia Péksége szomszédságában megpillantotta Dessie házát a hozzá tartozó kis kert mélyén. A fagyalsövény olyan sűrű és magas volt, hogy a házból nem lehetett sokat látni. A kertkapura csavarokkal felerősített csinos, festett cégtáblán ez a felirat volt olvasható: “Dessie Hamilton, varrónő.”

A Fő utca és a Central Street sarkán volt a San Francisco étterem - ablakai mindkét utcára nyíltak. Adam betért vacsorázni. A sarokasztalnál Will Hamilton ült, és buzgón falt egy bordaszeletet.

- Üljön le ide hozzám! - kiáltott Adamre. - Üzleti ügyekben jött fel?

- Igen - felelte Adam. - Épp most látogattam meg az édesanyját.

Will letette a villát.

- Én meg csak egy órára jöttem. Be se néztem a mamához, mert tudom, csak felizgatnám. Olive meg felforgatná az egész házat, hogy valami különleges vacsorával örvendeztessen meg. Nem akartam zavarni őket. Azonkívül vissza kell sietnem. Rendeljen bordaszeletet. Kitűnően készítik. Hogy van a mama?

- Nagyon bátor teremtés - felelte Adam. - Valahányszor látom, egyre jobban tisztelem és csodálom.

- Igen, bátorsága, az van. De hogy miképpen tudta megőrizni józan eszét, apám és valamennyiünk bolondságai közepette, ezt magam sem tudom megérteni.

- Bordaszelet, közepesre - mondta Adam a pincérnek.

- Burgonyával?

- Nem... de igen, francia sült burgonyával. Tudja, Mr. Hamilton, a mama aggódik Tom miatt. Valami baj van vele?

Will levágta a zsíros részt a szelet szegélyéről, és félretolta tányérja szélére.

- Nem ok nélkül aggódik - mondta. - Isten tudja, mi történt Tommal. Csak mélázik, mint egy szobor.

- Azt hiszem, erősen csüggött Samuelen.

- Túlságosan is - bólintott Will. - Jobban, mint egészséges volna. Úgy látszik, nem tudja magát túltenni rajta. Bizonyos szempontból Tom egy óriás csecsemő.

- Majd meglátogatom. A mama azt mondja, Dessie készül visszaköltözni a farmra. Will letette a kést meg a villát az abroszra, és Adamre meredt.

- Nem teheti meg - mondta. - Nem engedem.

- Miért nem?

Will leplezte az igazságot:

- Mert... nagyszerű üzlete van itt... remekül megél. Isten ellen való vétek lenne csak úgy odadobni.

Felkapta a villát meg a kést, levágott egy darabka zsíros húst, és a szájába gyömöszölte.

- A nyolcórás vonattal megyek haza - mondta Adam.

- Én is - bólintott Will. Nem akarta a beszélgetést tovább folytatni.

HARMINCKETTEDIK FEJEZET

1

Dessie volt a család kedvence, Mollie a szép kis cica, Olive makacs és szívós, Una a gondterhelt - a család őket is szerette, de valamennyi közül legforróbban Dessie-t. Neki voltak gödröcskék az arcán, övé volt a kacagás, ragályos, mint a bárányhimlő, övé a derűs jókedv, amely színessé tette a napot, még a látogatók is magukkal vitték, ahogy hazamentek.

Hogy is világítsam meg? Mrs. Clarence Morisson Salinasban, a Church Street 122. számú házban lakott; három gyermeke volt és férje, aki a saját rőfösüzletében dolgozott. Időnként Agnes Morisson reggeli közben kijelentette: “Ebéd után megyek Dessie Hamiltonhoz próbálni.”

A gyerekek örültek, és vasalt orrú cipőjükkel az asztal lábát rugdosták, amíg rendre nem intették őket. Mr. Morisson két tenyerét egymáshoz dörzsölgette, és boltjába sietett, abban a reményben, hogy ma felkeresi néhány kereskedelmi utazó. És ha csakugyan beállított hozzá, alighanem vaskos megrendelésekkel távozott. Ám a gyerekek és Mr. Morisson alkalmasint nem is tudták, mért van ma ilyen jó napjuk, mely szívüket reménykedő várakozásra pezsdíti.

Mrs. Morisson elment a Reynaud-féle pékséggel szomszédos házba két órakor, és négy óráig maradt ott. Amikor kijött, szeme még nedves volt a könnyektől, orra vörös és szintén nedves. Útközben hazafelé orrát tapogatta zsebkendőjével, és könnyeit törölgette, és újra meg újra kacagott. Pedig Dessie talán nem is csinált egyebet, csak néhány fekete gombostűt szúrt egy párnába, hogy olyan legyen, mint a baptista prédikátor, aztán rávette azt a párnát, hogy elmondjon egy rövid, száraz prédikációt. De az is lehet, hogy elmesélte legutóbbi találkozását az öreg Taylor bácsival, aki azzal foglalkozott, hogy ócska faházakat vásárolt, és elszállította nagy üres telkére - végül már annyi faház állt ott a legnagyobb összevisszaságban, hogy a telek egy szárazföldi Sargasso-tengerhez hasonlított. Vagy talán egy verset olvasott fel Dessie a Chatterboxból, megfelelő mozdulatok kíséretében. Nem fontos, hogy mit csinált, az a fő, hogy szívmelegítően kacagtató volt, ragályosan kacagtató.

A Morrison gyerekekre, amint hazajöttek az iskolából, ma nem várt se panasz, se zsémbeskedés, se fejfájás. Orruk ma nem volt botrányos, arcuk sem kibírhatatlan. És amikor a gyerekekre rájött a vihogás - sebaj, anyjuk is velük vihogott.

Aztán hazajött Mr. Morisson, és elmesélte, hogy mi történt ma a boltban, és ma meg is hallgatták, oda is figyeltek, mire még azt is megpróbálta, hogy elmondjon egypár jó történetet, amit az utazótól hallott. A vacsora is pompás volt, az omlett nem esett össze, a kalács habkönnyű, a piskótatészta akár a pehely; kiderült, hogy nincs még egy háziasszony a föld kerekén, aki olyan jóízűre tudná a pörköltet fűszerezni, mint Agnes Morisson. Vacsora után, amikor a gyerekek végre álomba kacagták magukat, Mr. Morisson alighanem ugyanúgy érintette meg Agnes vállát, mint régen, nagyon régen, amikor ez volt a szokásos jeladás - és most is ágyba bújtak, és megint szerették egymást, és nagyon boldogok voltak.

Egy ilyen látogatás Dessie-nél még sokáig éreztette áldásos hatását - két napig is tartott, míg egészen elpárolgott, hogy aztán visszatérjenek a kis fejfájások meg a panaszok is, hogy az üzlet nem megy olyan jól, mint tavaly. Lám, ez volt Dessie és a varázslat, amit művelt. Kellemes izgalommal villanyozta fel környezetét, akárcsak Samuel. Dessie volt az édes, a drága, a család kedvence.

Pedig nem volt szép, talán még csinos sem. De megvolt benne az izzó ragyogás, amely a férfiakat arra készteti, hogy egy nő nyomába szegődjenek - abban a reményben, hogy talán rájuk is átcsillámlik valami. Az ember azt hitte volna, hogy Dessie kilábol első szerelmi ügyéből, és talál helyette mást - de nem így történt. Ha az ember jobban meggondolja, rájön, hogy akármennyire kedvelték is a változatosságot a Hamiltonok, szerelmében egyik sem csélcsap. Egyikük sem volt képes a szerelem könnyű vagy csapodár fajtájára.

Dessie nem adta meg magát egyszerűen feltartott kézzel. Továbbra is úgy viselkedett, mint addig, az akart lenni, aki volt - de a ragyogás hiányzott. Mindenkinek, aki szerette, elszorult a szíve, amint látta, hogyan erőlködik, próbálkozik. Segíteni is akartak neki.

Dessie barátai jók voltak és hűségesek, de mégiscsak emberek. Márpedig az emberek szeretik jól érezni magukat, és utálják az ellenkezőjét. Idővel ezek a Mrs. Morrisonok ezernyi nyomós okot találtak arra, hogy elkerüljék a kis házat a péküzlet mellett. Nem voltak hűtlenek, csak nem akartak szomorúak lenni - éppoly kevéssé, mint amennyire boldogok akartak lenni. Könnyű dolog logikus és erkölcsös okot találni arra, hogy ne tegyük meg azt, amit nincs kedvünk megtenni.

Dessie üzlete pangani kezdett, és a nők, akik azt hitték, szép ruhát akarnak, rá sem eszméltek, hogy amit igazában akarnak, nem is a ruha, hanem a boldogság. Az idők változtak, és a készen vett ruha egyre kedveltebbé vált. Már nem volt többé szégyen ilyet viselni. Ha Mr. Morisson konfekcióruhát tartott raktáron, csak ésszerű, hogy Agnes Morissont is ilyen ruhában lehessen látni.

A család aggódott Dessie miatt, de mit is tehetett, hiszen Dessie a világért sem vallotta volna be, hogy valami baj van vele. Legfeljebb csak azt vallotta be, hogy fájdalmat érez az oldalában, elég erős fájdalmat, de csak időnként, és akkor sem sokáig...

Aztán Samuel meghalt, és a világ darabokra tört, mint egy tányér. Fiai és leányai körülállták a cserepeket, és megpróbálták, hogy megint összeillesszenek valamilyen világot.

Dessie elhatározta, hogy értékesíti üzletet, és visszatér a farmra, hogy ott éljen Tommal. Persze nem volt valami sok értékesítenivalója. Liza tudott róla, meg Olive is. Dessie megírta Tomnak. De Willnek, aki mogorván ült asztalánál a San Francisco étteremben, nem szóltak. Will magában tajtékzott, végül összegyűrte szalvétáját, és felállt.

- Valamit elfelejtettem - mondta Adamnek. - Majd a vonaton találkozunk.

Miután megtette a fél háztömbnyi utat Dessie házáig, átvágott a kert magasra nőtt bokrai között, és becsengetett.

Dessie éppen egymagában vacsorázott, és szalvétával a kezében lépett az ajtóhoz.

- No nézd csak, Will, isten hozott - mondta, és rózsás arcát csókra nyújtotta. - Mikor érkeztél a városba?

- Üzleti ügyekben szaladgálok - felelte. - Csak éppen két vonat közt vagyok itt. Beszélni szeretnék veled.

Dessie hátravezette a virágos tapétával burkolt meleg kis szobába, amelyet konyhának és ebédlőnek használt. Gépiesen betöltött egy csésze kávét, Will elé tette, és odarakta mellé a cukortartót meg a tejszínes korsót is.

- Voltál a mamánál? - kérdezte.

- Csak éppen be tudtam ugrani hozzád két vonat közt - felelte Will mogorván. - Mondd csak, Dessie, igaz, hogy vissza akarsz menni a farmra?

- Igen, gondoltam rá.

- Nem akarom, hogy elmenj.

Dessie bizonytalanul mosolygott.

- Mért ne? Mi rossz van abban? Tom nagyon elhagyatott odalenn.

- Virágzó üzleted van itt! - mondta Will.

- Semmiféle üzletem nincs - felelte Dessie. - Azt hittem, te is tudod.

- Nem akarom, hogy elmenj - ismételte Will komoran.

Dessie most már sóvárgón mosolygott, és mindent elkövetett, hogy hangjába egy kis mókás csipkelődést keverjen.

- Dirigál a bátyám! Legalább mondja meg a kis Dessie-nek, mért nem jó?

- Túlságosan magányos lennél odalenn.

- Mért lennék magányos, amikor ketten leszünk?

Will mérgesen rángatta ajkát, majd kibökte:

- Tom nem beszámítható. Nem akarom, hogy magadra maradj vele.

- Nincs jól? Akkor segítségre van szüksége, nem?

- Nézd csak - felelte Will -, nem akartam neked megmondani, de... azt hiszem, Tom még ma sem tudja túltenni magát... apa halálán. Furcsa fiú.

Dessie szeretettel mosolygott.

- Will... te mindig furcsának tartottad Tomot. Már akkor is annak tartottad, amikor elárulta, hogy nem kedveli az üzletet.

- Az más volt. De most folyton töpreng. Nem beszél. Éjszakánként egyedül kószál a dombokon. Lementem, hogy megnézzem, mit csinál, és... képzeld csak, verseket ír... elborították az asztalt a telefirkált lapok.

- Te sohasem írtál verseket, Will?

- Nem én.

- Én igen - mondta Dessie. - Egyiket a másik után... egészen elborították az asztalt.

- Nem akarom, hogy lemenj.

- Hadd döntsem el magam - kérlelte Dessie lágy hangon. - Elvesztettem valamit. Meg akarom próbálni... hátha megtalálom.

- Badarságokat beszélsz.

Dessie megkerülte az asztalt, Willhez lépett, és átkarolta a nyakát.

- Kedves bátyám - mondta -, kérlek, engedd meg, hogy magam döntsek.

Will dühösen ment ki a házból, és az utolsó percben érte el vonatját.

2

Tom elment Dessie elé King Citybe, a vasútállomásra. Dessie a kocsi ablakán át látta, hogy vizsgálgatja sorra a vagonokat, őt keresve. Barnára égette a nap, és úgy kiborotválkozott, hogy sötét arca fénylett, mint a politúrozott fa. Vörös bajuszát rövidre nyírta. Vadonatúj, lapos tetejű Stetson-kalapot viselt, és barna Norfolk-kabátot, gyöngyház csatos övvel a derekán.

Cipője ragyogott a déli napfényben - nyilván a zsebkendőjével dörzsölte át, éppen mielőtt a vonat befutott. Keménygallérba préselte erős, vörös nyakát, és halványkék horgolt nyakkendőt viselt hozzá, lópatkó fejű tűvel. Durva barna kezét erősen összekulcsolta maga előtt - így próbálta izgatottságát leplezni.

Dessie vadul integetett az ablakból.

- Itt vagyok, Tom, itt vagyok! - kiáltotta, noha tudta, hogy hangját elnyeli a kerekek zakatolása, amint a kocsi elsuhan Tom előtt. Dessie lemászott a lépcsőn, és látta, hogy Tom őrült izgalommal forgatja a fejét a rossz irányba. Dessie mosolyogva odasietett, és megállt Tom háta mögött.

- Bocsánat, tisztelt idegen - mondta nyugodt hangon -, nem lát egy bizonyos Tom Hamilton urat?

Tom villámgyorsan megfordult, rikkantott örömében, felkapta Dessie-t, medve módjára megölelte, és körbetáncolt vele. Majd fél karját a levegőben tartva, szabad kezével a popsiját veregette, szúrós bajuszával az arcába túrt, aztán még messzibb tartotta magától, és úgy nézte. Mindketten hátravetették fejüket, és üvöltöttek a nagy kacagásban.

Az állomásfőnök kihajolt ablakán, könyökvédőbe bújtatott karjával a párkányra támaszkodott. Vállán át hátraszólt a távírdásznak:

- Ezek a Hamiltonok! Nézzen csak oda!

Tom és Dessie ujjaik hegyét egymáshoz tapasztva, mély udvari hajbókolással üdvözölték egymást, miközben Tom ezt énekelte: trallala, Dessie meg: trillili - aztán újra összeölelkeztek.

Tom végignézett rajta.

- Mondja csak, kérem... nem Dessie Hamiltonhoz van szerencsém? Úgy rémlik, már láttam valahol. De nagyon megváltozott. Hova lettek a copfjai?

Jó sokáig tartott, míg átvette Dessie poggyászjegyét, majd elvesztette, a zsebében újra megtalálta, s végül más poggyászát vette ki. Végre aztán felrakta Dessie kosarait hátul a bricskára. A két pej ló türelmetlenül dobogott, fejüket úgy feldobták, hogy a kifényesedett kocsirúd a magasba szökkent, és a keresztfa nyikorgott. A kifényesített lószerszám sárgaréz fémcsatjai csillogtak, mint az arany. Az ostor közepe tájára Tom piros selyemcsokrot kötött, és piros szalagot font a lovak sörényébe és farkába.

Felsegítette Dessie-t az ülésre, és közben úgy tett, mintha szemérmesen a bokájára pislogna. Azután megcsattogtatta a gyeplőt, és kioldozta a zablából a kantárszárat. Legöngyölgette a szíjakat az ostornyélről, és a lovak olyan éles fordulattal lódultak el, hogy a kerék csikorgott.

- Nem volna kedve körülkocsikázni King Cityben? - kérdezte Tom. - Nagyon kedves városka.

- Nem - felelte Dessie -, ha jól emlékszem, már láttam.

Tom balra fordult, déli irányban, és pompás egyenletes ügetésre fogta a lovakat.

- Hol van Will? - kérdezte Dessie.

- Nem tudom - felelte Tom mogorván.

- Beszélt veled?

- Igen. Azt mondta, nem kellett volna hazajönnöd.

Nekem is azt mondta - bólintott Dessie. - Sőt George-ot is rávette, hogy írjon nekem.

- Miért ne jöttél volna, ha kedved tartja? - dühöngött Tom. - Mi köze hozzá Willnek?

Dessie megérintette Tom karját.

- Will azt hiszi, őrült vagy. Azt mondja verseket írsz.

Tom arca elsötétült.

- Úgy látszik, bement a házba, amikor nem voltam ott. Mit akar tulajdonképpen? Semmi joga az irataimat nézegetni.

- Csak csendesen - mondta Dessie. - Will a bátyád, ne felejtsd el.

- Mit szólna hozzá, ha én motoznék a papírjai közt? - kérdezte Tom.

- Nem engedné - felelte Dessie szárazon. - Bizonyára bezárja a páncélszekrényébe. De ne rontsuk el a napot azzal, hogy dühösködünk.

- Jól van - mondta Tom. - Isten látja lelkemet, minden jól van. De kihoz a sodromból. Ha nincs kedvem olyan életet élni, mint ő, akkor őrült vagyok, őrült, semmi más.

Dessie témát változtatott - kényszerítette Tomot, hogy másról beszéljen.

- Tudod, nehéz napjaim voltak legutóbb. Mama is velem akart jönni. Mondd csak, Tom, láttad már valaha is a mamát sírni?

- Nem, legalábbis nem emlékszem. Nem sírós fajta.

- Hát most sírt. Nem sokat, de tőle az is elég volt... hangja egyszer elfulladt, kétszer szipákolt, megtörölte az orrát, kifényesítette szemüvegét, aztán bekattintotta száját, mint egy zsebórát.

- Uramisten! - kiáltott fel Tom. - De jó, hogy megint itt vagy, Dessie! Szavamra, jólesik. Úgy érzem magam, mintha betegségből gyógyultam volna fel.

A lovak vígan poroszkáltak a megyei úton.

- Adam Trask vásárolt egy Fordot - mesélte Tom. - Vagy inkább úgy kellene mondanom, hogy Will eladott neki egy Fordot.

- Igazán? A Fordról nem is hallottam. Megveszi a házamat. Remek árat fizet érte. - Dessie nevetett. - Nagyon magasra szabtam az árát. Gondoltam, majd engedek belőle az alkudozás során. De Mr. Trask az első szóra elfogadta, így kutyaszorítóba kerültem.

- Mit csináltál, Dessie?

- Istenem, kénytelen voltam megmondani neki, hogy túl sokat kértem, és úgy gondoltam, majd alkuszunk. De mintha nem is érdekelte volna, sem az egyik ár, sem a másik.

- Nagyon kérlek - mondta Tom -, ezt a történetet soha az életben ne meséld el Willnek. Még bezárat a bolondokházába.

- De amikor a ház nem éri meg azt a pénzt, amit kértem!

- Újra csak azt mondom, amit Willről mondtam. És mit akar Adam a házaddal?

- Odaköltözik. Azt akarja, hogy az ikrek Salinasban járjanak iskolába.

- És mit akar csinálni a birtokával?

- Nem tudom. Erről nem beszélt.

- Kíváncsi vagyok - mondta Tom -, mi lett volna, ha apa történetesen olyan farmhoz jut, mint Traské, az ócska, száraz porfészek helyett.

- Nem olyan rossz hely ez.

- Nem mondom, remekül alkalmas mindenre, kivéve arra, hogy valaki megéljen belőle.

Dessie komolyan megkérdezte:

- Ismersz-e még egy családot, amely annyit nevetett volna, mint mi?

- Nem. De az a család érdeme, nem a földé.

- Emlékszel még. Tom, hogyan vitted el a Williams lányokat, Jennyt és Belle-t díványon a táncmulatságra, a Peach Tree iskolába?

- Mama gondoskodott róla, hogy sohase felejtsem el. Mondd csak, mit szólnál ahhoz, ha meghívnám Jennyt és Belle-t látogatóba?

- El is jönnének - mondta Dessie. - Tegyük meg!

Amikor kikanyarodtak a megyei útról, Dessie megjegyezte:

- Valahogy másképpen emlékeztem erre a tájra.

- Úgy képzelted, szárazabb?

- Azt hiszem, ez az. De hiszen rengeteg fű van itt, Tom!

- Már húsz jószágot tartok, hogy legyen, aki megegye.

- Tyűha! Akkor nagyon gazdag vagy!

- No nem. A jó év letöri majd a jószág árát. Kíváncsi vagyok, mit csinálna Will. Azzal szeret kereskedni, amiből kevés van. Megmondta nekem. Lelkemre kötötte: “Mindig olyan cikkel kereskedj, amiből kevés van.” Will rém okos.

A göröngyös út olyan volt, mint régen, legfeljebb annyit változott, hogy a kerékvágás mélyebb volt, és a kerek kövek még jobban kiálltak a földből.

- Mi az a cédula, ott azon a mimózabokron? - kérdezte Dessie. Letépte, amint elhajtottak mellette, és elolvasta rajta a felírást: “ISTEN HOZOTT!” No nézd csak! Tom, ezt te raktad ide?

- Nem én. Úgy látszik, járt erre valaki.

Minden ötvenlépésnyire egy-egy újabb papírlap bukkant fel, hol egy bokorra tűzve, hol egy fa ágára akasztva, olyan is volt, amit a fa törzsére szögeztek. És a felírás valamennyin: “ISTEN HOZOTT!” Dessie mindegyiknél sikongott elragadtatásában.

Feljutottak a dombtetőre, a kis völgy fölé, ahol a régi Hamilton-ház lapult. Tom megállította a kocsit, hadd gyönyörködjék Dessie a kilátásban. A másik domboldalon, a völgyön túl, fehérre meszelt kövek, óriási betűkbe sorakozva hirdették: “ÜDVÖZ LÉGY ITTHON, DESSIE!”

Dessie Tom kabátjára hajtotta fejét, sírt és kacagott egyszerre. Tom szigorúan bámult maga elé.

- Ejnye, no, ki csinálhatta ezt? - dörmögte. - Az ember már ki se teheti a lábát hazulról.

Hajnalban Dessie arra a jeges fájdalomra ébredt, amely időnként belenyilallt. Olyan sistergő, fenyegető fájdalom volt - oldalt, a derekában kezdődött, onnan kúszott feljebb, a hasát csípte és hasogatta, előbb egy kis szorítással, végül olyan vad marcangolással, mintha egy óriás kéz csavarta volna a belsejét. Amikor ez engedett, perzselő fájást érzett, mintha valami zúzódás sajgatná. Nem tartott nagyon sokáig, de amíg gyötörte, mintha az egész külvilág elmosódott volna, és Dessie nem tudott figyelni másra, csak a testében tusakodó gyötrelemre.

Amikor fájdalma megenyhült, elnézte, hogyan árasztja el ablakát az ezüstös hajnal. Orrában érezte a jó reggeli szellőt, amint meglebbenti a függönyöket, és magával hozza a fű, a gyökerek, a nyirkos föld szagát. Ezután hangok csatlakoztak a szem és az orr ünnepéhez -

verebek marakodtak egymással, egy tehén egyhangú bőgéssel utasította rendre döfködő, éhes borját, egy szajkó visongott színlelt izgalommal, egy óvatos fürjkakas rikkantott éles, figyelmeztető hangon, mire párja suttogva válaszolt valahol a közelben, a magas fűben. A baromfiólban szörnyű izgalom tombolt egy tojás körül; egy jó négy font súlyú, hatalmas, vörös Rhode Island tyúkhölgy álszenteskedőn tiltakozott a borzalmas merénylet ellen, hogy kéjesen földre teperje egy vékonypénzű, semmi kis kakas, akit egyetlen szárnycsapással el tudott volna söpörni.

A galambok turbékolása emlékek sorát indította el. Dessie-nek eszébe jutott, hogy apja egyszer, amint az asztalfőn ült, így szólt:

- Megmondtam Rabbitnek, hogy galambokat fogok tenyészteni, és mit gondolsz, mit felelt? “Csak fehér galambokat ne”, ezt mondta. Miért, kérdeztem, mire azt felelte: “A fehérek szerencsétlenséget hoznak. Fogj be egy raj fehér galambot, és egész biztos, hogy halál és szomorúság tör a házra. Szürkét vegyen, ha mondom!” Azt feleltem neki, hogy én a fehéret szeretem, de ő egyre csak azt hajtogatta, hogy szürkét vegyek. Márpedig én fehér galambot nevelek, ez olyan biztos, mint hogy ég borul a fejem fölé!

Liza türelmesen megjegyezte:

- Miért kell neked mindig önfejűsködnöd, Samuel? A szürke galamb éppen olyan jó ízű, és hozzá még nagyobb is.

- Nem engedem, hogy egy ostoba tündérmese taszigáljon - mondta Samuel.

Liza meg félelmetes egyszerűséggel rámondta:

- Tudod, mi taszigál téged? A saját önfejűséged. Olyan csökönyös vagy, mint egy öszvér, még annál is csökönyösebb.

- Valakinek meg kell tennie - mondta Samuel sötéten. - Mert különben sohase mutatnánk fügét a sorsnak, és az emberiség még ma is a fák ágain lógna.

Erre természetesen fehér galambokat kezdett tenyészteni, és marcona elszántsággal várta a halált és szomorúságot, hogy végül bebizonyítsa, mégis neki van igaza. És most itt voltak a nagy-nagy, kövér, testes madarak, turbékolásukkal fogadták a reggelt, és felröppenve, mint szélben lengő fehér kendő, kavarogtak a kocsiszín körül.

Amint Dessie visszaemlékezett erre, valósággal hallotta a szavakat, és a ház benépesedett körülötte. “Szomorúság és halál” - gondolta - “halál és szomorúság” - belsejében a perzselő fájdalmat facsaró kín váltotta fel. A kín eljön, biztosan eljön, csak ki kell várni.

Hallotta, mint huhog a levegő a kovácsműhely nagy fújtatójában, és a koppanást, ahogy a kalapács zengett az üllőn. Hallotta, hogy Liza kinyitja a sütőkemence ajtaját, és a megkelt kenyértészta odazöttyen a belisztezett deszkára. Azután Joe mászkált a házban, cipőjét kereste a leglehetetlenebb helyeken, és végre megtalálta, ahol hagyta, az ágy alatt.

Hallotta Mollie magasan csengő, kedves hangját a konyhában, amint a Bibliából a reggeli szakaszt olvassa, és Una hideg, öblös torokhangját, amint helyesbít egy-egy szót.

És Tom zsebkésével felvágta Mollie nyelvét, és szíve elhalt, amint ráeszmélt vakmerőségére.

- Ó, drága Tom - súgta Dessie, és ajka megvonaglott.

Tom gyávasága éppen olyan óriási volt, mint bátorsága - így is kell lennie minden nagy embernél. Heves erőszakosságát gyöngédség egyensúlyozta, ő maga pedig saját ellentétes erői mélységes küzdőtere volt. Most is meg volt zavarodva, de Dessie kötőféken vezette és irányította, mint ahogy a telivért szokták a korlátnál, hogy kimutassa igazi vérét és formáját.

Dessie ott feküdt, félig fájdalomba dermedve és félig még az álom kábulatában, míg a reggel egyre fényesebben áradt be az ablakon. Eszébe jutott, hogy Mollie fogja vezetni a nagy felvonulást a július negyediki ünnepségen, és ki lesz a párja? - nem kisebb személyiség, mint Harry Forbes állami szenátor. És Dessie még nem készült él a csokrokkal, amiket fel kell varrnia Mollie ruhájára! Erőlködve igyekezett felkelni. Annyi csokrot kell még felvarrnia, és itt fekszik bóbiskolva!

- Megcsinálom, Mollie! - kiáltotta. - Meglesz, készen lesz!

Felkelt az ágyból, magára kapta pongyoláját, és mezítláb végigjárta a házat, amely zsúfolva volt Hamiltonokkal. De amikor az előcsarnokba ért: már bementek a hálószobákba. A hálószobákban az ágyak szépen meg voltak vetve, de a család, úgy látszik, a konyhában csődült össze. A konyhában is hiába kereste őket, szerteszóródtak, elmentek valamennyien. Halál és szomorúság. A hullám visszahúzódott, ő meg ott maradt, kivetve a szárazra - az ébrenlétbe.

A ház tiszta volt, makulátlanul kisikálva, a függönyök kimosva, az ablakok ragyogóra törölve - de mindez úgy, ahogy egy férfi csinálja. A kivasalt függönyök nem lógtak egészen egyenesen, az ablakokon csíkok éktelenkedtek, és az asztalon a könyvet nem volt szabad elmozdítani, mert por rajzolta négyszög maradt a helyében.

A kályhából dőlt a meleg, narancsszínű fény szivárgott elő a karikák peremén, és a szabályozó mögött kavargó léghuzatból táncoló lángok halk mennydörgése morajlott elő. A konyhaóra ingája ide-oda villant üvegkoporsójában, és ketyegése olyan volt, mint egy fakalapács koppanása egy üres fadobozon.

Kívülről fütty hallatszott - olyan vad és érdes, mint egy nádsíp hangja, jó magas hang és furcsa is. Aztán Tom léptei döngtek az előcsarnokban, végül bejött tölgyfahasábokkal megrakodva, olyan magasan, hogy nem is látott tőlük. A tüzelőt lezúdította a fásládába.

- Már ébren vagy? - mondta. - Ez szolgált volna arra, hogy felköltsön, ha még aludnál. - Arca örömtől sugárzott. - A reggeli napnak nincs párja, ilyenkor nem szabad lustálkodni.

- Pontosan úgy beszélsz, mint apád - mondta Dessie, és vele kacagott.

Tom jókedve vad szilajsággá keményedett.

- Igenis! - kiáltotta. - És majd gondoskodunk róla, hogy itt nálunk az az idő visszatérjen. Eddig a bánatban fetrengtem, mint egy kígyó, ha eltörték a hátgerincét. Nem csoda, ha Will azt hiszi, hogy bolond vagyok. De most, hogy hazajöttél, majd megmutatom neked! Megint életet lehelek az életbe, hallod-e? Ez a ház olyan eleven lesz megint, hogy csuda!

- Örülök, hogy eljöttem - felelte Dessie, és kétségbeesetten gondolt arra, milyen gyenge most, milyen törékeny, és mennyire kell vigyáznia, hogy védelmezze Tomot.

- Bizonyára éjjel-nappal dolgozol, hogy ilyen tisztán tartod a házat - mondta.

- Semmi az egész - felelte Tom. - Csak egyet csavarok az ujjamon, és kész.

- Ismerem azt az ujjcsavarintást. Vödörrel és felmosóronggyal csinálod, és térden kuporogva, hacsak nem találtál fel valami módszert, hogy a kisujjaddal végezd el, vagy befogd hozzá a szelet.

- Találmányok! Ezért nincs időm semmire. Feltaláltam egy kis nyílást, amelyen keresztül könnyedén becsúszik a nyakkendő a keménygallérba.

- De hiszen te nem is veszel fel keménygallért!

- Tegnap felvettem. Akkor született a találmányom. Hát még a csirkék! Milliószámra fogom nevelni őket, kis házikókkal rakom tele az egész farmot, minden házikó tetején gyűrű, egy kézmozdulattal bemárthatom őket egy meszes tartályba! A tojások meg kis futószalagon fognak kijönni, nézd, felvázolom neked.

- Nem vázolnál fel inkább egy jó reggelit? - kérdezte Dessie. - Milyen alakja van egy sült tojásnak? Milyen színnel festenéd egy szelet szalonna sovány részét és a kövérjét?

- Megkapod! - üvöltötte Tom, és kinyitotta a tűzhely fedelét. Úgy nekiesett a tűznek a piszkavassal, hogy még a szőr is megperzselődött, összekunkorodott és megfeketedett a kezén. Fát gyömöszölt a tűzhelyre, és újra rázendített éles fütyülésére.

- Hangod után ítélve - mondta Dessie -, kecskelábú faun vagy, nádsíppal a szádban, egy domb oldalán, valahol Görögországban.

- Úgy is van! - kiáltott Tom. - Hát mit gondoltál, mi vagyok?

“Ha ez így van - gondolta Dessie gyötrődve -, mért nem tud a szívem könnyebb lenni? Mért nem tudok szürke tépelődéseimből kievickélni? Istenemre, megteszem! - sikoltott magában. - Ha Tom meg tudja tenni, én is megteszem!”

- Tom! - kiáltotta.

- Hallom.

- Tudod, mit akarok? Sötétlila tojást!

HARMINCHARMADIK FEJEZET

1

A dombok zöld pompája majdnem június végéig tartott, csak akkor kezdett a fű megsárgulni. A vadzab feje olyan nehéz volt a kövér magoktól, hogy szárán oldalra lankadt. Még nyár derekán is csörgedeztek kis források. A legelésző barmok úgy meghíztak, hogy tántorogtak lábukon, és bőrük fénylett jólétükben. Olyan év volt ez, amikor a Salinas-völgy lakói elfelejtették a száraz esztendőket. A farmerek újabb földet vásároltak - többet, mint amennyit bírtak -, és csekk-könyvük hátán számolgatták keresetüket.

Tom Hamilton úgy dolgozott, mint egy óriás - nemcsak erős karjával és kemény kezével, hanem szívével és eszével is. A kovácsműhelyben újra zengett az üllő. Tom fehérre festette a régi házat, és újrameszelte az istállót meg a kocsiszínt. Elment King Citybe, tanulmányozta a vízöblítésű árnyékszék szerkezetét, aztán nagy ügyesen maga is épített egyet otthon, hajlított bádogból és faragott fából. Mivel a víz nagyon lassan szivárgott a forrásból, Tom vörösfenyőből tartályt épített a ház mellé, saját gyártmányú szélmalommal, amelyet olyan ügyesen szerkesztett meg, hogy a legkisebb szélre is forogni kezdett. És fémből meg fából modelleket készített két új ötlete bemutatására, hogy ősszel beküldje a szabadalmi hivatalba.

De ez még nem minden - Tom tréfálkozva, jókedvűen dolgozott. Dessie kénytelen volt nagyon korán felkelni, hogy kivegye részét a házi munkából, mert különben Tom megelőzte, és elvégzett mindent. Dessie csak figyelte Tom nagy, piros boldogságát - nem volt olyan könnyed, mint Samuel boldogsága. Nem lényének gyökereiből fakadt és szállt fel lebegve. Tom maga fabrikálta össze boldogságát olyan okosan, ahogy csak tudta, ügyesen formálta és alakította.

Dessie-nek több jó barátja volt, mint bárkinek az egész völgyben, de igazi bizalmasa egy sem. Amikor a baj rászakadt, nem beszélt róla senkinek. Fájdalmai titkát magába temette.

Amikor Tom egyszer észrevette, hogy Dessie megfeszül és megmerevedik a marcangoló fájdalomtól, rémülten felkiáltott:

- Dessie, mi bajod?

Ám Dessie erőt vett magán, még eltorzult arcán is, és így felelt:

- Egy kis görcs, ez az egész. Csak egy kis görcs. Már jobban is vagyok.

És a következő percben már mind a ketten nevettek.

Jó sokat nevettek, mintha meg akarnák nyugtatni magukat. De amint Dessie lefeküdt, akkor zúdult csak rá veszteségének egész súlya, sötéten és elviselhetetlenül. Tom meg ott feküdt a sötétben, a maga szobájában, tanácstalanul, mint egy gyermek. Érezte, hogy szíve erősen dobog, és kissé reszel, amint lüktet. Elméje félve kerülte gondolatait, és kis tervekben, rajzokban, gépekben keresett menedéket.

A nyári estéken néha felsétáltak a dombra, hogy figyeljék a naplemente visszfényét a nyugati hegyek csúcsain, és élvezzék a szellőt, amelyet a nappal átforrósodott felszálló levegő szabadított a völgyre. Rendszerint némán álltak egymás mellett egy ideig, és magukba szívták a békességet. Mivel mindketten szemérmesek voltak, sohasem beszéltek önmagukról. Egyáltalában nem tudtak semmit egymásról.

Ezért mindkettőjüket megdöbbentette, amikor Dessie egy este a dombtetőn megkérdezte:

- Mondd csak, Tom, mért nem házasodol meg?

Tom ránézett, aztán gyorsan elfordította fejét.

- Hol van az a lány, akinek én kellenek? - felelte.

- Tréfálsz, vagy komolyan gondolod?

- Kinek kellenek én? - ismételte Tom. - Kinek kellene olyasvalaki, mint én?

- Ez úgy hangzik, mintha csakugyan komolyan gondolnád - mondta Dessie, aztán megszegte kettejük íratlan törvényét: - Talán szerelmes vagy valakibe?

- Nem - felelte Tom kurtán.

- Bárcsak tudnám - mondta Dessie, mintha Tom nem is felelt volna.

Tom nem beszélt többet az egész úton, amint leballagtak a dombról. De otthon, a tornácon hirtelen megszólalt:

- Elhagyottnak érzed magad, Dessie? Nem akarsz itt maradni? - Várt egy darabig, aztán hozzátette: - Felelj! Így van?

- Szívesebben vagyok itt, mint bárhol a világon - mondta Dessie, majd megkérdezte: - Jársz te valaha is nőkhöz?

- Járok - mondta Tom.

- És jólesik?

- Nem nagyon.

- Hát akkor mit akarsz csinálni?

- Nem tudom.

Némán mentek vissza a házba. Tom meggyújtotta a lámpát a régi nappaliban. A lószőr dívány, amelyet felújított, hajlított hátával a falnak támaszkodott, és a zöld falkárpit csíkosra kopott az ajtók között.

Tom leült a szoba közepén álló kerek asztalhoz. Dessie a díványon ült, és látta, hogy Tom utolsó vallomása miatt még mindig zavarban van. “Milyen tiszta fiú ez - gondolta Dessie -, mennyire nem való erre a világra”, amelyet még Dessie is jobban ismert, mint Tom. Sárkányölő lovag ő, hölgyek megmentője, és apró kis bűneit olyan nagynak vélte, hogy méltatlannak érezte magát az emberekhez, szégyellte magát köztük. “Bárcsak itt volna apánk”, sóhajtott Dessie. Apja már akkor megérezte az emberi nagyságot Tomban. Talán most is tudná, hogyan lehetne nagyszerű tulajdonságait kiengedni a sötétségből, hadd szárnyaljanak szabadon.

Új ösvényen próbálkozott közelebb jutni hozzá, hátha sikerül valami szikrát csiholni belőle.

- Ha már önmagunkról beszélünk, gondoltál-e valaha arra, hogy a mi egész világunk ez a völgy meg néhány utazás San Franciscóba? Vagy jártál-e már messzebb dél felé, mint San Luis Obispo? Én sohasem jutottam tovább.

- Én sem - mondta Tom.

- Hát nem ostoba dolog ez?

- Sok ember van, aki nem jut hozzá, hogy világot lásson.

- De nincs törvény, amely megtiltaná. Elmehetnénk Párizsba és Rómába, vagy Jeruzsálembe. Szeretném látni a Colosseumot.

Tom gyanakodva nézett rá, valami tréfát várt.

- Hogy mehetnénk? - kérdezte. - Ahhoz rengeteg pénz kell.

- Nem hiszem, hogy olyan sok kellene - mondta Dessie. - Nem fontos, hogy luxushelyen lakjunk. Utazhatnánk a legolcsóbb hajón, a legolcsóbb osztályon. Apánk is úgy jött ide Írországból. Mi meg így mehetnénk Írországba.

Tom még mindig óvatosan figyelte, de szemében már kezdett kigyúlni a tűz. Dessie folytatta:

- Egy évig belefekszünk a munkába, és félrerakunk minden garast. Kaphatok varrnivalót King Cityben is. Will is a segítségünkre lesz. És jövő nyáron eladod a jószágot, és mehetünk. Nincs törvény, amely megtiltaná.

Tom felkelt, és kiment a szabadba. Felnézett a nyári csillagokra, a kék Vénuszra, a vörös Marsra. Keze derekához görbült, öklét összeszorította és kinyitotta. Aztán megfordult, és visszatért a házba. Dessie el se mozdult a helyéről.

- Igazán el akarsz menni, Dessie? Igazán akarod?

- Inkább, mint bármit a világon.

- Akkor el fogunk menni.

- Te is akarod?

- Inkább, mint bármit a világon - mondta Tom, majd hozzátette: - Egyiptomba! Gondoltál Egyiptomra is?

- Athénba - mondta Dessie.

- Konstantinápolyba!

- Betlehembe!

- Igen, Betlehembe - ismételte Tom, majd hirtelen rászólt Dessie-re: - Menj, feküdj le! Egyévi munka áll előttünk, kemény munka. Pihenned kell. Én meg kölcsönkérek Willtől egy kis pénzt, és vásárolok száz malacot.

- És mivel fogod etetni őket?

- Makkal - felelte Tom. - Majd készítek egy gépet a makk begyűjtésére.

Amikor Tom visszavonult szobájába, Dessie még sokáig hallotta, amint fel-alá járkál, és halkan beszél magában. Dessie kinézett ablakán a holdfényes éjszakába, és boldog volt. De közben azon töprengett, vajon igazán el akar-e utazni, és vajon Tom is igazán akarja-e? És ahogy töprengett, derekában ismét jelentkezett a fájdalom.

Amikor reggel felkelt, Tom már a rajztábla előtt ült, öklével homlokát ütögette, és dühösen morgott magában. Dessie Tom válla fölött a rajzra pillantott.

- A makkgyűjtő gép? - kérdezte.

- Semmi az egész - felelte Tom. - De hogy tisztítom meg a gallyaktól és kövektől?

- Tudom, a feltaláló te vagy, de én is feltaláltam valamit. A világ legnagyobb makkgyűjtő gépét. Akár holnap is üzembe lehet helyezni.

- Mire gondolsz?

- Gyerekekre - felelte Dessie. - Azokra a kis, nyughatatlan kezekre.

- Nem teszik meg, még fizetésért sem.

- De versenydíjért igen. Mindenki kap díjat, a nyertes pedig a nagydíjat. Ez, mondjuk száz-dolláros díj lesz. Tisztára söprik majd az egész völgyet. Megengeded, hogy megpróbáljam?

Tom fejét vakarta.

- Miért ne? - mondta. - De hogy fogod beszedni tőlük a makkot?

- A gyerekek majd behozzák - felelte Dessie. - Bízd csak rám. Remélem van elég tárolóhelyed.

- Ez annyit jelentene, hogy kizsákmányoljuk a fiatalokat, nem?

- Bizonyára - hagyta rá Dessie. - Amikor műhelyem volt, kizsákmányoltam a lányokat, akik meg akartak tanulni varrni, ők meg kizsákmányoltak engem. Azt hiszem, ezt a nevet adjuk neki: a Monterey Megyei Nagy Makkgyűjtő Verseny. És nem veszünk be akárkit. Díjnak meg talán legjobb volna a kerékpár. Nem gyűjtenél lelkesen makkot egy kerékpár reményében, Tom?

- De mennyire! - felelte. - És nem fizethetnénk nekik valamit?

- Pénzt semmi esetre sem - felelte Dessie. - Az munkává fokozná le az egészet, és nem dolgoznak, ha nem muszáj. Én sem tenném.

Tom hátradőlt rajztáblája mellől, és kacagott.

- Én sem - mondta. - Rendben van. A te feladatod lesz a makkgyűjtés, az enyém meg a süldők gondozása.

- Tom! - mondta Dessie. - Nem lenne nevetséges, ha sok pénzt keresnénk? Valamennyi ember közül éppen mi?

- De hiszen te kerestél pénzt Salinasban is.

- Igaz, de nem sokat, ígéretekben nem volt hiány. Ha minden számlámat kifizették volna, nem kellene sertéshizlaláson törnünk a fejünket. Akár holnap is indulhatnánk Párizsba.

- Mindjárt behajtok a városba, és beszélek Will-lel - mondta Tom, és hátralökte székét, cserbenhagyva a rajztáblát. - Nem akarsz velem jönni?

- Nem. Itthon maradok, és kidolgozom a tervemet. Holnap megindítom a Nagy Makkgyűjtő Versenyt.

2

Késő délután, amint visszalovagolt a farmra, Tom szomorú volt és levert. Willnek, mint mindig, megint sikerült lelkesedését lehűtenie - a meghallgatott tervet megrágni és kiköpni. Will behúzta ajkát, szemöldökét dörzsölgette, orrát vakargatta, szemüvegét tisztogatta, azután körülményesen levágta szivarja hegyét, és rágyújtott. A disznóhizlalási tervnek sok gyenge pontja volt, és Will nem mulasztotta el, hogy belepiszkáljon valamennyibe.

A Makkgyűjtési Verseny csütörtököt mond - de hogyan és miért, ezt Will nem fejtette ki világosan. Csak annyival intézte el, hogy az egész terv rozoga, különösen a mostani időkben. A legtöbb, amit tehet, az volt, hogy megígérte: majd gondolkodik rajta.

A beszélgetés folyamán volt egy pillanat, amikor Tom már-már elmondta Willnek az európai utazás álmát, de ösztöne gyorsan közbelépett, és elhallgattatta. Az a gondolt, hogy valaki Európába menjen csak úgy lófrálni - kivéve persze, ha visszavonult üzletember, aki tőkéjét

biztos értékpapírokba fektette -, olyan őrültség volt Will szemében, hogy ahhoz képest még ez a disznóhizlalási ügy is zseniális üzleti elgondolásnak számított. Így hát Tom nem szólt Párizsról semmit, és amikor magára hagyta Willt, hogy “gondolkodjék a dolgon”, már előre tudta, mi lesz az eredmény. Will ítélete a disznóhizlalás és makkgyűjtés dolgában lesújtó lesz.

Szegény Tom nem tudta, és nem is volt alkalma megtanulni, hogy az ügyes és eredményes színlelés, az igazi gondolatok elpalástolása a jó üzletember alkotó munkájának örömei közé tartozik. A lelkesedést elárulni a hülyeség netovábbja volna. Will valójában nem is akart már a terven “gondolkodni”. A terv jó része már az első pillanatban elbűvölte. Tom valami nagyon érdekes dologra hibázott rá. Ha az ember egy falka malacot vásárolna hitelbe, felhízlalná olyan takarmányon, amely jóformán semmibe se kerül, aztán eladná, és kifizetné tartozását - könnyűszerrel szép nyereséget vágna zsebre. Olyan terv ez, hogy rá lehet mondani: ez már döfi! Will persze nem akarta öccsét kifosztani. A hasznot lefölözi ugyan, de hiszen mindenki tudja, hogy Tom afféle álmodozó, és kinek jutna eszébe egy jó, egészséges tervet neki tulajdonítani? Tomnak például fogalma sincs a disznóhús áráról és a várható jövendőbeli áralakulásról. Ha minden kialakul, nem vitás, hogy Will szép, értékes ajándékkal jutalmazza Tomot - talán még egy Fordot is ad neki. És mi volna, ha egy Ford kocsit tűzne ki a makk-gyűjtés első és egyetlen díjául? Az egész környék apraja-nagyja nekilátna a makkgyűjtésnek!

Ahogy a Hamilton-ház felé vezető úton hajtott, Tom azon törte a fejét, hogyan közölje kíméletesen Dessie-vel, hogy tervük kudarcot vallott. A legjobb volna gyorsan kieszelni egy másik tervet az első helyett. Hogyan is lehetne egy év alatt annyi pénzt keresni, hogy Európába utazhassanak? És hirtelen ráeszmélt arra, hogy még azt se tudja, mennyi pénzre volna szükségük. Nem ismerte a hajójegy árát. Majd az egész estét számítgatásokkal fogják tölteni.

Amikor megérkezett, félig-meddig arra számított, hogy Dessie kiszalad elébe a házból. Majd igyekszik vidám arcot vágni, és valami tréfát mond neki. De Dessie nem mutatkozott. “Talán szundikál” - gondolta Tom. Megitatta a lovakat, bevezette az istállóba, és szénát rakott a jászolba.

Amikor Tom bejött a szobába, Dessie a hajlított hátú díványon feküdt.

- Szundikálsz egyet? - kérdezte Tom, de aztán észrevette, hogy arca milyen fakó. - Dessie! - kiáltott fel. - Mi bajod?

Dessie legyűrte fájdalmát. - Csak a gyomrom fáj - mondta. - De az aztán kegyetlenül!

- A gyomrod! - mondta Tom megkönnyebbülten. - Egészen megijesztettél. A gyomorfájáson tudok segíteni.

Kiment a konyhába, és egy pohár gyöngyöző folyadékkal tért vissza. Átnyújtotta Dessie-nek.

- Mi ez, Tom?

- Jó, régimódi keserűsó. Lehet, hogy egy kicsit csikarni fog, de megteszi a kötelességét.

Dessie engedelmesen megitta, és elfintorította arcát.

- Emlékszem az ízére - mondta. - Mama gyakran diktálta belénk a zöldalmaidényben.

- Most feküdj szép csendesen - mondta Tom -, én meg összecsapok valami ebédet.

Dessie hallotta, amint tesz-vesz a konyhában. Testén átdübörgött a fájdalom. És tetejében ott volt a félelem is. Érezte, hogy az orvosság égően halad le a gyomrán. Kis idő múlva kivon-szolta magát az otthon készült, új, vízöblítésű árnyékszékre, és megpróbálta kihányni a keserűsót. Homlokáról szemébe csurgott a veríték, és elvakította. Amikor fel akart egyenesedni, gyomra fölött megfeszültek az izmok, és gúzsba kötötték.

Később Tom tojásrántottát hozott neki. Dessie lassan megrázta fejét.

- Nem tudok enni - mondta mosolyogva. - Azt hiszem, ágyba bújok.

- A só majd használ hamarosan - biztatta Tom. - Akkor mindjárt jobban leszel. - Ágyba segítette Dessie-t. - Mit gondolsz, mit ettél, mivel rontottad el a gyomrodat? - kérdezte.

Dessie a hálószobában feküdt, és minden akaraterejével küzdött a fájdalom ellen. Este tíz óra tájban akaratereje ellankadt, és kezdte feladni a csatát.

- Tom! Tom! - sikoltott. Tom benyitott az ajtón, könyv volt a kezében, a *World Almanac*. - Tom, ne haragudj - mondta Dessie -, de borzasztóan rosszul vagyok, Tom. Borzasztóan rosszul vagyok.

Tom leült az ágy szélére a félhomályban.

- Annyira csikar?

- Rettenetesen.

- Nem tudnál kimenni a toalettre?

- Nem, most nem.

- Behozom a lámpát, és itt maradok melletted - mondta. - Talán sikerül aludnod egy kicsit. Reggelre elmúlik az egész. A só megteszi a magáét.

Dessie akaratereje megint felülkerekedett, és csendesen feküdt, míg Tom felolvasott neki egy-egy cikket az *Almanac*-ból, hogy megnyugtassa. Amikor úgy gondolta, hogy Dessie elaludt, abbahagyta a felolvasást, és maga is elszundikált a széken, a lámpa mellett.

Erőtlen sikolyra ébredt. Odalépett a vonagló ágyneműhöz. Dessie szeme tejszerű lepedéken keresztül őrülten lobogott, mint egy megvadult ló riadt tekintete. Ajkán vastag buborékok törtek elő, és arca lángolt. Tom kezét a takaró alá tette, és érezte, hogy Dessie izmai vad erővel görcsbe feszülnek. Azután a küzdelem abbamaradt, és Dessie feje hátrahanyatlott, félig behunyt szemében halvány fény csillant.

Tom csak éppen hogy felkantározta a lovat, és felvetette magát a hátára. Lerántotta nadrág-szíját, azzal verte a lovat, hogy gyorsabban botorkáljon a köves, göröngyös kocsinyomon.

Duncanék már aludtak az országút mentén álló emeletes házuk felső szobájában, és nem hallották, hogy valaki öklöllel veri a kapujukat. De azt már meghallották, amint a kapu recsegve-ropogva beszakadt, és magával rántotta a zárat meg az ajtósarkokat is. Mire Red Duncan vadászpuskájával lerohant a lépcsőn, Tom már vadul ordítozott a falra szerelt telefonba. King City telefonközpontjával beszélt.

- Dr. Tilsont! Gyorsan! Bánom is én! Kapcsolja rögtön! Az isten szerelmére, kapcsolja már!

Red Duncan olyan álmos volt, hogy ráfogta a puskát.

- Micsoda? Igen... igen - mondta Tilson doktor. - Igen hallom. Maga Tom Hamilton. Mi baja a nővérének? Kemény a gyomra? Mit adott neki? Keserűsót? Átkozott bolond!

De a doktor máris erőt vett haragján.

- Tom - mondta -, szegény fiam. Szedje össze magát. Menjen vissza, és rakjon rá hideg borogatást... amilyen hideget csak tud. Jég persze nincs a házban. No jó, akkor cserélje gyakran a ruhát. Ott leszek, amilyen hamar csak lehet. Hallotta? Mondja, Tom, hallotta, mit mondtam?

Visszaakasztotta a kagylót, és felöltözött. Dühösen, fáradtan kinyitotta a faliszekrényt, és kiszedett belőle mindenfélét - késeket, kapcsokat, tampont, gumicsövet, sebvarró fonalat, és

mindezt táskájába rakta. Megrázta gázlámpáját, hogy meggyőződjék róla, van-e benne benzin, előkészítette az éteres palackot és maszkot az íróasztalra. Felesége hálóköntösben és főkötővel a fején mellette állt és nézte. Dr. Tilson csak ennyit mondott neki:

- Átmegyek a garázsba. Hívd fel Will Hamiltont. Azt akarom, hogy azonnal vigyen ki autón apja házába. Ha akadékoskodik, mondd meg neki, hogy a húga... haldoklik.

3

Tom lóháton tért vissza a farmra, egy héttel Dessie temetése után. Vállát kifeszítve, fejét magasan tartva, ünnepélyesen lovagolt, mint egy testőr a díszkivonuláson. Tom mindent lassan, de tökéletesen végzett el. Lovát gyönyörűen levakarta és kikefélte, Stetson-kalapját egyenesen homlokába húzta. Még Samuel sem tarthatta volna magát méltóságteljesebben, mint Tom most, ahogy visszalovagolt a régi házba. Egy héja görbe karmokkal éppen lecsapott egy csirkére, de Tom feje meg se rezzent, hogy odatekintsen.

Az istállónál leszállt, megitatta lovát, egy percig az ajtó előtt tartotta, lekantározta, és árpadarát vetett elé a ládába, a jászol mellé. Leszedte a nyerget, és kifordította a takarót száradni. Amikor az árpadara elfogyott, kivezette a pej lovat, és szabadjára engedte, hadd legeljen le minden füvet, amit nem véd sövény vagy kerítés.

Benn a házban minden bútor, a kályha, a székek mintha undorral visszahúzódtak és elfordultak volna tőle. Egy zsámoly félreugrott az útjából, amint átment a nappaliba. A gyufa, amit elővett, nyirkos volt, egészen puha. Tom úgy érezte, bocsánatot kellene kérnie tőle, amint kiment a konyhába másik gyufáért. A lámpa a nappaliban szépen, magányosan csillogott. Tom első meggyulladt gyufájának lángja gyorsan körbefutott a Rochester-kanócon, azután teljes hüvelyknyire dugta fel sárgán lobogó nyelvét.

Tom leült az éjszakában, körülnézett. Szeme kerülte a lószőr díványt. Egér kaparászott a konyhában; a halk neszre Tom megfordult, és megpillantotta saját árnyékát a falon - kalappal a fején. Levette kalapját, és a mellette álló asztalra tette.

Védekező, henye gondolatokkal foglalkozott, amint ott ült a lámpa alatt, de tudta, hogy hamarosan a nevén szólítják, és a bírói emelvény elé kell mennie, ahol ő maga lesz a bíró, az esküdtek pedig a saját bűnei.

És hívták is, a hang élesen fülébe hasított. Lelke előlépett, hogy szembenézzen vádlóival: a Hiúság szemére vetette, hogy piszkos és közönséges, és rosszul öltözködik; az Érzékiség megint kezébe csúsztatta a pénzt, hogy elmehessen a bordélyházba; a Becstelenség arra késztette, hogy tehetségesnek adja ki magát, holott tudta, hogy nincs rá semmi alapja; a Restség és Falánkság egymásba karolva vigyorgott rá. Tomot tulajdonképpen megnyugtatta jelenlétük, mert eltakarták a Nagy Szürke Igazit, aki a hátsó ülésen várakozott - a szürke és szörnyű legnagyobb bűnt. Tom csak azért kotorta elő a kisebbeket, a szinte erényeknek nevezhető aprócska vétkeket, hogy elbújhasson mögéjük, úgy mentegesse magát. Ott volt a Kapzsiság, aki megkívánta Will pénzét, az Árulás, aki hátat fordított anyja Istenének, a Tolvajlás, aki eltékozolt minden időt és reményt, a Ridegség, amely betegesen visszautasította a szerelmet.

Samuel halkan beszélt, hangja mégis betöltötte a szobát:

- Légy jó, légy tiszta, légy nagy, légy Tom Hamilton.

Tom nem vett tudomást apjáról.

- Nem érek rá - mondta -, barátaimat kell üdvözölnöm.

És bólintva köszöntötte az Udvariatlanságot meg a Rútságot, meg a Fiúi Hálátlanságot, meg az Elhanyagolt Körmöket. Azután újra előhozakodott a Hiúsággal. Ám a Nagy Szürke Igazi előlépett. Most már túl késő volt ahhoz, hogy aprócska csecsemővétkekkel lehessen játszadozni. A Nagy Szürke Igazi neve Gyilkosság volt.

Tom keze érezte a pohár fagyos hidegségét, és szeme látta a gyöngyöző folyadékot, amelyben kristályszemcsék olvadoztak még mindig, és átlátszó buborékok szálltak felfelé. És hangosan ismételte az üres, kietlen szobában: “Lehet, hogy egy kicsit csikarni fog, de megteszi a kötelességét.” Igen, így hangzott, pontosan így, tanú rá a lámpa, meg a székek, meg a falak - valamennyien hallották, és ellene vallanak. Tom Hamilton számára nincs többé hely az egész világon. Nem mintha nem próbálkozott volna. Mint ahogy a kártyát keverik, úgy kereste a lehetőségeket. London? Nem! Egyiptom? - a szfinx, a piramisok? Nem! Párizs? Nem! Várj csak szépen itt, ahol vagy - itt tágabb tere van minden bűnödnek. Nem! Állj csak félre, meglátod, mind visszatérnek. Betlehem? Édes istenem, nem, nem! Ott szörnyű magányosan érezné magát egy idegen.

És itt közbelépett, bekapcsolódott a... de oly nehéz visszaemlékezni rá, mikor haltunk meg és hogyan. Egy felhúzott szemöldök, egy suttogás - talán az volt; vagy a fényektől pettyes éjszaka, amely lassan vánszorog, amíg a lőpor kergette golyó meg nem találja titkodat, és ajtót nem nyit annak, ami benned van...

Mi tagadás, az igazság az, hogy Tom Hamilton már halott volt, és csak néhány illő dolgot kellett elintéznie, hogy véglegessé tegye.

A dívány kritikusan nyikorgott, és Tom ránézett, majd a füstölgő lámpára, amelyre a dívány figyelmeztette.

- Köszönöm - mondta Tom a díványnak -, észre se vettem. - És lejjebb csavarta a lámpabelet, amíg abba nem hagyta a füstölgést.

Elméje elbóbiskolt. A Gyilkosság pofozta öntudatra megint. De Véreskezű Tom most már fáradt volt ahhoz, hogy megölje magát. Ehhez csinálni kell valamit, ami talán fájdalommal jár, talán igazi pokol.

Eszébe jutott, hogy édesanyja mélységesen megvetette az öngyilkosságot, mert úgy érezte, hogy egyesít magában három dolgot, amit szívből utált: a gyávaságot, a bűnt és a rossz modort. Az öngyilkosság majdnem olyan ocsmány, mint a lopás vagy a házasságtörés, talán ugyanolyan. Módot kell találni arra, hogy elkerülje Liza neheztelését. Jól meg tudja gyötörni az embert, ha neheztel valamiért.

Samuel nem nehezítené meg neki annyira, viszont az is igaz, hogy Samuelt sehogy sem tudná kikerülni, mert ott volt a levegőben mindenütt. Tom kénytelen volt megmondani Samuelnek.

- Apám - mondta -, nagyon sajnálom. Nem tehetek róla. Túlbecsültél engem. Tévedtél. Bárcsak igazolni tudtam volna a szeretetet és büszkeséget, amit rám pazaroltál. Lehet, hogy te még meg tudnád találni a kivezető utat. De én nem tudom. Nem tudok élni. Megöltem Dessie-t, és aludni akarok.

És a lelke felelt távollevő apja helyett, mondván:

- Nem értem, szavamra, nem tudom megérteni, hogy lehet ez. Ezernyi út közt lehet választani a pályán, amely a születéstől megint a születésig ível. De gondolkozzunk egy kicsit, hogyan is lehetne elfogadtatni a mamával? Drágám, mért vagy olyan türelmetlen?

- Mert nem tudok várni, apám, csak azért - mondta Tom. - Nem bírok tovább várni.

- Hogyne tudnál, édes fiam, persze hogy tudsz, drágám. Nagy ember lett belőled, mindig tudtam, hogy az leszel. Húzd ki az asztalfiókot! Használd azt a répát, amit a fejednek nevezel!

Tom kihúzta a fiókot. Megpillantott benne egy tömb Crane-féle finom fehér, vászon levélpapírt, meg egy csomag hozzá való borítékot, meg két agyonrágott ceruzavéget, és hátul, a poros sarokban néhány levélbélyeget. Kivette a tömböt, és zsebkésével meghegyezte a ceruzákat. Aztán ezt írta:

> *Drága Édesanyám, remélem, jól vagy. Úgy tervezem, hogy hamarosan többet leszek veled együtt. Olive meghívott a Hálaadó ünnepre, és tudod, hogy okvetlenül elmegyek. A mi kis Olive-ünk olyan pulykát tud sütni, hogy majdnem felér a tiéddel, de tudom, ezt sohasem fogod elhinni. Most kicsit rám mosolygott a jó szerencse. Vásároltam egy lovat tizenöt dollárért, egy herélt gebét, de az én szememben olyan, mint egy telivér. Olcsón kaptam meg, mert ez a ló megutálta az emberiséget. Régebbi gazdája több időt töltött a saját hátán, mint a lováén. Meg kell mondanom, nagyon alattomos jószág. Engem is kétszer levetett, de majd megmutatom neki, és ha sikerül betörnöm, enyém lesz a legjobb ló az egész megyében. És bizonyos lehetsz benne, hogy betöröm, még ha az egész tél rámegy is. Nem tudom, mért vesződöm annyit vele, talán mert az az ember, akitől vettem, furcsán nyilatkozott róla. Azt mondta: "Ez a ló olyan komisz, hogy egyszerűen lemarja az embert a hátáról." Nos, emlékszel még, mit szokott apa mondani, amikor nyulászni mentünk? "Gyere vissza pajzzsal vagy pajzsodon." A viszontlátásra a Hálaadó ünnepen. Szerető fiad, Tom.*

Eltűnődött rajta, elég jó-e a levél, de mindegy, túlságosan fáradt volt ahhoz, hogy újrakezdje. Hozzáfűzte még:

> *Ui. Hallom, hogy Polly cseppet sem hajlandó megjavulni. Pirulnom kell a madár miatt.*

Egy másik lapra a következőt írta:

> *Kedves Will, akármit gondolsz is rólam, kérlek, légy most a segítségemre. Ha másért nem, hát a mama kedvéért, nagyon kérlek. Egy ló ölt meg - levetett a hátáról, és fejbe rúgott -, nagyon kérlek. Öcséd, Tom.*

Leragasztotta a leveleket, zsebébe dugta, és megkérdezte Samuelt:

- Jó lesz így?

Hálószobájában kibontott egy érintetlen patronos dobozt. Egy töltényt becsúsztatott jól megolajozott 38-as Smith & Wessonja hengerébe, és úgy állította be, hogy csak éppen a ravaszt kelljen meghúznia.

Lova, amely álmosan álldogált a sövény közelében, hívó füttyére odajött, és bóbiskolva álldogált, míg felnyergelte.

Hajnali három óra volt, amikor bedobta a leveleket King Cityben, a postahivatal ládájába. Azután újra nyeregbe szállt, és lova fejét dél felé fordította, a régi Hamilton-tanyát övező terméketlen dombok felé.

Igazi gentleman volt.

NEGYEDIK RÉSZ

HARMINCNEGYEDIK FEJEZET

Egy gyermek megkérdezheti: “Miről is szól a világ története?” Egy felnőtt férfi vagy nő meg kíváncsiskodhatik: “Merre vezet a világ útja? Hogyan fog végződni, és amíg mi is részt veszünk benne, miről van itt szó tulajdonképpen?”

Azt hiszem, egy mese van a világon - csak egyetlenegy -, amely valamennyiünket izgat és foglalkoztat, rémülettel és lelkesedéssel tölt el úgy, hogy a gondolat és ámulat fényes borítékú, folytatásos regényében élünk szakadatlanul. Az emberek mind egy hálóba esnek, a jó és a rossz egymásba kuszálódó szövedékében vergődnek - egész életükkel, gondolataikkal, vágyaikkal és törekvéseikkel, kapzsiságukkal és kegyetlenségükkel, nemességükkel és nagylelkűségükkel egyetemben. Az erény és a bűn első öntudatunk láncfonala és vetüléke. És ebből készül az a szövet is, amelyben lelkünk utolsó rezdülése végbemegy, minden változás ellenére, amit a földre, a folyókra, a hegyekre, a gazdálkodásra és viselkedésünk módjára erőltetünk. Nincs más történet, csak ez. Az ember, ha már ott tart, hogy lerázza magáról élete porát és pernyéjét, végül csak egyetlen kemény, világos kérdést vet fel: “Jó volt-e az egész, vagy rossz? Helyesen cselekedtem-e, vagy helytelenül?”

Hérodotosz, amikor a perzsa háborúról beszél, elmeséli, hogy Krőzus, a sors kegyeltje, korának leggazdagabb királya feltette a döntő kérdést athéni Szolónnak. Nem tette volna fel, ha nem izgatja módfelett a kérdés.

- Ki a legboldogabb ember a világon? - kérdezte. Bizonyára marta a kétség, és megnyugtatásra sóvárgott. Szolón a régi idők három legboldogabb emberéről mesélt neki, és Krőzus alighanem oda se figyelt, annyira izgatta a kérdés, hogy vele, ővele mi lesz? És amikor Szolón őt nem említette meg, Krőzus kénytelen volt megkérdezni:

- Hát engem nem tartasz boldognak? Én nem vagyok az?

Szólón habozás nélkül válaszolt.

- Hogy tudhatnám? - mondta. - Hiszen te még nem vagy halott.

És ez a válasz bizonyára komoran kísértette Krőzust később, amikor boldogsága szertefoszlott, gazdagsága és királysága megsemmisült. És amikor hatalmas máglyán elevenen megégették, talán eszébe jutott Szolón, és talán azt gondolta, hogy bár sohase kérdezte volna meg, vagy bárcsak ne kapott volna kérdésére választ!

És a mi korunkban is, amidőn egy ember meghal - ha életében vagyonnal, befolyással, hatalommal rendelkezett, és minden külsőséggel, ami irigységet kelt -, az élők számba veszik a halott vagyonát, kiválóságát, munkásságát, és mindazt, ami emlékét megörökítheti - akkor is csak egy kérdést tesznek fel: “Jó volt az élete, vagy rossz?” Ami ugyanaz, mint Krőzus kérdése, csak a szavak mások. Amikor az irigység megszűnt, a mérőléc csak ez: “Szerették-e, vagy gyűlölték? Halálát veszteségnek érzik-e embertársai, vagy valamiféle örömet merítenek belőle?”

Tisztán emlékszem három ember halálára. Az egyik a század leggazdagabb embere volt, aki foggal és körömmel tört utat magának a vagyon felé, emberek testén és lelkén tiporva, de aztán sok évet szánt arra, hogy visszavásárolja az emberek szeretetét, amit régebben eljátszott - és ebben az igyekezetében nagy szolgálatokat tett a világnak, sőt talán bőségesen kiegyenlítette azt a sok rosszat, amit felkapaszkodása során elkövetett. Éppen hajón utaztam, amikor meghalt. A hírt kifüggesztették a közleménytáblára, és majdnem mindenki örömmel vett róla tudomást. Többen megjegyezték:

Hála istennek, hogy ez a csirkefogó meghalt!

Aztán volt egy férfi, eszes, mint a Sátán, akinek sejtelme sem volt az emberi méltóságról, de annál jobban ismerte az emberi gyengeség és gonoszság minden megnyilvánulását - és ezt a különleges tudását az emberek megrontására használta fel, arra, hogy az embereket megvásárolja, megvesztegesse, elcsábítsa és fenyegesse, amíg végül ő maga nagy pozícióhoz, hatalomhoz jutott. Indítékait most már erények ruhájába öltöztette. Gyakran töprengtem azon, vajon tudja-e, hogy semmiféle ajándékkal sem vásárolhatja vissza az emberek szeretetét, ha egyszer megfosztotta őket önbecsülésüktől. A megvesztegetett ember csak gyűlölni tudja azt, aki megvesztegette. És amikor ez a férfi meghalt, az egész ország visszhangzott dicséretétől, de a felszín alatt mindenki örült neki, hogy elpatkolt.

És volt egy harmadik férfiú, aki talán sok hibát követett el élete során, de egész életét valóban annak szentelte, hogy az embereket jobbá, bátrabbá és nemesebbé tegye, olyan időben, amikor szegények, nyomorultak, megriasztottak voltak, és csúf erők szabadultak a világra, hogy az emberek félelmét kihasználják. Ezt a férfiút egy kis csoport rettentően gyűlölte. De amikor meghalt, az emberek az utcán sírva fakadtak, és szívük mélyén így jajveszékeltek: “Most mi lesz velünk? Hogy haladunk tovább előre, őnélküle?”

Ebben a nagy bizonytalanságban bizonyos vagyok abban, hogy gyarlóságuk felszíni rétege alatt az emberek jók akarnak lenni, és azt akarják, hogy szeressék őket. Valójában legtöbb bűnük nem egyéb, mint kísérlet arra, hogy rövidebb úton jussanak szeretethez. Amikor az ember a halál küszöbére ér - akármilyen képességekkel, lángelmével, befolyással rendelkezett is -, ha halálos ágyán nem veszi körül szeretet, akkor élete merő kudarc volt, és halála hideg borzalom. Én úgy gondolom, ha nekem vagy neked választanunk kellene a gondolat vagy a cselekvés két útja között, a halálunkra kellene gondolnunk, és igyekeznünk kellene úgy élni, hogy halálunknak ne örüljön a világ.

Csak egy történetünk van. Minden regény és költemény alapja ez a bennünk zajló örök küzdelem a jó és a rossz között. És én úgy érzem, hogy a rosszat mindig újra meg újra kell nemzeni, míg a jóság, az erény halhatatlan. A bűnnek mindig új, friss, fiatal arca van, míg az erény olyan tiszteletre méltó, mint semmi más ezen a világon.

HARMINCÖTÖDIK FEJEZET

1

Lee segített Adamnek és a két fiúnak Salinasba költözni - ami valójában annyit jelent, hogy mindent ő csinált egyedül: becsomagolta a holmit, amit el kellett vinni, elkísérte a társaságot a vonathoz, majd megrakta a Ford kocsi hátsó ülését, és amikor megérkeztek Salinasba, kicsomagolt mindent, és gondoskodott róla, hogy Dessie kis házában a család kényelembe helyezkedjék. Miután elintézett minden elképzelhetőt kényelmük érdekében, és hozzá még egy csomó dolgot, ami fölöslegesnek bizonyult, végül még egyet-mást pusztán a haladék kedvéért - igen ünnepélyesen szolgálta ki Adamet egy este, amikor az ikrek már lefeküdtek. Adam kitalálta Lee szándékát abból, hogy olyan hidegen és szertartásosan viselkedett.

- Jól van - mondta Adam -, már számítottam rá. Ki vele!

Ezzel kizökkentette Leet bemagolt beszédéből, amely így kezdődött volna: “Évek hosszú során át hűségesen szolgáltam önt legjobb képességeim szerint, és most úgy érzem...”

- Halogattam, ameddig csak tudtam - mondta Lee. - Egy beszédet is összeállítottam, megvan készen. Akarja hallani?

- El akarja mondani?

- Nem - felelte Lee. - Nem akarom. Pedig egész jó beszéd.

- Mikor akar elmenni? - kérdezte Adam.

- Mihelyt lehet. Attól tartok, még megmásítom szándékomat, ha nem megyek el hamarosan. Kívánja, hogy várjak, amíg talál valakit a helyembe?

- Inkább nem - mondta Adam. - Tudja, milyen lassú ember vagyok. Hosszú ideig tartana. Még az is lehet, hogy sohasem látnék hozzá.

- Akkor holnap elmegyek.

- A fiúkat porig sújtja majd a hír - mondta Adam. - Nem is tudom, mit fognak csinálni. Talán legjobb lesz, ha észrevétlenül eloson, és én majd utólag megmondom nekik.

- Csakhogy megfigyeléseim szerint a gyerekek mindig meglepnek minket - dünnyögte Lee.

És úgy is történt. Másnap a reggelinél Adam így szólt:

- Fiúk, Lee elmegy.

- Igazán? - mondta Cal. - Apu, ma este kosárlabda-mérkőzés lesz. Tíz centbe kerül. Elmehetünk?

- El. De nem hallottátok, mit mondtam?

- Dehogynem - felelte Aron. - Azt mondtad, Lee elmegy.

- De végleg. Nem jön vissza.

Cal megkérdezte:

- Hová megy?

- San Franciscóba. Ott akar letelepedni.

- Ah! - mondta Aron. - Van egy ember a Fő utcán, de egészen kinn az utcán, és van egy kis vaskályhája, és kolbászt főz, és zsemlébe rakja. Öt centbe kerül. És annyi mustárt kaphatsz hozzá, amennyi jólesik.

Lee a konyhaajtóban állt, és Adamre mosolygott. Amikor az ikrek összecsomagolták könyveiket, Lee elbúcsúzott tőlük.

- Isten veletek, fiúk - mondta.

- Viszlát! - kiáltották, és kirohantak a házból.

Adam kávéscsészéjébe bámult, és mentegetőzve mondta:

- A kis vadállatok! Úgy látszik, ez az egész jutalom a több mint tízévi hűséges szolgálatért.

- Jobban is szeretem így - mondta Lee. - Ha bánkódást színlelnek, hazudnának. Az egész nem jelent számukra semmit. Lehet, hogy majd később még gondolnak rám néha, magukban. Nem akarom, hogy szomorúak legyenek. Remélem, nem vagyok olyan kislelkű, hogy örömömre szolgáljon, ha hiányzom nekik. - Ötven centet tett az asztalra, Adam elé. - Este, ha elindulnak a kosárlabdamérkőzésre, legyen szíves, adja át nekik a nevemben, azzal, hogy kolbászos zsemlét vásároljanak rajta. Amennyire tudom, még az is megtörténhetik, hogy ptomainmérgezést kapnak, és ez lesz a búcsúajándékom.

Adam a henger alakú kis kosárra nézett, amit Lee magával hozott az ebédlőbe.

- Ez az egész holmija, Lee?

- Ez minden, a könyveimtől eltekintve. Azok ládákban vannak, a pincében. Ha megengedi, majd csak akkor küldök vagy jövök értük, ha már berendezkedtem valahol.

- Persze hogy megengedem. Hiányozni fog nekem, Lee, akár akarja, akár nem. Igazán megnyitja a könyvesboltját?

- Az a szándékom.

- És majd hírt ad magáról?

- Nem tudom. Ezen még gondolkodnom kell. Azt mondják, tiszta vágás gyógyul be leghamarabb. Nincs szomorúbb dolog a szememben, mint az olyan kapcsolat, amelyet nem tart össze más, csak a ragacs a postabélyeg hátán. Ha nem láthatod, nem hallhatod, nem érintheted meg a barátodat, legjobb, ha hagyod, menjen isten hírével.

Adam felállt az asztaltól.

- Elkísérem az állomásra - mondta.

- Nem! - mondta Lee élesen. - Nem, azt nem akarom. Isten vele, Mr. Trask. Isten vele, Adam. - Kisietett a házból, olyan gyorsan, hogy Adam “Isten vele” szava már csak az utcai lépcső alján érte utol. Adam következő szava pedig - “Ne felejtsen el írni!” - beleolvadt az utcai kapu kattanásába.

2

Este, a kosárlabda-mérkőzés után Cal és Aron elfogyasztott öt kolbászos zsemlét fejenként. Nagyon helyesen tették, mert Adam elfelejtett vacsoráról gondoskodni. Útközben hazafelé a fiúk megbeszélték Lee távozását - első ízben most.

- Kíváncsi vagyok, miért ment el? - kérdezte Cal.

- Már azelőtt is többször említette, hogy el akar menni.

- Mit gondolsz, hogy tud majd meglenni nélkülünk?

- Nem tudom. Fogadjunk, hogy visszajön - vélte Aron.

- Hogy gondolod? Apa azt mondja, könyvesboltot akar nyitni. Furcsa dolog, mi? Kínai könyvesbolt.

- Vissza fog jönni - mondta Aron. - Nagyon elhagyatott lesz nélkülünk. Majd meglátod.

- Fogadok tíz centbe, hogy nem jön vissza.

- Meddig?

- Soha nem jön vissza.

- Áll a fogadás - mondta Aron.

Aron nem tudta nyereségét bezsebelni majdnem egy hónapon át, de hat nappal később nyert.

Lee megjött a tíz negyvenes vonattal, és saját kulcsával ment be a házba. Az ebédlőben világos volt, de Lee megkereste Adamet a konyhában, amint a vastag, fekete koromréteget kaparászta egy serpenyőből a konzervnyitó hegyével.

Lee letette kosarát.

- Ha ázni hagyja egy éjszakán át, könnyen lejön - mondta.

- Csakugyan? Ráégettem mindent, amit csak főztem. Odakinn az udvaron van egy serpenyő sárgarépa-főzelékkel tele. Olyan büdös, hogy nem tudtam megtűrni a házban. A ráégett sárgarépa borzalmas, Lee! - kiáltott fel, majd megkérdezte: - Valami baj van?

Lee elvette tőle a feketére égett serpenyőt, belerakta a mosogatóba, és vizet eresztett rá.

- Ha volna új gáztűzhelyünk, néhány perc alatt remek kávét tudnánk főzni - mondta. - De most legjobb lesz, ha tüzet rakok.

- A tűz nem akar égni - mondta Adam.

Lee felemelt egy fedőt.

- Mondja csak... kiszedte legalább egyszer is a hamut?

- Hamut?

- Eh, menjen be a szobába! - fakadt ki Lee. - Majd főzök egy kis kávét.

Adam türelmetlenül várakozott az ebédlőben, de szót fogadott. Végre Lee behozott két csésze kávét.

- Nyeles lábosban főztem - mondta. - Így sokkal gyorsabban megy. - A cső alakú kosár fölé hajolt, leoldotta róla a zsineget, amely összetartotta. A kosárból elővette a kőpalackot. - Kínai abszint - mondta. - Ez a ng-ka-py eláll talán még további tíz évig is. De igaz... elfelejtettem megkérdezni, felvett-e valakit a helyemre?

- Ne kerteljen, Lee - mondta Adam.

- Tudom, mellébeszélek. Azt is tudom, legjobb volna megmondani kereken, és túlesni rajta.

- Elvesztette pénzét egy “Hol a piros?” játékban.

- Nem. Bárcsak az volna a baj. De nem, megvan a pénzem. Ez az átkozott dugó beletört... most nem tehetek mást, betolom a palackba. - Töltött a fekete folyadékból kávéjába. - Eddig még sohasem ittam így. Mondja már, hogy jó!

- Olyan íze van, mint a rothadt almának - mondta Adam.

- Igen, de ne felejtse el, mit mondott Samuel Hamilton. Olyan íze van, mint a jó rothadt almának, így mondta.

- Mit gondol - kérdezte Adam -, mikor jut el oda, hogy végre elmesélje, mi történt magával?

- Nem történt velem semmi - felelte Lee. - Nagyon elhagyatottnak éreztem magam, ez az egész. Vagy nem elég?

- És mi van a könyvesboltjával?

- Nem akarok már könyvesboltot. Azt hiszem, már akkor tudtam, amikor fölültem a vonatra, vagy még előbb is, de szükségem volt erre az egész időre, hogy megbizonyosodjam felőle.

- Szóval az utolsó álma is szertefoszlott, mi?

- Csakhogy megszabadultam tőle! - kiáltott fel Lee. Mintha elérkezett volna a hisztéria küszöbére. Hirtelen pidzsinre fordította a szót: - Missy Tlask, lássa, kélem, a kínai fickó észlevétlenül belúgott.

Adam megijedt.

- Az isten szerelmére! Mi baja van tulajdonképpen?

Lee ajkához emelte a palackot, nagyon húzott a forró italból, és párákat lehelt ki égő torkán.

- Adam - mondta -, leírhatatlanul, hihetetlenül, minden képzeletet felülmúlóan boldog vagyok, hogy végre itthon lehetek. Soha életemben nem voltam ilyen átkozottan egyedül!

HARMINCHATODIK FEJEZET

1

Salinasban két középiskola volt, nagy, sárga épületek, magas ablakokkal, de az ablakok bánatosak voltak, és az ajtók sem mosolyogtak. Az egyik iskolát East End, a másikat West End néven emlegették. És mivel az East End iskola valahol a pokolban volt, és az egész városon át kellett kutyagolni odáig, és különben is, csak a Fő utcától keletre lakó gyerekek jártak oda, kár egy szót is pazarolni rá.

A West End hatalmas, emeletes épület volt, bütykös nyárfák álltak előtte, és udvara két részből állt - az egyiket fiúoldalnak, a másikat leányoldalnak hívták. Ez a játszótér az iskola mögött terült el, és magas deszkapalánk választotta el a két részét egymástól. Az udvar hátsó végét poshadt tó határolta, amelyben kaliforniai sás és bambusznád nőtt. A West Endnek hat osztálya volt, a harmadiktól a nyolcadikig. Az első- és másodosztályosok az úgynevezett Pocokiskolába jártak, valamivel messzebbre.

A West Endben külön terme volt minden osztálynak - a harmadik, negyedik és ötödik a földszinten, a hatodik, hetedik és nyolcadik az emeleten. Minden teremben a szokásos, ütött-kopott tölgyfa padok, a dobogón négyszögletes tanári íróasztal, a falon egy Seth Thomas-féle óra és egy kép. A termeket a képek alapján lehetett megkülönböztetni és azonosítani; a preraffaelita hatás túltengő volt. A teljes páncélzatában díszelgő Galahad mutatta az utat a harmadikosoknak. Az Atalanta kezéért folyó versenyfutás a negyedikeseket buzdította. Bazil és köcsöge az ötödikeseket hozta zavarba, és így tovább, míg végül Catilina megbélyegzése segítette át a nyolcadikosokat a felsőbb iskolába, eltöltve őket a polgári erény magasztos érzetével.

Calt és Aront koruk alapján a hetedikbe osztották be, és alaposan megismerték az osztályt jellemző kép minden kis részletét: a kígyóktól teljesen körülfont Laokoónt.

A fiúk egytermes falusi iskolába jártak eddig, és egészen lenyűgözte őket a West End iskola nagyszerűsége. Már az a fényűzés is, hogy minden osztálynak külön tanítója volt, mélységesen hatott rájuk. Valóságos pazarlásnak tűnt. De amint ez minden emberrel lenni szokott, az első nap lenyűgözte őket, a második csodálattal töltötte el, de a harmadikon már csak homályosan emlékeztek rá, hogy valaha is más iskolába jártak.

Tanítónőjük csinos, fekete hajú teremtés volt, a fiúk hamar kiismerték, nagyszerű ítélőképességgel nyújtották fel vagy tartották vissza kezüket, és nem volt semmi bajuk. Cal gyorsan kidolgozta a követendő taktikát, és megmagyarázta Aronnak.

- Vedd csak a legtöbb srácot - mondta. - Ha tudják a feleletet, felemelik a kezüket, ha meg nem tudják, egyszerűen a pad alá bújnak. Tudod, mit csinálunk majd mi?

- Nem. Mit?

- Nos, észrevehetted volna, hogy a tanítónő nem mindig azt hívja fel, aki a kezét nyújtogatja. Inkább a többire csap le, és sikerül is neki, mert nem tudnak felelni.

- Igaz - mondta Aron.

- Hát most ide figyelj. Az első héten úgy magolunk majd, mint az eszeveszettek, de sohasem nyújtjuk fel a kezünket. A tanítónő minket fog felhívni, és majd remekül felelünk. Ettől zavarba jön. A második héten nem tanulunk egy betűt sem, de folytonosan felnyújtjuk

kezünket, persze nem fog felhívni. A harmadik héten meg se moccanunk, csak szép nyugodtan ülünk, és a tanítónő nem tudja majd, mire vélje a dolgot: készültünk-e vagy sem. Így aztán hamarosan békében hagy bennünket. Csak nem pazarolja az idejét arra, hogy felhívjon valakit, aki tud!

Cal módszere bevált. Az ikreket rövidesen nemcsak békében hagyták, de okosságuk révén bizonyos tekintélyre tettek szert. Ha a tényeket nézzük, Cal módszere valójában időpocsékolás volt, hiszen mindkét fiú elég könnyen tanult.

Cal a golyózás terén is nagy eredményeket tudott elérni, és munkához látott, hogy magához kaparintsa az iskolaudvar valamennyi “agátját” és “glézását”, agyag- és üveggolyóját. Ezeket aztán, amikor a golyózási idény véget ért, csigákért cserélte el. Egy időben legalább negyvenöt csigát birtokolt és használt törvényes fizetőeszközül; minden szín és nagyság képviselve volt köztük, a nehéz, otromba gyerekcsigáktól a hosszú, vékony, veszedelmes torpedócsigákig, amelyek tűhegyen forogtak.

Aki csak látta az ikreket, észrevette, mennyire különböznek egymástól; az emberek meghökkentek, nem értették, hogy lehet ez. Cal, ahogy nőtt, egyre feketébb hajú, sötétebb bőrű lett. Fürge volt, magabiztos és titkolódzó. Csak az okosságát nem tudta eltitkolni, pedig azt is megkísérelte. A felnőttekre erősen hatott az, amit koraérettségének neveztek - kissé meg is ijedtek tőle. Senki sem kedvelte Calt túlságosan, de mindenki félt tőle egy kicsit, és ez megbecsüléssel járt. Ha nem is voltak barátai, meghunyászkodó osztálytársai szívesen befogadták körükbe. Egészen természetesen Calt illette - meg a céltudatos vezető szerep az iskolaudvaron.

Ha eltitkolta leleményességét, sebeit is elrejtette. Ezért vastagbőrűnek, érzéketlennek tartották - sőt kegyetlennek is.

Aron felé mindenhonnan áradt a szeretet. Félénk és túl érzékeny fiúnak tartották. Fehér-rózsaszín bőre, aranyhaja, egymástól messze eső kék szeme felkeltette az emberek figyelmét. Az iskolában eleinte kellemetlenséget okozott neki, hogy olyan csinos, de akik próbára akarták tenni, csakhamar rájöttek, hogy Aron csökönyös, kitartó, csöppet sem félénk verekedő, különösen ha sírásra fakasztották. Ennek híre ment, és a kötekedők, akik természetesnek tartották, hogy az új fiúkat meggyötörjék, jónak látták kitérni útjából. Aron meg sem kísérelte, hogy természetét eltitkolja. A külseje rejtette el, amely igazi természetének éppen az ellentéte volt. Ha egyszer megválasztotta útját, a végsőkig kitartott rajta. Nem volt bonyolult természet, és majdnem teljesen hiányzott belőle a változékonyság. Teste érzéketlen volt a fájdalommal szemben, mint ahogy elméje nem vette észre a szellem finomabb rezdüléseit.

Cal ismerte fivérét, és kézben is tudta tartani azáltal, hogy kibillentette egyensúlyából, de ez csak egy bizonyos pontig vált be. Cal tudta, mikor kell félrehúzódnia, sőt elszaladnia. Az irányváltozás zavarba hozta Aront, de ez volt az egyetlen dolog, ami meg tudta zavarni. Kijelölte a maga útját, és szilárdan haladt rajta, nem nézett se jobbra, se balra - egyszerűen nem érdekelte semmi, ami útján kívül esett. Érzelmei ritkák voltak, de akkor aztán erősek. Egész lényét eltakarta angyali arca, bár ő maga nem törődött vele, és nem is tehetett róla, akárcsak egy őzgida fiatal irhája pettyes mintájáról.

2

Az első napon, amit az iskolában töltött, Aron türelmetlenül várta a szünetet. Akkor tüstént átment a leányoldalra, hogy Abrával beszéljen. A sivalkodó lányok csapata sem tudta elűzni. Egy felnőtt tanítónő kellett hozzá, hogy visszakergesse a fiúoldalra.

Délben nem találkozott Abrával, mert a lány apja érte jött magas kerekű csézáján, hogy hazavigye ebédelni. Aron a tanítás után kinn, az iskola kapuja előtt várta Abrát.

Végre kijött, osztálytársnői vették körül. Arca nyugodt volt, semmi jelét nem adta annak, hogy ő is várta Aront. Olyan szép volt, hogy egyetlen lány sem jöhetett a nyomába az iskolában, de fölötte kétes, hogy Aron ezt egyáltalán észrevette-e.

A lányok felhője nem akart szétfoszlani. Aron háromlépésnyire mögöttük baktatott türelmesen és zavartalanul - még akkor is, amikor a lányok vállukon át vihogó, sértő, szúrós megjegyzéseket hajigáltak felé. De fokozatosan lemaradtak, ki-ki a maga otthona felé tartva, és csak három lány maradt, amikor Abra eljutott kertjük fehér kapuja elé, és befordult rajta. A barátnők hátrafordultak, egy pillanatig Aronra bámultak, vihogtak, azután folytatták útjukat.

Aron leült a járda szegélykövére. Egy perc múlva a kilincs megmoccant, a fehér kapu kinyílt, és Abra felbukkant. Keresztülment a járdán, és ott állt Aron fölött.

- Mit akarsz? - kérdezte.

Aron nagy szeme felpillantott rá.

- Eljegyezted magad valakivel? - mondta.

- Csacsi - felelte a lány.

Aron feltápászkodott.

- Azt hiszem, még jó sok időbe telik, amíg összeházasodhatunk - mondta.

- Ki akar összeházasodni?

Aron nem felelt. Talán nem is hallotta. Elindult a lány mellett.

Abra erős, határozott léptekkel haladt, és egyenesen maga elé nézett. Arcán bölcsesség és báj tükröződött. Mintha mélyen elmerült volna gondolataiba. Aron, amint mellette lépkedett, egyetlen pillanatra sem vette le róla szemét. Olyan figyelemmel csüggött Abra arcán, mintha feszes zsineg fűzné hozzá.

Szótlanul haladtak el a Pocokiskola mellett, ahol a járda véget ért. Abra jobbra fordult, és átvágott a frissen kaszált réten. Lábuk alatt szétmorzsolódtak a fekete agyaggöröngyök.

A rét peremén kis szivattyúház állt. Mellette fűzfa virult, a kiloccsanó fölös víz táplálta. A fűz ágainak bő szoknyája leért majdnem a földig.

Abra szétválasztotta az ágakat, mint egy függönyt, és belépett a sátorba, amelyet a fűz suhogó ágai vontak a törzs köré. A leveleken keresztül ki lehetett nézni, de odabenn, az ágsátor védett mélyében kellemes, biztonságos meleg volt. A délutáni napsugarak aranylón törtek át a fonnyadó leveleken.

Abra leült a földre, vagy inkább mintha leereszkedett volna, bő szoknyáját hullámzóan elrendezve maga körül. Kezét összekulcsolta ölében, mintha imádkoznék. Aron leült mellé.

- Azt hiszem, jó sok időbe beletelik még, amíg összeházasodhatunk - mondta újra.

- Nem olyan veszélyes - felelte Abra.

- Szeretném, ha már ott tartanánk.

- Nem tart olyan soká - mondta Abra.

- Gondolod, hogy apád beleegyezik? - kérdezte Aron.

A gondolat új volt Abra számára; megfordult, és megnézte a fiút.

- Talán meg sem fogom kérdezni - mondta.

- És az édesanyád?

- Ne háborgassuk őket - felelte Abra. - Úgyis csak azt fogják hinni, hogy amit akarok, rossz vagy nevetséges. Tudsz titkot tartani?

- Jobban, mint bárki más. Magamnak is vannak titkaim... néhány.

- Nos - mondta Abra -, akkor ezt az egyet tedd a többi közé, és kész.

Aron felszedett egy ágat, és vonalat húzott a fekete földön.

- Abra, mondd... tudod, hogy születnek a gyerekek?

- Tudom - mondta a lány. - Neked ki mondta el?

- Lee. Megmagyarázta az egészet. Azt hiszem, nekünk még sokáig nem lehetnek gyermekeink.

Abra leereszkedő okossággal elbiggyesztette ajkát.

- Nem is olyan sokáig - mondta.

- Majd valamikor lesz egy házunk, kettőnknek - mondta Aron nagy zavarban. - Majd bemegyünk, bezárjuk az ajtót, és nagyon kellemes lesz. De az még sok időbe telik.

Abra kinyújtotta kezét, és megérintette Aron karját.

- Ne törd a fejed azon, mennyi időbe telik - mondta. - Nézd csak, ez is olyan, mint egy ház. Amíg várnunk kell, játszhatjuk azt, hogy itt lakunk. És te leszel a férjem, és akkor engem a feleségednek nevezhetsz.

Aron megpróbálta, előbb suttogva, majd hangosan:

- Feleségem.

- Ez olyan lesz, mintha már úgy élnénk - vélte Abra.

Aron karja megremegett a lány keze alatt. Abra elhúzta kezét, és tenyerével felfelé, ölébe ejtette. Aron hirtelen megszólalt:

- De amíg így élünk, talán mást is csinálhatnánk.

- Mit?

- Talán úgy csinálhatnánk, mintha te volnál az édesanyám.

- Könnyen meg tudom csinálni - mondta Abra.

- Nem haragszol érte?

- Nem. Szívesen megteszem. Akarod, hogy elkezdjük most mindjárt?

- Persze - mondta Aron. - És hogy látnál hozzá?

- Ó, azt könnyen megmondhatom - felelte Abra, és turbékoló hangon folytatta: - Gyere, kisfiam, tedd a fejed anyukád ölébe. Gyere, édes kisfiam. Anyuka majd az ölében tart.

Ölébe vonta a fiú fejét, és most hirtelen, minden előzmény nélkül Aron sírva fakadt, és nem tudta abbahagyni. Csendesen sírt, Abra meg az arcát simogatta, és szoknyája szegélyével törölgette omló könnyeit.

A nap lesiklott nyugvóhelyére, a Salinas folyó mögé, és egy madár csodálatosan rázendített énekére valahol az aranyló réten. Olyan szép volt ott a fűzgallyak sátra alatt, hogy gyönyörűbbet el sem lehet képzelni.

Aron könnyei lassan, nagyon lassan elapadtak, most már jól érezte magát, és szívét melegség öntötte el.

- Jó kis babám, édes kis gyermekem - mondta Abra. - Gyere, anyukád majd szépen hátrafésüli a hajadat.

Aron felült, és szinte dühösen felkiáltott:

- Én csak ritkán szoktam sírni, legfeljebb akkor, ha haragszom. Nem is tudom, most miért sírtam.

- Emlékszel az édesanyádra? - kérdezte Abra.

- Nem. Meghalt, amikor még egészen csöpp kisgyerek voltam.

- És nem tudod, milyen volt?

- Nem.

- De képen talán csak láttad?

- Nem, ha mondom. Nálunk nincsenek képek. Kérdeztem Leet, de azt mondta, nincs róla kép... illetve, azt hiszem, Cal kérdezte meg Leet.

- Mikor halt meg a mamád?

- Rögtön azután, hogy én meg Cal megszülettünk.

- Hogy hívták?

- Lee azt mondta, Cathynek hívták. Mondd csak, mit kérdezel annyit?

Abra nyugodtan folytatta:

- Milyenek voltak a színei?

- Micsoda?

- A haja világos volt vagy sötét?

- Nem tudom.

- Apád sohasem mondta meg?

- Sohasem kérdeztük.

Abra elhallgatott, és Aron nemsokára megkérdezte:

- Mi van veled? Elvitte a macska a nyelvedet?

Abra a lemenő napot figyelte.

- Haragszol rám - kérdezte Aron nagy zavarban, majd kísérletképpen hozzátette -, feleségem?

- Nem. Nem haragszom. Csak csodálkozom.

- Min?

- Valamin. - Abra kemény kis arca megfeszült a benne forrongó problémától. - Mondd csak - kérdezte -, milyen az, ha valakinek nincs anyja?

- Mit tudom én? Olyan, mint akármi más.

- Te talán nem is tudod a különbséget.

- Dehogynem tudom. De jobban szeretném, ha kimondanád, ami a bögyödben van. Olyan vagy, mint a rejtvény a képes újságban.

Abra nem hagyta magát tömör nyugalmából kizökkenteni.

- Szeretnéd, ha volna édesanyád? - kérdezte.

- Micsoda őrültség! - mondta Aron. - Persze hogy szeretném. Mindenki örül, ha van anyja. Csak nem akarod az érzéseimet megbántani? Cal néha megpróbálja, aztán kinevet.

Abra elfordította fejét a lenyugvó naptól. Szeme káprázott, nem látott a bíborvörös foltoktól, amiket a nap a szemébe égetett.

- Az előbb azt mondtad, hogy tudsz titkot tartani, igaz?

- Persze hogy tudok.

- És van neked olyan igazi, háromkeresztes, inkább-vágd-el-a-torkomat-de-nem-árulom-el titkod?

- De mennyire, hogy van!

- Mondd meg nekem, mi az, Aron - szólt Abra halkan, lágyan, különös melegséggel becézgetve a fiú nevét.

- Mit mondjak meg?

- Azt az igazi, mélységes, pokol és kárhozat titkot, amit magadban őrizgetsz.

Aron riadtan visszahúzódott a lánytól.

- Nem... nem akarom! - mondta. - Milyen jogon faggatsz? A titkomat nem mondom el senkinek.

- Gyere, édes kisbabám, mondd meg anyádnak - turbékolt Abra. Megint könnyek gyülekeztek Aron szemében, de ezúttal a harag könnyei voltak.

- Nem is tudom már, hogy el akarlak-e venni feleségül - mondta. - Azt hiszem, most már hazamegyek.

Abra kezét a fiú csuklójára tette, és ott is hagyta. Hangjából eltűnt a kacérkodás.

- Csak látni akartam. Azt hiszem, meg tudsz őrizni egy titkot, ahogy kell.

- De mért vetted a fejedbe, hogy kipróbálod? Most már dühös vagyok. A gyomrom kavarog.

- Azt hiszem, elárulok neked egy nagy titkot - mondta Abra.

- Te? Hohó! - gúnyolódott vele Aron. - Hát kettőnk közül ki az, aki nem tud titkot tartani?

- Ezt próbáltam eldönteni - felelte Abra. - Azt hiszem, elárulom neked a titkomat, mert talán a javadra válik. Talán megörülsz neki.

- Ki tiltotta meg neked, hogy elmondd?

- Senki - felelte a lány. - Én magam határoztam el, hogy titokban tartom.

- Úgy? Azt hiszem, ez akkor kissé más. No, mi az a te régi titkod?

A vörös nap izzó peremét rátámasztotta Tolloték házának tetejére, a Blanco Road végében. Tolloték kéménye fekete hüvelykujjként meredt a vörös sugárzásba.

- Ide hallgass - mondta Abra halkan. - Emlékszel még arra a napra, amikor nálatok voltunk? Tudod, akkor...

- Hogyne tudnám.

- Később a kocsiban elaludtam, és amikor felébredtem, apám meg anyám nem tudta, hogy ébren vagyok. Akkor mondták, hogy a te mamád nem halt meg, csak elment. Azt mondták, valami rossz dolog történhetett vele, és erre elment.

- Meghalt! - mondta Aron rekedt hangon.

- Hát nem volna nagyszerű, ha nem halt volna meg?

- Apám azt mondta, hogy meghalt. Az én apám nem hazudik.

- Talán csak azt hiszi, hogy meghalt.

- Nem - mondta Aron. - Apám tudja, hogy mit beszél. De most már egy kis bizonytalanság érződött a hangjában.

- Hát nem volna nagyszerű, ha megtalálnék a mamádat? - folytatta Abra. - Tegyük fel, hogy elvesztette az emlékezőtehetségét, vagy valami ilyesmi. Már olvastam ilyet. És mi megtalálnék, és rávezetnénk arra, amit elfelejtett.

A regényesség varázsa felkapta hátára, mint egy erős hullám, és vitte, sodorta magával.

- Majd megkérdezem apámat - mondta Aron.

- Aron! - szólt rá a lány szigorúan. - Amit elmondtam neked, az titok!

- Ki mondja?

- Én mondom. Most pedig mondd el szépen utánam: “Háromkeresztes mérget veszek, és elvághatod a torkomat, ha bárkinek is elárulom.”

Aron egy percig habozott, majd megismételte:

- Háromkeresztes mérget veszek, és elvághatod a torkomat, ha bárkinek is elárulom.

- Most meg köpj a tenyeredbe... nem úgy... így jó! - mondta Abra. - Most add ide a kezed...látod... dörzsöld szét a köpést egészen. Most meg töröld a kezed szárazra a hajadon. - Mindketten pontosan követték az előírást, azután Abra ünnepélyesen kijelentette: - No, most aztán szeretném látni, hogy akárkinek is elmondd. Ismertem egy lányt, aki ugyanígy megesküdött, és mégis elárulta a titkot valakinek. Tudod, mi történt vele? Kigyulladt a csűr, és ő benne égett!

A nap lement Tolloték háza mögött, és vele együtt eltűnt az aranyos ragyogás. A Toro-hegy mögött kigyulladt az esthajnalcsillag.

- Engem otthon elevenen megnyúznak - mondta Abra. - Gyere! Siessünk! Fogadjunk, apám már kieresztette a kutyát, hogy szimatoljon utánam. Meg fog korbácsolni.

Aron hitetlenül meresztette rá a szemét.

- Megkorbácsolni? Csak nem korbácsolnak meg?

- Te csak úgy képzeled, hogy nem.

- No, csak próbálják meg! - kiáltott fel Aron szenvedélyesen. - Ha valaki korbácsot mer emelni rád, vigyázzon magára, mert én megölöm! Meg is mondhatod neki. - Egymástól távol eső kék szemei összehúzódtak, majd felcsillantak. - Az én feleségemet ne korbácsolja meg senki! - tette hozzá fenyegetően.

Abra megölelte a fiú nyakát a félhomályban, a fűzfa alatt, azután megcsókolta nyitott száját.

- Szeretlek, férjem - mondta, megfordult és eliramodott. Szoknyáját felkapta a térde fölé, és csipkés szegélyű fehér bugyija meg-megvillant, amint rohant hazafelé.

3

Aron visszatért a fűzfa törzséhez, leült a földre, és hátát a fa kérgének támasztotta. Agyára szürke köd borult, és gyomra égett. Igyekezett érzelmeiből gondolatokat és képeket kiszűrni, abban a reményben, hogy akkor a fájdalom megszűnik. Nehéz feladat volt. Lassú, megfontolt elméje nem tudott egyszerre több gondolatot és érzést befogadni. Egyelőre a zárt ajtón nem tudott behatolni más, csak a fizikai fájdalom. Egy idő múlva kis rés nyílt az ajtón, és egy dolog bejuthatott, hogy megvizsgálja, azután egy második, egy harmadik - mindig csak egyenként -, amíg végül elméje valamennyi kérdést feldolgozta. De mégsem valamennyit. A zárt ajtó mögött még egy szörnyeteg várakozott, bebocsátást követelve. Aron ezt hagyta utolsónak.

Legelőször Abrát engedte be, és aprólékosan megvizsgálta ruháját, arcát, az érzést, ahogy Abra keze az arcát simogatja, még a belőle áradó illatot is, amely kissé a tejre emlékeztette, kissé meg a metszett üvegre. Aron most újra látta, érezte, hallotta Abrát, még a szagát is újra magába szívta. Arra gondolt, milyen tiszta a lány, a keze, a körme, milyen nyílt és egyenes, egészen más, mint azok a vihogó fruskák az iskolaudvaron.

Azután sorra került az az emlék is, amint feje Abra ölében nyugodott, és sírt, sóvárogva zokogott, valamire vágyott, de valami módon úgy érezte, hogy meg is kapta. Talán az, hogy kívánsága teljesült, indította el a könnyeit.

A következő, amire gondolt, Abra trükkje volt - ahogy próbára tette. Kíváncsi volt, mit szólt volna Abra, ha mindjárt elárul neki valami titkot. De milyen titkot árulhatott volna el, ha hajlandó is rá? Pillanatnyilag nem is jutott eszébe semmiféle titok - kivéve azt, ami még ott dörömbölt az ajtó előtt, bebocsátást követelve.

Most felbukkant agyában a legforróbb kérdés, amit Abra feltett: “Milyen az, ha valakinek nincs anyja?” És milyen érzés? Egyáltalán semmiféle érzés! Nono! Hát az osztályban, karácsonykor vagy bizonyítványosztáskor, amikor a többi gyerek anyja eljön az ünnepségre? Akkor persze rájött a néma sírás meg a szótlan epedés. Hát ilyen érzés az.

Salinast mocsarak vették körül, lépten-nyomon tócsák lepték el, tele bokrokkal, kákával. És minden tócsában békák ezrei nyüzsögtek. Este a levegőt annyira eltöltötte brekegésük, hogy olyan volt, mintha a csend dübörögne. Valóságos fátyol volt, a megszokott háttér, és ha hirtelen eltűnt - például mennydörgés után -, hiánya megdöbbentette az embert. Még az sem volt lehetetlen, hogy ha egy éjszaka a békák elhallgattak volna, egész Salinas felébredt volna álmából, azzal az érzéssel, hogy valami nagy lárma kerekedett, attól nem tud aludni. A békák milliónyi dalában mintha ritmus lett volna és kádencia - vagy talán a fülünk működése hiteti ezt el velünk, mint ahogy szemünk feladata, hogy csillogást csiholjon a csillagokból.

Immár sötét volt, egészen sötét a fűzfa alatt. Aron éppen azon tűnődött, vajon felkészült-e már a nagy probléma befogadására, amikor a szörnyeteg már ott is volt, beosont magától.

Tehát az anyja él. Hányszor elképzelte, hogy a föld alatt fekszik, csendesen, hidegen, de épségben, oszlástól megkímélve. De nem úgy van. Anyja él valahol, ide-oda járkál és beszél, a keze is mozog, és a szeme nyitva van.

Aront ma boldogság árasztotta el, és az öröm hullámai közepette egyszerre csak rászakadt a szomorúság és a veszteség érzése, valami rettenetes veszteségé. Meghökkent tőle, megzavarodott. Szemügyre vette a szomorúságnak ezt a felhőjét. Miről is van szó? Ha anyja él, apja hazudott. Vagyis, ha az egyik él, a másik meghalt. Aron hangosan mondogatta a fűzfa alatt: “Anyám meghalt - valahol keleten temették el.”

A sötétben látta Lee arcát, és hallotta Lee halk beszédét. Lee nagyon jól épített. Az igazságot nemcsak szerette, hanem imádta, istenítette - másrészt vérében volt ennek az érzésnek természetes ellentéte is, a hazugság utálata. Nagyon világosan megmagyarázta a fiúknak, hogy gondolja ezt. Ha valami nem igaz, de nem tudtad, az csak tévedés. De ha tudtad, mi az igaz, de átalakítottad, megváltoztattad, hazugsággá torzítottad - akkor utálatos dolgot műveltél, és utálatos vagy te magad is.

Most fülébe duruzsolt Lee hangja:

- Tudom, hogy a hazugságot néha jóságból, részvétből használják. De nem hiszem, hogy valaha is használna, jót tenne bárkinek. Az igazság gyors fájdalma elmúlhatik, de a hazugság lassú, maró gyötrelme végtelen, kiapadhatatlan fájdalom.

És Lee lassan, türelmesen dolgozott, jól megvetette az épület alapját, és közepébe Adamet állította, mint az igazság legfőbb pillérjét.

Aron fejét rázogatta a sötétben, erősen rázta hitetlenségében. “Ha apám hazug, Lee is hazug” - mondta. De ha így van, akkor elveszett. Kihez forduljon kérdéseivel? Cal persze hazug, de Lee sziklaszilárd meggyőződése arra késztette, hogy okosan hazudjék. Aron érezte, hogy valaminek meg kell halnia - vagy az ő világának, vagy az anyjának.

De hirtelen megjelent előtte a megoldás. Abra nem hazudott. Csak azt mondta el neki, amit hallott, és a szülei is csak hallották. Felugrott, anyját gyorsan visszagyömöszölte sírjába, és elreteszelte agyát, hogy ne is gondoljon rá többé.

Későn érkezett a vacsorához.

- Abrával voltam - magyarázkodott.

Vacsora után Adam letelepedett új, kényelmes karosszékébe, és a *Salinas Index*-et olvasta. Egyszerre csak simogató kéz érintését érezte a vállán, és felpillantott.

- No, mi az Aron? - kérdezte.

- Jó éjszakát, édesapám - mondta a fiú.

HARMINCHETEDIK FEJEZET

1

A február Salinasban többnyire nyirkos és hideg, és csupa nyomorúság. Akkor zúdulnak le a leghevesebb esők, és ha a folyó megárad, erre is februárban kerül sor. 1915 februárja is nagyon csapadékos volt.

Traskék jól berendezkedtek Salinasban. Lee, ha már egyszer feladta áporodott álmát a könyvesboltról, új otthont teremtett magának a Reynaud-féle pékséggel szomszédos házban. A farmon ingóságait jóformán ki sem csomagolta, hiszen ugrásra készen állt, hogy eliramodjék valami más helyre. De itt most, életében először, fészket épített magának, tollakkal puhán kipárnázott, kényelmes és maradandó otthont.

A nagy hálószoba jutott neki, a kapu mellett. Lee mélyen belenyúlt megtakarított pénzébe. Azelőtt sohasem adott ki egy centet sem fölöslegesen, hiszen minden pénzét a könyvkereskedésre tartogatta. Ám most egy kemény kis ágyat és íróasztalt vásárolt magának. Polcokat rakott a falra, kicsomagolta könyveit, szép kis összeget fektetett egy süppedő szőnyegbe, és művészi nyomatokat szegezett a falakra. Mély és kényelmes Morris-széket állított a legjobb olvasólámpa alá, amelyet elő tudott keríteni. Végül pedig egy írógépet vásárolt, és nekilátott, hogy megtanulja használni.

Miután így szakított spártai életmódjával, a Trask háztartást is átalakította, és Adam nem ellenkezett vele. Gáztűzhely került a házba, villanydrótok és telefon. Lee lelkiismeret-furdalás nélkül költötte Adam pénzét - új bútorokra, új szőnyegekre, gázzal működő vízmelegítőre meg egy nagy hűtőszekrényre. Nemsokára elmondhatták, hogy alig van még egy ilyen jól felszerelt ház egész Salinasban. Lee így védekezett Adam előtt:

- Önnek van pénze bőven. Szégyen volna, ha nem tudná élvezni.

- Nem is panaszkodom - tiltakozott Adam. - Csak magam is szeretnék vásárolni valamit. Mit vegyek?

- Miért nem megy el Logan zenekereskedésébe? Meghallgathatná az új fonográfokat.

- Azt hiszem, meg is teszem - mondta Adam. És vásárolt egy Victor viktrolát, magas instrumentumot, aztán rendszeresen bejárt Loganhez, hogy megnézze, milyen új hengerek érkeztek.

A növekvő század kihántotta Adamet héjából. Előfizetett két folyóiratra, az *Atlantic Monthly*-ra meg a *National Geographic*-re. Csatlakozott a szabadkőművesekhez, és komolyan mérlegelte, hogy az Elk-klubba[6] is belépjen. Az új hűtőszekrény elbűvölte. Vásárolt egy szak-könyvet, amely a hűtéstechnikával foglalkozott, és nekilátott a tanulmányozásához.

Az igazság az, hogy Adamnek munkára volt szüksége. Végre felocsúdott hosszú álmából, és szükségét érezte annak, hogy csináljon valamit.

- Azt hiszem, valami üzletbe kezdek - mondta Leenek.

---

[6] Jávorszarvas kör: amerikai kisvárosok kedvelt férfiklubjai, mint nálunk valamikor a polgári kaszinók.

- Mi szüksége lenne rá? Elég pénze van ahhoz, hogy megéljen belőle.

- De szeretnék csinálni valamit.

- Az más - mondta Lee. - És tudja már, hogy mit szeretne csinálni? Mert én nem hiszem, hogy üzleti téren sokra vinné.

- Miért ne?

- Hát csak úgy gondolom - mondta Lee.

- Nézze csak, Lee, szeretném, ha elolvasná ezt a cikket. Azt írja, Szibériában kiástak egy masztodont. Jégbe volt fagyva ezer meg ezer esztendő óta. És a húsa még mindig jó.

Lee rámosolygott.

- Úgy látszik, önnek bogarat dugtak a fülibe - mondta. - Mit tartogat azokban a bögrékben, a jégszekrényben?

- Mindenfélét.

- Ez az üzleti terv? Egyik-másik bögre jó büdös már.

- Csak egy ötlet - felelte Adam. - De nem tudok tőle szabadulni. Nem tudom kiverni a fejemből azt a gondolatot, hogy bármit a világon épségben el lehet tenni, ha elég hidegen tartjuk.

- Jól van, csak ne rakjon masztodonhúst a jégszekrénybe - mondta Lee.

Ha Adam feje tele lett volna ezernyi ötlettel, mint annak idején Sam Hamiltoné, talán tovaröppentek volna - de csak egy ötlete volt. A jégbe fagyott masztodont nem tudta kiverni fejéből. Kis csészékben továbbra is ételeket rakott a jégszekrénybe - gyümölcsöt, pudingot, egy kis húst, nyersen és megfőzve. Megvett minden könyvet, amely a baktériumokról szólt, ha hozzájuthatott, és folyóiratokat hozatott, amelyek enyhén tudományos jellegű cikkeket közöltek. És mint ahogy rendszerint történik az emberekkel, akiknek agyába egy gondolat fészkelődik be - ennek a gondolatnak a megszállottja lett.

Salinasban egyetlen jéggyár működött - kisebbfajta üzem, de éppen elég ahhoz, hogy ellássa jéggel a fagylaltozókat, meg azt a néhány családot, amelynek jégszekrénye volt. A lóvontatta jegeskocsi naponta megtette szokásos útját.

Adam el-eljárogatott a jéggyárba, és nemsokára bevitte bögrécskéit a fagyasztókamrákba. Sóvárogva gondolt arra, bárcsak élne még Sam Hamilton, akkor megvitatná vele a dolgokat. Sam bizonyára hamarosan elsajátítaná a szükséges tudnivalókat ezen a területen, gondolta.

Egy esős délután hazafelé tartott a jéggyárból, és éppen Sam Hamiltonra gondolt, amikor megpillantotta Will Hamiltont, amint belépett az Abbot House söntésbe. Utánament, és leült mellé egy magas székre.

- Mért nem jön el egyszer hozzánk vacsorázni? - kérdezte Adam.

- Szívesen elmennék - felelte Will. - Ide hallgasson, mondok valamit. Most egy üzleti tárgyalás vár rám. De ha idejében végzek, benézek magukhoz. Valami fontosabb ügy?

- Hát, magam sem tudom. Spekulálok valamin, és szeretném hallani a tanácsát.

A megyében majdnem minden üzleti terv előbb vagy utóbb Will Hamilton elé került. Valami ürüggyel kitért volna a meghívás elől, de eszébe jutott, hogy Adam gazdag ember. Egy üzleti ötlet nem sokat számít, de ha komoly készpénz van mögötte, az már egészen más.

- Mit szólna hozzá, ha előnyös ajánlatot kapna a birtokára? - kérdezte.

- Hm... nem tudom. A fiúk nagyon szeretik, különösen Cal. Azt hiszem, nem válok meg tőle.

- Én meg, úgy hiszem, nagyon jól el tudnám adni.

- Nem, nem. Most bérbe van adva, és meghozza az adót, a költségeket. Nem adom el.

- Hát ha nem tudok eljönni vacsorára, talán beállítok valamivel később - mondta Will.

Will Hamilton már tekintélyes üzletember volt. Senki se tudta pontosan, mi mindenben van benne a keze, de közismert volt, hogy Will okos és viszonylag elég gazdag ember. Az az üzleti tárgyalás, amelyre az imént hivatkozott, füllentés volt. Politikájához tartozott, hogy mindig borzasztó elfoglaltnak tüntesse fel magát.

Egyedül vacsorázott meg az Abbot House-ban. Bizonyos, jól kiszámított idő múltán kiment az utcára, megkerülte a Central Avenue sarkát, és becsöngetett Adam Trask házába.

A fiúk már ágyban voltak. Lee varrókosarával ült az asztalnál, a hosszú fekete harisnyákat foltozta, amiket az ikrek viseltek, ha iskolába mentek. Adam a *Scientific American* olvasásába merült. A csöngetésre felkelt, bebocsátotta Willt, és egy széket húzott számára az asztalhoz. Lee behozta a kávéskannát, és folytatta a harisnyafoltozgatást.

Will elhelyezkedett a székben, vastag szivart vett elő, és rágyújtott. Várta, hogy Adam kezdje meg a játszmát.

- Szép időt kaptunk a változatosság kedvéért - mondta Adam. - Hogy van az édesanyja?

- Remekül. Mintha napról napra fiatalabb lenne. És a fiúk? Már jó nagyok lehetnek.

- Hát bizony nőnek. Cal fellép az iskola színielőadásán. Valóságos színész. Aron meg igazán jól tanul. Cal farmer szeretne lenni.

- Nem rossz dolog, ha úgy fognak hozzá, ahogy kell. Az országnak szüksége van széles látókörű farmerekre. - Will kissé kelletlenül várakozott. Arra gondolt, hátha túlzottak a hírek, amelyek Adam vagyonáról szólnak. Lehetséges volna, hogy Adam kölcsönt szeretne felvenni a birtokára? Will gyorsan kiszámította, mennyi kölcsönt adna a Trask-birtokra, meg azt is, hogy maga mennyi kölcsönt tudna kapni rá. A két összeg nem volt azonos, de a kamatláb sem. Csakhogy Adam még mindig nem akart előrukkolni elgondolásával. Will elvesztette türelmét. - Nem maradhatok sokáig - mondta. - Megígértem valakinek, hogy még ma este, a későbbi órákban tárgyalok vele.

- Nem iszik még egy csésze kávét? - javasolta Adam.

- Nem, köszönöm. Nem tudok tőle aludni. Nem valami konkrét ügyben kívánt velem beszélni?

- Az ön édesapja járt az eszemben - felelte Adam -, és arra gondoltam, milyen jó volna egy Hamiltonnal beszélgetni.

Will kissé kényelmesebben dőlt hátra székében.

- Hát az öreg nagy volt, ami a beszélgetést illeti - mondta.

- Valahogy jobb lett az ember, ha vele beszélt - jegyezte meg Adam.

Lee felpillantott a stoppolófájáról.

- Talán az a legjobb társalgó a világon - mondta -, aki hozzásegíti a másikat, hogy az beszéljen.

Will ránézett, és így szólt:

- Tudja, olyan furcsa hallgatni, ahogy ilyen nehéz, hosszú szavakat használ. Esküdni mernék, ezelőtt mindig csak pidzsin nyelven beszélt, nem?

- Azelőtt igen - felelte Lee. - Azt hiszem, hiúságból tettem. - Adamre mosolygott, de szavait Willhez intézte: - Hallotta-e, hogy valahol Szibériában kiástak egy masztodont a jégből? Százezer éve hevert ott, és a húsa még egészen friss volt.

- Masztodont?

- Valami őselefántfélét, amely a régi időkben itt élt a földön.

- És a húsa még friss volt?

- Akár a legporhanyósabb sertésszelet - mondta Lee. A fagombát bedugta egy fekete harisnya elnyűtt térdébe.

- Ez nagyon érdekes - vélte Will.

Adam nevetett.

- Lee még nem pirított rám - mondta -, de majd arra is sor kerül. Azt hiszem, csakugyan túlságosan kerülgetem a kását. Az egész dolog abból született, hogy már eluntam az örökös üldögélést. Keresek valamit, amivel agyonüthetném az időmet.

- Mért nem műveli meg a birtokát? - kérdezte Will.

- Nem... az nem érdekel. Tudja, Will, ne nézzen engem olyan embernek, aki valami állást keres. Nekem munka kell, nem állás, érti?

Will előlépett óvatosságából:

- És én... mivel lehetek a szolgálatára?

- Gondoltam, elmondom önnek a tervemet, és megkérem, mondja meg róla a véleményét. Ön üzletember.

- Persze, persze - mondta Will. - Nagyon szívesen.

- A hűtőipar foglalkoztat - folytatta Adam. - A fejembe vettem valamit, és nem tudok szabadulni tőle. Ha este elalszom, reggel megint ezzel ébredek. Még sohasem zavart meg valami ennyire. Én úgy érzem, nagyszerű elgondolás. De lehet, hogy sok gyenge pontja van.

Will kiegyenesítette keresztbe rakott lábait, és meglazította nadrágját, ahol vágta.

- Halljuk - mondta -, rukkoljon ki vele. Nem akar egy szivart?

Adam nem hallotta a kínálást, és a célzást sem értette el.

- Az egész országban nagy változások mennek végbe - mondta. - Az emberek már nem hajlandók úgy élni, mint azelőtt. Tudja-e, hol van a legnagyobb piaca a narancsnak télen?

- Nem. Hol?

- New York városában. Igen, olvastam, Mit gondol, az ország hideg tájain az emberek nem kívánják meg a romlandó termékeket télen is... például a zöldborsót, salátát, karfiolt? Az ország nagy részében hónapokon át nem lehet kapni ilyesmit. Pedig éppen itt, a Salinas-völgyben akár egész éven át tudjuk mindezt termelni.

- Csakhogy az éppen itt és éppen ott nem ugyanaz - mondta Will. - És mi az ön ötlete?

- Nos, Lee rávett arra, hogy szerezzek be egy nagy hűtőszekrényt, és így kezdtem érdeklődni a dolog iránt. Mindenféle főzeléket raktam bele, különféle elrendezésben. Tudja-e, Will, hogy

egy fej saláta, ha zsírpapírba csomagoljuk és a jeget apróra hasogatjuk körülötte, három hétig is megmarad? Amikor kiveszi, éppen olyan friss és ízletes, mint amikor betette a jég közé.

- No és? - kérdezte Will óvatosan.

- Nos, tudja, hogy a vasúti társaságok külön erre a célra épített gyümölcsszállító kocsikat járatnak. Elmentem és megnéztem, nagyon ügyes vagonok. Ma már semmi akadálya annak, hogy salátánkat tél közepén elszállítsuk a keleti partvidékre.

- És hol kapcsolódik bele ön? - kérdezte Will.

- Gondoltam, hogy megvásárolom a jéggyárat itt Salinasban, aztán megpróbálom a terményeinket elszállítani.

- Jó csomó pénz kellene hozzá.

- Jó csomó pénzem van - felelte Adam.

Will Hamilton dühösen beszívta ajkát.

- Igazán nem tudom, hogyan keveredtem ebbe - mondta. - Pedig már tudhatnám.

- Hogy érti?

- Nézze csak - mondta Will -, ha valakinek van egy ötlete, és tanácsért fordul hozzám, tudom, hogy nem is kíváncsi a tanácsomra. Azt akarja, hogy helyeseljem a terveit. És ha meg akarom őrizni a barátságát, legokosabb, ha azt mondom neki, hogy a terve kitűnő, és csak folytassa. De Ön olyan ember, akit szeretek, és aki a családom barátja, így hát kénytelen vagyok a sarkamra állni.

Lee letette a harisnyát, varrókosarát odébb tolta a padlón, és kicserélte szemüvegét.

- Mi hozza ki ennyire a sodrából, Will? - tiltakozott Adam.

- Az egész családom csupa istenverte feltalálóból állt! - fakadt ki Will. - Ötleteket tálaltak fel nálunk reggelire, sokszor más reggeli nem is volt. Annyi volt az ötlet, hogy közben az se jutott eszünkbe, miképpen lehetne annyi pénzt keresni, hogy a fűszerszámlát kifizessük. Ahogy egy kicsit boldogulni kezdtünk, apám vagy Tom máris feltalált valamit, és a szabadalom megette az egészet. Az egész családban én vagyok az egyetlen, no meg anyám, akinek nem voltak ötletei, és az egyetlen, aki valaha is keresett egy petákot. Tomnak volt egy csomó ötlete az emberek megsegítésére, az egész átkozottul közel volt a szocializmushoz. És ha most ön is azt mondja nekem, hogy fütyül a haszonra, és nem akar keresni, akkor nem állok jót magamért, fejéhez vágom ezt a kávéskannát!

- Haszon?... Hát nem is érdekel túlságosan.

- Akkor tüstént hagyja abba, Adam. Most már igazán a sarkamra állok. Ha mindenáron ki akar dobni negyven- vagy ötvenezer dollárt az ablakon, mégpedig jó gyorsan, hát akkor kövesse az ötletét. De én azt mondom, hagyja azt a nyavalyás ötletet a fenébe! Ássa el, és takarja be.

- Miért? Mi a hibás benne?

- Minden... elejétől végig. Az emberek a keleti partvidéken nem szokták meg, hogy télen friss főzeléket egyenek. Nem is fogják megvenni. A vagonjai meg valami mellékvágányon fognak rostokolni, és az egész szállítmány tönkremegy. A piac erős kezekben van. Mit magyarázzak még, Uramisten! Dühbe gurulok, ha látom, hogy naiv csecsemők egy ötlet hátán próbálnak belovagolni az üzleti életbe.

Adam felsóhajtott.

- Ha az ember önt hallja - mondta -, még azt képzeli, hogy Sam Hamilton közönséges bűnöző volt.

- Az édesapám volt, és nagyon szerettem, de bárcsak adta volna a Jóisten, hogy ne legyen annyi ötlete! - Will Adamre nézett, és meglátta szemében a csodálkozást, mire Will hirtelen elszégyellte magát. - Igazán nem akarom a családomat lepocskondiázni - mondta, fejét csóválgatva. - Meggyőződésem, hogy derék emberek voltak. De a tanácsot, amit önnek adtam, tovább is fenntartom. Hagyja a hűtőszakmát a fenébe!

Adam lassan Leehez fordult.

- Van még abból a citromos süteményből, amit vacsorára kaptunk? - kérdezte.

- Nem hiszem - felelte Lee. - Az imént mintha egereket hallottam volna kaparászni a konyhában. Attól tartok, ha megvizsgálnám a fiúk vánkosát, tojásnyomokat találnék rajta. De van egy jó fél liter whiskynk.

- Van? Hát akkor mért nincs az asztalon?

- Felizgattam magamat - mondta Will, és igyekezett nevetni önmagán -, egy kis ital jót tesz majd nekem. - Arca tüzespiros volt, és hangja erőlködve tört elő a torkán. - Kezdek hízni, az a baj - mondta.

Ivott két adag whiskyt, és megnyugodott. Kényelmesen elterpeszkedve oktatta Adamet:

- Vannak dolgok, melyeknek az értéke sohasem változik - mondta. - Ha pénzét be akarja fektetni valamibe, nézzen körül a világban. Ez a háború odaát Európában alighanem jó sokáig fog tartani. És ahol háború van, ott csakhamar felüti a fejét az éhség. Nem mondom, hogy biztos, de nem lepne meg, ha mi is belekeverednénk. Nem bízom ebben a Wilsonban, csupa elmélet, csupa nagy szó. És ha belekeveredünk, óriási vagyonokat lehet keresni nem romlandó élelmiszerekkel. Itt van például a rizs, a búza, a kukorica, a bab, ezekhez nem kell jég! Úgy is megmaradnak, és az emberek életben maradnak, ha hozzájutnak. Én azt mondom, ültesse be azt az egész vacak birtokát babbal, és a termést egyszerűen tegye el, majd meglátja, a gyermekeinek nem lesz gondjuk a jövőjükkel. A bab ma legfeljebb három cent. De ha belépünk a háborúba, csöppet sem csodálnám, ha tíz centre is fölmenne. És elég arról gondoskodni, hogy száraz helyen legyen, a bab nyugodtan kivárja, amíg nem kapkodnak érte. Ha sokat akar keresni, ültessen babot.

Azzal az érzéssel távozott, hogy jót tett. A szégyenkezés, amely előbb elfogta, elmúlt. Tudta, hogy jó tanácsot adott.

Amikor Will elment, Lee behozta egy citromtorta jó harmadrészét, és kettévágta.

- Neki nem való - mondta -, úgyis túl kövér.

Adam gondolataiba merült.

- Hiszen csak annyit mondtam neki, hogy szeretnék valamit csinálni - töprengett.

- Mi lesz a jéggyárral?

- Azt hiszem, mégis megveszem.

- Mellette ültethet egy kis babot is - vélte Lee.

2

Az év vége felé Adam belevágta fejszéjét a kemény fába. Szenzáció volt olyan esztendőben, amelyben amúgy is volt szenzáció bőven, helyi és nemzetközi viszonylatban egyaránt.

Amikor Adam felkészült, üzleti körökben úgy beszéltek róla, mint egy igazán nagystílű, haladó szellemű emberről. A jégbe csomagolt fejes salátával megrakott hat vagon elindítása polgári ünnepség volt, amelyen a kereskedelmi kamara is képviseltette magát. A vagonokat nagy plakátok díszítették. Feliratuk ez volt: “A Salinas-völgy fejes salátája.” De senki sem kívánt az üzletben anyagi részesedést vállalni.

Adam olyan erőket fedezett fel magában, melyekről sejtelme sem volt. Nagy feladat volt a salátát összegyűjteni, megtisztogatni, ládákba rakni, jegelni és vagonokba rakni, ehhez a munkához semmiféle gép vagy felszerelés nem akadt. Mindent rögtönözve kellett megszervezni, sok munkást felvenni és betanítani. Tanácsot mindenki adott, segítséget senki. Az emberek úgy vélték, hogy Adam egész vagyont költött eszméje megvalósítására, de hogy mekkora vagyont, nem tudták. Adam maga sem tudta. Lee volt az egyetlen, aki tudta.

Az elgondolás jónak látszott. A salátát bizományi kereskedők címére küldték New Yorkba, akik szívesen jó árat fizettek érte. Azután a vonat elindult, és mindenki hazament, várva az eredményt. Ha sikerül a dolog, akárhány ember akadt, aki hajlandó lett volna jó mélyen a zsebébe nyúlni, hogy az új üzletben részesedjék. Még Will Hamilton is azon töprengett, nem fogott-e mellé a tanácsával.

Azután az események olyan sorozata következett, amelyet egy korlátlan hatalmú és könyörtelen szívű ellenség sem tervezhetett volna meg hatásosabban. Amikor a vonat Sacramentóba ért, egy hótorlasz két napig lezárta a Sierrákat, és a hat vagon kénytelen volt egy holtvágányon álldogálni, miközben a jég lassan elolvadt. A harmadik napon a vonat átkelt a hegyeken, de éppen akkor az évszakhoz képest egészen korai hőség szakadt Közép-Nyugatra. Chicagóban - fatális véletlen folytán, melyben senki sem volt hibás - összezavarták az utasításokat. Szállítás közben megesnek az ilyen dolgok - ezúttal Adam hat vagon salátája állt a rendező pályaudvaron öt további napig. Ez éppen elég, fölösleges részletekbe bocsátkozni. Ami New Yorkba megérkezett, nem volt egyéb, mint hat vagon szörnyű lötty, amelytől megszabadulni is tetemes költségbe került.

Adam elolvasta a bizományos cég sürgönyét, hátradőlt a székében, és arcán különösen tartós mosoly jelent meg, amely valósággal ajkára fagyott, nem akart elmúlni.

Lee nem szólt hozzá, abban a reményben, hogy majd csak magához tér. A fiúk úgy tudták meg a dolgot, hogy meghallották, mit mond róla Salinas. Adam kötözni való bolond. Az ábrándozók, akik mindent jobban akarnak tudni, mindig bajba keverednek. Az üzletemberek saját vállukat veregették, amiért olyan előrelátóak voltak, hogy távol tartották magukat az ügytől. Hja, üzletembernek lenni - ahhoz tapasztalat kell. Aki örökség útján csöppen a pénzbe, mindig bajba jut. És ha még több bizonyíték kell, gondoljanak csak arra, hogyan vezette Adam a birtokát. Egy bolond és a pénze hamar elszakad egymástól. Jó lecke volt neki, talán okul belőle. Adam pedig megkettőzte jéggyára termelését.

Will Hamiltonnak eszébe jutott, hogy nemcsak ellenezte a tervet, de pontosan megmondta előre, mi történik. Nem örült neki, de mit csináljon, ha valaki nem hajlandó megfogadni egy higgadt üzletember tanácsát? Aztán ki ne tudná, hogy Willnek éppen elég alkalma volt az ilyen fantasztikus ötletek árnyoldalait kitapasztalni? Ha nem is mondták ki nyíltan, az embereknek eszükbe jutott, hogy Sam Hamilton is bolond volt. Ami meg Tom Hamiltont illeti, egyszerűen őrült volt szegény.

Amikor Lee úgy érezte, hogy elég idő telt el, nem kerülgette a forró kását. Leült egyenesen Adammel szembe, hogy kikerülhetetlenül magára vonja figyelmét.

- Hogy érzi magát? - kérdezte.

- Jól - felelte Adam.

- Nem akar visszamászni a barlangjába, úgy, mint régen?

- Miből gondolja? - kérdezte Adam.

- Mert az arca megint olyan, mint akkor volt. És szemében ugyanaz az alvajáró kifejezés fénylik. Remélem, nem sértem az érzelmeit.

- Nem - mondta Adam. - Csak egy dolgon töprengtem: vajon teljesen kikészültem-e?

- Nem egészen - felelte Lee. - Maradt körülbelül kilencezer dollárja, meg a farm.

- De még van egy kétezer dolláros számla, a szemét eltakarításáért.

- Az még a kilencezer dolláros egyenleg előtt volt.

- És elég nagy összeggel tartozom az új jéggyári gépekért.

- Azt már kifizettük.

- És még mindig maradt kilencezer?

- Meg a farm! - mondta Lee. - Talán a jéggyárat is el lehet adni.

Adam arca megfeszült, és eltűnt róla a révedező mosoly.

- Még mindig bízom benne, hogy lesz belőle valami - mondta. - Szerencsétlen balesetek egész sora okozta a bajt. Nem, a jéggyárat megtartom. A hideg mégiscsak megóvja a dolgokat. Továbbá a jéggyár hoz is egy kis pénzt. Talán még kispekulálok valamit.

- Csak igyekezzen olyasmit kispekulálni, ami nem kerül pénzbe - mondta Lee. - Nem szeretném itthagyni a gáztűzhelyemet.

3

Az ikrek mélységesen megérezték Adam bukását. Tizenöt évesek voltak, és elég sokáig éltek abban a tudatban, hogy gazdag ember fiai - nehéz volt leszokni róla.

Csak legalább ne történt volna minden akkora hűhóval, talán még el lehetne viselni. Borzalommal gondoltak a tehervagonokra aggatott nagy plakátokra. Ha az üzletemberek kinevették Adamet, a diákok még kegyetlenebbek voltak. Estétől reggelig divatba jött a fiúk új neve. “Saláta Aron és Saláta Cal” néven emlegették őket, vagy egyszerűen így: “a Salátafej”. Aron megbeszélte problémáját Abrával.

- Nagy változás előtt állunk - mondta.

Abra nagyon szép lánnyá fejlődött. Keble szépen megkelt az évek élesztőjétől, arcát a szépség nyugalma és melege öntötte el. Túlhaladt azon, amit csinosnak neveznek. Igazi szépség volt - erős, magabiztos és nőies.

Most Aron gondterhelt arcára nézett, és megkérdezte:

- Mért állnátok nagy változás előtt?

- Először is, azt hiszem, elszegényedtünk.

- Hát aztán? Mindenképpen dolgozni akartál, nem?

- Tudod, Abra, hogy főiskolára akarok menni.

- Még mindig megteheted. Majd segítek. Apád egész vagyonát elveszítette?

- Nem tudom. Azt mondják.

- Kik mondják? - kérdezte Abra.

- Istenem, mindenki. És talán a te szüleid sem akarják már, hogy a feleségem légy.

- Akkor nem mondom meg nekik - felelte Abra.

- Nagyon biztos vagy magadban.

- Igen - mondta a lány -, biztos vagyok magamban. Nem csókolnál meg?

- Hogyan? Most rögtön... itt az utcán?

- Miért ne?

- Mindenki látná.

- Hiszen éppen azt akarom.

- Nem - mondta Aron. - Nem szeretem a dolgokat ily módon közhírré tenni.

Abra megfordult, Aron elé lépett, és elállta az útját.

- Ide figyeljen, uram. Most rögtön csókoljon meg.

- Miért?

- Hogy ily módon mindenki megtudja - felelte Abra lassan -, hogy Salátafej úr felesége vagyok.

Aron gyorsan és zavartan megérintette ajkával arcát, aztán újra maga mellé kényszerítette a lányt.

- Lehet, hogy leghelyesebb volna, ha én magam lépnék vissza - mondta.

- Hogy érted?

- Nézd... most már nem vagyok hozzád való. Szegény srác vagyok, mint a többi. Azt hiszed, nem vettem észre, apád viselkedése mennyire megváltozott?

- Bolond vagy - mondta Abra. És kissé összeráncolta homlokát, mert maga is észrevette apján a változást.

Bementek a Bell-féle cukrászdába, és leültek egy asztalhoz. Abban az évben nagy divat volt a zellerfröccs. Ez az üdítőital foglalta el a jeges répalé helyét, amely az előző év nagy divatja volt.

Abra finom mozdulattal mártotta be a szalmaszálat a gyöngyöző folyadékba. Közben arra gondolt, mennyire megváltozott apja a salátaterv kudarca óta. Meg is mondta:

- Nem gondolod, Abra, hogy okos lenne egy másik fiúval foglalkoznod a változatosság kedvéért?

- De hiszen Aron jegyese vagyok.

- Jegyese! - horkant fel az apja. - Mióta jegyzik el egymást a gyerekek? Jobb lesz, ha körülnézel egy kicsit. Nem csak egy hal van a tengerben.

És eszébe jutott más is. Otthon újabban többször célozgattak arra, hogy ez vagy az a család kapcsolat szempontjából kívánatos-e. Sőt egyszer célzás esett arra is, hogy vannak emberek, akik azt képzelik, hogy egy botrányt örökké lehet rejtegetni. Ez éppen akkor történt, amikor Adamről rebesgetni kezdték, hogy minden pénzét elveszítette.

Abra előrehajolt az asztalon.

- Tudod, mit tehetnénk? Valójában olyan egyszerű, hogy nevetnem kell rajta.

- Mire gondolsz?

- Hogy munkába vehetned apád farmját. Édesapám azt mondja, nagyon szép birtok.

- Nem! - tiltakozott gyorsan Aron.

- Miért nem?

- Nem akarok farmer lenni, és nem akarom, hogy te farmer felesége légy.

- Én Aron felesége leszek, akármivel foglalkozik is.

- Nem mondok le a főiskoláról!

- Majd én a segítségedre leszek - ismételte Abra.

- Honnan veszed a pénzt?

- Lopom - felelte a lány.

- El akarok menni ebből a városból - mondta Aron. - Mindenki csúfol. Nem bírom itt ki.

- Majd elfelejtik hamarosan.

- Dehogy felejtik! Nem bírom itt ki még két évig, amíg kijárom a középiskolát.

- El akarsz hagyni, Aron?

- Nem. Istenem, istenem, miért is kellett belekontárkodnia olyasmibe, amihez nem ért!

Abra rendre utasította:

- Ne hibáztasd az édesapádat. Ha sikerült volna, ma mindenki hajlongana előtte.

- De nem sikerült. Annyi bizonyos, hogy engem jól bemártott a pácba. Nem merek az emberek szemébe nézni. Istenem, mennyire gyűlölöm!

Abra szigorúan rászólt:

- Aron! Hagyod abba tüstént!

- Honnan tudjam, hogy nem hazudott-e nekem, amikor anyámról beszélt?

Abra arca kipirult haragjában.

- Megérdemelnéd, hogy jól elnáspángoljalak - mondta. - Ha nem volna itt annyi ember, magam tenném meg! - A fiú szép arcába nézett, amelyet most egészen eltorzított a düh és a kudarc érzése. Abra hirtelen megváltoztatta taktikáját: - Miért nem kérdezed meg, mi van édesanyáddal? Fordulj egyenesen apádhoz, és kérdezd meg tőle.

- Nem tehetem. Megígértem neked.

- Csak azt ígérted, hogy nem mondod meg, amit tőlem hallottál.

- Nos, ha szóba hozom, első kérdése bizonyára az lesz, kitől hallottam.

- Rendben van, te elkényeztetett bébi! - kiáltott fel Abra. - Feloldozlak ígéreted alól. Rajta, most már megkérdezheted apádat.

- Magam sem tudom, akarom-e vagy sem.

- Néha szeretnélek megölni - mondta Abra. - De Aron, hiszen szeretlek! Ha tudnád, Aron, mennyire szeretlek!

Most vihogás hallatszott a fagylaltpult előtt álló magas székek felől. Indulatukban olyan hangosan beszéltek, hogy társaik meghallották. Aron elvörösödött, a harag könnyei öntötték el szemét. Kirohant a boltból, és elrohant.

Abra nyugodtan felvette táskáját, megigazította és lesimította szoknyáját. Nyugodtan odament Mr. Bellhez, és kifizette a két zellerfröccsöt. Útközben az ajtó felé megállt a vihorászó csoport előtt.

- Jobb lesz, ha békében hagyjátok Aront - mondta nekik hideg hangon. Amint továbbment, egy darabig még üldözte a csúfolódó fejhang:

- Ha tudnád, Aron, mennyire szeretlek!

Az utcán futásnak eredt, hogy utolérje Aront, de nem tudta megtalálni. Erre felhívta telefonon. Lee azt mondta, hogy Aron még nem jött haza. Pedig Aron a szobájában ült elkeseredésbe burkolózva. Lee látta, amint beosont, és bezárta az ajtót maga mögött.

Abra összevissza kószált Salinas utcáin abban a reményben, hogy megpillantja Aront. Haragudott rá, de ijesztően magányosnak, elhagyatottnak érezte magát. Aron még sohasem szökött meg előle úgy, mint most. Valamikor Abra szeretett egyedül lenni, de elvesztette ezt a képességét.

Cal kénytelen volt beletanulni a magányosságba. Egy ideig megpróbálta, hogy Abrához és Aronhoz csatlakozzék, de nem kellett nekik. Féltékeny lett, és igyekezett megnyerni a lányt magának, de nem sikerült.

Iskolai munkája nem érdekelte túlságosan, és könnyűszerrel megbirkózott vele. Aronnak keményebben kellett dolgoznia, hogy leckéivel elkészüljön, viszont ha megtanulta őket, nagyobb megelégedést érzett - azt a meggyőződést, hogy véghezvitt valamit. Kifejlődött benne a tudás tisztelete, aránytalanul tisztelte, és függetlenül attól, hogy mit ér. Cal meg csak átcsúszott a vizsgáin. Nem sokat törődött a sporttal és egyéb iskolai tevékenységgel sem. Egyre növekvő nyugtalansága esténként kiűzte a szabadba. Hosszúra nőtt fiú lett belőle, csavargó természetű, és mintha mindig sötét árnyak vették volna körül.

HARMINCNYOLCADIK FEJEZET

1

Első eszmélete óta Cal - mint mindenki - szeretetre és melegségre vágyott. Ha történetesen egyetlen gyermek, vagy ha Aron másféle fiú, Cal az emberekkel való kapcsolatában könnyűszerrel és normális módon elérte volna azt, amit akart. De Aron már az első pillanatban elbűvölte az embereket szépségével és egyszerűségével, így aztán Cal természetesen versenyre kelt Aronnal az emberek figyelméért és szeretetéért. Hogyan versenyzett vele? Az egyetlen módon, amelyet ismert - úgy, hogy utánozni próbálta Aront. Ám ami a bájos, szőke, elfogulatlanul nyílt Aronban mindenkinek tetszett, a sötét arcú, mandulaszemű Calban gyanúsan és visszataszítóan hatott. Mivel csak színlelt és színészkedett, viselkedése nem volt meggyőző. Ahol Aront tárt karokkal fogadták, ott Cal elutasításban részesült, pedig pontosan ugyanúgy viselkedett és beszélt, mint a testvére.

Egy kölyökkutya, ha néhányszor az orrára koppintanak, félénkké válik; néhány elutasítás egy fiút is megfélemlít, és visszahúzódásra késztet. De míg a kölyökkutya duzzogva eloson, aztán hátán hemperegve visszahízelgi magát az emberek szeretetébe, egy kisfiú nemegyszer eltitkolja sértődöttségét, közönybe burkolja, vagy dacosan viseli el. És ha egy fiú egyszer-kétszer kosarat kapott, már ott is megtalálja, ahol nyoma sincs, vagy - ami még rosszabb - kikényszeríti az emberekből a fricskát egyszerűen azáltal, hogy számít rá és várja.

Calban ez a folyamat olyan lassan és hosszadalmasan ment végbe, hogy nem is érezte különösnek. Az önelégültség falával övezte magát, olyan erős fallal, hogy megvédje az egész világgal szemben. Ennek a falnak csak ott voltak rései, ahol Aronnal és Leevel, különösképpen pedig ahol Adammel találta magát szemközt. De lehet, hogy Cal apja mellett érezte magát a legnagyobb biztonságban, mivel Adamnek sejtelme sem volt fia szenvedéseiről. Cal úgy érezte, hogy ha egyáltalában észre se veszik, és nem méltatják figyelemre: sokkal jobb, mintha ellenségesen figyelnek rá.

Amikor egészen kis fiú volt, Cal felfedezett egy titkot. Ha nagyon csendesen oda lopakodott, ahol apja ült, és könnyedén apja térdéhez támaszkodott, Adam keze gépiesen felemelkedett, és ujjai megsimogatták fia vállát. Adam valószínűleg nem is tudott erről a mozdulatról, de a simogatás olyan hatalmas érzéshullámmal öntötte el a fiút, hogy takarékosan bánt ezzel a különleges örömmel, és csak akkor vette igénybe, amikor nagy szüksége volt rá. Megbízható, bűvös szer volt, amely sohasem mondott csütörtököt. A kutyaszerű imádat szertartásos jelképének is lehetett volna nevezni.

A dolgok nem változnak meg, ha a színtér meg is változik. Calnak Salinasban sem volt több barátja, mint korábban King Cityben. Társai voltak, ismerősei, akiknek körében bizonyos tekintélyre tett szert, sőt néha hódolatra is, de barátai nem voltak. Egyedül élt, és egymagában járta útjait.

2

Ha Lee tudta is, hogy Cal esténként elmegy hazulról, és csak késő éjjel jön vissza, egy szót sem szólt, mert úgysem tehetett volna ellene semmit. Az éjszakai rendőrök néha látták, amint egyedül kószál. Heiserman rendőrkapitány annyira komolyan vette a dolgot, hogy megbeszélte a fiatalkorúakkal foglalkozó csoport vezetőjével. Ám ez a rendőrtiszt megnyugtatta, hogy Cal nem tartozik a nyilvántartott iskolakerülők közé, sőt valójában jó tanuló. A kapitány természetesen ismerte Adamet, de mivel Cal nem tört be ablakokat, és nem okozott semmiféle botrányt, a kapitány lelkére kötötte rendőreinek, hogy tartsák szemmel a fiút, de egyébként hagyják békében, hacsak nem keveredik valami bajba. Az öreg Tom Watson egy éjjel Cal mellé lépett, és megkérdezte:

- Mit járkálsz annyit éjszaka?

- Nem bántok senkit - védekezett Cal.

- Tudom, hogy nem. De ilyenkor már régen ágyban kellene lenned.

- Nem vagyok álmos - mondta Cal.

Az öreg Tom nem tudta megérteni ezt a feleletet, hiszen alig emlékezett egész életének olyan órájára, amikor ne lett volna álmos. A fiú be-benézett a játéklebujokba a kínai negyedben, de sohasem játszott. Viselkedése titokzatos volt, de Tom Watson a legegyszerűbb dolgok közül is sok mindent titokzatosnak érzett, és jobbnak látta, ha nem bolygatja.

Éjjeli sétái alkalmával Calnek gyakran eszébe jutott a Lee és Adam közt lefolyt beszélgetés, amelyet a farmon egyszer kihallgatott. Szerette volna kiásni az igazságot. Tudása ebben a dologban lassan gyarapodott: hol egy elejtett célzásra figyelt fel az utcán, hol meg a biliárdteremben ütötte meg fülét a csúfondáros beszéd. Aron bizonyára észre se vette volna ezeket a mondatfoszlányokat, de Cal gondosan összegyűjtögette. Tudta, hogy anyja nem halt meg. Azt is tudta - részben az első kilesett beszélgetésből, részben meg később hallott szavakból -, hogy Aron aligha örülne neki, ha az anyja nyomára bukkanna.

Egy éjszaka Cal belebotlott Rabbit Holmanba, aki megint feljött San Ardóból, hogy jól leigya magát, ahogy félévenként szokta. Rabbit túláradó örömmel üdvözölte Calt, ahogy vidéki ember teszi, ha idegen helyen régi ismerősre akad. Rabbit az Abbot House mögött, a szűk, sötét utcán egy jókora fiaskót szopogatott, amikor meglátta Calt. Mindjárt elmesélt a fiúnak minden újságot, ami az eszébe jutott. Földjéből nagyszerű áron eladott egy darabot, és ennek megünneplésére jött fel Salinasba. Az ilyen ünneplésnek megvolt a maga szokásos műsora, amelyen végig kellett menni. Ma hátra volt még a kirándulás a kis házakba, a vágányokon túlra; majd megmutatja a lányoknak, mit tud egy igazi legény.

Cal leült Rabbit mellé, és némán hallgatta. Amikor a whisky elfogyott, Cal beosont Louis Schneiderhez, és rávette, hogy adjon el neki még egy palackkal. Rabbit nemsokára letette az üreset a földre, és amikor újra utánanyúlt, egy teli palackot emelt fel.

- Érdekes! - mondta. - Azt hittem, csak egy van. No, nem baj, ezért a tévedésért aztán nem haragszom.

Az új palack közepe táján Rabbit nemcsak azt felejtette el, hogy Cal kicsoda-micsoda, de azt is, hány éves. Csak arra emlékezett, hogy aki mellette ül, a legeslegkedvesebb, régi jó barátja.

- Mondok valamit, George! - kiáltotta. - Még eresztek egy kis ólmot a fejembe ebből a flaskóból, ni, ha megengeded, azután elmegyünk a síneken túlra. Ne mondd, hogy nincs pénzed. Az egész kiruccanást én fizetem. Hát nem meséltem, hogy eladtam negyven holdat? Méghozzá elég silány földet. Kisvártatva így folytatta:

- Ide hallgass, Harry, megmondom, mit fogunk csinálni. Ma fütyülünk a kétdolláros tyúkokra, és elmegyünk a Kate szalonjába. Igaz, hogy drága, egy tízesbe kerül, de vigye el az ördög! Olyan cirkusz van ott, hogy megéri. Voltál már cirkuszban, Harry? Olyan klassz, hogy el se tudod képzelni. Hiába, Kate érti a dolgát! Tudod, ki ez a Kate, nem tudod, George? Adam Trask felesége, anyja annak a két átkozott ikernek. Jézusom! Soha nem felejtem el, amikor híre járt, hogy lelőtte a férjét, és megszökött. Golyót eresztett a vállába, és egyszerűen otthagyta. Nos, nem volt jó feleség, de hogy jó ribanc, arra mérget lehet venni. Érdekes dolog ez, sokan mondják, hogy jó kurvából lesz a jó feleség. Mert ért a férfiakhoz, eleget kísérletezett. Segíts egy kicsit, Harry, hadd álljak fel. Miről is beszéltem?

- Cirkuszról - felelte Cal halkan.

- Ja, igen. No, ha meglátod azt a cirkuszt ott, a Kate házában, kimeresztheted a szemedet. Tudod, mit csinálnak ott?

Cal kissé hátramaradt, úgy baktatott mögötte, hogy Rabbit ne láthassa. És Rabbit elmesélte, mit csinálnak. Cal gyomra émelygett, de nem attól, amit a házban csináltak. Erről csak azt gondolta, hogy ostobaság. Igazában azoktól a férfiaktól undorodott, akiknek ez kell. Azoktól, akik nézik. Egy pillantást vetett Rabbit arcára az utcai lámpa alatt. Most már tudta, milyen arckifejezéssel figyelik a cirkuszt a nézők Kate házában.

Átvágtak a gyommal benőtt udvaron, és felmentek a festetlen tornácra. Cal magas termetű volt korához képest, de most lábujjhegyen lépkedett. A portás nem vette szemügyre, és beengedte. Odabenn aztán észrevétlenül eltűnt a rejtett lámpákkal halványan megvilágított teremben, az idegesen várakozó férfi vendégek között.

2

Azelőtt Cal mindig összegyűjtötte azt, amit látott és hallott - valóságos raktára volt az ilyen anyagból vagy sötét szerszámokból, amiket félretett, hogy alkalomadtán felhasználhassa. De a Kate házában tett látogatás után kétségbeesett szükségét érezte valami segítségnek.

Egy este Lee írógépén pötyögtetett, amikor halk kopogást hallott az ajtón. Cal lépett be. A fiú leült az ágy szélére, Lee pedig vézna testével a Morris-székben helyezkedett el. Mosolyogva gondolt arra, hogy ez a kényelmes szék mennyire meg tudja örvendeztetni. Egymásra rakta kezeit gyomra fölött, mintha még mindig bő ujjú kínai köntösét viselné, és türelmesen várt. Cal egy pontra szegezte tekintetét a levegőben, éppen Lee feje fölött. Végül halkan és gyorsan beszélni kezdett:

- Tudom, hogy anyám hol van, és mit csinál. Tulajdon szememmel láttam.

Lee gondolatban görcsös imát rebegett, és útmutatásért esedezett.

- És most mit akarsz tudni? - kérdezte halkan.

- Még nem gondoltam át. Csak most próbálok gondolkodni. Ha kérdezek tőled valamit, megmondod az igazságot?

- Természetesen.

A kérdések, amelyek Cal fejében kavarogtak, olyan megdöbbentőek voltak, hogy csak nehezen tudott közülük egyet kiválasztani.

- Apám tudja? - kérdezte.

- Tudja.

- Akkor miért mondta, hogy anyám meghalt?

- Hogy megóvjon benneteket a fájdalomtól.

Cal töprengett.

- Mit csinált apám, mivel adott okot arra, hogy anyám elhagyja?

- Szívvel-lélekkel szerette. Megadott neki mindent, amit csak el lehet képzelni.

- És lelőtte apámat?

- Igen.

- Miért?

- Mert nem akarta elengedni.

- Megbántotta anyámat valaha is?

- Tudtommal nem. Nem olyan ember, aki bánt valakit.

- De mégis, Lee, mi adta kezébe a pisztolyt?

- Nem tudom.

- Nem tudod, vagy nem akarod megmondani?

- Nem tudom.

Cal olyan sokáig hallgatott, hogy Lee ujjai bizseregni kezdtek, és csuklóiba kapaszkodtak. Fellélegzett, amikor Cal újra megszólalt. A fiú hangja most már más volt; könyörgés bujkált benne.

- Lee, te ismerted anyámat. Milyen volt?

Lee felsóhajtott, és ujjai meglazultak.

- Csak azt mondhatom, amit gondolok. Lehet, hogy tévedek.

- Jó, hát mit gondolsz?

- Nézd, Cal... sok-sok órán át törtem rajta a fejemet, és még mindig nem tudok semmit. Az az asszony rejtély előttem. Úgy rémlik nekem, hogy nem olyan, mint a többi ember. Hiányzik belőle valami. Talán a jóság, a részvét vagy a lelkiismeret. Egy embert csak akkor érthetsz meg, ha bele tudod képzelni magadat az érzelmeibe. És én nem tudom az ő érzéseit elképzelni. Mihelyt gondolkodni kezdek rajta, sötétség vesz körül. Nem tudom, mit akart, mire törekedett. Tele volt gyűlölettel, de hogy miért és ki ellen, mi ellen, nem tudom megmondani. Rejtély. És a benne élő gyűlölet nem volt egészséges érzés. Nem volt benne düh, nem volt benne szív. De nem tudom, helyes-e, hogy így beszélek veled.

- Tudnom kell.

- Miért? Nem érezted magad jobban, amíg nem tudtál semmiről?

- De igen. Csakhogy most már nem állhatok meg a félúton.

- Igazad van - bólintott Lee. - Ha az első ártatlanság elveszett, már nem állhatsz meg, hacsak nem vagy álszenteskedő vagy ostoba. De nem mondhatok neked többet, mert nem tudok többet.

- Akkor mesélj apámról - kérte Cal.

- Azt megtehetem - felelte Lee, és rövid szünet után így folytatta: - Nem szeretném, ha valaki meghallaná, amit beszélünk. Beszélj halkan.

- Mondj el róla mindent - súgta Cal.

- Azt hiszem, apádban felnagyítva van meg minden, ami anyádból hiányzik. Azt hiszem, apádban annyi jóság és lelkiismeret van, hogy az már túlzás, szinte hiba. Megbotlik bennük, akadályozzák minden mozdulatát.

- Mit csinált, amikor anyám elhagyta?

- Meghalt - felelte Lee. - Járkált a házban, de halott volt. És csak nemrég tért félig-meddig újra életre.

Lee észrevette, hogy különös, új kifejezés tükröződik Cal arcán: szeme kitágult, és szája, amelyet rendszerint erősen összeszorított, most megenyhült. És a fiú arcában Lee most fedezte fel először Aron arcát - a hasonlóságot, a színkülönbség ellenére. Cal válla kissé megremegett, mint egy izom, amelyet túl sokáig feszítettek meg.

- Mi az, Cal? - kérdezte Lee.

- Nagyon szeretem apámat - rebegte Cal.

- Én is szeretem - felelte Lee. - Azt hiszem, nem tudtam volna olyan sokáig itt maradni, ha nem szeretem. Talán nem okos ember, a szó nagyvilági értelmében, de jó ember. Talán a legjobb ember, akivel találkoztam.

Cal hirtelen felállt.

- Jó éjszakát, Lee - mondta.

- Várj még egy kicsit. Megmondtad valakinek?

- Nem.

- Aronnak sem? Nem, ugye, nem mondanád meg neki?

- De mi lesz, ha rájön?

- Akkor mellette kell állnod, hogy segíts neki. Ne menj még. Ha elhagyod ezt a szobát, könnyen lehet, hogy soha többé nem tudunk így beszélni. Talán gyűlölni fogsz, mert tudom rólad, hogy ismered az igazságot. Felelj nekem: gyűlölöd az anyádat?

- Gyűlölöm - felelte Cal.

- Hányszor töprengtem ezen is - mondta Lee. - Nem hiszem, hogy apád valaha is meggyűlölte. Csak bánkódott miatta.

Cal lassan, halkan osont az ajtó felé. Ökle mélyen a zsebébe süppedt.

- Úgy van ez, ahogy az imént mondtad, amikor arról beszéltél, mi kell hozzá, hogy megismerjük az embereket. Gyűlölöm anyámat, mert tudom, miért ment el. Tudom, mert ami ő, az bennem is megvan.

Fejét mélyen lehorgasztotta, és hangja olyan volt, mintha mindjárt megszakadna a szíve. Lee talpra ugrott.

- Hagyd ezt abba! - kiáltott rá éles hangon. - Hallod, mit mondok? Nehogy rajtakapjalak, hogy megint ezt teszed. Természetes, hogy benned is megvan, hiszen megvan minden emberben. De megvan a másik, az ellenkezője is. Fel a fejjel! Nézz rám!

Cal felemelte a fejét, és bágyadt hangon kérdezte:

- Mit akarsz tőlem?

- Értsd meg, hogy az ellenkezője is megvan benned. Hallgass rám! Még fel sem szabad tenned magadban a kérdést, vajon megvan-e benned. Ne merészeld ezt a lomha, lusta utat választani. Nagyon könnyű elbújni, és azzal mentegetőzni, hogy nem tehetsz semmiről, a véredben van,

örökölted, és kész. Nehogy rajtakapjalak, hogy ezt teszed. Most meg nézz jól a szemembe, hogy mindig eszedbe jusson. Akármit cselekszel is, te teszed, és nem az anyád!

- Hiszed ezt, Lee?

- Igen, szilárdan hiszem, és neked is hinned kell, mert különben összetöröm a csontjaidat.

Amikor Cal elment, Lee visszaült a székébe. “Mi történt velem? - kérdezte bánatosan. - Hová lett az a híres keleti nyugalmam?”

4

Amit Cal anyjáról felfedezett, nem annyira új dolog volt számára, mint inkább igazolása annak, amit homályosan sejtett. Már jó ideje érezte, hogy ez a felhő ott lebeg a feje fölött, bár a részleteket nem ismerte. És kétféleképpen válaszolt rá. Az egyik a hatalom szinte kellemes érzése volt, amely lehetővé tette, hogy kellőképpen felbecsülje mások tetteit, szavait, arckifejezését, felfedje homályos célzások értelmét, sőt feltárja és megelevenítse a múltat. Ám mindez nem kárpótolta a fájdalomért, melyet felfedezése okozott.

Közben teste átalakult, felkészült a férfikorra. A serdülőkor kavargó szelei megrázták, és ide-oda taszigálták. Az egyik percben tiszta volt, és jámbor életnek szentelte magát; a következő percben piszokban fetrengett; azután porig alázta a szégyen, amelyből tisztaságra szentelten merült fel megint.

Felfedezése élessé tette valamennyi érzését. Úgy képzelte, egyedülálló lény, másnak nincs ilyen öröksége. Nem tudta egészen elhinni Lee szavait, nem fért a fejébe, hogy más fiúk is hasonló válságokon esnek át.

A Kate-féle cirkusz emléke nem hagyta el. Az emlékezés az egyik pillanatban a serdülőkor forróságával járta át testét, a következő pillanatban pedig olyan utálattal töltötte el, hogy hányás kerülgette.

Most már alaposabban megfigyelte apját, és talán még több szomorúságot, letörtséget látott rajta, mint amennyi Adamet valójában eltöltötte. Calban szenvedélyes szeretet gyúlt ki apja iránt - a vágy, hogy megvédelmezze, és kárpótolja azért, amit szenvedett. Cal túlfeszített érzékenységében úgy vélte, hogy a szenvedés elviselhetetlen. A fürdőszobába botorkált, mialatt apja fürdött, megpillantotta a csúnya sebhelyet, a pisztolygolyó nyomát, és akaratlanul felkiáltott:

- Micsoda forradás az, édesapám?

Adam ujjai felkúsztak, mintha el akarná rejteni a forradást, és így szólt:

- Régi sebesülés, Cal. Még az indián harcokban kaptam. Majd egyszer elmesélem neked.

Cal apja arcát figyelte, és észrevette, Adam elméje hogyan kapkod a múltba valami hazugságért. Cal nem haragudott a hazugságra, csak arra, ami szükségessé tette. Cal maga is hazudott, hogy valamiféle előnyt szerezzen magának. De hogy valaki kénytelen legyen hazudni, ezt szégyenletesnek érezte. Szeretett volna felordítani: “Tudom, hogyan kaptad azt a sebet - rendben van, apám!” De természetesen nem tette.

- Szeretném hallani - csak ennyit mondott.

Aront is elkapta a változás izgalmainak forgószele, de ösztönei lomhábban birizgálták, mint Calt. Teste nem tört rá olyan vad követeléssel. Szenvedélyei vallásos irányba sodorták. Elhatározta, hogy a papi pályára lép. Részt vett az episzkopális egyház minden istentiszteletén, ünnepek előtt segített az oltárt virágokkal és lombokkal díszíteni. Számos órát

töltött a fiatal, göndör hajú lelkész, Mr. Rolf társaságában. Aront a világi élet titkaiba egy teljesen tapasztalatlan fiatalember vezette be. Nem csoda, hogy kibontakozott benne az az általánosítási hajlam, amely éppen olyanokra jellemző, akikből hiányzik az élettapasztalat.

Aront az episzkopális egyház templomában konfirmálták, és attól kezdve vasárnaponként a templom kórusában énekelt. Abra hamarosan követte. Női eszével tisztán látta, hogy ezek szükséges dolgok, de nincs semmi jelentőségük.

Természetes, hogy a megtért Aron mindenekelőtt Calt kívánta megtéríteni. Előbb csak némán imádkozott fivére üdvösségéért, de azután szóval is megkörnyékezte. Istentelenséggel vádolta, és korholó szavakkal intette, hogy javuljon meg.

Cal talán megpróbálta volna, hogy vele tartson, ha Aron okosabb. Csakhogy Aron eljutott a szenvedélyes tisztaság olyan fokára, ahonnan minden más ember bűnösnek látszik. Cal néhány fejmosás után úgy érezte, hogy testvére kibírhatatlanul önhitt és kenetteljes - ezt meg is mondta neki. Megkönnyebbülés volt mindkettőjük számára, amikor Aron átengedte testvérét az örök kárhozatnak.

Aron vallásossága kikerülhetetlenül szexuális irányba fordult. Előadásokat tartott Abrának az önmegtartóztatás szépségeiről és szükségességéről. Elhatározta, hogy tiszta életet fog folytatni. Abra bölcsességében nem vitatkozott vele - érezte és remélte, hogy mindez hamarosan el fog múlni. Egyébként a tiszta élet volt az egyetlen állapot, amit ismert. Azt akarta, hogy Aron felesége legyen, és minél több gyermeket szüljön neki, de egyelőre nem beszélt erről. Sohasem volt még féltékeny, de most felfedezte magában, hogy ösztönös - és talán jogos - gyűlöletet érez Rolf tiszteletes iránt.

Cal figyelte fivérét, elnézte, hogyan diadalmaskodik bűnökön, melyeket sohasem követett el. Cal gúnyosan gondolt arra, mi volna, ha megmondaná Aronnak, mit csinál az anyja. Érdekes volna látni, Aron hogyan birkózik meg ezzel. De Cal gyorsan kirázta fejéből ezt a gondolatot. Érezte, hogy Aron sehogy sem tudna megbirkózni vele.

HARMINCKILENCEDIK FEJEZET

1

Salinas időnként az erkölcs enyhe vulkanikus kitöréseitől szenvedett. A folyamat nagyjából mindig egyformán zajlott le, alig volt különbség az egyes kitörések közt. Néha a templomi szószékről indult ki, máskor meg a Nők Polgári Köre becsvágyó új elnöke kezdte el. Mindig a hazárdjáték volt az a bűn, amelyet ki kellett gyomlálni. A hazárdjátékot támadni - ennek megvoltak a maga határozott előnyei. Nyíltan lehetett beszélni róla, nem úgy, mint a prostitúcióról. Nyilvánvaló gonoszság volt, és a játékbarlangok kínai vállalkozások voltak, így alig fenyegetett az a veszély, hogy valami ismerős vagy rokon tyúkszemére taposnak.

Az egyháztól és a klubtól a város két hírlapja is tüzet fogott. Vezércikkek követelték a nagy tisztogatást. A rendőrség helyeselte a dolgot, de azzal védekezett, hogy kevés az embere; igyekezett költségvetését feltornázni, ami néha sikerült is.

Amikor az ügy a vezércikk stádiumába jutott, mindenki tudta, hogy most már nyílt kártyákkal folyik a játék. Ami még hátra volt, egy szabályos balett gondos előadásához hasonlított. Végül jött a razzia, megfontoltan és biztosan. A rendőrség felkészült rá, és a játékbarlangok is felkészültek. Az újságok már előre kiszedték az elismerő cikkeket. Húszegynéhány, Pajaróból beszivárgott kínai került a rendőrség hálójába, aztán néhány csavargó és hat-nyolc kereskedelmi utazó; ez utóbbiak, idegenek lévén, nem kaphattak figyelmeztetést. Valamennyinek felvették az adatait és bedutyizták, reggel pedig megbírságolták és szabadon engedték. A város boldog ásítással nyújtózkodott friss makulátlanságában, a játékbarlangok pedig csak egy éjszakát veszítettek, no meg azt a kis bírságot. Az emberi elme egyik diadala, hogy képes biztosan tudni valamit anélkül, hogy elhiggye.

1916 őszén Cal egy este a fan-tan játékot figyelte Mini Lim lebujában, amikor lecsapott a razzia, és őt is elkapta. A sötétben senki sem figyelt rá, és a rendőrkapitány reggel zavarba jött, amikor ráakadt a sitiben. Tüstént telefonált Adamnek, és megzavarta reggelizésében. Adam végigsétált a két háztömb mentén a városházáig, átvette Calt, majd keresztülvágott a kocsiúton, hogy a postahivatalban átvegye postáját, és fiával együtt hazament.

Lee melegen tartotta Adam tojásos reggelijét, és Calnak is sütött két tojást.

Aron keresztülment a szobán, iskolába indult.

- Várjalak meg? - kérdezte Calt.

- Ne - felelte Cal szemét lesütve, és minden figyelmét a tojásnak szentelve.

Adam a városházán, miután megköszönte a rendőrkapitánynak szívességét, fiának csak ennyit mondott:

- Gyere velem.

Cal lenyelte a reggelit, amely ezúttal nem volt kedvére való, és szempilláin keresztül egy-egy gyors pillantást vetett apja arcára. Nem tudott eligazodni apja arckifejezésén. Zavart volt, haragos, tűnődő és szomorú egyszerre, legalábbis Cal így látta.

Adam kávéscsészéjébe bámult. A csend egyre nyomasztóbbá vált, már olyan nehéz volt, mint egy nagy szikla, amit nem lehet elmozdítani. Lee bedugta fejét az ajtón.

- Kávét? - kérdezte.

Adam lassan megrázta fejét. Lee visszahúzódott, és ezúttal becsukta a konyhaajtót maga mögött.

Az óra ketyegését hangoztató csendben Cal félni kezdett. Érezte, hogy apjából nagy erő árad - olyan erő, melynek létezéséről sem tudott eddig. Bizsergő tűszúrások futottak fel a lábán szorongásában, és nem mert megmoccanni, hogy vérkeringését helyreállítsa. Villáját a tányérhoz ütötte, hogy egy kis zajt csapjon, de a csörömpölés elhalt, elnyelte a csönd. Az óra kényelmesen kilencet ütött, a csend ezeket a hangokat is elnyelte.

Ahogy a félelem kezdett ráfagyni, hirtelen harag váltotta fel. Ilyen haragot érezhet a csapdába ejtett róka a mancsa ellen, amely nem engedi szabadulni.

Cal egyszerre felugrott. Nem is tudta, hogy mozdulni készül. Felordított, és nem tudta, hogy beszélni fog.

- Tedd már meg, amit tenni akarsz! - kiáltotta. - Kezdd már el! Essünk túl rajta!

De ezt a kiáltást is magába szívta a csend.

Adam lassan felemelte fejét. Igaz, hogy Cal most nézett apja szemébe először, mint ahogy sok ember van, aki sohasem nézett apja szemébe. Adam szemének szivárványhártyája halványkék volt, és sötét sugarak futottak belőle pupillája örvényébe. És mindkét pupilla mélyén Cal a saját képmását látta, mintha apja szeméből két Cal meredne rá.

- Cserbenhagytalak, ugye? - mondta Adam lassan.

Rosszabb volt, mint a támadás.

- Hogy érted? - hebegte Cal.

- Elfogott a razzia egy lebujban. És én nem tudom, hogy kerültél oda, mit csináltál ott, mért voltál ott.

Cal petyhüdten leült, és tányérjára nézett.

- Szereted a hazárdjátékot, fiam?

- Nem, édesapám. Csak éppen néztem.

- Voltál már ott máskor is?

- Igen... sokszor.

- Minek jársz oda?

- Nem tudom. Nyugtalanság fog el este, azt hiszem, olyan vagyok, mint egy kóbor macska. - Eszébe jutott Kate és a “cirkusz”, és elborzadt a gondolatra. - Amikor nem tudok aludni, járok egyet - mondta -, így próbálom elűzni.

Adam sokáig mérlegelte szavait.

- A fivéred is szokott így járkálni? - kérdezte.

- Ó, nem, édesapám. Eszébe se jutna, ő nem olyan... nyughatatlan.

- Látod, ezt se tudom - mondta Adam. - Semmit se tudok rólatok.

Cal apja nyakába szeretett volna borulni, hogy megcsókolja, és csókot kapjon tőle. A szimpátia és szeretet valami vad kinyilvánítására sóvárgott. Felkapta a fagyűrűt, amelyben az asztalkendő volt, és beledugta az ujját.

- Megmondtam volna... ha kérdezed... édesapám - felelte halkan.

- De én nem kérdeztem. Nem kérdeztem! Éppen olyan rossz apa vagyok, amilyen az én apám volt.

Cal még sohasem hallotta ezt a kifejezést apja hangjában. Rekedt volt, de áttört rajta a melegség, amint szavakat keresett, szavak után tapogatózott a sötétben.

- Apám egy öntőformát készített, és engem erőszakkal belegyömöszölt - mondta Adam. - Rossz öntvény voltam, amit nem lehet újjáönteni. Senkit sem lehet újjáönteni. Így aztán selejt maradtam örökre.

- Ne búsulj, édesapám - mondta Cal. - Eleget keseregtél.

- Eleget? Lehet. De talán nem úgy, ahogy kellett volna. Nem ismerem a fiaimat. Kíváncsi vagyok, pótolni tudom-e még. Sokat kell tanulnom...

- Megmondok neked mindent, amit tudni akarsz. Kérdezz csak!

- Hol kezdjem? A legelején?

- Bánkódol vagy haragszol, mert börtönben voltam?

Cal meglepetésére Adam jót nevetett.

- Magad se tudod, hogy kerültél oda, igaz? Nem követtél el semmi rosszat.

- Talán elég hiba, hogy oda kerülhettem - mondta Cal, mert mindenáron hibáztatni szerette volna magát.

- Egyszer én is voltam - mesélte Adam. - Majdnem egy évet töltöttem börtönben, csak azért, mert véletlenül ott voltam.

Cal igyekezett magáévá tenni ezt az eretnekséget.

- Nem hiszem - mondta.

- Néha magam sem tudom elhinni, de annyi bizonyos, hogy amikor megszöktem, kiraboltam egy boltot, és néhány ruhadarabot loptam.

- Nem hiszem - rebegte Cal, de apja közelsége és melegsége olyan gyönyörűség volt, hogy nem tudott tőle elszakadni. Alig mert lélegzeni, nehogy elriassza.

- Emlékszel Samuel Hamiltonra? - kérdezte Adam. - Persze hogy emlékszel! Amikor te még kisgyerek voltál, szememre vetette, hogy rossz apa vagyok. Megvert, egyszerűen leütött, hogy szavainak nyomatékot adjon.

- Az az öregember?

- Szívós öregember volt. És most, hogy tudom, mit akart, látom, ugyanolyan vagyok, mint az apám volt. Apám nem engedte meg, hogy egyéniségem legyen, és én sem láttam fiaimban egyéniséget. Ezt akarta Samuel az értésemre adni. - Egyenest Cal szemébe nézett, és mosolygott. Cal szíve sajgott a túláradó szeretettől, amit apja iránt érzett.

- Mi nem gondoljuk, hogy rossz apa vagy - mondta.

- Szegénykéim - felelte Adam -, honnan is tudnátok? Hiszen sohasem volt másféle apátok.

- Örülök, hogy börtönben voltam - mondta Cal.

- Én is. Én is! - nevetett az apja. - Most legalább beszélgethetünk egymással, mint két börtön-töltelék. - Egészen erőt vett rajta a vidámság. - Talán meg tudod mondani nekem, miféle fiú vagy, meg tudod?

- Igen, édesapám.

- És hajlandó vagy megmondani?

- Igen, édesapám.

- Hát akkor hadd halljam. Tudod, nagy felelősséget jelent egyénnek lenni. Az sokkal több, mint egyszerűen betölteni a tér egy darabját, ahol különben csak levegő volna. Hát miféle vagy?

- Nem tréfálsz? - kérdezte Cal félénken.

- Nem én, ó, de mennyire nem! Beszélj magadról... persze csak ha kedved van hozzá.

- Hát - kezdte Cal -, én... én... - Elakadt. - Nem is olyan könnyű, ha az ember megpróbálja - mondta.

- Sejtettem, hogy nem lesz könnyű... még az is lehet, hogy egyáltalában nem megy. Hát akkor mesélj a fivéredről.

- Mit akarsz róla tudni?

- Talán azt, hogy te mit gondolsz róla. Hiszen egyebet úgyse tudsz mondani.

- Jó gyerek - mondta Cal. - Nem tesz semmi rosszat. Még csak nem is gondol rosszat.

- Most magadról beszéltél.

- Hogyan, édesapám?

- Azt mondtad, hogy te rosszat cselekszel, és rosszat gondolsz.

Cal elpirult.

- Igen, azt teszem - mondta.

- Nagyon rossz dolgokat?

- Igen, édesapám. Akarod, hogy megmondjam?

- Nem, Cal. Már megmondtad. Hangod elárulja, és a szemed is elárulja, hogy hadilábon állsz önmagaddal. De nem kellene szégyellned magad. Nincs szörnyűbb annál, mint ha az ember szégyenkezik. Szokott Aron valaha is szégyenkezni?

- Nem tesz semmi olyat, amit szégyellni kell.

Adam előrehajolt.

- Bizonyos vagy benne?

- Eléggé.

- Mondd csak, Cal... szoktad védeni Aront?

- Hogy érted, édesapám?

- Úgy értem... ha valami nagyon rosszat hallasz... csúnyát vagy kegyetlent... távol tartod tőle, nem?

- Én... igen... úgy hiszem.

- Úgy gondolod, gyenge ahhoz, hogy elbírjon dolgokat, amiket te el tudsz viselni?

- Nem arról van szó, édesapám. Hanem Aron jó, igazán jó. Soha nem árt senkinek. Soha nem mond rosszat senkiről. Nem aljas, sohasem panaszkodik, és bátor. Nem szeret verekedni, de nem futamodik meg.

- Szereted a fivéredet, nem igaz?

- Igen, édesapám. És mégis rossz vagyok hozzá. Becsapom és lóvá teszem. Néha minden ok nélkül bántom.

- És akkor restelled magad?

- Igen, édesapám.

- Aronnal is megesik, hogy restelli magát?

- Nem tudom. Amikor nem akartam egyháztag lenni, nagyon rosszul esett neki. És egyszer, amikor Abra dühös lett, és azt mondta neki, hogy gyűlöli, Aron rettentő rosszul érezte magát. Valósággal belebetegedett. Láza volt. Hát nem emlékszel? Lee orvost hívatott.

Adam csodálkozva kiáltott fel: - Egy fedél alatt éltem veletek, és minderről nem tudtam semmit! Miért volt Abra dühös?

- Nem tudom, hogy megmondhatom-e - felelte Cal.

- Akkor nem is akarom, hogy megmondd.

- Nincs benne semmi rossz. Azt hiszem, kifogástalan dolog. Tudod, apám, Aron a fejébe vette, hogy lelkész lesz. Ugyanis Mr. Rolf... no mindegy, elég az hozzá, hogy ő az egyház nagy tisztelője, és Aronnal is megkedveltette. Így Aron arra gondolt, hogy esetleg meg se házasodhatik, vagy talán kolostorba vonul.

- Mint szerzetes, úgy érted?

- Igen, édesapám.

- És Abrának ez nem tetszett?

- Hogy nem tetszett-e? Olyan dühbe gurult, hogy a szeme szikrázott. Néha nagyon dühös tud lenni. Fogta Aron töltőtollát, a járdára dobta, és rátaposott. Azt mondta, fél életét Aronra pazarolta.

Adam felnevetett.

- Hány éves Abra?

- Majdnem tizenöt. De... no igen, sok tekintetben olyan, mintha idősebb volna.

- Meghiszem azt. És mit csinált Aron?

- Nem szólt semmit, de rettentő rosszul esett neki.

- Könnyen lehet - mondta Adam -, hogy akkor el is tudtad volna tőle hódítani.

- Abra Aron szerelme - felelte Cal.

Adam mélyen Cal szemébe nézett, azután Leet szólította. Nem kapott választ.

- Lee! - kiáltotta újra. - Nem hallottam, hogy elment volna - mondta. - Friss kávét szeretnék.

Cal felugrott.

- Majd én elkészítem.

- Micsoda dolog ez? - mondta Adam. - Neked már rég az iskolában volna a helyed.

- Nincs kedvem elmenni.

- De kötelességed. Aron is elment.

- Olyan boldog vagyok! - mondta Cal. - Veled akarok maradni.

Adam a kezére nézett. - No, csináld meg a kávét - mondta végül halkan, és hangja remegett.

Amíg Cal a konyhában volt, Adam egyre növekvő csodálkozással önmagába pillantott. Idegei és izmai mohó izgalomban lüktettek. Ujjai epedtek, hogy megfogjanak valamit - lábai, hogy fussanak. Szeme sóváran igyekezett magába fogadni az egész szobát mindenestül. Látta a székeket, a festményeket, a szőnyeg piros rózsáit, meg egy csomó új dolgot, amely éles körvonalakkal a szemébe szökkent - szinte emberi, de mindenesetre baráti tárgyakat. És agyában most élénk vágy született, a jövő vágya - valami kellemes, meleg várakozás, mintha biztos volna benne, hogy a következő percek és hetek örömet, gyönyörűséget hoznak neki. Hajnali érzés fogta el, mintha tündérszép nap várna rá, amely csendesen, nyugodtan és aranyosan suhan el fölötte. Összekulcsolta ujjait tarkóján, és kinyújtóztatta meggémberedett lábát.

A konyhában Cal sürgetni szerette volna a vizet, hogy forrjon már fel a kávésfazékban, de azért örömmel várt. A csoda, mihelyt megszokottá válik, nem csoda többé. Cal most már nem csodálkozott, hogy apjához ilyen gyönyörű kapcsolat fűzi - de az öröm, amit emiatt érzett, megmaradt. A magányosság mérge elpárolgott, és a maró irigység is, amit azok iránt érzett, akik nem társtalanok. Egész lénye most tiszta és kedves volt, és maga is tudta, hogy megváltozott. Hogy próbára tegye magát, fel akarta kotorni lelke mélyéből a régi gyűlöletet, de nem találta - a gyűlölet eltűnt. Szolgálni akarta apját, megajándékozni valami nagy, szépséges dologgal, véghezvinni valami óriási, dicső feladatot apja tiszteletére.

A kávé kifutott, és Cal percekig buzgólkodott, amíg sikerült a tűzhelyet megtisztítania. “Tegnap nem vesződtem volna vele” - gondolta magában.

Amikor bevitte a gőzölgő kannát, Adam rámosolygott, szimatolt, és így szólt:

- Ez az illat még egy sziklasírból is fel tudna támasztani!

- Kifutott - panaszkodott Cal.

- Nem tesz semmit - felelte Adam. - Ki kell futnia, hogy jó íze legyen. Vajon hová ment Lee?

- Talán a szobájában van. Nézzem meg?

- Nem. Akkor felelt volna a hívásomra.

- Édesapám! Ha befejezem az iskolát, megengeded, hogy a farmunkat vezessem?

- Korai még a tervezgetés. És mi legyen Aronnal?

- Főiskolára akar menni. Ne mondd meg neki, hogy elárultam. Hadd mesélje el maga, te meg tégy úgy, mintha meglepne.

- No, ez nagyon szép - mondta Adam. - És te nem akarsz főiskolára menni?

- Lefogadom, hogy a farmból pénzt tudnék kihozni... eleget ahhoz, hogy fedezzem Aron főiskolai költségeit.

Adam lassan szürcsölte kávéját.

- Mindenesetre nagylelkű terv - mondta. - Nem tudom, helyes-e, hogy megmondom neked... de régebben, amikor megkérdeztem tőled, milyen fiú Aron, te a védelmére keltél, de olyan rosszul és ügyetlenül, hogy azt kellett hinnem, nem szereted a testvéredet, sőt gyűlölöd.

- Valóban gyűlöltem is - kiáltott fel Cal hevesen -, és nemegyszer meg is bántottam! De édesapám, megmondhatok neked valamit? Most már nem gyűlölöm, nem is fogom többé gyűlölni soha. Azt hiszem, senkit sem fogok gyűlölni többé, még az anyámat sem...

Hirtelen elhallgatott, csodálkozva, hogy ez kicsúszhatott a száján. Agya mintha megdermedt volna, tehetetlenül várta, mi lesz. Adam egyenesen maga elé nézett. Tenyerével megdörzsölte homlokát. Végül csendesen így szólt:

- Te tudsz az anyádról.

Megállapítás volt, nem kérdés.

- Igen... igen, édesapám.

- Mindent tudsz róla?

- Mindent, édesapám.

Adam hátradőlt székében.

- Aron is tudja?

- Dehogyis! Nem, édesapám, ő nem tudja!

- Miért mondod ezt ilyen hangon?

- Nem merném megmondani neki.

- Miért nem?

- Nem hiszem... hogy... kibírná! - felelte Cal töredezetten. - Nincs benne elég rosszaság ahhoz, hogy kibírja, mint... - Így akarta folytatni: “Mint ahogy te sem bírtad ki, édesapám!” De nem merte kimondani, inkább befejezetlenül hagyta a mondatot.

Adam arcán végtelen fáradtság tükröződött. Jobbra-balra ingatta fejét.

- Ide hallgass, Cal. Mit gondolsz, van valamicske lehetőség arra, hogy Aron elől továbbra is eltitkoljuk? Gondold meg jól.

- Aron nem jár olyan helyekre. Nem olyan, mint én - mondta Cal.

- És tegyük fel, hogy valaki megmondja neki?

- Nem gondolom, hogy elhinné, édesapám. Akárki közölné is vele, azt gondolom, Aron nekimenne, és jól elverné, de azt hinné, hazugság az egész.

- Te voltál ott?

- Igen, édesapám. Meg kellett tudnom. - És Cal izgatottan folytatta. - Ha Aron a főiskolára menne, kollégiumba, és nem térne vissza többé ebbe a városba...

Adam bólintott.

- Igen. Talán így el lehetne kerülni. De még két éve van hátra itt Salinasban.

- Talán rá tudnám venni, hogy próbálja a két osztályt egy év alatt elvégezni. Aron okos.

- De te még okosabb vagy, nem?

- Az egészen másfajta okosság - mondta Cal.

Adam most mintha megnőtt volna, mintha betöltötte volna a szoba egyik felét. Arca szigorú volt, kék szeme éles és átható pillantású.

- Cal! - mondta nyersen.

- Parancs!

- Megbízom benned, fiam - mondta Adam.

2

Hogy Adam elismerte és elfogadta - olyan volt, mint a boldogság kovásza, csak úgy dagadt tőle Cal szíve. Peckesen járt, komor képe mosolygóssá vált, most már csak ritkán burkolózott azokba a sötét felhőkbe, amelyek addig körülvették. Lee észrevette rajta a változást, és csendesen megkérdezte:

- Mi az, Cal? Talán szert tettél egy kislányra?

- Kislányra? Kinek kell az!

- Mindenkinek - vélte Lee.

Adamtől is megkérdezte:

- Nem tudja, mi ütött Calba?

- Mindent tud az anyjáról - felelte Adam.

- Igazán? - Lee örült, hogy kimaradt ebből a kellemetlenségből. - Mindig úgy véltem, talán emlékszik rá, hogy legjobb volna, ha megmondaná a fiúknak.

- De nem én mondtam meg neki. Már tudta.

- Ki hitte volna! - álmélkodott Lee. - No de ez nem olyan értesülés, amitől jókedve kerekedhetik valakinek! Hogy tanulás közben is dúdolgasson, és a levegőbe hajigálja meg elkapja a sapkáját, ha járkál! No és mi van Aronnal?

- Ez nekem is gondot okoz - mondta Adam. - Nem hiszem, hogy örülnék neki, ha megtudná.

- Sajnos, talán már késő.

- Lehet, hogy beszélnem kellene Aronnal. Kitapogatni, mit érez.

Lee tűnődve nézett rá.

- Önnel is történt valami - mondta. - Valami változás.

- Változás? Könnyen meglehet - felelte Adam.

De Cal tevékenysége nem merült ki abban, hogy dúdolgatott, fel-feldobta sapkáját, és gyorsan elvégezte iskolai feladatait. Új keletű örömében kinevezte magát apja gyámjának, nyugalma őrének. Amit anyjáról mondott - hogy nem érez iránta gyűlöletet -, igaz volt. De ez mit sem változtatott azon a tényen, hogy mégiscsak ő okozta Adam szenvedését és szégyenét. Cal úgy gondolkodott, hogy amit anyja egyszer elkövetett, máskor is megteheti. Elhatározta, hogy megtud róla mindent, amit csak lehet. Az olyan ellenség, akit töviről hegyire ismerünk, kevésbé veszedelmes, kevesebb meglepetéssel jár.

Esténként valami titokzatos erő odavonzotta Calt a síneken túli házhoz. Néha délután is ott leselkedett az utca másik oldalán, és a magas gazból a házat figyelte. Látta, amint a lányok kijönnek egyszerű ruhában, szinte szigorúan komoly öltözékben. Mindig kettesével hagyták el a házat, és Cal tekintete követte őket a Castroville Street sarkáig, ahol aztán befordultak balra, a Fő utca felé. Rájött arra, hogy ha az ember nem tudta, ezek a lányok honnan jöttek, eszébe se jutott volna arra gondolni, mifélék is lehetnek. De nem a kimenős lányokra lesett. Anyját szerette volna látni nappali világosságnál. Csakhamar kitapasztalta, hogy Kate minden hétfőn, egy óra harminckor bukkan elő a házból.

Cal elrendezte az iskolában - alapos készüléssel és különmunkával -, hogy kipótolja mulasztását, amire minden hétfő délután sor került. Aron kérdéseire azt felelte, hogy valami meglepetést készít elő, de többet nem szabad elárulnia senkinek. Aron nem faggatta tovább,

hiszen amúgy sem érdekelte a dolog különösebben. Annyira elmerült önmagában, hogy hamarosan meg is feledkezett az egészről.

Cal, amikor már több ízben követte anyját, jól ismerte szokásos útját. Kate mindig ugyanazokra a helyekre ment - először a Monterey Megyei Bankba, ahol rögtön bebocsátották a fényes rácsok mögé, amelyek a páncélrekeszekhez vezető lépcsőt őrizték. Tizenöt-húsz percet töltött a széfpincében. Azután lassan végigment a Fő utcán, és a kirakatokat nézegette. Bement Porter és Irvine áruházába, megnézett néhány ruhát, néha vásárolt is valamit - gumiszalagot, biztosítótűt, egy fátylat, egy pár kesztyűt. Negyed három körül belépett Minnie Franken szépségszalonjába, ahol egy órát töltött. Amikor kijött, hajtűk fogták le szorosan fürtjeit, és fejét selyemkendő borította, amelyet megkötött az álla alatt.

Három harminckor felment a lépcsőn a Farmerek Kereskedelmi Bankja épületében. Az irodák fölött terpeszkedő emeletre ment fel, dr. Rosen rendelőjébe. Az orvostól lejövet betért egy percre a Bell-féle cukrászdába, és egy kétfontos doboz vegyes csokoládébonbont vásárolt. Útirányát sohasem változtatta meg. A cukrászdából egyenesen visszatért a Castroville Streetre, onnan meg haza.

Öltözékében nem volt semmi különös. Pontosan úgy öltözködött, mint akármelyik jómódú salinasi asszony, amint hétfő délután vásárlókörútjára indul - eltekintve attól, hogy mindig kesztyűt viselt, ami Salinasban nem volt szokásos.

A kesztyűben keze tömzsinek és puffadtnak látszott. Úgy mozgott, mintha üvegbura venné körül. Nem beszélt senkivel, és mintha nem is látott volna senkit. Néha megesett, hogy egy-egy férfi megfordult, utánapillantott, majd idegesen folytatta útját. De többnyire nem keltett figyelmet, és úgy suhant tova, mintha láthatatlan lett volna.

Cal több héten át követte. Nagyon vigyázott, hogy magára ne vonja Kate figyelmét. És mivel Kate állandóan maga elé nézett, Cal biztosra vette, hogy nem vette észre.

Amikor Kate a saját udvarába lépett, Cal közömbös arccal tovább-ballagott, és egy másik úton hazament. Nem tudta volna pontosan megmondani, miért is követte - legfeljebb annyit mondhatott volna, hogy szeretne mindent megtudni róla.

Már nyolcadik hete követte útján, amikor Kate egyszer befejezte sétáját, és visszatért sűrű bokrokkal benőtt udvarába, úgy, mint máskor.

Cal várt egy percig, azután tovább baktatott a rozoga kertkapu mellett.

De Kate ott állt egy magas fagyalfa mögött, és hideg hangon rászólt:

- Mit akar?

Cal dermedten megállt. Mintha függve maradt volna az időben, még a lélegzete is elakadt. Hogy zavarától megszabaduljon, egy fogáshoz folyamodott, amit még egész fiatal korában fedezett fel. A tulajdonképpeni problémától elfordulva, minden figyelmét a mellékes körülmények megállapítására fordította. Megfigyelte például, hogyan borzolja fel a déli szél a magas fagyalsövény apró leveleit. Szemügyre vette a sáros ösvényt, amelyet a sok láb fekete péppé taposott - aztán Kate lábát, amint a sáros ösvény szélére húzódva állt. A mozdony dohogását is figyelte a Southern Pacific pályaudvarán, amint tolatás közben éles, száraz erőlködéssel gőzt pöfögött. Érezte, hogyan csapja meg arcát a hideg levegő a növekvő pihék alatt. És közben szüntelenül Kate-re meresztette szemét, aki kitartóan visszabámult rá. És haja színében, szeme vágásában, még abban is, ahogy a vállát tartotta - félig-meddig mintha vonogatná -, Cal ráismert Aronra. Megdöbbentő hasonlatosság! A saját arcát nem ismerte eléggé, különben arra is rájött volna, hogy ő meg anyja száját, apró fogait és erős pofacsontját örökölte, így álltak egy percig, a déli szél két rohama közt.

- Ez nem az első eset, hogy mászkál utánam - mondta Kate. - Mit akar tulajdonképpen?

- Semmit - felelte Cal, és leszegte fejét.

- Ki mondta magának, hogy ezt tegye?

- Senki... asszonyom.

- Nem akarja megmondani, mi?

Cal maga is csodálkozva hallotta következő szavait. Még mielőtt megállíthatta volna, kicsúszott a nyelvén:

- Maga az anyám, és látni akartam, hogy milyen.

Igen, ez volt az igazság, pontosan ez, és úgy szúrt az asszonyba, mint a hirtelen kígyómarás.

- Mi az? Mit beszél? Kicsoda maga?

- Cal Trask vagyok - mondta a fiú. Érezte az egyensúly hirtelen megváltozását, mint a billenő hintáét, ha egyik vége leszáll, a másik felemelkedik. Cal érezte, hogy most ő van felül. Az asszony arca meg se rezzent, kifejezése nem változott, de Cal látta, hogy most már védekezésre szorul.

Kate alaposan szemügyre vette a fiút, megnézte minden egyes arcvonását. Agyában felmerült Charles elmosódott képe, amelyre csak homályosan emlékezett.

- Gyere velem! - mondta hirtelen. Megfordult, és elindult a ház felé, az ösvény szélén, hogy a sarat kikerülje.

Cal egy pillanatnyi tétovázás után követte az asszonyt, fel a lépcsőn. Még emlékezett a nagy, félhomályos teremre, de a többit most látta először. Kate előtte lépkedett, átvágott a hallon, és bement a szobájába. Amint elhaladt a konyhaajtó mellett, bekiáltott:

- Teát! Két csészével.

Szobájába érve mintha megfeledkezett volna a fiúról. Lehúzta kabátját - kesztyűs, kövér ujjaival kedvetlenül ráncigálta a felöltő ujjait. Azután egy új ajtóhoz lépett, amelyet nemrég vágtak a falba a szoba végében, ahol az ágya állt. Kinyitotta az ajtót, és belépett a kis toldalékszobába, amelyet újabban ragasztottak a házhoz.

- Gyere be ide - mondta. - Azt a széket is hozd magaddal.

Cal engedelmeskedett. A skatulyaszerű kis helyiséget alig lehetett szobának nevezni. Ablaka nem volt, kopárságát nem enyhítette semmiféle díszítés. Falait sötétszürkére festették. A padlót vastag szürke szőnyeg borította. A bútor igen kevés: mindössze egy hatalmas karosszék, melyen szürke selyempárnák dagadoztak, egy rézsútos lapu olvasóasztal és egy állólámpa, mely a földről emelkedett fel, és égői egészen eltűntek a sötét, mély ernyő alatt. Kate kesztyűs kezével meghúzta a lámpa gyújtóláncát - furcsán fogta, hüvelyk- és mutatóujja töve közé szorítva, mintha műkeze volna, amit alig lehet mozgatni.

- Csukd be az ajtót! - parancsolta.

A lámpa kis világos kört vetett az olvasóasztalra; fénye oldalt csak homályosan terjengett szét a szürke szobában. A szürke falak a fényt mintha beszívták és elnyelték volna.

Kate óvatosan, kényeskedve leült a vastag pehelypárnák közé, és lassan lehúzta kesztyűit. Mindkét kezének ujjait kötés borította.

- Ne bámulj! - mondta Kate ingerülten. - Köszvény. Eh... szóval látni akarod, mi? - Jobb mutatóujjáról lecsavarta az olajfoltos kötést, aztán görbe ujját a lámpafénybe tartotta. - Itt van, most megnézheted - mondta. - Csúnya ízületi gyulladás. - Felszisszent kínjában, amint óvatos

mozdulattal, lazán visszacsavarta a kötést. - Istenem, de fáj ez az átkozott kesztyű! No, ülj már le!

Cal lekuporodott széke peremére.

- Valószínűleg te is megkapod - mondta Kate. - A nagynénim is ebben szenvedett, és anyám is kezdte már érezni...

Elhallgatott. A szobácskában nagy csend lett. Halkan kopogtak az ajtón. Kate kiszólt:

- Maga az, Joe? Tegye le a tálcát odakinn. Maga az, Joe?

Halk moraj hallatszott az ajtón keresztül. Kate egyhangúan darálta:

- Szemetet láttam a szalonban. Tüntesse el. Anna nem takarította ki a szobáját. Figyelmeztesse még egyszer, de ez az utolsó. Éva berúgott az éjjel. Majd ellátom a baját. És Joe, mondja meg a szakácsnak, hogy ha ezen a héten még egyszer sárgarépát főz, már csomagolhat is, érti?

Újabb moraj az ajtón át.

- Ez az egész - mondta Kate. - Piszkos disznók! - fakadt ki. - Elrothadnának, ha nem ügyelnék rájuk. Te meg menj ki, és hozd be a tálcát.

A hálószoba már üres volt, amikor Cal kinyitotta az ajtót. Bevitte a tálcát a toldalékszobába, és óvatosan letette az olvasóasztalra. Nagy ezüsttálca volt, rajta ón teáskanna, két papírvékony fehér csésze, cukor, tejszín és egy kibontott doboz csokoládé.

- Töltsd be a teát - mondta Kate. - Az én kezem megfájdul tőle. - Szájába tett egy csokoládé-bonbont. - Láttam, hogy megbámultad a szobát - folytatta, amikor lenyelte a bonbont. - A fény bántja a szememet. Ide szoktam jönni pihenni. - Észrevette, hogy Cal gyors pillantást vet a szemére, ezért határozott hangon megismételte: - A fény bántja a szememet, igen. - Nyers hangon ráförmedt: - No, mi lesz? Nem akarsz teázni?

- Nem, asszonyom - felelte Cal. - Nem szeretem a teát.

Bekötözött ujjaival megfogta a vékony porceláncsészét.

- Jól van, nem szereted - mondta. - Hát akkor mit akarsz?

- Semmit, asszonyom.

- Csak éppen meg akartál nézni?

- Igen, asszonyom.

- És most meg vagy elégedve?

- Igen, asszonyom.

- És milyennek látsz? Milyen vagyok?

Ravaszul a fiúra nézett, és apró, fehér, hegyes fogai elővillantak.

- Rendes - felelte Cal.

- Tudhattam volna, hogy előbb-utóbb felbukkansz. És hol a fivéred?

- Azt hiszem, az iskolában. Vagy talán otthon.

- Ő milyen?

- Inkább hasonlít önre.

- Igazán? Olyan, mint én?

- Lelkész akar lenni - mondta Cal.

- Nem csodálom... úgy látszik, így kell lennie. Olyan, mint én, és az egyházba kívánkozik. Egy ember jó sok bajt okozhatott. Aki idejön hozzám, óvakodik, vigyáz magára. De a templomban mindenki kitárulkozik.

- Nagyon komolyan veszi - mondta Cal.

Kate odahajolt hozzá, és arca megélénkült a beszélgetéstől, amely érdekelni kezdte.

- Töltsd meg a csészémet - mondta. - Ostoba a fivéred?

- Nagyon helyes fiú.

- Azt kérdeztem, hogy ostoba-e?

- Nem, asszonyom - felelte Cal.

Kate hátradőlt székében, és kezébe vette csészéjét.

- Hogy van apád?

- Nem akarok róla beszélni - mondta Cal.

- Nem? Tehát szereted, mi?

- Igen, szeretem - felelte Cal.

Kate erősen ránézett, és valami különös görcs rázta meg - mintha fájdalmasan szívébe hasított volna valami. De a következő pillanatban megint bezárult, és visszanyerte önuralmát.

- Nem akarsz egy kis csokoládét? - kérdezte.

- Igen, kérek. És tessék mondani... miért tette azt?

- Hogy miért? Mit?

- Miért lőtt apámra, és miért ment el tőlünk?

- Elmondta nektek?

- Nem. Nem mondott el semmit.

Kate egyik kezét megérintette a másikkal, aztán kezei hirtelen szétváltak, mintha az érintkezés fájna, égetné. Megkérdezte:

- Szokott apád - nőket fogadni? Úgy értem, jöttek valaha is a házba?

- Nem - felelte Cal. - De mért lőtt rá, és mért ment el?

Az asszony arca megfeszült, és szája összeszorult, mintha izmai megrándultak volna. Felemelte fejét. Szeme hideg és szenvtelen volt.

- Korodhoz képest túl sokat beszélsz - mondta. - De nem olyan okosan, mintha idősebb lennél. Talán jobb lesz, ha szaladsz játszani. És töröld meg az orrod, te taknyos!

- Néha jobban tanulok, mint a testvérem - mondta Cal. - Sír dühében, egészen kihozom a sodrából. Nem érti, hogy tudtam megcsinálni. Okosabb vagyok nála. Pedig nem is akarom. Torkig vagyok vele!

Kate tudomásul vett mindent - úgy hallgatta, mintha éppen erről beszélgettek volna.

- Mind azt hiszik, hogy olyan okosok! - mondta. - Rám néztek, és azt hitték, mindent tudnak rólam. De én mindig bolonddá tettem őket... kijátszottam valamennyit! És amikor úgy képzelték, parancsolhatnak nekem, meghagyhatják, mit tegyek... ó, akkor tettem őket lóvá a legjobban! Hej, Charles, ha tudnád, mennyire lóvá tettem őket!

- Az én nevem Caleb - mondta a fiú. - Caleb eljutott az Ígéret Földjére. Leetől hallottam, de különben is benne van a Bibliában.

- Aha, az a kínai! - mondta Kate, és mohón folytatta: - Adam azt képzelte, megkaparintott egészen. Amikor megsebezve, összetörve nem tudtam hova menni, befogadott, ápolt, kiszolgált, főzött rám... így akart magához láncolni. A legtöbb embert le is lehet így kötelezni. Hálásak, úgy érzik, tartozásuk van, és ez a legrosszabb fajta bilincs. De engem nem köthet meg senki. Csak vártam, vártam, amíg eléggé megerősödöm, aztán kitörtem börtönömből. Engem senki sem fog csapdába ejteni! Tudtam, mit kell tennem - mondta -, és kivártam az időt.

A szürke szoba némaságba borult. Nem lehetett hallani mást, csak a felizgatott asszony ziháló lélegzetét.

- De mért lőtt rá? - törte meg a csendet Cal.

- Mert utamba állt, vissza akart tartani. Meg is ölhettem volna, de nem tettem. Csak azt akartam, hogy eresszen el.

- Nem kívánta néha, hogy bárcsak nálunk maradt volna?

- Istenemre, nem! Soha! Már kislány koromban is mindig azt tettem, amit akartam. Mindig meg tudtam tenni, bár senki sem értette, hogyan. Olyan biztosak voltak benne, hogy nekik van igazuk! De hogy én mit csinálok, és hogyan csinálom, azt senki se tudta... soha, soha! - Mintha hirtelen ráeszmélt volna, kijelentette: - Persze hogy az én fajtám vagy! Ugyanaz vagy, mint én! Miért is volnál más?

Cal felállt, és háta mögött összekulcsolta kezeit.

- Amikor még gyerek volt - kezdte, de elakadt, míg nem tisztázta magában a gondolatot -, nem fogta néha el az az érzés, hogy hiányzik valamije... hogy elmulasztott valamit? Mintha a többiek tudnának valamit, csak ön nem... mintha valami titkuk volna, amit nem akarnak elárulni. Nem ismeri ezt az érzést?

Amikor beszélni kezdett, az asszony arca egyre jobban elzárkózott. Mire kérdését befejezte, már messze kerültek egymástól, mintha kettőjük közt az utat eltorlaszolták volna.

- Ugyan! - kiáltott fel Kate. - Mit is csinálok? Csak nem állok ide tacskókkal beszélgetni!

Cal kifűzte kezeit egymásból a háta mögött, és zsebébe süllyesztette.

- Taknyos kölykökkel vitatkozni! - méltatlankodott Kate. - Úgy látszik, megkergültem.

Cal arca izgalomban égett, és szeme úgy kitágult, mintha valami látomást figyelne.

- No, mi van veled? - kérdezte Kate.

De a fiú mozdulatlanul állt, homlokán veríték csillogott, keze ökölbe szorult. Kate, mint ahogy mindig szokta, most is kegyetlenséghez folyamodott - beledöfte ügyesen, élesen, de értelmetlenül. Halk kacagással megjegyezte:

- Bizonyára örököltél tőlem érdekes dolgokat, például ezt, ni - és felemelte bekötözött ujját -, de ha epilepsziás rohamot kapsz, az nem tőlem van.

Vidáman pislogott a fiúra, abban a reményben, hogy ez a megjegyzés mindjárt megrázza, megdöbbenti, zavarba hozza. Ám Cal fel se vette. Szinte boldogan felelte:

- Megyek - mondta. - Most már elmegyek. Rendben van. Amit Lee mondott, tökéletesen igaz.

- Mit mondott Lee?

- Attól féltem, hogy ön... bennem van - mondta Cal.

- Úgy is van! - kiáltotta Kate.

- Nem, nincs. Én a magamé vagyok. Ami bennem van, az enyém. Nem öntől kaptam.

- Honnan tudod olyan biztosan? - kérdezte Kate.

- Tudom. Érzem. Most eszméltem rá igazán. Ha aljas vagyok, csak az én aljasságom.

- Az a kínai, úgy látszik, beadott neked valami maszlagot. Mit bámulsz rám így?

- Nem hiszem, hogy a fény bántaná a szemét - mondta Cal. - A baj az, hogy fél. Igen, fél.

- Ki innen! - kiáltott rá Kate. - Takarodj, de tüstént.

- Már itt se vagyok - mondta a fiú, kezével az ajtókilincsen. - Nem gyűlölöm önt - tette hozzá -, de örülök, hogy fél!

- Joe! - próbált ordítani az asszony, de hangja rekedt hörgésbe fulladt.

Cal felrántotta az ajtót, azután becsapta maga mögött.

Joe az egyik lánnyal beszélgetett a szalonban. Meghallották a könnyű, gyors léptek neszét. De mire felpillantottak, egy elsuhanó alak már a bejárati ajtóhoz ért, kinyitotta, keresztülosont rajta, majd a nehéz ajtó döngve bevágódott. Csak egyetlen lépést lehetett hallani a tornácon, majd csikorgó ropogást, amint egy ugró láb földet ért.

- Mi a fene volt ez? - kérdezte a lány.

- Tudja az ördög - felelte Joe. - Néha úgy rémlik nekem, hogy kísértetet látok.

- Én is - mondta a lány. - Meséltem már, hogy Clara bizsergést érez a bőre alatt?

- Azt hiszem, a tű hiányzik neki, azért viszket - vélte Joe. - Akárhogy is, azt gondolom, minél kevesebbet tud az ember, annál jobb.

- Ebben igazad van - helyeselt a lány.

NEGYVENEDIK FEJEZET

1

Kate hátradőlt székében, a süppedő pehelypárnák közé. Az idegesség hullámai járták át testét, felborzolták bőrén a kis pihéket, és jegesen égő barázdákat szántottak rajta.

- Nyugalom - mondta magának halkan. - Csillapodj már! Ne engedd közel magadhoz. Ne gondolkodjál néhány percig. Az átkozott tacskó!

Hirtelen eszébe jutott az egyetlen ember, aki valaha is hasonló érzést kavart fel benne - a gyűlölet és vad rettegés keverékét. Samuel Hamilton volt az, fehér szakállával, rózsaszín arcával és nevető szemével - ő emelte fel a bőrét, és nézett fürkészően alája.

Bekötött mutatóujjával előkotort egy vékony láncot, amit a nyakában viselt, és a reá akasztott függelékkel együtt kihúzta fűzőjéből. A láncon két széfkulcs fityegett, továbbá egy kis aranyóra liliomos tűvel és egy kis acélhenger, gyűrűvel a végében. Kate megfogta a gyűrűcskét, és gondosan forgatta, amíg le nem csavarta a henger alakú tok tetejét. Térdét szétterpesztve kirázott a tokból egy zselatinfiolát. A fény felé tartotta, és megnézte a benne levő kristályokat, a hat szemernyi morfiumot - jó, biztos adag, éppen amennyi kell. Majd óvatosan visszacsúsztatta a fiolát a hengerbe, rácsavarta a kupakját, és a láncot ruhája alá rejtette.

Cal utolsó szavai még mindig a fejében motoszkáltak. “Örülök, hogy fél” - ismételgette magában hangosan, hogy elnémítsa kattogásukat a fejében. A ritmus megszakadt, de éles kép jelent meg előtte hirtelen. Hagyta, hogy egészen kialakuljon, és jól szemügyre vehesse.

2

Még a toldalékszoba felépítése előtt történt. Kate felvette a pénzt, amit Charles ráhagyott. A csekket nagy címletű bankjegyekre váltotta át, és a bankókötegek ott hevertek a páncél-fiókban, a Monterey Megyei Bankban.

Akkortájt kezdte érezni a hasogató fájdalmakat a kezében először. Pénze volt elég, elmehetett volna. Mindössze az volt hátra, hogy kipréselje a házból, amit ki lehet még facsarni belőle. De különben is úgy gondolta, jobb lesz várni, amíg a fájdalmak elmúlnak. Majd csak jobban lesz megint.

De nem lett jobban soha többé. New York pedig - úgy érezte - hideg, és nagyon messze van.

Ekkor levelet kapott. Aláírása csak ennyi: “Ethel.” Ki a fene lehet ez az Ethel? Akárki legyen is, annyi bizonyos, hogy őrült, ha pénzt kér. Ethel - száz meg száz Ethel van! Ethel minden bokorban terem. Ez meg itt szinte olvashatatlanul kaparászta betűit a vonalazott papirosra. De Ethel hamarosan eljött személyesen, és Kate alig ismert rá.

Kate az íróasztalánál ült figyelve, gyanakodva és magabiztosan.

- Már jó régen lehetett - mondta.

Ethel úgy felelt, mint egy katona, aki már nyugdíjas korában találkozik az őrmesterrel, aki valaha kiképezte.

- Egy idő óta rossz bőrben vagyok - mondta Ethel. Húsa megvastagodott, és lógott rajta mindenfelől. Ruhája, erőltetett tisztasága szegénységre vallott.

- Most hol... lakik? - kérdezte Kate, és azon tűnődött, ez az öreg skatulya mikor tér végre a tárgyra.

- A Southern Pacific Hotelben. Ott vettem ki szobát.

- Aha... szóval most nem dolgozik házban?

- Azóta sem sikerült újrakezdenem - mondta Ethel. - Bizony, nem lett volna szabad csak úgy kidobnia. - Pamutkesztyűje csücskével kövér könnycseppet törült ki a szeme szögletéből. - Nagyon rám járt a rúd - folytatta. - Először is, amikor azt az új bírót kaptuk, vele gyűlt meg a bajom. Kilencven napot sózott rám, pedig nem is volt priuszom, legalábbis itt nem. Amikor kijöttem, megkaptam a tripit, de nem is tudtam róla, nem tudtam, hogy beteg vagyok. Továbbadtam egy törzsvendégemnek, nagyon helyes fiú, rakodóknál dolgozik. Megharagudott, és csúnyán elbunyózott, betörte az orromat, kiverte négy fogamat. Erre az új bíró megint rám sózott, ezúttal száznyolcvan napot. Mit mondjak, Kate? Száznyolcvan nap alatt az ember kikopik a mesterségből, elveszti vendégeit. Még azt is elfelejtették, hogy a világon vagyok, így aztán nem tudtam újra talpra állni.

Kate bólogatott, hideg és sekély együttérzéssel. Tudta, hogy ez csak a bevezetés: Ethel előbb feltüzeli magát, hogy aztán kimutassa a foga fehérjét. De mielőtt sor került volna erre, Kate megtette a maga sakkhúzását. Kihúzta íróasztala fiókját, pénzt vett ki belőle, és átnyújtotta Ethelnek.

- Én sohasem hagyom cserben régi barátaimat - mondta. - Mi volna, ha egy másik városba menne, és ott kezdené újra? A változás talán szerencsét hozna.

Ethelnek fékeznie kellett magát, hogy ne kapjon mohón a pénz után. Kezében legyezőszerűen szétcsúsztatta a bankjegyeket, mint a kártyalapokat - négy tízes volt. Ajka megrándult elkeseredésében.

- Azt reméltem - mondta -, szinte biztosra vettem, hogy megerőlteti magát egy kicsit... és igyekszik többet adni, mint vacak negyven dolcsit.

- Hogy gondolja?

- Hát nem kapta meg a levelemet?

- Miféle levelet?

- Aha! - mondta Ethel. - Elveszett volna a postán? Az is lehet... nem vigyáznak úgy a dolgokra, ahogy kellene. Akárhogy is, úgy gondoltam, hogy maga majd gondoskodik rólam. Azóta nem tudom magam összeszedni. Mintha valami súly húzná lefelé a beleimet.

Felsóhajtott, azután olyan gyorsan beszélt tovább, hogy Kate rögtön tudta: előre kigondolt, betanult mondóka.

- Nos, talán emlékszik rá, mindig volt bennem egyfajta telepátia. Mindig előre megmondtam dolgokat, amik aztán be is következtek. Egy pasi mondta is, mért nem gyakorlom üzletszerűen. Hogy természetes médium vagyok, és ebben a szakmában kellene dolgoznom. Emlékszik erre, nem?

- Nem - felelte Kate -, nem emlékszem.

- Nem? Akkor, úgy látszik, nem figyelte meg. De a többiek észrevették. Sok mindent mondtam nekik előre, ami meg is valósult.

- Mit akar ezzel mondani?

- Volt egy álmom. Még az időpontra is emlékszem, mert éppen azon az éjszakán történt, amikor az öreg Faye meghalt. - Szeme felvillant, Kate hideg arcára tapadt, aztán csökönyösen folytatta: - Akkor zuhogott az eső egész éjjel, és álmomban is esett, vagy ha nem is, minden nedves volt, csöpögött. Nos, álmomban láttam magát, amint jön ki a konyhából. Nem volt koromsötét, a hold világított egy kicsit. És az álom most már maga körül forgott, Kate. Maga kiment a hátsó udvarra, és lehajolt... nem láthattam, mit csinál, de aztán visszaosont a házba.

- A következő dolog az volt, hogy Faye... igen, én már tudtam, hogy Faye meghalt - tette hozzá Ethel, aztán szünetet tartott, várva, hogy Kate valami megjegyzést fűz az elhangzottakhoz. De Kate arca kifejezéstelen maradt.

Ethel várt még egy kicsit, amíg meg nem bizonyosodott róla, hogy Kate nem szól semmit.

- Nos, mint már említettem, én mindig hittem az álmaimban. De a legviccesebb a dologban, hogy ott hátul nem találtam semmit, csak néhány összetört orvosságos üveget, és egy kis gumit, ami egy szemcseppentőhöz tartozott.

- S maga ezeket elvitte az orvoshoz - mondta Kate álmosan. - No, mit szólt az orvos, mi volt az üvegekben?

- De nem! Eszembe se jutott ilyesmit tenni.

- Pedig azt kellett volna tennie - mondta Kate.

- Nem szeretek senkit bajba keverni. Elég bajom volt nekem magamnak is. Az üvegcserepeket borítékba raktam és eltettem.

- Most pedig - mondta Kate fuvolázó hangon -, azért jött, hogy tanácsot kérjen tőlem, ugye?

- Igen, asszonyom.

- Hát én megmondom, mit gondolok - szólt Kate. - Azt gondolom, hogy maga egy repedtsarkú, elhasznált ribanc, akit életében már jó néhányszor alaposan fejbe vertek.

- Csak nem akarja azt mondani, hogy hülye vagyok? - kezdte Ethel.

- Talán nem éppen hülye, de fáradt és beteg. Mondtam már magának, hogy nem szoktam a barátaimat cserbenhagyni. Tudja mit? Visszajöhet ide. Dolgozni már nem tud, de segíthet a takarításnál, tisztogatásnál, kezére járhat a szakácsnak is. Kap egy ágyat, és meglesz a kosztja is rendesen. Mit szólna ehhez? Jut majd egy kis zsebpénz is.

Ethel kelletlenül fészkelődön a helyén.

- Nem, asszonyom - mondta. - Nem hiszem, hogy kedvem volna hozzá... itt aludni. Egyébként nem hordom magamnál azt a borítékot. Egy barátomnál hagytam megőrzésre.

- Hát akkor mire gondolt? - kérdezte Kate.

- Istenem, arra gondoltam, hogy talán maga igyekezni fog, és juttat nekem száz dollárt havonta. Akkor hozzákezdhetek valamihez, és talán helyre tudnám állítani az egészségemet.

- Azt mondja, szállodában lakik? A Southern Pacificben?

- Igen, asszonyom, a szobám a hallból nyílik, ott van mindjárt a porta mellett. Az éjjeli portás jó barátom. Sohasem alszik el, ha szolgálatban van. Nagyon rendes fickó.

- Nem kell becsinálni, Ethel - mondta Kate. - Inkább azon törje a fejét, mibe kerül az a nagyon rendes fickó. No de várjon egy percig.

Az előtte levő fiókból még hat tízdollárost számolt ki, és Ethel felé nyújtotta.

- Elsején mindig elküldi, vagy el kell jönnöm érte? - kérdezte Ethel.

- Majd én elküldöm magának - mondta Kate. - És Ethel - folytatta nyugodtan -, én még mindig azt hiszem, jó volna, ha elvinné azokat az üvegeket vegyileg megvizsgáltatni.

Ethel keményen összeszorította kezében a pénzt. Csak úgy áradt belőle a diadal és jóindulat érzése. Életében kevés dolog sikerült neki - ez egyszer jól ment minden.

- Eszembe se jut ilyesmit tenni - mondta. - Hacsak nem kényszerít rá valami.

Amikor Ethel elment, Kate kiballagott a ház mögé, a telek végébe. Még annyi év után is észre lehetett venni a föld egyenetlenségén, hogy alaposan feltúrták valaha.

Másnap reggel a bíró végighallgatta az éjszakai kis erőszakoskodások és túlkapások szokásos krónikáját. Csak fél füllel figyelt oda a negyedik esetre, és a panaszos tömör vallomása után odavetette a kérdést:

- Mennyit loptak magától?

- Nem sok hiányzott a száz dollárból.

A bíró most a rendőrhöz fordult, aki a bepanaszolt prostituáltat letartóztatta.

- Mennyit találtak nála?

- Kilencvenhat dollárt. Reggel hatkor az éjjeli portástól cigarettát vásárolt, whiskyt és néhány képes hetilapot.

- Soha életemben nem láttam ezt a pasast! - sikoltott fel Ethel.

A bíró felpillantott papírjaiból.

- Kétszer volt már itt tiltott kéjelgésért, most meg lopásért. Maga túl sok költséget okoz nekünk. Azt akarom, délig tűnjön el a városból. - A rendőr felé fordult. - Mondja meg a seriffnek, hogy haladéktalanul tegye át a megyehatáron. - Ethelnek meg ezt mondta: - Ha vissza mer jönni, átadom a megyei bíróságnak, az pedig, tudja, mit jelent? San Quentint. Megértette?

- Bíró úr, négyszemközt szeretnék önnel beszélni - mondta Ethel.

- Minek?

- Beszélnem kell... be tudom bizonyítani, hogy ez közönséges koholmány.

- Igen, minden csak koholmány - mondta a bíró. - Kérem a következőt.

Míg a helyettes seriff átlökte Ethelt a megyehatáron - a Pajaro folyón átvezető hídon -, a panaszos Kate háza felé ballagott a Castroville Streeten, de meggondolta magát, és visszament Kenoe fodrászműhelyébe hajat vágatni.

3

Ethel látogatása nem kavarta fel Kate nyugalmát túlságosan. Tudta, milyen hitelt adnak egy vén ringyó szavának, ha a hatósághoz fordul. Azt is tudta, hogy az eltört üvegcsék vegyvizsgálata aligha mutathat ki már valami felismerhető mérget. Kate majdnem elfelejtette Faye-t. Ha erőnek erejével visszagondolt rá, nem volt több, mint egy kellemetlen emlék.

Ám lassacskán azon vette észre magát, hogy töprengeni kezd a dolog felett. Egy este, amikor éppen a fűszeresszámla tételeit ellenőrizte, egy gondolat nyilallt agyába, vakítóan és lobogva, mint egy meteor. A gondolat olyan gyorsan villant fel és aludt ki, hogy Kate-nek abba kellett hagynia munkáját, miközben igyekezett magában feleleveníteni, mi is volt az, ami eszébe jutott. És hogyan keveredett bele a gondolatba Charles sötét arca? Sam Hamilton vidám, de

meghökkent tekintete is hozzátartozott, de hogyan? És miért rázta meg rettentő borzongás egy átvillanó gondolatra?

Mivel nem tudott tovább gondolkozni, visszatért munkájához, de Charles arca ott lebegett mögötte, vállán keresztül nézett le rá. Ujjai is hasogatni kezdtek. Félretette az elszámolásokat, és szemlére indult a házban. Csendes, unalmas este volt - kedd este. Nem volt annyi vendég, hogy érdemes lett volna elkezdeni a cirkuszt.

Kate tudta, mit éreznek iránta a lányok. Féltek, rettegtek tőle. Kate nem bánta, erre szoktatta őket. Még az is lehet, hogy gyűlölik, de az se fontos. Ám bizonyos, hogy a lányok bíznak benne, és ez a fontos. Ha betartják a szabályokat, amiket Kate előír nekik, ha pontosan követik, tudhatják, hogy Kate gondoskodik róluk, és megvédi őket. Függetlenül attól, hogy szeretik-e, tisztelik-e. Kate sohasem jutalmazta meg őket, és csak kétszer büntette meg azt, aki vétett a szabályok ellen - harmadszorra már kitette a házból. De a lányoknak biztonságérzetet adott az a tudat, hogy csak akkor kapnak büntetést, ha okot szolgáltatnak rá.

Amikor Kate ott járkált közöttük, a lányok nagyon igyekeztek közönyösen viselkedni. Kate tudta, hogy csak színlelnek, nem is várt mást. De ma este úgy érezte, hogy nincs egyedül. Mintha Charles lépkedett volna mellette és mögötte.

Kate keresztülment az ebédlőn, ki a konyhába; kinyitotta a jégszekrény ajtaját, és benézett; felemelte a szemétvödör tetejét, és ellenőrizte, nincs-e pazarlás. Ezt minden este megtette, de most különös gondot fordított rá.

Amikor elhagyta a szalont, a lányok egymásra néztek, és meghökkenve vonogatták vállukat. Eloise, aki a fekete hajú Joe-val beszélgetett, megkérdezte:

- Valami baj van?

- Nem tudok róla. Miért?

- Én se tudom. De mintha nagyon ideges volna.

- Igen, volt valami összekoccanás.

- Micsoda?

- Várj csak - mondta Joe. - Én nem tudok semmit, és te se tudsz semmit.

- Értem. Mindenki törődjék a saját ügyeivel.

- Ez az. Vigyen el az ördög, ha nincs igazad! - mondta Joe. - Maradjunk is ennél, jó?

- Már nem is akarom tudni - felelte Eloise.

- Most csak a szád jár.

Kate befejezte körútját. Visszatérőben odaszólt Joe-nak:

- Lefekszem. Ne zavarjanak, hacsak nem okvetlenül szükséges.

- Szolgálhatok valamivel?

- Igen. Készítsen nekem egy kanna teát. Kivasaltad azt a ruhát, Eloise?

- Igen, asszonyom.

- De nem jól csináltad.

- Igen, asszonyom.

Kate nem lelte a helyét. Iratait rendezte, szépen berakta íróasztala rekeszeibe. Amikor Joe tálcán behozta a teát, Kate megparancsolta, tegye le az ágya mellé.

Miközben vánkosain feküdt, és a teát szürcsölte, Kate gondolatait vizsgálgatta. Miért jár a fejében Charles? Aztán egyszerre ráeszmélt.

Charles okos volt. A maga hóbortos módján Sam Hamilton is okos volt. Igen, a félelem ezt a gondolatot sugallta Kate-nek: ezek okos emberek voltak. Sam is, Charles is meghalt, de vannak mások - akadnak még okos emberek a világon. És Kate lassan, nagyon lassan kibogozta következtetéseit.

“Tegyük fel, hogy én volnék az, aki kikotorta az üvegcséket - mit gondolnék, és mit tennék?” Szíve elszorult vad rémületében. “Mért törték el, mért ásták el az üvegeket? Nyilván méreg volt bennük. És mért kellett elásni - mi késztette az illetőt erre? Hiszen a Fő utcán is elhajíthatta volna a csatornába, vagy bedobhatta volna a szemétvödörbe.” Dr. Wilde már meghalt. De milyen feljegyzéseket vezetett? Kate nem tudta. De abban az esetben, ha Kate találta volna meg az üvegeket, bizonyára rájön, hogy mi volt bennük. Hát nem kérdezte volna meg valakitől, aki ért hozzá: “Mi történik, ha valakinek huzamosan ricinusolajat adnak be? Hosszú ideig, kis adagokban?” Akkor Kate kitalálná, mi történt. És talán más is rájönne.

És ha hallott valaki egy gazdag madámról, aki végrendeletében mindenét az egyik lányra hagyta, aztán meghalt? Kate nagyon jól tudta, mi lenne az első gondolata. Micsoda őrültség volt kitoloncoltatni Ethelt! Most már meg se tudja találni! A helyes az lett volna, ha jól megfizeti Ethelt, és kicsalja tőle az üvegeket. Hol vannak azok a cserepek? Bizonyára egy borítékban, de kinél? És hogy lehetne Ethelt megtalálni?

Ethel bizonyára tudja, hogyan és miért repült át a határon. Ethel nem okos, de elmesélhette a dolgot valakinek, aki nem esett a feje lágyára. Aki gondolt egyet-mást, amikor az a reszkető hang elmesélgette neki Faye betegségét, meg azt, hogyan romlott le, és hogyan végrendelkezett...

Kate egyre szaporábban lélegzett, és a félelem kis tűszúrásai lepték el száguldozva testét. New Yorkba kellene utaznia, vagy máshova, itt hagyni csapot-papot, nem törődni azzal, hogyan adja el a házat! Nincs szüksége pénzre. Pénze van elég. Akkor bottal üthetnék a nyomát. Igen, de ha megszökik, az az okos pasi, aki meghallgatta Ethel történetét, mindjárt kapcsol, és utánaveti magát.

Kate felkelt az ágyból, és bevett egy erős adag brómot.

Ettől a naptól kezdve a félelem örökösen ott kuporgott mellette. Szinte örült, amikor megtudta, hogy kezében a fájdalmat a kifejlődő ízületi gyulladásnak köszönheti. Egy gonosz hang azt suttogta neki, hogy talán ez a büntetés.

Azelőtt se járt sokat a városba, de most már elvesztette minden kedvét, hogy egyáltalában kitegye lábát a házból. Tudta, hogy a férfiak titkon utánabámulnak, mert tudják, hogy kicsoda. Tegyük fel, hogy ezek közül valamelyiknek olyan arca van, mint Charles-nak, vagy olyan szeme, mint Samuelnek... Nemsokára már ahhoz is erőt kellett vennie magán, hogy hetenként egyszer menjen a városba.

Akkor építtette a toldalékszobát, és szürkére festette. Arra hivatkozott, hogy a fény bántja a szemét, és lassacskán maga is elhitte, hogy így van. Szeme égett, valahányszor hazajött a városból. Egyre több időt töltött abban a kis szobában.

Vannak emberek - és Kate is közéjük tartozott -, akik át tudják engedni magukat két homlokegyenest ellenkező gondolatnak. Kate hitt abban, hogy a fény bántja a szemét - de abban is, hogy a szürke szoba barlang, ahová el tud rejtőzni, sötét, föld alatti üreg, ahova nem követheti bámész emberi szem. Egy ízben, amint párnázott székében üldögélt, azon töprengett, ne vágasson-e szobájába titkos ajtót, amely vészkijáratul szolgálna? De ezt a tervet egy másik gondolat követte - nem is gondolat, inkább csak érzés. Nem, ez az ajtó nem védené

meg, sőt ellenkezőleg... mert ha ő ki tud bújni rajta, ugyanúgy be is bújhatik valami... az a bizonyos valami, ami egy idő óta a ház mellett ólálkodik, éjszakánként a falak mentén mászkál, majd nesztelenül felágaskodik, és igyekszik belesni az ablakokon. Kate-nek egyre nagyobb akaraterőre volt szüksége ahhoz, hogy hétfő délutánonként elhagyja a házat.

Amikor Cal követni kezdte, rettentő félelem hatalmasodott el rajta. És amikor megvárta a fagyalsövény mögött, már-már ott tartott, hogy vad pánik fogja el.

Most azonban mélyen befúrta fejét puha párnáiba, és szempilláit lehúzta a bróm könnyű súlya.

NEGYVENEGYEDIK FEJEZET

1

Az ország észrevétlenül sodródott a háború felé - ami az embereket rémülettel töltötte el, de ugyanakkor vonzotta is. Az emberek már majdnem hatvan év óta nem érezték a háború megrázó élményét. A spanyol ügy inkább afféle expedíció volt, mintsem háború. Wilsont novemberben újra elnökké választották programja alapján, amelyben azt ígérte, hogy távol tart bennünket a háborútól - de ugyanakkor az elnök utasítást kapott, hogy keménykezű politikát folytasson, ami elkerülhetetlenül háborút jelentett. Az üzlet fellendült, és az árak emelkedni kezdtek. Brit bevásárló ügynökök járták az országot, és felvásároltak minden kapható élelmiszert, ruhát, fémeket és vegyi anyagokat. Az izgalom villamos árama futott végig az országon. Az emberek valójában nem hittek a háborúban még akkor sem, amikor tervszerűen készültek rá. A Salinas-völgy nagyjában változatlanul folytatta megszokott életét.

2

Cal az iskola felé baktatott Aronnal.

- Fáradtnak látszol - mondta Aron.

- Igazán?

- Hallottam, amikor hazajöttél múlt éjjel. Négy óra volt. Mit csinálsz olyan későn?

- Járkálok mindenfelé, gondolkodom. Mit szólnál ahhoz, ha abbahagynók az iskolát, és visszamennénk a farmra?

- Minek?

- Kereshetnénk egy kis pénzt apának.

- Én főiskolára akarok menni. Bárcsak mehetnék már. Itt mindenki rajtunk nevet. Hátat akarok fordítani ennek a városnak.

- Bolond vagy.

- Nem vagyok bolond. Nem én veszítettem el annyi pénzt. Az a hülye salátaötlet nem az én fejemben született. De mégis engem nevetnek ki. És nem tudom, lesz-e elég pénz arra, hogy főiskolára mehessek.

- Apának nem az volt a szándéka, hogy elveszítse a pénzt.

- De elvesztette.

- Mi van még hátra? - mondta Cal. - Ezt az évet kell elvégezned, meg a következőt, mielőtt főiskolára mehetnél.

- Azt hiszed, nem tudom nélküled is?

- Ha keményen dolgoznál, talán letehetnéd a felvételi vizsgát már a jövő nyáron, és őszre a főiskolán lehetnél.

Aron hirtelen megfordult.

- Azt nem tudom megcsinálni.

- Én meg azt hiszem, hogy menne. Mért nem beszélsz az igazgatóval? És fogadjunk, hogy Rolf tiszteletes úr is segítene neked.

- Itt akarom hagyni ezt a várost - hajtogatta Aron. - Soha többé nem jövök vissza. Még mindig Salátafejnek csúfolnak. Röhögnek rajtunk.

- És mi lesz Abrával?

- Abra majd azt teszi, ami a leghelyesebb.

- Ő is azt akarja, hogy elmenj? - kérdezte Cal.

- Azt akarja, amit én akarok, és azt teszi majd, amit én mondok neki.

Cal gondolkodott egy percig.

- Tudod mit? - mondta. - Én majd igyekszem egy kis pénzt keresni. Ha összeszeded magad, és leteszed a vizsgáidat egy évvel hamarabb, én majd átsegítlek a főiskolán.

- Igazán?

- Szavamra.

- Hát akkor szaladok, és máris felkeresem az igazgatót! - kiáltotta Aron, meggyorsítva lépteit.

- Várj csak! - kiáltotta utána Cal. - Ide hallgass, Aron! Ha az igazgató úgy véli, hogy meg tudod csinálni, ne mondd el apának!

- Miért ne?

- Arra gondolok, milyen szép volna, ha csak akkor mennél oda apához, amikor már bejelent-heted, hogy megtetted.

- Nem látom, mi a különbség.

- Nem látod?

- Nem én - mondta Aron. - Én úgy érzem, csacsiság az egész.

Cal alig tudta legyőzni magában a kísértést, hogy a fülébe ne ordítsa: “Tudom, hogy az anyánk micsoda! Megmutathatom neked!” Ez aztán fejbe kólintaná Aront, és elevenére tapintana.

Az iskola előcsarnokában Cal találkozott Abrával még csöngetés előtt.

- Mi ütött Aronba? - kérdezte a lányt.

- Nem tudom.

- De igen, tudod - mondta Cal.

- Felhőkben jár, ez az egész. Azt hiszem, az a pap az oka.

- Már nem szokott hazakísérni?

- Hát hogyne kísérne. De keresztüllátok rajta. Olyan, mintha szárnyai volnának.

- Még mindig szégyenkezik a saláta miatt.

- Tudom - mondta Abra. - Hiába igyekszem kiverni a fejéből. Úgy látszik, örömét leli benne.

- Mit akarsz ezzel mondani?

- Semmit - felelte Abra.

Aznap este, vacsora után, Cal így szólt:

- Megengeded, apám, hogy pénteken délután lemenjek a farmra?

Adam megfordult székében.

- Minek?

- Csak éppen látni akarom. Egy kicsit körül akarok nézni.

- Aron is veled akar tartani?

- Nem. Egyedül akarok lemenni.

- Nem látom be, miért ne mehetnél, ha kedved tartja. Mit gondol, Lee? Lát valami okot arra, hogy ne mehessen le?

- Nem én - felelte Lee, és figyelmesen vizsgálta Cal arcát. - Komolyan gondolsz arra, hogy farmer légy?

- Nem lehetetlen. Ha megengednéd, hogy a kezembe vegyem, édesapám, szívesen dolgoznék a farmon.

- A bérlet csak egy év múlva jár le - mondta Adam.

- És azután átvehetem?

- És mi lesz az iskolával?

- Addig elkészülök vele.

- Jól van, majd meglátjuk - mondta Adam. - Lehet, hogy addig megváltoztatod a szándékodat. Talán tovább akarsz majd tanulni.

Amikor Cal elindult a kijárat felé, Lee követte, és vele együtt ment ki.

- Nem mondanád meg, mi ez? - kérdezte Lee.

- Semmi... csak körül akarok nézni.

- Rendben van - mondta Lee. - Úgy látszik, nem akartok beavatni. - Megfordult, hogy visszatérjen a házba. De a küszöbről odaszólt a fiúnak:

- Cal! - A fiú megállt. - Gondjaid vannak?

- Dehogy, dehogy.

- Hát csak azért, mert van ötezer dollárom... megkaphatod bármikor, ha szükséged van rá.

- Mért volna szükségem rá?

- Azt már én nem tudom - felelte Lee.

3

Will Hamilton szerette üvegkalitkáját, melyet autógarázsában irodául használt. Üzleti érdekeltségei már messze túlhaladták az autóügynökség szűk kereteit, de azért nem nézett más iroda után. Szerette azt a sürgést-forgást, azt a mozgalmas életet, amely négyszögletes kis üvegodúja körül zajlott. Egyébként dupla üveget rakatott be, hogy elnyelje a garázs zaját.

Öblös, forgatható, vörös bőrrel bélelt székében terpeszkedve többnyire élvezte az életét. Ha az emberek arról beszéltek, hogy öccse, Joe, milyen sok pénzt keres keleten, a hirdetési szakmában, Will mindig kijelentette, hogy ő maga nagy béka egy kis pocsolyában.

- Félek elmenni innen egy igazi nagyvárosba - mondta. - Végtére is falusi mamlasz vagyok.

És élvezte a kacagást, amely szavait követte. Amint kiolvasta belőle, barátai tudták, hogy milyen tehetős.

Egy szombat reggel Cal állított be hozzá. Amint észrevette Will meghökkent tekintetét, bemutatkozott:

- Cal Trask vagyok.

- Hát persze! Teremtő Atyám, de jól megtermett fiú lett belőled! Apád is itt van?

- Nem. Egyedül jöttem.

- Jól van, ülj le. Nem hiszem, hogy dohányzol, vagy igen?

- Néha. Cigarettát.

Will egy csomag Murad cigarettát csúsztatott oda az íróasztalon keresztül. Cal kinyitotta a dobozt, majd újra becsukta.

- Azt hiszem, éppen most nem kívánom - mondta.

Will csak nézte a sötét arcú fiút, és kedvét lelte benne. Éles eszű gyerek, gondolta magában, ezt senki sem fogja lóvá tenni.

- Ha nem csalódom, te is hamarosan belefogsz valami üzletbe - mondta neki.

- Igen, uram. Arra gondoltam, hogy apám farmját fogom vezetni, mihelyt elkészültem a középiskolával.

- Abban nem látok pénzt - mondta Will. - A farmerek nem keresnek sokat. A pénzt az vágja zsebre, aki megveszi tőlük a termékeiket, és továbbadja. A farmerkedésből sohasem fogsz meggazdagodni.

Will tudta, hogy Cal most figyeli, kitapogatja, megpróbál belelátni - és Will mindezt helyeselte. Közben Cal elhatározta magát, de előbb megkérdezte:

- Mr. Hamilton, önnek ugyebár nincsenek gyermekei?

- Nem, nincsenek. Bár nagyon sajnálom. Nem is mondhatom neked, mennyire sajnálom. - Majd hozzátette: - De miért kérdezed?

Cal úgy tett, mintha nem hallaná a kérdést.

- Mondja csak, Mr. Hamilton... adna nekem tanácsot?

Will szívét meleg öröm járta át.

- Hogyne, fiam. Nagyon szívesen, ha módomban áll. Mit szeretnél tudni?

És ekkor Cal olyasmit csinált, amit Will még jobban helyeselt, mint eddigi szavait. Cal fegyvert kovácsolt a nyíltságból, őszinteségből, amikor így szólt:

- Sok pénzt szeretnék keresni. Árulja el nekem, hogy kell ezt csinálni?

Willnek nevethetnékje támadt, de legyűrte. Akármilyen naiv volt is Cal kérdése, Will nem tartotta a fiút naivnak.

- Nézd csak - mondta -, mindenki ezt szeretné. És mit értesz sok pénzen, mi?

- Húsz-harmincezer dollárt - felelte Cal.

- Jóságos ég! - kiáltott fel Will, és székét csikorogva elforgatta.

Most aztán nevetett, de éppenséggel nem gúnyosan. Kacagását Cal mosolygása követte.

- Nem tudnád megmondani - kérdezte Will -, mért akarsz ilyen sok pénzt keresni?

- De igen, uram - felelte Cal. - Meg tudom mondani. - Kinyitotta a doboz Muradot, kivett belőle egy ovális alakba préselt, parafa végű cigarettát, és rágyújtott. - Meg fogom önnek mondani, miért.

Will élvezettel hátradőlt székében, úgy hallgatta.

- Apám sok pénzt veszített - kezdte Cal.

- Tudom - mondta Will. - Én eleget óvtam attól, hogy salátát próbáljon szállítani az ország túlsó végébe.

- Valóban óvta? És miért?

- Mert nem láttam a siker semmiféle biztosítékát. Egy üzletembernek meg kell védenie magát. Tudtam, ha valami közbejön, apádnak vége. És közbejött valami. Nos, folytasd.

- Annyi pénzt akarok keresni, hogy visszaadhassam apámnak, amit elveszített.

Will tátott szájjal bámult rá.

- Miért? - kérdezte.

- Mert akarom.

- Annyira szereted apádat?

- Igen.

Will húsos arca megrándult, és egy emlék suhant végig rajta, akár a jeges szél. Nem ment át lassan a múlton, az emlékezés villámszerűén világította meg az egészet egyszerre - mindezeket az éveket, az arcokat és jeleneteket, az érzést, a kétségbeesést -, mindent egy pillanatba sűrítve, mint ahogy a fényképezőgép megállítja és rögzíti az időt. Benne volt a gyors eszű, ragyogó Samuel, szép, mint a hajnal, képzelete, akár a fecske szárnyalása, benne volt a tehetséges, töprengő Tom - a sötét tűz! Benne volt Una, a viharmadár, aki diadalmasan átvészelt annyi fergeteget, a kedves Mollie, a kacagó Dessie. Benne volt a jóképű George, akinek bája betöltötte a szobát, ahol megjelent, akárcsak a virágok illata, és ott volt Joe, a legfiatalabb, akit mindenki szeretett. Mindegyik könnyűszerrel, erőlködés nélkül megajándékozta a családot valamivel.

Majdnem mindenkinek megvan a maga Pandora-szelencéje, titkos bánata és gyötrelme, amit nem oszt meg senkivel. Will betakarta a maga sötét kútját, hangosan kacagott, kihasználta a természetellenes erényeket, és sohasem engedte szabadjára féltékenységét. Úgy gondolt magára, mint egy lassú, tökfejű, maradi emberre, akiben nincs semmi inspiráció. Egyetlen nagy álom sem emelte fel a magasba, de semmiféle kétségbeesés sem sújtotta önpusztító szakadékba. Mindig a szélén tartózkodott, megkapaszkodott a család peremén azokkal a szerény képességekkel, amiket magáénak mondhatott - gondossággal, józan ésszel, szorgalommal. Vezette a könyveket, tárgyalt az ügyvédekkel, megbeszélte a szükségeset a temetkezési vállalkozóval, többnyire a számlákat is ő fizette. A többiek még csak nem is tudták, mennyire rászorulnak, milyen szükségük van rá. Megvolt benne az a képesség, hogy pénzt szerezzen, és meg is tudta őrizni. És azt hitte, a Hamiltonok mélységesen megvetik éppen ezért az egy képességéért. Makacsul, tántoríthatatlanul szerette őket, mindig kéznél volt a pénzével együtt, hogy kihúzza családját a csávából, amit tévedéseiknek köszönhettek. Will azt hitte, családja szégyelli őt, és keservesen küzdött, hogy ismerjék el, vallják a magukénak. És mindez benne volt abban a fagyos szélben, amely keresztülfújt rajta.

Kissé kidülledt szeme nedves volt, amint elnézett Cal fölött. A fiú megkérdezte:

- Mi történt, Mr. Hamilton? Talán nem jól érzi magát?

Will érezte a családját, csak nem tudta megérteni őket. Azok meg elfogadták őt anélkül, hogy sejtenék, van-e benne valami megértenivaló. Most meg eljött hozzá ez a fiú - és Will megérezte, megértette, sőt felismerte, ráismert. Ilyennek kellett volna lennie az ő fiának vagy a testvéreinek, sőt az apjának is. És az emlékezés fagyos szele hirtelen meleg szellővé változott, amely a gyomrába markolt, a tüdejét feszítette, és egész lényét Cal felé sodorta.

Figyelmét az üvegkalitkára kényszerítette. Cal meg ült a székében, és várt. Will nem tudta, milyen soká tartott ez a szünet.

- Gondolkoztam - mondta végre sután, majd hangját szigorúra fogta: - Kérdeztél tőlem valamit. De én üzletember vagyok. Nem osztogatok ingyen semmit. Nem ajándékozom el a dolgokat, hanem eladom.

- Igenis, uram - felelte Cal. Nagyon óvatosan figyelt, de érezte, hogy megnyerte Will Hamilton tetszését.

- Szeretnék tudni valamit - folytatta Will -, de az igazat akarom hallani. Hajlandó vagy megmondani nekem az igazat?

- Nem tudom - mondta Cal.

- Lám, ezt szeretem. Hogyan is tudhatnád, amíg nem hallottad a kérdésemet. Igen, ezt szeretem. Okos dolog, és becsületes is. Ide hallgass: van egy fivéred, ugye? Apád jobban szereti őt, mint téged?

- Mindenki úgy van vele - felelte Cal nyugodtan. - Aront mindenki szereti.

- Te is?

- Igen, uram... legalábbis... igen, szeretem.

- Mit jelent az, hogy “legalábbis”?

- Néha azt gondolom, hogy ostoba, de azért szeretem.

- És hogy állsz apáddal?

- Szeretem.

- Ő meg jobban szereti a fivéredet.

- Nem tudom.

- Most meg azt mondtad, szeretnéd visszaadni apádnak azt a pénzt, amit elveszített. Miért?

Cal szeme rendszerint óvatosan kancsalított, de most kitágult - úgy kitágult, hogy olyan volt, mintha körülnézne, és keresztülnézne Willen. Cal most olyan közel volt a saját lelkéhez, amennyire csak meg lehet közelíteni.

- Apám jó ember - mondta. - Kárpótolni akarom, mert én nem vagyok jó.

- De ha megtennéd, akkor már jó lennél, nem?

- Nem - mondta Cal. - Gondolatban rossz vagyok.

Will még sohasem találkozott emberrel, aki szavaiban ennyire lemeztelenítette volna magát. Már-már zavarba jött e miatt a nagy pőréség miatt, és tudta, Cal milyen biztonságosan érzi magát becsületességében, akármennyire levetkőzött is.

- Még csak egy kérdést - mondta Will -, és azt se bánom, ha nem válaszolsz rá. Nem hiszem, hogy én válaszolnék. A következőt kérdezem. Tegyük fel, hogy megszerzed a pénzt, és

odaadod apádnak, nem villanna át rajtad az a gondolat, hogy szeretetét próbálod megvásárolni?

- De igen, uram. Erre gondolnék. És a gondolatom igazat is mondana.

- Hát ez minden, amit tudni akartam. Ez minden.

Will előrehajolt, és két kezébe temette verítékező, lüktető homlokát. Nem emlékezett rá, elfogta-e valaha is ilyen megrendülés. Calban pedig óvatosan fellobbant a diadalérzet. Tudta, hogy nyert, de vigyázott, nehogy arca elárulja.

Will felemelte fejét, levette szemüvegét, és letörölte róla a nedvességet.

- Menjünk egy kicsit ki a szabadba - mondta. - Autózzunk egyet!

Will most egy nagy Winton kocsit vezetett, gépháza olyan hosszú volt, mint egy koporsó, motorja hatalmas, belseje dohogott és morajlott. Déli irányban hajtott ki King Cityből, a széles országúton, a tavasz gyarapodó erején keresztül - előtte pacsirták röpködtek, a kerítések drótjai is melódiákat zümmögtek. A Pico Blanco ott állt, havas fejét a nyugati égnek emelve, a völgyben meg eukaliptuszok sorakoztak, elnyújtózkodtak az egész völgyön keresztül, hogy megtörjék a szeleket, új lombjaik ezüstösen csillogtak.

Amikor a mellékúthoz értek, amely a Trask-tanya bejáratához, az otthont, a hazai völgyet jelentő horpadáshoz vezetett, Will megállította kocsiját az út szélén. Egy szót sem szólt, amióta a Winton kirobogott King Cityből. A hatalmas motor mély sustorgással forgott üresjáratban.

Will egyenesen előrenézett, és így szólt:

- Mondd csak, Cal, akarsz az üzlettársam lenni?

- Igen, uram.

- Nincs kedvem olyan társat venni magam mellé, akinek nincs pénze. Hiszen kölcsönözhetnék neked tőkét, de abból mindig kellemetlenségek származnak.

- Tudok pénzt szerezni - mondta Cal.

- Mennyit?

- Ötezer dollárt.

- Te... ötezret, nem tudom elhinni.

Cal nem felelt.

- De igen, elhiszem - mondta Will. - Kölcsönkapod?

- Igen, uram.

- Milyen kamatra?

- Semmilyenre.

- Ez aztán jó trükk. Kitől kapod?

- Ezt nem kívánom elárulni, uram.

Will megrázta fejét, és kacagott. Egész lényét öröm töltötte el.

- Lehet, hogy bolond vagyok, de hiszek neked. Pedig nem vagyok bolond. - Bekapcsolta a motort, majd újra üresen járatta. - Most jól figyelj ide. Olvasod az újságokat?

- Igen, uram.

- Belekeveredünk a háborúba. Most már bármely pillanatban.

- Igen, úgy fest a dolog.

- Sok ember így látja. Nos, ismered a bab mai árát? Úgy értem, mennyiért tudnál eladni száz zsákkal Salinasban?

- Nem tudom biztosan. Azt hiszem, háromtól negyedfél centig, ezt az árat tudnám elérni.

- Mi az, hogy nem tudod biztosan? Honnan tudod?

- Mert azzal a gondolattal foglalkozom, hogy megkérjem apámat: bízza rám a farmját.

- Értem. De nem akarsz farmerkedni. Ahhoz túl eszes vagy. Apád bérlőjét Rantaninak hívják. Svájci olasz, és kitűnő gazda. Majdnem ötszáz holdat fogott művelésbe. Ha ötcentes árat garantálok neki, és kölcsönt adok a vetőmag beszerzésére, majd babot termel. És ugyanezt teszi majd minden más farmer a környéken. Szerződéssel leköthetünk ötezer holdnyi babot.

Cal így szólt:

- Mihez akar fogni az ötcentes babbal, amikor a piacon három cent az ára? Aha, igen. De nem tudhatjuk biztosan.

- Partnerek vagyunk? - kérdezte Will.

- Igen, uram.

- Nem: uram, hanem: Will.

- Igen, Will.

- Mennyi idő alatt tudod megszerezni azt az ötezer dollárt?

- Jövő szerdára meglesz.

- Kezet rá!

Ünnepélyesen kezet szorítottak - a köpcös férfi és a sovány, fekete fiú. Will - még mindig a fiú kezét szorongatva - így szólt:

- Most már üzlettársak vagyunk. Kapcsolatban állok a Brit Felvásárló Ügynökséggel. És van egy barátom a gazdasági osztályon. Lefogadom, hogy minden szárazbabot, amit csak fel tudunk hajtani, értékesíteni fogunk, mégpedig tíz centtel fontonként, ha nem még ennél is magasabb áron.

- És mikor tudja eladni?

- Eladom, még mielőtt aláírnánk bármit is. Nos, nem volna kedved benézni a régi házba, és beszélni Rantanival?

- De igen, uram - mondta Cal.

Will mindjárt dupla sebességre kapcsolt, és a nagy zöld kocsi nekilódult a mellékútnak.

NEGYVENKETTEDIK FEJEZET

A háború mindig másokat sújt. Mi Salinasban úgy tudtuk, hogy az Egyesült Államok a világ legnagyobb és leghatalmasabb országa. Minden amerikai remek céllövőnek született, és ha verekedésre kerül a sor, egy amerikai felér tíz-húsz idegennel.

Pershing mexikói hadjárata során Villa egy időre kiábrándított minket kedvenc mítoszaink egyikéből. Szentül hittük, hogy a mexikóiak nem tudnak tisztességesen lőni, és különben is lusta, ostoba fickók. Amikor aztán a mi C seregünk tántorgott vissza kimerülten a határról, saját katonáinktól hallottuk, hogy mindebből egy szó sem igaz. A mexikóiak nagyon is jól tudnak lőni, hogy a fene vinné el őket. És Villa lovasai nyargalászás meg kitartás dolgában ugyancsak túltettek a mi városi fiainkon. Az a havi két este, amit a kiképzésükre fordítottunk, nem edzette meg őket valami nagyon. Végül pedig azok az átkozott mexikóiak, úgy látszik, túljártak a fekete hajú Jack Pershing eszén, és tőrbe csalták - ahelyett, hogy lépre mentek volna neki. És mire legfőbb szövetségesük, a vérhas a mexikóiak segítségére sietett, valóságos pokollá vált az amerikaiak élete. A fiúk közül sok még évek múlva sem tudott igazán talpra állni.

De valahogy nem tudtuk összekapcsolni a németeket a mexikóiakkal. Inkább visszatértünk a régi, csalfa mítoszainkhoz. Hogy egy szál amerikai felér húsz némettel. Márpedig, ha így van, csak kellő szigorral kell fellépnünk, hogy a Kaisert észre térítsük. Dehogyis merészel majd beleavatkozni a mi kereskedelmi érdekeinkbe - pedig megtette. Dehogyis mer majd olyan pimasz és arcátlan lenni, hogy a mi hajóinkat elsüllyessze, pedig ezt is megtette. Ostoba dolog, de megtörtént, és így nem maradt más hátra, kénytelenek voltunk megverekedni vele.

A háború, legalábbis kezdetben, csak másokat sújtott. Nekünk, a családunknak, a barátainknak afféle páholyunk volt, onnan néztük a meglehetősen izgalmas eseményeket. És mint ahogy a háború mindig másokat sújt, azonképpen igazság az is, hogy mindig mások halnak bele. Csakhogy - Uram, Teremtőm! - ez is hazugságnak bizonyult. Megkezdődött a borzalmas sürgönyök áradata - beosontak minden házba, gyászt és szomorúságot vittek mindenhova. Most már a mi öcsénkről volt szó, a mi fiunkról, nem másokról. Itt álltunk, több mint hatezer mérföldnyire a dühös ribilliótól, és még ez sem segített rajtunk.

Bizony, most már nem sok örömünk telt benne. Hiába parádéztak a Szabadság Amazonjai fehér sapkában és fehér cápabőr egyenruhájukban. Nagybácsink hiába írta át régi július negyediki szónoklatát, hogy felhasználja hadikölcsönkötvények eladására. Mi, középiskolás fiúk, olajzöld zubbonyban feszítettünk, a tábori kalap is jól festett rajtunk, és a tornatanár a katonai szolgálati szabályzatra oktatott, de - Uram, Jézusom! - Marty Hopps elesett, és a Berges fiú, az utca túlsó oldaláról - az a jóképű gyerek, akibe kishúgunk hároméves kora óta szerelmes - úgy halt meg, hogy a gránát ezer darabra tépte szét!

És a hanyag járású, nagy, tagbaszakadt, lötyögő fiúk sután csoszogtak végig a Fő utcán, bőröndjüket cipelve a Southern Pacific vasúttársaság állomásépülete felé. Röstelkedve lesütötték szemüket, míg a salinasi rezesbanda előttük menetelt, és a *Csillagos-sávos lobogó* melódiáját harsogta - a bevonulók családtagjai a járdán baktattak mellettük és sírtak, és a zene is olyan volt, mint valami gyászinduló. Az újoncok nem emelték fel tekintetüket, nem mertek édesapjukra nézni. Sohasem gondoltuk volna, hogy a háború hozzánk is ennyire közel férkőzhetik.

Aztán akadt néhány ember Salinasban, aki suttogni kezdett biliárdtermekben és söntésekben. Magánértesüléseket adtak tovább - híreket, melyeket egy-egy katonától hallottak, és így

tudtuk meg az igazat. Nincs elég puska, fiainkat üres kézzel hajtják ki a frontra. Csapatszállító hajók süllyedtek el, és a kormány ezt is eltitkolja előlünk. A német hadsereg annyira jobb a miénknél, hogy a legkisebb esélyünk sincs velük szemben, A Kaiser nem is olyan ostoba fickó. Most már arra készülődik, hogy átkeljen a tengeren - még elözönli seregével Amerikát. Wilson meg hallgat, azt hiszitek, elmondja ezt nekünk? És ezek a vészmadarak rendszerint ugyanazok voltak, akik régebben azt szavalták, hogy egyetlen amerikai annyit ér a csatában, mint húsz német - igen, ugyanazok járatták a szájukat most is.

Kisebb angol csoportok utazták be az országot furcsa egyenruhájukban (de jól festett rajtuk!), és felvásároltak mindent, amit csak el lehetett szállítani. Jól és azonnal fizettek. A brit bevásárlók közt nem egy rokkant volt, nyomorék, de továbbra is egyenruhában járt. Egyebek közt babot is vásároltak, mert a bab könnyen szállítható, nem romlik meg, és - az ördögbe is - ha van bab, már nem lehet éhen halni! A bab ára tizenkét és fél centre szökött fel fontonként, de alig lehetett kapni. A farmerek megbánták, hogy hat hónappal előbb aláírták azt a szerződést, amelyben eladták babtermésüket koszos két centtel az akkori ár fölött.

Az ország és a Salinas-völgy is sorra megváltoztatta dalait. Először arról énekeltünk, hogy szétverjük Helgolandot, és felakasztjuk a Kaisert, és bevonulunk Németországba és rendet teremtünk - rendbe hozzuk, amit azok az átkozott idegenek összekontárkodtak és gabalyítottak. Aztán egyszerre csak ilyeneket kezdtünk énekelni: “A háború tüzes pokla már az egekig ér, de ott áll az ápolónővér... a keblén égővörös kereszt, még most is mosolyog, ki érti ezt? Túltesz a nagyvilág minden szép hölgyén - karcsú virágszál a senki földjén...” Aztán azt énekeltük, hogy “Halló, központ, nagyon kérem, kapcsolja a Mennyországot nékem... édesapám ott van, a hős katona, vele akar beszélni kis árva fia...” Meg ezt: “Hosszú hálóingében egy kicsi fiú letérdel a padlón, és oly szomorú, imára kulcsolja két kis kezét, a szél viszi az égbe üzenetét: Jóságos istenkém, apámra vigyázz, ne érje anyámat az a rettentő gyász” - és így tovább. Azt hiszem, olyanok voltunk, mint egy izmos, de tapasztalatlan kisfiú, akit az első verekedésben alaposan orrba vágnak, és nagyon fáj neki, és alig várja, hogy már vége legyen.

NEGYVENHARMADIK FEJEZET

1

A nyár vége felé Lee nagy bevásárlókosarat cipelt végig az utcán, úgy jött be a házba. Lee, amióta Salinasban lakott, egyre jobban utánozta öltözködésében a konzervatívabb amerikaiakat. Többnyire fekete posztóruhában ment el hazulról, fehér inget viselt és magas keménygallért. Kedvelte a zsinórszerű, keskeny fekete nyakkendőt - azt a fajtát, amelyről a déli államok szenátorait lehetett valaha felismerni. Kalapja is fekete volt, alacsony és kerek, karimája egyenes - tetejét nem gyűrte be, mintha még mindig kontyot rejtegetne alatta. Kifogástalan volt.

Egyszer Adam valami megjegyzést tett Lee finom eleganciájára. Lee vigyorogva felelte:

- Nem tehetek egyebet. Csak egy nagyon gazdag ember engedheti meg magának, hogy olyan rosszul öltözködjék, mint ön. Aki szegény, kénytelen jól öltözködni.

- Szegény! - robbant ki Adam. - Még a végén maga fog pénzt kölcsönözni nekünk.

- Könnyen lehet - felelte Lee.

Aznap délután lerakta nehéz kosarát a padlóra.

- Megpróbálok ma téli dinnyelevest főzni - mondta. - Kínai csemege. Van egy unokaöcsém a kínai negyedben, tőle hallottam, hogyan kell elkészíteni. Az unokaöcsém tűzijáték-készítő, békákat gyárt, és azonkívül a szerencsejáték-szakmában is dolgozik.

- Azt hittem, nincsenek rokonai, Lee - mondta Adam.

- A kínaiak mind rokonok - felelte Lee -, és azok, akik a Lee névre hallgatnak, egészen közeli rokonok. Az unokaöcsém egyébként a Suey Dong családhoz tartozik. Nemrég egészségi okokból rejtekhelyre vonult, és megtanult főzni. A dinnyét egy fazékba kell állítani, a tetejét óvatosan levágni, a belsejébe meg berakni egy egész csirkét, gombát, vízigesztenyét, fokhagymát és egy csipetnyi gyömbért. Akkor aztán visszatesszük a tetejét, és két napig főzzük a dinnyét olyan lassú tűzön, ahogy csak lehet. Azt mondják, valami felséges.

Adam hátradőlt székében, két tenyerét összekulcsolta hátul a tarkóján, és mosolyogva bámult a mennyezetre.

- Jól van, Lee - mondta -, jól van.

- De hiszen ide se figyel - panaszkodott Lee.

Adam felegyenesedett a székben, és így szólt:

- Az ember azt hiszi, ismeri a saját gyermekeit, aztán kiderül, hogy nem tud róluk semmit.

Lee mosolygott.

- Van az életünkben valami kis apróság, ami kikerülte az ön figyelmét? - kérdezte.

Adam kuncogott.

- Csak véletlenül tudtam meg - mondta. - Tudtam, hogy Aront ritkán lehet látni ezen a nyáron, de azt hittem, a játékai miatt csavarog.

- Játékai miatt! - kiáltott fel Lee. - Évek óta azt se tudja, mi a játék.

- Hát akármit csinál is - folytatta Adam -, ma találkoztam Mr. Kilkennyvel... tudja, a gimnáziumból. Azt hitte, én mindent tudok, pedig... Tudja, mit csinál az a gyerek?

- Nem... - felelte Lee.

- Megtanulja a következő tanév egész anyagát. Felvételi vizsgára készül az egyetemen. Egy évet akar nyerni. És Kilkenny erősen bízik benne, hogy megállja a helyét a vizsgán. Nos, mit szól ehhez?

- Nem mindennapi dolog - felelte Lee. - És mi sarkallja erre?

- Mi? Hát egy évet akar nyerni.

- De miért? Minek?

- Minek? Mert van benne ambíció! Az ördögbe is, Lee, hát nem tudja ezt megérteni?

- Nem... nem bizony - felelte Lee.

- Aron sohasem beszélt erről - mondta Adam. - Kíváncsi vagyok, Cal tudja-e?

- Azt hiszem, Aron meglepetésnek szánja - vélte Lee. - Ne hozzuk szóba, amíg le nem vizsgázott.

- Azt hiszem, igaza van, Lee. Tudja, mit mondok? Büszke vagyok rá, rettentő büszke. Nagyon jó érzés, mondhatom. Bárcsak Calban is volna egy kis becsvágy.

- Ki tudja, talán van benne is - mondta Lee. - Lehet, hogy neki is van valami titka.

- Nem lehetetlen. Istenemre, újabban őt is elég ritkán látjuk idehaza. Mit gondol, jó az, hogy olyan sokat csavarog?

- Cal igyekszik önmagát megtalálni - mondta Lee. - Azt hiszem, ez a személyes bújósdi játék nem is olyan szokatlan. Vannak emberek, akik egész életükön át csak kerülgetik “azt”... reménytelenül kerülgetik.

- Képzelje csak - mondta Adam -, előre elkészülni egy egész évi anyaggal! Majd ha elmeséli nekünk, azt hiszem, illenék valami szép ajándékkal megjutalmazni.

- Talán egy aranyórával - javasolta Lee.

- Az jó lesz - mondta Adam. - Majd vásárolok egyet, és belevésetem, ami kell, hogy előre készen legyen. Milyen feliratot véssünk bele?

- Az ékszerész majd megmondja - felelte Lee. - A csirkét két nap után kivesszük, a csontokat kivágjuk, és a húst visszatesszük.

- Micsoda csirkét? Miről beszél?

- A téli dinnyelevesről - mondta Lee.

- Mondja csak... van elég pénzünk, hogy a fiút egyetemre küldjük, Lee?

- Ha óvatosan költekezünk, és a fiatalemberen sem ütköznek ki pazarló hajlamok...

- Nem, Aron nem olyan.

- Én sem voltam olyan, mégis beleestem - mondta Lee, és elragadtatással bámulta kabátja ujját.

2

Az episzkopális Szent Pál-templom paplakja nagy, tágas épület volt. Olyan lelkészek számára épült, akiket nagy családdal áldott meg a gondviselés. A nőtlen és igénytelen Mr. Rolf lezárta a ház nagyobbik felét, de amikor Aronnak szüksége volt egy helyre, ahol zavartalanul tanulhat, a tiszteletes úr egy szép, nagy szobát bocsátott a rendelkezésére, és segített neki a tanulmányaiban.

Mr. Rolf kedvelte Aront. Szerette angyali szépségű arcát, sima bőrét, keskeny csípőjét, egyenes lábát. Szeretett ott ülni a szobában, és elnézni Aron arcát, amint erőlködve birkózik feladatával. Megértette, hogy a fiú nem tud otthon tanulni, olyan légkörben, amely sehogy sem kedvez a szellemi erőfeszítésnek, a tiszta gondolatnak. Mr. Rolf úgy érezte, hogy Aron az ő szellemi gyermeke - alkotása, amellyel egyházát gyarapította. Mellette állt gyötrelmes vívódásaiban, amikor a tisztaságért küzdött, és érezte, hogy segít neki élete hajóját nyugodtabb vizekre terelni.

Sokat vitatkoztak hosszasan, élesen, személyes kérdéseket sem kerülve.

- Tudom, hogy sokan bírálgatnak - mondta Mr. Rolf. - Történetesen olyan ember vagyok, aki magasabb rendű egyházban hisz, mint a legtöbben. Engem senki sem győzhet meg arról, hogy a gyónás nem éppen olyan fontos szentség, mint az áldozás. És figyelje csak a szavaimat: én a gyónást vissza fogom hozni, újra bevezetem nálunk, de persze csak lassan, óvatosan, fokozatosan.

- Majd ha saját egyházközségem lesz, én is azt fogom tenni.

- Nagy tapintatosságot igényel.

- Tudom - sóhajtott Aron. - Bárcsak megvolna már nálunk is, a mi egyházközségünkben, ha szabad magamat így kifejeznem. Bárcsak volna nálunk is olyan intézmény, mint például az ágostonosok vagy a ferencesek rendje. Egy hely, ahová vissza lehet húzódni. Néha úgy érzem, hogy piszkos vagyok. Szeretnék megszabadulni a szennytől, és megtisztulni.

- Ismerem ezt az érzést - felelte Mr. Rolf komolyan -, de ebben már nem tudlak követni. Nem tudom elhinni, hogy Jézus Urunk örömét lelné abban, ha papjai visszahúzódnának a világ szolgálatától. Gondold csak meg, mennyire lelkünkre kötötte, hogy hirdessük az evangéliumot, gyámolítsuk a szegényeket, a betegeket, sőt alacsonyodjunk le még a fertőbe is, hogy kiemeljük a bűnösöket a sárból és szennyből. Az Ő példáját mindig szem előtt kell tartanunk, és pontosan követnünk.

Szeme csillogni kezdett, és hangja kenetteljessé vált, torokhanggá mélyült, mintha prédikálna.

- Talán nem volna szabad elmondanom neked, amit még elmondani készülök, édes fiam. Remélem, nem veszed gőgnek, fennhéjázásnak. De meg kell mondanom, van benne valami dicsőséges, valami lélekemelő. Öt hét óta egy asszony jár el rendszeresen az esti istentiszteletre. Nem hiszem, hogy te láthatnád onnan a kórusból. Mindig az utolsó padban ül, a bal oldalon, de igen, a kórusból is látható. Éppen egy vonalban ül veled. Sűrű fátyolt visel, és mindig eltávozik, még mielőtt kijövök a sekrestyéből.

- És ki az? - kérdezte Aron.

- Hát... ezek olyan dolgok, amiket még meg kell tanulnod. Nagyon diszkrét módon érdeklődtem utána, és... nem, sohasem találnád ki. Tudod, ki? Egy... hm... rossz hírű ház tulajdonosa.

- Itt, Salinasban?

- Itt, Salinasban. - Mr. Rolf előrehajolt. - Látom, Aron, az undorodást arcodon. Ezt le kell győznöd. Gondolj Jézus Urunkra és Mária Magdolnára. Büszkeség nélkül merem állítani, hogy boldogan felemelném a bűn mocsarából.

- Mit keres itt? - kérdezte Aron.

- Talán épp azt, amit mi nyújthatunk neki: üdvösséget. Persze, nagy tapintatosságot igényel. Előre látom, hogyan fog megtörténni. És jegyezd meg szavaimat, fiam, ezek az emberek nagyon félénkek. Egy nap halk kopogtatás hallatszik az ajtómon... és egy alázatos hang, amely bebocsátásért esdekel. Akkor aztán, Aron, imádkozni fogok, hogy elég bölcs és türelmes legyek. Hidd el nekem: majd ha erre kerül a sor, amikor egy veszendő lélek a mi segítségünkkel keresi a Világosságot, ez a legszebb és a legmagasztosabb élmény, amelyben papnak része lehet. Ezért vagyunk a világon, Aron, ez a mi rendeltetésünk.

Mr. Rolf a szokottnál gyorsabban lélegzett, és csak erőlködve tudta visszanyerni nyugalmát.

- Istenhez fohászkodom, hogy erőm akkor ne hagyjon cserben! - mondta.

3

Adam Trask már csak homályosan emlékezett az indiánok ellen folytatott harcaira, de a mostani háborút annak a régi hadjáratnak a szemüvegén keresztül nézte. Hogy milyen is egy igazi, óriási világháború, arról még senki sem tudott semmit. Lee az európai történelmet tanulmányozta, és megpróbálta a múlt szálaiból kibogozni a jövő mintáját.

Liza Hamilton meghalt, ajkán bánatos mosollyal; arccsontjai megdöbbentően előreugrottak, amikor eltűnt róluk a pirosság.

Adam türelmetlenül leste, hogy Aron valami hírt hozzon neki vizsgáiról. Íróasztala fiókjában, zsebkendői alatt rejtegette a súlyos aranyórát; mindennap felhúzta, másodpercnyi pontossággal beigazította, és a saját óráján ellenőrizte, jól jár-e.

Lee is megkapta a maga utasításait. A sikerült vizsga bejelentésének napján pulykát kellett főznie, és tortát sütnie.

- Úgy szeretném, hogy egy kis ünnepség legyen - mondta Adam. - Mit szólna hozzá, ha pezsgőt bontanánk?

- Nagyon helyes - mondta Lee. - Olvasta valaha is Clausewitz könyvét?

- Hát az meg micsoda?

- Nem valami biztató olvasmány - felelte Lee. - Egy üveg pezsgő legyen?

- Igen, elég lesz egy. Csak éppen a pohárköszöntő céljára. Hogy ünnepélyesebb legyen.

Adamnek eszébe se jutott, hogy Aron meg is bukhat a vizsgáján. Egy délután Aron hazajött, és megkérdezte Leet:

- Hol van apa?

- Borotválkozik.

- Nem vacsorázom itthon - jelentette be Aron.

A fürdőszobában megállt apja háta mögött, és beszappanozott arcú tükörképéhez intézte szavait:

- Rolf tiszteletes úr meghívott, hogy vacsorázzam nála, a paplakban.

Adam megtörölte borotváját egy darabka összehajtogatott toalettpapirosban.

- Nagyon kedves - mondta.

- Szeretnék megfürdeni. Lehet?

- Egy pillanat, és átengedem a fürdőszobát.

Amikor Aron végigment a nappalin, jó estét kívánt mindenkinek, és kisietett. Adam mosolyogva nézett utána.

- Megdézsmálta a kölnivizemet - jegyezte meg Cal. - Megéreztem rajta. Még most is az orromban van a szaga.

- Úgy látszik, több vendég lesz ott - mondta Adam.

- Nem lehet rossz néven venni tőle, hogy meg akarja ünnepelni - vélte Cal. - Nehéz munka volt.

- Megünnepelni? Mit?

- A vizsgáit. Hát nem mesélte el? Letette az utolsót is.

- Ó, igen, a vizsgáit - mondta Adam. - Igen, említette. Szép munka volt. Büszke vagyok rá. Azt hiszem, veszek neki egy aranyórát.

Cal fürkészően nézett rá.

- Szóval meg se mondta neked?

- De igen... ma reggel.

- Reggel még nem is tudta - felelte Cal, és kiment a szobából. Gyorsan lépkedett a sűrűsödő sötétségben, a Central Avenue-n kifelé, a park mentén, majd Stonewall Jackson Smart[7] nagy kőháza mellett - arrafelé, ahol az utcai lámpák már elmaradoznak, és az utca afféle falusi ösvénnyé változik át, és éles kiszögellésben elkerüli Tollot farmjának gazdasági épületeit.

Tíz óra tájban Lee kiment a házból, hogy bedobjon egy levelet a postaládába. Ekkor belebotlott Calba, aki az utcai tornác legalsó lépcsőjén üldögélt.

- No, mi történt veled? - kérdezte Lee.

- Semmi. Sétáltam egyet.

- És mi van Aronnal?

- Nem tudom.

- Úgy veszem észre, neheztel valamiért. Nem akarsz elkísérni a postáig?

- Nem.

- Minek ülsz itt a ház előtt?

- Aront lesem. Meg akarom rakni alaposan.

- Ne tedd - mondta Lee.

- Mért ne tegyem?

---

[7] Thomas Jonathan Jackson tábornok (1824-63) a polgárháború legendás alakja volt, a déliek tábornoka. Kitartó bátorságáért katonái “Stonewall” (Kőfal) Jacksonnak nevezték. Róla nevezték el az itt említett Smartot. Amerikai szokás, hogy híres emberek családnevét keresztnévül használják.

- Mert alig hiszem, hogy meg tudod tenni. A vége az lesz, hogy ő rak meg téged.

- Azt hiszem, igazad van - mondta Cal. - Az átkozott fattyú!

- Nono, vigyázz a nyelvedre.

Cal nevetett.

- Mégiscsak elkísérlek a postára - mondta.

- Olvastad valaha is Clausewitzet?

- Nem. Most hallom először a nevét.

Amikor Aron hazaérkezett, Lee már várta az utcai tornác legalsó lépcsőjén.

- Megmentettelek attól, hogy jól elpáholjanak - mondta Lee. - Gyere, ülj ide mellém.

- Hagyjál... megyek aludni.

- Ülj le, ha mondom! Beszélni akarok veled. Mért nem mondtad meg apádnak, hogy letetted a vizsgákat?

- Úgysem értette volna meg.

- Ó, te! Nem félsz, hogy seggbe rúglak?

- Nem szeretem az ilyen beszédet.

- Hát mit gondolsz, mért beszélek így? Talán ok nélkül vagyok goromba? Értsd meg, Aron, hogy apád türelmetlenül várta ezt a napot. Hónapok óta csak ennek él.

- Egyáltalában honnan tudott róla?

- A te kötelességed lett volna megmondani.

- Semmi közöd hozzá.

- Azt akarom, hogy menj be hozzá, és keltsd fel, ha alszik, bár nem hiszem, hogy tudna aludni. Azt akarom, hogy meséld el neki.

- Nem teszem.

- Aron - mondta Lee szelíden -, kerültél már olyan helyzetbe, hogy meg kellett verekedned egy kis emberkével, aki félakkora, mint te?

- Mit akarsz ezzel mondani?

- Nagyon kínos helyzet, mondhatom. A kis ember nem akarja abbahagyni, és végül te is kénytelen vagy megütni, ami még rosszabb. Akkor aztán nyakig vagy a pácban!

- Miről beszélsz?

- Ha nem teszed meg, amire kértelek, Aron, akkor a torkodnak ugrom, és verekedni fogunk. Hát nem nevetséges?

Aron megpróbálta, hogy elhaladjon mellette. De Lee felugrott, elébe állt, pici öklét összeszorította - de csöppet sem volt félelmetes. Testtartása és egész kiállása olyan komikus volt, hogy maga is nevetett.

- Nem tudom, hogyan kell verekedni, de megpróbálom - mondta.

Aron idegesen hátrált. És amikor végül mégiscsak leült a lépcsőre, Lee megkönnyebbülten felsóhajtott.

- Hála istennek, túl vagyok rajta - mondta. - Rémes lett volna. Nézd csak, Aron, nem mondhatod meg nekem, mi bajod? Azelőtt elmondtál mindent.

A fiú hirtelen megtört.

- El akarok menni innen! Undok város ez! - kiáltotta.

- Nem, nem is olyan undok. Éppen olyan, mint minden más városka.

- Nincs itt semmi keresnivalóm. Bár sohase jöttem volna ide. Nem tudom, mi van velem! El akarok menni!

Hangja panaszos siránkozásba csapott át. Lee karjával átölelte a fiú két széles vállát, úgy vigasztalgatta.

- Most kezdesz felnőtt lenni - mondta gyengéden. - Talán ez az oka. Hányszor gondoltam, hogy talán ez az a kor, amelyben a világ legjobban próbára teszi az embert. Ilyenkor befelé fordulunk, és rémülten figyeljük önmagunkat. Úgy képzeljük, mindenki belénk lát. Ilyenkor a piszok nagyon piszkos, a tisztaság meg hófehéren ragyog. De hidd el, Aron, ez is elmúlik. Csak legyen türelmed, és várj egy kicsit, túl fogsz esni rajta. Látom, ez nem sokat segít rajtad, mert nem hiszed el, de mit csináljak, ez a legtöbb, amit tehetek érted. Próbáld csak elhinni, hogy a dolgok valójában nem olyan jók és nem is olyan rosszak, mint ahogy most képzeled. Igen, mégis tudok rajtad segíteni. Most feküdj le szépen, reggel meg kelj fel jó korán, és meséld el apádnak a vizsgáidat. Meséld el úgy, hogy jó izgalmas legyen. Apád sokkal magányosabb és elhagyatottabb, mint te vagy, mert nem áll előtte ragyogó jövő, amiről álmodni lehet. Csináld csak végig a dolgot. Ezt Sam Hamilton szokta mondogatni. Tégy úgy, mintha igaz volna, és akkor talán igaz is lesz. Csináld csak végig, ne állj meg a félúton. Most meg feküdj le. Nekem még tortát kell sütnöm reggelire. És még valamit, Aron. Apád ajándékot vett neked, odatette a párnádra.

NEGYVENNEGYEDIK FEJEZET

1

Abra csak akkor ismerkedett meg igazán Aron családjával, amikor a fiú már elutazott az egyetemre. Aron és Abra addig elzárkózott a világ elől. De amióta Aron elment, Abra a többi Traskhez csatlakozott. Nemsokára rájött arra, hogy Adamben jobban megbízik, mint a tulajdon édesapjában, és Leet jobban szereti nála.

Ami Calt illeti, Abra nem tudott saját érzelmein eligazodni. Cal gyakran megzavarta - hol feldühösítette, hol meg fájdalmat okozott neki, néha pedig felébresztette kíváncsiságát. Mintha örökösen vitáznia, tusakodnia kellett volna vele. Maga sem tudta, hogy a fiú kedveli-e őt vagy sem, és ezért nem érzett sok rokonszenvet iránta. Valahányszor ellátogatott a Trask-házba, fellélegzett, ha a fiú nem volt otthon, így legalább Cal nem nézhetett rá lopva, nem bírálhatta, becsülhette, mérlegelhette, és nem fordította el hirtelen a fejét, ha Abra rajtakapta, hogy őt bámulja.

Abra liliomszál termetű, pompás mellű, szépen fejlett lány volt, készen arra, hogy átlépje a küszöböt - de még várt. Iskola után most már rendszeresen eljárogatott a Trask-házba, elüldögélt Lee mellett, felolvasott neki egy-egy részt Aron mindennapos leveleiből.

Aron elhagyatottnak érezte magát a stanfordi kollégiumban. Leveleit átitatta a magányos fiú epekedése kedvese után. Amíg együtt voltak, józan tárgyilagosság jellemezte beszélgetésüket, de az egyetemről - kilencven mérföldnyi messzeségből - Aron szenvedélyes hangú szerelmes leveleket írt, és egészen elzárkózott a körülötte zajló élettől. Tanult, evett, aludt, és levelet írt Abrának - ez volt az egész élete.

Délutánonként Abra Lee mellett üldögélt a konyhában, és segített neki zöldbabot vagy zöldborsót fejteni. Néha kieszelt valami ürügyet, és nem ment haza szüleihez, inkább itt ebédelt Leevel. Nem volt olyan téma, amit nem tudott volna vele megvitatni. Viszont az a néhány dolog, amit apjával és anyjával is meg tudott beszélni, érdektelen volt és lanyha és sekély, és többnyire még csak nem is őszinte. Lee ebben is elütött tőlük. Abra csak olyasmit kívánt elmondani Leenek, ami igaz - még akkor is, ha maga sem tudta egészen biztosan, vajon igaz-e.

Lee csak ült, és halványan mosolygott, de fürge, törékeny kis kezei közben villámgyorsan végezték munkájukat, mintha külön életet élnének, függetlenül tőle. Abra nem volt tudatában, hogy kizárólag önmagának beszél. És néha, miközben Abra beszélt, Lee gondolatai messze jártak, majd visszatértek hozzá, és újra elkalandoztak, akár a csavargó kutya. Lee időnként bólogatott, és csendesen hümmögött.

Szerette Abrát, és megérezte benne az erőt, a jóságot, még a szív melegét is. Az izmok merész ereje alakította arcvonásait, amelyek végső kifejlődésükben talán csúnyák lesznek majd vagy rendkívül szépek. Mialatt beszélt, Lee eltűnődött, és a saját fajtájabeli, kantoni nők sima, kerek arcára gondolt. Akármilyen soványak is, mindig holdarcúak. Természetes lett volna, hogy Lee ezt a típust szeresse a legjobban, hiszen szépségeszményünk nagyjában mindig önmagunkhoz hasonlít - de Lee esetében nem így volt. Ha a kínai szépségre gondolt, eszébe jutott a rabló mandzsuk pimasz és könyörtelen ragadozóarca - azé a fajtáé, amely úgy képzeli, hogy örökölt uralkodói jogát senki sem vonhatja kétségbe.

- Lehet, hogy mindig így volt - mesélte közben Abra. - De én nem tudhattam. Aron sohasem beszélt sokat az apjáról. Csak attól kezdve, hogy Mr. Trask belefogott abba a... tetszik tudni... salátába. Aron akkor nagyon megharagudott.

- Miért?

- Mert mindenki kinevette.

Lee egész figyelmével visszatért a jelenbe.

- Kit? Aront? Miért őt? Hisz neki nem volt benne semmi része.

- Éppen ez háborította fel Aront. Elmondhatom, mit gondolok róla?

- Természetesen - felelte Lee.

- Magam spekuláltam ki, és még nem készültem el egészen a spekulálgatással. Úgy gondolom, Aronnak mindig hiányérzete volt... megnyomorítottnak, befejezetlennek érezte magát... mert nem volt mamája.

Lee szeme kitágult, majd újra félig becsukódott.

- Értem - bólintott Lee. - Azt hiszi, Cal is így érez?

- Nem.

- És Aron igen? Miért?

- Hát... nem tudom, addig még nem jutottam el. Egyes emberek jobban megkívánnak valamit, mint mások, és utálni is jobban tudnak. Talán ez az oka. Apám például utálja a répát. Mindig utálta, sohasem nyúlt hozzá. Ki tudja, honnan van ez? A répától dühbe gurul, de igazán. Nos, egyszer megesett, hogy anyám... igen... meggondolatlan volt, és főzött egy lábos áttört répát, jó sok borssal és sajttal a tetején... felül egészen barna volt. Apám megevett belőle egy fél tányérral, és csak akkor jutott eszébe megkérdezni, mi az. Répa, felelte anyám. Erre apám földhöz vágta a tányért, felugrott, és kirohant a szobából. Azt hiszem, anyámnak még máig sem bocsátotta meg.

Lee kuncogott:

- Pedig megbocsáthatná neki, hiszen megmondta, hogy répa volt. De képzelje csak el, Abra, mi lett volna, ha az édesanyja répa helyett valami mást mond! Apjának ízlett az étel, megevett volna belőle még egy tányérral. És csak azután tudta volna meg, mit evett. Még az is lehet, hogy meggyilkolta volna a feleségét!

- Én is azt hiszem. Nos, akárhogy legyen is, úgy gondolom, Aronnak sokkal nagyobb szüksége volt anyára, mint Calnak. És alighanem mindig az apját hibáztatta.

- Mért az apját?

- Nem tudom. Csak így gondolom.

- De majd a végére jár, nem igaz?

- Ne tegyem?

- De igen, természetesen.

- Csináljak egy kis karamellát?

- Ma ne. Van még a múltkoriból.

- Mit segíthetek?

- Ha akarja, szitálhat egy kis lisztet. Velünk vacsorázik ma?

- Nem, köszönöm. Születésnapi vendégségbe megyek. Gondolja, hogy lelkész lesz belőle?

- Honnan tudnám? - felelte Lee. - Lehet, hogy csak futó ötlet.

- Remélem, meggondolja még - mondta Abra, és gyorsan elharapta a szót, csodálkozva, hogyan is csúszhatott ki az ajkán.

Lee felállt, előhúzta a gyúródeszkát, kirakta mellé a nyers húst meg a lisztes szitát.

- A kés nyelével verje - mondta Abrának.

- Tudom - felelte a lány.

Remélte, hogy Lee nem hallotta, amit az imént mondott. Ám Lee megkérdezte:

- Miért nem akarja, hogy lelkész legyen?

- Nem lett volna szabad kimondanom.

- Miért ne? Csak mondjon ki mindent, amihez kedve van. Nem tartozik magyarázattal senkinek.

Visszaült a helyére. Abra lisztet szitált a húsra, és kiverte a szeleteket a nagy konyhakéssel.

Puff, puff, hallatszott.

- Nem volna szabad így beszélnem...

Puff, puff.

Lee elfordította fejét, és hagyta, hadd beszéljen a lány, ahogy gondolatai diktálták.

- Mindent túlzásba visz - mondta Abra, miközben a húst verte. - Ha egyház, legyen mindjárt a legmagasabb rendű. Már arról példálózik, hogy semmiféle papnak nem volna szabad megházasodnia.

- No, az utolsó levele nem így hangzott.

- Tudom. Régebben beszélt így. - A kés abbahagyta a hús paskolását. Az üde, fiatal arcon zavar és gyötrődés tükröződött. - Tudja, Lee... nem vagyok elég jó neki.

- Hát ez meg micsoda? Hogy érti?

- Nem tréfálok. Aron nem énrám gondol. Kitalált magának egy eszményképet, és az én bőrömbe bújtatta, az én külsőmet aggatta rá. De én nem vagyok olyan, nem is hasonlítok a kieszelt ideálra.

- Miért? Az milyen?

- Maga a tisztaság! - kiáltott fel Abra. - A legtökéletesebb makulátlanság. Egyetlen földi gondolata sincs, nem is tudja, mi a rossz. Hát én nem vagyok olyan!

- Senki sem olyan - mondta Lee.

- Aron nem ismer engem. Sőt nem is kíván megismerni. Nem kíván semmi egyebet, csak azt a... fehér... kísértetét.

Lee szétmorzsolt egy darab kétszersültet.

- Hát nem szereti Aront? - kérdezte. - Igaz, maga még nagyon fiatal, de nem hiszem, hogy ez sokat számítana.

- Persze hogy szeretem. Hisz a felesége leszek. De azt akarom, hogy ő is szeressen engem. De hogy tehetné, ha nem tud rólam jóformán semmit sem? Valamikor azt képzeltem, hogy ismer. Most már abban sem vagyok bizonyos, hogy valaha is tudott rólam valamit.

- Lehet, hogy most nehéz időket él át, de ez sem tart örökké, majd csak átvergődik rajta. Maga okos lány, nagyon okos. Mért nem próbálja meg a maga életét élni? Ne alkalmazkodjék senkihez, csak a saját belső lényéhez, olyan nehéz ez?

- Mindig attól félek, hogy felfedez bennem valamit, ami nem illik az ő elképzelt ideáljához. Például dühösködöm, vagy rossz szagom van, vagy tudom is én! Akkor aztán kiábrándul belőlem.

- Talán nem - vitatta Lee. - De nagyon nehéz lehet örökké a Liliomos Szüzet játszani, a Tisztaság Istennőjét, meg a többit... valamennyit egyszerre. Végtére is emberek vagyunk, és néha bizony rossz szagunk van.

Abra az asztalhoz lépett.

- Lee, szeretnék valamit...

- Ne szórja tele liszttel a padlómat! - kiáltott rá Lee. - No, mit szeretne?

- Azt hiszem, a sok gondolkodás teszi. Szerintem, mivel nem volt anyja... Aron felruházta minden széppel és jóval, amit csak el tudott képzelni.

- Könnyen lehet. Aztán mindezt a maga nyakába akasztotta, így gondolja, ugye? - Abra csak bámult rá, miközben ujjai könnyedén fel- és lecsúsztak a kés pengéjén. - Most pedig maga szeretné visszazúdítani az egészet, és töri a fejét, hogyan tehetné meg?

- Úgy van.

- No és tegyük fel, hogy akkor nem szeretné magát többé...

- Igen... inkább ezt is megkockáztatom. Legfontosabb, hogy az lehessek, aki vagyok.

Lee így szólt:

- Még sohasem láttam senkit, aki olyan könnyen belekeverednék más emberek ügyeibe, mint én. Pedig nincs kész, végleges válaszom a élet semmiféle kérdésére sem. Hajlandó kiverni azt a húst, vagy csináljam meg én?

Abra visszatért munkájához.

- Nem nevet ki? - kérdezte. - Hát nem nevetséges, hogy ilyen komoly dolgokról beszélek, amikor még ki se léptem az iskola padjaiból?

- El se tudom képzelni, hogy másképp is lehetne - felelte Lee. - A nevetés később jön, akárcsak a bölcsességfog. És legkésőbben jön az a képesség, hogy önmagunkon tudjunk nevetni, őrült versenyben a halállal. Néha még akkor sincs itt az ideje... egészen elkésünk vele.

A kés nyelének a kopogása meggyorsult, majd idegesen szabálytalanná vált. Lee öt szem Lima-babot sorakoztatott fel az asztalon. Mintákba rakta ki - egy vonalba, derékszögbe, körbe.

A kés megállt, elhallgatott.

- Igaz, hogy Mrs. Trask él?

Lee mutatóujja egy pillanatig megállt az egyik babszem fölött, majd lassan lehanyatlott, és odatolta a babszemet a körhöz, így az O betű Q betűvé változott.

Lee tudta, hogy Abra feszült várakozással néz rá. Képzeletében még azt is látta, hogy a lány arckifejezése elárulja, mennyire megrémült a kérdéstől, amit felvetett. Lee elméje ide-oda száguldozott, mint egy drótcsapdába esett patkány. Nagyot sóhajtott - és feladta az egészet. Lassan megfordult, és Abrára nézett. A lány arca pontosan olyan volt, mint ahogy elképzelte.

- Sokat beszéltünk ma - mondta tompa hangon -, de nem emlékszem, hogy szó esett volna rólam is. Hogy én mit érzek, azt nem vitatja meg soha senki. - Félénken mosolygott, és így folytatta: - Nézze, Abra, hadd mondjak valamit önmagámról. Én szolga vagyok. Öreg vagyok. Kínai vagyok. Ezt a hármat úgyis tudja. De fáradt is vagyok, meg gyáva is.

- Nem igaz - kezdte a lány, de Lee félbeszakította:

- Hallgasson! Nagyon gyáva vagyok. Nincs kedvem belenyúlni semmiféle darázsfészekbe.

- Hogy érti ezt?

- Abra! A maga apja csak a répa miatt haragszik? Vagy van valami más oka is?

A lány arca megmerevedett.

- Kérdeztem magától valamit - mondta csökönyösen.

- Nem hallottam semmiféle kérdést - felelte Lee halkan, majd bizalmas hangon hozzáfűzte: - Maga nem kérdezett tőlem semmit, Abra.

- Úgy látszik, túlságosan fiatalnak tart - mondta Abra, de Lee megint félbeszakította.

- Valamikor egy harmincöt éves asszonynál szolgáltam - mondta. - Ez a hölgy sikeresen ellenállt a tanulás, tapasztalás és szépség minden megnyilvánulásának. Ha történetesen hatesztendős, szülei kétségbeestek volna miatta. De harmincöt éves korában hatalmas vagyonnal rendelkezett, és néhány ember életével, aki a háza népéhez tartozott. Nem, Abra, a kornak semmi köze a dologhoz. Ha volna valami mondanivalóm, közölném magával, akármilyen fiatal is.

A lány rámosolygott.

- Én okos vagyok - mondta. - Vagy ne legyek az?

- Istenemre, ne! - tiltakozott Lee.

- Szóval nem akarja, hogy próbáljak magam rájönni?

- Bánom is én, mit csinál, csak engem hagyjon ki az ügyből! Azt hiszem, akármilyen gyenge és passzív is egy jó ember, éppen elég bűne van, csak épp hogy össze nem roskad a súlyuk alatt! Engem is elég bűn háborgat és nyugtalanít. Lehet, hogy nem olyan szép és fennkölt bűnök, mint másokéi, de úgy érzem, nem bírnék többet elviselni. Kérem, bocsásson meg.

Abra átnyúlt az asztalon, és lisztes ujjaival megérintette Lee keze fejét. Sárga bőre feszes volt és fényes, mint a zománc. Lee lenézett a fehér foltokra, amiket a lány ujjai hagytak a kezén.

- Apám fiút szeretett volna - mondta Abra. - Azt hiszem, a lányokat éppúgy utálja, mint a répát. Fűnek-fának elmeséli, mért adott nekem ilyen bolond nevet: “Név nélkül is megvolt szemlátomást, így jött meg Abra, hiába vártam mást.”

Lee rámosolygott.

- Maga nagyon helyes - mondta. - Holnap sárgarépát főzök, ha eljön ebédre.

Abra halkan megkérdezte:

- Él a mama?

- Él - felelte Lee.

Ekkor becsapódott a ház ajtaja, és Cal jött be a konyhába.

- Hello, Abra! Kérlek, Lee, itthon van apa?

- Nem, még nem jött meg. Mit vigyorogsz?

Cal átnyújtott neki egy csekket.

- Tessék. Ez a tiéd.

Lee megnézte.

- Kamatot nem fogadok el - mondta.

- Pedig jobb így. Megtörténhet, hogy újra kölcsönkérem.

- Nem akarod megmondani, hol szerezted?

- Nem. Egyelőre nem.

Pillantása a lányra villant.

- Most már haza kell mennem - szólt Abra.

- Abrát is beavathatjuk a dologba - mondta Cal. - Úgy határoztam, hogy a hálaadás ünnepén fogom megcsinálni. Abra akkor valószínűleg eljön hozzánk, és Aron is itthon lesz.

- Megcsinálni? Mit? - érdeklődött Abra.

- Ajándékkal akarom meglepni apámat. Akkor fogom átadni.

- Mi lesz az ajándék?

- Nem mondom meg. Majd meglátod.

- Lee tudja?

- Tudja, de nem árulja el.

- Nem emlékszem, mikor láttalak ilyen vidámnak - mondta Abra. - Egyáltalában nem hiszem, hogy valaha is láttalak volna jó hangulatban.

Hirtelen valami melegséget érzett Cal iránt. Ezt az érzést most fedezte fel magában először. Amikor a lány elment, Cal leült.

- Nem tudom - mondta -, hogy a hálaadás ünnepén ebéd előtt adjam-e át neki az ajándékot, vagy utána?

- Ebéd után - vélte Lee. - Csakugyan megszerezted a pénzt?

- Meg. Tizenötezer dollárt.

- Tisztességes úton?

- Úgy gondolod talán, hogy loptam?

- Úgy.

- Tisztességes úton jutottam hozzá - mondta Cal. - Emlékszel, hogy a múltkor pezsgőt ittunk Aron tiszteletére. Hát lesz pezsgő most is. És... no, talán feldíszítjük az ebédlőt. Ebben esetleg Abra is segít.

- Igazán azt hiszed, hogy apádnak pénzre van szüksége?

- Persze... miért ne?

- Remélem, igazad van - mondta Lee. - Hogy haladsz az iskolában?

- Nem valami fényesen. De majd behozom a mulasztást a hálaadás ünnepe után - felelte Cal.

2

Másnap iskola után Abra előresietett, és utolérte Calt.

- Hello, Abra - mondta a fiú. - Jó karamellát tudsz készíteni.

- Az utolsó nem sikerült. Nem állt össze eléggé.

- Lee valósággal bolondul érted. Mivel babonáztad meg?

- Szeretem Leet - mondta Abra, és aztán így szólt: - Szeretnék valamit kérdezni tőled, Cal.

- Mit?

- Mi van Aronnal?

- Hogy érted?

- Mintha örökösen csak önmagára gondolna.

- Nem hiszem, hogy ezzel újat mondtál volna, összevesztél vele?

- Nem. Amikor a fejébe vette, hogy pap lesz, és nem fog megnősülni soha, akkor megpróbáltam veszekedni vele, de nem volt rá hajlandó.

- Nem akar elvenni? El sem tudom képzelni.

- Nézd, Cal, most szerelmes leveleket ír nekem, de levelei nem nekem szólnak.

- Ugyan! Hát akkor kinek?

- Nekem úgy rémlik, önmagának.

Cal kisvártatva megjegyezte:

- A fűzfasátorról is tudok.

A lány nem lepődött meg.

- Igazán? - kérdezte.

- Haragszol Aronra?

- Nem, nem haragszom rá. Csak nem tudom megtalálni. Tulajdonképpen nem ismerem.

- Várj egy kicsit - mondta Cal. - Lehet, hogy most végbemegy benne valami.

- Nem tudom, rendbe jön-e. Mit gondolsz, lehetséges, hogy tévedtem egész idő alatt?

- Honnan tudjam?

- Cal - mondta a lány -, igaz, hogy késő éjszakáig csavarogsz, sőt... olyan helyekre is jársz... rossz házakba?

- Igaz - felelte Cal. - Aron mesélte neked?

- Nem... nem Aron. De hát miért jársz oda?

Cal a lány mellett lépdelt, de hallgatott.

- Mondd meg - unszolta Abra.

- Mi közöd hozzá?

- Azért teszed, mert rossz vagy.

- Nem tartozik rád.

- Mert én sem vagyok jó - folytatta a lány.

- Bolondokat beszélsz - mondta Cal. - Aron majd kiveri a fejedből.

- Gondolod?

- Persze, természetesen - mondta Cal. - Meg kell tennie.

NEGYVENÖTÖDIK FEJEZET

1

Joe Valery úgy boldogult az életben, hogy nyitva tartotta a szemét meg a fülét, és - ahogy magában mondogatta - mindig behúzta a nyakát. Sok gyűlölet élt benne; ezeket apránként rakta össze - kezdve anyján, aki nem törődött vele, és apján, aki hol szíjjal verte, hol meg kényeztette. Könnyű volt ezt a felgyülemlett gyűlöletet átruháznia a tanítóra, aki fegyelmezni próbálta, és a rendőrre, aki hajszolta, meg a papra, aki örökösen a fejét mosta. Még mielőtt az első bíró szemügyre vette volna, Joe-nak már szép gyűjteménye volt a sokféle gyűlöletből - haragudott az egész világra, amelyet ismert.

De a gyűlölet nem állhat meg egymagában. Szüksége van a szeretetre is, hogy éltesse és ösztökélje, vagy - akár a fegyver ravasza - kipattantsa, lángra lobbantsa. Joe-ban már korán kifejlődött a gyengéd, oltalmazó szeretet - Joe iránt. Vigasztalta és dédelgette Joe-t, hízelgett neki. Falat vont köréje, hogy megvédelmezze az ellenséges világtól. És Joe fokozatosan eljutott odáig, hogy mentes volt minden bűntől és hibától. Ha bajba jutott, csak azért történt, mert ez a gaz világ összefogott ellene. És ha Joe támadta meg a világot, az csak bosszú volt - az átkozott kutyák ezerszeresen rászolgáltak! Joe nem győzte eléggé kényeztetni és becézgetni nagy szerelmét: önmagát! Szabályokat szűrt le és csiszolt ki egyre tökéletesebben - életszabályokat, amelyeket körülbelül így fogalmazott meg:

1. Ne higgy senkinek. A csibészek a nyomodban vannak.

2. Fogd be a szád, húzd be a nyakad.

3. Szemedet tartsd nyitva. Ha a gazfickók melléfognak, légy résen, és várd ki a kellő pillanatot.

4. Minden ember gazember, és akármit csinálsz velük, úgy kell nekik.

5. Ha akarsz valamit, csak kerülő úton közelítsd meg, sohasem egyenesen.

6. Semmiféle nőben ne bízzál, akármiről legyen is szó.

7. Az egyetlen, amiben megbízhatsz, a dohány. Mindenki erre pályázik. Mindenkit meg lehet vásárolni.

Voltak más szabályok is, de azok csak kifinomították, továbbfejlesztették a fenti alapelveket. A módszer bevált, és miután Joe nem ismert egyebet, nem volt összehasonlítási alapja más életfelfogás megítélésére. Tudta, hogy az életben okosnak kell lenni, és magáról azt tartotta, hogy meg van kenve minden hájjal. Ha sikerült egy húzása, az eszének tulajdonította - ha nem sikerült, a balszerencse volt az oka. Joe nem ért el valami nagy sikereket, de megélt valahogy, mégpedig minimális erőfeszítéssel. Kate azért tartotta, mert tudta, hogy a világon mindenre kapható, ha megfizetik érte, és nem tartja túlságosan kockázatosnak. Az asszony nem táplált illúziókat Joe felől. De ebben az üzletágban szükség van ilyen Joe-félékre.

Amikor Kate szolgálatába szegődött, Joe fürkésző szemmel nézett körül; a gyenge pontot kereste, amelyből megélhet - hiúságot, érzékiséget, félelmet vagy lelkiismeret-furdalást, kapzsiságot, hisztériát. Tudta, hogy ezekkel találkozni fog, hiszen a gazdája nő. Valósággal megrendítette, amikor rájött, hogy ilyen gyenge pontokat hiába keres - vagy nincsenek, vagy nem tudja megtalálni. A hölgy úgy gondolkodott és cselekedett, mint egy férfi, csak gyorsabban,

kitartóbban és okosabban. Joe néhány hibát követett el, és Kate tüstént beleverte az orrát. Joe-ban kifejlődött az elismerő csodálat; alapja a félelem volt.

Amikor megtanulta, hogy bizonyos dolgokat nem vihet el szárazon, azt hitte, most már egyáltalában nem szabad tilosba tévednie. Kate rabszolgát faragott belőle, mint ahogy eddig ő tette rabszolgájává a nőket. Kate eteti, ruházza, parancsokat ad neki, de meg is bünteti.

Mihelyt Joe elismerte, hogy Kate okosabb nála, már csak egy kis lépés kellett ahhoz a meggyőződéshez, hogy okosabb, mint bárki a világon. Úgy gondolta, hogy úrnője rendelkezik a siker két legfontosabb kellékével: esze van és szerencséje - ennél többet igazán nem lehet kívánni. Joe boldogan elvégezte a sintérmunkát, amit Kate rábízott, és nem félt a következményektől. Kate sohasem fog mellé, mindig tudja, mit csinál - mondogatta magában Joe. És ha kezére jársz, gondoskodik rólad. Ezt már nem is kellett végiggondolnia, a szokás úgy beléidegződött. Amikor Ethelt lebuktatta, és átdobatta a megyehatáron, ügyet se vetett rá - az ilyesmi a napi munkájához tartozott. Kate ügye volt, és Kate tudja, mit csinál.

2

Kate nem tudott aludni, ha a köszvényes fájdalmak erősebben kínozták. Szinte érezte, ízületei mint csomósodnak és vastagodnak meg. Néha megpróbált másra gondolni - még kellemetlen dolgokra is -, hogy elterelje figyelmét a fájdalomról, mely eltorzult ujjait hasogatta. Néha megkísérelte, hogy emlékezetébe idézze egy rég nem látott szoba berendezésének minden apró részletét. Néha a mennyezetre bámult, képzelete számoszlopokat vetített rá, és összeadta. Néha régi emlékek segítségével érte el a célját. Felrajzolta maga elé Mr. Edwards arcát, ruháját, még azt a szót is, amelyet nadrágtartója fémcsatjába véstek. Sohase figyelte meg, de most tudta, mi volt az a szó: “Excelsior.”

Az éjszaka mélyén gyakran eszébe jutott Faye. Visszaemlékezett a szemére, a hajára, a hangjára, a remegő kezére meg arra a kis daganatra a bal hüvelykujja körme fölött - egy régi balesetből visszamaradt sebforradásra. Kate vizsgálgatni kezdte érzéseit Faye iránt. Szerette? Gyűlölte? Szánakozik rajta? Sajnálja, hogy megölte? Nyomról nyomra körülnyálazta gondolatait, mint egy araszoló hernyó. Megállapította, hogy Faye iránt egyszerűen nem érez semmit. Se nem szereti, se nem utálja azt az asszonyt vagy az emlékét. Csak egy rövid idő volt - haldoklása közben -, amikor a hörgése meg a szaga annyira feldühösítette, hogy arra gondolt: jó lesz gyorsan végezni vele, hadd legyen túl rajta minél előbb.

Eszébe jutott, milyen volt Faye, amikor utoljára látta - amint bíborszínű koporsójában feküdt, hófehér ruhájában, a temetkezési vállalkozó mosolyával az ajkán, kevéske púderrel meg pirosítóval... éppen amennyi szükséges volt, hogy eltakarja fakó bőrét.

Akkor egy hang szólalt meg Kate háta mögött: “Jobban néz ki, mint valaha!” Egy másik hang meg ezt felelte rá: “Lehet, hogy nekem is jót tenne ugyanaz.” A szavakat kettős vihogás követte. Az első hang Ethelé volt, a másik Trixié. És Kate-nek eszébe jutott a maga félig humoros észrevétele is. Nézd csak, gondolta, egy halott ringyó ugyanúgy fekszik a koporsóban, mint bárki más.

Igen, az első hang nem is lehetett másé, mint Ethelé. Ethel mindig töprengéssel töltötte a fél éjszakát, csak úgy áradt belőle az örökös sápadt rettegés. Micsoda ostoba, otromba, utálatos szuka! És mindenbe beleütötte az orrát - a tetves vén csoroszlya! És mostanában gyakran megesett, hogy Kate elméje fennakadt ezen a ponton: “Várj csak egy kicsit! Miért volna tetves vén csoroszlya? Csak azért, mert melléfogtál és elhibáztad? Miért zsuppoltattad ki? Ha gondolkoztál volna egy kicsit, és inkább itt tartod, hogy szem előtt legyen...”

Kate erősen törte a fejét, vajon hol lehet most Ethel? Mi lenne, ha megbízást adna egy afféle ügynökségnek, hogy teremtse elő Ethelt, vagy legalábbis nyomozza ki, hová ment? No persze! Hogy aztán Ethel kitálaljon mindent arról az éjszakáról, és megmutassa az üvegeket is! Akkor két orr szaglászna és szimatolna tovább egy helyett. No és - hát nem mindegy? Hisz valahányszor felhajt egy pohár sört, Ethel amúgy is fecseg, mesélget valakinek. Igaz, igaz, de ki veszi komolyan? Mindenki azt hiszi róla, hogy vén kelekótya lotyó. Persze egy detektív, az már más - nem, nem, szó sem lehet semmiféle ügynökségről!

Kate sok óra ürességét töltötte ki Ethellel. Vajon a bíró sejtette-e, hogy a vád koholmány - hiszen túlságosan egyszerű volt, nem? Nem lett volna szabad kerek száz dollárt emlegetni - ez csak nyilvánvaló. No és a seriff? Joe azt mondta, a határig vitte Ethelt, és ott átrúgta Santa Cruz megyébe. Mit mesélhetett Ethel a seriff-helyettesnek, aki átkergette? Ethel lusta vén dög. Talán ott maradt Watsonville-ben. Azóta ott van Pajaro, a vasúti körzet központja. Watsonville-ből egy ugrás az egész, csak a Pajaro folyó hídján kell átmenni. A körzet nem egy vasúti munkása járkál a hídon keresztül, mexikóiak, meg néhány hindu is. A zavaros fejű Ethel könnyen gondolhatott arra, hogy ezek a vasúti munkások vele is beérik. Hát nem volna vicces, ha egy tapodtat se ment volna tovább? Ha itt élne Watsonville-ben, alig harminc mérföldnyire Salinastól! Még azt is megteheti, hogy átoson a határon, és ha éppen kedve tartja, meglátogatja az itteni ismerőseit. Könnyen lehet, hogy időnként felbukkan Salinasban - talán éppen most is itt van. Nem valószínű, hogy a zsaruk túlságosan figyelnék, éppen őrá vadásznának. Talán nem is volna rossz ötlet átküldeni Joe-t Watsonville-be, hogy megnézze, nincs-e ott Ethel? Lehet, hogy elment Santa Cruzba. Joe körülnézhet ott is. Hamar elintézi, Joe felkutat minden csapszéket bármelyik városban néhány óra alatt. Ha megtalálja Ethelt, majd csak visszahozza valahogy. Ethel rém ostoba. De az is lehet, hogy ha Joe egyszer megtalálta, okosabb, ha Kate maga megy el érte. Majd bezárja az ajtót, és kitesz egy cédulát: “Kérem, ne zavarjanak.” Aztán elutazik Watsonville-be, elintézi az elintéznivalókat, és siet haza. Semmi taxi, jó lesz az autóbusz is. Egy ilyen éjszakai buszon senki nem lát semmit. Az emberek lehúzzák a cipőjüket, fejük mögé gyűrik a kabátjukat, és szundikálnak... De Kate hirtelen úgy érezte, hogy nem lesz mersze Watsonville-be utazni. No, majd csak legyőzi ezt a viszolygást. Mégiscsak így lehetne véget vetni minden szóbeszédnek. Furcsa, hogy eddig eszébe se jutott Joe-t odaküldeni. Pedig ez a tökéletes megoldás. Joe bizonyos dolgokat egész jól el tud intézni - a marha feje azt hiszi, hogy van esze. Ezt a fajtát a legkönnyebb kezelni. Ethel egészen ostoba, az ilyennel nehéz boldogulni.

Minél torzabb lett a keze meg az észjárása, Kate annál gyakrabban támaszkodott Joe Valeryre. Joe volt a legfőbb segítőtársa, ügynöke és pribékje. Kate egész gondolkodásának alapja az a gyanakvó félelem volt, amellyel a házában élő lányok iránt viseltetett. Nem mintha megbízhatatlanabbak volnának Joe-nál, de bármely pillanatban kitörhet rajtuk a felszín alatt lappangó hisztéria, elsöpörve óvatosságukat, még önfenntartási ösztönüket is. Akkor aztán elpusztítják nemcsak magukat, de a környezetüket is. Kate eddig még mindig le tudta bírni ezt az örökké fenyegető veszélyt, de most a szervezetében lassan lerakódó kalcium és a szívében lassan felgyülemlő félelem arra késztette, hogy segítségért forduljon valakihez, és ez a valaki nem lehetett más, mint Joe. Tudta, hogy a férfiakban valamivel erősebb az önpusztító örvénytől visszatartó védőfal, mint az olyanfajta nőkben, akiket ismert.

Tudta, hogy megbízhat Joe-ban, hiszen iratszekrényében volt egy feljegyzés egy Joseph Venuta nevű egyénről, akit rablás miatt ötévi kényszermunkára ítéltek, de a negyedik évben megszökött a San Quentin fegyház útépítő részlegéből. Kate sohasem említette ezt Joe Valerynek, de úgy gondolta, csillapító hatással lesz rá, ha egyszer berzenkedni mer.

Joe tálcán hozta be a reggelijét mindennap - zöld kínai teát tejszínnel és pirítással. Amikor letette ágya mellé a kis asztalra, jelentést tett úrnőjének, és átvette parancsait arra a napra. Tudta, hogy Kate egyre jobban rá van utalva. És Joe lassan, csendesen tanulmányozta az

ígérkező lehetőségeket, hogy teljesen kezébe kaparintson mindent. Ha Kate még jobban megbetegszik, üthet az ő órája. De Joe alapjában borzasztóan rettegett Kate-től.

- Jó reggelt - mondta.

- Nem kelek fel a reggelihez, Joe. Adja ide a csészét. De tartsa nekem.

- Annyira fáj ma a keze?

- Igen. De ha elmúlik a roham, megint jobb lesz.

- Úgy látom, rossz éjszakája volt.

- Nem. Elég jól aludtam. Új orvosságot kaptam.

Joe ajkához tartotta a csészét. Kate kis kortyokban szürcsölte a teát, de előbb mindig megfújta, hogy lehűtse.

- Elég volt - mondta, amikor a fél csészét megitta. - Milyen volt az éjszaka?

- Majdnem bejöttem még az éjjel, hogy jelentsem. Hick állított be King Cityből. Éppen eladta a termését. Traktálta az egész házat. Hétszázat hagyott itt, nem számítva, amit a lányoknak adott.

- Mi az igazi neve?

- Nem tudom. De remélem, eljön újra.

- Meg kell tudni a nevét, Joe. Hányszor mondtam már magának?

- Nagyon begombolkozott.

- Annál inkább ki kell húzni belőle a nevét. A lányok közül ki akaszkodott rá?

- Nem tudom.

- Hát kérdezd meg.

Joe valami nyájas derűt érzett ki szavaiból, és ez jólesett neki.

- Majd érdeklődöm - felelte. - Eleget tudok ahhoz, hogy, elinduljak - biztosította úrnőjét.

Kate hosszasan nyugtatta rajta szemét, mintha tűnődve vizsgálná, vizsgáztatná. Joe tudta, hogy most valami fontos dolog következik.

- Szeret itt lenni? - kérdezte Kate lágyan.

- Hogyne, kérem. Jó dolgom van itt.

- Jobb is lehetne, de rosszabb is - mondta Kate.

- Én jól érzem magam itt - ismételte Joe kissé nyugtalanul, és agyán átvillant a gondolat, vajon milyen hibát követhetett el. - Itt igazán jól bánnak velem - mondta.

Kate nyíl alakú nyelvével megnedvesítette ajkát.

- Mi ketten tudunk együtt dolgozni - mondta.

- Ahogy parancsolja - felelte Joe hízelgően, és elöntötte a kellemes várakozás hulláma. Türelmesen várt. Kate nem sietett, jó időbe telt, amíg elkezdte.

Végül így szólt:

- Tudja, Joe, nem szeretem, ha ellopnak tőlem valamit.

- Én nem vettem el semmit.

- Nem mondtam, hogy maga tette.

- Hát ki?

- Mindjárt rátérek, Joe. Emlékszik arra a vén satrafára, akit kitettünk innen?

- Ethelre gondol? A hogyishívják Ethelre?

- Igen, rá. Elvitt tőlem valamit. Akkor még nem tudtam.

- Micsodát?

- Nem a maga dolga! - felelte Kate, és hangja hirtelen jéghideg lett. - De ide hallgasson, Joe! Maga eszes ember. Ha azt mondanám, kutassa fel nekem azt a nőt, hol kezdené?

Joe elméje gyorsan forgott - nem az ész forgatta, hanem az ösztön meg a tapasztalat.

- Elég rossz bőrben volt - mondta -, nem mehetett messzire. Egy ilyen vén csoroszlya nem megy el messzire.

- Okos beszéd. Gondolja, hogy talán Watsonville-ben van?

- Igen, ott, vagy esetleg Santa Cruzban. Akárhogy is, lefogadom, hogy nem ment messzebb, mint San Jose.

Kate gyengéden simogatta ujjait.

- Nem volna kedve keresni egy ötszázast, Joe?

- Azt kívánja, hogy kutassam fel?

- Igen, Joe. Csak azt. Találja meg, hol van. De úgy, hogy ne vegye észre. Csak hozza el nekem a címét, érti? Nem kívánok mást, csak mondja meg nekem a címét.

- Oké - bólintott Joe. - Bizonyára jól átejtette magát.

- Az már nem tartozik magára, Joe.

- Igenis, nagyságám - mondta Joe. - Parancsolja, hogy rögtön lássak hozzá?

- Igen, Joe. Szeretném, ha gyorsan elintézné.

- Nem lesz könnyű. Rég történt.

- Ez már a maga dolga.

- Még ma délután elmegyek Watsonville-be.

- Nagyon helyes, Joe.

Kate elgondolkodott. Joe látta, hogy még nem végzett, csak most töpreng, mondjon-e még valamit. Végre elhatározta magát.

- Mondja csak, Joe... amikor az a dolog történt vele... csinált valamit... valami különöset, ott a bíróságon?

- A fenét! Csak lamentált, hogy kitalált ügy, koholmány. Ahogy ilyenkor méltatlankodni szoktak.

És ekkor hirtelen eszébe jutott valami, amit akkor jóformán észre se vett. Emlékezetében megelevenedett Ethel hangja, amint így szólt: “Bíró úr, négyszemközt szeretnék önnel beszélni!” Igyekezett az emléket mélyen eltemetni, és olyan gyorsan, hogy az arca ne áruljon el semmit.

- Nos? Mi volt az? - faggatta Kate.

Lám, elkésett: Kate észrevette. Gondolatai ide-oda ugráltak, menedéket keresve.

- Igen... mintha lett volna valami... hadd gondolkodjam egy kicsit! - mondta, hogy időt nyerjen.

- No jó, hát akkor gondolkodjék - felelte Kate. Hangja éles és aggódó volt.

- Hát... igen! - Joe már kisütötte, mit mondjon. - Hallottam, amikor azt mondta a zsaruknak... mit is mondott... aha... kérte őket, engedjék, hadd menjen délre. Azt mondta, rokonai vannak San Luis Obispóban.

Kate gyorsan előrehajolt.

- És?

- És a zsaru azt felelte, no még mit nem, az túl messze van.

- Maga csuda okos, Joe! Hová akar menni először?

- Watsonville-be - felelte. - Van egy haverom San Luisban, az majd körülnéz ott helyettem. Majd felhívom telefonon.

- Joe, vigyázzon! - szólt rá Kate éles hangon. - Azt akarom, hogy minden feltűnés nélkül menjen.

- Ötszázért megkapja gyorsan és feltűnés nélkül - mondta Joe.

Remekül érezte magát, bár észrevette, hogy Kate összehúzza a szemét, és megint vizsgálódva néz rá. De az asszony következő szavaitól görcsösen összeszorult Joe gyomra.

- Joe, nem akarok a tárgytól elkalandozni, csak megkérdezem, nem hallotta még ezt a nevet: Venuta?

Joe nagy erőfeszítéssel kinyögte, még mielőtt a torka egészen elszorult volna:

- Nem... soha életemben.

- Jöjjön vissza minél előbb - mondta Kate. - Szóljon Helennek, hogy jöjjön be. Majd ő helyettesíti magát.

3

Joe becsomagolta bőröndjét, kiment az állomásra, és jegyet váltott Watsonville-be. De Castroville-ben, az első északi állomáson leszállt, és órák hosszat várta a Del Monte expressz-vonatot, amely San Franciscóból robogott a hegyi vasút végállomása, Monterey felé. Itt Joe felment a Central Hotel lépcsőin, és szobát bérelt John Vicker néven. Majd lement a Pop Ernst étterembe, megevett egy szelet húst, vásárolt egy palack whiskyt, és visszatért szobájába.

Lehúzta cipőjét, kabátját, mellényét, levetette gallérját, nyakkendőjét, és ledőlt az ágyra. A rézágy mellett a kis asztalon állt a whisky meg egy pohár. A mennyezetlámpa egyenesen arcába világított, de ez nem zavarta Joe-t, észre se vette. Módszeresen felajzotta agyát egy fél palack whiskyvel, aztán tarkója alatt összekulcsolta kezeit, keresztbe rakta bokáit, szabadjára engedte gondolatait, benyomásait, észrevételeit, ösztöneit - majd rendezni kezdte őket.

Jó állása volt idáig, és azt képzelte, túljárt a gazdája eszén. Hát nem. Kiderült, hogy alábecsülte annak a nőnek az eszét. De hogy az ördögbe tudta meg, hogy körözték? Már arra gondolt, hogy talán elmegy Renóba vagy esetleg Seattle-be. Tengeri kikötő... hiába, az a legjobb. Aztán pedig - no de álljunk meg egy percre. Gondolkodjunk egy kicsit.

Ethel nem lopott el semmit. De van a kezében valami. Kate fél Etheltől. Öt darab százas túl nehéz dohány csak azért, hogy felkutasson egy kimustrált kurvát. Amit Ethel négyszemközt akart elmondani a bírónak, színigaz - ez egy. Kettő pedig, hogy Kate retteg tőle. No, ez is valami, fel lehet még használni. De nem! Hogy a nyavalya essen belé - nem! Amíg pórázon tartja azzal, hogy ismeri a titkát... nyilván tudja, hogy szökött rab! Joe-nak semmi kedve sem volt ahhoz, hogy “leszolgálja” hátralevő idejét.

De gondolkodni azért lehet rajta - az nem árt. Tegyük fel, hogy vállalja a kockázatot: négy évet, mondjuk, tíz darab ezresért. Megéri a kockázatot, nem? De nem is kell döntenie. Kate már előre tudta, ő milyen kicsi lesz. A nőnek eszébe se jut, hogy beköpje. Csak nem plankol fel egy hasznos kutyát?

No de azért nem lehetetlen, hogy ezzel az Ethellel kihúzza a lutrit.

Eh, várj csak, várj - gondold meg jól! Hátha most üt a te órád! Csak készen kell állni és várni. De nem. Kate átkozottul okos. Joe erősen kételkedett benne, hogy megnyerheti vele szemben a játszmát. De miért ne játszhatna egy kicsit?

Felült, és színültig töltötte poharát. Eloltotta a lámpát, és felhúzta az ablakredőnyt. És miközben whiskyjét kortyolta, megpillantott egy vézna kis nőt odaát, a szemközti ablakban, a világítóudvar túlsó oldalán - fürdőköpenyben egy mosdótál fölé hajolt, és a harisnyáját mosta... Joe szórakozottan figyelte, miközben a whisky a fülébe duruzsolt.

Hátha ütött az ő órája? Csak a Jóisten a megmondhatója, milyen régóta lesi, várja! Csak a Jóisten tudja, mennyire gyűlöli azt a szukát, apró hegyes fogaival! No de türelem, nem kell most mindjárt határozni.

Csendesen kinyitotta ablakát. Felkapott az asztalról egy írótollat, és áthajította a szűk világítóaknán a túlsó ablakra. Élvezte az ijedelmet és elképedést a vézna nő arcán, mielőtt lerántotta a rolót az ablakon.

A harmadik pohár whisky után a palack kiürült. Joe-nak kedve szottyant kimenni az utcára, és körülnézni a városban. De győzött benne a fegyelem. Elve volt - és be is tartotta -, hogy ha ivott, ne hagyja el a szobáját. Ha az ember ezt a szabályt betartja, sohasem kerülhet bajba. Egy kis kavarodás, és már ott a zsaru... a zsaruval való szóváltás az előélet firtatását jelenti, ennek meg biztos következménye egy kis utazás az öblön keresztül San Quentinbe - de most már nem számíthat arra, hogy jó viselkedése jutalmául beosztják az útépítő csoportba... Joe kiverte fejéből a séta gondolatát.

Joe-nak még egy gyönyörűsége volt, amelyet vigaszul tartogatott olyan időkre, amikor magára maradt; és nem is tudta, hogy ez gyönyörűség. Most átengedte magát neki. Elnyúlt a rézágyon, és gondolatban visszatért sötét, nyomorúságos gyermekkorába és gyötrelmes, szennyes ifjúságába. Sohasem mosolygott rá a jó szerencse - sohasem tudta megragadni az üstökét. A jó falat mindig a nagykutyáknak jutott. Néha elcsípett egy-egy kisebb koncot, de mi vár a kis tolvajokra? A zsaruk a szállásáig üldözték és nyakon csípték. És ha már egyszer nyilvántartásba került, nem hagyták békében soha többé. Ha egy pofa az országúton leakasztott egy láda epret a teherautóról, máris őt gyanúsították, és lökték a sitibe. Már a suliban sem volt szerencséje. A tanítók pikkeltek rá, az igazgató szintén. Egy srác nem bírja ezt sokáig. Persze hogy világgá ment.

A balszerencse emlékeinek sorozatából meleg, méla bánat áradt. Joe újabb keserű emlékekkel tetézte meg, amíg szeme könnybe lábadt, és ajka remegett, úgy sajnálta azt a magányos, elhagyatott fiút, aki ő volt. És most se tart messzebb - nézzétek csak, megint rájár a rúd! Egy bordélyházban melózik, míg más embereknek otthonuk van és saját autójuk! Mind boldogan

és biztonságban élnek, és este lehúzzák ablakukon a redőnyt, nehogy ilyen Joe-féle alakok bepislantsanak. Joe arca már könnyekben fürdött. Csendesen sírdogált, amíg el nem aludt.

Reggel tízkor kelt fel, és Pop Ernstnél bevágott egy hatalmas reggelit. Kora délután autóbuszon Watsonville-be robogott. Itt három parti biliárdot játszott egy cimborájával, akit telefonon hívott meg. Joe nyerte meg az utolsó játszmát, és visszarakta a dákót az állványra. Cimborájának átnyújtott két tízdolláros bankót.

- Menj a fenébe - mondta a cimbora. - Nem akarlak megkopasztani.

- Vedd csak el - biztatta Joe.

- Nem szolgáltam meg semmivel.

- Dehogynem, nagyon is megszolgáltad. Azt mondtad, a tyúk nincs itt. Erre mérget vehetek, nem? Hiszen ha valaki tudja, az te vagy.

- Nem mondhatod meg, miért keresed?

- Nézd, Wilson, azzal kezdtem, és most is csak azt mondom: nem tudom. Megbízásból dolgozom, érted?

- Helyes, de én se tudok többet annál, amit mondtam. Úgy rémlik, éppen akkor volt itt valami összejövetel... fogászok, vagy talán a Bagoly-klub? Mintha azt mondta volna, hogy nem marad itt... vagy csak képzelődöm? Annyi bizonyos, hogy így ragadt meg a fejemben. Ugorj át Santa Cruzba. Ismersz ott valakit?

- Van egy-két haverom.

- Keresd fel Mahlert, Hal V. Mahlert, a Hal Biliárdszalon góréját. Annak benne van a keze mindenben.

- Köszönöm.

- Hagyd ezt, Joe. Nézd csak, nekem nem kell a pénzed.

- Nem az én pénzem... no, vásárolj magadnak egy jó szivart - mondta Joe.

A busz éppen jó helyen tette le, kétháznyira Hal szalonjától. Vacsoraidő volt, de azért vígan csattogtak a golyók. Egy óra múlva Hal felállt és hátrament. Joe megragadta az alkalmat, utánament, és szóba elegyedett vele. Hal hosszasan bámult rá nagy, fakó szemével, amely még nagyobbnak tűnt fel a vastag szemüveg alatt. Hal lassan begombolta nadrágját, megigazította fekete lüszter könyökvédőjét és homlokán a zöld szemellenzőt.

- Lötyögjön itt, amíg abba nem hagyják a játékot - mondta. - Nem akar beszállni?

- Hányan játszanak a maga zsebére, Hal?

- Csak egy emberem van.

- Majd én is magának játszom.

- Jó. Egy ötöst fizetek egy órára.

- És tíz percentet, ha nyerek, igaz?

- Nem bánom. Az a Williams nevű sárga hajú pasi, az az én emberem.

Éjfél után egy órakor Hal és Joe átment Barlow vendéglőjébe.

- Két bordaszeletet francia burgonyával - rendelt Hal. - Vagy levest is akar? - kérdezte Joe-t.

- Nem. És francia krumplit se kérek. Eltöm.

- Engem is - mondta Hal. - Mégis azt szoktam kajolni. Az a baj, hogy nem mozgok eleget.

Amíg evett, Hal szófukar ember volt. Csak néha szólalt meg, akkor is tele szájjal.

- Miben sántikál? - kérdezte.

- Egy kis megbízás. Száz dolcsit keresek vele, és abból huszonöt a magáé, oké?

- Papír is kell, írásbeli bizonyíték?

- Nem. Megbízható információ kell, semmi egyéb.

- Nos, beállított hozzám, és könyörgött, hogy futtassam. Nem vált be. Egy húszast se tudtam keresni rajta hetenként. Bizony nem tudnám, mi lett aztán belőle, ha Bill Primus meg nem látja az én csehómban. Amikor ráakadt, előbb bejött hozzám, és megkérdezte, mit tudok róla. Rendes gyerek ez a Bill. Egyáltalában nagyon rendes zsaruink vannak itt... Ethel nem volt rossz teremtés. Lusta, mocskos, de jószívű. És azt akarta, hogy tisztességesen beszéljenek vele, emberszámba vegyék. Nem volt se szép, se okos, és e két fogyatékosság következtében nem sok szerencsével dolgozott. De végül talán az bántotta volna a legjobban, ha megtudja, hogy amikor kihúzták a fövényből, ahová a hullámok félig eltemették, szoknyája nevetségesen felcsúszott az ülepén. Több méltósággal szeretett volna búcsút mondani ennek a cudar világnak.

- Van itt néhány sötét vagány a szardíniaflottában - folytatta Hal. - Ha teleszívták magukat, minden őrültség kitelik tőlük. Gondolom, úgy történt, hogy ezek közül valaki vitte magával Ethelt, ki a tengerre, azután, amikor megelégelte, egyszerűen belökte a vízbe. Másképp nem értem, hogyan került oda.

- Nem lehet, hogy a mólóról ugrott be?

- Micsoda? - tört elő a hang a burgonyát csámcsogó szájból. - Ugyan, ugyan! Az a dög még ahhoz is lusta volt, hogy elemésszе magát. De ha nem hiszi, kérdezzen meg valaki mást.

- Ha maga azt mondja, hogy ő volt, akkor ő volt - felelte Joe, és egy húszast meg egy ötöst söpört át az asztalon.

Hal összecsavarta a bankjegyeket, mintha cigarettát sodorna, és a mellénye zsebébe dugta. Kivágta a háromszögletű húsdarabot a bordaszeletből, és a szájába gyömöszölte.

- Ő volt - mondta. - Tésztát nem kér?

Joe délig akart aludni, de már hétkor felébredt, és még sokáig hevert az ágyban. Elhatározta, hogy csak éjfél után tér vissza Salinasba. Időre volt szüksége, hogy átgondolja a dolgokat.

Amikor felkelt, a tükörbe nézett, és megvizsgálta azt az arckifejezést, amelyet fel akart ölteni. Úgy tervezte, hogy csalódott arcot vág majd, de nem túlságosan csalódottat. Kate átkozottul okos. Az irányítás az ő dolga. A szolgától elég, ha az utasításokat követi. Csakhogy... Kate körülbelül olyan nyílt, mint egy összeszorított ököl. Joe kénytelen volt bevallani, hogy rettentően fél tőle.

Óvatossága azt súgta neki: “Mit okoskodol? Menj be, mondd el neki, és vágd zsebre az öt százasodat.”

De egész lénye hevesen tiltakozott óvatossága ellen: “Csak nem szalasztom el ezt az esélyt? Olyan sok jó sanszom volt talán egész életemben? A szerencséhez az is hozzátartozik, hogy az ember felismerje, amikor az útjába kerül. Hát tetves strici akarok maradni, amíg csak élek? Jól kell megjátszani, és kész! Hagyd őt beszélni. Abból nem lehet semmi baj. Ha ez a módszer nem válik be, amit tegnap este hallottál, később is elmesélheted neki, mintha csak akkor tudtad volna meg.”

De óvatossága még mindig vitatkozott: “Vigyázz! Hat óra elég neki, hogy újra becsukasson egy cellába.”

“De csak ha rosszul játszom! Majd vigyázok. Nincs semmi veszítenivalóm. Olyan sok sanszom volt ebben a büdös életben?”

4

Kate jobban érezte magát. Az új orvosság mintha használt volna valamit. Kezében enyhült a fájdalom, és ujjai mintha kiegyenesedtek volna egy kicsit, a csuklója sem volt olyan dagadt. Végigaludta az éjszakát, hosszú idő óta az elsőt, és friss volt, sőt, egy kissé izgatott is. Úgy tervezte, hogy félkemény tojást eszik reggelire. Felkelt, magára kapott egy pongyolát, majd kézitükörrel tért vissza az ágyba. Magasan feküdt a párnáin, és arcát tanulmányozta a tükörben.

A pihenés csodákat művelt. A kínlódás arra késztet, hogy megfeszítsd az álladat, szemedben hamis fényt gyújt a szorongás, a rettegés, halántékodon és orcáidon kissé kidagadnak az izmok, még azok a gyenge kis izmocskák is az orr körül... igen, így fest a betegség, meg az ellenállás, amellyel le akarjuk győzni a szenvedést!

De a kipihent arc - micsoda különbség! Egyszerűen csodálatos. Kate tíz évvel fiatalabbnak látszott. Kinyitotta száját, és fogait vizsgálgatta. Legfőbb ideje, hogy elmenjen a fogászhoz tisztogatásra. Mindig nagyon vigyázott a fogaira. Szájában még nem volt más reparatúra, csak az aranyhíd a kivert zápfogak helyén. “Tüneményesen fiatalnak látszom - gondolta. - Lám, mit tesz egy jó éjszaka: az ember máris ruganyosan visszapattan. Ez is olyan dolog, amit az ostoba világ nem ért. Azt hiszik, valami gyenge, finom teremtéssel állnak szemben. Finom, igen, akár egy acélrugó” - mosolygott magában Kate. Igaz, hogy mindig vigyázott magára: nem ivott, nem élt kábítószerekkel, újabban még a feketekávéról is leszokott. És kifizetődött. Ennek köszönheti angyali arcát. Kissé magasabbra tartotta a tükröt, hogy ne lássa nyakán a finom ráncok pókhálóit.

És hirtelen eszébe jutott egy másik angyali arc, amely annyira hasonlít az övéhez. Annak a fiúnak az arca... hogy is hívják... Alec vagy mi a fene? Most is maga előtt látta, amint lassan elhalad mellette csipkével szegélyezett, fehér templomi ingben, lehorgasztja édes kis állát, és haja csillog a gyertyák fényében... úgy tartotta maga előtt a tölgyfa botot, rajta a rézkereszttel... Valami frigid szépség ömlött el rajta, valami érintetlen és megérinthetetlen. No és? Hát talán őt, Kate-et megérintette-e valami vagy valaki amúgy igazán? Hogy a mélyébe hatoljon és beszennyezze? Nem, olyan nincs, nem is volt soha! Csak kemény külső kérgét horzsolta a sok érintkezés, belül érintetlen maradt - tiszta és ragyogó, akárcsak ez a fia, ez az Alec, vagy hogy hívják!

Kuncogott magában: két felnőtt fiú anyja, és mégis fiatal lánynak nézhetnék. Pedig ha valaki látta volna együtt azzal a szőkével - a rokonság szembeötlő és kétségtelen! Mi lenne, ha egymás mellé kerülnének valami tömegben, ha odaállna mellé - hadd találják ki az emberek! Mit szólna Aron... persze, hisz így hívják... mit szólna, ha megtudná? A testvére tudja, az a kis szukakölyök - no, no, rossz szó, nem szabad így neveznie! Még túlságosan találó volna. Nem egy ember vélekedik róla így. Pedig a fiú nem is fattyú - szent házasságban született. Kate felnevetett. Pompásan érezte magát. Végre egyszer jól van!

De az az éles eszű - a fekete hajú - aggasztotta. Nagyon hasonlított Charlesra. Kate tisztelte Charlest - az bizonyára megölné, ha tudná.

Csodálatos gyógyszer - nemcsak az ízületi fájdalmat csillapítja, de bátorságát is visszaadta. Hamarosan megcsinálja itt a kiárusítást, aztán fel New Yorkba, ahogy mindig tervezte! Most

eszébe jutott, mennyire megijedt Etheltől. A szerencsétlen vén szipirtyó, milyen beteg is lehetett akkor! Mi volna, ha jósággal gyilkolná meg? Ha Joe megtalálja, talán magával is viszi New Yorkba. Majd maga mellett tartja, egészen közel, hogy mindig szem előtt legyen...

Mulatságos ötlete támadt. Ez aztán vicces gyilkosság lenne - olyan rejtély, amit semmiképpen sem tudna felderíteni senki. A gyilkosságnak még a gyanúja sem merülne fel. Csokoládé-bonbon dobozszámra, sok pohárnyi fondant - aztán jó kövér, ropogós szalonna. Portói bor és minél több vaj - mindent vajjal és tejszínhabbal. Semmi főzelék, semmi gyümölcs és semmiféle szórakozás. Maradj csak itthon, drágám, hisz rád bíztam a házat. Tartsd szemmel a dolgokat. Fáradt vagy, ugye? Feküdj le szépen. Majd én töltök a poharadba. Nézd, milyen finomat hoztam neked, újfajta bonbon. Nem akarod magaddal vinni az ágyba? Nem érzed jól magad? Miért nem veszel be hashajtót? Ezek a kasuk nagyon finomak, nem igaz? És a vén dög hat hónap alatt egészen felpuffad, és beadja a kulcsot. Vagy mi lenne, ha... galandféreggel próbálkoznánk? Volt már ember, akit galandféreggel tettek el láb alól? Vannak ilyen dolgok. Hogy is hívták azt a pofát, akinek szitából kellett vizet innia, és egészen kiszáradt szomjúságában? Tantalusz?

Kate édesen mosolygott, és egyre jobban nekividult. Mielőtt elmegy innen, egy kis mulatságot rendez majd a fiainak, a fiacskáinak. Semmi, csak néhány vendég, és később egy kis cirkusz az édes fiúkák, a drágalátos csemeték tiszteletére. Felmerült előtte Aron szép arca - amely annyira hasonlít az övéhez -, és furcsa fájdalom hasított a szívébe... éles kis fájdalom, majd elájult bele. Igen, Aron ügyetlen és ostoba. Nem tudja megvédeni magát. Az a másik, a sötét hajú, veszedelmesebb lehet. Kate már megismerkedett a karmaival - kikapott tőle. De mielőtt elköltözik innen, megleckézteti egy kicsit. Talán egy erős adag gonorrea is megtenné - megtanítaná a fiatalembert kesztyűbe dudálni!

Ekkor hirtelen ráeszmélt arra, hogy nem akarja kinyitni Aron szemét. Ne tudjon meg semmit az anyjáról. Talán egyszer, valamikor még eljöhet hozzá New Yorkba. Hadd képzelje, hogy a mamája mindig ott élt, abban az elegáns kis palotában, az East Side-on. Milyen jó lesz elvinni a fiút operába, színházba... az emberek kimeresztik a szemüket, amint meglátják őket egymás mellett... nem győzik majd bámulni, milyen szépek! És törik a fejüket, vajon testvérek-e, vagy anya és fia. De aztán rájönnek majd. Együtt mennek el Ethel temetésére. Óriási koporsó kell majd neki, és hat díjbirkózó, hogy cipelje... Kate olyan jól mulatott a saját gondolatain, hogy nem is hallotta, amint Joe kopogott az ajtón. Miután választ nem kapott, egy résnyire benyitott, és megpillantotta Kate vidám, mosolygó arcát.

- Reggeli - mondta Joe, és a fehér asztalkendővel borított tálca szélével belökte az ajtót, majd térdével becsukta megint. - Ott parancsolja? - kérdezte, és állával a szürke fülke felé intett.

- Nem. Ma itt reggelizem. És szeretnék egy félkemény tojást meg egy szelet fahéjas pirítóst. Négy és fél percig főjön a tojás pontosan. Ügyeljen rá. Nem szeretem lucskosan.

- Úgy látom, jobban érzi magát, nagyságám.

- Eltalálta - felelte Kate. - Az új orvosság csodás. De maga olyan, mintha kutyák szájából húzták volna ki. Nincs jól?

- Semmi bajom - felelte Joe, és letette a tálcát az asztalra, az öblös karosszék elé. - Szóval négy és fél percig?

- Úgy van. És ha akad egy jó alma... szép, ropogós alma... hozza be azt is.

- Ilyen étvágya sem volt még, mióta ismerem - jegyezte meg Joe.

A konyhában - míg várta, hogy a szakács megfőzze a tojást - aggodalom fogta el. Vigyázni kell, Kate, úgy látszik, megtudott valamit. De a fene egye meg, csak nem haragudhat rá azért, amit nem tud? Ez csak nem bűn?

Amikor újra bement a szobába, jelentette:

- Alma nincs. De azt mondják, a körte remek.

- Körtét hozott? Még jobban is szeretem - felelte Kate.

Joe nézte, hogyan hámozza le a tojás héját, és mártja be a kiskanalat.

- Milyen? - kérdezte.

- Amilyennek lennie kell - felelte Kate. - Éppen a legjobb.

- Nagysága jól néz ki ma.

- Mert jól érzem magam. De maga pocsékul néz ki. Mi a baj?

Joe fáradtan kezdte mesélni:

- Higgye el, nagysága, nincs a világon senki, akire rábbférne az az ötszáz dolcsi...

- Rosszul mondja! - vágott a szavába Kate mosolyogva. - Úgy érti, hogy nincs még egy ember a világon, akire jobban ráférne, mint magára, nem igaz?

- Hogyan?

- Semmi, semmi. De mit akar mondani? Hogy nem tudja megtalálni Ethelt? Erről van szó, nem? De ha igazán alaposan utánajárt, nem bánom, akkor is megkapja a pénzt, ha nem találja meg. Nos, mondjon el mindent.

Felkapta a sószórót, és egy kevéske sót hintett a kibontott héjú tojásba. Joe mosolyt erőltetett az arcára.

- Köszönöm szépen - mondta. - Mi tagadás, szükségem van a pénzre, mert jobban le vagyok égve, mint valaha. Nos, körülnéztem Pajaróban és Watsonville-ben. Itt nyomára is akadtam, de már továbbment Santa Cruzba. Ott is szaglásztam utána, de már ellógott.

Kate megkóstolta a tojást, és még egy kis sót hintett rá.

- Ez az egész? - kérdezte.

- Nem - felelte Joe. - Vaktában nyomoztam tovább. Bekukkantottam San Luisba, és megtudtam, hogy ott volt, de onnan is elpucolt.

- És semmi nyom? Sejtelme sincs, hová mehetett?

Joe az ujjaival játszadozott. Az egész tét - sőt talán az egész élete - most következő szavaitól függött. Nem csoda, hogy habozott kimondani.

- Ejnye no! - türelmetlenkedett Kate. - Látom, valami van a begyében. Ki vele! Mi az?

- Hát... nem valami sok. Magam sem tudom, mit gondoljak róla.

- Ne gondoljon semmit, csak mondja el. Majd én gondolkodom maga helyett! - kiáltott rá Kate éles hangon.

- Lehet, hogy nem is igaz.

- Az isten szerelmére! - szólt rá Kate dühösen.

- Hát... beszéltem azzal a pasival, aki utoljára látta... Joe-nak hívják, éppen úgy, mint engemet.

- Nem tudakolta meg a nagymamája nevét is? - kérdezte Kate gúnyosan.

- Ez a Joe nevű pasi mesélte, hogy Ethel egy este jól teleszívta magát sörrel, és azt mondta, visszatér ő még Salinasba, majd szép suttyomban meglapul itt. De aztán eltűnt szem elől. Az a Joe nevű pasi ennyit tudott róla, semmi többet.

Kate annyira megijedt, hogy elvesztette önuralmát. Joe észrevette meghökkenését és az arcán tükröződő aggodalmat - a szinte reménytelen félelmet és fáradtságot. “Nos - gondolta Joe -, bármi legyen is mögötte, most már van a markomban valami. Végre itt a régen várt lehetőség!”

Kate felpillantott ölébe ejtett görbe ujjairól.

- Vigye el az ördög a vén szarházit! - mondta végre. - Ne törődjünk vele többet! Maga pedig megkapja az öt darab százasát, Joe.

Joe alig mert pihegni, nehogy lélegzetének nesze felriassza úrnőjét tűnődéséből. Lám, bevette a maszlagot. Sőt mi több, még azt is elhitte neki, amit ki se mondott. Most már egyetlen vágya az volt, hogy eltűnjön a szobából minél előbb.

- Köszönöm, drága nagyságám - hebegte nagyon halkan, és az ajtó felé hátrált.

Keze már a kilincsen volt, amikor Kate színlelt, mesterkélt közönyösséggel megszólalt:

- Tudja mit, Joe...

- Parancsol, nagysága?

- Ha véletlenül hall még valamit... róla... mondja el nekem.

- Természetesen, nagysága. Kívánja, hogy járjak még utána?

- Nem. Ne vesződjön vele. Nem olyan fontos az egész.

Mihelyt szobájába ért, és magára zárta az ajtót, Joe leült, és karba tette kezét. Mosolygott magában, és tüstént hozzálátott a soron következő lépések kidolgozásához. Elhatározta, hogy egyelőre békében hagyja az asszonyt, hadd töprengjen - mondjuk a jövő hétig. És amikor látja, hogy már-már megnyugodott, újra szóvá teszi előtte Ethelt. Még nem tudta, tulajdonképpen miféle fegyver van a kezében, és hogyan fogja használni. De azt érezte, hogy jó éles, és ujja bizsergett - alig várta, hogy megforgassa. Hangosan felkacagott volna, ha valami módon tudomására jut, hogy Kate bement a szürke szobába, magára zárta az ajtót, és mozdulatlanul ül most a nagy, öblös karosszékben, behunyt szemmel.

NEGYVENHATODIK FEJEZET

Megesik néha - ha nem is gyakran -, hogy novemberben eső zúdul a Salinas-völgyre. Olyan ritka dolog ez, hogy a *Journal* vagy az *Index* (esetleg mind a kettő) vezércikkben emlékezik meg róla. A dombok egyetlen éjszaka alatt kizöldülnek, a levegő csupa illat. A földműveseknek nem ér sokat az eső ebben az évszakban, hacsak nem igazán tartós, ami rendkívül ritka. Rendszerint hamarosan visszatér a szárazság, a fű zöld foszlányai elhervadnak vagy összezsugorodnak az első kis fagyra, és a sok mag mind kárba vész.

A háború évei nedves évek voltak, és a szokatlanul zord időjárást sok ember az odaát, Franciaországban dörgő ágyúknak tulajdonította. Ezt a feltevést újságcikkekben és vitákban komolyan megtárgyalták.

Akkor még - ezen az első télen - kevés csapatunk küzdött Franciaországban, de több millió katonát kezdtünk kiképezni idehaza, hogy felkészülten átküldjük őket.

Kínos volt a háború, de izgalmas is. A németeket nem lehetett megállítani. Sőt, mi tagadás, megint kezükbe ragadták a kezdeményezést, és módszeresen törtek előre, Párizs felé - csak a Jóisten a megmondhatója, mikor fogják őket megállítani, ha ugyan egyáltalában szó lehet erről. Talán Pershing tábornok megment bennünket, ha még nem veszett el minden. Pazar egyenruhás, jóvágású, katonás alakja naponta felbukkant minden lap hasábjain. Álla olyan volt, mint a gránit, és zubbonyán hiába kerestük volna a legkisebb ráncot vagy gyűrődést. Mintaképe volt a tökéletes katonának. De hogy valójában mit gondolt, azt senki se tudta.

Tudtuk, hogy nem veszíthetjük el a háborút, de közben mintha mindent elkövettünk volna, hogy elveszítsük. Nem lehetett többé fehér lisztet kapni - csak úgy, ha az ember négyszer annyi barna lisztet vásárolt hozzá, így aztán, akiknek telt rá, fehér lisztből készült kenyeret és kétszersültet ettek, a barna lisztből meg pépet csináltak a csirkéknek.

Az egykori C sereg kaszárnyáiban polgárőröket képeztek ki - ötven éven felüli férfiakat, nem éppen a legjobb katonai anyagot. Hetenként kétszer felvonulási gyakorlatot tartottak, nemzetőrjelvényt viseltek és tengerentúli frontsapkát, parancsokat rikoltottak egymásnak, és örökösen azon marakodtak, ki legyen közülük tiszt. William C. Burton egy ilyen csörtetés közepette halt meg a kaszárnyaudvaron - gyenge szíve nem bírta ki.

Voltak “Perc-emberek” is, akiket azért neveztek el így, mert templomokban és mozikban egyperces beszédeket szavaltak el a haza érdekében. Ezek is külön jelvényt viseltek.

A nők tépést készítettek, és vöröskeresztes egyenruhában jártak, és azt képzelték magukról, hogy az irgalom angyalai. És mindenki kötött valamit valakinek. Voltak érmelegítők - rövid gyapjúhengerecskék, amelyek nem engedték, hogy a szél belefújjon a hős katonák zubbonyujjába, és hósapkák - afféle kötött gyapjúsisakok, a közepükön egyetlen lyukkal, amelyen a hős katona kinézhetett a világba. Az elgondolás az volt, hogy ha a katona belebújik egy ilyen hósapkába, az újfajta bádogsisak nem fagyhat rá a fejére.

Az igazán elsőrendű bőrökből minden arasznyit lefoglaltak tiszti csizmák és Sam Browne-övek céljaira. Igen mutatós övek voltak, és csak tisztek viselhették. A széles övhöz csatos szíj is tartozott, amely a mellen keresztül a bal vállpánt alatt bújt hátra. A brit egyenruhát utánoztuk vele, pedig már a britek is rég elfelejtették, hogy eredetileg mire szolgálhatott az egész - alkalmasint nehéz kard felcsatolására. Kardot már nem viseltek - legfeljebb díszszemle alkalmából -, de valamirevaló tiszt nem törődhetett bele, hogy tetten érjék, amint Sam Browne-öv nélkül hal hősi halált. Ez a szíjazat, ha jó minőségű volt, huszonöt dollárba is belekerült.

Rengeteget tanultunk a britektől - és ha nem olyan bátor harcosok, nem is utánoztuk volna őket. A férfiak kabátjuk ujjában kezdték viselni a zsebkendőjüket, és néhány piperkőc hadnagy lovaglópálcával dölyfösködött. De mégis volt valami, aminek hosszú ideig ellenálltunk. Karkötőórát viselni - ezt már igazán badarságnak tartottuk. Nem látszott valószínűnek, hogy ebben az egy dologban valaha is utánozzuk azokat a “limey”-ket.[8]

Megvoltak persze a belső ellenségeink is, és még éberek is voltunk. San Joséban már rendeztek kémvadászatot, és senki sem kívánhatta, hogy egy olyan gyorsan fejlődő város, mint Salinas, elmaradjon San Jose mögött.

Mr. Fenchel körülbelül húsz év óta saját kezűleg szabta és varrta a férfiöltönyöket Salinasban. Köpcös, pocakos ember volt, és olyan idegenszerű kiejtéssel beszélt, hogy nem lehetett hallgatni kacagás nélkül. Egész nap keresztbe rakott lábakkal ült asztalánál kis műhelyében, az Alisal Streeten, este meg hazakutyagolt kis, fehér házikójába, a Central Avenue végébe. Örökösen mázolgatta házát és a fehér léckerítést, amely az utcától elválasztotta. Rossz kiejtésével senki sem törődött, amíg ki nem tört a háború. De hirtelen felfigyeltünk rá, és most már tudtuk: német kiejtés! Szóval megvolt a mi saját külön németünk. Nem segített rajta, hogy erején felül jegyzett hadikölcsönt, és majdnem tönkrement a nagy igyekezetben. Nem engedtük, hogy elbújjon hazafias kötvényei mögé - túlságosan könnyű menekvés lett volna.

A polgárőrök nem vették be soraikba Mr. Fenchelt. Nem akarták, hogy egy kém megismerje terveiket, amiket Salinas védelmére kidolgoztak. És kinek volt kedve olyan öltönyt viselni, amit az ellenség keze varrt? Mr. Fenchel egész nap asztalánál ült, de nem volt semmi dolga, így hát csak elbabrálgatott - varrt, aztán felfejtette -, ugyanazt a darab kelmét varrta meg és fejtette fel újra meg újra.

Nem tudtunk kieszelni olyan kegyetlenséget, amit ki ne próbáltunk volna Mr. Fenchelen. Ő volt a mi németünk. Naponta elhaladt a házunk előtt, és volt idő, amikor minden férfival és nővel, kutyával és gyerekkel szóba elegyedett - és mindenki válaszolt neki. De most már senki sem állt szóba vele, és még ma is magam előtt látom magányos, köpcös gyámoltalanságában, a megsértett büszkeség kifejezésével az arcán.

Mi is kivettük részünket Mr. Fenchel gyötrésében - a kishúgom meg én. Ez egyike azoknak a szégyenletes emlékeknek, melyektől még ma is elszorul a torkom, és homlokomon kiüt a veríték. Egy este ott álltunk a gyepen, házunk előkertjében, és néztük, hogyan közeleg a kövér kis szabó kacsázó lépteivel. Magas tetejű, fekete puhakalapját szépen kikefélte, és egyenesen húzta a homlokába. Nem emlékszem, előre megbeszéltük-e tervünket, de alighanem így történt, mert különben nem tudtuk volna olyan pontosan és egyértelműen végrehajtani.

Amint Mr. Fenchel a közelünkbe ért, húgommal együtt lassan kiléptünk a kertből, és átvágtunk az utcán, egy vonalban egymás mellett. Mr. Fenchel felpillantott, és látta, hogy feléje tartunk. De megálltunk a csatornalefolyóban, amint odaért mellénk. Mr. Fenchel arcát mosoly öntötte el, és megszólított:

- Jó estett, Schon. Jó estett, ketfesch Mary.

Feszesen kihúztuk magunkat, és egybehangzóan kiáltottuk:

- Hoch der Kaiser!

Még ma is látom az arcát, riadt, ártatlan kék szemét. Mondani akart valamit, de egyszerre csak sírni kezdett. Még csak titkolni se próbálta, hogy sír. Ott állt és zokogott. És tudják, mi történt? Mary meg én sarkon fordultunk, és merev léptekkel visszameneteltünk az utca túlsó

---

[8] Az angolok csúfneve az USA-ban.

oldalára, onnan meg a kertünkbe. Szörnyű rosszul éreztük magunkat. Én még ma is rosszul vagyok, ha erre visszagondolok.

Ahhoz persze még fiatalok voltunk, hogy alaposabban elintézzük Mr. Fenchelt. Ez a feladat erős férfiakra várt - vagy harmincra közülük. Egy szombat este összegyűltek valamelyik kocsmában, és négyes sorokban végigvonultak a Central Avenue-n, miközben ütemesen ordítozták: “Hep! Hep!” Azután kitépték Mr. Fenchel fehér léckerítését, és felgyújtották a házát - az eleje egészen leégett. Úgy kell neki. Egy ilyen Kaiser-imádó gazfickó nem fog rajtunk röhögni. És Salinas ettől a naptól fogva büszkén felemelhette fejét, nem kellett már szégyenkeznie San Jose előtt.

Mondanom sem kell, hogy erre Watsonville is megmozdult. Kátrányban és tollban meghempergettettek egy lengyelt, akit németnek véltek. Hát ha nem is volt német, de idegenszerű kiejtéssel beszélt.

Mi, salinasiak, megtettünk mindent, ami egy háborúban elkerülhetetlen - és végiggondoltuk az elkerülhetetlen gondolatokat is. Ujjongtunk, ha a frontról jó hírek érkeztek, és halálra rémültünk a rossz híreken. Mindenkinek volt valami titkos értesülése, amit burkoltan adott tovább, hogy mégis megőrizze titkos jellegét. Életmódunk a szokásos módon megváltozott. Az árak és bérek felszöktek. Rémhírterjesztők áruhiányról suttogtak, ami arra késztetett bennünket, hogy élelmiszereket vásároljunk össze, és halmozzunk fel.

Csendes, finom úriasszonyok hajba kaptak egy doboz paradicsomkonzerven.

De életünk nem volt csupa gonoszság, aljasság és hisztéria. Akadt hősiesség is. Sok férfi, aki elkerülhette volna a hadsereget, önként jelentkezett katonának. Mások viszont erkölcsi vagy vallási okokból ellenszegültek a háborúnak, és megindultak azon a golgotaúton, amely a “lelkiismeretbeli tiltakozókra” vár. És voltak, akik mindenüket odaadták, feláldozták a háborúnak, hiszen ez volt az “utolsó háború” - ha megnyerjük, kihúzzuk a tüskét az emberiség húsából, és többé nem kerül sor ilyen szörnyű, borzalmas ostobaságra.

Csatában elesni nem valami méltóságteljes dolog. Többnyire nem egyéb, mint hogy az ember húsát cafatokba tépik, és vérét szétfröcskölik, ami végeredményben inkább piszkos, mint felemelő dolog. Ám annál nagyobb, szinte édesbús méltósággal jár a gyász - a tehetetlen, reménytelen szomorúság, amellyel az a bizonyos sürgöny áraszt el egy-egy családot. Itt nincs mit tenni, nincs mit szólni, és csak egyetlen remény van: hátha nem szenvedett sokat! Istenem, milyen csüggedt, milyen utolsó remény is ez! És az is igaz, hogy mindig vannak emberek, akik - mikor gyászuk kezdi elveszíteni zamatját - szelíden áttolják a büszkeség érzelmi körébe, és egyre magasabban hordják az orrukat, egyre nagyobb embereknek tartják magukat gyászuk és veszteségük alapján. És ezek közt olyan is akad, aki a háború elmúltával tőkét kovácsol gyászából és veszteségéből. Mindez csak természetes, mint ahogy egészen természetes, hogy egy ember, akinek életfunkciója az üzlet, a háborúból is pénz akar kifacsarni. Ezért még csak nem is hibáztatja senki, legfeljebb elvárják tőle, hogy zsákmánya egy részét hadikölcsönbe fektesse. Minderre mi is rájöttünk Salinasban, és azt hittük, mi találtuk ki az egészet - még a gyászt is.

NEGYVENHETEDIK FEJEZET

1

A Trask-házban, a Reynaud-féle pékség mellett, Lee és Adam kifeszítette a nyugati front térképét a falra. Színes fejű gombostűk sorai kígyóztak rajta, és mindez azzal az érzéssel töltötte el a házbelieket, hogy ők is részt vesznek a háborúban. Azután meghalt Mr. Kelly, és Adam Trasket nevezték ki helyébe a sorozóbizottságba. Logikus volt, hogy ő a legmegfelelőbb ember erre. A jéggyár nagyon kevéssé vette igénybe idejét, ami pedig a múltját illeti, Adam Trask kifogástalan katonai szolgálatra és tisztes obsitra tekinthetett vissza.

Adam Trask látott már háborút - igaz, hogy csak kisebbfajta mészárlást és hadicseleket. Mindenesetre kitapasztalta a megfordított törvény állapotát, amelyben megengedik az embernek, hogy ölje meg embertársait, ahányat csak tud. Adam már csak homályosan emlékezett a maga háborújára. De néhány kép élesen kirajzolódott emlékezetében - egy-egy ember arca, az egymásra dobált égő emberi testek, a kardhüvelyek csörömpölése gyors ügetés közben, a tüzelő karabélyok szaggatott, egyenletes ropogása, egy kürt hideg, éles hangja az éjszakában. De mindezek dermedt képek voltak, belefagytak emlékezetébe. Hiányzott belőlük minden mozgás és érzelem - inkább olyanok voltak, mint illusztrációk egy könyv lapjain, még csak nem is tökéletesen megrajzolt illusztrációk.

Adam keményen, becsületesen és szomorúan dolgozott. Nem tudta túltenni magát azon az érzésen, hogy a halálos ítéletet mondja ki a fiatalemberekre, akiket besoroz a hadseregbe. És mivel ismerte gyengeségét, egyre szigorúbb és szőrszálhasogatóbb lett, egyre kevésbé hajlott arra, hogy elfogadjon egy kifogást, vagy kedvezően döntse el a határeseteket, amikor olyan ifjú került elébe, aki félig alkalmas volt, félig alkalmatlan. A listákat hazavitte tanulmányozásra, sokkal több munkát végzett, mint amennyit elvártak tőle. Úgy érezte magát, mint egy vészbíró, aki gyűlöli az akasztófát.

Henry Stanton csak figyelte Adamet, hogyan válik egyre szikárabbá és hallgatagabbá, pedig Henry olyan ember volt, aki szereti a tréfát - szüksége van rá. Irtózott attól, hogy hivataltársa afféle savanyújóska legyen.

- Engedd kissé lazábbra a gyeplőt - mondta Adamnek. - Úgy teszel, mintha magadra akarnád venni a háború egész terhét. Nézd csak, ne gondold, hogy mindenért te vagy felelős. Amikor íróasztalodhoz ültettek, kezedbe adták az utasításokat és szabályokat. Kövesd ezeket, és ne törd a fejedet. Nem te vezeted a háborút.

Adam megigazította az ablakredőny léceit, hogy ne süssön szemébe a lemenő nap. Elnézegette a párhuzamos, rikító fénycsíkokat, amiket a nap vetett íróasztalára.

- Tudom - felelte fáradtan. - Istenem, nagyon jól tudom magam is. De Henry, amikor a választás az én kezemben van, és nekem kell megítélnem, valaki milyen sorsot érdemel, ez az, ami a szívembe markol. Alkalmasnak nyilvánítottam Kendal bíró fiát, és megölték kiképzés közben!

- Nem tartozik rád, Adam. Miért nem iszol este egy-két pohárkával? Vagy nézz meg egy filmet, és utána aludj egy jót! - Henry hüvelykujját mellénye hónaljába akasztotta, és hátradőlt karosszékében. - De ha már erről van szó, Adam, nekem úgy rémlik, hogy a sorozásra kerülőknek nem sokat használ a te nagy töprengésed. Beveszel fiúkat, akiket én elengednék, vagy nem sok rábeszélés kellene hozzá, hogy elismerjem alkalmatlanságukat.

- Tudom - mondta Adam. - Kíváncsi vagyok, meddig tart még.

Henry sokatmondóan nézett rá. Jól megtömött belső zsebéből ceruzát vett elő, és azt a végét, amelyen radírgumi volt, fehér lapátfogaihoz ütögette.

- Értem, mire gondolsz - mondta csendesen.

Adam meghökkenve nézett rá.

- Hogy érted? - kérdezte.

- Nono, nem kell mindjárt felfortyanni. Eddig még eszembe se jutott, milyen szerencsés ember vagyok, mert csak lányaim vannak.

Adam végighúzta mutatóujját az egyik redőnyléc árnyékán, az íróasztalán.

- Igen - mondta, és hangja olyan halk volt, mint egy sóhaj.

- No de még sok időbe telik, amíg a te fiaid sorra kerülnek.

- Igen.

Adam ujja beletévedt egy fénycsíkba, majd lassan visszacsúszott az árnyék vonalába.

- Bizony nem szeretném - kezdte Henry.

- Mit nem szeretnél? - vágott a szavába Adam.

- Csak arra gondoltam, hogyan érezném magam, ha a saját fiaim sorsáról kellene döntenem.

- Én lemondanék a hivatalomról - jelentette ki Adam.

- Igen. Meg tudom érteni. Az ember könnyen kísértésbe eshetnék, hogy alkalmatlannak ítélje őket. Már tudniillik a saját gyermekeit, úgy értem.

- Nem - mondta Adam. - Én azért mondanék le, mert nem tudnám alkalmatlannak ítélni őket. Az ember nem kivételezhet a saját vérével.

Henry egymásba fűzte ujjait, két kezét egyetlen hatalmas ökölbe fogta, és letette maga elé az íróasztalra. Arca elszomorodott.

- Igazad van - mondta. - Ezt semmiképpen sem lehet megtenni. - Henry szerette a tréfát, és ha rajta múlt, kerülte minden komoly vagy ünnepélyes beszélgetést, mert összetévesztette a szomorkodással. - Mondd csak... hogy halad Aron Stanfordban?

- Remekül. Azt írja, nehéz, de majd csak megbirkózik vele. Hazajön a hálaadás ünnepére.

- Igazán? Szeretném látni. Tegnap este láttam Calt az utcán. Eszes, ügyes fiú.

- Cal? Nem ő végzett két évet egy év alatt - mondta Adam.

- Istenem! Lehet, hogy a tanulás nem neki való. Én sem jártam egyetemre. Hát te?

- Dehogy jártam - felelte Adam. - Én mindjárt beálltam katonának.

- Az se rossz iskola. Lefogadom, nem adnád el olcsón, amit ott tapasztaltál.

Adam lassan felállt, és leakasztotta kalapját a falra szögezett szarvasagancsról.

- Jó éjszakát, Henry - mondta.

2

Hazafelé menet Adam a reá nehezedő felelősségen töprengett. Amint elhaladt a Reynaud-féle pékség előtt, éppen Lee jött ki a boltból, kezében egy aranybarna francia cipóval.

- Kedvem szottyant egy darab jó fokhagymás kenyérre - mondta Lee.

- Én meg egy szelet frissen sült hússal szeretem.

- Az lesz vacsorára. Jött valami posta?

- Elfelejtettem megnézni.

Beléptek a házba, és Lee a konyhába sietett. Egy perc múlva Adam utánament, és leült a konyhaasztalhoz.

- Lee - mondta -, ha elküldünk egy fiút katonának, és elesik... kit terhel a felelősség?

- Folytassa csak - mondta Lee. - Jobban szeretem az egészet hallani, egyszerre.

- Nos, mondjuk, hogy egy kis kétségünk támad abban a tekintetben, hogy egy fiú alkalmas-e, és mégis besorozzuk, aztán elesik a harctéren.

- Értem. A felelősségtől fél, vagy attól, hogy szemrehányásban lesz része?

- Nem szeretek szemrehányást kapni.

- A felelősség néha még annál is rosszabb. Nem fér össze a kellemes önteltséggel.

- Eszembe jut az idő, amikor magával és Sam Hamiltonnal hosszadalmasan vitatkoztunk egy szó értelmezésén - mondta Adam. - Mi is volt az a szó?

- Értem már. A szó ez volt: timsel.

- Igen, timsel. És maga azt mondta...

- Azt mondtam, ez a szó magában foglalja az emberi nagyság lehetőségét, ha élni akarunk vele.

- Úgy emlékszem, Sam Hamilton örömét lelte benne.

- Igen, mert szabaddá tette - mondta Lee. - Feljogosította arra, hogy embernek tekintse magát... minden más embertől külön.

- Akkor ez magányossággal jár.

- Minden, ami nagy és értékes, magányossággal jár.

- Mi is volt az a szó?

- Timsel, vagyis: rajtad áll.

3

Adam türelmetlenül várta a hálaadó ünnepet, amikor Aron hazajön az egyetemről. Noha a fiú még csak rövid ideje volt távol, Adam már elfelejtette, milyen is - felruházta minden széppel és jóval, ahogy távoli szeretteinket szoktuk. Amióta Aron elment, elnémult a ház, és valahogy minden kis fájdalmas esemény az ő távollétével került kapcsolatba. Adam csakhamar azon vette magát észre, hogy unos-untalan Aronról beszel, és sűrűn eldicsekszik vele. Embereknek, akiket ez aligha érdekelhetett, elmesélgette, hogy Aron milyen okos, és hogy egy évet ugrott az iskolában. Arra gondolt, hogy jó volna afféle igazi ünnepséget rendezni a hálaadás napján - hadd lássa a fiú, erőfeszítéseit milyen nagyra becsülik.

Aron albérleti szobában lakott Palo Altóban, onnan járt be gyalog az egyetemre. Mindennap megtette a mérföldes utat a campusig, majd haza. Nagyon szerencsétlennek érezte magát. Várakozásai, amiket az egyetemhez fűzött, ködösek és szépségesek voltak. Tiszta tekintetű ifjak és szűzies lányok képe lebegett a szeme előtt... valamennyi diák tógában jár... esténként

összegyűlnek abban a fehér templomban, az erdő borította domb tetején. Arcuk fényes és átszellemült, hangjuk kórusban száll fel a magasba - és mindig csak este van... gyönyörű este. Ezt a képet rajzolta maga elé, és sohasem vette szemügyre igazán. Hogy honnan merítette elképzeléseit a főiskolai életről? Talán Dante *Infernó*-jának abból a Doré-metszetekkel illusztrált kiadásából, mely tele van sugárzó angyalokkal. Csakhogy a Leland Stanford Egyetem egyáltalában nem volt ilyen. Egy réten barna kőházak rideg négyszöge; olasz mozaik homlokzatú templom; mázolt fenyőfa padokkal zsúfolt tantermek; újra és újra megjátszott versengés és veszekedés, a váltakozóan tündöklő vagy lehanyatló dicsőségű bajtársi egyesületek valamelyikében. Ami pedig azokat a sugárzó angyalokat illeti, valójában faragatlan kamaszok voltak, piszkos kordbársony nadrágban. Voltak köztük, akik kétségbeesetten magoltak, mások meg most kezdték gyakorolni apáik apró vétkeit.

Aron addig nem is tudta, hogy van otthona, ám most epesztő honvágy gyötörte. Meg se próbálta, hogy megismerje a körülötte zajló életet, nemhogy beilleszkedjék. Álmai után borzalmasnak érezte a fiatal diákok természetes lármáját, a hűhót, a sok durva tréfát, amellyel egymást gyötörték. Ezért cserélte fel a kollégium hálótermét egy sivár, bútorozott szobával, ahol legalább kiszínezhetett egy másik álmot, amely csak most kerítette hatalmába. Semleges új rejtekhelyén nem vett tudomást az egyetemről; meghallgatta az előadásokat, aztán mihelyt lehetett, hazasietett, hogy átengedje magát új keletű emlékeinek. Az a ház a Reynaud-féle pékség mellett egyszerre olyan kedves, meleg fényben ragyogott... Lee az igazi jó barátok, hű tanácsadók mintaképe lett, apja pedig hűvös nyugalmú, megbízható istenség, fivére okos és kedves, végül Abra - nos, Abráról tovább álmodta makulátlan álmait, és miután megalkotta, megteremtette: fülig beleszeretett. Este, ha végzett a tanulmányaival, megírta mindennapos levelét Abrának - úgy merült bele, mint egy illatos fürdőbe. És amint Abra egyre tisztább és gyönyörűbb sugárfényben tündökölt, úgy szállt alá Aron gondolatban a bűn egyre mélyebb fertőjébe, és különös örömöt talált abban, hogy olyan romlottnak képzeli magát. Leveleiben őrült szenvedéllyel vádolta magát, kiöntötte bűnös lelkét Abra előtt, aztán megtisztultan feküdt ágyba, azzal a megkönnyebbüléssel, amit egy férfi érez a szerelmi aktus után. Minden bűnös gondolatát, ami csak eszébe jutott, gombostűre szúrta, aztán megtagadta. Mindez olyan szerelmes leveleket eredményezett, amelyekből áradt a vágyakozás, de hangjuk annyira égi és magasztos volt, hogy Abra egészen meghökkent. Nem tudhatta, hogy Aron szexualitása olyan útra tévedt, amely nem is olyan ritka vagy szokatlan.

Aron tévedett. Beismerte tévedését, de egyelőre nem tudta jóvátenni. Megállapodást kötött önmagával: a hálaadás ünnepén hazamegy, és akkor dönt véglegesen. Lehet, hogy nem tér vissza többé az egyetemre. Eszébe jutott Abra egykori javaslata, hogy telepedjenek le a farmon, és éljenek ott. Most már ő is magáévá tette ezt az álmot. Felidézte emlékezetében a nagy tölgyfákat, a kristálytiszta, élő levegőt, a dombok felől alászálló zsályaillattal terhes szelet, amint maga előtt söpri a barna tölgyfaleveleket. És látta Abrát, amint ott áll egy fa alatt, és őt várja - munkából hazatérő párját. És este volt... Igen, ott élhetne mennyei tisztaságban, megbékülve a világgal, amelytől elválasztja az a kis völgyhorpadás. Ott ülhetne, természetesen, ha napi munkáját már elvégezte. Ott elrejtőzhetnék minden csúfság és csúnyaság elől, ott, este...

NEGYVENNYOLCADIK FEJEZET

1

November végén a Néger meghalt, és zord fekete pompában temették el, ahogy végrendeletében kívánta. Egy napig feküdt ezüst és ébenfa koporsójában, a Muller-féle temetkezési vállalat kápolnájában. Sovány, szigorú profilja még aszkétaszerűbbnek látszott a koporsó négy sarkánál égő négy óriási gyertya fényében.

Kis fekete férje macska módjára kuporgott a halott jobb vállánál, és órákon át éppen olyan mozdulatlan volt, mint maga a halott. A végrendelet értelmében nem volt virág, sem szertartás, sem beszéd - semmiféle gyász. Ám a polgárok egy furcsa, vegyes csoportja lábujjhegyen a kápolna ajtajához tipegett, és bekandikált, aztán gyorsan elment - ügyvédek és munkások és hivatalnokok és bankpénztárosok, a legtöbbje már túl a férfikor derekán. A “lányok” is eljöttek sorra, benéztek néhai gazdájukhoz - részint tisztességből, részint meg babonából, mert az ilyesmi szerencsét hoz, aztán továbbmentek.

Egy intézmény tűnt el Salinasból; ezt az intézményt a sötét és végzetes nemiségnek szentelték, amely olyan reménytelen és mélységesen fájdalmas, mint az emberáldozat. Jenny házában tovább harsog a vásári vidámság, a rengő pocakok felböfögő röhögése. Kate továbbra is bűnös önkívületbe korbácsolja klienseit, akik aztán megrendülten és elgyengülten vánszorognak haza, visszarettenve önmaguktól. De a nemi érintkezés komor misztériuma, amely néger varázslók titkos szertartásaira emlékeztet, örökre eltűnt Salinasból.

A temetés rendje pontosan alkalmazkodott a végrendelet utasításaihoz. A halottaskocsit egyetlen autó követte, ott kuporgott a kis fekete ember hátul, a kocsi sarkában. Borús nap volt, és amikor Muller emberei jól megolajozott, nesztelenül forgó csigákon leeresztették a koporsót, a halottaskocsi elhajtott, és a férj egymaga lapátolta be a sírt vadonatúj lapáttal. A sírápoló, aki száraz gyomokat tépdesett vagy százlépésnyire a sírtól, nyöszörgő hangot hallott, amit a szél vitt tova.

Joe Valery éppen sörözött Butch Beaverrel a Bagolyban, aztán mindketten felkerekedtek, hogy egy pillantást vessenek a Négerre. Butch sietett, mert ki kellett mennie Natividadba, hogy árverésen megvásároljon egy kis nyáj fehér pofájú herefordi juhot Tavernettiék számára.

Amint kijött a ravatalozóból, Joe belebotlott Alf Nichelsonba - a félcéderes Nichelsonba, aki elmúlt idők életben maradt emléke volt, egyébként ezermester és minden lében kanál - ács, bádogos, kovács, villanyszerelő, kőműves, köszörűs és foltozóvarga. Mindenhez konyított egy kicsit, és ennek következtében sohasem tudott zöld ágra vergődni, pedig világéletében dolgozott. Mindenkiről tudott mindent az ősidőktől kezdve.

Valamikor, Alf életének fénykorában, két ember volt bejáratos minden házba: a varrónő és az “udvaros”, az alkalmi kisegítő ember. Ezek jutottak hozzá minden pletykához. Alf mindenkit ismert a Fő utca mindkét oldalán. Gonosz pletykafészek volt férfikiadásban, kielégíthetetlenül kíváncsi, és minden rosszakarat nélkül veszedelmesen bosszúálló.

Joe-ra nézett, és igyekezett kilétét megállapítani.

- Ismerem magát - mondta. - Ne szóljon semmit, mindjárt megmondom, kicsoda.

Joe megpróbált eloldalogni. Már óvatosságból sem szerette azokat az embereket, akik azt állítják, hogy ismerik.

- Várjon csak egy picit. Hopp, megvan! Kate! Maga Kate házában dolgozik.

Joe megkönnyebbülten felsóhajtott. Már attól tartott, hogy Alf talán régebbről ismeri.

- Úgy van - mondta kurtán.

- Ha egyszer látok egy arcot, sohasem felejtem el - mondta Alf. - Magát akkor láttam, amikor azt a hülye sötétkamrát falaztam Kate-nek. Mi az ördögnek kell neki? Ablak nélkül!

- Azt akarta, hogy sötét legyen - mondta Joe. - Fáj a szeme, bántja a világosság.

Alf fintorgott. Nehezen tudott elhinni bárkiről valamit, ami jó vagy egyszerű. Ha azt mondtad Alfnak: “jó napot” - addig csűrte-csavarta, amíg ki nem sütötte, hogy ez valami titkos jelszó. Meggyőződése szerint minden embernek sötét titkai vannak, és csak ő lát rajtuk keresztül.

Fejével hátra biccentett, Muller boltja felé.

- Ez is egy mérföldkő az úton - mondta. - Alig van valaki a régiekből. Ha majd a Szellentő Jenny is beadja a kulcsot, akkor már igazán vége lesz a világnak. Pedig Jenny is sorra kerül.

Joe türelmetlenül topogott. Tovább akart menni - és ezt Alf is tudta. Alf szakértő volt olyan emberekben, akik szabadulni szeretnének tőle. Ha jobban meggondoljuk, talán éppen ezért tartogatott egy zsáknyi pletykát készenlétben. Mert lámpással kereshetsz olyan embert, aki igazán odébb akar állni, ha valami jó zamatos pletykát hallhat valakiről. Szíve mélyén mindenki pletykás. Alfot nem szerették pletykázóképességéért, de meghallgatták. Tudta, hogy Joe a következő pillanatban valami ürüggyel faképnél hagyja. Eszébe jutott, hogy már régen nem hallott friss pletykát a Kate-házról. Joe talán kötélnek áll, és ad neki valami új anyagot cserébe valami régiért.

- Hol vannak már a régi szép idők! - mondta Alf. - Maga persze nem sokat tud róluk, maga zöldfülű.

- Vár egy pasi - mondta Joe.

Alf úgy tett, mintha nem hallotta volna.

- Vegyük például Faye-t - mondta. - Érdekes eset volt - kezdte, majd zárójelek közt hozzáfűzte: - Tudja, eredetileg az övé volt a Kate háza. Hogy Kate hogy jutott hozzá, igazában senki se tudja. Meglehetősen titokzatos körülmények közt történt, és nem egy ember gyanúsnak tartotta az egész históriát.

Örömmel látta, hogy az a pasi, akinek Joe-val találkozója van, alighanem kénytelen lesz hosszabb ideig várni.

- Mire gyanakodtak? - kérdezte Joe.

- A fenét, tudja, hogy van ez... Az emberek beszélnek. Valószínűleg nincs mögötte semmi. De meg kell hagyni, akkoriban nagyon furcsa pofája volt a dolognak.

- Iszik velem egy pohár sört? - kérdezte Joe.

- Nem rossz ötlet - felelte Alf. - Azt mondják, temetésből egyenest az ágyba, az a legjobb. Persze nekem nem, már nem vagyok olyan fiatal. Temetés után csak szomjas vagyok. Ez a Néger tisztes polgára volt a városnak. Tudnék róla mesélni egyet-mást. Hiszen már harmincöt éve ismerem... nem is harmincöt, inkább harminchét éve!

- Ki volt az a Faye? - kérdezte Joe.

Bementek Mr. Griffin sörözőjébe. Mr. Griffin nem szerette a ribilliót, és halálosan gyűlölte a részegeket. Övé volt a Griffin söröző a Fő utcában, és maga vezette. Szombat esténként megesett, hogy húsz embertől is megtagadta a kiszolgálást, mert úgy vélte, hogy már eleget

öntöttek fel a garatra. Az üzlete nem ment rosszabbul tőle, sőt! Az emberek szívesen jártak erre a hűvös, rendes, csendes helyre, Olyan kocsma volt, ahol üzletet lehet kötni, és csendesen, zavartalanul elbeszélgetni.

Joe és Alf leült hátul egy kerek asztalhoz, és megivott három sört kopoltyúnként. Joe közben megtudott egy csomó dolgot - igazat és koholmányt, alaposat és alaptalant, mindenféle ocsmány találgatást. Mindez együttvéve meglehetősen zagyva keverék volt, amiből azonban egy-két jó ötletet merített. Úgy látszik, valami nincs egészen rendjén Faye halála körül. A jelek szerint Kate talán Adam Trask felesége. Joe ezt gyorsan megjegyezte, és szívébe véste - könnyen lehet, hogy Trask hajlandó fizetni, csak tartsa a száját. Ami Faye halálát illeti, az ügy túlságosan forró, az ember megégetheti az ujját. Ezt még alaposan át kell gondolnia, szép nyugodtan, egyedül.

Néhány óra múlva Alf türelmetlenné vált. Ingerülten látta, hogy Joe nem dobja vissza a labdát. A hírekért nem ad semmit, egy csöppnyi felvilágosítást vagy feltevést sem. Aki ennyire begombolkozik, annak biztosan van valami a füle mögött. Vajon mivel lehetne rábírni, hogy kötélnek álljon?

Alf végül így szólt:

- Én kedvelem Kate-et, értse meg. Hébe-hóba egy kis munkához juttat, és gyorsan, sőt gavallérosan fizet. Mindaz, amit róla rebesgetnek, alkalmasint csak üres szóbeszéd. De ha jól meggondoljuk, nem vitás, hogy nagyon hideg nőszemély, és a szeme se áll jól, nem gondolja?

- Én jól megvagyok vele - felelte Joe.

Ez a perfídia feldühösítette Alfot. Beleeresztette fullánkját Joe-ba.

- Vicces dolog fordult meg a fejemben - mondta. - Akkor jutott eszembe, amikor azt az ablaktalan kamrát építettem neki. Kate egy nap rám emelte azt a jeges tekintetét, és akkor jutott eszembe: ha ez a nő tudná, mi mindent beszélnek róla! s ha megkínálna valami itallal, még ha igazán jófajta itóka volna is, azt felelném: “Köszönöm, nagysád, nem kérek belőle!”

- Egészen jól megvagyok vele - ismételte Joe. - De most már mennem kell. Egy pasi vár.

Joe visszahúzódott a szobájába, hogy gondolkodjék. Nagyon nyugtalan volt. Hirtelen felugrott, bőröndjében turkált, és sorra kihúzta a komód fiókjait. Arra gondolt, hátha valaki motozott a holmijában. Ez csak úgy eszébe jutott. Hát aztán? Nála ugyan nem találnak semmit. De mégis idegesítette. Fejében megpróbálta elrendezni mindazt, amit hallott.

Ekkor kopogtak az ajtón. Thelma jött be. Szeme dagadt volt, és az orra vörös.

- Mi ütött Kate-be, nem tudod?

- Egy idő óta gyengélkedik - felelte Joe.

- Nem arról beszélek. A konyhában éppen madártejet csináltam egy befőttes üvegben, amikor bejött és nekem esett.

- Talán whiskyt is kevertél bele?

- Esküszöm, nem. Csak egy kis vaníliakivonatot. Ha hallottad volna, milyen goromba volt! Ilyen hangon nem lehet beszélni velem!

- De mégis megtette, vagy nem?

- Igen, igen, de nem nyugszom bele.

- Dehogynem - felelte Joe. - Hagyj békében, Thelma, pucolj ki innen.

Thelma reá emelte szép, szomorú, fekete szemét, és visszahúzódott arra a szigetre, ahol egy nő biztonságban érezheti magát.

- Joe - mondta -, igazán olyan aljas, utolsó csirkefogó lennél, vagy csak tetteted magad?

- Mi közöd hozzá? - kérdezte Joe.

- Látom már - mondta Thelma -, az vagy, csirkefogó.

2

Joe úgy tervezte, hogy lassan, óvatosan halad előre - minden lépését előbb hosszasan megfontolja.

“Kezemben a szerencse - mondta magában -, most vigyáznom kell, hogy jól használjam fel.”

Bement Kate-hez, hogy átvegye utasításait, és meg is kapta, de csak az asszony tarkójától. Kate íróasztalánál ült, a zöld ellenzőt mélyen a szemébe húzta, és nem fordult hátra Joe felé. Szárazon és ridegen kiadta parancsait, majd így folytatta:

- Szeretném tudni, Joe, elvégzi-e a munkáját rendesen. Egy ideig beteg voltam. De most már jól vagyok, vagy legalábbis sokkal jobban.

- Valami hiba van?

- Csak egy kis szimptóma. Tudom, hogy Thelma jobban szereti a whiskyt, mint a vanília-kivonatot, de én nem akarom, hogy részeg legyen. Maga miért engedi? Hol a szeme?

Joe gondolatai ide-oda cikáztak, menedéket keresve.

- Újabban nagyon el vagyok foglalva.

- Ugyan?

- Persze. Az ön megbízásából. Azzal a históriával vesződök.

- Miféle históriával?

- Tudja. Ethellel.

- Felejtse el Ethelt.

- Oké - mondta Joe, majd számára is váratlanul, kicsúszott az ajkán: - Tegnap találkoztam egy pasival, aki azt mondta, hogy látta.

Ha Joe nem ismerte volna jól úrnőjét, nem tulajdonított volna kellő jelentőséget annak a kis szünetnek, annak a tíz másodpercnyi feszült hallgatásnak, ami szavait követte.

Végül Kate halkan ennyit mondott:

- Hol?

- Itt.

Kate lassan hátrafordította székét, hogy szembenézzen vele.

- Nem lett volna szabad megengednem, hogy a sötétben tapogatózzék, Joe. Nem kellemes egy hibát bevallani, de tartozom magának vele. Azt hiszem, fölösleges emlékeztetnem arra, hogy én toloncoltattam ki Ethelt ebből a megyéből. Azt gondoltam, valamit vétett ellenem. - Hangja most bánatosra fordult: - De tévedtem. Később rájöttem, hogy tévedtem. Ez aztán nem hagyott nyugodni. Szegény Ethel, nem ártott nekem semmit. Szeretném megtalálni, hogy jóvátegyem a hibámat. Maga alighanem furcsának találja, hogy így érzek, nem?

- Nem, nagysága, egyáltalán nem.

- Hát akkor keres-e meg szegényt, keresse meg nekem. Sokkal jobban fogom érezni magam, ha egy kis kárpótlást adhatok szegénykének.

- Majd, igyekszem megtalálni, nagysága.

- És Joe, ha egy kis pénzre van szüksége, szóljon csak bátran. És ha megtalálja, mondja csak meg neki, amit most hallott tőlem. Ha Ethel nem akar idejönni, nyomozza ki, milyen számon telefonálhatnék neki. Nincs szüksége pénzre?

- Pillanatnyilag nem, nagysága. De gyakrabban kell elmennem a házból, mint eddig.

- Menjen csak, Joe. Ma nincs semmi egyéb.

Joe legszívesebben megcsókolta volna saját magát. A hallban megropogtatta két könyökét, és érezte, hogy az öröm átjárja egész lényét. Most már úgy hitte, hogy ezt az egészet ő tervezte. Keresztülment a sűrűn befüggönyözött szalonon, ahol a szokásos halk, kora esti beszélgetés folyt. Kilépett a kapun, és felnézett a csillagokra, amelyek csoportosan úsztak az égen, a szélkergette felhők között.

Joe nagyképű, de tehetetlen apjára gondolt, aki bölcsességekkel szokta traktálni. Eszébe jutott valami, amit egyszer az öreg mondott neki:

- Vigyázz a jó nénikre, akik levest visznek valakinek. Mindig sántikálnak valamiben, akarnak valamit, egy percre se felejtsd el!

“Leveshordó nénike! - mondta magában Joe. - No, azt hittem, okosabb ennél!”

Végiggondolta Kate minden szavát, hangjának minden árnyalatát, hogy megbizonyosodjék róla, nem kerülte-e el a figyelmét valami. Nem, nem, úgy van, ahogy mondta: leveshordó nénike! És hirtelen eszébe jutott Alf szava: “Ha megkínálna valami itallal, még ha igazán jófajta itóka volna is...”

3

Kate íróasztalánál ült. Hallotta a szelet, amint rázza és cibálja a magas fagyalsövényt az udvar mögött. És a szél meg a sötétség csupa Ethel volt - itt is, ott is a kövér, mocskos, cafatos Ethel hömpölygött-folyt ki belőle, mint egy puhány testű medúza. Tompa fáradtság ereszkedett Kate szívére.

Bement a toldalékszobába, a szürke barlangba, magára zárta az ajtót, és a sötétben üldögélve figyelte, hogyan tér vissza ujjaiba a fájdalom. Vére riadtan dobolt halántékán. Megtapogatta a fiolát, amely fémtokjában láncon függött a nyakában. Arcához dörzsölte a kis fémhengert, amelyen még érezte keble melegét, és bátorsága lassan visszatért. Megmosta és kifestette arcát, megfésülködött, haját laza pompadourba igazította. Kiment a hallba. A szalon ajtaja mögött megállt, és szokása szerint hallgatózott.

Az ajtótól jobbra két lány beszélgetett egy férfival. Amint Kate belépett, tüstént elhallgattak.

- Helen - mondta Kate -, ha most ráérsz, szeretnék beszélni veled.

A lány követte a hallon keresztül Kate szobájába. Sápadt, szőke lány volt, bőre olyan, mint a tisztára csiszolt csont.

- Valami baj van, Miss Kate? - kérdezte ijedten.

- Ülj le. Nem, nincs semmi baj. Elmentél a Néger temetésére?

- Nem kellett volna?

- Ne törődj vele. Elmentél, ugye?

- Igen, Miss Kate.

- Mesélj róla valamit.

- Hogyan... mit meséljek?

- Hát amire emlékszel. Hogy milyen volt.

- Milyen? - mondta Helen idegesen. - Hogy mondjam csak... borzalmas volt... borzalmasan szép.

- Hogy érted ezt?

- Nem tudom. Nem voltak koszorúk, virágok, semmi... de volt benne valami... hogy is mondjam... méltóság. A Néger ott feküdt a fekete fakoporsóban, aminek hatalmas ezüstfogantyúi voltak, a fene látott ilyet! Az ember úgy érezte, magam sem tudom, hogyan. Nem tudom megmondani.

- Talán már meg is mondtad. És milyen ruhát viselt?

- Viselt? Miss Kate!

- Hát persze! Vagy meztelenül tették a koporsóba?

Helen arcán meglátszott, hogy küszködik, erőlködik.

- Nem tudom - mondta végre. - Nem emlékszem.

- És kimentél a temetőbe is?

- Nem, Miss Kate. Senki sem kísérte ki... csak ő.

- Kicsoda?

- A férje.

Kate gyorsan - szinte túlságosan gyorsan - rászólt:

- Vannak ma törzsvendégeid?

- Nem, Miss Kate. A hálaadás előtti este. Ilyenkor nincs forgalom.

- Igaz, el is felejtettem - mondta Kate. - No, menj vissza. Szemével követte a lányt, amíg el nem hagyta a szobát, azután türelmetlenül visszatért íróasztalához. Miközben a vízvezeték-szerelő részletes számlájának tételeit vizsgálta, keze nyakára tévedt, és a láncot babrálgatta. A fiola ott volt - vigaszt és megnyugtatást jelentett.

NEGYVENKILENCEDIK FEJEZET

1

Mind Lee, mind Cal igyekezett lebeszélni Adamet arról, hogy kimenjen a vasútállomásra, az éjjeli vonathoz. A San Francisco és Los Angeles közt közlekedő különleges gyorsvonatról volt szó, amelyet Pacsirta néven emlegettek.

- Miért nem hagyjuk, hogy Abra egyedül menjen ki? - kérdezte Cal. - Bizonyára azt akarja, hogy ő legyen az első, aki Aronnal beszél.

- Azt hiszem, nem is fogja észrevenni, hogy más is ott van - vélte Lee. - Így hát egészen egyre megy, hogy kimegyünk-e vagy sem.

- Én meg látni akarom abban a minutumban, ahogy leszáll a vonatról - mondta Adam. - Szeretném látni, megváltozott-e és milyen mértékben.

- Hisz alig néhány hónapja van távol - mondta Lee. - Nem változhatott meg nagyon, jóformán idősebb se lett.

- De igen, megváltozott. Ez már vele jár az új tapasztalatokkal.

- Hát ha te ki akarsz menni elébe, akkor mindnyájan kénytelenek vagyunk kimenni.

- Hát nem akarod látni a testvéredet? - kérdezte Adam szigorúan.

- Dehogynem. De fogadjunk, hogy ő nem akar látni minket, legalábbis nem az első pillanatban.

- Nagyon tévedsz - mondta Adam. - Ne becsüld le Aront.

Lee összecsapta kezeit.

- Jól van már, no! - kiáltotta. - Mindnyájan kimegyünk.

- Képzeljétek csak, mennyi új dolgot tanult! - lelkesedett Adam. - Kíváncsi vagyok, úgy beszél-e még, mint azelőtt? Tudja, Lee, odaát Keleten minden fiú elsajátítja iskolája beszédmódját és kiejtését. Könnyen meg lehet különböztetni egy Harvard-diákot egy princetonitól. Legalábbis azt mondják.

- Majd figyelek - mondta Lee. - Igazán kíváncsi vagyok, milyen dialektust beszélnek Stanfordban.

Mosolyogva nézett Calra. Adam azonban nem értékelte ezt a szellemességet.

- Készített gyümölcsöt a szobájába? - kérdezte Leet. - Tudja, hogy Aron nagyon szereti a gyümölcsöt.

- Van ott körte meg alma és muskotályszőlő.

- Igen, muskotály, azt nagyon szereti. Emlékszem, hogy odavolt érte.

Adam sürgetésére fél órával a vonat érkezési ideje előtt kimentek a Southern Pacific állomásra. Abra már ott volt.

- Holnap nem mehetek magukhoz vacsorára, Lee - mondta Abra. - Apám azt akarja, hogy otthon legyek. De utána átmegyek, mihelyt lehet.

- Kicsit gyors a lélegzete - jegyezte meg Lee.

- Miért... a magáé nem?

- De igen. Azt hiszem, én is izgatott vagyok - mondta Lee. - Nézzen csak végig a síneken! Zöldet mutat már a lámpa?

A vasúti menetrend olyan dolog, amit büszkeséggel vagy aggodalommal figyel majdnem mindenki. Amikor messze a sínek mentén a lámpa hirtelen pirosról zöldre váltott, és a mozdony reflektorának hosszú fénydárdája beledöfött a sötétségbe, majd előreugrott a kanyarban, és a vonat harsogva berobogott, az emberek órájukra pillantottak, és megállapították: “Pontos.”

Volt ebben jókora adag büszkeség, de megkönnyebbülés is. A másodperc törtrésze egyre fontosabbá válik számunkra. És amint az emberi tevékenységek szálai mindjobban egymásba fonódnak és kapcsolódnak, előbukkan a tized másodperc jelentősége, sőt hovatovább a pillanat századrészének is nevet kell adnunk, amíg egy szép napon így nem beszélünk majd - noha magam alig hiszek benne -: “Ejnye, ni, hogy az ördög vinné el! Hát az óra már nem is jó?” Ez a kis időegységekkel való foglalatosság nem is olyan ostoba dolog. Mert ha, valami korán jön vagy késik, mindent felboríthat maga körül - hatása minden irányban kisugárzik, és hullámokban gyűrűzik tova, mint amikor követ hajítunk egy csendes tóba.

A Pacsirta úgy rohant be az állomásra, mintha nem is akarna megállni. A mozdony meg a poggyászkocsik hol voltak már, amikor a légfék végre sikoltott és sziszegett, megállást parancsolva a csörömpölve tiltakozó vastömegnek.

A vonat egész tömegnyi embert rakott le Salinasban - a hálaadás ünnepére hazatérő rokonokat. Mindkét kezük tele volt dobozokkal és díszes papirosba burkolt ajándékcsomagokkal. Eltartott egy-két percig, amíg a család felfedezte az érkező utasok közt Aront. És amikor végre megpillantották, úgy látták, hogy jóval magasabb, mint azelőtt.

Lapos tetejű, keskeny karimájú, nagyon divatos kalapot viselt. Amikor meglátta családját, futni kezdett, és a kalapját lengette feléjük. Most már azt is láthatták, hogy világos haját kurtára nyíratta, olyan volt, mint egy sűrű kefe. De szeme úgy ragyogott, hogy kacagtak örömükben, amint megbámulták.

Aron elengedte bőröndjét, és felkapta Abrát a levegőbe, úgy szorította magához nagy ölelésben. Aztán letette a lányt, és két kezét Adam meg Cal felé nyújtotta. Végül Lee nyakába borult, és majdnem összemorzsolta ölelő karjaival.

Útközben hazafelé egyszerre beszéltek valamennyien:

- Mondd már, hogy vagy?

- Remek színben vagy.

- Abra, rém csinos vagy.

- Nem igaz. Mért vágattad le a hajadat?

- Istenem, ott mindenki így viseli.

- De neked olyan szép hajad van!

Felsiettek a Fő utcán, majd egy kisebb háztömb után befordultak a Central Avenue-ra, a Reynaud-féle pékség mellett. A kirakat tele volt francia cipókkal, és a fekete hajú Mrs. Reynaud üdvözletet intett nekik lisztfehér kezével - és máris otthon voltak.

- Kapunk kávét, Lee? - kérdezte Adam.

- Megfőztem, mielőtt elindultunk. Ott van a takaréklángon.

Már a csészéket is kikészítette. Hirtelen igazán együtt voltak - Aron és Abra a pamlagon, Adam a székében, a lámpa alatt, Lee a kávét töltötte, Cal meg útra készen állt a hallba nyíló ajtóban. És hallgattak, mert már túl késő volt ahhoz, hogy üdvözöljék egymást, és túl korán, hogy más dolgokról kezdjenek beszélni.

- Szeretném hallani, hogy ott milyen az élet - mondta Adam. - Jó osztályzatokat fogsz kapni?

- Csak a jövő hónapban lesznek a vizsgák, apa.

- Aha, értem. No nem baj, így hát akkor kapod meg a jó jegyeket. Egészen biztos vagyok benne.

Akaratlanul is türelmetlen fintor villant át Aron arcán.

- Fogadjunk, hogy fáradt vagy - mondta Adam. - Jól van, majd holnap beszélgetünk.

- Én meg fogadok, hogy nem is fáradt - mondta Lee. - Fogadok, azt szeretné, ha magára hagynánk.

Adam Leere nézett, és felkiáltott:

- Hát persze! Igaza van, természetesen. Azt gondolja, most mindnyájan feküdjünk le?

Abra oldotta meg a problémát helyettük.

- Nem maradhatok sokáig - mondta. - Nem kísérnél haza, Aron? Holnap aztán hosszabb ideig együtt lehetünk.

Útközben Aron a lány karjába akaszkodott. Borzongott.

- Fagyni fog - mondta.

- Örülsz, hogy hazajöttél?

- Igen. Sok beszélnivalóm van veled.

- Jó vagy rossz?

- Talán jó. Remélem, majd annak tartod.

- Ejnye, de komoly hangon beszélsz!

- Komoly dologról van szó.

- Mikor kell visszamenned?

- Ráérek vasárnap estig.

- No, akkor van időnk bőven. Én is szeretnék mondani neked egyet-mást. Miénk a holnap meg a péntek meg a szombat és az egész vasárnap. Nem haragszol, ha ma este nem hívlak be?

- Miért?

- Majd később megmondom.

- De én most szeretném tudni.

- Hát... papára megint rájött a hóbortja.

- Kirúg rám?

- Igen. Holnap nem mehetek hozzátok ebédre, de otthon alig fogok enni valamit. Megmondhatod Leenek, tegyen félre nekem egy-két falatot.

Aron egyszerre félénken és zavartan kezdett viselkedni. Abra megérezte már abból is, hogy eleresztette karját, és elhallgatott. Amikor Aronra nézett, arcán is meglátta.

- Kár, hogy megmondtam - sóhajtotta Abra. - Ráért volna holnap is.

- Nem - felelte Aron halkan. - Jobb, hogy szóltál. Mondd csak meg az igazat. Még mindig... szívesen vagy velem?

- Igen.

- Akkor rendben van. Most megyek. Majd holnap beszélünk.

Házuk verandáján otthagyta a lányt, ajkán egy futó csók lagymatag érzésével. Abrát bántotta, hogy Aron olyan könnyen megnyugodott: Fanyarul nevetett magában arra a gondolatra, hogy előbb akar valamit, aztán bosszantja, hogy elérte. A fiú után nézett, amint nagy léptekkel sietett a sarki lámpa fényében. “Úgy látszik, bolond vagyok - gondolta Abra -, mert megint képzelődöm.”

2

Miután elköszönt a többiektől, Aron szobájában ült, ágya szélén, és ölébe ejtett kezére bámult. Letörtnek és gyámoltalannak érezte magát. Olyan volt, mint egy puha pihékbe bújtatott madártojás, beágyazva apja nagyra törő kívánságaiba. Mindenáron azt akarta, hogy fia diplomát szerezzen. Aron eddig nem tudta ezt, apja kívánságának erejéről csak ma este győződött meg. Most azon törte a fejét, vajon lesz-e neki is elég ereje, hogy kiszabadítsa magát apja makacs és szelíd óhajtásának hálójából. Gondolatai sehogy sem akartak összeállni. A ház mintha hideg és nyirkos lett volna, minden pillanatban beleborzongott. Cal ajtaja alól világosság szűrődött ki. Aron bekopogott, és választ sem várva, bement.

Cal új íróasztalánál ült. Kezében selyempapír volt, és egy kis tekercs piros szalag, azzal babrálgatott. Amikor Aron belépett, Cal gyorsan letakart valamit a nagy itatóssal íróasztalán.

- Ajándék? - mosolygott Aron.

- Igen - hagyta rá Cal, de nem mondott többet.

- Beszélgethetnénk egy kicsit?

- Persze. Csak rajta. De halkan beszélj, különben apa is bejön. Egy pillanatot sem mulasztana el, amit veled tölthet.

Aron leült az ágyra. Olyan sokáig hallgatott, hogy Cal megkérdezte:

- No, mi az... valami baj van?

- Nem, bajnak nem mondhatnám. Csak beszélni akartam veled. Nézd, Cal, nem akarok visszamenni az egyetemre.

Cal felkapta a fejét.

- Nem akarsz? Miért nem?

- Csak éppen... nincs kedvem hozzá.

- Remélem, nem mondtad meg apának? Nagy csalódás volna számára. Éppen elég az is, hogy én nem akarok tovább tanulni. Hát mit akarsz csinálni?

- Azt hiszem, a farmon szeretnék gazdálkodni.

- És mit szól hozzá Abra?

- Az ő ötlete. Már régen szólt nekem, hogy szeretné.

Cal fürkészően nézett rá.

- A farmot bérbe adtuk - mondta. - Meg kell várni, míg a bérlet lejár.

- Tudom. Hisz egyelőre csak gondolkodom rajta.

- Farmerkedéssel nem lehet pénzt keresni - folytatta Cal.

- Nincs szükségem sok pénzre. Elég, ha éppen meg tudok élni.

- Én bizony nem érem be ennyivel - mondta Cal. - Én jó sok pénzt akarok, és meg is fogom szerezni.

- Hogyan?

Cal úgy érezte, hogy öregebb és okosabb, mint ikertestvére. Úgy érezte, védenie és gyámolítania kell.

- Ha folytatnád a tanulmányaidat - mondta -, én közben szereznék egy kis alaptőkét. Aztán mire elvégezted az egyetemet, üzlettársak lehetnénk. Te ehhez értenél, én meg ahhoz, így szépen kiegészítenénk egymást.

- Nem akarok visszamenni az egyetemre. Mért kell visszamennem?

- Mert apánk úgy akarja.

- Ez nem elég ok ahhoz, hogy megtegyem.

Cal dühösen nézett testvérére - világos hajára, egymástól távol eső szemére. Hirtelen rájött, mért szereti apja annyira Aront - most már tudta, kétségtelenül.

- Tudod mit? Aludj rá egyet - mondta gyorsan. - Jó volna, ha legalább ezt a félévet elvégeznéd. Ne hamarkodd el a dolgot.

Aron felállt, és az ajtó felé indult.

- Kinek készíted az ajándékot? - kérdezte.

- Apánknak. Majd holnap meglátod... ebéd után.

- Nincs karácsony.

- Nincs - felelte Cal -, annál jobb.

Amikor Aron visszatért szobájába, Cal kitakarta ajándékát. Újra megszámolta a tizenöt vadonatúj bankjegyet - olyan ropogósak voltak, hogy éles, zizegő hangot adtak. A Monterey Megyei Banknak külön embert kellett küldenie San Franciscóba, hogy megszerezze. És csak akkor tették meg, amikor meggyőződtek róla, milyen célból van szükség ezekre az ezres bankókra. A bank nem akarta elhinni, sőt valósággal megbotránkozott rajta, hogy egy tizenhét éves kamasz először is ilyen hatalmas összeg fölött rendelkezzék, másodszor pedig, hogy készpénzben, a zsebében akarja hordani. A bankárok nem szeretik, ha valaki könnyedén bánik a pénzzel, még akkor sem, ha valami szentimentális oka van rá. Will Hamilton közbenjárása nélkül a bank sohase hitte volna el, hogy a pénz csakugyan Calé, hogy tisztességes úton jutott hozzá, és azt teheti vele, amit akar.

Cal selyempapírba csavarta a bankjegyeket, és átkötötte piros szalaggal; olyan parányi göböcskével végződött, hogy alig lehetett csomónak nézni. A csomag akár egy szépen összehajtogatott zsebkendő is lehetett volna. Cal elrejtette a szekrényfiókba, ingei alá, és lefeküdt. De nem tudott elaludni. Izgatott volt, és ugyanakkor félt is valamitől. Bárcsak vége volna már a holnapnak, és túl volna már az ajándék átadásán. Újra kitervezte, mit fog mondani.

- Nézd, apám, ez a tied!

- Mi ez?

- Ajándék.

De ettől a ponttól fogva már nem tudta, mi lesz. Nyugtalanul hánykolódott és forgolódott az ágyban. Hajnalban felkelt, felöltözött, és kiosont a házból.

A Fő utcán megpillantotta az öreg Martint, amint hatalmas istállóseprűjével az utcát söpörte. A városi tanácsban már megvitatásra került egy utcaseprő gép beszerzése. Az öreg Martin remélte, hogy őt ültetik majd a bakjára, hogy vezesse, de ha jobban meggondolta, remény-telennek ítélte a kilátásokat. Manapság a fiatalok szedik le mindenről a tejfölt. Éppen akkor haladt arra Bacigalupi szemeteskocsija. Martin dühösen nézett utána. Lám, ez aztán a jó üzlet. Ezek a taljánok mind megszedik magukat.

A Fő utca üres volt, csak néhány kutya leste az álmos tevékenységet a San Francisco étterem körül, a csukott bejáratot szaglászva. Pet Bulene új taxija ott parkolt az étterem előtt, mert Petet már tegnap este mozgósították, hogy hajnalban vigye ki a Williams lányokat a San Franciscóba induló vonathoz.

- Van egy cigarettája, fiatalember? - szólt oda az öreg Martin Calnak.

Cal megállt, és elővett egy doboz Muradot.

- Ah! Luxuscigaretta! - mondta az öreg Martin. - Sajnos, gyufám sincs.

Cal tüzet is adott neki, vigyázva, nehogy megpörkölje a szürke bozontot Martin szája körül.

Martin söprűje nyelére támaszkodott, és bánatosan pöfékelt.

- A fiatalok szedik le a tejfölt mindenről - sóhajtotta. - Majd meglátja, nem engedik meg, hogy én hajtsak.

- Micsodát? - kérdezte Cal.

- Micsodát? Hát az új seprőgépet. Nem hallott róla? Hol él, fiatalember?

Hihetetlen volt előtte, hogy akadjon értelmes emberi lény, aki ne tudna a seprőgépről. Aztán egészen megfeledkezett Calról. Hátha állást kaphatna Bacigalupiéknál? Ezekhez csak úgy dűl a pénz. Három szeméthordó kocsijuk van, meg egy új teherautójuk.

Cal befordult az Alisal Streetre, bement a postahivatalba, és benézett a 632-es számú levél-szekrény üvegablakán. Üres volt. Erre hazabaktatott. Lee már fenn volt, és egy óriási pulykát töltött.

- Fenn voltál egész éjjel? - kérdezte.

- Dehogyis. Csak most mentem ki egy kicsit sétálni.

- Ideges vagy!

- Igen.

- Nem hibáztatlak. Magam is az lennék. Nehéz dolog ajándékot adni... ámbár azt hiszem, kapni, elfogadni még nehezebb. Ostoba dolog, mi? Akarsz egy kis kávét?

- Nem bánnám.

Lee megtörölte kezét, kávét töltött magának és Calnak.

- Nos, mit szólsz Aronhoz?

- Azt hiszem, jól van.

- Sikerült beszélned vele?

- Nem - hazudta Cal.

Így könnyebb volt. Ha megmondja az igazat, Lee bizonyára tudni akarná, mit beszélt Aronnal. Csakhogy ez a mai nap nem Aron, hanem Cal napja. Magának készítette elő, és szüksége is volt rá! Nem engedi, hogy megfosszák tőle. Aron is előbújt, szeme még ködös volt az álomtól.

- Hány órára tervezed az ebédet, Lee? - kérdezte.

- Nem is tudom. Fél négyre vagy négyre.

- Nem lehetne inkább ötre?

- Azt hiszem, semmi akadálya, ha Adam is beleegyezik. De miért?

- Nézd csak, Abra nem tud előbb hozzánk jönni. Van egy tervem, amit apa elé szeretnék terjeszteni. Azt akarom, hogy Abra is itt legyen akkor.

- Jól van... azt hiszem, nem lesz semmi baj - mondta Lee. Cal felpattant, és visszasietett a szobájába, íróasztalához ült, meggyújtotta olvasólámpáját, és csak ült - gyötörte a nyugtalanság és méltatlankodás. Úgy látszik, Aron minden erőfeszítés nélkül, könnyűszerrel elveszi tőle az ő napját. Azután - egészen hirtelen - keservesen elszégyellte magát. Arcát kezébe temette, és így szólt magában: “Semmi egyéb, csak féltékenység. Féltékeny vagyok, erről van szó. Igen, féltékeny vagyok. Nem akarom... nem akarok féltékeny lenni.” Majd újra meg újra megismételte: “Féltékeny, féltékeny, féltékeny”, mintha elég volna napvilágra hozni ezt a csúfságot, hogy azzal megsemmisítse. És miután eljutott idáig, így folytatta önmaga megbüntetését: “Miért is adom azt a pénzt apámnak? Vajon az ő javára szolgál? Nem, inkább a magaméra. Will Hamilton megmondta: a szeretetét akarom megvásárolni. Nem tisztességes dolog, nem szép. Nincs bennem semmi, ami szép. Itt ülök, és féltékenységben tobzódom, a testvéremre vagyok féltékeny, így van. Nevezzünk csak mindent a maga nevén!”

Most már rekedt hangon suttogta magában: “Mért ne mondjuk meg becsületesen? Tudom, apám mért szereti úgy Aront. Mert annyira hasonlít anyánkra. Apám még mindig nem gyógyult ki belőle. Talán maga sem tudja, de igaz. Kíváncsi vagyok, vajon tudja-e? Ezért vagyok féltékeny az anyámra is. Mért nem fogom a pénzemet, és megyek el a fenébe? Nem hiányoznék senkinek sem. Kis idő múlva már azt is elfelejtenék, hogy valaha is a világon voltam, valamennyien, kivéve Leet. És még abban sem vagyok bizonyos, hogy Lee szeret-e. Talán ő sem szeret.” Ökölbe szorított kézzel homlokát ütögette. “Vajon Aronnak is így kell-e küzdenie önmagával? Nem hinném, ámbár nem tudhatom. Megkérdezhetném tőle, de attól tartok, nem mondaná meg.”

Cal szíve ide-oda himbálózott-ingadozott az öngyűlölet és az önsajnálat közt. És ekkor egy új hang szólalt meg benne, amely hidegen és megvetően kérdezte: “Ha becsületes akarsz lenni, mért nem vallod be, hogy örömöd telik abban, hogy így pofozod és korbácsolod magadat? Mert ez az igazság. Mért nem maradsz meg egyszerűen annak, aki vagy, és mért nem teszed, amihez kedved van?” Cal egészen megdöbbent ettől a gondolattól. Örömét leli benne? Természetesen! Ha önmagát korbácsolja, csak védekezik az ellen, hogy más tegye meg. Egész belseje megfeszült. “Add oda a pénzt - mondta magának -, de add oda könnyedén. Ne tedd függővé senkitől és semmitől. Ne törd a fejed, hogy lesz és mint lesz. Add oda, és felejtsd el. Már most is napirendre térhetsz fölötte. Adj, csak adj. Ajándékozd ezt a napot is Aronnak. Miért ne?” Felugrott, és kiszaladt a konyhába.

Aron éppen a pulyka bőrét feszítette ki, míg Lee a tölteléket nyomta bele. A tűzhelyen ágaskodó lángok ropogtak és pattogtak.

- Nézzük csak - mondta Lee. - Tizennyolc font... fontonként húsz perc... ez tizennyolcszor húsz... vagyis háromszázhatvan perc... éppen hat óra... tizenegy a tizenkettőhöz, tizenkettő az egyhez - ujjain számolt tovább.

Cal Aronhoz fordult:

- Ha befejezted, gyere, járjunk egyet.

- Hová? - kérdezte Aron.

- Sétálunk egy kicsit a városban. Szeretnék tőled valamit kérdezni.

Cal az utcákon át elvezette fivérét a Berges & Garrisiere céghez, amely finom borokat és más italokat importált.

- Van egy kis pénzem, Aron - mondta. - Gondoltam, talán kedved volna valami bort vásárolni a mai ebédhez. Majd én kifizetem.

- Miféle bort?

- Nézd, legyen igazi ünnepség. Vegyünk pezsgőt. Legyen ez a te ajándékod.

Joe Garrisiere így szólt:

- Sajnálom, fiúk, még nem vagytok elég idősek.

- Mihez? Egy jó ebédhez? Bizonyára meg tudunk birkózni vele.

- Nem adhatok el nektek szeszes italt. Sajnálom.

- Hát ha azt nem teheti, megmondom, mit tehet - felelte Cal. - Mi kifizetjük, maga pedig elküldi apánknak.

- Helyes, azt megtehetem - mondta Joe Garrisiere. - Van most néhány palack Oeil de Perdrix.

Összecsücsörítette ajkát, mintha élvezettel kóstolgatná.

- Mi az? - kérdezte Cal.

- Pezsgő, de valami finom, olyan színű, mint a fogoly szeme, rózsaszínű, de kissé sötétebb a rózsaszínnél, és jó száraz. Négy ötven palackja.

- Nem túl drága? - kérdezte Aron.

- Bizony drága, az angyalát! - kacagott Cal. - Kérem, Joe, küldjön át három üveggel. - Aronhoz fordulva hozzáfűzte: - Ezt adod te.

3

Cal számára ennek a napnak nem volt se vége, se hossza. El akart menni hazulról, de nem tudott. Tizenegy órakor Adam átment a sorozóbizottság bezárt irodájába, hogy eltöprengjen egy sor alá kerülő új évjárat adatain.

Aron a jelek szerint teljesen nyugodt volt. A nappaliban ült, és a *Review of Reviews* régi számaiban a karikatúrákat nézegette. A konyhából a készülő pulykasült sistergő levének illatai áradtak, és betöltötték az egész házat.

Cal bement a szobájába, elővette ajándékát, és kikészítette az íróasztalra. Megpróbált megírni hozzá egy névjegyet. “Apámnak - Caleb” - írta, majd pedig: “Adam Trasknek Caleb Trask.” Végül a kártyákat apró darabokra tépte, és lehúzta a vécében.

“Miért éppen ma adjam át neki? - gondolta. - Talán holnap nyugodtabban odaléphetek hozzá. Nézd, ezt neked hoztam, mondom majd neki, és továbbsétálok, így sokkal könnyebb lesz.”

- Nem - mondta aztán hangosan. - Azt akarom, hogy a többiek is lássák!

Igen, így kell lennie. De tüdeje elszorult, és tenyere megizzadt a lámpaláztól. És akkor eszébe jutott az a reggel, amikor édesapja kiszabadította a fogdából. Az a melegség és közelség - erre emlékezett a legjobban, no meg apja bizalmára is. Hiszen meg is mondta: “Bízom benned.” Akkor mindjárt sokkal jobban érezte magát.

Három óra tájban hallotta, hogy Adam hazajött. Beszélgetés halk zaja szűrődött ki a nappaliból. Cal is bement apjához és Aronhoz. Éppen Adam beszélt:

- Az idők megváltoztak - mondta. - Egy fiúnak most már szakembernek kell lennie valamiben, vagy nem jut semmire. Azt hiszem, ezért örülök annyira annak, hogy egyetemre jársz.

- Én is sokat gondolkoztam ezen, de nem vagyok benne olyan bizonyos - mondta Aron.

- Nem értem, mit töröd rajta a fejedet. Ezt egyszer már eldöntötted, és jól döntöttél. Nézz meg engem. Sok mindenhez konyítok egy keveset, de semmiből sem tudok eleget ahhoz, hogy manapság megélhessek belőle.

Cal csendesen leült. Adam észre sem vette - arca elárulta, hogy egészen elmerült abba a gondolatba, amit fejtegetett.

- Csak természetes - folytatta -, hogy az ember azt szeretné, ha fia az életben boldogulna. És én alighanem jobban látom a dolgokat, mint te.

Lee bedugta fejét az ajtón.

- A konyhai mérlegem, úgy látszik, csal - mondta. - A pulyka sokkal hamarabb megpuhult, mint ahogy a menetrend mondja. Lefogadom, hogy az a madár kevesebbet nyom tizennyolc fontnál.

- Nem baj, tartsa melegen - legyintett Adam, majd így beszélt tovább: - Sam Hamilton már látta, a fejlődés merre vezet. Azt mondta, univerzális tudósok maholnap már elképzelhetetlenek. Az ismeretek mennyisége túlságosan nagy ahhoz, hogy egyetlen elme befogadhassa. Előre látta az időt, amikor egy ember már csak egy kis töredéket tudhat belőle, de azt legalább jól.

- Igaz - szólt bele Lee a küszöbről -, de sajnálta, hogy így van. Gyűlölte.

- Igazán? - csodálkozott Adam.

Lee bejött a szobába. Nagy pecsenyesütő kanalát jobb kezébe fogta, bal tenyerét meg alája tartotta, nehogy a zsír a szőnyegre csepegjen. De amint a szobába ért, és óvatosságáról megfeledkezve a kanállal hadonászott, a pulykazsír néhány cseppje valóban a padlóra pottyant.

- Most, hogy kérdezi, már nem vagyok benne olyan bizonyos - mondta. - Nem tudom, Mr. Hamilton gyűlölte-e, vagy én gyűlölöm az ő nevében.

- Ne legyen már olyan izgatott - mondta Adam. - Úgy rémlik nekem, már nem is tudunk többé megvitatni valamit anélkül, hogy ne tekintse személyes sértésnek.

- Lehet, hogy a tudomány lett óriási - mondta Lee -, de az is lehet, hogy az ember vált törpévé. Talán, miközben letérdel az atomokhoz, az ember lelke is atomnyivá törpül. A specialista talán gyáva csupán, aki nem mer kitekinteni szűk kalitkájából. És gondolják csak meg, mit mulaszt el minden specialista... korlátain túl az egész világot!

- Mi most csak arról beszélünk, hogyan keresheti meg az ember a kenyerét.

- A kenyerét... vagyis a pénzt! - kiáltott fel Lee izgatottan. - Nem nehéz pénzt keresni, ha valaki csak arra pályázik. De néhány kivételtől eltekintve, az emberek nem pénzt akarnak. Fényűzés kell nekik, szerelem kell nekik, hódolat és elismerés kell nekik.

- Helyes. De van valami kifogása az egyetem ellen, Lee? Mert ez az, amiről beszélünk.

- Bocsánatot kérek - mondta Lee. - Önnek igaza van, nagyon hamar tűzbe jövök. A kérdésére azt felelem, hogy nem. Ha az egyetem az a hely, ahol az ember megtalálhatja kapcsolatát az egész világgal, akkor nincs kifogásom ellene. Ez az? Erről van szó, Aron?

- Nem tudom - felelte Aron.

Sistergés hallatszott a konyha felől.

- Az az átkozott aprólék! - kiáltott fel Lee. - Mindjárt szétfő! És már rohant ki az ajtón. Adam szeretettel nézett utána.

- Milyen jó ember! Igazi jó barát!

- Remélem, száz évig fog élni - mondta Aron.

- Honnan tudod, hogy nem százéves-e máris? - kuncogott az apja.

- Hogy megy a jéggyár, apa? - kérdezte Cal.

- Istenem, egész jól. Fedezi a költségeket, még egy kis hasznot is hoz. Mért kérded?

- Kigondoltam egyet-mást, amivel fel lehetne lendíteni.

- Hagyjuk ezt ma - mondta Adam gyorsan. - Hétfőn, ha eszedbe jut, nem bánom, de ma nem. Tudod - folytatta -, már nem is tudom, mikor éreztem magam ilyen jól. Úgy érzem... hogy is mondjam csak... mintha minden kívánságom teljesült volna... talán csak azért, mert az éjjel jól aludtam, és a reggeli fürdő is felfrissített. De az is lehet, hogy azért van, mert ilyen szépen együtt vagyunk mindnyájan. - Aronra mosolygott. - Nem is tudtuk, mit jelentesz nekünk, amíg el nem mentél.

- Rettentő honvágyam volt - vallotta be Aron. - Az első napokban azt hittem, belehalok.

Abra jött be sietve, suhogva. Arca rózsaszínű volt, szíve boldog.

- Észrevették, hogy már havas a Mount Toro? - kérdezte.

- Igen, láttam - felelte Adam. - Azt mondják, ez jó évet jelent. Bizony, ránk férne.

- Otthon csak csipegettem - mondta Abra. - Azt akartam, hogy itt legyen jó étvágyam.

Lee mentegetőzött az ebéd miatt, mint egy vén bolond. A gáztűzhelyet hibáztatta, hogy nem ad annyi meleget, mint egy jóravaló fafűtéses. Szidta az újfajta pulykákat is, hogy hiányzik belőlük valami, ami a régi pulykákban megvolt. De aztán a társasággal együtt nevetett, amikor a fejére olvasták, hogy csak bókokat akar kivasalni belőlük, mint valami öregasszony.

A szilvapudinghoz Adam pezsgőt bontott, és szertartásosan láttak hozzá. Nagyvilági hangulat lett úrrá az asztal körül. Sorra ittak mindenkinek az egészségére, és Adam valóságos kis beszédet vágott ki, amikor Abra egészségére ivott.

Abra szeme csillogott - az asztal alatt Aron a kezét szorongatta. A bor elcsitította Cal idegességét, és most már szorongást sem érzett ajándéka miatt.

Amikor Adam végzett a pudingjával, felkiáltott:

- Azt hiszem, még sohasem volt ilyen szép hálaadó ünnepünk!

Cal belső zsebébe nyúlt, elővette a piros szalaggal átkötött csomagot, és az asztalon keresztül apja elé tolta.

- Mi ez? - kérdezte Adam.

- Ajándék.

Adam megörült neki.

- Még nincs karácsony, és ajándékokat kapunk. Kíváncsi vagyok, mi lehet ez?

- Zsebkendő - mondta Abra.

Adam lehántotta a gubancos kötést, és kibontotta a selyempapírt. Kimeresztett szemmel bámult a pénzre.

- Mi az? - kérdezte Abra, és felállt. Aron előrehajolt. Az ajtóban Lee igyekezett erőt venni aggódó arckifejezésén. Egy pillantást repített Cal felé, és meglátta szemében az öröm és diadal csillogását.

Adam nagyon lassan megmozdította ujjait, és legyezőszerűen kiteregette a bankókat - az “aranyutalványokat”.

- Mi legyen ez? Micsoda... - Elhallgatott. Cal nyelt egyet.

- Ez itt... ezt én kerestem... - hebegte. - Úgy gondoltam, hogy... neked adom... kárpótlásul azért, amit a... salátán veszítettél.

Adam lassan felemelte fejét.

- Te kerested? Hogyan?

- Mr. Hamiltonnal... babon kerestük. - Most aztán gyorsan hadarta: - Megvettük a lábon álló termést öt centért, aztán felszökött az ára. Határidő-spekuláció. Neked kerestem... tizenötezer dollárt... neked.

Adam megérintette a vadonatúj bankjegyeket, majd összerázta őket, hogy széleik pontosan fedjék egymást, rájuk húzta a szalagot, és a csomagot meggörbítve, gyámoltalanul Leere bámult. Cal megérezte, mi van a levegőben - valami baj, kellemetlenség, romlás. Rosszullét fogta el, nehéz kő nyomta a szívét. Hallotta, amint apja így szólt:

- Vissza kell adnod.

Majd a saját hangját hallotta, szinte úgy, mintha valahol messze felelné:

- Visszaadni? Kinek adjam vissza?

- Az embereknek, akiktől kaptad.

- A Brit Felvásárló Ügynökségnek? Azok nem vehetik vissza. Országszerte tizenkét és fél centet fizetnek a bab fontjáért.

- Akkor add vissza a farmereknek, akiket kifosztottál.

- Kifosztottam? - kiáltott fel Cal. - De hiszen két centtel többet fizettünk nekik az akkori piaci árnál. Nem fosztottuk ki őket!

Cal úgy érezte magát, mintha lebegne a térben, és az idő is mintha megállt volna.

Apjának hosszú időbe telt, amíg a választ megformálta. És egyes szavai közt mintha hosszú szünetet tartott volna.

- Fiúkat... küldök ki... a harctérre - mondta. - Aláírom a nevem... és már mennek. Nem egy közülük... meghal... vagy elveszti karját, lábát... úgy fekszik ott tehetetlenül. Egyik sem... tér vissza közülük... egészen épen. Azt hiszed, elfogadhatok olyan pénzt, amit ezen kerestek?

- Csak érted tettem - mondta Cal. - Neked szántam a pénzt, hogy pótolja veszteségedet.

- De nekem nem kell ez a pénz, Cal! Ami pedig a salátát illeti, nem hiszem, hogy a haszon kedvéért fogtam bele. Sport volt csak, afféle játék... látni akartam, el tudom-e juttatni oda a salátát. Vesztettem. De ez a pénz nem kell.

Cal egyenesen maga elé nézett. Érezte, hogy kúszik végig arcán Lee, Aron és Abra tekintete. Szemét most apja ajkára szegezte.

- A gondolat maga, az ajándék gondolata nagyon kedves - folytatta Adam. - Köszönöm, hogy rám gondoltál, de...

- Elteszem - vágott a szavába Cal. - Majd megőrzöm neked.

- Nem. Sohasem fogadom el. Milyen boldog volnék, ha olyasmit adtál volna nekem, mit a fivéred, a jól elvégzett munka, az elért eredmény büszke örömét. Semmiféle pénz, még ha tiszta pénz is, nem ér fel ezzel. - Szeme kissé kitágult, és még ennyit mondott: - Megbántottalak, fiam? Ne haragudj. Ha ajándékot akarsz adni nekem, ajándékozz meg azzal, hogy szépen, helyesen élsz. Ez aztán olyasmi lenne, amit meg tudnék becsülni.

Cal úgy érezte, hogy mindjárt megfullad. Homlokáról csörgött a veríték, és a sós íz csípte a nyelvét. Felállt - olyan hirtelen, hogy a széke felborult. Lélegzetét visszafojtva rohant ki a szobából. Adam utánakiáltott: - Ne haragudj, fiam!

Békében hagyták. Szobájában leült, íróasztalára könyökölve. Azt hitte, sírni fog, de könnyei nem buggyantak ki. Igyekezett átengedni magát a zokogásnak, de hiába - könnyei nem tudtak áttörni azon a forró vasfalon, amely agyában izzott.

Egy idő múlva lélegzése megnyugodott. Most már nem tudta figyelni agya lassúbb, nyugodtabb működését. Gyűlölte ezt a hideg elmét, küzdött ellene, sikerült is valahogy félretolnia, de csak ketyegett tovább. Egyre gyengébben küzdött ellene, mert a gyűlölet átitatta egész testét, és megmérgezte minden idegszálát. Érezte, mint veszíti el önuralmát.

Azután elérkezett a pillanat, amikor már egyáltalában nem tudta kézben tartani magát, de a félelem is eltűnt, és agya fájdalmas diadallal felsikoltott. Keze megragadott egy ceruzát, és sűrű kis csigavonalakat rajzolt az itatóstömbre, egyiket a másik után. Egy órával később, amikor Lee bejött, már száz meg száz ilyen - egyre kisebbedő - csigavonal sorakozott egymás mellé. Cal fel se pillantott. Lee szelíden becsukta az ajtót.

- Hoztam egy kis kávét - mondta.

- Nem kell! De igen... megiszom. Ejnye no, köszönöm, Lee. Nagyon kedves tőled, hogy erre gondoltál.

Lee rászólt:

- Hagyd abba, Cal! Hagyd abba, ha mondom!

- Micsodát? Mit akarsz, mit hagyjak abba?

Lee kelletlenül felelte:

- Már megmondtam neked egyszer, hogy mindez benned van. Megmondtam azt is, hogy ha igazán akarod, legyőzheted, uralkodhatsz rajta.

- Legyőzni? Mit? Nem tudom, miről beszélsz.

- Hát nem hallod? Nem tudsz engem meghallani? Nem tudok eljutni hozzád? Cal, hát nem tudod, mit beszélek?

- A szavaidat hallom, Lee. Mit akarsz mondani?

- Apád nem tehet róla, Cal. Ilyen a természete. Ez az egyetlen út, amit ismer. Nincs választása. De neked van. Hallod? Érted? Neked van választásod.

A csigavonal most már úgy összeszűkült, hogy a ceruzavonások összefolytak, és nem lett belőlük más, csak egy fényes, fekete pont. Cal nyugodtan megkérdezte:

- Nem csapsz túl nagy hűhót semmiért? Azt hiszem, tévedsz. Hangodból ítélve az ember azt hinné, hogy megöltem valakit. Hagyd ezt, Lee. Hagyd már, ha mondom.

Csend volt a szobában. Egy perc múlva Cal felpillantott íróasztaláról, és megfordult, de a szobában nem volt senki. Az íróasztal tetején egy csésze kávé állt, és párafelhő emelkedett belőle. Cal megitta a kávét, bár lobogó forró volt, aztán visszatért a nappaliba.

Apja bocsánatkérően nézett rá.

- Sajnálom, apám - mondta Cal. - Nem tudtam, hogy ilyen érzést fog kelteni benned.

Elvette a bankjegycsomagot onnan, ahol most volt - a kandalló párkányáról -, és belső zsebébe tette, vissza az eredeti helyére.

- Majd meglátom, mit tehetek ebben a dologban - mondta közönyös hangon.

- Hol vannak a többiek?

- Ó, Abrának haza kellett mennie. Aron elkísérte, Lee meg kiment.

- Azt hiszem, én is sétálok egyet - mondta Cal.

4

A novemberi este már ráborult a világra. Cal résnyire kinyitotta a ház ajtaját, és megpillantotta Lee fejét és vállát, amint élesen kirajzolódik az utca túlsó oldalán. A Francia Mosoda fehér falának támaszkodva Lee a lépcsőkön ült, mint egy ormótlan, sötét tömeg, nehéz télikabátjában.

Cal csendesen becsukta az ajtót, és az ebédlőn keresztül a ház mögé ment. Közben odaszólt apjának:

- Megszomjazik a pezsgőtől az ember.

Adam fel se pillantott. Cal kiosont a konyhaajtón, és átvágott Lee hervadó konyhakertjén. Átmászott a magas léckerítésen, lábával megtalálta a kétszer tizenkét hüvelykes deszkát, amely hídul szolgált a sötét pocsolya felett, és végül előbukkant valahol a Láng-féle pékműhely és a Castroville Street-i bádogosműhely között.

A Stone Street felé tartott, ahol a katolikus templom áll, ott balra fordult, elhaladt a Carriaga-ház, a Wilson-ház és a Zabala-ház mellett. A Central Avenue-n, a Steinbeck-háznál megint balra fordult. Két háztömbnyi utat tett meg a Central Avenue-n, aztán befordult balra, a west-endi iskolánál.

Az iskola udvarán a nyárfák majdnem kopaszok voltak már, de az esti szél még le tudott tépni néhány zizegő, megsárgult levelet.

Cal agya elzsibbadt. Még azt sem vette észre, hogy a levegő hideg - a fagy már rázúdult a hegyekből a városra. Három háztömbnyi távolságban megpillantotta fivérét, amint keresztül-

vágott az utcán az egyik lámpa fényében, és felé közeledett. Megismerte Aront lépteiről és testtartásáról, de különben is tudta, hogy ő az.

Cal meglassította lépteit, és amikor Aron már közel volt, odaszólt neki:

- Hello! Éppen téged kereslek.

Aron megjegyezte:

- Sajnálom, hogy így történt ma délután.

- Te nem segíthettél rajta. Felejtsd el az egészet - mondta Cal, és megfordult, Aronhoz csatlakozott. Most már egymás mellett baktattak. - Szeretném, ha velem jönnél - mondta Cal. - Mutatnék neked valamit.

- Mi az?

- Egy kis meglepetés. De nagyon érdekes. Téged okvetlenül érdekelni fog.

- Jó, de nincs messze?

- Nincs túlságosan messze. Egyáltalában nincs messze. Elhaladtak a Central Avenue mellett, a Castroville Street felé.

5

Rendszerint Axel Dane őrmester nyitotta ki San Jose város toborzóirodáját reggel nyolc órakor. De ha történetesen elkésett egy kicsit, akkor Kemp káplár nyitott, és nem valószínű, hogy panaszkodott volna miatta. Axel nem volt szokatlan jelenség a hadseregben. Azok az esztendők, amelyeket béke idején töltött az USA hadseregében, a spanyol és a német háború között, teljesen alkalmatlanná tették a szürke, rideg, rendetlen civil életre. Az első hónap, melyet civilben töltött, teljesen meggyőzte erről. Viszont két bevonulás a békebeli hadseregbe teljesen alkalmatlanná tette a harctéri szolgálatra - szerencsére megtanulta, milyen módszerekkel bújhat ki alóla. Mostani beosztása San Joséban ékes bizonyítéka volt annak, hogy érti a csíziót. A legfiatalabb Ricci lánnyal szűrte össze a levet, aki San Joséban lakott.

Kempnek még nem volt elég hosszú szolgálati ideje, de már kezdte elsajátítani az alapvető szabályokat. Igyekezz jóba lenni a fölötteseddel, és kerüld a tiszteket, mint a kénköves mennykőt. Hogy Dane őrmester szeret egy kicsit basáskodni? Oda se neki.

Fél kilenckor Dane bement az irodába, és a következőket látta. Kemp íróasztalára borulva aludt, és egy fáradt képű ifjonc ült a sarokban várakozva. Dane egy pillantást vetett az ifjúra, azután a rács mögé ment, és kezét Kemp vállára tette.

- Gyönyörűségem - mondta neki -, a pacsirták már dalolnak, és megint itt a hajnal.

Kemp felemelte fejét karjáról, keze fejével megtörölte orrát, és tüsszentett.

- Egészségedre, gyönyörűségem - mondta az őrmester. - Nem kelnél fel? Nézd csak, egy ügyfél várakozik.

Kemp csipás szemével odasandított.

- Jól van - mondta -, a háború megvárja.

Dane alaposabban szemügyre vette az ifjút.

- Istenemre, nagyon szép gyerek! Remélem, vigyázni fognak rá. Káplár, maga bizonyára azt hiszi, azért jelentkezett, mert ég a vágytól, hogy megtáncoltassa az ellenséget. Ám én azt mondom, szerelmi bánata kergette ide.

Kemp megkönnyebbülten állapította meg, hogy az őrmester nem egészen józan.

- Szóval őrmester úr azt hiszi, hogy egy szívtelen hölgy kegyetlenkedett vele? - mondta, szolgálatkészen folytatva az őrmester tréfáját. - Talán összetévesztett minket az idegenlégióval?

- Az is lehet, hogy önmaga elől menekül.

- Igen, láttam azt a filmet - mondta Kemp. - Egy őrmester is szerepel benne. A legaljasabb csirkefogó, akit valaha is hátán hordott a föld.

- Nono - mondta Dane -, nem egészen így van. Hát lépjen csak ide, fiatalember. Betöltötte már a tizennyolcadik évet?

- Igen, uram.

Dane a segédjéhez fordult.

- Mi a véleménye erről?

- Bánom is én! - felelte Kemp. - Aki elég erős, elég idős is, mindig azt mondom.

- No jól van, mondjuk, hogy tizennyolc - fordult az őrmester az ifjúhoz. - De aztán ennél maradunk, igaz?

- Igen, uram.

- Hát csak fogja ezt az űrlapot, és töltse ki. Számítsa ki szépen, melyik évben született, írja be, és aztán jegyezze meg magának jól, hogy el ne tévessze!

ÖTVENEDIK FEJEZET

Joe-nak nem tetszett, hogy Kate órák hosszat üldögél némán, és maga elé bámul a levegőbe. Ez azt jelentette, hogy gondolkodik, és mivel arca nem fejezett ki semmit, Joe nem tudott gondolataiba belelátni. Ez meglehetősen nyugtalanná tette. Nem akarta, hogy élete első igazi esélyét veszélyeztesse valami.

Neki magának csak egy terve volt - addig piszkálni az asszonyt, amíg valahogy el nem árulja magát. Akkor aztán lehet ugorni bármely irányban. De mit csinálhat, amíg Kate így ül, és a falat bámulja? Sikerült megpiszkálnia, vagy sem?

Joe tudta, hogy Kate az éjjel le se feküdt, és amikor megkérdezte tőle, hozhatja-e a reggelit, Kate olyan lassan rázta a fejét, hogy azt se lehetett tudni, hallotta-e a kérdést vagy sem.

Joe óvatosan ezt a tanácsot adta magának: “Ne csinálj semmit! Csak lebzselj a közelben, és tartsd nyitva a szemed meg a füled!” A lányok a házban tudták, hogy valami történt, de kettő sem volt köztük, aki ugyanazt a történetet pletykálta volna - az istenverte tyúkeszűek!

Pedig Kate nem gondolkodott. Elméje ide-oda cikázott benyomásai közt, mint a denevér este. Maga előtt látta a szőke fiú szépséges arcát és szemét, amely őrülten kitágult megdöbbenésében. Hallotta ocsmány szavait, amelyekkel nem is annyira őt ócsárolta, mint inkább önmagát. És látta sötét arcú fivérét, amint az ajtónak támaszkodik, és kacag, kacag!

Kate is nevetett - hiszen ez a leggyorsabb, legjobb önvédelem. Mit csinál a fia most? Vajon mit is tett azután, hogy csendesen elment?

Eszébe jutott Cal szeme, amely tele volt lomha, kielégült kegyetlenséggel. Hogy nézett rá, amikor elment, és lassan becsukta az ajtót!

Miért hozta el a fivérét? Mit akart tulajdonképpen? Miben sántikált? Ezt szerette volna kitalálni Kate, hogy tudja, mitől óvakodjék! De éppen ezt nem tudta kideríteni.

A fájdalom újra kezébe furakodott, de megtámadta egy új helyen is, ahol eddig nem jelentkezett. Kate iszonyú szaggatást érzett a jobb csípőjében, valahányszor megmozdult. Lám, lám, gondolta, a fájdalom egyre beljebb halad, és a sok fájás előbb-utóbb találkozik a teste közepében - ott fut majd össze mind, akárcsak a patkányok, egy csomóba.

A jó tanács ellenére, amit önmagának adott, Joe nem bírt nyugton maradni. Egy kancsó teát vitt Kate ajtajához, halkan kopogtatott, azután kinyitotta az ajtót, és bement. Kate, úgy látta, meg sem mozdult.

- Teát hoztam nagyságám - mondta Joe.

- Tegye le az asztalra - felelte Kate, azután, mintha utólag jutott volna az eszébe, hozzátette: - Köszönöm, Joe.

- Nem jól érzi magát, nagysága?

- A fájdalom visszatért. Az a gyógyszer becsapott.

- Segíthetek valamit?

- Igen... vágja le... itt a csuklónál - felelte Kate, és arca eltorzult a külön fájdalomtól, amely belehasított, amikor felemelte kezét. - Úgy érzem, egészen tehetetlen vagyok - mondta sírós hangon.

Joe most hallotta először, hogy elárulja gyengeségét. Ösztöne azt súgta: itt a kellő pillanat, most kell közbelépni.

- Lehet, hogy rosszul teszem, ha most háborgatom - kezdte -, de van valami jelentenivalóm abban a másik ügyben.

A kis időköz, mely válaszát késleltette, értésére adta Joe-nak, hogy az asszony idegei megfeszültek.

- Miféle másik ügy? - kérdezte Kate halkan.

- Az a hölgy, nagyságám.

- Ah, Ethelről beszél?

- Igen, nagysága.

- Torkig vagyok azzal az Ethellel. Mi az már megint?

- Nos, legjobb, ha elmondom úgy, ahogy történt, mert én semmit sem értek belőle. Bemegyek a Kellogg-féle trafikba, és odalép hozzám egy pasi. “Maga Joe?” - kérdi, én meg: “Honnan tudja?” Erre így folytatja: “Maga keresett valakit.” Én meg: “No, mit tud róla?” A pasi egészen idegen, akkor láttam először. De csak beszél tovább: “Az a bizonyos valaki azt mondta nekem, hogy szeretne magával beszélni.” Én meg: “Nosza rajta! Miért nem beszél?” A pasi hosszasan néz rám, aztán megjegyzi: “Úgy látszik, maga már elfelejtette, a bíró mit mondott neki.” Arra célzott, hogy a bíró megfenyegette Ethelt, hogy ne merjen visszajönni.

Joe úrnőjére nézett. Kate arca sápadt és merev volt, szeme maga elé meredt.

- És aztán pénzt kért magától, ugye? - mondta Kate.

- Nem, nagysága. Nem kért pénzt. De mondott valamit, aminek nincs semmi értelme. Megkérdezte: “Hallotta már ezt a nevet, Faye?” Én meg: “Soha az életben.” Mire ő: “Talán jó volna, ha beszélne vele.” Erre én: “Meglehet”, mondtam, és kijöttem a trafikból. De mivel egy kukkot sem értek az egészből, gondoltam, megkérdezem magát, mi lehet ez?

- No és jelent magának ez a név valamit: Faye? - kérdezte Kate.

- Az égvilágon semmit - felelte Joe.

Kate hangja most egészen halk-szelíd lett.

- Csak nem akarja azt mondani - fuvolázta -, hogy nem tudja, hogy ez a ház valaha az övé volt?

Joe émelyítő rángást érzett a gyomra mélyén. Miért is nem tudta befogni a száját! Mit mondjon most? Nem jutott eszébe egy épkézláb gondolat.

- Igen, igen, persze - hebegte. - Ha jobban meggondolom, csakugyan hallottam... De mindig úgy rémlett nekem, ezt a nevet emlegetik: Faith.

A hirtelen ijedtség jót tett Kate-nek. Kikergette fejéből a szőke fejet meg a fájdalmat. Most legalább volt valami tennivalója. Szinte örömmel fogadta a kihívást. Halkan nevetett.

- Faith? - dünnyögte. - Töltsön nekem még egy csésze teát, Joe. Látszólag nem vette észre, hogy a férfi keze remeg, és a kanna csőre csörömpölve nekiütődik a csészének. Kate nem nézett fel rá, még akkor sem, amikor odatette elébe a csészét, azután hátralépett, annyira, hogy kívül jusson az asszony látókörén. Joe reszketett szorongásában.

Kate megszólalt esedező hangon:

- Mondja, kedves Joe, nem tudna segíteni rajtam? Ha adnék magának tízezer dollárt, mit gondol, el tudná simítani ezt a dolgot?

Egy másodpercig várt, éppen csak egy másodpercig, aztán villámgyorsan hátrafordult, és Joe arcára meresztette tekintetét.

Joe szeme nedves volt. Kate rajtakapta, hogy ajkát nyalogatja. Az asszony hirtelen mozdulatára hátrahőkölt, mintha mellbe vágták volna. Kate szeme rátapadt - nem eresztette el.

- Most aztán rajtacsíptem, mi?

- Nem értem, mire gondol, nagysága.

- No, akkor menjen, és gondolkodjék rajta! Majd ha kisütötte, jöjjön vissza, és mondja meg. Hiszen maga nagyon jól tud dolgokat kigondolni. És ha látja Therese-t, küldje be.

Joe alig várta, hogy kívül legyen ezen a szobán, ahol túljártak az eszén, és megszégyenítették. Jól összezagyvált itt mindent - az is lehet, hogy egészen elfuserálta a szerencséjét. És annak a dögnek még volt pofája azt mondani:

- Köszönöm, hogy behozta a teát. Maga nagyon aranyos fiú, Joe.

Kedve lett volna jól becsapni az ajtót, de nem merte.

Kate mereven felállt, és igyekezett úgy mozogni, hogy csípője ne fájduljon bele. Íróasztalához lépett, és előhúzott egy papírlapot. A tollat már alig tudta megfogni. Nem a kezével írt, hanem az egész karjával. Ezt írta:

> *Kedves Ralph, kérem, mondja meg a seriffnek, hogy nem ártana, ha megvizsgálná Joe Valery ujjlenyomatát. Tudja, ki az, itt dolgozik nálam. Üdvözli Kate.*

Éppen összehajtogatta a papírlapot, amikor Therese riadt arccal beállított.

- Hívatni tetszett? Valami hibát követtem el? Tessék elhinni, nagyon vigyáztam, csak nem érzem jól magam.

- Gyere csak ide - mondta Kate, és míg a lány az íróasztala mellett várakozott, lassan megcímezte és leragasztotta a borítékot. - Elintézhetnél valamit nekem, kedves - mondta. - Szaladj át, kérlek, a Bell-féle cukorkásboltba, és vásárolj két doboz vegyes csokoládébonbont... az egyik legyen ötfontos, a másik egy font. A nagyobbik doboz a tiétek, egyétek meg, lányok, közösen. Nézzél be a Krough drogériába is, és vegyél nekem két közepes fogkefét, meg egy doboz fogport... tudod, olyan szóródobozban.

- Igen, asszonyom, ismerem - mondta Therese nagy megkönnyebbüléssel.

- Derék lány vagy - folytatta Kate -, már régóta figyellek. Beteg vagyok, Therese. Ha látom, hogy tovább is olyan jól csinálsz mindent, arra gondolok, hogy talán egészen rád bízom a ház vezetését, amíg a kórházban leszek.

- Kórházban... hát igazán kórházba tetszik menni?

- Még nem tudom, drágám. De mindenképpen szükségem lesz a segítségedre. Nézd csak, itt a pénz a bevásárlásra. Csokoládébonbon és fogkefék... közepes nagyság, ne felejtsd el.

- Nem, asszonyom. Köszönöm szépen. Most már mehetek?

- Igen, és szeretném, ha észrevétlenül osonnál ki. A többi lány ne is tudja meg, mit mondtam neked.

- Majd a hátsó ajtón megyek ki - buzgólkodott Therese, és már indult is.

- Hopp, majdnem elfelejtettem - mondta Kate. - Nem dobnád be ezt egy levélszekrénybe?

- Hogyne, asszonyom, szívesen. Van még valami?

- Köszönöm, kedves, ez minden.

Amikor a lány elment, Kate mindkét karját az asztalon pihentette, oly módon, hogy begörbült ujjai támasztékot leljenek. Lám, gondolta, bekövetkezett. Mindig tudta, hogy ez lesz a vége, megérezte előre. Talán az lett volna a legokosabb, ha már régen... no de most nem kell erre gondolnia... majd visszatér rá. Joe-t elintézte, lakat alá kerül, de majd lesz más, aki a helyébe lép, és végül is - itt van Ethel. Előbb vagy utóbb, ha nem ma, hát holnap... no de most nem kell erre gondolnia.

Miközben elméje óvatosan megvizsgálta az egész problémát, újra meg újra rábukkant valamire... már-már megfogta, de kisiklott az ujjai közül... az egyik sarokból előkandikált, de tüstént visszahúzódott és eltűnt. Akkor ötlött fel benne először, amikor a szebbik fiára gondolt, az aranyszőkére. Az ő arca juttatta eszébe - az a meghökkent, megdöbbent, kétségbeesett arc! De mi is volt az? És akkor hirtelen eszébe jutott, visszaemlékezett mindenre...

Nagyon kicsi lány volt még, arca üde és bájos, mint most a fiáé - igazán gyerek volt még. De többnyire tudta, hogy okosabb és csinosabb, mint bárki más. Időnként mégis elfogta a magányosság érzése és valami furcsa félelem. Mintha nagy, hatalmas ellenségek egész erdeje vette volna körül. Minden szó, minden gondolat, minden pillantás mintha csak őt vette volna célba, őt akarná bántani. És nem volt egyetlen hely, ahová elfuthatott, elrejtőzhetett volna. Sírt rémületében, mert nem volt oltalom, menekülés. És akkor egy nap kezébe került egy könyv. Elolvasta - már ötéves korában tudott olvasni. Még most is maga előtt látta azt a könyvet - fedele vastag volt és barna, rajta ezüst betűkkel a címe, háta szakadozott. A címe pedig: *Alice Csodaországban.*

Kate lassan elmozdította kezét, és kissé könnyített a karjára nehezedő súlyon. Most látta a rajzokat is - a könyv képeit, Alice-t hosszú, sima hajával. De legérdekesebb az üvegcse volt és rajta a felirat: “IGYÁL MEG ENGEM.” Ez változtatta meg az életét. Ez volt az a fontos dolog, amire Alice megtanította.

Most már, ha körülvette ellenségeinek erdeje, nem volt többé készületlen. Mindig zsebében hordott egy kis üveg cukros vizet; a rárgasztott piros keretes cédulára felrajzolta a bűvös szavakat: “IGYÁL MEG ENGEM.”

Szükség esetén szopogat egy keveset az üvegcséből, közben meg egyre kisebb és kisebb lesz. Jöhetnek az ellenségei, bottal üthetik a nyomát. Cathy nyugodtan csücsül egy levél árnyékában, vagy egy hangya túrta lyukból néz ki nevetve. Őt már nem lehet megtalálni! Semmiféle ajtó nem állhatja az útját, akár befelé, akár kifelé. Meg se kell hajolnia, úgy sétál át az ajtó alatt.

És hogy játszópajtása is legyen, mindig ott volt Alice, akiben megbízhatott. Alice igazi jó barát, mindig készen arra, hogy parányi tündérországába befogadja.

Mindez nagyon jó volt - olyan jó, hogy szinte csábította az embert, érdemes volt bajba kerülni a kedvéért. De még ennél is többet ért valami, amit nagyobb baj esetére tartalékolt, hogy bármikor a rendelkezésére álljon. Ez volt a nagy fenyegetés, de a nagy mentsvár is, mely tökéletes biztonságot nyújt. Csak ki kellett innia az egész üveget egyszerre, az utolsó cseppig - és akkor annyira összezsugorodik, hogy egészen eltűnik, és megszűnik létezni. És a legszebb a dologban az, hogy ha egyszer megszűnt létezni, az olyan, mintha soha nem is létezett volna.

Ez volt a legeslegnagyobb biztonság, amit nem győzött eléggé dédelgetni. Néha az ágyban annyi varázsszert ivott, hogy olyan kis ponttá változott, mint a legparányibb szúnyog. De ennél tovább nem ment soha, nem szűnt meg létezni - arra sohasem került sor. Nem volt rá szükség. De ezt a lehetőséget tovább is megőrizte, és nem árulta el senkinek.

Kate szomorúan megrázta fejét, amint arra az elhagyatott, magányos kislányra gondolt. Azóta - kérdezte magában - hogy is felejthette el azt a csodálatos trükköt? Hisz annak idején megóvta minden szerencsétlenségtől! Milyen nagyszerű is volt, amikor egy lóhere levelein keresztül szűrődött fejére a napfény. Cathy és Alice karonfogva sétáltak a fejüket elborító fűben - a legjobb barátok voltak. És Cathy sohasem volt kénytelen egészen felhajtani az "IGYÁL MEG ENGEM" üvegcsét - éppen azért, mert olyan jó barátnője volt, mint Alice.

Kate lehajtotta fejét az itatósra, két görbe keze közé. Hideg volt és vigasztalan - magányos és vigasztalan. Akármit csinált is, a kényszerűség hajszolta bele. Másféle volt, mint a többi ember - volt benne valami, ami másokból hiányzik. Felemelte fejét, de meg se kísérelte letörölni patakzó könnyeit. Amire az imént gondolt, kétségtelenül igaz. Okosabb és erősebb másoknál. Több van benne, mint azokban.

És gondolatainak kellős közepén hirtelen megjelent előtte Cal sötét arca - ott lebegett a levegőben, kaján, kegyetlen mosollyal az ajkán. Szörnyű súly nehezedett Kate mellére, alig tudott lélegzeni.

Ám bennük is van valami, ami belőle hiányzik, csak nem tudja, mi az. Mihelyt ennek tudatára ébredt, vége volt - és mihelyt vége volt, tudta, hogy már régóta nem él, talán nem is élt soha. Agya úgy működött, mintha fából tákolták volna össze, teste görbén járt, mint egy rosszul mozgatott báb. Ám mindezek ellenére úgy intézte üzleti ügyeit, mintha minden a legnagyobb rendben volna.

Dél volt - megismerte az ebédlőből kiáradó zenebonáról, a lányok kerepeléséből. A lusta dögök! Csak az imént keltek fel.

Kate nehezen boldogult a kilincs gombjával. Végre két tenyere közé szorította, úgy forgatta meg.

A lányok ajkán megfagyott a kacagás, amint megpillantották. A szakács kijött a konyhából.

Kate kísértetiesen sápadt volt, görbe testtartása valahogy még ijesztőbbé tette. Az ebédlő falának támaszkodva a lányokra mosolygott, de mosolyától még jobban megrémültek, mert igazában nem is mosoly volt, hanem torz keretbe foglalt sikoly.

- Hol van Joe? - kérdezte Kate.

- Kiment, asszonyom.

- Ide hallgassatok. Már régóta nem aludtam. Most orvosságot veszek be, és aludni fogok. Nem akarom, hogy zavarjanak, még vacsora sem kell. Megszakítás nélkül szeretnék aludni reggelig. Mondjátok meg Joe-nak, hogy holnap reggelig senkit se eresszen a közelembe, akármiről legyen is szó, értitek?

- Igen, asszonyom - mondták.

- Hát akkor jó éjszakát. Délután van csak, de nekem talán éjszaka lesz.

- Jó éjt, asszonyom - mondták kórusban engedelmesen. Kate rák módjára hátrált vissza a szobájába.

Bezárta az ajtót és megállt. Körülnézett, mintha a fejét kellene törnie, hogyan is lásson hozzá a reá váró egyszerű tennivalókhoz, íróasztalához lépett, leült, és akárhogy fájt is a keze, kényszerítette, hogy világosan, olvashatóan írja egy lap papírra: "Mindenemet, amim van,

fiamra, Aron Traskre hagyom.” A keltezésről sem feledkezett meg, aztán aláírta a papírlapot: “Catherina Trask.” Ujjait egy kis ideig még a papiroson pihentette, aztán felállt. A végrendeletet ott hagyta az íróasztalon, nyitva, írással fölfelé.

A másik asztalon, a szoba közepén, hideg teát öntött egy csészébe, bevitte a szürke falú toldalékszobába, és letette az olvasóasztalkára. Most a toalett-tükréhez lépett, megfésülködött, egész arcát bedörzsölte egy kis rúzzsal, könnyedén befödte púderrel, majd végighúzta ajkán a halványpiros szájrúzst, amit használni szokott. Végül megráspolyozta és rendbe hozta körmeit.

Amikor becsukta a szürke szoba ajtaját, a külső világosságból nem hatolhatott be semmi, csupán az olvasólámpa vetette fénykévéjét az asztalkára. Kate megigazította a párnákat, megpaskolta őket, aztán leült. Fejét kísérletképpen a pehelypárnára hajtotta, hogy kipróbálja. Nem volt szomorú, inkább vidám és felhangolt, mintha társaságba készülődnék. Finomkodó mozdulattal kihalászta fűzőjéből a láncocskát, lecsavarta a kis tok kupakját, és kirázta belőle a kapszulát. Ahogy a tenyerén tartotta, rámosolygott.

- Egyél meg engem! - mondta, és a kapszulát a szájába tette. Felkapta az asztalról a teáscsészét.

- Igyál meg engem! - mondta, és lenyelte a hideg, keserű teát. Arra kényszerítette magát, hogy Alice-ra gondoljon, a parányi kis lényre, aki olyan hűségesen várja. Más arcok is kandikáltak elő szeme sarkából - ott volt az anyja meg az apja, Charles és Adam, meg Sam Hamilton, aztán Aron... még Calt is látta, amint mosolyogva néz rá.

Cal! Nem is kellett szólnia. Szemének csillogása is megmondta: “Valami hiányzik belőled. Más emberekben megvan, csak benned nem.”

Gondolatait visszaterelte Alice-hoz. Odaát, vele szemben egy kis lyuk mélyed a szürke falba, egy szög helye. Alice bizonyára ott bujkál, ott várja. És karjával átöleli majd Cathy derekát, és Cathy is átöleli Alice derekát, és elsétálnak - a két jó barátnő, a két pici lány... akkorák csak, mint egy-egy gombostűfej...

Meleg dermedtség kezdte ellepni karját és lábát. Kezében megszűnt a fájdalom. Szemhéja elnehezült - nagyon nehéz volt. Ásított.

Ezt mondta vagy gondolta magában: “Alice nem is tudja... meg se állok mellette... egyszerűen megyek tovább.”

Szeme becsukódott, és émelygős szédülés rázta meg. Kinyitotta szemét, és rémülten bámult maga körül. A szürke szoba elsötétült, az asztalon a kis fénykéve úgy hullámzott és folydogált, mintha víz volna. Aztán a szeme újra becsukódott, és ujjai begörbültek, mintha apró kebleket fognának át. És szíve ünnepélyesen vert, és lélegzete egyre lassúbb lett, ő maga meg egyre kisebb és kisebb... egészen összezsugorodott, aztán eltűnt - mintha soha nem is lett volna.

2

Amikor Kate elbocsátotta, Joe a fodrászhoz ment, mint mindig, valahányszor feldúlta valami. Hajvágást kért, majd tojássampont meg hajszeszt. Utána arcmasszázs meg iszappakolás következett. Hogy teljes legyen a fényűzés, körmét is rendbe hozatta, és cipőjét kifényesíttette. Mindez és még hozzá egy új nyakkendő rendszerint helyrebillentette Joe lelki egyensúlyát, de most még mindig leverten lépett ki a fodrászműhelyből, ahonnan ötvencentes borravaló hátrahagyásával távozott.

Kate csapdába csalta, akárcsak egy patkányt - jól rajtakapta. Az esze olyan gyorsan jár, hogy az ember belekábul, és egészen megzavarodik tőle. És mennyire zavarba ejtette az a trükkje, hogy sohasem lehet tudni, akar-e valamit, vagy csak úgy beszél a vakvilágba.

A szalonban álmosan indult az este, de később beállított a Szigma Alfa Epszilon bajtársi egyesület Stanford-tagozatának tizenhat tagja és két “kezese” - kacagva viharzottak be, San Juanból jövet, ahol “pohárszentelőt” tartottak.

Florence, aki a cigarettát szokta szívni a “cirkuszban”, csúnyán köhögött. Valahányszor megkísérelte, erőlködése botrányba fúlt. Aki meg a pónicsődört játszotta, hasmenést kapott.

Az egyetemisták olyan jól mulattak, hogy rikoltoztak örömükben, és egymás hátát püfölték. Végül felkerekedtek, és elloptak mindent, ami nem volt odaszegezve.

Miután elmentek, két lány fáradt és egyhangú veszekedést folytatott a végtelenségig. Therese meg szitkozódva panaszolta, hogy most fedezte fel magán egy egészen friss “kankuci” első tüneteit. Jóságos ég, micsoda éjszaka!

És a hall végében az a töprengő, veszedelmes dög mélyen hallgatott csukott ajtaja mögött. Joe sokáig állt ott, mielőtt aludni ment, de nem hallott semmit. Fél háromkor bezárta a kaput, és háromra már ágyban volt, de nem tudott elaludni. Felült az ágyban, és elolvasott hét fejezetet a *Barbara Worth udvarlói*-ból. Amikor már pirkadt, lement a néma konyhába, és főzött egy kanna kávét.

Az asztalra könyökölt, és két kezébe fogta a kávésbögrét. Valami rosszul sikerült, félrecsúszott, és Joe nem tudta kigondolni, mi lehetett az. Talán Kate rájött, hogy Ethel meghalt? Ezentúl vigyáznia kell minden lépésére. Végül elhatározta magát, mégpedig nagyon szilárdan. Reggel kilenckor bemegy hozzá, és jól kinyitja a fülét. Talán rosszul értette, amit utoljára mondott? Legjobb volna letenni a kártyákat az asztalra - megmondani kereken, mit akar. Adjon egy ezrest, és megyek a fenébe! - ezt kell mondani neki. És ha azt feleli, hogy “nem”! - nos, akkor is menni kell a fenébe, mindenképpen iszkolni kell innen. Már torkig volt azzal, hogy örökösen tyúkokkal legyen dolga. Kaphatna állást Renóban... a kártyabankot kellene tartania, és semmi köze sem lenne a tyúkokhoz. Talán még lakást is tudna szerezni, és szépen berendezné - nagy, kényelmes karosszékekkel meg egy bőrdívánnyal. Semmi értelme, hogy itt kínlódjék, ebben a tetves kisvárosban. Sőt legjobb volna, ha az egész államot itt hagyná. És mi volna, ha máris menne, most, tüstént, azonnal? Egyszerűen feláll az asztaltól, felmegy a szobájába, két perc alatt becsomagolja bőröndjét és alászolgája! Legfeljebb három perc vagy négy. Nem szól senkinek, nem búcsúzik... Az ötlet roppant csábító volt. Csakhogy... lehet, hogy az üzlet, amit Ethelben szimatolt, nem is olyan jó, mint eleinte gondolta, de azt az ezrest még megpróbálhatná leszakítani. Miért ne próbálja meg? Inkább vár egy kicsit.

Amikor a szakács megérkezett, dúlt-fúlt rosszkedvében. Kelés kezdődött a tarkóján. Egy tojás héjából kiszedte a hártyát, azzal borogatta, hogy kihúzza. Ebben a hangulatában senkit sem akart megtűrni a konyhában.

Joe visszatért szobájába, egy keveset még olvasott, aztán becsomagolta bőröndjét. Akárhogy üt is ki, amit reggel még megpróbál, innen elpucol, annyi szent.

Kilenckor szelíden kopogott Kate ajtaján, aztán benyomta. Az ágy érintetlen volt. Joe letette a tálcát, és a fülke ajtajához lépett. Megint kopogott, beszólt. Végül kinyitotta az ajtót.

A fénykéve a könyvállványra esett. Kate feje mélyen befúródott a párnába.

- Úgy látom, itt aludt egész éjjel, nagyságám - mondta Joe.

Megkerülte a széket, az alvó elé lépett... - észrevette vértelen ajkát és tompa fényű szemét félig lezárt szemhéja alatt. Rögtön tudta, hogy az asszony halott.

Fejét csóválgatva visszasietett a másik szobába, és meggyőződött róla, hogy az előcsarnokba nyíló ajtó be van csukva. Villámgyorsan átkutatta a komód fiókjait, egyiket a másik után, kinyitotta a retikülöket, a kis dobozt is az ágy mellett - aztán megdöbbenten abbahagyta a motozást. Nem talált az égvilágon semmit, semmiféle értéktárgyat - még egy ezüst hajkefét sem.

Visszaosont a fülkébe, és megállt a halott előtt. Nem látott rajta semmit, egyetlen gyűrűt, egyetlen brosstűt sem. És ekkor észrevette nyakán a vékony láncocskát. Felemelte és lekapcsolta. Egy kis aranyóra volt a tenyerében, valami fiola és két széfkulcs, 27-es meg 29-es.

- Úgy? Szóval mindent a bankba dugtál, te dög!

Lekapcsolta az órát a láncról és zsebre vágta. Kedve lett volna pofon vágni a halottat. Ekkor hirtelen eszébe jutott az íróasztal.

A saját kezűleg írt kétsoros végrendelet sem kerülte el a figyelmét. Elbűvölten nézte, majd zsebre vágta - ezért valaki még nagy pénzeket fizet. Az íróasztal egyik rekeszéből papírokat markolt ki - számlákat és nyugtákat. A másik rekesz - biztosítási iratok. A harmadikból kis könyv került elő, feljegyzések voltak benne minden egyes lányról. Ezt is zsebre tette. Most gumiszalaggal átkötött barna borítékot talált. Leszedte a szalagot, kinyitotta az egyik borítékot, és egy fényképet húzott ki belőle. A kép hátlapján Kate tiszta, szálkás kézírásával egy név, egy foglalkozás és egy lakcím.

Joe hangosan felnevetett. Ez aztán a jó fogás. Megnézett még egy borítékot, harmadikat is. Valósággal aranybánya - egy ügyes pasi évekig megél belőle! Nézd csak ezt a hájas tanácsnokot! Visszahúzta a szalagot a borítékokra. A legfelső fiókban nyolc darab tízdolláros bankjegyet talált és egy kulcscsomót. A pénzt is zsebre vágta. Amint kihúzta a másik fiókot - éppen csak annyira, hogy lássa, nincs benne más, csupán írópapír, tinta és pecsétviasz -, kopogtak az ajtón. Odament, és résnyire kinyitotta.

A szakács volt.

- Egy pasas van itt - mondta -, téged keres.

- Ki az?

- Mit tudom én?

Joe egy pillantást vetett hátra, a szobába, aztán kilépett. A kulcsot belül kihúzta, kívülről bezárta az ajtót, aztán zsebre vágta a kulcsot. Egyelőre ne jöjjön be ide senki - hátha elkerülte a figyelmét valami.

Oscar Noblé állt a nagy elülső szobában, szürke kalappal a fején; vörös esőkabátját állig szorosan begombolta. Szeme halványszürke volt, ugyanolyan színű, mint szúrós pofaszakálla. A szobában félhomály uralkodott, a redőnyöket még nem húzták fel.

Joe könnyű léptekkel jött az előcsarnokon át. Oscar megkérdezte:

- Maga a Joe?

- Honnan tudja?

- A seriff akar magával beszélni.

Joe úgy érezte, mintha jeges kéz markolna a gyomrába.

- Lebuktam? - kérdezte. - Letartóztatási parancs?

- A fenét! - felelte Oscar. - Nincs maga ellen semmiféle eljárás. Csak ellenőrzésről van szó. Velem jönne?

- Persze - mondta Joe. - Miért ne?

Együtt léptek ki a kapun. Joe megborzongott.

- Kabátot kellett volna húznom - mondta.

- Nem akar visszamenni érte?

- Azt hiszem, nem - felelte Joe.

Egymás mellett baktattak a Castroville Street felé. Oscar megkérdezte:

- Ült már valamikor? Vettek magáról ujjlenyomatot?

Joe sokáig hallgatott.

- Igen - mondta végre.

- Miért?

- Részeg voltam... megütöttem egy zsarut.

- No, mindjárt meglátjuk - mondta Oscar, és befordult a sarkon.

Joe eliramodott, mint egy nyúl... keresztül az utcán, át a síneken, a kínai negyed elárusítóbódéi és útvesztője felé.

Oscarnak le kellett húznia egyik kesztyűjét és kigombolni az esőkabátját, hogy revolveréhez jusson. Vaktában elsütötte, de nem talált.

Joe cikcakkban kezdett futni. Most már vagy ötvenyardnyi előnye volt, és egy réshez közeledett a két ház közt.

Oscar az utca szélén álló telefonpóznához lépett, bal könyökét nekifeszítette, jobb csuklóját bal kezébe szorította, és célba vette azt a rést - egy szűk sikátor bejáratát. Éppen abban a pillanatban sütötte el fegyverét, amikor Joe odaért.

Joe arcra bukott, és egylábnyira továbbgurult.

Oscar bement egy filippinó játéktermébe telefonálni. Mire kijött, már egész csődület volt a holttest körül.

ÖTVENEGYEDIK FEJEZET

1

Horace Quinn 1903-ban elhódította Mr. E. Keeftől a seriff hivatalát. Miután addig az első helyettese volt, jól értette a dolgát. A legtöbb szavazó úgy vélekedett, hogy ha már a munka oroszlánrészét amúgy is Quinn végzi el, mért ne adják meg neki a seriffi címet is? Quinn 1919-ig töltötte be ezt az állást. Olyan sokáig volt seriff, hogy mi, akik Monterey megyében nőttünk fel, úgy éreztük, ez a két szó: “seriff” és “Quinn”, természetszerűen összetartozik. El se tudtuk volna képzelni, hogy valaki más legyen a seriff. Quinn megöregedett hivatalában. Sántított egy fiatalkori sérülés következtében. Tudtuk, hogy rettenthetetlen bátorságú ember, nem egy pisztolyharcban férfiasan megállta a helyét; azonkívül fellépése olyan volt, mint egy igazi seriffé - igaz, hogy nem ismertünk mást rajta kívül. Nagy, rózsás arca volt, fehér bajusza meg olyan, mint egy bika hosszú szarva. Széles vállú volt, és idősebb korában testes, ami csak növelte tekintélyét. Finom Stetson-kalapot viselt, Norfolk-zekét és későbbi éveiben vállszíjra erősített pisztolytartót. (A régebbi revolvertáskáját övre fűzte, de az már nagyon lehúzta a pocakját.) Már 1903-ban jól ismerte megyéjét, de 1917-ben még jobban ismerte, és kezében tartotta. Valóságos intézmény volt már, elválaszthatatlan része a Salinas-völgynek, akár a hegyek, amelyek körülvették.

Sok év telt el azóta, hogy Adamet lelőtték, és Quinn seriff mindvégig szem előtt tartotta Kate-et. Amikor Faye meghalt, Quinn seriff ösztönszerűen tudta, hogy Kate keze van a dologban, de azt is tudta, hogy aligha lehetne rábizonyítani, márpedig egy okos seriff nem megy neki fejjel a falnak, ha semmi esélye a győzelemre. Aztán végtére is - mindössze két kurváról volt szó.

A következő években Kate rendesen viselkedett vele szemben, és a seriff lassanként már bizonyos megbecsüléssel gondolt rá. Miután elkerülhetetlen, hogy ilyen házak legyenek, legjobb, ha megbízható kezekben vannak. Nemegyszer megtörtént, hogy Kate segített egy-egy gonosztevőt lefülelni. Házában nem tűrt semmiféle botrányt. Quinn seriff és Kate egészen jól megvoltak egymással.

A hálaadás ünnepét követő csütörtökön, déltájban Quinn seriff megvizsgálta a Joe Valery zsebében talált papírokat. A 39-es pisztoly golyója letépte Joe szívének egyik oldalát, laposan elszaladt a bordák mellett, azután kiszakított egy ökölnyi darabot. A finom manilapapírból készült borítékok összeragadtak a megalvadt vértől. A seriff benedvesített zsebkendőjével választotta szét a papírokat. Elolvasta a végrendeletet, amely úgy volt összehajtogatva, hogy csak külső oldalát mocskolta be a vér. A seriff félretette, aztán előszedte a borítékokból a fényképeket. Mély sóhajtással nézte végig őket.

Minden boríték egy-egy ember becsületét és lelki békességét hordta magában. Ha jól kihasználják, ezek a fényképek féltucatnyi öngyilkosság előidézői lehetnek a városban. Pedig Kate már ott feküdt Muller asztalán, formalinnal az ereiben, gyomra pedig egy korsóban a halottkém hivatalában.

Amikor valamennyi fényképet megnézte, a seriff felhívott egy számot.

- Nem tudna benézni hozzám, a hivatalba? - mondta a telefonba. - No, legfeljebb későbbre halasztja az ebédjét, nem igaz? Azt hiszem, maga is belátja majd, hogy elég fontos. Várom.

Néhány perccel később, amikor a meg nem nevezett férfi ott állt íróasztala mellett a hivatalában, a megyei fogház régi vörös épületének elülső frontján, a törvényház mögött, Quinn seriff elébe tette a végrendeletet.

- Mi a véleménye erről? Mint ügyvéd érvényesnek tartja?

A látogató elolvasta a két sor írást, és orrán át mélyen lélegzett.

- Az lenne ez, akire én gondolok?

- Igen, az.

- Nos, ha csakugyan Catherine Trasknek hívják, és ez az ő írása, és Aron Trask az ő fia, a végrendelet aranyat ér.

Quinn ujja hátával kissé felemelte szép bajusza végét.

- Ön ismerte, ugye?

- Nem mondhatnám éppen... de tudom, kicsoda.

Quinn az asztalra könyökölt és előrehajolt.

- Üljön le egy kicsit, beszélni szeretnék önnel.

A látogató odahúzott egy széket. Ujjai kabátja egyik gombját forgatták.

- Kate meg akarta zsarolni önt? - kérdezte a seriff.

- Szó sincs róla. Mivel zsarolhatott volna?

- Nézze csak, barátilag kérdezem. Az asszony már meghalt. Nyugodtan megmondhatja nekem.

- Nem tudom, mire céloz, engem nem zsarolhat meg senki.

Quinn kicsúsztatta borítékjából az egyik fényképet, kivágta az asztalra, mint egy kártyalapot, és látogatója elé pöckölte. Az ügyvéd megigazította szemüvegét, és orra sípolt.

- Jézusom! - mondta halkan.

- Nem tudta, hogy ilyen fénykép van a nő birtokában?

- Hogyne tudtam volna! Értésemre adta. Az isten szerelmére, Horace, mit akar vele csinálni?

Quinn kivette kezéből a fényképet.

- Horace, beszéljen már! Mit akar csinálni vele?

- Elégetem - felelte a seriff, és végigpergette a borítékokat hüvelykujján. - A Sátán bizony megörülne ennek a kártyacsomagnak - mondta. - Felboríthatná vele az egész megye nyugalmát.

Quinn neveket írt egy ív papírra - egész listát. Azután feltápászkodott rossz lábára, és az irodája északi falánál álló kályhához lépett. Összegyűrte a *Salinas Morning Journal* aznapi számát, meggyújtotta, és a kályhába dobta. Amikor az újság fellángolt, a manilapapír borítékokat behajította a tűzbe, szűkebbre állította a szabályozót, és becsukta a kályha ajtaját. A tűz zúgott, és a lángok sárgán integettek a kályha elejére illesztett zsírkő ablakocskán keresztül. Quinn egymáshoz dörzsölte két tenyerét, mintha piszkosak lettek volna.

- A negatívok mind benne voltak - mondta. - Átkutattam az íróasztalát. Több fényképmásolat nem volt.

A látogató beszélni akart, de hangja rekedt suttogásba fulladt.

- Köszönöm, Horace - csak ennyit tudott kinyögni.

A seriff íróasztalához sántikált, és kezébe vette a listáját.

- Megkérném egy szívességre. Itt van a névjegyzék. Keresse fel sorra a rajta szereplő embereket, és mondja meg nekik, hogy elégettem a fényképeket. Ön ismeri őket, valamennyit, mondanom sem kell. És öntől nem vehetik rossz néven, hogy tudja. Végtére is szentek nincsenek. Beszéljen mindenkivel négyszemközt, külön-külön, és mondja el nekik pontosan, mi történt. Nézzen ide! - Kinyitotta a kályha ajtaját, és a vassal megpiszkálta a fekete íveket, amíg porrá nem hulltak szét. - Ezt is mesélje el nekik - mondta.

A látogató a seriffre nézett, és Quinn tudta, hogy ez az ember halálosan meggyűlölte, és nincs olyan por vagy hamu a világon, ami meg tudná ezt másítani. Fal meredezik majd köztük, amíg csak élnek, anélkül, hogy önmaguknak is bevallanák.

- Horace, igazán nem tudom, hogyan köszönjem meg.

Mire a seriff bánatosan felelte:

- Jól van, hagyjuk. Olyan szolgálat ez, amit én is elvárnék a barátaimtól.

- Az átkozott szuka! - sziszegte a látogató fogai közt, és Horace Quinn tudta, hogy az átok részben neki is szól.

És azt is tudta, hogy nem lesz már sokáig seriff. Ezek a bűntudattal terhelt emberek kitehetik állásából, és nem is fogják elmulasztani. Sóhajtva leült.

- No, most már mehet ebédelni - mondta. - Nekem sincs időm, dolgoznom kell.

Negyed egykor Quinn seriff befordult a Fő utcáról a Central Avenue-ra. A Reynaud-féle pékségben francia cipót vásárolt; még meleg volt, és áradt belőle a frissen kelt tészta pompás illata.

A Trask-ház lépcsőjén a karfába kapaszkodott, hogy feljusson a verandára.

Lee nyitott ajtót, konyharuhával a derekán.

- Gazdám nincs itthon - mondta.

- De már útban van hazafelé. Felhívtam a sorozóhivatalt. Megvárom.

Lee félrehúzódott és beengedte, aztán leültette a nappaliban.

- Nem parancsol egy csésze jó forró kávét? - kérdezte.

- Nem bánnám.

- Frissen készült - mondta Lee, és eltűnt a konyhában.

Quinn körülnézett a kényelmes nappaliban. Érezte, hogy már maga sem kívánja hivatalát sokáig betölteni. Eszébe jutott, amit egyszer egy doktortól hallott: “Szeretek gyereket a világra segíteni, mert ha jól végzem a munkámat, örömöm telik benne.” A seriff gyakran gondolt erre a megjegyzésre. Az ő esete egészen más, gondolta. Ha jól végzi a munkáját, az csak bánatot okoz valakinek. Igaz, hogy szükséges munka, de nélkülözhetetlensége már nem vigasztalta többé. Egyébként is mindegy: nemsokára visszavonul, akár akarja, akár nem.

Minden embernek van valami elképzelése arról, mihez kezd majd, ha hivatalából vagy munkájából visszavonul. Az egyik utazni szeretne, a másik elővenni azokat a könyveket, amelyeket addig elhanyagolt, bár úgy tett, mintha olvasta volna őket. A seriff sok éven át arról álmodozott, hogy azokat a csodás éveket vadászattal és halászattal tölti majd - elkóborol a Santa Lucia-hegyekbe, tábort üt a folyók mellett, amelyeknek már nevére is alig emlékezik. És most, amikor szinte már elérkezett az ideje, tudta: többé nincs is kedve hozzá. A

szabadban, a puszta földön aludni? Hogy a lába még jobban fájjon? Eszébe jutott, milyen nehéz is egy szarvas, milyen bajos azt a mereven himbálódzó tetemet elcipelni arról a helyről, ahol elejtette. És őszintén szólva, már nem is imádta a vadpecsenyét. Madame Reynaud persze ért hozzá, hogyan kell borban áztatni és csodásan fűszerezni, de az ördögbe is, még egy cipőtalp is csemege volna, ha ilyen pompásan készítik el!

Lee behozta a kávémasinát. Quinn hallotta, hogyan ostromolja a forró víz sziszegve és köpködve az üvegburát. A hazugságok felfedezésében gyakorlott elméje már úgyis sejtette, hogy Lee füllentett, amikor arról beszélt, hogy frissen készült kávéja van odakint.

Az öreg seriff mindig jó eszű ember volt, munkája is élessé köszörülte elméjét. Arcokat tudott felidézni emlékezetében, hogy kifejezésüket vizsgálgassa - éppúgy beszélgetéseket és egész jeleneteket. Újra le tudta játszani őket magában, mint egy filmet vagy gramofonlemezt. Miközben a vadpecsenyére gondolt, szemügyre vette ezt a nappali szobát, leltározta berendezését, és elméje mintha oldalba bökte volna, hogy figyelmeztesse: “Nézd csak... nem veszel észre semmi furcsát, semmi különöset? Pedig itt... valami nem stimmel!”

A seriff hallgatott a belső hangra, és szemügyre vette a szobát - virágos huzatok, csipke-függönyök, fehér kézimunka-terítők, a pamlagon feltűnő ábrájú, élénk színű díszpárnák. Egészen nőies szoba, olyan házban, ahol csak férfiak élnek.

A saját nappalijára gondolt. Minden egyes tárgyat, ami ott látható, a felesége választott ki, vásárolt meg, és tisztogatja napról napra - kivéve a pipaállványát. Sőt ha jobban meggondolja, még ezt is a felesége vette neki! Aztán van otthon egy női szoba is, de nem ilyen, mint ez. Ez itt hamisítvány, utánzat. Túlságosan nőies - női szoba, amit férfi gondolt ki, és túlzásba vitt mindent. Alighanem Lee ízlése. Adam észre se vette, nemhogy ő állította volna össze. Nem - Lee igyekezett ide valami otthont varázsolni, és Adam még figyelemre se méltatta.

Horace Quinn-nek eszébe jutott, hogyan faggatta Adamet annak idején - nagyon régen. Úgy emlékezett rá, mint gyötrődő, vergődő emberre. Még most is maga előtt látta kísérteties, rémült szemét. Akkor az volt a benyomása, hogy talpig becsületes emberrel áll szemben, aki el se tud képzelni mást, mint tisztaságot, tisztességet. És a később következő években sokat volt együtt Adammel. Ugyanabba a szabadkőműves-páholyba tartoztak, egyszerre avatták őket. Később Adam lett a páholy Mestere, és Horace volt az utódja ebben a méltóságban. Most már mindketten a volt Mesterek jelvénytűjét viselik. De Adam mindig elkülönült a többi embertől - láthatatlan fal választotta el a világtól. Nem lehetett hozzáférkőzni, de ő sem tudott kibújni csigahéjából, közeledni másokhoz. Ám akkor, régen, amikor olyan elkínzottan nézett rá, akkor nem volt fal, amely elválasztotta volna tőle...

“Adam a feleségén át került érintkezésbe az eleven világgal. Aki most - gondolta Horace - szürkén és kimosva fekszik azon az asztalon, tűkkel a torkában, a mennyezetről alácsüngő formalinos gumicsövek alatt.”

Adam képtelen volt bármilyen becstelenségre. Nem akart semmit. Az embernek sóvárognia kell valami után ahhoz, hogy becstelen legyen. A seriff kíváncsi volt, milyen titkokat rejtegetnek ezek a falak, milyen feszültséget, miféle örömöket és fájdalmakat.

A székben fészkelődve átcsoportosította ülepét, hogy enyhítse a nyomást, mely fájós lábaira nehezült. A házban nagy csend volt, csak a kávé bugyogását lehetett hallani. Adam késik - nehezen szakad el hivatalától! Mulatságos gondolat jutott a seriff eszébe. “Öregszem - mondta magában -, de valahogy jólesik, szinte örülök neki.”

Azután meghallotta Adam neszezését a bejárati ajtó előtt. Lee is meghallotta, és kisietett elébe a hallba.

- A seriff van itt - mondta, talán figyelmeztetésül.

Adam mosolyogva bejött, és vendége felé nyújtotta kezét.

- Hello, Horace... mi az, mit hoztál, elfogatóparancsot?

Majdnem eltalálta a tréfás hangot - legalábbis megkísérelte.

- Hogy vagy? - üdvözölte a házigazdát Quinn. - Az embered meg akar kínálni egy csésze kávéval.

Lee visszatért a konyhába, és edényekkel csörömpölt.

- Valami baj van, Horace? - kérdezte Adam.

- Az én szakmámban mindig van valami baj. Várjuk meg, amíg felszolgálták a kávét.

- Ne törődj Leevel. Úgyis hallgatózni fog. Olyan füle van, hogy zárt ajtón keresztül is meghall mindent. Nem titkolok előle semmit, mert úgysem sikerülne.

Lee bejött egy tálcával. Titokzatosan mosolygott magában. Amikor betöltötte a kávét és kiment, Adam megkérdezte:

- Horace, valami baj van?

- Nem hiszem. Mondd csak, Adam, az a nő még mindig a feleséged?

Adam megdermedt.

- Igen - mondta. - Miért, mi történt?

- Az éjjel megölte magát.

Adam arca eltorzult, szeme kidülledt, és könnyektől csillogott. Erőt akart venni ajka vonaglásán, de nem sikerült. Arcát kezébe temette, és zokogott.

- Ó, szegény kis bogaram! - sóhajtotta.

Quinn csendesen ült, és hagyta, hadd sírja ki magát. Egy idő múlva Adam visszanyerte önuralmát, és felemelte fejét.

- Bocsáss meg, Horace - mondta.

Lee bejött a konyhából, nedves törülközőt adott gazdája kezébe. Adam megmosta, megtörölte szemét, aztán visszaadta a törülközőt.

- Erre nem számítottam - mondta szégyenkező arccal. - De hát mit tegyünk? Majd kikérem a holttestét, és eltemetem.

- Én nem tenném, ha a helyedben volnék - mondta Horace. - Kivéve persze, ha úgy érzed, hogy meg kell tenned. No de hát nem ezért jöttem.

Elővette zsebéből az összehajtogatott végrendeletet, és Adam elé tartotta. Adam riadtan visszahőkölt.

- Mi az? Az ő... vére talán?

- Nem, dehogy. Nem az ő vére. Olvasd csak.

Adam elolvasta a két sort, de továbbra is a papirosra bámult, vagy a levegőbe, a papiroson túl.

- Csakhogy... Aron nem tudja, hogy... az anyja.

- Sohasem mondtad meg neki?

- Nem.

- Jézusom! - kiáltott fel a seriff.

- Bizonyos vagyok benne - mondta Adam komoran -, hogy nem fogadja el, nem akar majd semmit abból, ami az övé volt. Egyszerűen tépjük össze, és felejtsük el. Ha Aron megtudja, ki volt, nem hiszem, hogy bármit is elfogadna tőle.

- Sajnos, nem tehetem - mondta Quinn. - Nem tagadom, nem tartjuk be mindig a törvényt, de ez... Széffiókja volt a bankban. Nem szükséges elmondanom, hogy jutottam a végrendelethez meg a széfkulcsokhoz. De elmentem a bankba. Nem vártam meg a bírósági rendelkezést. Gondoltam, talán találok valamit, ami fontos. - Nem mondta meg Adamnek, hogy attól félt, a széfben is talál fényképeket. - Nos, elég az hozzá, az öreg Bob megengedte, hogy kinyissam a páncélfiókot. Szükség esetén mindig letagadhatjuk. Több mint százezer dollár van a fiókban, csupa aranyra szóló bankó. Nagy kötegekben hever ott a pénz, de egyéb semmi... egyetlen istenverte dolog sincs, csak pénz.

- Semmi egyéb?

- De mégis... még egy dolog... egy házasságlevél.

Adam hátradőlt székében. Hirtelen olyan távolinak látszott megint, mintha nem volna itt... ráborult az a függöny, melynek ráncai megvédtek és elválasztották a világtól. Észrevette, hogy ott a kávéja, és szürcsölt egyet belőle.

- Mit gondolsz, mit kellene tennem? - kérdezte csendesen és nyugodtan.

- Én csak azt tudom megmondani, mit tennék a te helyedben - mondta Quinn. - Nem vagy köteles elfogadni a tanácsomat. Én elővenném a fiút, most mindjárt. Megmondanék neki mindent, az utolsó szóig. Még azt is megmondanám, miért titkoltam eddig. Végtére is fiú... hány éves?

- Tizenhét.

- Felnőtt férfi. Előbb-utóbb úgyis megtudja. Hát nem jobb, ha mindjárt megtudja az egészet egyszerre?

- Cal tudja - mondta Adam. - Kíváncsi vagyok, miért hagyott mindent Aronra?

- Ezt már csak a Jóisten tudja. Miért, te mit gondolsz?

- Nem tudom... és így azt fogom tenni, amit te tanácsolsz. Itt maradsz mellettem?

- Természetesen.

- Lee! - kiáltotta Adam. - Szóljon Aronnak, hogy beszélni akarok vele. Hazajött már, nem?

Lee megjelent az ajtóbán. Egy pillanatra becsukta nehéz szemhéját, aztán újra kinyitotta.

- Még nem - felelte. - Lehet, hogy visszament az iskolába.

- Nem, akkor szólt volna nekem. Tudod, Horace, sok pezsgőt ittunk a hálaadás ünnepén. Hol van Cal?

- A szobájában - mondta Lee.

- Hát akkor beszéljünk vele. Kérem, hívja be. Cal bizonyára tudja.

Cal arca fáradt volt, válla kimerülten lecsüggedt, de arca elgyötört volt és zárkózott, és ravasz is és komisz.

- Nem tudod, hol a testvéred? - kérdezte Adam.

- Nem én - felelte Cal.

- Hát nem voltál vele az egész idő alatt?

- Nem.

- Már két éjszaka nem jött haza. Hol van?

- Mit tudom én? Hát őrzője vagyok én?

Adam feje lecsüggedt, teste megzöttyent, kissé megborzongott. Szemének mélyén felvillant egy parányi, éles, hihetetlenül élénk, kék szikra. Rekedt hangon megjegyezte:

- Talán mégiscsak visszament az egyetemre. - Ajka észrevehetően elnehezült, és mintha álmában beszélne, motyogta: - Nem gondolod, hogy visszament az egyetemre?

Quinn seriff felállt.

- Ami tennivalóm még van, később is megtehetem. Most pihenésre van szükséged, Adam. Nagy megrázkódtatás ért.

Adam felnézett rá.

- Megrázkódtatás... igen. Köszönöm, George. Nagyon, nagyon köszönöm.

- George?

- Nagyon szépen köszönöm - hebegte Adam.

Amikor a seriff elment, Cal visszabújt szobájába. Adam hátradőlt székében, és hamarosan elaludt; szája nyitva maradt, és ínyén keresztül erősen horkolt.

Lee egy darabig figyelte, mielőtt visszament volna a konyhába. Azután felemelte a kenyeres-ládát, és kivett alóla egy egészen kis alakú, bőrkötéses könyvet, melyről már majdnem teljesen lekopott az aranyozás. Marcus Aurelius *Elmélkedései*-nek angol fordítása volt.

Lee egy konyharuhával megtörölte acélkeretes szemüvegét. Kinyitotta a könyvet, és átlapozta. Mosolygott magában, miközben tudatosan megnyugtatást keresett.

Lassan olvasott, ajka némán mozgott, a szavakat formálva: “Minden csak egy napra szól, az is, aki emlékezik, és az is, amiről megemlékeznek.”

“Szüntelenül elmélkedjél azon, hogy minden változás folytán jött létre. Szoktasd magad ahhoz a gondolathoz, hogy a mindenség természete semmit nem szeret annyira, mint változtatni azon, ami van, és hasonló új dolgokat alkotni. Mert minden, ami van, valahogyan csírája annak, ami belőle lesz.”

Lee a lap aljára pillantott.

“Már-már a sír szélén állsz, s még mindig nem vagy sem keresetlen, sem nyugodt, s abban sem vagy bizonyos, hogy külső erő nem árthat neked. Még mindig nem vagy szelíd mindenkihez, még mindig nem szolgálja összes gondolatod kizárólag az igazságos cselekvést!”

Lee felpillantott a lapról, és válaszolt a könyvnek, mint ahogy egyik öreg rokonának válaszolna:

- Ez igaz - mondta. - És nagyon nehéz. Sajnálom. De ne felejtsd el, hogy azt is hangoztatod: “Járj mindig a legrövidebb úton. A legrövidebb út pedig a természet útja - erről ne feledkezz meg.”

Ujjain visszapergette a lapokat, egészen a könyv előzéklapjáig, amelyen ez a vastag ács-ceruzával írt név volt olvasható: “Sam’l Hamilton”.

Leet valami jó érzés fogta el hirtelen. Szerette volna tudni, vajon Sam Hamilton valaha is észrevette-e a könyv eltűnését, vagy tudta-e, ki lopta el. Akkor úgy képzelte Lee, hogy el kell

lopnia, ez az egyetlen tiszta és egyszerű módja annak, hogy hozzájusson. És még ma is jóleső érzéssel gondolt rá. Ujjai gyengéden cirógatták a sima bőrkötést, amikor a könyvet újra eltette, visszacsúsztatta a kenyeresláda alá.

- Persze hogy tudta, ki lopta el - mondta magában. - Hol van még egy ember, aki Marcus Aureliust lopna?

Bement a nappaliba, és széket húzott magának az alvó Adam mellé.

2

Szobájában Cal íróasztalánál ült, és rákönyökölt, zúgó fejét tenyerére támasztotta, és kezével halántékát dörzsölgette. Gyomra égett, és a whisky édeskés-savanykás szaga egész lényét elbontotta - elöntötte bőrét, kitöltötte belsejét, eltömte pórusait, átitatta ruháját, lomhán dobolt a fejében.

Még nem itta le magát azelőtt soha - nem volt rá szüksége. De amikor elcipelte Aront Kate házába, nem érzett megkönnyebbülést, sajgó fájdalma és a bosszú nem hozott diadalt. Emlékezetében nem maradt meg más, csak kavargó felhők, hangfoszlányok, átvillanó töredékei annak, amit látott és érzett. Most már nem tudta megkülönböztetni, mindebből mi a képzelet, és mi volt igaz. Amint kijöttek a házból, megérintette zokogó fivére vállát, de Aron ökle lecsapott rá, mint egy korbács, és leütötte. Aron egy pillanatig föléje hajolt a sötétben, aztán hirtelen megfordult és elrohant, csukló sírás közt, mint egy megtört szívű gyerek. Cal még most is hallani vélte a futó lábak dobogását kísérő vad, rekedt sírást. Sokáig mozdulatlanul feküdt ott, ahova lezuhant, a Kate-ház előkertjét határoló fagyalsövény alatt. Hallotta, hogyan szuszognak és fújtatnak a mozdonyok a vasúti őrház mögött, meg a tolatás zaját, az összekapcsolt tehervagonok csörömpölését. Aztán behunyta szemét, és csak akkor pillantott fel, amikor lépéseket hallott, és egy ember közelségét érezte. Valaki föléje hajolt, és egy pillanatig úgy képzelte, Kate az. De az árny némán tovasuhant.

Egy idő múlva Cal feltápászkodott, leporolta ruháját, és elindult a Fő utca felé. Csodálkozott magán, hogy közönyösen néz a világba. Halkan dúdolgatott magában: “Túltesz a nagyvilág minden szép hölgyén... karcsú virágszál a senki földjén...”

Pénteken Cal egész nap sötét töprengésbe merült. Este pedig Joe Laguna vásárolt neki egy liter whiskyt. Calt magát nem szolgálták volna ki, túl fiatal volt. Joe el akarta kísérni, de beérte a dollárral is, amit Cal adott neki. Ezzel visszament a kocsmába, és rendelt magának egy liter grappát.

Cal bebújt a sikátorba, az Abbot House mögé, és egy pózna árnyékában megtalálta azt a helyet, ahol akkor kuporgott egy egész éjszakán át, amikor először látta meg anyját. Itt ült most is, keresztbe rakott lábbal a földön, és minden viszolygás meg öklendezés ellenére magába erőltette a whiskyt. Kétszer hányt, aztán ivott tovább, amíg nem érezte, hogy a föld meginog, megbillen, és az utcai lámpák ünnepélyesen körbeforognak.

A palack végül kicsúszott a kezéből, és Cal “kimúlt” - de még akkor is rókázott, amikor már elvesztette öntudatát. Egy rövid szőrű, komoly, kunkorodó farkú kóbor kutya bebotorkált a sikátorba, és a szokásos megállók után Calhoz ért, megszagolta, aztán nagy ívben körüljárta, és magára hagyta. Később Joe Laguna akadt rá, ő is megszagolta. Megpillantotta a földön heverő fiú lábának támasztott palackot, megrázta, majd az utcai lámpa fényébe tartotta, és megállapította, hogy az ital egyharmada még megvan. A dugót kereste, de nem találta. Erre hüvelykujját szorította a palack szájára, nehogy a drága nedűt kilöttyentse, és eltávozott.

Amikor a hideg hajnalban a fagy felébresztette, Cal körülnézett ebben a zord világban, nagy nehezen felállt, és úgy vánszorgott haza, mint egy félig eltaposott poloska. Nem kellett messzire mennie, csak a sikátor szájáig, aztán át az utca túlsó oldalára.

Lee meghallotta, amint az ajtóban motoszkál, és orrát megütötte a mocskos bűz is, amikor Cal keresztülbotorkált a hallon, és szobájában ágyára zuhant. Cal úgy érezte, hogy feje majd szétreped, és teljesen ébren volt. Nem tudott ellenállni a bánatnak, és nem ismert semmiféle trükköt, ami megvédene a szégyentől. Egy idő múlva megtett mindent, amit csak tehetett. Jéghideg vízben megfürdött, habkővel végigsikálta és súrolta egész testét, hogy komolyan fájt, de ez a fájdalom mintha jólesett volna neki.

Tudta, hogy be kell vallania bűnét apjának, és bocsánatáért kell esdekelnie. És meg kell alázkodnia Aron előtt, nemcsak most, egyszer, de ezentúl mindig. Enélkül nem is tudna élni. És mégis, amikor kihívták, és ott állt a nappaliban apja és Quinn seriff előtt - olyan nyers és durva volt, mint egy morcos kutya. A gyűlölet, amit önmaga iránt érzett, kifelé fordult, mindenki ellen - veszett kutya volt valóban, aki senkit sem szeret, akit nem szeret senki.

Aztán megint ott volt a szobájában, és a bűntudat újra megrohanta, és nem volt fegyvere, hogy védekezzék ellene.

Hirtelen rettegni kezdett Aronért. Talán baleset érte, vagy bajba került. Aron nem tud magára vigyázni. Cal tudta, hogy mindenképpen haza kell hoznia Aront. Meg kell keresnie, és visszaformálnia azzá, aki addig volt. És ennek meg kell történnie, még akkor is, ha az ára az, hogy Cal feláldozza magát. Az áldozat gondolata megragadta, mint a bűntudattól gyötört embereket általában. Egy ilyen áldozat még visszahozhatja talán Aront.

Cal íróasztalához lépett, és kihúzta a fiókot. A zsebkendők alól kiszedte a lapos kis csomagot. Körülnézett, és egy porcelántálkát pillantott meg, mindjárt oda is tette íróasztalára. Nagyot lélegzett, és érezte a hűs levegő jó ízét. Felemelte az egyik ropogós bankjegyet, hegyesszögben összehajtogatta a közepén, aztán íróasztala lapja alatt végighúzott egy gyufát, és meggyújtotta a pénzt. Az erős papír felkunkorodott és megfeketedett, a láng végignyargalt rajta, de Cal csak akkor dobta az elszenesedett bankjegy csücskét a tálcára, amikor már ujja hegyét pörkölte a láng. A kötegből lehúzott egy másik bankjegyet, és azt is meggyújtotta.

Már a hatodik égett, amikor Lee kopogás nélkül bejött.

- Füstöt éreztem - mondta, és amikor látta, Cal mit csinál, hozzátette: - Ó!

Cal már felkészült a közbelépés elhárítására, de nem volt rá szükség. Lee összekulcsolta kezeit a hasán, és némán állt ott - várt. Cal csökönyösen gyújtogatta a bankjegyeket, egyiket a másik után, amíg el nem égett valamennyi. Azután porrá morzsolta a fekete pernyét, és várta Lee megjegyzéseit. De Lee egy szót se szólt, és meg se moccant.

Végre Cal felkiáltott:

- No rajta! Beszélni akarsz velem, nem? Hát csak rajta.

- Nem - felelte Lee -, nem akarok beszélni. És ha neked sincs mondanivalód az én számomra, akkor egy kicsit várok még, aztán elmegyek. Egyelőre leülök ide.

Letelepedett egy székbe, összekulcsolta kezeit, és várt. Mosolygott magában, arckifejezése olyan volt, amit kifürkészhetetlennek szoktak nevezni.

Cal elfordult tőle.

- Túlteszek rajtad az ülésben - mondta.

- Ha versenyezünk, talán igen - felelte Lee. - De ha arról van szó, hogy napokon át üljünk, éveken át, vagy... ki tudja... évszázadokon át, akkor én fogok győzni, Cal.

Néhány perc múlva Cal durcásan odaszólt neki:

- Szeretném, ha már belekezdenél a prédikációdba.

- Nincs prédikációm.

- Akkor mi az ördögöt akarsz itt? Tudod, mit tettem... azonkívül az éjjel még be is rúgtam.

- Az elsőt sejtettem, a másodikat az orrommal érzem.

- Az orroddal?

- Igen, még mindig bűzlik rajtad a szesz.

- Életemben először - mondta Cal. - Nem szeretem.

- Én sem - mondta Lee. - A gyomrom nem bírja a szeszt. Azonkívül játékossá tesz... éles eszűvé, de játékossá.

- Hogy érted ezt, Lee?

- Csak példával tudom megmagyarázni. Fiatalabb koromban teniszeztem. Először is szerettem a játékot, aztán nagyon hasznos dolog szolga számára. Szaladhat a gazdája labdái után, és ha nem is kap érte köszönetet, keres néhány dollárt. Egyszer - azt hiszem, akkor sherryt ittam - kidolgoztam azt az elméletet, hogy a világon a leggyorsabb és legnehezebben megfogható állat: a denevér. Elég az hozzá, hogy késő éjjel letartóztattak San Leandróban, a metodista templom tornyában. Rakett volt a kezemben, és mint később hallottam, részletesen kifejtettem a rendőr előtt, aki le akart tartóztatni, hogy csak a backhand-ütéseimet gyakorlom denevéreken.

Cal olyan jót kacagott erre, hogy Lee azt kívánta magában, bárcsak ő tudna így nevetni. Cal ezután bevallotta:

- Én nem csináltam mást, csak egy pózna alatt ültem, és vedeltem, mint egy disznó.

- Mindig állatok...

- Attól féltem, ha nem rúgok be, agyonlövöm magam - vágott a szavába Cal.

- Sose tennéd meg... túlságosan aljas vagy hozzá - mondta Lee. - De igaz is, hol van Aron?

- Megszökött... nem tudom, hová ment - felelte Cal.

- Ő persze nem olyan aljas - mondta Lee idegesen.

- Tudom. Én is éppen ezen töprengtem. Csak nem képzeled, hogy Aron meg tudná tenni? Vagy azt gondolod, Lee?

- Vigyen el az ördög! - kiáltott rá Lee ingerülten. - Valahányszor valaki megnyugtatásra vágyik, megkéri a barátját, gondolja éppen azt, amit ő kíván... amiről szeretné, ha igaz lenne! Ez éppen olyan, mint amikor megkérdezik a pincért, mi van ma jó a konyhán. Hát honnan a fenéből tudjam?

- Istenem, istenem! - kiáltott fel Cal. - Miért tettem?! Miért is tettem?!

- Ne zagyváld még bonyolultabbá! - mondta Lee. - Nagyon jól tudod, mért tetted. Dühös voltál rá. És azért voltál dühös rá, mert megbántott. Nem olyan nehéz ezt megérteni. Aljas voltál, ez az egész.

- Azt hiszem, éppen ezen töröm a fejem, hogy miért vagyok aljas. Hidd el, Lee, nem akarok aljas lenni. Segíts nekem, Lee!

- Egy pillanat! - mondta Lee. - Azt hiszem, apádat hallom mocorogni. - És már rohant az ajtó felé.

Cal hangokat hallott egy percig, aztán Lee visszajött a szobába.

- Megy a postahivatalba. Sohasem kapunk postát délután. Senki sem kap. De Salinasban minden férfi benéz délutánonként a postahivatalba.

- Vannak, akik útközben isznak egyet - vélte Cal.

- Azt hiszem, csak szokás az egész, és egyfajta pihenés. Ott találkoznak az ismerőseikkel - mondta Lee. - Tudod, Cal, nem tetszik nekem apád arca, tekintete. Úgy néz, mintha kábult volna. Hopp, elfelejtettem! Te még nem is tudod. Anyád az éjjel öngyilkos lett.

- Igazán? - mondta Cal, majd felcsattant: - Remélem, fájt neki! De nem, nem akarom ezt mondani. Gondolni sem akarok rá. Lám, itt van megint. Istenem! Nem akarok ilyen lenni!

Lee egy ponton megvakarta a fejét, de ettől az egész feje viszketni kezdett, mire lassan, nyugodtan átengedte magát a nagyszabású vakarózásnak. Így olyan volt, mintha mély gondolatokba merült volna. Közben megkérdezte:

- Örömöd telt abban, hogy a pénzt elégetted?

- Hát... azt hiszem, igen.

- És örömöd leled abban, hogy így korbácsolod magad? Élvezed a kétségbeesett hangulatodat?

- Lee!

- Nagyon el vagy telve önmagáddal. Nem győzöd csodálni azt a tragikus látványt, amit nyújtasz, íme Caleb Trask, Caleb, a nagyszerű, Caleb, a páratlan! Caleb, akinek szenvedései új Homéroszra várnak. De gondoltál-e valaha is magadra úgy, mint taknyos kölyökre, aki néha komisz és aljas, néha meg hihetetlenül nagylelkű? Szokásaiban piszkos, de lélekben megdöbbentően tiszta. Lehet, hogy valamivel több energia szorult beléd, mint másokba, de ez csak energia, semmi más... egyébként éppen olyan vagy, mint a többi taknyos kamasz. Vagy azt hiszed, magasan hordhatod az orrodat, és tragikus hőst játszhatsz, csak azért, mert az anyád kurva volt? És ha fivéreddel valami baj történt, orozva újabb babérkoszorút kötsz a fejedre, és elhencegsz azzal, hogy még gyilkos is vagy, te takonypóc?

Cal lassan visszament íróasztalához. Lee lélegzetét visszafojtva figyelte - mint ahogy egy orvos figyelheti valami injekció hatását. Lee látta a hatást, amint keresztülviharzik a fiún - előbb a sértett haragot, a harcias fellángolást, majd ezután a megbántott érzelmek sápadozását, és végül, végül a fellélegzést, a megkönnyebbülés kezdetét.

Lee felsóhajtott. Nehéz munka volt, olyan nehéz és kényes, gyöngéd és szeretetteljes. Úgy látszik, most már remélheti, hogy sikerült. Halkan megszólalt:

- Heves emberek vagyunk, Cal. Talán furcsállod, hogy többesben beszélek, magamat is beleértve. De talán mi itt mindnyájan a nyughatatlanoktól származunk, az idegesektől, a bűnözőktől, a vitatkozóktól, a nagyszájúaktól, de a bátraktól is, a függetlenektől, a nagylelkűektől! Ha őseink nem ilyenek, akkor inkább otthon maradtak volna az óvilágban, a kis hazai parcellákon, és éhen vesztek volna sovány, kipréselt földecskéjükön.

Cal Lee felé fordította fejét, és arcvonásainak feszültsége feloldódott. Mosolygott, és ebből Lee megtudta, hogy nem sikerült a fiút egészen lóvá tennie. Cal tudta, hogy Lee csak a kötelességét teljesíti - hűségesen, odaadóan -, és hálás volt érte. Lee így folytatta:

- Ezért veszem magamat is veled egy kalap alá. Ez a mi közös örökségünk, függetlenül attól, hogy apáink melyik óhazából jöttek ide. Az amerikai nép minden árnyalata, minden színe és keveréke bizonyos közös vonásokat mutat fel. Olyan fajta ez, amelyet a véletlen válogatott ki. Ezért vagyunk aztán túl bátrak vagy túl gyávák, jószívűék és kegyetlenek, akár a gyermekek. Túlságosan barátságosak vagyunk, és ugyanakkor irtózunk az idegenektől. Szeretünk kérkedni, de könnyen hatása alá kerülünk mások pöffeszkedésének. Világiasságra és materializmusra hajlunk, de ismersz-e még egy nemzetet, melynek cselekedeteit annyi idealizmus hatná át! Túl sokat eszünk. Nincs ízlésünk, arányérzékünk. Semmiségekre pazaroljuk energiánkat. A különböző óhazákban azt mondják rólunk, hogy átmenet nélkül megyünk a barbárságból a dekadenciába, és hiányzik a kultúra közbenső korszaka. Lehetséges-e, hogy bírálóink nem ismerik kultúránk nyelvét vagy kulcsát? Ilyenek vagyunk, Cal, mindnyájan egytől egyig. Te sem vagy más.

- Beszélj csak - mondta Cal, és mosolygott és megismételte: - Beszélj csak.

- Nincs szükségem több beszédre - mondta Lee. - Be is fejeztem. Szeretném, ha apád már visszajött volna. Aggódom miatta.

Ezzel Lee idegesen kiment. A hallban, éppen az ajtó mellett ráakadt Adamre, aki ott állt, a falnak támaszkodva, megroggyant vállal, kalapját mélyen a szemébe húzva.

- Adam, mi a baj?

- Nem tudom. Úgy látszik, fáradt vagyok. Úgy látszik, elfáradtam.

Lee karon fogta, és rögtön látta, hogy vezetnie és támogatnia kell, különben sohasem jut el a nappaliba. Itt Adam nehézkesen leroskadt a székébe, és Lee kivette kalapját a kezéből. Adam jobbjával bal keze fejét dörzsölgette. Szeme furcsa volt - nagyon tiszta, de mozdulatlan. Ajka száraz és duzzadt, szavai pedig lassan követték egymást, és mintha távolból jöttek volna, akárha álmában beszélne. Most már hevesen dörzsölte kezeit.

- Furcsa dolog - mondta. - Úgy látszik... elvesztettem eszméletemet... a postahivatalban... pedig nem szoktam elájulni. Mr. Pioda segített talpra. Persze csak egy pillanatig tartott az egész... legalábbis úgy hiszem. Sohasem szoktam... elájulni.

- Kaptunk valami postát? - kérdezte Lee.

- Igen, igen... azt hiszem, volt egy levél. - Bal kezét zsebébe dugta, és egy perc múlva kihúzta. - A kezem mintha elzsibbadt volna - mondta mentegetőzve, és jobb kezével nyúlt át a zsebébe. Sárga tábori levelezőlapot szedett ki belőle.

- Azt hiszem, olvastam már - folytatta. - Igen, alighanem elolvastam. - A lapot a szeme elé tartotta, aztán az ölébe ejtette. - Úgy látszik, szemüveget kell csináltatnom, Lee. Soha életemben nem volt szemüvegre szükségem. Nem tudok olvasni. A betűk összevissza ugrálnak.

- Olvassam én?

- Furcsa... igen, sürgősen el kell mennem... szemüveget csináltatni. Hja igen, mi van a levélben?

És Lee felolvasta:

> *Kedves apám, katona vagyok. Azt mondtam, már tizennyolc éves vagyok, és így bevettek. Minden elrendeződik, ne aggódjatok miattam. Aron.*

- Furcsa - mondta Adam. - Mintha már olvastam volna. De... talán mégsem.

És megint a kezét dörzsölgette.

ÖTVENKETTEDIK FEJEZET

1

Az a tél, 1917-1918 tele, sötét és rémült időszak volt. A németek szétzúztak mindent, ami útjukban állt. A britek három hónap alatt háromszázezer embert vesztettek. A francia hadsereg több egysége lázadozott. Oroszország kilépett a háborúból. A keleti front német hadosztályait - miután jól kipihentették és újonnan felszerelték - átdobták a nyugati frontra. Helyzetünk reménytelennek látszott.

Május volt, mire legalább tizenkét hadosztályt sikerült bevetnünk a fronton, és már jól benne jártunk a nyárban, amikor csapataink nagyobb számban kezdtek áradni az óceánon át. A szövetséges tábornokok egymással marakodtak. Tengeralattjárók sorra süllyesztették el átkelő hajóinkat.

Akkor megtanultuk, hogy a háború nem valami gyors, hősi támadás, hanem hihetetlenül bonyolult, lassú ügy. Ugyancsak elcsüggedtünk azokban a téli hónapokban. A háború első, izgalmas lelkesedéséből kiábrándultunk, de még nem tanultuk meg azt a szívós csökönyösséget, ami egy hosszú háborúhoz szükséges.

Ludendorff verhetetlen volt. Semmi sem tudta megállítani. Egyik támadást a másik után zúdította Anglia és Franciaország zilált seregeire. És akkor jutott először eszünkbe, hogy talán el is késtünk - megtörténhetik, hogy nemsokára egyedül állunk szemben a legyőzhetetlen németekkel.

Nem volt szokatlan jelenség, hogy az emberek hátat fordítottak a háborúnak; voltak, akik a képzelet világába menekültek, mások belevetették magukat a bűnbe vagy az eszeveszett vidámság karjaiba. Jósok és jövendőmondók nagy keresletnek örvendtek, és az italmérések olyan forgalmat értek el, mint még soha. De sok ember befelé fordult, magánörömei és magántragédiái felé, hogy elkerülje a mindent elöntő félelmet és kétségbeesést. Hát nem furcsa, hogy ma már mindezt elfelejtettük? Úgy gondolunk vissza az első világháborúra, mint egy gyors győzelemre - zászlókkal és zenekarokkal, meneteléssel és lovasparádéval, vidáman hazatérő katonákkal, és kocsmai verekedésekkel, hogy letörjük a szarvát az átkozott “limeyknek”, akik azt hitték, ők nyerték meg a háborút. Milyen gyorsan elfelejtettük, hogy azon a télen nem tudtunk Ludendorff-fal zöld ágra vergődni, és sok-sok ember lélekben felkészült arra a gondolatra, hogy a háborút elvesztettük.

2

Adam Trask inkább döbbent volt, mint szomorú. Nem is kellett lemondania a sorozóbizottságban betöltött állásáról. Tekintettel rossz egészségi állapotára, hosszú szabadságot kapott. Most már órákon át üldögélt, bal keze fejét dörzsölgetve. Durva kefével dörgölte, és forró vízben áztatta.

- A vérkeringéssel van baj - mondta. - Mihelyt a rendes vérkeringésem helyreáll, máris rendbejöttem. Inkább a szemem aggaszt. Soha életemben nem volt semmi bajom a szememmel. Azt hiszem, vizsgálatra kell mennem, hogy szemüveget írassak fel. Elképzelni engem pápaszemmel! Bajos lesz megszokni. Már ma is elmennék, csak szédülök egy kicsit.

Sokkal jobban szédült, mint ahogy bevallotta. A házban sem tudott ide-oda járkálni anélkül, hogy kezével meg ne támaszkodjék a falakban. Lee gyakran nyújtotta neki a kezét, ha fel akart kelni székéből, vagy kisegítette az ágyból reggel, vagy megkötötte a cipőjét, mert örökké zsibbadt bal kezével képtelen volt csomót kötni.

Majdnem mindennap visszatért kedvenc témájára, Aronra.

- Nem tudom megérteni, mi ad kedvet egy fiatalembernek ahhoz, hogy beálljon katonának - mondta. - Ha Aron tőlem kér tanácsot, igyekeztem volna a jelentkezésről lebeszélni, de megtiltani nem tiltottam volna meg, azt maga is tudja, Lee.

- Tudom.

- De éppen ez az, amit nem tudok megérteni. Miért kellett titokban elosonnia? És mért nem ír? Azt hittem, jobban ismerem a fiamat. Vajon Abrának írt-e? Bizonyára leveleznek.

- Majd megkérdezem tőle.

- Nagyon kérem, tegye meg. Ha lehet, minél előbb.

- A kiképzés nehéz és szigorú. Legalábbis így hallottam. Talán még arra sincs ideje, hogy írjon.

- Egy lapot megírni? Ahhoz nem kell idő.

- Amikor ön katona volt, írt az apjának?

- Most azt hiszi, hogy rajtakapott, ugye? Nem, én nem írtam, de megvolt rá az okom. Én nem akartam katonának menni. Apám kényszerített rá. Én meg sokáig haragudtam miatta. Láthatja, hogy volt okom a hallgatásra. De Aron egészen más. Remekül haladt az egyetemen. Abból is láthatjuk, hogy írtak onnan, érdeklődtek Aron iránt. Olvasta a levelüket, nem? Nem vitte magával a ruháit. Nem vitte magával az aranyóráját sem.

- Nincs szüksége civil ruhára a katonaságnál. És aranyórára sincs szüksége. Minden barna.

- Azt hiszem, igaza van. De azért mégsem értem. A szemem... valamit csinálnom kell vele. Nem zaklathatom magát minden pillanatban, hogy olvassa el nekem ezt vagy azt. - Szeme valóban nagyon aggasztotta. - Az egyes betűket látom - mondta -, de a szavak összevissza ugrándoznak.

Naponta tízszer is felkapott egy iratot vagy könyvet, rámeresztette szemét, aztán letette.

Lee felolvasta az újságot, hogy elterelje figyelmét nyugtalanságáról. Gyakran megesett, hogy miközben olvasott neki, Adam elaludt. Aztán felébredt, és azt mondta:

- Lee, maga az? Te vagy, Cal? Tudod, sohase volt semmi bajom a szememmel. Holnap okvetlenül elmegyek és megvizsgáltatom.

Február közepe táján Cal kiment a konyhába, és így szólt:

- Folyton csak erről beszél, Lee. Menjünk el vele az orvoshoz, és nézessük meg a szemét.

Lee éppen barackot párolt. Otthagyta a tűzhelyet, a konyhaajtóhoz lépett, becsukta, aztán visszament a kályhához.

- Nem akarom, hogy orvoshoz menjen - mondta.

- Miért?

- Nem hiszem, hogy a szemében van a baj. És ha rájövünk erre, akkor lesz csak töprengés. Maradjon csak egy darabig, ahogy van. Nagy megrázkódás érte. Hadd láboljon ki belőle. Olvasok én neki, amennyit csak akar.

- Mégis mit gondolsz, mi az?

- Nem akarom megmondani. Gondoltam, talán dr. Edwards benézhetne, ha éppen erre jár, baráti látogatásra. Csak éppen hogy annyit mondjon: hello!

- Nem bánom, legyen, ahogy te akarod - mondta Cal, Lee meg így szólt:

- Mondd csak, Cal, nem láttad Abrát?

- Láttam, persze hogy láttam. Rám se néz, csak továbbmegy.

- Hát nem tudod utolérni?

- Hogyne tudnám. Fel is lökhetném, orrba vághatnám, kényszeríthetném, hogy beszéljen velem. De nem akarom.

- Talán csak a jeget kellene megtörni. Néha a korlát olyan gyenge, hogy csak hozzá kell érni, és máris leomlik. Szaladj csak utána, ha mondom. Mondd meg neki, hogy nagyon szeretném látni.

- Nem teszem meg. Nem akarom.

- Olyan rettenetesen nyom a bűntudat, ugye?

Cal nem felelt.

- Nem szereted Abrát?

Cal nem felelt.

- No, ha így folytatod, egyre rosszabb lesz, nem jobb. Sokkal helyesebb volna, ha kiöntenéd a szívedet. Figyelmeztetlek: sokkal jobb lesz, ha nem gubózol be ennyire!

- Mit akarsz tőlem? - kiáltott fel Cal. - Menjek oda apához, és mondjam meg neki, hogy mit tettem? Odamegyek, ha akarod.

- Nem, Cal. Most még nem. De majd ha jobban lesz, meg kell tenned. Meg kell tenned a magad érdekében, nem cipelheted egyedül, mert megöl.

- Talán meg is érdemlem, hogy megöljön.

- Hagyd abba! - szólt rá Lee hidegen. - Ez az önszánalom és öndédelgetés legolcsóbb fajtája. Hagyd abba!

- Hogy látnál hozzá, hogy abbahagyd? - kérdezte Cal.

Lee más témára tért át:

- Nem értem, Abra mért nem jött el hozzánk azóta egyetlenegyszer sem.

- Semmi oka eljönni.

- Ez nem az ő stílusa. Valami nincs ott rendjén. Nem találkoztál vele?

Cal arca elsötétült. - Mondtam már, hogy igen. Úgy látszik, te is kezdesz meghibbanni. Már háromszor megszólítottam, megpróbáltam beszélni vele. Egyszerűen továbbment.

- Valami nincs rendjén. Abra jó asszony... igazi asszony.

- Hogyhogy asszony? Lány. Furcsán hangzik, hogy asszonynak nevezed.

- Nem - felelte Lee lágyan. - Van egynéhány, aki abban a pillanatban, hogy megszületett, már asszony. Abra a legszeretőbb asszonyok közé tartozik: van bátorsága, ereje, bölcsessége is. Igazi asszony. Ismeri a dolgokat, és elfogadja, ha kell. Lefogadom, hogy nem is tud kicsinyes lenni, se aljas, de még hiú sem, kivéve, ha hiúsága igéző.

- Jó véleménnyel vagy róla, nem lehet tagadni.

- Igen... elég jó véleménnyel ahhoz, hogy tudjam: ő sohasem hagyna cserben minket. - Majd hozzátette: - Nagyon hiányzik nekem. Kérd meg, hogy jöjjön el, látogasson meg engem.

- Mondtam már, hogy elszalad tőlem.

- Hát akkor szaladj utána! Mondd meg neki, hogy látni szeretném, nagyon nélkülözöm a társaságát.

Cal megkérdezte:

- Ne térjünk vissza apa szembajára?

- Ne - mondta Lee.

- Vagy beszéljünk Aronról?

- Ne.

3

Másnap Cal Abrát leste egész nap, hogy egyedül találja. De csak iskola után sikerült megpillantania maga előtt, amint hazafelé tartott. Cal befordult a sarkon, végigrohant a párhuzamos utcán, aztán visszafelé. Jól kiszámította az időt és távolságot, így aztán sikerült szembekerülnie a lánnyal, amint az utcán ballagott.

- Hello - köszöntötte Cal.

- Hello! Úgy rémlett, mintha a hátam mögött láttalak volna.

- Jól láttad. De körülrohantam egy háztömböt, hogy elibéd kerüljek. Beszélni akarod veled.

Abra komolyan nézett rá.

- Ezért nem kellett volna annyit rohangálnod - mondta. - Anélkül is megtehetted volna.

- Próbáltam veled beszélni az iskolában. De továbbsiettél.

- Mert őrült voltál. Nem akartam veled beszélni, amíg őrült vagy.

- Honnan tudod, hogy az voltam?

- Láttam az arcodon meg a járásodon. De most már nem vagy őrült.

- Nem. Most már nem.

- Nem segítenél a könyveimet cipelni? - kérdezte a lány, és mosolygott.

Cal szívét melegség öntötte el.

- Hogyne, nagyon szívesen. - Hóna alá kapta Abra könyveit, és csatlakozott hozzá. Együtt mentek tovább. - Lee nagyon szeretne látni. Megkért, mondjam meg neked.

Abra megörült az üzenetnek.

- Igazán? Mondd meg neki, hogy elmegyek. Apád hogy van?

- Nem jól. A szemére panaszkodik.

Némán ballagtak egymás mellett, de Cal végre nem bírta tovább.

- Tudod, mi van Aronnal?

- Tudom. - Abra kisvártatva hozzátette: - Oldozd ki a mappámat, és nézd meg, mi van benne, mindjárt az első lap után.

Cal átcsoportosította a könyveket. Egypennys levelezőlap volt a mappában. Ez állt rajta: “Kedves Abra. Nem érzem magamat tisztának. Nem vagyok méltó hozzád. Ne haragudj rám. Beálltam katonának. Ne menj apám közelébe. Isten veled, Aron.”

Cal dühösen becsapta a mappát.

- A nyomorult! - sziszegte halkan.

- Tessék?

- Semmi.

- Hallottam, mit mondtál.

- Tudod, miért ment el?

- Nem. De azt hiszem, ki tudnám találni, ha mindent összeraknék. De nem akarom. Nem vagyok felkészülve rá... hacsak te nem akarod elmondani nekem.

Cal hirtelen megkérdezte:

- Mondd csak, Abra, gyűlölsz te engem?

- Nem, Cal. De egy kicsit te gyűlölsz engem. Miért?

- Én... én félek tőled.

- Arra semmi okod.

- Sokkal többet vétettem ellened, mint sejtenéd. Azonkívül... a fivérem kedvese vagy.

- Mit véthettél te ellenem? És nem vagyok a fivéred kedvese.

- Jól van - mondta Cal keserűen. - Hát akkor megmondom... de kérlek, ne felejtsd el, hogy te kényszerítettél rá! Tudod, mi volt az anyánk? Ringyó. Nyilvánosháza volt itt a városban. Én már régen rájöttem. És a hálaadási ünnep estéjén Aront is elvittem, és megmutattam neki az anyánkat. Én ugyanis...

- És mit csinált Aron? - vágott a szavába Abra izgatottan.

- Megőrült, egyszerűen elvesztette az eszét. Ráordított a mamára. És ahogy kijöttünk, nekem esett, leütött és elrohant. A kedves mama pedig öngyilkos lett. És az apám? Nem tudom, de valami baj van vele is. No, most már mindent tudsz. Hallottad, mit tettem? Most legalább van okod rá, hogy elszaladj, és többé ne állj szóba velem.

- Most már mindent tudok róla - mondta Abra nyugodtan.

- A fivéremről?

- Igen, a fivéredről.

- Aron jó volt. Miért mondom, hogy: volt? Aron jó. Nem olyan aljas és piszkos, mint én.

Nagyon lassan mentek, Abra megállt, mire Cal is megállt. A lány szembefordult vele.

- Cal - mondta -, amit az anyádról meséltél, azt én már régóta, nagyon régóta tudom.

- Tudtad?

- Hallottam, amint szüleim beszéltek róla, amikor azt hitték, alszom. Szeretnék neked mondani valamit. Nehéz elmondani, de jó is.

- El akarod mondani?

- El kell mondanom. Nem is olyan rettentő régen lettem felnőtt, és nem voltam többé kislány. Tudod, miről beszélek?

- Tudom.

- Biztos vagy benne?

- Igen.

- Hát akkor jól van. Mert most nehéz elmondani. Bárcsak akkor mondtam volna el. Ráeszméltem, hogy nem szeretem többé Aront.

- Miért?

- Megpróbáltam tisztázni magamban, kispekulálni. Amíg gyermekek voltunk, mesében éltünk, amit mi költöttünk. De amint felnőttünk, a mese már nem volt elég. Valami másra volt szükségem, mert a mese nem volt többé igaz.

- Nézd csak...

- Várj... hadd mondjak el mindent. Aronból nem lett felnőtt. Talán nem is lesz soha. Neki a mese kellett, és azt akarta, hogy úgy végződjék, ahogy ő szerette volna. Nem tudta elviselni, hogy másképpen folytatódjék.

- És te?

- Én nem akarom tudni, hogyan végződik. Csak addig akarok ott lenni, amíg tart. És Cal... így aztán elidegenedtünk egymástól. Fenntartottuk a mesét, mert megszoktuk. De én már nem hittem benne.

- No és Aron?

- Mindenképpen azt akarta, hogy az ő kívánsága és elképzelése szerint alakuljon, még akkor is, ha gyökerestül kell felforgatni érte a világot.

Cal ott állt, és a földre nézett.

- Hiszel nekem? - kérdezte Abra.

- Majd megpróbálom átgondolni.

- Amíg gyerekek vagyunk, azt hisszük, mi vagyunk a mindenség középpontja. Minden csak a mi kedvünkért történik. Más emberek? Afféle szellemek csupán, azért vannak itt, hogy legyen kivel beszélnünk. De amikor felnőttünk, elfoglaljuk igazi helyünket, elnyerjük végleges alakunkat és nagyságunkat. Sok minden indul ki belőlünk mások felé, és mi is sok mindent átveszünk másoktól. Rosszabb is így, meg jobb is. Örülök, hogy elmondtad, mi történt Aronnal.

- Miért örülsz neki?

- Mert most már tudom, hogy nem agyrém, nem én találtam ki. Nem bírta elviselni, amit anyjáról megtudott, mert nem illett bele a mesébe, ahogy ő kívánta, és más meséről hallani sem akart, így hát kitépte sarkaiból a világot. Ugyanúgy, ahogy engem is széttépett, amikor elhatározta, hogy pap lesz.

- Ezen gondolkodnom kell - mondta Cal.

- Add ide a könyveimet! És mondd meg Leenek, hogy elmegyek. Most már szabadnak érzem magam. Én is gondolkodni akarok. Azt hiszem, szeretlek, Cal.

- Nem vagyok jó.

- Éppen azért, mert nem vagy jó.

Cal gyorsan hazament.

- Abra holnap eljön - újságolta Leenek.

- Ejnye, de izgatott vagy! - mondta Lee.

4

Amint hazaért, Abra lábujjhegyen járt-kelt a házban. Az előcsarnokban a fal mellett tipegett, ahol a padló nem recsegett. Már fellépett a futószőnyeggel borított lépcső első fokára, de meggondolta magát, és előbb a konyhába ment.

- Végre, hogy itt vagy! - mondta az anyja. - Nem jöttél egyenesen haza.

- Benn kellett maradnom tanítás után. Apa jobban van?

- Azt hiszem, igen.

- Mit mond az orvos?

- Ugyanazt, amit legelőször mondott... agyondolgozta magát. Egy kis pihenésre van szüksége, ez az egész.

- Nem is látszott meg rajta a fáradtság - jegyezte meg Abra.

Anyja felemelte egy láda fedelét. Három sütni való krumplit vett ki belőle, és a vízvezetékhez vitte.

- Apád nem kíméli magát - mondta. - Nekem kellett volna rá vigyáznom. Saját munkáján kívül nagyon sok hazafias feladatot vállalt a háború érdekében. A doktor azt mondja, így történik meg néha, hogy egy ember egészen váratlanul összeomlik.

- Menjek be hozzá, nézzem meg?

- Nem, Abra... tudod, az az érzésem, hogy nem kíván látni senkit. Knudsen bíró is telefonált, de apád megkért, mondjam neki, hogy alszik.

- Segíthetek valamiben?

- Menj csak, drágám, öltözz át. Nem akarom, hogy bepiszkold a szép ruhádat.

Abra lábujjhegyen elosont apja ajtaja mellett, és bement a saját szobájába. Itt rikító színek uralkodtak - csupa lakk és élénk tapéta. Az íróasztalon Abra szüleinek fényképe, a falon keretbe foglalt költemények, és a faliszekrénye: minden a helyén, a padló lakkozva, cipői katonásan sorakoztak egymás mellett. Anyja mindent megtett érte, és ragaszkodott hozzá, hogy ő tegyen meg mindent - öltöztette Abrát, tervezgetett helyette.

Abra már régen lemondott arról, hogy bármilyen magánügyének helye legyen a szobájában, még egy személyes emléktárgyat sem tartott ott. Olyan régóta így volt, hogy már nem is tekintette szobáját olyan helynek, ahol bármi néven nevezendő magánéletet élhet. Amit el akart zárni a világ elől, azt a fejébe zárta. Ha meg is őrzött néhány levelet, ezeket a nappaliban tartotta; eldugta Ulysses S. Grant *Emlékiratai* két vaskos kötetének lapjai közé. Legjobb tudomása szerint ezt a művet, amióta elhagyta a sajtót, rajta kívül még senki se nyitotta ki.

Abra ma jókedvű volt, és nem kereste az okát. Tudott bizonyos dolgokat kérdezősködés nélkül, és ezekről nem beszélt soha, így például tudta, hogy apja nem beteg, csak bujkál valami elől. De éppen olyan bizonyosan tudta, hogy Adam Trask beteg, mert látta, amint botorkált az utcán. Kíváncsi volt, vajon anyja is tudja-e, hogy apának semmi baja.

Abra levetette ruháját, és kartonkötényt öltött, mert a házi szabályok szerint ebben kellett járnia, ha házi munkával foglalatoskodott. Megkefélte haját, lábujjhegyen elhaladt apja szobája mellett, és lement a konyhába. A lépcső alján kinyitotta mappáját, és kivette belőle Aron levelezőlapját. A nappaliban kirázta Aron leveleit az *Emlékiratok* második kötetéből, szorosan összekötötte, felemelte szoknyáját, és a levélköteget bedugta bugyigumija alá. Kissé idomtalanná vált tőle. A konyhában egy másik, bő kötényt vett fel, hogy elrejtse a kidudorodást.

- Lekaparhatod a répát - mondta az anyja. - Forró már a víz?

- Mindjárt forrni kezd.

- Dobj egy húsleveskockát ebbe a csészébe, drágám. Köszönöm. A doktor azt mondja, apád erőre kap a jó bouillontól.

Amikor anyja felvitte a párolgó csészét az emeleti hálószobába, Abra begyújtott a gázkályha szemétégető részébe, beledobta a leveleket, és elhamvasztotta.

Anyja visszajött, és megjegyezte:

- Füstszagot érzek.

- Szemetet égettem. A vödör tele volt.

- Jobban szeretném, ha máskor megkérdeznél, mielőtt ilyesmit csinálsz - mondta a mama. - Azt a szemetet félretettem, hogy reggel befűtsek vele a konyhában.

- Sajnálom, anyukám, nem gondoltam rá.

- Igyekezzél ilyen dolgokra is gondolni. Úgy veszem észre, egy idő óta nagyon szórakozott vagy.

- Ne haragudj, anyukám.

- Amit megtakarítunk, olyan, mintha megkerestük volna - oktatta anyja.

Az ebédlőben csengett a telefon. Anyja vette fel a kagylót. Abra hallotta, amint azt mondta:

- Nem, sajnos nem lehet meglátogatni. A doktor nem engedi. Azt mondja, nem fogadhat senkit. Nem, senkit a világon.

Ezzel mama visszatért a konyhába.

- Knudsen bíró megint - mondta.

ÖTVENHARMADIK FEJEZET

1

Másnap Abra az egész iskolai idő alatt előre örült annak, hogy elmegy meglátogatni Leet. Az egyik szünetben találkozott Callal az előcsarnokban.

- Megmondtad neki, hogy megyek?

- Tüstént neki is látott, hogy valami tortafélét süssön - felelte Cal. Egyenruhában volt: olyan magas gallérral, hogy szinte fulladozott tőle, zubbonyban, amely sehogy se illett rá, és csavaros lábszárvédővel a lábán.

- Úgy látom, kiképzésre kell menned - mondta Abra. - Akkor én leszek nálatok előbb. Miféle tortát készít?

- Nem tudom. De néhány szeletet okvetlenül hagyjatok nekem is, megígéred? Eperszaga volt. Hagyjatok nekem kettőt.

- Nem akarod látni az ajándékot, amit Leenek vettem? - Abra kinyitott egy kartondobozt. - Újfajta burgonyahámozó. Éppen csak a héját szedi le. Könnyű. Leenek vettem.

- No, akkor búcsúzhatom a tortámtól - mondta Cal, majd hozzátette: - Ha kissé később jönnék haza, várj. Megteszed, ugye?

- Hazaviszed a könyveimet?

- Szívesen - felelte Cal.

A lány hosszan, erősen a szemébe nézett, amíg Cal úgy nem érezte, hogy le kell sütnie a szemét. Abra aztán elindult az osztálya felé.

2

Adam rákapott arra, hogy sokáig aludjék reggel - helyesebben: rákapott arra, hogy gyakran aludjék, mindig egy keveset. Ilyen rövid alvásokból állt az éjszakája, de a nappala is. Leenek többször be kellett néznie hozzá, hogy ébren találja.

- Pompásan érzem magam ma reggel - mondta Adam.

- Hát reggelnek éppen nem lehet nevezni. Mindjárt tizenegy óra.

- Jóságos ég! Akkor fel kell kelnem.

- Minek? - kérdezte Lee.

- Minek? Igen, minek? De jól érzem magam, Lee. Akár be is sétálhatnék a sorozóhivatalba. Milyen az idő?

- Elég goromba - mondta Lee. Segített Adamnek felkelni. Gombolás, cipőfűzés, gallér, nyakkendő - mindez nehezére esett Adamnek. Miközben Lee a kezére járt, Adam megjegyezte:

- Álmodtam az éjjel... nagyon életszerű álmom volt. Apámról álmodtam.

- Hallottam, hogy nagyszerű öregúr volt - mondta Lee. - Elolvastam azt a mappányi újságkivágást, amit az ön öccsének ügyvédje küldött. Úgy látszik, igazi “nagy öreg” volt.

Adam nyugodtan Leere nézett.

- És azt tudja-e, hogy tolvaj volt? - kérdezte.

- Alighanem valami rosszat álmodott - felelte Lee. - Hiszen hamvai ott nyugszanak Arlingtonban. Az egyik újságcikk szerint a köztársaság alelnöke is ott volt a temetésén, meg a hadügyminiszter. Azt hiszem, a *Salinas Index* szívesen kanyarítana róla egy nagyobb cikket, ilyen háborús időkben jó téma, nem igaz? Mit szólna ahhoz, ha ebből a szempontból áttanulmányoznám az anyagot?

- Tolvaj volt - ismételte Adam. - Valamikor még gondolni se mertem volna erre, de most már tudom. Meglopta a Köztársaság Nagy Hadseregét.

- Nem hiszem el - mondta Lee.

Könnyek öntötték el Adam arcát. Újabban gyakran megesett vele, hogy szeme hirtelen könnybe lábadt.

- No, üldögéljen csak szép nyugodtan - mondta Lee -, és mindjárt hozom a reggelit. Tudja, ki jön el hozzánk ma délután látogatóba? Abra.

- Abra? - kérdezte Adam tétován. - Ah, persze, Abra. Nagyon helyes lány.

- Szeretem - mondta Lee egyszerűen. Leültette Adamet a kártyaasztalhoz, hálószobájában. - Nem foglalkozna egy kicsit a kivágós rejtvénnyel, amíg elkészítem a reggelijét?

- Nem, köszönöm. Ma reggel nem. Inkább az álmomra szeretnék gondolni, mielőtt elfelejtem.

Amikor Lee behozta a reggelizőtálcát, Adam már aludt a székében. Lee felkeltette, és mialatt evett, felolvasta neki a *Salinas Journal*-t, aztán kisegítette a toalettre.

A konyhát elöntötte a torta édes illata. Egy kis eper kifutott a sütőben, és odaégett, de az éles, édes-keserű illat is kellemes volt.

Csendes öröm dagasztotta Lee keblét. A változás öröme. “Adam ideje kezd lejárni - gondolta. - Bizonyára lejár az enyém is, de még nem érzem. Halhatatlannak érzem magamat. Valamikor, amikor nagyon fiatal voltam, sokáig rám nehezedett a halandóság érzete - de azóta soha többé. A halál visszahúzódott.” Lee kíváncsi volt, vajon általános-e ez - vajon minden öregedő ember így érez-e?

És szerette volna tudni, mire gondolt Adam, amikor azt mondta, hogy apja tolvaj volt. Talán álmának egy töredéke ötlött fel benne. És azután Lee elméje - mint ahogy gyakran meg szokta tenni - játszadozni kezdett. Tegyük fel, hogy igaz: Adam, ez a szigorúan becsületes ember - a legbecsületesebb, akit csak el lehet képzelni - ifjúkora óta lopott pénzből élt. Lee nevetett magában. Vegyük még hozzá ezt a második végrendeletet, és kiderül, hogy Aron is - akinek tisztaságába egy kis tetszelgés, öndédelgetés is vegyült - egész életében egy bordélyház profitjából fog élni. Mi ez? Valami tréfa talán? Vagy a dolgok kiegyenlítődése, ami abban nyilvánul meg, hogy ha az ember túlságosan messzire megy bizonyos irányban, valami önműködő szerkezet átbillenti a mérleget, és az egyensúly magától helyreáll?

Eszébe jutott Sam Hamilton, aki nagyon sok ajtón kopogott. Senkinek sem lehetett több ötlete és terve, mint neki, de azért senki sem adott volna neki egy lyukas garast sem. De természetesen gazdagabb volt mindenkinél, többet nem is kaphatott volna osztályrészül. Úgy látszik, a szegények lelki kincsekben részesülnek, az érdeklődés és öröm Krőzusai ők. Hogy kereken kimondjam - a gazdagok bandája szánalmas csürhe. Csakugyan igaz ez? - tűnődött Lee. Viselkedésük gyakran ezt igazolja.

Calra gondolt, aki elégette a pénzét, hogy magát megbüntesse. Csakhogy a büntetés nem fájt neki úgy, mint a bűne. Lee ezt mondta magában: “Ha történetesen mégis van egy hely, ahol

egy szép napon összeakadhatok Sam Hamiltonnal, sok jó történetet mesélhetek neki.” Majd tovább gondolta ekképpen: “De ő is mesélhet majd eleget nekem!”

Lee bement Adamhez, és csodálkozva látta, mit csinál: a dobozt igyekezett kinyitni, amelyben az apjáról szóló újságkivágásokat tartották.

3

Hideg szél fújt délután. Adam ragaszkodott hozzá, hogy benézzen a sorozóbizottsághoz. Lee jól bebugyolálta, és útnak eresztette.

- Ha gyengeséget érez, vagy ájulás környékezi - mondta -, egyszerűen üljön le ott, ahol éppen van.

- Helyes - egyezett bele Adam. - De ma nem szédültem egész nap. Lehet, hogy felmegyek Victorhoz is, és megkérem, nézze meg a szememet.

- Várjon vele holnapig. Én is önnel megyek.

- Jól van, majd meglátjuk - mondta Adam, és nekiindult az útnak, karjait szinte dacosan, hetvenkedően lengetve.

Abra beállított ragyogó szemmel és vörös orral, amit a fagyos szélnek köszönhetett. Annyi örömöt hozott magával, hogy Lee halkan kuncogott, amikor meglátta.

- Hol a torta? - kérdezte. - Dugjuk el Cal elől! - Letelepedett a konyhában. - Istenem, milyen jó itt lenni megint!

Lee meg akart szólalni, de a hang elakadt a torkán. Aztán, amit mondani akart, nagyon jónak tűnt fel, de olyasminek, amit óvatosan, gondosan kell elmondani.

- Tudja - kezdte tétovázva -, nem sok dolgot kívántam életemben. Nagyon korán megtanultam, hogy nem jó, ha az embernek kívánságai vannak. A kívánság jól megérdemelt csalódást hoz, semmi mást.

- De most kíván valamit! - felelte Abra vidáman. - Halljuk, mi az?

Lee erre kibökte:

- Azt kívánom: bárcsak a lányom volna!

Szinte maga is megbotránkozott saját szavain. A tűzhelyhez lépett, eloltotta a gázt a teáskanna alatt, majd újra meggyújtotta.

- Én is szeretném, ha maga volna az apám - mondta Abra lágyan.

Lee gyorsan ránézett, aztán elfordította tekintetét.

- Ezt komolyan mondja?

- Nagyon komolyan.

- És miért?

- Mert szeretem magát, Lee.

Lee gyorsan kiment a konyhából. Szobájában leült, és erősen összeszorította két kezét, amíg meg nem szűnt az a fullasztó érzés, amely a mellére nehezedett. Akkor felkelt, és íróasztala tetejéről felvett egy kis faragott ébenfa dobozt. A dobozon egy sárkány kapaszkodott az ég felé. Lee bevitte a dobozt a konyhába, és az asztalra tette, Abra kezébe.

- Ez a tied - mondta, és hangja olyan volt, mint máskor, nem árulta el érzelmeit.

Abra kinyitotta a dobozt, és megpillantott benne egy kis sötétzöld jáspisgombot, melynek lapjára egy emberi kezet véstek. Rendkívül kecses, pihenő kéz volt, jobb kéz, behajló ujjai finom vonalúak. Abra kivette a gombot a dobozból, közelebbről megnézte, aztán megnedvesítette nyelve hegyével, könnyedén végighúzta telt ajkán, majd a hideg követ arcához szorította.

- Ez volt anyám egyetlen ékszere - mondta Lee.

Abra felállt, mindkét karjával megölelte Lee nyakát, aztán arcon csókolta - ilyesmi most történt meg életében először Leevel.

Lee nevetett.

- Úgy látszik, keleti nyugalmam cserbenhagyott - mondta. - Hadd készítsek teát, édesem. Az majd helyrebillent. - A tűzhelytől még visszaszólt: - Azt mondtam: édesem? Még soha életemben nem ejtettem ki ezt a szót... senkinek a világon.

- Ma reggel olyan örömmel ébredtem - mondta Abra.

- Én is - felelte Lee. - És most már tudom, mi tett olyan boldoggá. A várakozás, hogy eljössz.

- Én is örültem neki, de...

- Megváltoztál - mondta Lee. - Már egyáltalában nem vagy többé az a kislány. Nem árulhatnád el, mi történt veled?

- Elégettem Aron leveleit mind.

- Annyira megbántott? Elkövetett ellened valamit?

- Nem. Alig hinném. De újabban sohasem éreztem azt, hogy jó vagyok. Mindig igyekeztem megmagyarázni neki, hogy nem vagyok jó.

- És most, amikor nem kell tökéletesnek lenned, megint úgy érzed, hogy jó vagy, igaz?

- Azt hiszem. Lehet, hogy így van.

- Tudsz a fiúk anyjáról, ugye?

- Igen. De tudod-e, Lee, hogy nem kóstoltam meg még a tortádat? - mondta Abra. - A szájam egészen száraz.

- Igyál egy kis teát, Abra. Kedveled Calt?

- Igen.

- Színültig tömve van minden jóval és minden rosszal. Mindig azt gondoltam, hogy egyetlen ember egyetlen ujja elég volna, hogy...

Abra a csészéje fölé hajolt. - Hívott, menjünk el az Alisalba, amikor a vadazáleák virágzanak.

Lee mindkét kezét az asztalra rakta, és előrehajolt.

- Nem akarom megkérdezni, hogy elmégy-e vele vagy sem - mondta.

- Nem is kell megkérdezned - mondta Abra. - Elmegyek.

Lee leült vele szemben az asztalhoz.

- Ne maradj távol sokáig ettől a háztól - mondta.

- Szüleim nem akarják, hogy ide járjak.

- Csak egyszer láttam őket - mondta Lee rideg hangon. - Nem is rossz emberek, úgy láttam. Néha, Abra, a legkülönösebb orvosság válik be. Kíváncsi vagyok, hogyan hatna rájuk, ha megtudnák, hogy Aron a minap több mint százezer dollárt örökölt.

Abra komolyan bólintott, és erőlködésébe került, hogy ajkát el ne biggyessze.

- Azt hiszem, nem peregne le róluk hatástalanul - mondta. - Bárcsak tudnám, hogyan adhatnám a hírt tudomásukra.

- Nézd csak, drágám - mondta Lee -, ha én ilyen hírt hallanék, azt hiszem, első dolgom az volna, hogy telefonon elmeséljem valakinek. Lehet, hogy majd csenget nálatok a telefon, aztán később kiderül, hogy téves kapcsolás volt.

Abra bólintott.

- Értem. És azt is megmondanád, hogy a pénz honnan származik?

- Azt már nem - felelte Lee.

Abra az ébresztőórára pillantott, amely egy szögön lógott a falon.

- Mindjárt öt! - mondta. - Mennem kell. Apám nem érzi jól magát. Azt hittem, Cal közben hazaérkezik a gyakorlatról.

- Aztán gyere el újra, minél előbb - mondta Lee.

4

Cal már a verandán volt, amikor Abra kijött.

- Várj meg! - mondta Cal, és beszaladt a házba, hogy ledobja könyveit.

- El ne veszítsd Abra könyveit! - kiáltott ki a konyhából Lee.

Fagyos szél tette még zordabbá a téli estét. Az utcai ívlámpák szénszálai erőlködve köpködték a fényt; nyugtalan imbolygásuk ide-oda kergette az árnyékokat, amelyek úgy szaladgáltak, mint a baseballjátékos, ha el akarja érni a “második bázist”. A munkából hazatérő férfiak kabátjuk gallérjába temették arcukat, és rohantak, hogy minél előbb meleg helyre jussanak. Egy korcsolyapálya egyhangú és szaggatott zenéje több háztömbnyi távolságból áthallatszott a csendes estén.

- Nem fognád meg a könyveidet egy percre, Abra? - kérdezte Cal. - Szeretném kikapcsolni a galléromat, mert még lenyakaz! - Nagy nehezen kiszabadította a kapcsokat, és megkönnyebbülten fellélegzett. - Egészen kimelegedtem - mondta, és újra átvette Abra könyveit.

Bergesék előkertjében a nagy pálmafa szélcibálta ágai szárazon recsegtek. Egy macska nyivákolt újra meg újra egy konyha ajtaja előtt, ahonnan kizárták.

- Nem hiszem, hogy valami nagy katona lesz belőled - mondta Abra. - Ahhoz túlságosan független vagy.

- Azért még lehetek jó katona - felelte Cal. - Ez a kiképzés, persze, meg az öreg Krag-Jorgensens ordítozása nagy csacsiság. De majd ha eljön az ideje, és érdekelni fog a dolog, nem leszek rossz katona.

- A torta remek volt - mesélte Abra. - Hagytam neked egy szeletet.

- Köszönöm. Fogadjunk, hogy Aron remek katona.

- Én is azt hiszem. És a legjobb képű katona az egész hadseregben. Mikor megyünk azáleát szedni?

- Tavasz előtt nem.

- Menjünk minél előbb, és vigyünk magunkkal elemózsiát.

- És ha esik?

- Menjünk mindenképpen, akár esik, akár süt a nap.

Átvette könyveit, és bement az udvarukra.

- A viszontlátásra holnap - mondta.

Cal nem indult el hazafelé. Csak kószált a nyugtalan éjszakában - elhaladt a gimnázium, majd a korcsolyapálya mellett. Itt a jeget hatalmas sátor borította, és gépzongora csörgött-zörgött. Egyetlen lélek sem korcsolyázott. A korcsolyapálya gazdája, egy öregember, bánatosan üldögélt bódéjában, és egy jegytömb szélét pergette ujjai közt.

A Fő utca elhagyatott volt. A szél papírdarabokat sodort tova a járdán. Tom Meek, a rendőr, kijött Bell cukorkásboltjából, és Cal mellé szegődött.

- Jobb lesz bekapcsolni azt a zubbonyt, katona - mondta halkan.

- Hello, Tom - üdvözölte Cal. - Ez az átkozott gallér olyan szűk, hogy nem bírom.

- Már rég nem láttalak éjjel csavarogni. Nem jársz már ki?

- Nem.

- Csak nem akarod elhitetni velem, hogy megjavultál?

- Pedig lehet, hogy úgy van.

Tom büszke volt arra a képességére, hogy ugratni tudta az embereket, mégpedig úgy, mintha komolyan beszélne.

- Úgy látszik, fölcsíptél egy kislányt.

Cal nem felelt.

- Hallom, a fivéred meghamisította a korát, hogy felvegyék a hadseregbe. Csak nem csaptad le a kezéről azt a kislányt, akinek udvarolt?

- Persze, persze - mondta Cal szórakozottan.

Tom hirtelen fellobbanó érdeklődéssel más témába kezdett.

- Hopp, most jut eszembe - mondta. - Hallom, Will Hamilton azt mesélgeti, hogy tizenötezer dollárt kerestél babbal. Igaz?

- Persze, persze - felelte Cal.

- De hiszen még gyerkőc vagy. Mit fogsz csinálni azzal a rengeteg pénzzel?

Cal rávigyorgott.

- Elégettem - mondta.

- Hogy érted?

- Egyszerűen: gyufát gyújtottam, és elégettem.

Tom a fiú arcába bámult.

- Aha! Értem. Persze. Egész jó szórakozás. No, Isten veled. Nekem ide be kell mennem.

Tom Meek nem szerette, ha mások ugratják.

- A szemtelen taknyos! - dörmögött magában. - Már túlságosan okosnak képzeli magát.

Cal lassan ballagott a Fő utcán, és meg-megállt a boltok kirakata előtt. Kíváncsi volt, hol temették el Kate-et. Ha sikerül megtudnia, gondolta, talán kivisz egy csokor virágot a sírra.

De aztán kinevette magát ezért az ötletért. Annyi jóság volna benne - vagy csak önmagát szédíti? A salinasi szél most olyan vad, hogy még egy sírkövet is elfújna, hát még egy csokor szegfűt! Isten tudja, miért, hirtelen eszébe jutott a szegfű mexikói elnevezése. Valaki mesélte neki, amikor még gyerek volt. Ott úgy hívják: a szerelem szöge - a büdöskét pedig: a halál szöge. *Claveles*, a szögeket így mondják Mexikóban. Talán jobb volna, ha büdöskét vinne az anyja sírjára. “Eh, kezdek úgy gondolkodni, mint Aron” - mondta magában.

ÖTVENNEGYEDIK FEJEZET

1

A tél mintha nem lett volna hajlandó kiengedni a világot karmaiból. Már rég lejárt az ideje, de csak csattogtatta korbácsát - a fagyot, a szelet, az esőt. Az emberek meg egyre ezt hajtogatták: “Azok az átkozott óriási ágyúk odaát Franciaországban! Elrontják az időjárást az egész világon!”

A Salinas-völgy sehogy sem akart kizöldülni. A vadvirágok olyan sokáig késlekedtek, hogy az emberek már azt hitték, ebben az évben nem is fognak előbújni.

Mi azonban tudtuk - vagy legalábbis reméltük -, hogy május elsején, amikor valamennyi vasárnapi iskola kirándulást szokott rendezni az Alisalba, a vadazáleák, amelyek a folyó partjain szoktak pompázni, egészen biztosan virágba borulnak már. Ez mindig hozzátartozott a május elsejéhez.

Május elsején hideg volt. A kirándulásokat elmosta a fagyos eső, és egyetlen bimbó se nyílt ki az azáleabokrokon. És két héttel később még mindig várattak magukra.

Cal nem sejtette, hogy így lesz, amikor az azáleát választotta érzelmei jelképéül, de ha már kimondta, hogy az a szimbólum, nem lehetett változtatni rajta.

A Ford ott rostokolt Windham garázsában, remekül felpumpált abroncsokkal és két új száraz-elemmel, hogy könnyen lehessen elindítani. Leet újra meg újra mozgósították, hogy szendvicseket készítsen a nagy napra, végül belefáradt a várakozásba, meg abba, hogy minden második napon zsúrkenyeret vásároljon.

- Miért nem indultok, akármilyen is az idő? - kérdezte.

- Nem lehet - felelte Cal. - Azáleát mondtam.

- És hogy tudod majd, mikor lesz?

- A Silacci fiúk odakinn laknak, onnan járnak be az iskolába mindennap. Azt mondják, még egy hét vagy legfeljebb tíz nap.

- Jóságos ég! - kiáltott fel Lee. - Attól tartok, túlérett lesz ez a kirándulás a sok készülődéstől.

Adam egészségi állapota lassan javulni kezdett. Kezének merevsége felengedett. Már olvasni is tudott egy keveset - napról napra valamivel többet.

- A betűk csak akkor ugrálnak, ha fáradt vagyok - mondta. - Örülök, hogy nem csináltattam szemüveget, csak elrontottam volna vele a szememet. Tudtam, hogy a szemem jó.

Lee bólintott és örült. Már régebben felruccant San Franciscóba, hogy megvegye a könyveket, melyekre szüksége volt, aztán levél útján rendelt egy csomó különlevonatot orvosi lapok egyes cikkeiből. Körülbelül megtanult mindent, amit az agy anatómiájáról, bizonyos sérülések és trombózisok tüneteiről akkoriban tudni lehetett. Tanulmányait és kérdezősködéseit ugyanolyan fáradhatatlan elmélyüléssel folytatta, mint akkor, amikor egy héber igét bekerített és gúzsba kötött, hogy tüzetesen megvizsgálja. Dr. H. C. Murphy lassanként alaposabban megismerte Leet, és magatartása vele szemben nagy változáson esett át - kezdve a szakmai türelmetlenségen egy kínai szolga laikus motyogása miatt, egészen az őszinte csodálatig, amikor felismerte, hogy egy tudóssal beszél. Sőt Murphy doktor még kölcsön is kérte Lee

néhány új különlevonatát, jelentéseit a diagnózis és terápia új módszereiről. El is mesélte dr. Edwardsnak: “Ez a csing többet tud az agyvérzés patológiájáról, mint én, vagy akár te is, lefogadom.” Bizonyos neheztelő szeretettel mondta ezt. A hivatásos szakembert öntudatlanul is ingerli a laikus tudása.

Amikor Lee jelentette Adam állapotának javulását, így kezdte:

- Az a benyomásom, hogy a felszívódás folytatódik...

- Nekem is volt egy páciensem - mondta Murphy doktor, és elmesélt egy biztató esetet.

- De mindig félek a visszaeséstől - aggodalmaskodott Lee.

- Ez már olyan dolog, amit kénytelenek vagyunk a Mindenhatóra bízni - felelte a doktor. - Nem foltozhatjuk meg az artériát, mint egy autóabroncs-belső tömlőjét. Apropó, mivel tudta rávenni, hogy megmérhesse a vérnyomását?

- Fogadni szoktam vele, hogy kettőnk közül melyik találja el jobban az eredményt. Izgalmasabb, mint egy lóversenyfogadás.

- És ki szokott nyerni?

- Ha akarnám, én nyerném, de nem akarom - felelte Lee. - Ez elrontaná a játékot, és a grafikont is.

- És hogy tartja vissza attól, hogy felizgassa magát?

- Az már az én találmányom - mondta Lee. - Elneveztem beszélgetési terápiának.

- Hiszen az minden idejét igénybe veszi.

- Úgy van - mondta Lee.

2

1918. május 28-án az amerikai csapatok végrehajtották első jelentősebb katonai feladatukat az első világháborúban. A Bullard tábornok parancsnoksága alatt álló első hadosztály parancsot kapott, hogy foglalja el Cantigny községet. Ez a falu egy magaslaton terült el, és uralkodott az Avre-folyó völgyén. Megerősített lövészárkok, nehézgépfegyverek és ágyúk védelmezték. A front valamivel hosszabb volt egy mérföldnél.

1918. május 28-án reggel 6.45-kor kezdődött a támadás, egyórás tüzérségi előkészítés után. Részt vett benne a 28. gyalogezred (Ely ezredes), a 18-as gyalogosok egy zászlóaljjal (Parker), az első utászezred egy százada, valamint a hadosztálytüzérség, amelyet francia tankok és lángszórók támogattak.

A támadás teljes sikerrel végződött. Az amerikai csapatok beásták magukat az új vonalon, és visszavertek két hatalmas német ellentámadást.

Clemenceau, Foch és Petain lelkesen gratulált az első amerikai hadosztálynak.

3

Már május vége volt, amikor a Silacci fiúk meghozták a hírt, hogy az azáleák lazacszínű virágai végre kinyíltak. Szerdai napon közölték Callal a nagy eseményt, mikor becsöngettek az első órára.

Cal berohant az angoltanterembe. Éppen akkor ért oda, amikor Miss Norris elfoglalta helyét a kis dobogón. Cal meglengette zsebkendőjét, aztán harsogóan belefújta orrát. Lement a fiúk vécéjére, és várt, amíg meg nem hallotta a víz zuhogását a fal mögül, ahol a lányok öltözője volt. Azután az alagsori ajtón kiosont, a vörös téglás falhoz lapulva sietett tovább, és a borsfáknál jutott ki a szabadba. Mihelyt túl volt az iskola szemhatárán, meglassította lépteit, és kényelmesen ballagott, amíg Abra utol nem érte.

- Mikor nyílt ki? - kérdezte a lány.

- Ma reggel.

- Várjunk holnapig?

Cal felnézett a vidám sárga napra, az első igazán forró égi csókra abban az esztendőben.

- Várni akarsz?

- Dehogy - mondta Abra.

- Én sem.

Erre futásnak eredtek. Kenyeret vásároltak a Reynaud-boltban, és siettették Leet is.

Adam meghallotta a lármát, és benézett a konyhába.

- Mi az a nagy zsivaj? - kérdezte.

- Megyünk kirándulni - mondta Cal.

- Nincs ma tanítás?

- Van bizony - felelte Abra. - De ünnepnap is van.

Adam rámosolygott.

- Piros vagy, mint egy rózsa - mondta.

- Tessék velünk jönni! - kiáltott fel Abra. - Az Arisal-völgybe megyünk azáleát szedni.

- Isten bizony, szívesen elmennék én is - mondta Adam, majd hozzátette: - De nem lehet. Megígértem, hogy kimegyek a jéggyárba. Új csöveket fektetünk le. Milyen szép idő van.

- Hozunk majd egy csokor azáleát - ígérte Abra.

- Jó lesz, nagyon szeretem. No, mulassatok jól.

Amikor Adam elment, Cal Leehez fordult:

- De te igazán eljöhetnél velünk.

Lee élesen ránézett.

- Igazán? - mondta. - Nem gondoltam volna, hogy ilyen szamár vagy.

- Tarts velünk! - kiáltott fel Abra.

- Ugyan, ne nevettesd ki magad! - felelte Lee.

4

Vidám kis folyócska csobog az Arisal-völgyben, a Gabilan-hegység felé, Salinastól keletre. A víz kerek köveken ugrándozik, és a part menti fák fényesre csiszolt gyökereit nyaldossa.

A levegőt betöltötte az azáleák illata és a klorofilltermelő tavaszi nap andalító melege. A folyó partján megállt-megült a Ford, amely még mindig pihegett a túlerőltetéstől. A hátsó ülést azáleaágak egész halma borította el.

Cal és Abra a parton üldögélt a szerteszórt papírok közt, amikben az ebédjüket hozták. Lábukat a vízbe lógatták.

- Kár, hogy elhervadnak, mire hazavisszük - mondta Cal.

- Nem baj, megtették a kötelességüket, Cal - felelte Abra. - Jó ürügyül szolgáltak, ha nem tudnád, mire, attól tartok, én leszek kénytelen megmutatni.

- Mit?

Abra közelebb hajolt hozzá, és megfogta a kezét.

- Ezt - felelte.

- Én is gondoltam rá, de féltem.

- Mitől?

- Nem tudom.

- Lám, én nem féltem.

- Azt hiszem, a lányok sokkal kevesebbet félnek, mint mi.

- No, ezt nem mondhatnám.

- Miért? Féltél már valaha is valamitől?

- De mennyire - felelte. - Rettenetesen féltem tőled, amikor rám pirítottál, hogy vizes lesz a bugyim.

- Ez bizony aljas volt - bólintott Cal. - Magam sem tudom, miért mondtam - tette hozzá, és hirtelen elhallgatott.

Abra ujjai még szorosabban kezére fonódtak.

- Tudom, mire gondolsz. Nem akarom, hogy ezen törd a fejed.

Cal a fodrozódó vízre nézett, és lábujjával megfordított egy kerek, barna követ.

- Azt gondolod, hogy te is örökölted, azt gondolod, ugye? - mondta Abra. - Attól félsz, hogy magadra vonod a szerencsétlenséget?

- Hát, hát tudod...

- Hát tudod, mondok neked valamit. Apám nagy bajban van.

- Hogyhogy bajban?

- Nem hallgatóztam ajtók mögött, de így is eleget hallottam. Apám nem beteg, hanem fél. Csinált valamit.

Cal felkapta a fejét.

- Mit?

- Azt hiszem, sikkasztott a cégtől. És most nem tudja, hogy üzlettársai lecsukatják-e, vagy időt adnak neki, hogy visszafizesse.

- Honnan tudod?

- Hallottam, amint ordítoztak apa hálószobájában, ahol betegen fekszik. Anyám megindította a fonográfot, hogy túlharsogja kiabálásukat.

- Nem csak úgy kitaláltad? - mondta Cal.

- Nem. Nem kitalálás.

Cal közelebb csúszott hozzá, és vállára tette fejét. Karja félénken Abra derekára kúszott.

- Látod, nem te vagy az egyetlen - mondta a lány, és oldalvást az arcába pillantott. - Most aztán félek - tette hozzá elhaló hangon.

5

Délután három órakor Lee íróasztalánál ült, és egy magárjegyzékben lapozgatott. A szagos bükköny képe élénk színekben pompázott.

- Milyen csinosan festene ez a hátsó sövényen. Jól eltakarná a pocsolyát. Csak az a kérdés, kap-e ott elég napot?

Saját hangjának hallatára felpillantott, és mosolygott magában. Egyre gyakrabban kapta rajta magát azon, hogy hangosan beszél, ha egyedül van a házban.

- A kor teszi - mondta hangosan. - A gondolatok lassuló folyama és... - megállt, és egy percre megdermedt. - Mulatságos... mintha hallgatóznék. Kíváncsi vagyok, nem hagytam-e a teáskannát a gázon. Nem... most már emlékszem. - Megint fülelt. - Hála istennek, nem vagyok babonás. Ha nem uralkodnék magamon, azt hinném, hogy kísértetek lépteit hallom. Mintha...

Az utcai ajtó felől csengetés hallatszott.

- No tessék. Erre figyeltem fel. Hát csak csengjen. Nem megyek lépre a képzelődéseimnek. Csak csengjen.

De a csengő nem szólalt meg újra.

Sötét fáradtság nehezedett Leere. Olyan sivár reménytelenség, hogy a válla is belegörnyedt. Kinevette magát:

- Ha akarom, kimehetek, és megállapíthatom, hogy egy reklámcédulát dugtak-e az ajtó alá. Vagy ha akarom, elüldögélhetek itt, és elhihetem vén szamár fejemnek, hogy a halál áll a küszöbön. Hát ha így van, akkor inkább a reklámcédulát akarom.

Lee aztán a nappaliban ült, és egy borítékra nézett, amely az ölében hevert. Majd hirtelen ráköpött.

- Jól van, megteszem, ha olyan nagyon akarod, az ördög vigyen el! - mondta a borítéknak, és feltépte. De a következő pillanatban már az asztalra tette és megfordította, hogy az írás legyen lefelé.

Most lábai közt a padlóra bámult.

- Nem - dünnyögött hangosan -, ehhez nincs jogom. Senkinek sincs joga ahhoz, hogy bármilyen élménytől megfosszon valakit. Az élet és a halál... mindkettőt megígérték nekünk. Jogunk van a szenvedéshez is. - Gyomra összeszorult. - Nem, nincs hozzá bátorságom. Sárga hasú, gyáva pulya vagyok. Nem tudnám elviselni.

Bement a fürdőszobába, három kiskanálnyi brómot mért ki egy pohárba, és vizet töltött hozzá, amíg a piros orvosság rózsaszínűvé nem halványodott. A poharat bevitte a nappaliba, és az asztalra tette. A táviratot összehajtogatta, és zsebébe dugta.

- Istenem, hogy gyűlölöm a gyávaságot! - mondta hangosan. - Hogy utálom a gyáva embereket!

Keze remegett, és hideg veríték ütött ki a homlokán.

Négy órakor hallotta, hogy Adam motoszkál az ajtókilincsen. Lee megnyalta ajkát. Felállt, és lassan elindult a hall felé. A pohárnyi rózsaszínű folyadékot is magával vitte, és keze már nem remegett.

ÖTVENÖTÖDIK FEJEZET

1

Valamennyi lámpa égett a Trask-házban. Az ajtó félig nyitva maradt, az egész házat átjárta a hideg. A nappaliban Lee úgy összezsugorodott, mint egy őszi falevél, amint a lámpa mellett ült egy székben. Adam ajtaja nyitva volt - szobájából hangok szűrődtek ki.

- Mi történt? - kérdezte Cal, amikor hazajött.

Lee ránézett, és fejével az asztal felé intett, ahol a felbontott távirat hevert.

- Fivéred meghalt - mondta. - Apád pedig szélütést kapott.

Cal kirohant a hallba.

- Gyere vissza! - kiáltott utána Lee. - Dr. Edwards van odabenn, meg Murphy doktor. Ne zavard őket.

Cal megállt előtte.

- Veszélyes, Lee? Beszélj már... nagyon súlyos?

- Nem tudom - kezdte Lee, majd úgy folytatta, mintha valami régi eseményre emlékeznék vissza. - Fáradtan jött haza. De fel kellett olvasnom a sürgönyt. Joga volt, hogy megtudja. Vagy öt percig hangosan újra meg újra elmondogatta magában. Azután végre, mintha bejutott volna az agyába, ahol aztán robbant.

- Eszméletnél van?

- Ülj le és várj, Cal - mondta Lee fáradtan. - Ülj le és várj. Szokd meg a gondolatot. Én is igyekszem megszokni.

Cal felkapta a táviratot, és elolvasta a komor és méltóságteljes hangú üzenetet, amit magában foglalt.

Dr. Edwards kijött Adam szobájából, orvosi táskájával a kezében. Kurtán bólintott, aztán kiment - az ajtót gyorsan és ügyesen betette maga mögött. Most dr. Murphy jött ki. Táskáját az asztalra tette, és leült. Sóhajtott.

- Dr. Edwards megkért, hogy mondjam meg neked.

- Hogy van apám? - kérdezte Cal.

- Megmondok mindent, amit tudok. Most te vagy a családfő, Cal. Tudod-e, mi a szélütés? - Nem várta meg Cal válaszát. - Vérömleny az agyban. Az agy bizonyos területeit érintette. Már korábban is volt néhány kisebb agyvérzése. Lee tud róla.

- Tudok - mondta Lee.

Dr. Murphy ránézett, majd újra Calhoz fordult:

- A bal oldala megbénult. Részben a jobb oldal is. Bal szemével valószínűleg nem lát, de ezt most nem tudjuk megállapítani. Más szóval, apádon aligha lehet segíteni.

- Tud beszélni?

- Valamicskét... nagyon nehezen. Jobb volna, ha nem fárasztanád.

Cal szavak után kapkodott.

- Hát lehetetlen... hogy felépüljön?

- Már hallottam felszívódási esetekről, még ilyen rossz állapotban is, de magam nem találkoztam egyetlen ilyen esettel sem.

- Úgy gondolja, hogy meg fog halni?

- Nem tudjuk. Élhet még egy hétig, egy hónapig, egy évig, még kettőig is. De lehet, hogy még ma meghal.

- Megismerne engem?

- Ezt magadnak kell kipróbálnod. Még ma este küldök egy ápolónőt, és aztán állandóan ápolónőt kell mellette tartani. - Felállt. - Nagyon sajnálom, Cal. Légy erős. Erősnek kell lenned. - Hozzáfűzte még: - Mindig meglep, milyen sokat tudnak az emberek elviselni. Mindent kibírnak. Edwards eljön holnap. Jó éjt.

Kinyújtotta kezét, hogy Cal vállára tegye, de a fiú kitért előle, és elindult apja szobája felé.

Adam fejét magasan felpárnázták. Arca nyugodt volt, bőre sápadt. Szája egyenes vonalban bezárult, nem mosolygott, nem panaszkodott. Nyitott szeme mély és tiszta volt, mintha mélyen bele lehetett volna nézni, és mintha ő is mélyen belelátott volna környezetébe. Ez a szem nyugodt volt, figyelte is környezetét, de érdeklődés nélkül. Amint Cal belépett a szobába, a beteg szeme lassan felé fordult, megkereste mellét, majd feljebb emelkedett, és megpihent a fiú arcán.

Cal leült az ágy mellé, az egyenes támlájú székre.

- Sajnálom, apám - mondta.

Az a két szem lassan pislogott, mint ahogy a békák szoktak.

- Hallasz engem, apám? Meg tudod érteni, amit mondok? - Az a szem nem változott, el se mozdult. - Én vagyok az oka! - kiáltotta Cal. - Én vagyok a felelős! Én okoztam Aron halálát, meg a te betegségedet is! Elvittem Aront Kate házába... megmutattam neki az anyját. Azért ment el. Soha nem akarok rosszat, és mindig elkövetem!

Lehajtotta fejét az ágy szélére, hogy elkerülje azt az iszonyú szempárt, de hiába - akkor is látta. Tudta, hogy vele marad, és elkíséri egész életében. Ezentúl már életének egy része marad.

A kapun csengettek. Nemsokára bejött Lee a hálószobába, nyomában az ápolónővel - erős, terjedelmes, vastag fekete szemöldökű asszonysággal.

Csak úgy áradt belőle a könnyedség, amint útitáskáját kinyitotta.

- Hol a páciensem? Aha, látom már. De hiszen maga pompás színben van. Nem is tudom, miért vagyok itt. Azt ajánlom, keljen fel és ápoljon engem, hiszen jobb kondícióban van, mint én! Nos, van kedve engem ápolni, maga szép, nagy ember?

Izmos karját Adam hóna alá tolta, és könnyűszerrel felemelte az ágy feje fölé - úgy tartotta jobb karjával, míg bal kezével megpaskolta a vánkosokat, aztán visszafektette a beteget a felfrissített párnákra.

- Jó, hűs párnák - mondta. - Szereti a hűs párnákat, nem igaz? No, most mutassák meg, hol a fürdőszoba. Van ágytál és kacsa? Fel tudnak itt állítani egy összecsukható ágyat a részemre?

- Írjon össze mindent, ami kell - felelte Lee. - És ha segítségre van szüksége a beteg körül...

- Miért volna szükségem segítségre? Boldogulok én vele egymagAm is. Ugye jól megleszünk kettecskén, tündérbogaram?

Lee és Cal visszahúzódott a konyhába.

- Mielőtt ez a nő beállított - mondta Lee -, éppen rá akartalak beszélni, hogy vacsorázzál. Tudod, vannak emberek, akik az evést tartják a legjobb idegcsillapítónak, akár örömük van, akár bánatuk. Fogadjunk, ez a nő is olyan. Én nem erőltetem, egyél vagy ne egyél, ahogy akarod.

Cal rávigyorgott.

- Ha kényszeríteni próbáltál volna, bizonyára utálattal gondolnék az evésre. De miután így adtad be, nem bánom, csinálok magamnak egy szendvicset.

- Szendvicset nem kaphatsz.

- Pedig nekem éppen az kell.

- Ez is beválik - mondta Lee -, felháborítóan beválik. Szinte sértő, hogy bizonyos dolgokra mindenki egyformán reagál.

- Nem kell szendvics! - mondta Cal. - Maradt egy kis torta?

- Rengeteg... ott van a kenyeresdobozban. Lehet, hogy már egy kicsit lucskos.

- Úgy szeretem, lucskosan - mondta Cal. Az egész tálat odahozta, és maga elé rakta az asztalra.

Az ápolónő benézett a konyhába.

- Jóképű sütemény - mondta, és kezébe vett egyet, beleharapott, és miközben majszolt, szüntelenül beszélt: - Telefonálhatok a Krough drogériába mindenféléért, amire szükségem van? Hol a telefon? Hol tartják a fehérneműt? Hol van az a vaságy, amin én fogok aludni? Nem hozták még be? Elolvasták már ezt az újságot? Mit is mondott, hol a telefon?

Még egy szelet tortát harácsolt, aztán elment.

- Apád beszélt hozzád? - kérdezte Lee halkan.

Cal ide-oda ingatta fejét, mintha nem tudná megállítani.

- Szörnyű lesz - folytatta Lee. - De a doktornak igaza van. Az ember mindent kibír. Ilyen csodálatos állatok vagyunk.

- Én nem - mondta Cal tompa hangon. - Én nem bírom ki, nem tudom majd kibírni. A vége az lesz, hogy meg kell... hogy...

Lee hevesen megszorította a fiú csuklóját.

- Hallgass, te nyomorult, te aláváló puhány! Csupa jóság, csupa szeretet vesz körül, és te ilyenekkel mersz fenyegetőzni? A te bánatod talán szörnyűbb, mint az enyém?

- Nem a bánatról van szó! Megmondtam apámnak, mit tettem. Megöltem a testvéremet. Gyilkos vagyok! Most már ő is tudja!

- Honnan tudod, hogy tudja? Vigyázz, ne hazudj! Mondta?

- Nem kellett mondania. Láttam a szemén. A szemével mondta. Nem tudom, hova bújjak el a bűnömmel. Nincs menekülés!

Lee sóhajtott, és elengedte Cal csuklóját.

- Cal - mondta türelmesen -, hallgass rám. Adam agyközpontját támadta meg a betegség. Amit a szemében láthatsz, nem lehet egyéb, mint a belső nyomás tükröződése. Ez az agyvelőnek abból a részéből indul ki, amelytől a látás függ. Gondolj arra, hogy újabban már nem tudott olvasni - hát elfelejtetted? Nem azért, mert a szeme fájt, azt is a belső nyomás okozta. Nem tudhatod, hogy vádolt-e. Egyáltalában nem tudhatod!

- De igen, vádolt. Azt mondta, hogy gyilkos vagyok.

- Majd megbocsát neked. Szavamra, megbocsát. Megígérem.

Az ápolónő állt az ajtóban.

- Mit ígérget, Charley? Nekem ígért egy csésze kávét.

- Majd mindjárt főzök. Hogy van a beteg?

- Alszik, mint egy kisbaba. Van valami olvasnivaló a házban?

- Mit szeretne olvasni?

- Olyasmit, ami leveszi az eszemet a lábáról.

- Majd beviszem magának a kávét. Van egypár borsos történetem is, amit egy francia királyné írt. Talán az is...

- Okvetlenül hozza be! A kávéval együtt! Miért nem szundítasz egyet, öcsi? Ne félj semmit, én meg Charley, mi majd tartjuk a frontot. Ne felejtse el a könyvet, Charley.

Lee feltette a kávéfőzőt a gázlángra. Aztán az asztalhoz lépett, és így szólt:

- Cal! Hallod-e?

- No, mi az?

- Menj el Abrához!

2

Cal megállt a csinos, tiszta tornácon, és becsengetett. Ujját mindaddig a csengő gombján tartotta, amíg fel nem gyulladt az erős fényű lámpa az ajtó fölött. Az éjszakára helyére tolt retesz megcsikordult, és Mrs. Bacon kinézett.

- Abrával szeretnék beszélni - mondta Cal.

Az asszony szája nyitva maradt döbbent csodálkozásában.

- Micsoda?

- Abrával szeretnék beszélni.

- Arról szó sem lehet. Abra már visszavonult a szobájába. Menjen innen.

- Hányszor mondjam, hogy Abrával akarok beszélni? - kiáltott rá Cal.

- Takarodjék, vagy rendőrt hívok.

Mr. Bacon kiszólt:

- Mi az? Ki van ott?

- Ne törődj vele, bújj vissza az ágyba. Beteg vagy. Majd elintézem magam is.

Ismét Calhoz fordult:

- Most már aztán lóduljon a tornácunkról. És ha még egyszer be mer csengetni, telefonálok a rendőrségre. No, mozgás, mozgás!

Az ajtó becsapódott, a retesz csikorgott, és az erős lámpa az ajtó fölött elaludt.

Cal mosolyogva állt a sötétben. Arra gondolt, hogy Tom Meek mindjárt felbukkan, és megkérdezi: “Hello, Cal, mi az, miben sántikálsz már megint?”

Mrs. Bacon kikiáltott az ajtó mögül:

- Látom magát. Még mindig nem ment el? Pusztuljon a tornácunkról!

Cal lassan lement a járdára, és elindult hazafelé. Még egy háztömbnyit sem haladt, amikor Abra utolérte. Lihegett a futástól.

- A hátsó ajtón jöttem ki - mondta.

- Majd rájönnek, hogy elmentél.

- Bánom is én.

- Nem bánod?

- Nem.

- Nézd csak, Abra - mondta Cal. - Megöltem a fivéremet, és apámat szél érte miattam.

A lány megfogta a karját, és belekapaszkodott.

- Nem hallottad, mit mondtam? - kérdezte Cal.

- De hallottam.

- Ez még nem elég, Abra. Az anyám ringyó volt.

- Tudom. Már elmondtad nekem. Az én apám pedig tolvaj.

- Anyám vérét örököltem. Nem érted, Abra?

- Én meg az apámét - mondta a lány.

Ezután némán baktattak egymás mellett. Cal igyekezett egyensúlyát visszanyerni. Hideg szél fújt, és meggyorsították lépteiket, hogy felmelegedjenek. Elhagyták az utolsó utcai lámpát Salinas legvégén. Előttük fekete sötétség tátongott, és a közvetlen országút, mely csak úgy ragadt a fekete, agyagos sártól.

Megálltak ott, ahol véget ért a járda és az utcai lámpák sora. Lábuk alatt sikamlós volt az út a tavaszi sártól, és harmattól nedves fű horzsolta lábukat.

- Hová megyünk? - kérdezte Abra.

- Meg akartam szökni apám tekintete elől. Folytonosan magam előtt látom. Még akkor is, ha behunyom a szememet. Örökké látni fogom. Apám hamarosan meghal, de szeme még akkor is rám néz majd, és vádol, mert megöltem a testvéremet.

- Nem ölted meg.

- De igen, megöltem. És apám szeme is ezzel vádol.

- Ne beszélj így. Hová megyünk?

- Kicsit tovább. Van ott egy árok és egy víztöltő állomás. Meg egy fűzfa. Nem emlékszel arra a fűzfára?

- De igen, emlékszem.

- Ágai úgy hajolnak alá, mint egy sátor... az ágak vége a földet érinti.

- Tudom.

- Délutánonként - napos nyári délutánokon - te meg Aron szétválasztottátok az ágakat, és bementetek oda, és ott senki sem láthatott benneteket.

- Leselkedtél?

- Persze hogy leselkedtem - felelte Cal, majd hozzátette: - Azt akarom, hogy most velem gyere be a fűzfa sűrűjébe. Igen, azt akarom.

Abra megállt, és kezével Calt is megállásra kényszerítette.

- Nem - mondta. - Ez nem volna helyes.

- Nem akarsz bejönni velem?

- Ha csak menekülni akarsz, akkor nem!

- Nem tudom, mit csináljak. Istenem, mit tegyek! Abra, mondd meg te, mit tegyek?

- És hallgatsz rám?

- Nem tudom.

- Menjünk vissza.

- Vissza? Hová?

- Hozzátok, apád házába - mondta Abra.

3

Elöntötte őket a konyha fénye. Lee már előbb begyújtott a sütőbe, hogy felmelegítse a fagyos levegőt.

- Abra vett rá, hogy visszajöjjek - mondta Cal.

- Persze hogy rávett. Tudtam, hogy megteszi.

- Magától is jött volna - szólt Abra.

- Hm... sose lehet tudni - vélte Lee.

Kiment a konyhából, és egy perc múlva visszajött.

- Még mindig alszik - mondta.

Elővett egy kőpalackot, és három apró, áttetsző porceláncsészével együtt az asztalra tette.

- Erre emlékszem - mondta Cal.

- Kell is, hogy emlékezzél rá - felelte Lee, és töltött a sötét folyadékból. - Szürcsölj egy cseppet, és forgasd meg benne a nyelvedet.

Abra a konyhaasztalra könyökölt.

- Segíts neki - mondta. - Te olyan ember vagy, aki bele tud nyugodni a dolgokba, Lee. Segíts neki.

- Hogy bele tudok-e nyugodni vagy sem, azt magam sem tudom - mondta Lee. - Sohasem volt alkalmam kipróbálni. Mindig olyanok vettek körül, akik, ha nem is voltak talán bizony-

talanabbak nálam, de kevésbé voltak képesek a bizonytalansággal megbirkózni. Ha sírnom kellett, nem panaszkodhattam senkinek, magamban kellett elintéznem.

- Sírnod? Neked?

- Amikor Samuel Hamilton meghalt, a világ egyszerre kialudt, mint egy gyertya. Újra meggyújtottam, hogy még gyönyörködhessem Samuel kedves alkotásaiban. És látnom kellett, hogy gyermekeit ide-oda lökdösik, és megtépázzák és elpusztítják, mintha valami kegyetlen kéz állna bosszút rajtuk. Itt már nem segít más, csak a ng-ka-py - forgassuk meg a nyelvünket benne.

Majd így folytatta: - Magamnak kellett rájönnöm ostobaságaimra. Legfőbb ostobaságom a következő volt: azt hittem, a jó elpusztul, míg a rossz tovább él és virul... Azt hittem, Isten haragjában és undorában folyékony tüzet bocsátott egy olvasztóból a földre, hogy elpusztítsa vagy megtisztítsa kis játékszerét, amit sárból gyúrt össze... Azt hittem, mindkettőt örököltem: a tűzégette sebeket is, meg a tisztátalanságot is, amely a tüzet szükségessé tette. Azt hittem, mindezt örököltem. Ti nem éreztetek ilyesmit?

- Én igen, úgy hiszem - mondta Cal.

- Nem tudom - mondta Abra.

Lee megrázta fejét. - Ez nem elég - mondta. - Ez nem elég mély gondolkodás. Talán...

Hirtelen elhallgatott. Cal gyomrában érezte a szesz forróságát.

- Talán mi, Lee? - kérdezte.

- Talán idővel ti is megtudjátok, hogy minden ember megtisztul és kifinomodik, minden nemzedék embere. Hát elképzelhető, hogy egy mester, még öregkorában is, elfelejtse azt a mohó vágyat, hogy tökéletes csészét alkosson: ilyen vékonyat, erőset, áttetszőt? - Csészéjét a világosság felé tartotta. - Hogy minden tisztátalanságot kiégessen, és egészen átjárja a ragyogó fény, ehhez még tüzesebb tűz kell. Utána pedig: vagy a salakdomb, vagy pedig a tökéletesség, amiről senki a világon nem tud végleg lemondani. - Kiürítette csészéjét, és hangosan így szólt: - Cal, figyelj rám. El tudod képzelni, hogy aki alkotott minket, bárki legyen is, valaha is abbahagyja a próbálkozást?

- Nem tudom felfogni - mondta Cal. - Most, ebben a pillanatban nem.

A nappaliból kihallatszottak az ápolónő nehéz léptei. Aztán beviharzott az ajtón, és szemügyre vette Abrát, aki arcát tenyerébe támasztva, az asztalra könyökölt.

- Nincs egy korsójuk? - kérdezte az ápolónő. - Ilyenkor szomjasak szoktak lenni. Szeretem, ha kéznél van egy korsó víz. Tudják - magyarázta -, ez azért van, mert a szájukon át lélegzenek.

- Ébren van? - kérdezte Lee. - Itt egy korsó.

- Igen, kipihente magát, és felébredt. Megmostam az arcát, és megfésültem. Nagyon jó páciens. Megpróbált rám mosolyogni.

Lee felállt.

- Gyere, Cal. Szeretném, ha te is velünk jönnél, Abra. Okvetlenül velünk kell jönnöd.

Az ápolónő megtöltötte a korsót a vízvezetéknél, és elrohant, megelőzte őket.

Amikor bevonultak a hálószobába, Adam már magasan feltámasztva pihent vánkosain. Fehér keze jobbra-balra elnyúlt mellette, tenyérrel lefelé. Látni lehetett, mennyire megfeszülnek a kezén az inak, a bütyköktől a csuklóig. Arca olyan volt, mint a viasz, éles arcvonásai még élesebbek, mint máskor. Vértelen ajkai közt lassan járt a lélegzet. Kék szeme visszaverte az éjjeli lámpás fényét, amely éppen fejére világított.

Lee, Cal és Abra megállt az ágy lábánál. Adam szeme lassan suhant egyik arcról a másikra, ajka is megmozdult egy kicsit, mintha köszöntené őket.

- Látják, itt van - mondta az ápolónő. - Ugye milyen szép? Ő az én drágám, az én tündér-bogaram.

- Hallgasson! - szólt rá Lee.

- Nem akarom, hogy kifárassza a páciensemet.

- Menjen ki innen! - mondta Lee.

- Jelenteni fogom a doktor úrnak.

Lee hirtelen felé fordult, úgy sziszegte:

- Takarodjék a szobából, és csukja be az ajtót. Menjen, írja meg a jelentését a doktor úrnak.

- Nem szoktam kínaiaktól parancsokat elfogadni.

Cal közbevetette magát:

- Kérem, menjen ki most, és tegye be az ajtót.

Az ápolónő vigyázva becsapta az ajtót - csak éppen annyira, hogy haragját éreztesse. Adam szeme megrebbent a zajra.

- Adam! - mondta Lee.

A nagy, kék szem a hangot kereste, és végül megpihent Lee fényes barna szemén.

- Adam - mondta Lee -, nem tudom, mennyit hallasz, és mennyit tudsz megérteni. Amikor a kezed merev volt, és szemed nem tudott olvasni, mindig kitaláltam, ami kellett. De vannak dolgok, amiket nem tudhat más, csak te. Lehet, hogy tekinteted mögött egy élesen és éberen figyelő lény van, de az is lehet, hogy szürke, zavaros álomban élsz. Lehet, hogy csak a fényt és a mozgást tudod felfogni, akárcsak az újszülött csecsemő. Agyadat megtámadta a kór, és lehet, hogy valami új lény vagy, aki eddig még nem is volt a világon. Lehet, hogy a jóságod most már komiszság, és zord becsületességed csak bűnös mogorvaság. Ezeket a dolgokat nem tudhatja más, csak te. Hallod, mit mondok, Adam?

A kék szem megrebbent, lassan becsukódott, aztán újra kinyílt.

- Köszönöm, Adam - mondta Lee. - Tudom, milyen nehéz ez. De még sokkal nehezebbet fogok tőled kérni. Itt van a fiad: Caleb, az egyetlen fiad. Nézz rá, Adam!

A sápadt szem körüljárt, amíg meg nem találta Calt. A fiú ajka némán és szárazon meg-vonaglott. Lee hangja hasított bele a csendbe:

- Nem tudom, meddig élsz még, Adam. Lehet, hogy sokáig. Lehet, hogy csak egy óráig. De fiad élni fog. Megházasodik, és gyermekei lesznek a te folytatásod, az egyetlen, ami belőled megmarad, Adam.

Lee ujjaival megtörölte szemét.

- A fiad bűnt követett el, Adam. Haragjában tette, mert azt hitte, te eltaszítottad magadtól. Haragjának következménye az volt, hogy a fivére, a te másik fiad meghalt.

- Lee... ne... - könyörgött Cal.

- Meg kell tennem - felelte Lee -, még akkor is, ha megöli. A választás az én kezemben van - mondta szomorú mosollyal, és egy idézettel folytatta: - “Ha van hiba, az én hibám.” - Lee válla kiegyenesedett. Éles hangon kiáltotta: - Fiadat rettenetesen gyötri a bűntudat... már szinte ott tart, hogy nem bírja elviselni. Ne törd össze végleg azzal, hogy elutasítod. Ne törd össze a fiadat, Adam.

Lee lélegzete sípolt a torkában.

- Adam, add rá apai áldásodat. Ne hagyd magára bűnével. Adam, hallasz engem? Add rá áldásodat!

Szörnyű világosság lángolt fel Adam tekintetében. Becsukta szemét, és csukva tartotta. Erős ránc képződött két szemöldöke közt.

- Segíts rajta, Adam - mondta Lee -, segíts rajta. Add meg neki a lehetőséget. Tőled függ - hadd legyen szabad. Hiszen ez minden, amivel az ember különb az állatnál. Szabadítsd fel! Add rá áldásod!

Mintha az egész ágy remegett volna a koncentrált erőfeszítéstől. Adam lélegzete meggyorsult erőlködésében, azután jobb keze lassan, egészen lassan felemelkedett - talán egyhüvelyknyire emelkedett fel, de rögtön vissza is hullott a takaróra.

Lee arca egészen beesett. Az ágy fejéhez lépett, és a lepedővel megtörölte a beteg nyirkos arcát. Lenézett Adam behunyt szemére, és suttogva mondta:

- Köszönöm, Adam, köszönöm, szeretett barátom. Meg tudod mozdítani ajkadat? Kényszerítsd ajkadat, hogy kimondja fiad nevét.

Adam fáradtan, kimerültén felpillantott. Ajka kinyílt, de tehetetlen volt. Megpróbálta újra. Ekkor tüdeje levegőhöz jutott. Amikor kiengedte a levegőt, sóhaj kelt az ajkán. És most suttogva egy szót ejtett ki, mely mintha tovább lebegett volna a levegőben:

- Timsel!

Szeme becsukódott, és elszenderült.

.oOo.